

djela
SRCA

Hajrudin Tahir Ahmetović

Hajrudin Tahir Ahmetović, prof.

أعمال القلوب

DJELA SRCA

DOBOJ ISTOK, 2013

PREDGOVOR AUTORA

Sva hvala pripada samo Allahu, Gospodaru svih svjetova! Neka je Allahov salavat i selam na Allahova Poslanika, Muhammeda sallallahu alejhi ve sellem, na njegovu časnu porodicu i sve ashabel!

Djela srca, srčani ibadeti, imaju veliku važnost u životu vjernika kao što imaju i veliki položaj u vjeri islamu. Općenito, djela srca mnogo su važnija od djela udova. Zatim, govor o djelima srca vezan je za posebno častan organ, a to je srce koje je vladar i rukovodilac ostalih ljudskih organa. Pošto se znanje vrednuje upravo po onome o čemu i govori, tako je i ovo znanje od izuzetne važnosti jer govori o najvažnijem ljudskom organu.

Dugo sam iščitavao knjige i brošure, slušao i gledao predavanja na ovu temu, da bih nakon svega toga odlučio da i ja napišem nešto o ovoj suštinskoj temi, kako bih sebe i svoju braću muslimane podstaknuo na još veću brigu o svome srcu koje će nam jedino sutra kod Uzvišenog Allaha na Sudnjem danu koristiti.

Prilikom pisanja ovog djela i upoznavanja sa najbitnijim srčanim djelima najviše sam se okoristio predavanjima i pisanim djelima uvaženog šejha *Mubammeda Saliba el-Munedždžida*, Allah ga poživio u imanu i dobrim djelima; također, predavanjima i pisanim djelima uvaženog šejha *Halida b. Osmana es-Sebta*, Allah ga čuvao i svaki hajr oba svijeta mu podario; zatim predavanjima šejha *Abdurrahmana el-'Ajida*, *Abdullaha Vekila eš-Šejha* i drugih istaknutih učenjaka našeg vremena. Od pisanih djela prilikom obrađivanja ove tematike posebno bih spomenuo djelo *Mevsu'atu Nadreti-n-Néim fi Mekarimi Ablaki-r-Resuli-l-Kerim* koje u sebi obrađuje mnoge pozitivne i negativne osobine; također djelo *Mevsu'atu-l-Ahlak* u izdanju organizacije Ed-Dureru es-Senijje, istaknutog učenjaka *'Ulvija es-Sekkafa*, kao i djelo *Ablaku-n-Nebijji fi-l-Kur'ani ve-s-Sunneti* istaknutog učenjaka *Ahmeda b. Abdu-l-Aziža el-Haddada*.

Pored spomenutih djela, prilikom govora o ovoj tematici neizostavna su djela šejhu-l-islama *Ibnu Tejmije* i njegovog učenika *Ibnu-l-Kajjima*, kao i vrijedno djelo njegovog drugog učenika *Semsuddina ez-Zehebija Sijer E'alami-n-Nubela*.

Za vjerodostojnost spomenutih hadisa uglavnom sam se vraćao na djela istaknutog učenjaka našeg vremena, eksperta i velikana u hadisu, *Mubammeda Nasiruddina el-Albanija*, Allah mu se smilovao i u Džennetu Firdevsu ga nastanio, društvom vjerovjesnika, iskrenih, šehida i dobrih počastio. Ukoliko bih došao do ocjene hadisa od strane istaknutog muhaddisa *Ahmeda Šakira* ili

šejha *Mukbila el-Vadi'ija*, Allah im se smilovao, spominjao bih i njihove ocjene.

U ovom djelu obradio sam petnaest plemenitih moralnih osobina i šest opakih bolesti, prezrenih osobina od kojih bi vjernik trebao biti najjudaljeniji. Prilikom obrađivanja svih tih tema nastojao sam se držati sljedećeg redosljeda¹: Uvod koji u sebi sadrži kratko upoznavanje sa dotičnom osobinom; značenje (jezičko i terminološko) osobine; spomen dotične osobine u Kur'anu, sunnetu i govoru ispravnih prethodnika; kako kod sebe izgraditi dotičnu osobinu ako je riječ o pozitivnoj ili kako je odstraniti od sebe i liječiti se od nje ukoliko je riječ o negativnoj osobini; pokazatelji dotične osobine, koristi i vrijednosti te odlike spomenute osobine.

Na kraju djela općenito sam obradio temu *Tevbe*-iskrenog pokajanja Uzvišenom Allahu kao podsticaj svima nama da se iskreno pokajemo našem Gospodaru i istinski Mu se vratimo.

Uzvišenom Allahu se zahvaljujem što mi je dao priliku i omogućio da izučavam ovo znanje. Uistinu, presretan sam zbog govora o ovoj temi i nimalo ne smatram izgubljenim vremenom ma koliko se ostavilo u govoru o srcu i njegovim ibadetima. Naprotiv, smatram pisanje djela i održavanje skupova radi izučavanja ovih tema, najpotrebnijim i najkorisnijim djelima.

Ovom prilikom zahvalio bih se svima koji su pomogli da ovo djelo ugleda svjetlo dana!

Savršenstva je dostojan samo Uzvišeni Allah, a manjkavost je osobina čovjeka, pa onaj koji uoči određene manjkavosti, propuste ili greške, neka ne škrtari da mi na to ukaže, jer je ustrajavanje na grešci manjkavost, a vraćanje na istinu je vrlina.

Uzvišenog Allaha molim da nas u ovim djelima –kao i cijelom našem životu- opskrbi iskrenom namjerom, da nam podari čisto srce, pa, ako nam se smiluje i pomogne nas u čišćenju naših srca, zasigurno će se i ostala naša djela i stanja popraviti! On Uzvišeni je Onaj koji sve čuje, koji je blizu i odaziva se dovi Svojih roboval!

Salavat i selam donosim na Allahovog Poslanika, Muhammeda sallallahu alejhi ve sellem, njegovu časnu porodicu, vjerne ashabe i sve one koji ga budu slijedili do Sudnjega dana.

Hajrudin Tahir Ahmetović, prof.

05. zul-hidždže, 1434. h.g.

¹ Ponekada je bilo odstupanja od ovog načina izlaganja teme.

PREDGOVOR DR. SAFETA KUDUZOVIĆA

Jedini put kojim musliman može doći do zadovoljstva Uzvišenog Gospodara je dosljedna primjena primarnih izvora vjere objedinjenih u Kur'anu i sunnetu. Čvrstim ubjeđenjem i praktičnom realizacijom islama vjernik čisti svoje srce od raznih bolesti kojima biva izloženo. Iz Svoje apsolutne mudrosti Uzvišeni Allah stvorio je bolest i lijek. Ne postoji nijedna bolest, a da za nju ne postoji odgovarajući lijek. Međutim, bolesti srca koje nisu organskog karaktera, su posebno opasne i zabrinjavajuće, tim prije što su direktno vezane za čovjekovu vjeru i što većina ljudi ne poznaje suštinu dotičnih bolesti, niti njihov lijek.

Knjiga *Djela srca*, autora poznatog, bosanskog alima, šejha Hajrudina Ahmetovića, tretira upravo ovu tematiku. Kako liječiti nastale bolesti srca, ili kako preventivno spriječiti njihov nastanak. U prvom dijelu knjige autor, Allah ga sačuvao, govori o djelima srca dotičući se brojnih djela koja su ekstrakt vjerovanja, kao: iskrenost, ljubav, ubjeđenje, bogobožnost, strah, oslonac na Allaha, itd. U drugom dijelu šejh Ahmetović upozorava na opake bolesti ljudskog srca koje ga udaljavaju od njegovog Stvoritelja, jer uspjeh čovjeka ovisi isključivo o čistoti njegovog srca. Svevišnji Allah kaže:

﴿يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ ﴿٨٨﴾ إِلَّا مَنْ آتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٩﴾﴾

"Toga dana imetak i sinovi ništa neće koristiti, već će koristiti čisto srce s kojim se dođe pred Allaha."¹

Pored hronološkog rasporeda i jednostavnosti u izražavanju i njenoj konciznosti, autor je gotovo svaku činjenicu potkrijepio dokazima, iz Kur'ana, sunneta i prakse odabranih generacija, ili je, pak, ukazao na originalno djelo kojim se poslužio u datom momentu, što znatno povećava težinu naučnih opusa i njihovu relevantnost. Na našem jeziku se dosta govorilo i pisalo o spomenutim temetikama, međutim nije mi poznato da je neko na ovako lijep, sažet i argumentiran način objedinio dotične tematike u stručnom djelu kako je to učinio uvaženi šejh Hajrudin.

Iskreno se nadam da će ova knjiga, zbog svojih unikatnih kvaliteta, naići na najbolji prijem kod široke čitalačke publike posebno kod miljenika izvornog znanja građenog na ajetima i autentičnim hadisima po uzoru i razumijevanju ispravnih prethodnika. Najiskrenije je preporučujem imamima, učenicima medresa, studentima kao i daijama da pojašnjavaju ljudima njen sadržaj i

¹ Prijevod značenja Eš-Šuara, 88-89.

odgajaju muslimansku omladinu u duhu njenih poruka koje vidno emaniraju na stranicama ovog vrijednog djela.

Budući da ovo vrijedno autorsko djelo predstavlja esencijalan pokušaj oživljavanja islamskih nauka i naše prilično skromne biblioteke, molim Uzvišenog Allaha da najboljom nagradom obaspe autora ovog unikatnog djela kao i sve one koji su pomogli u realizaciji ovog izuzetno važnog projekta. Amin!

Dr. Safet Kuduzović
22. ševval, 1434. god. po H.
29. august, 2013. god.
Sarajevo

PREDGOVOR HFZ. AMIRA SMAJIĆA, PROF.

Zahvala pripada Allahu Gospodaru svih svjetova, Jednom i Jedinom, koji nema sudruga i kojem niko ravan nije. Salavat i selam neka su na Allahovog Poslanika, njegovu časnu porodicu, plemenite ashabe i sve iskrene sljedbenike do Sudnjega dana.

Doista, najvrijednije i nakorisnije u što vjernik i vjernica mogu potrošiti svoje skupocijeno vrijeme je izučavanje i proučavanje šerijatskog znanja, bez kojeg je nemoguće postići uspjeh na dunjaluku i vječnu sreću na ahiretu,

﴿ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴾

"Reci: 'Zar su isti oni koji znaju i koji ne znaju? Samo oni koji pameti imaju pouku primaju!'"¹

Mu'avija b. Ebi Sufijan, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Onaj kome Allah boće dobro podučiti ga propisima vjere."*²

Kada se kaže *šerijatsko znanje* pod tim se, na prvom mjestu, podrazumijeva spoznaja Allaha, azze ve dželle, Njegovih lijepih imena i uzvišenih svojstava, te spoznaja svega što On Uzvišeni voli i sa čime je zadovoljan, od riječi i djela, javnih i tajnih, što se ujedno smatra ibadetom³ radi kojeg je Allah stvorio ljude, spustio knjige i poslao poslanike:

﴿ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴾

"Ni džinne ni ljude nisam stvorio osim da Mi čine ibadet."⁴

¹ Prijevod značenja *Ez-Zumer*, 9.

² Bilježe ga Buhari (71) i Muslim (1037).

³ Šejhu-l-islam Ibn Tejmije, rahimehullah, u tom konetektstu rekao je: "Ibadet je sveobuhvatni naziv za sve ono što Allah, Uzvišeni, voli i sa čime je zadovoljan, od riječi i djela, javnih i tajnih, kao: namaz, zekat, post, hadždž, istinit govor, izvršavanje emaneta, činjenje dobročinstva roditeljima, spajanje rodbinskih veza, držanje do dogovora, naređivanje dobra, odvratanje od zla, borba protiv nevjernika i licemjera, doboročinstvo prema komšiji, siročetu, putniku prolazniku, robovima, životinjama, upućivanje dove, zikr, učenje Kur'ana i sl. Također ibadet je i ljubav prema Allahu i Njegovom Poslaniku, strah od Allaha i pokoravanje Njemu, iskreno ispovjedanje vjere Allahu uz strpljivost na Njegovim propisima, zahvali na blagodatima i zadovoljstvo sa odredbom. Ibadet je i čvrst oslonac na Allaha, nada u Njegovu milost, strah od kazne i sl." *Medžmu'u-l-Fetava*, 10/149-150.

⁴ Prijevod značenja *Ez-Zarijat*, 56.

Iz spomenutog vidimo da je taj ibadet - koji je glavni povod našeg stvaranja i temeljni cilj postojanja - sačinjen od dva dijela; **prvi**: javni ili tjelesni, kao namaz, post, zekat, hadždž i sl.; i **drugi**: tajni ili srčani, kao iskrenost, ljubav prema Allahu, oslonac na Njega, strah i nada, sabur i sl.

Javni i tajni ibadeti uzajamno su povezani, jedni podstiču na druge, i nemoguće je zamisliti da nečije vjerovanje bude ispravno ako u potpunosti izostavi jednu od dvije vrste ibadeta, ali može se desiti da vjerovanje bude jače ili slabije, ili pak ispravno ili neispravno, shodno bitnosti i veličini djela kojeg radi ili ostavlja.

Djelo srca je po vjerovanju *Ehli-s-Sunneta ve-l-Džema'ata* jedan od sastavnih dijelova imana (vjerovanja), jer po definiciji – koja je izvedena iz Kur'ana i sunneta i na kojoj su jednoglasne prve generacije – iman je: "Govor jezikom, vjerovanje u srcu i činjenje djela udovima."¹

Šejhu-l-islam Ibn Tejmije, rahimehullah, kaže: "Od temeljnih ubjeđenja *Spašene skupine* jeste da su vjera i iman sastavljeni od govora i djela: govora srca i jezika, i djela srca, jezika i organa."²

Allah, azze ve dželle, kada je stvorio čovjeka, stvorio ga je od tijela i duše, te je svakom od njih dvoga propisao (naredio i zabranio) određena djela koja su posebna za njega. Svakog je učinio podložnim životu i smrti, bolesti i snazi, ali vođstvo je, ipak, odredio duši (srcu), dok je tijelo učinio pokornim njoj. Upravo na to aludiraju riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Zaista u tijelu ima komad mesa, ako je on ispravan - ispravno je i tijelo, a ako je on pokvaren - pokvareno je i tijelo, to je zaista srce.*"³

Hafiz Ibn Redžeb, rahimehullah, - osvrćući se na značenje spomenutog hadisa - rekao je: "U hadisu je naznaka da je čestito i kreposno vladanje i izbjegavanje zabranjenih stvari i čuvanje sumljivih radnji rezultat ispravnosti njegovog srca. Ako je čovjekovo srce zdravo i ispunjeno ljubavlju prema Allahu i ljubavi prema onome što On voli i strahom od Njega i bojazni da ne uradi nešto što On ne voli, onda će i pokreti svih organa biti ispravni, što će rezultirati da se čovjek kloni svih zabranjenih stvari i čuva sumljivih, iz opreza da ne bi upao u zabrane. Ako se pak radi o bolesnom srcu kojim vladaju strasti i požuda za onim što voli, pa makar to Allah prezirao, tada će i pokreti

¹ Detaljnije se o toj tematici vratiti na kapitalna ehli-s-sunnetska djela poput: *Kitabu-š-Šer'ia* od El-Adžurrija, *Šerhu Usu-l-I'tikad* od El-Laleka'ija, *El-Ibane fi Usuli-d-Dijane* od Ibn Bette, *Kitabu-l-Iman* od Ibn Mende, *El-Imanu-l-Ekber* od Ibn Tejmije i dr.

² *El-Akaidetu-l-Vasitiye*, str. 123.

³ Bilježe ga Buhari (52) i Muslim (1599) od En-Nu'mana b. Bešira, radijallahu anhu.

svih organa biti neispravni okrećući se svim grijesima i sumljivim stvarima slijeđeci strasti srca."¹

Plemeniti ashab Ebu Hurejre, radijallahu anhu, još ljepše nam je to prelikao rekavši: "Srce je vladar, dok su ostali organi njegova vojska. Ako vladar bude dobar, dobra će biti i njegova vojska, a ako se vladar iskvari, iskvarit će se i njegova vojska."²

Allah, azze ve dželle, na mnogo mjesta u Kur'anu ističe nam bitnost srca i njegovih dijela, te nas upozorava na kobne posljedice koje mogu izazvati njegove opake bolesti.

Uzvišeni, govoreći o zdravim, čistim i vjerničkim srcima, rekao je:

﴿يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ ﴿٨٨﴾ إِلَّا مَنْ آتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٩﴾﴾

"... na Dan kada neće nikakvo blago, a ni sinovi od koristi biti, samo će onaj koji Allahu srca čista dođe spašen biti."³,

﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرًا لِمَنْ كَانَ لَهُ قَلْبٌ أَوْ أَلْقَى السَّمْعَ وَهُوَ شَهِيدٌ ﴿٣٧﴾﴾

"U tome je, zaista, pouka za onoga ko srce ima ili ko sluša, a priseban je."⁴,

﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ ﴿٢٨﴾﴾

"... oni koji vjeruju i čija se srca, kad se Allah pomene, smiruju – a srca se doista, kad se Allah pomene smiruju!"⁵,

﴿الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ ﴿٦٠﴾﴾

"... oni čija se srca strahom ispune kad se Allah spomene..."⁶,

﴿وَلِتَطْمَئِنَّ بِهِ قُلُوبُكُمْ ﴿٦١﴾﴾

¹ *Džami'u-l-Ulumi ve-l-Hikem*, str. 144.

² Predaju su zabilježili Abdur-Rezzak u *Musannefu* (11/221 br. 20375) i Bejheki u *Šu'abu-l-Imanu* (1/123, br. 109) s dobrim lancem prenosilaca. U lancu prenosilaca nalazi se Asim b. Ebi en-Nedžad, koji je inače imam u kiraetu, ali kada je riječ o hadisu nije bio izrazito jak prenosilac, i predaje s kojima se izdvoji u prenošenju većinom se ne primaju kod hadiskih stručnjaka, ali imajući u vidu da se ne radi o predaji koja doseže do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, predaje takvih i sličnih ravija su većinom prihvatljive.

³ Prijevod značenja *Eš-Šu'ara*, 88, 89.

⁴ Prijevod značenja *Kaf*, 37.

⁵ Prijevod značenja *Er-Ra'd*, 28.

⁶ Prijevod značenja *El-Enfal*, 2.

"... i da bi se time srca vaša umirila."¹

Čistoća srca je od najvećih razloga upute:

﴿ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ اللَّهُ قَلْبَهُ، وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١﴾ ﴾

"... a On će srce onoga koji u Allaha vjeruje uputiti – Allah sve dobro zna."²

﴿ رَبَّنَا لَا تُخِزْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ ﴿٨﴾ ﴾

"Gospodaru naš, ne dopusti srcima našim da skrenu, kada si nam već na pravi put ukazao, i daruj nam Svoju milost; Ti si, uistinu, Onaj koji mnogo daruje!"³

Suprotna tim su bolesna, pokvarena i grijesnička srca, o kojima Uzvišeni kaže:

﴿ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَهُمُ اللَّهُ مَرَضًا ﴾

"Njihova srca su bolesna, a Allah njihovu bolest još povećava..."⁴

﴿ وَقَالُوا قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ لَعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ فَقَلِيلًا مَّا يُؤْمِنُونَ ﴿٨٨﴾ ﴾

"Oni govore: 'Naša su srca okorjela!' A nije tako, nego je Allah njih prokleo zbog nevjerovanja njihova, i zato je vrlo malo njih koji vjeruju."⁵

﴿ وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا كَسَبَتْ قُلُوبُكُمْ ﴾

"... ali će vas kazniti zbog onog što su vaša srca zaslužila."⁶

﴿ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ ﴾

"... a oni čija su srca pokvarena..."⁷

﴿ لَعَنَهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَاسِيَةً ﴾

"... Mi smo ih prokleli i srca njihova okrutnim učinili."⁸

¹ Prijevod značenja *El-Enfal*, 10.

² Prijevod značenja *Et-Tegabun*, 11.

³ Prijevod značenja *Ali Imran*, 8.

⁴ Prijevod značenja *El-Bekare*, 10.

⁵ Prijevod značenja *El-Bekare*, 88.

⁶ Prijevod značenja *El-Bekare*, 225.

⁷ Prijevod značenja *Ali Imran*, 7.

⁸ Prijevod značenja *El-Maide*, 13.

﴿ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَآزَوَاتُهُمْ قُلُوبُهُمْ فِي رَيْبِهِمْ يَكَرُدُونَ ﴿١٥﴾ ﴾

"... oni koji ne vjeruju u Allaha i u onaj svijet i čija se srca kolebaju, pa sumnjaju i neodlučni su."¹

﴿ وَلَا تُطِيعَنَّ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَن ذِكْرِنَا ﴾

"... i ne slušaj onoga čije smo srce nehajnim prema Nama ostavili."²

﴿ فَلَا تَخْضَعَنَّ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ ﴾

"... na sebe pažnju govorom ne skrećite, pa da u napast dođe onaj čije je srce bolesno."³

Neka srca Allah, dželle še'nuh, je zapečatio a neka tvrdim učinio:

﴿ خَتَمَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ ﴾

"Allah je zapečatio srca njihova..."⁴

﴿ كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ الَّذِينَ آمَنُوا كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى كُلِّ قَلْبٍ مُّتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ ﴿٢٥﴾ ﴾

"... pa izazivaju još veću Allahovu mržnju i mržnju vjernika. – Tako Allah pečati srce svakog oholog i nasilnog."⁵

﴿ ثُمَّ قَسَتْ قُلُوبُكُمْ وَبَعِدَ ذَلِكَ فِيهِ كَالْحِجَارَةِ أَوْ أَشَدَّ قَسْوَةً وَإِنَّ مِنَ الْحِجَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ مِنْهُ الْأَنْهَارُ وَإِنَّ مِنْهَا

لَمَا يَشَقُّ فَيَخْرُجُ مِنْهُ الْمَاءُ وَإِنَّ مِنْهَا لَمَا يَهْبِطُ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ بِغَفِيلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٧٤﴾ ﴾

"Ali srca vaša su poslije toga postala tvrda, kao kamen su ili još tvrđa, a ima i kamenja iz kojeg rijeke izbijaju, a ima, zaista, kamenja koje puca i iz kojeg voda izlazi, a ima ga doista, i koje se od straha pred Allahom ruši. – A Allah motri na ono što radite."⁶

Radi spomenutog, svaki musliman i muslimanka obavezni su povesti brigu o svojim srcima i raditi na njihovom popravljanju i čišćenju. Kao što nastojimo da se približimo Allahu, azze ve dželle, svojim vanjskim djelima: padamo na sedždu i ruku'u, izdvajamo zekat, udjeljujemo dobrovoljnu sadaku, postimo, hadždž obavljam, dobročinstvo roditeljima, bližnim i komšijama činimo, pozivamo na dobro i od zla odvrćamo, Kur'an učimo i zikir

¹ Prijevod značenja *Et-Teve*, 45.

² Prijevod značenja *El-Kehf*, 28.

³ Prijevod značenja *El-Abzab*, 32.

⁴ Prijevod značenja *El-Bekare*, 7.

⁵ Prijevod značenja *El-Mu'min*, 35.

⁶ Prijevod značenja *El-Bekare*, 74.

Allahu činimo; ništa manje bitnija od toga nisu skrivena (srčana djela) kao: iskrenost, čvrst oslonac na Allaha, zadovoljstvo Njegovom odredbom, ljubav prema Allahu i svemu što On, dželle še'nuh, voli, čvrsto ubjeđenje u srcu, takvaluk (bogobožnost), nada u Allaha i strah od Njegove kazne, zahvalnost Allahu, samoobračun i sl.

Ako se klonimo javnih harama i pokuđenih radnji kao: činjenje širka i kufra, zinaluk, krađa, pijenje alkohola, klevete i potvore, nepravedno ubistvo i sl.; obavezni smo, također, kloniti se i tajnih i skrivenih grijeha poput: lice-mjerstva, oholosti, slijeđenja strasti, zavisti, samodopadanja, neosnovane mržnje prema vjernicima, nemarnosti i sl. Uzvišeni je rekao:

﴿وَدَرُّوا عَلَيْهِمْ أَلْسِنَةَ إِبْرَاهِيمَ يَكْسِبُونَ الْإِثْمَ سَجِرُونَ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿١٣﴾﴾

"Klonite se i javnog i tajnog grijehenja! Oni koji griješe sigurno će biti kažnjeni za ono što su zgriješili."¹

﴿قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَّنَ وَالْإِثْمَ﴾

"Reci: 'Gospodar moj zabranjuje razvrat, i javni i potajni, i grijeh...'"²

Spašeni će biti samo oni koji naprave balans između javnih i tajnih djela, oni čija tajna djela ne dolaze u suprotnost sa javnim, niti su njihova javna djela u kontradiktornosti sa tajnim; njihova su srca zdrava i duše čiste, pa su tako i njihova vanjska djela ispravna - u skladu sa Objavom, i iskrena - u skladu sa Allahovim zadovoljstvom i htijenjem:

﴿وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا ﴿٧﴾ فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا ﴿٨﴾ قَدْ أَفْلَحَ مَن رَّزَقَهَا ﴿٩﴾ وَقَدْ خَابَ مَن دَسَّاهَا ﴿١٠﴾﴾

"Tako mi svake duše i Onoga koji je savršeno stvorio, pa joj je put dobra i put zla predočio, - uspjeće samo onaj ko je očisti, a biće izgubljen onaj ko je na stranpaticu odvodi!"³

Zbog bitnosti srčanih ibadeta i opasnosti srčanih bolesti po vjerovanje muslimana, islamski učenjaci su od davnina posvetili toj tematici mnogo pažnje i truda u svojim pisanim djelima i govorima. Neki od njih su napisali posebna djela o tome, dok su drugi govor o datoj tematici uvrstili u veća i cjelokupnija djela.

Imam El-Buhari, rahimehullah, je npr. u svojoj enciklopediji vjerodostojnih hadisa *El-Džami'i-s-Sahihu* odvojio posebnu knjigu (odlomak) o to-

¹ Prijevod značenja *El-En'am*, 120.

² Prijevod značenja *El-E'araf*, 33.

³ Prijevod značenja *Es-Šems*, 7-10.

me, nazvavši ga *Kitabu-r-Rikak* (knjiga o pobožnosti, suptilnosti, skromnosti) u kojoj je naveo 181 predaju rasporedivši ih na 53 poglavlja.

Imam Ebu Davud, rahimehullah, naslovio je u svojoj zbirci hadisa *Es-Sunen* mnoštvo poglavlja o djelima srca u *Kitabu-l-Edebu* (knjiga o edebu).

Isti slučaj je i sa drugim autorima hadiskih zbirki poput Muslima, Et-Tirmizije, En-Nesa'ija, Ed-Darimija, Ibn Madže, Ibn Hibbana i dr., koji su u svojim djelima naslovili nekolicinu poglavlja o djelima srca.

Imam Ebu Hamid el-Gazali napisao je poznato djelo *Ihjau Ulumi-d-Din*, koje je u osnovi korisno, ali u sebi ima mnogo grešaka i netačnih tvrdnji, pa je Imam Ibn Kudame el-Makdisi izdvojio korisni dio knjige, tj. njenu srž, u posebno djelo *Mubtesaru Minhadži-l-Kasidin*, a slično njemu učinio je i poznati alim iz Damaska Džemaluddin el-Kasimi u djelu *Me'izatu-l-Mu'minin*.

Također, kada je riječ o djelima srca nezaobilazna su djela *Et-Tuhfetu-l-Irakije fi-l-E'amali-l-Kalbije* od Ibn Tejmije te *Medaridžu-s-Salikin* od Ibnu-l-Kajjima, da im se Allah smiluje, i mnoga druga djela.

Pored navedene klasične literature, predstavlja nam posebno zadovoljstvo da je napokon napisano djelo o ovoj izrazito bitnoj tematici i na našem skromnom jeziku i da plemeniti čitatelji nakon dugo vremena imaju priliku da o tome saznaju mnogo više nego do sada. Riječ je o knjizi "*Djela srca – E'amalu-l-kulub*" iz pera našeg poznatog da'ije i profesora *Hajrudina Tabira Ahmetovića* - da ga Allah, azze ve dželle, obilato nagradi.

Što se tiče spomenutog djela, mogu iznijeti samo riječi pohvale, lično sam ga pročitao i mnogo se okoristio. Smatram da je neophodno da ga svaki musliman i muslimanka redovno isčitavaju - bilo da se radi o učenim, priučnim ili neukim osobama - i da se ne zadovolje na prelistavanju ili površnom čitanju. Od bitnih karakteristika ovog djela je njegova unikatnost, mnoštvo korištenih izvora¹, sveobuhvatnost, temeljitost i velika obogaćenost hadisima i izrekama ispravnih prethodnika. Nije na odmet istaći da se autor u pripremi ovog djela mnogo vraćao na govor dva velika imama Šejhu-l-islama Ibn Tejmije i njegovog plemenitog učenika i velikog alima Ibn Kajjima el-Dževzijjea - a šta reći za Sunce i Mjesec poput njih dvojice -, te na nekolicinu poznatih učenjaka današnjice, što ne povećaje djelu do dodatnu vjerodostojnost i pouzdanost.

A, što se tiče autora, poznajem ga, još od vremena njegovog studiranja na Islamskom Univerzitetu u Medini, a i nakon toga, po čvrstom pridržava-

¹ Autor je tokom pripreme djela koristio oko 200 djela iz različitih oblasti.

nju za Kur'an i sunnet i slijeđenju upute prvih generacija u riječima i djelima, te marljivom zalaganju na putu dostavljanja istine našem narodu. Takvog ga znam, a Allah, azze ve dželle, zna ono što tajimo i što javno iznosimo i pred Njim ćemo svi polagati račun.

Allaha, dželle še'nuh, molim da okoristi naš narod ovim djelom, da nagradi njegovog autora obilatim nagradom i da sva naša djela, javna i tajna, učini iskrenim, radi Njegovog Plemenitog lica i vječnog zadovoljstva. Amin.

﴿وَأٰخِرُ دَعْوَانَا اَنْ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ﴾

"... a njihova posljednja molitva je: 'Neka je sva zahvala Allahu, Gospodaru svjetova!'"¹

Hfz. Amir I. Smajić
25. ševval, 1434. h. g.
Medina

am.ibr.sm@gmail.com
facebook.com/amir.i.smajic

¹ Prijevod značenja *Jum'us*, 10.

PREDGOVOR ELVEDINA PEZIĆA, PROF.

Vrijeme u kojem živimo prepuno je devijantnih pojava i ubjeđenja. Jedna od devijantnih pojava u našem društvu je i ta da su ljudi u pogledu ljudske vanjštine otišli u jednu od dvije krajnosti, a veoma malo je onih koji su zauzeli u pogledu toga središnji, ispravan stav. Tako jedni ne posvećuju nimalo pažnje vanjštini govoreći kako je bitno ono što je u srcu, dok su drugi opet svu pažnju koncentrisali na ljudsku vanjštinu potpuno zapostavljajući ljudsko srce i njegove ibadete. Tačno je da islam brine o ljudskom izgledu, naročito u vremenu kada se muslimani u svojoj slabosti i udaljenosti od vjere poistovjećuju sa nevjernicima, kada je veoma bitno da se pazi i na vanjštinu i ono čime će vjernik biti prepoznatljiv u društvu u kojem živi. Tako je danas više nego prije bitno da musliman ima bradu po kojoj će biti prepoznatljiv kao vjernik, da nosi široku odjeću koja neće oslikavati stidne dijelove njegovog tijela i koja će biti iznad članaka, baš kao što su to činili naši djedovi koji su ponosno nosili fesove, brade i široke hlače (čakšire) i na taj način jasno se razlikovali od nevjernika tog vremena. Poznate su pravne rasprave učenjaka tog vremena da li musliman može da nosi šešir ili ne, pošto je nošenje šešira u to vrijeme bila odlika nevjernika. Kada je u pitanju žena, danas više nego ikada prije, bitno je da žena pazi na svoju vanjštinu, da prilikom izlaska iz kuće bude pokrivena, baš onako kao su to činile naše nane koje su se ponosile svojom odjećom, do te mjere da su mnoge ostale u svojim kućama sve do smrti ne želeći da izađu iz kuće bez zara (danas poznatog pod terminom nikab) onda kada su komunisti davne 1950. g. zabranili da žena javno izlazi noseći nikab.

S druge strane, islam veoma mnogo pažnje posvećuje ljudskom srcu i njegovim ibadetima, mnogo više nego li posvećuje pažnju čovjekovoj vanjštini, suprotno ubjeđenju onih koji islam shvataju samo kao vjeru vanjštine, a spomenuti ibadeti su nažalost velika nepoznanica mnogim muslimanima današnjice. Pa zar nije glavna razlika između vjernika (mu'mina) i licemijera, a koji će biti u najnižim dubinama Džehennema, baš vezana za ljudsko srce. Licemjeri, za razliku od nevjernika, svojom vanjštinom potvrđuju da su muslimani, a u dubini svoga srca skrivaju nevjerovanje.

Bogobojaznost / strah od Allaha, oslonac na Allaha, iskrenost, zahvala Allahu, samoobračun, samo su neki od ibadeta srca koji u životu vjernika zauzimaju veliko i nenadomjestivo mjesto, o kojima bi trebao da brine svaki iskreni vjernik. S druge strane, srce je podložno raznim oboljenjima, kao što

su: umišljenost, samodopadanje, zavist, licemjerstvo, kojih bi se trebao dobro čuvati pravi vjernik.

Knjiga *Djela srca* autora svima nama dobro poznatog vaiza, našeg uvaženog brata i profesora, Hajrudina Ahmetovića, Allah ga sačuvao svakog zla i podario mu dobro oba svijeta, po mom skromnom mišljenju dolazi u pravo vrijeme. Dolazi kao odgovor prethodno spomenutim devijantnim ubjeđenjima da je ljudska vanjština najbitnija stvar u čovjekovom životu, a isto vrijeme ova predivna knjiga odgovara i onima koji smatraju da je najbitnije ono što je u ljudskom srcu, a da to ne ostavlja nikakvoga traga na čovjeka i njegovo ponašanje.

Knjiga je napisana izuzetno lijepom metodom. O svakom ibadetu i bolesti srca koje obrađuje ova knjiga, na jednom mjestu se mogu naći kur'anski ajeti i hadisi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o dotičnoj temi. Izjave učenjaka prvih generacija o dotičnoj temi daju ovom djelu posebnu vrijednost. Skoro pa redovno autor nakon govora o nekom ibadetu govori o njegovim koristima i načinima postizanja, dok kada su u pitanju bolesti srca redovno govori o štetnosti spomenute bolesti kao i o načinima liječenja od spomenute bolesti, što svakako ovu knjigu čini unikatnom, a u isto vrijeme i knjigom koja ne samo da je teoretski obradila spomenuta pitanja, već je i ponudila praktične savjete kako i na koji način da vjernik odgoji svoje srce i da ga sačuva od opakih bolesti.

Zbog svega spomenutog, i mnogo drugih faktora koje ne možemo nabrajati na ovom mjestu, ja našem čitalaštvu toplo preporučujem čitanje ovog zasigurno unikatnog štiva.

Elvedin Pezić, prof.
24. ševval, 1434. h.g.
31. august, 2013. god.
El-Qassim / Burejda

PREDGOVOR MR. OSMANA SMAJLOVIĆA

Važnost knjige *Djela srca* uvaženog profesora Hajrudina Tahira Ahmetovića očituje se u samoj temi knjige koja obrađuje djela vezana za ljudsko srce, koja su temeljni i najvažniji dio imana i ispravnost cijelog ljudskog tijela direktno je povezan sa ispravnošću djela vezanih za srce.

Uvaženi autor knjige obradio je najvažnija djela vezana za ljudsko srce: iskrenost, ubjeđenje, bogobožnost, strah, nada, istinski oslonac, strpljenje, zahvalnost, samoobračun, Allahov nadzor, ustrajnost u Allahovoj vjeri, skromnost, ljubav prema Allahu, zadovoljstvo, visoke ambicije, na taj način da je definisao određeno djelo vezano za srce, a potom naveo kur`anske ajete i hadise vezane za njega i govor naših ispravnih predhodnika Ebu Bekra, Omera, Osmana, Aiše, Allah bio sa njima zadovoljan. Potom u želji da upotpuni pojašnjenje pojasnio je važnost pomenutog djela vezanog za srce, njegove vrste, stepene, koristi, načine njegovog sticanja, polja u kojima se nalazi.

Međutim, ispravnost srca neće biti potpuna sa samim prisustvom dijela vezanih za srce ukoliko se iz njega ne odstrane bolesti srca, pa je tako autor knjige obradio najvažnije bolesti srca: slijeđenje strasti, nemarnost, oholost, samodopadanje, zavist, licemjerstvo na taj način da je pojasnio propis pomenute bolesti srca, njenu opasnost, vrste i stepene, način zaštite ili liječenja i polja u kojima se nalazi.

Na kraju knjige autor je obradio pokajanje, jer smo mi svi griješnici i vrlo teško je da neko od nas u potpunosti ugradi u svoje srce sva djela vezana za srce ili da u potpunosti odstrani sve vidove bolesti srca, tako da ostaju vrata pokajanja otvorena kao vid Allahove milosti prema Njegovim robovima.

Vrlo važno je spomenuti da je autor knjige koristio veliki broj literature i proveo mnogo vremena u pripremi knjige, a sama korištena literatura originalna je i autetična u polju djela vezanih za srce. Također je spomenuo izvor navedene informacije i ocjenu vjerodostojnosti hadisa, što svakako daje veliko povjerenje u navedene informacije.

Čvrsto i duboko sam ubijeđen da svaki pojedinac treba da posjeduje knjigu *Djela srca*, da je isčitava i potom primjenjuje u svom životu, jer knjiga zasigurno predstavlja vrijedno djelo u svojoj tematici, naročito jer je zasnovana na Kur`anu, sunnetu i govoru ispravnih prethodnika.

Molim Uzvišenog Allaha da obilato nagradi našeg uvaženog profesora na uloženom trudu i da mu i njegovoj porodici podari svako dobro dunjaluka i ahireta.

Mr. Osman Smajlović
4. septembar, 2013. god.
Maglaj

PREDGOVOR ENESA JULARDŽIJE, PROF.

Svaka hvala pripada Allahu koji je bogobožnost učinio mjerilom dobrote Svojih robova:

﴿إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ﴾

"Najugledniji kod Allaha je onaj koji Ga se najviše boji."¹

Neka je salavat i selam na najbogobojaznijeg Allahovog roba, posljednjeg Poslanika koji opisujući sebe kaže: „Ja se, od svih vas, Allaha najviše bojim.“ I neka je salavat i selam na Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, porodicu, njegove ashabe i sve dobre Allahove robove koji ga slijede u dobru do dana Sudnjeg.

Definirajući iman Ibn Tejmije, rahimehullah, kaže da se sastoji od riječi i djela: riječi srca i jezika, te djela srca, jezika i ostalih organa.

Govor srca je potvrda i ubjeđenje.

Govor jezika je izgovaranje dva šehadeta.

Djela srca su nijet (namjera), iskrenost, ljubav, poslušnost, predanost Allahu, oslanjanje na Allaha, kao i sve njihove popratne osobine i rezultati.

Djela jezika su ona djela koja se ne mogu izvršiti osim jezikom, poput učenja Kur'ana i ostalih vidova zikra poput tesbiha, tahmida, tekbira, dove, istigfara i dr. djela koja se čine jezikom.

Djela tjelesnih udova su ona djela koja se izvršavaju tjelesnim udovima, poput stajanja na namazu, rukua, sedžde itd.

Djela srca su, dakle, sastavni dio imana i mora im se posvetiti posebna pažnja, jer ispravnost srca kao pokretača i vodiča ljudskih organa je nužna za postizanje bogobožnosti, pa ako je srce ispravno onda će ga ostali tjelesni organi slijediti u izvršavanju Allahovih naredbi i ostavljanju zabrana, dok pokvarenost srca uzrokuje grijehenje tjelesnih organa prema Allahu Uzvišenom.

Djela se vrednuju prema onome što se nalazi u srcu od imana, ljubavi, veličanja i iskrenosti. Ukoliko djela tjelesnih udova nisu rezultat srčanog naboja onda su slična djelima licemjera.

Zbog svega pomenutog naši ispravni prethodnici su posvećivali veliku pažnju djelima srca, dok generacije novijeg doba zapostavljaju ili djelimično

¹ Prijevod značenja El-Hudžurat, 13.

zanemaruju ovu vrstu djela, što je rezultiralo činjenjem djela u ime nekoga drugog, a ne u ime Allaha ili zbog ovosvjetske materijalne koristi.

Po uzoru na naše ispravne prethodnike autor ovim djelom ukazuje na važnost srčanih ibadeta, kao i na opasnost koju nose bolesti srca.

Molim Uzvišenog Allaha da nam omili činjenje ibadeta i da ih učini ukrasom naših srca, a da nam nevjerstvo, grijehenje i nepokornost učini mrskim. Gospodaru naš! Olakšaj nam pokornost i sačuvaj nas grijehenja.

Enes Julardžija, prof.
09. septembar, 2013. god.
Tešanj

UVOD

Sva hvala pripada samo Allahu, Gospodaru svjetova, Njega hvalimo, od Njega pomoć, oprost i uputu tražimo, Njemu se kajemo, kod Njega tražimo utočište od zla naših duša i naših loših djela.

Koga Allah iz Svoje milosti uputi, nema toga ko će ga u zabludu odvesti, a koga u zabludi pravedno ostavi, nema onoga koji će ga uputiti.

Svjedočim da nema istinskog boga koji zaslužuje da se obožava osim Allaha, i svjedočim da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, Njegov rob i Njegov poslanik, neka je Allahov salavat i selam na njega, njegovu porodicu, ashabe i sve one koji ih budu slijedili u dobru do Sudnjega dana.

Naš govor u uvodu o djelima srca (srčanim ibadetima) sastojat će se iz sljedećih tačaka:

- 1- Pojašnjenje značenja srca.
- 2- Položaj srca naspram ostalih ljudskih organa.
- 3- Čime se čisti i popravlja srce?
- 4- Šta kvari srce?
- 5- Šta se podrazumijeva pod djelima srca, srčanim ibadetima?
- 6- Propisi srčanih ibadeta s obzirom na nagrađivanje i kažnjavanje.
- 7- Važnost srčanih ibadeta i njihovo vrednovanje nad tjelesnim ibadetima.
- 8- Kategorije ljudi kada je riječ o srčanim i tjelesnim ibadetima.
- 9- Obaveznost brige o srčanim i tjelesnim ibadetima.

Pojašnjenje značenja srca

Mnogobrojni su kur'anski ajeti i hadisi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji govore o srcu u kojem dolazi do razmišljanja, odlučivanja, strahovanja, nadanja i sličnih stanja. Međutim, da li se u tim šerijatskim tekstovima, uistinu, misli na poznato srce u grudima, ili se misli na mozak, ili se misli na nekakva posebna osjećanja, suptilnosti koja su u uskoj vezi sa srcem u grudima?!

Prije svega, riječ *el-kalb* u arapskom jeziku ima dva značenja:

- 1- Nešto što je čisto, posebno vrijedno i ugledno.

2- Vraćanje jedne stvari drugoj, s jedne strane na drugu, odnosno prevrtanje s jedne strane na drugu stranu.

Kada se govori o srčanim ibadetima, djelima srca, uglavnom se misli na prvo značenje, jer najčišće i najčasnije u čovjeku trebalo bi biti srce pa se govori o tim srčanim djelima kako bi se i došlo do jednog takvog čistog i posebno vrijednog srca. Nema smetnje, da se uvaži i drugo značenje u smislu prevrtanja, okretanja, jer se ljudsko srce često prevrće i okreće, u njemu se smjenjuju različita ubjeđenja, misli, namjere i sl.; kao što se preokreće potpuno iz jednog stanja u drugo, iz nevjerstva i licemjerstva ka imanu, od zablude ka uputi i obratno. Stoga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, često učio u dovi: "*Ja mukallibe-l-kulub, sebbit kalbi 'ala dinike! / O Ti koji okrećeš srca, učvrsti moje srce u Tvojoj vjeri!*"¹ Čovjek je u stanju da zatvori uši pa da ne čuje ono što ne želi da čuje, u stanju je da zatvori oči kako ne bi gledao ono što ne želi da vidi, međutim, nije u takvoj mogućnosti da spriječi srce od svakakvih misli, stoga je na vjerniku i vjernici da često uče ovu Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, dovu.

Vjerovanje *ebli-s-sunneta ve-l-džema'ata* –na koje ukazuje Kur'an i sunnet, jeste da se razum nalazi u srcu a ne u mozgu.

Kaže Uzvišeni Allah:

﴿ أَفَلَا يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَتَكُونَ لَهُمْ قُلُوبٌ يَعْقِلُونَ بِهَا ﴾

"Zašto oni ne putuju zemljom pa da imaju srca kojima će razmišljati?"² Ovdje u ovom ajetu, Uzvišeni Allah je rekao da su srca ta koja razmišljaju! A da se misli na srca u grudima, kaže Uzvišeni Allah:

﴿ فَإِنَّهَا لَا تَعْمَى الْأَبْصَارَ وَلَكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبَ الَّتِي فِي الصُّدُورِ ﴾

"a, uistinu, nisu slijepi oči, već su slijepa srca koja su u grudima!"³

O tome, također, govori i hadis Enesa b. Malika, radijallahu anh, zabilježen kod Buharije i Muslima, koji kaže: "Došao je Džibril, alejhi-s-selam, Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je bio mali i igrao se sa dječacima. Prihvatio ga je, rasporio mu grudi, a zatim izvadio njegovo srce. Iz srca je izvadio jedan ugrušak i rekao za njega: 'Ovo je bio šejtanski udio kod tebe!' Zatim ga je oprao u vodi zemzem koja se nalazila u zlatnoj posudi i nakon toga vratio ga na njegovo mjesto!" Enes je govorio: "Viđao sam tragove

¹ Ahmed, 12128; Tirmizi, 3517, Ibnu Madže, 3834; Ibnu Hibban, 943; i šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim.

² Prijevod značenja El-Hadždž, 46.

³ Prijevod značenja El-Hadždž, 46.

toga na grudima Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."

Ova mu'džiza i ovaj hadis jasno govore da je riječ o poznatom srcu u grudima i da je za njega usko vezana uputa i zabluda, vjera i nevjerstvo. Skupina komentatora Kur'ana ovaj događaj koji nam prenosi Enes, radijallahu anh, spominju prilikom komentara Allahovih riječi:

﴿الْمَنْشَرُ لَكَ صَدْرُكَ﴾

"Zar tvoja prsa nismo prostranim učinili?!"¹ Međutim, ovaj postupak Džibrila, alejhi-s-selam, koji pripada nevidljivom svijetu meleka, njegovo vađenje određenog ugruška iz Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, srca i konstatacija da je to šejtanski udio, ukazuju da u ovom organu postoji nešto posebno, skriveno što utiče na ispravnost, čistoću tog organa i obratno.

U hadisu Ebu Hurejre, radijallahu anh, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Bogobojažnost je ovdje, bogobojažnost je ovdje, bogobojažnost je ovdje!*"², svaki put pokazujući na srce, a ne na glavu, mozak, kao što to mnogi čine kada govore o razumu i pameti.

Međutim, budući da u čovjekovom životu postoji jaka sprega između srca i mozga, nema smetnje da, također, prilikom svih osjećanja, previranja i dešavanja u čovječijem srcu, postoji jaka veza u svemu tome i sa čovječijim mozgom, kako o tome govore imam Ahmed, šejhu-l-islam Ibnu Tejmije i Ibnu Usejmin, rahmetullahi alejhim.

Dakle, postoji određena veza između mozga i srca, ali centar ljudskog razuma, osjećanja, straha i nade i svega što se dešava u čovjekovoj unutrašnjosti je u čovjekovom srcu, a ne misli se u potpunosti na ovo srce u grudima. Da, sve se to dešava u njemu, ali su za njega vezana posebna, prefinjena vrlo osjetljiva stanja i osjećanja. Stoga, pojedini islamski učenjaci kada govore o srcu i ovim srčanim ibadetima kažu: "To je svjetlo koje dolazi od Allaha i postaje dio čovjeka, usađeno u njemu, pa putem njega gleda. To svjetlo u srcu je poput svjetla u oku, tj. svjetlo u srcu je razum dok je svjetlo u oku vid."³

Položaj srca spram ostalih ljudskih organa

Srce je vladar ostalih ljudskih organa. Ispravnost cijelog tijela, odnosno dijela koja čine drugi ljudski organi, vezana je za ispravnost ovog organa i ob-

¹ Prijevod značenja El-Inširah, 1.

² Muslim, 2564.

³ *Meftumu-l-akli ve-l-kalbi*, 266.

ratno, pokvarenost cijelog tijela vezana je za pokvarenost ovog organa.

Iz tog razloga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je i rekao: "*Zar u tijelu nema jedan organ, koji, ako je zdrav, zdravo je i cijelo tijelo, a ako je on bolestan, bolesno je i cijelo tijelo?! Zar to nije srce?!*"¹ Znači, ukoliko se srce popravi u imanu, iskaže potpunu ljubav prema svome Gospodaru, Uzvišenom Allahu, zatim voli sve ono što On Uzvišeni voli i prezire sve ono što On Uzvišeni prezire, zasigurno će ostalo tijelo činiti pokornost svome Gospodaru, Allahu, subhanehu ve te'ala, ostaviće se grijeha, svih zabranjenih pa i sumnjivih stvari bojeći se da zbog njih ne upadne u harame. Dok, ukoliko se srce unечиšti mnogoboštvom i nevjerstvom, ohološću, samodopadanjem, umišljenošću, pretvaranjem, zasigurno će i ostali ljudski organi biti grijешni i nepokorni prema Allahu, subhanehu ve te'ala, zatim, nakon što se uzdignu od ibadeta Allahu, uzdižaće se i nad Allahovim stvorenjima, činit će nepravdu i nasilje na Zemlji. Razlog svega ovoga jeste pokvarenost srca.²

Ebu Hurejre, radijallahu 'anh, je rekao: "Srce je vladar, dok su ostali organi njegova vojska. Pa, ako vladar bude dobar, dobra će biti i njegova vojska, dočim, ako se vladar iskvari, iskvarit će se i njegova vojska."³

Selman el-Farisi, radijallahu anh, rekao je: "Svaki čovjek ima svoju unutrašnjost i spoljašnjost, pa, onaj koji popravi svoju unutrašnjost, Allah će popraviti njegovu spoljašnjost, dočim, onaj koji unечиšti svoju unutrašnjost i Allah će iskvariti njegovu spoljašnjost!"⁴ Svjedoci smo ove činjenice. Mnogi slušaju savjet, vaz, predavanje, ali na većinu njih taj savjet različito djeluje i ostavlja različite tragove, poput kiše koja se spušta na razne predjele zemlje, pa, jedan predio zemlje natopi se vodom, upije u sebe vodu koliko mu je potrebno, nakon čega iz njega izniče svakovrsno bilje kojim se drugi koriste. Drugi predio zemlje ne upija vodu, ne okoristi se njome, već je zadržava na svojoj površini, pa se neko drugi okoristi od te vode. A ima predjela koji upijaju u sebe vodu, pa ipak iz njih ništa ne izniče niti zadržavaju vodu kako bi se neko drugi okoristio njome. Takvi su i ljudi. Uče Kur'an, slušaju Kur'an, slušaju predavanja, pa ima onih na koje učenje i slušanje djeluje, nakon čega oni popravljaju svoju unutrašnjost, njihova srca postaju skrušena i ponizna, pa se to vidi i na njihovoj spoljašnjosti, svoje ophođenje i vladanje usklađuju po tome. Ima ih koji samo nauče napamet Kur'an, ili određeno predavanje ali to ne ostavi traga na njih, ne mijenjaju se oni, već naučeno dostavljaju drugi-

¹ Buharija, 52; Muslim, 1599.

² Slično vidjeti u *Džami'u-l-'Ulumi ve-l-Hikemi*, 1/210.

³ Ibnu-l-Kajjim, *Miftahu Dari-s-Sea'de*, 2/16.

⁴ Vidjeti: *Zuhd od Ibnu-l-Mubareka* s dodacima od Nu'ajma b. Hammada, 17.

ma pa se ti drugi popravljaju i mijenjaju. A ima i onih koji niti uče niti slušaju, pa se i ne okorištavaju, niti oni niti bilo ko drugi od njih. Svi slušaju lijepe, riječi, slušaju Kur'an, nadnaravne Allahove riječi, slušaju jezgrovite riječi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa vidiš jednog kako se mijenja, postaje dobar vjernik dok se drugi ne mijenja, ostaje kakav je bio i ranije.

Čime se čisti i popravlja srce

Kako bi se naše stanje popravilo nabolje, kako bi Allahove riječi i riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, djelovale na nas, kako bismo se okoristili njima, prije svega mi, a zatim putem nas i drugi, upoznajmo se čime se to srce čisti i popravlja i šta je to što ga prlja, unечи i kvari.

Mnogo je dobrih djela kojima se srce čisti i popravlja. Ovom prilikom spomenut ćemo samo neka od tih djela moleći Uzvišenog Allaha da nas okoristi i popravi njima.

Od najvažnijih stvari koje popravljaju srce jesu:

1- *Čvrsto vezivanje srca za Uzvišenog Allaha.* Allah, subhanehu ve te'ala, stvorio je ova srca, stvorio je ova tijela, i svima njima nema spasa niti opstanka osim u čvrstom vezivanju za Svevišnjeg Allaha. Veže li se srce za neko stvorenje, samo će biti upropašteno i kažnjeno upravo od tog istog stvorenja.

Šejhu-l-islam Ibnu Tejmije, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Koliko god srce poveća svoju ljubav prema Allahu, toliko se poveća i njegova pokornost prema Njemu Uzvišenom, a koliko god se poveća pokornost prema Svevišnjem Allahu, toliko se poveća njegova neovisnost od drugih ljudi. Srce je u potrebi za Allahom sa strane ibadeta, kao i sa strane traženja pomoći od Njega Uzvišenog, oslanjanja na Njega i sl. Stoga nema popravka, niti uspjeha srcu, nema mu radosti niti lijepog života, nema mu smiraja niti spokoja, osim u ibadetu svome Gospodaru, u ljubavi prema Njemu i iskrenom povratku Njemu Uzvišenom. Makar osjetilo najveće počasti i slasti od strane stvorenja, ono neće biti smireno i spokojno, jer je ono u potrebi za svojim istinskim bogom."¹

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Uistinu u srcu postoji divljina koju ne može potisnuti ništa drugo do prijateljstvo i blizina sa Allahom! U srcu postoji tuga koju ne može potisnuti osim radost spoznaje Uzvišenog Allaha! U srcu postoji uznemirenost, pa ga ne može smiriti osim susret s Uzvišenim Allahom i pribjegavanje Njemu od Njegove kazne! U srcu postoji vatra koju ne može ugасiti osim zadovoljstvo Allahovom naredbom, zab-

¹ Vidjeti: *Fetava*, 10/193-194.

ranom i odredbom uz istovremeno strpljenje na svemu tome sve dok se ne sretne Uzvišeni Allah na Sudnjem danu! U srcu postoji ogroman zahtjev koji odbija osim da se izloži pred Allahom, Jednim, Jedinim! U srcu postoji praznina koju ne može popuniti osim ljubav prema Allahu, iskreni povratak Njemu, neprestano sjećanje na Njega, iskreno ispovijedanje vjere samo Njemu Uzvišenom! Kada bi čovjeku bio dat dunjaluk i sve što je na njemu, on time svoju prazninu u srcu nikada ne bi mogao popuniti!"¹

2- *Stalna i neprestana borba sa samim sobom.* Ibnu-l-Munkedir, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Borio sam se sa svojom dušom četrdeset godina sve dok nije postala kako treba."² Nakon toga je, kako se bilježi, njegovo stanje postalo zadivljujuće. Govorio bi: "Kada bi nastupila noć, ja bih pristupio namazu, osamio bih se sa svojim Gospodarem, i ne bi dugo potrajalo, a noć bi se završila!" Dugi noćni sati prolazili bi mu kao minute! A što se tiče nas, ukoliko imam produži pa uči samo jednu minutu više od uobičajenog, mi se počinjemo premještati s jedne noge na drugu, počinjemo otpuhivati, pucketati prstima, a možda čak nakon namaz da i izgrdimo imama za oduljivanje. Obavljamo namaz, subhanAllah, kao da smo, kada stanemo na namaz, ptice u kavezu, gledamo kako da se što prije riješimo tog kaveza! Nažalost, danas je takvo stanje muslimana sa njihovim namazima. Čudimo se kada gledamo, slušamo ili čitamo da neko zaplače u namazu prilikom učenja Kur'ana! A zar se čuditi tome?! Zar ima boljeg mjesta za čovjeka od njegova stajanja pred svojim Gospodarem?! Zar ima ljepšeg govora od Allahovog govora?! Zar ima ljepšeg dozivanja od dozivanja Uzvišenog Allaha?! Onaj kome se trebamo čuditi jesmo mi sami!!!

Hasan el-Basri, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Čuvao sam svoje srce dvadeset godina, zatim je ono čuvalo mene u narednih dvadeset godina, a nakon toga nastavio sam živjeti u takvom stanju. Moje srce, a i ostali moji organi bili su sačuvani."³

Tako da ukoliko želiš da izgradiš svoju ličnost, islamsku ličnost, na tebi je ponajprije da vodiš brigu o svome srcu, da ga čuvaš, pa će i ono tebe čuvati. Stoga, nije dovoljno da se podučavamo samo vanjskim ibadetima, već je velika potreba da odgojimo svoja srca na iskrenost, pokornost, poniznost, ljubav, strahopoštovanje, strpljenje, ubjeđenje i sl. Ukoliko izostanu ovi srčani ibadeti, znajmo dobro da će njihov nedostatak doći prije ili kasnije do izražaja, pa makar vanjski ibadeti i bili ispravni. Moguće je da se nađeš u situ-

¹ Vidjeti: *Medaridžu-s-salikein*, 3/164.

² Vidjeti: Muhammed b. Hasen b. Akil Musa, *Nuzbetu-l-Fudala*, 607.

³ Vidjeti: Muhammed b. Hasen b. Akil Musa, *Nuzbetu-l-Fudala*, 1205.

aciji takmičenja, natjecanja sa svojim bratom u nekoj stvari, pa da ga zamrziš, osjetiš neprijateljstvo prema njemu ukoliko te on pretekne; ili da se uzdigneš iznad njega i potcjeniš ga, ukoliko ti njega pretekneš. Ovih pojava čovjek se ne može lahko riješiti osim sa potpunim okretanjem sebi i svome srcu, obračunom sa samim sobom i borbom sa samim sobom. Vidjećeš pojedince kako su veliki broj godina proveli u nauci, podučavanju propisima, ibadetima i adabima, zatim od njega doživiš čudne stvari kojih bi se svaki razuman insan postidio. Stoga obračunavajmo se i borimo sa svojom dušom.

3- Ono što čisti i popravlja srce jeste i *mnogobrojno prisjećanje smrti, posjećivanje mezarja*, prisustvovanje zadnjim trenutcima ljudi koji umiru, koji za nekoliko trenutaka odlaze sa ovoga svijeta, ostavljaju njegove slasti i strasti, napuštaju za nekoliko trenutaka svoje porodice i svoje imetke radi kojih su se umarali cijeli svoj život. To su trenutki koji neće nikoga zaobići, svi ćemo ih doživjeti i njihovu gorčinu kušati!

Sjećanje na smrt srce drži budnim, milostivim, daleko od svake gruboće, svakog nemara. Stoga brate muslimanu, odvoji za svoju dušu nekoliko trenutaka u kojima ćeš razmišljati o smrti, posjećuj mezarja i uzimaj pouku iz njih, odlazi na dženaze drugim muslimanima, nadati se, ako Allah da, da ti se srce smekša.

Se'id b. Džubejr, rahimehullahu te'ala, -jedan od velikih učenjaka i pobožnjaka iz generacije tabi'ina- rekao je: "Kada bi spomen na smrt nestala iz moga srca, pobjojo bih se da bih se iskvario!"¹

Safvan b. Sulejm, rahimehullahu te'ala, odlazio bi u Beki'u. Na svom putu do Beki'e prolazio bi pored Muhammeda b. Salih, pa je jednog dana prošao pored njega, a Muhammed je rekao u sebi: 'Sada ću da vidim šta to on radi?' Safvan je došao kod jednog od mnogobrojnih kaburova u Beki'i i stao plakati. 'Toliko je plakao', kaže Muhammed, 'da sam se sažalio na njega. Mislio sam da je tu ukopan neko od njegovih bližnjih, pa on dolazi na njegov kabur, prisjeća ga se i plače za njim. Drugi put je prošao pored mene pa sam ga ponovo pratio a on je postupio kao i prošlog puta. O tome sam obavijestio Muhammeda b. El-Munkedira, rahimehullahu te'ala, pa mi je rekao: 'Svi su oni njegova porodica i njegovi prijatelji! To je insan koji, kada god osjeti gruboću u svome srcu, svoje srce oživi i čini ga budnim sjećanjem na mrtvel-'"²

4- Ono što srce čini budnim i živim jeste i *druženje sa dobrim ljudima*, dobrim vjernicima, onima koji se često sjećaju Uzvišenog Allaha i koji nas –

¹ Vidjeti: Muhammed b. Hasen b. Akil Musa, *Nuzbetu-l-Fudala*, 506.

² Vidjeti: Muhammed b. Hasen b. Akil Musa, *Nuzbetu-l-Fudala*, 610.

kada ih pogledamo- podsjetite na Uzvišenog Allaha. Uistinu, ima ljudi kada ih vidiš osjetiti prostranost prsa, porazgovaraš li s njima, mnoge nejasnoće, brige, problemi odlaze od tebe!

Bilježi imam Ahmed od Abdurrahmana b. Ganma, radijallahu anh, da je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: "*Najodabraniji Allahovi robovi su oni koji, kada budu viđeni, podsjećaju na Allaha, a najlošiji Allahovi robovi su oni koji idu putem nemimeta (prenošenja tuđih riječi), oni koji razdvajaju osobe koje se međusobno vole, i oni koji potvaraju čedne i čestite za blud.*"¹

Dža'fer b. Sulejman, rahimehullahu te'ala, govorio bi: "Kada bih osjetio gruboću srca, pogledao bih u lice Muhammeda b. Vasi'e na kojem su se jasno primjećivali tragovi skrušenosti i bogobožnosti!"²

Abdullah b. El-Mubarek, rahimehullahu te'ala, govorio bi: "Kada bi pogledao u Fudajla b. Ijjada, obnovio bih svoj plač i čežnju za Ahiretom, omalovažio bih svoju dušu, odagnao od nje nemar", zatim bi plakao."³

Ima ljudi koje zavoliš prije nego išta i progovore, dočim ima i ljudi prema kojima osjećaš odbojnost isto tako prije negoli išta i progovore. Ima ljudi koji su umrli čijim prisjećanjem srca živnu, ali ima i ljudi koji su živi, kada se ugledaju, srca zamiru."⁴

Danas se o ovim temama malo govori iako smo u velikoj potrebi za njima. Malo je danas onih koji posjećuju mezarja i uzimaju pouku iz njih! Malo je danas onih koji traže društvo dobrih ljudi koji biraju riječi kao što biraju hranu pa njima obnavljaju naš iman! Naprotiv, većina ljudi danas odabira sjela i društva gdje se osjeća opuštenije, gdje se govori o drugima, prenose njihove riječi! A Allah dobro zna sve ono što se na javu iznese kao i ono što grudi kriju!

5- *Mnogobrojna dobra djela* čine srce živim i budnim kao što kaže Ibnu Abbas, radijallahu anhuma: "Uistinu, svako dobro djelo doprinosi pojavi svjetlosti u srcu, svjetlosti na licu, snazi u tijelu, povećanju opskrbe i pojavi ljubavi u srcima drugih stvorenja. A loše djelo doprinosi pojavi crnila u srcu, crnila

¹ Ahmed, 17661. Hadis je u osnovi slab, radi prenosioca Šehr b. Havšeba, o čijoj se pouzdanosti razilaze hadiski kritičari, također i radi Abdurrahmana b. Ganma, čiji susret sa Allahovim Poslanikom, sallallahu 'alejhi ve sellem, nije potvrđen. Ali, došle su predaje koje ovaj hadis dižu na stepen dobrog hadisa, a Allah najbolje zna. Vidjeti: *Silsiletu-l-Ebadisi-d-Da'ife*, 4/360 i *Sabihu-t-Tergibi ve-t-Terhibi*, 3/47.

² Vidjeti: Muhammed b. Hasen b. Akil Musa, *Nuzhetu-l-Fudala*, 638.

³ Vidjeti: Muhammed b. Hasen b. Akil Musa, *Nuzhetu-l-Fudala*, 778.

⁴ Kako je rekao Bišer el-Haris, rahimehullahu te'ala. Vidjeti: Ibnu Asakir, *Taribu Dimešk*, 10/214.

na licu, slabosti u tijelu, umanjivanju opskrbe, i pojavi omraženosti u srcima drugih stvorenja."¹

6- *Zikr*, spominjanje Uzvišenog Allaha i učenje Kur'ana. Govor o ovojme bi potrajao, ali se kaže "Dovoljano je ogrlice koliko da obuhvati vrat". Sulejman el-Havvas, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Zikr za srce je poput hrane za tijelo, pa kao što tijelo ne osjeća slast hrane kada je bolesno, isto tako i srce ne osjeća slast zikra kada oboli od žudnje za dunjalukom!"²

Ibnu Mes'ud, radijallahu anh, rekao je: "Potraži svoje srce na tri mjesta: kod slušanja Kur'ana, na mjestima zikra i u trenutcima osame sa Uzvišenim Allahom, pa ako ne nađeš tamo svoje srce, moli Allaha da ti ga da, jer uistinu ti i nemaš srca."

Avn b. Abdillah bi govorio: "Mjesta zikra su lijek za srca!"³

Jedan od ispravnih prethodnika govorio bi: "Miskini! Otišli su sa dunjaluka a nisu ni osjetili najljepše na njemu!" Kada bi bili upitani šta je to, najljepše na njemu, govorili bi: "Spoznaja Allaha, ljubav prema Njemu i zikr-Njegovo spominjanje!"⁴

Šta kvari srce

Takvih djela je mnogo! Kada bismo samo o suprotnostima prethodnih djela pričali, uvidjeli bismo da su to ta djela koja kvare i prljaju srce.

Vidjet ćemo da srce kvari vezanje za nekoga drugog mimo Uzvišenog Allaha, spominjanje nekoga drugog a zaboravljanje na Uzvišenog Allaha, zapostavljanje borbe sa svojom dušom i ustrajavanje u grijesima prilikom kojih srce tamni dok potpuno ne potamni, odavanje dunjalučkim užicima i slastima uz istovremeno zaboravljanje smrti, miješanje i druženje s lošim ljudima, ljudima niskih i prezrenih ambicija.

Zatim, ono što kvari srce jeste i prekomjerno jelo i piće, prekomjerno spavanje, prekomjeren razgovor, prekomjerno druženje, prekomjerna šala i smijeh. Sve to polahko umrtvljuje srce, čini ga grubim i nemarnim.

Fudajl b. Ijjad, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Dvije radnje srce čine

¹ Vidjeti: Ibnu Tejmije, *El-Dževabu-s-Sahib li Men Beddele Dine-l-Mesih*, 6/489; Ibnu Tejmije, *Minhadžu-s-Sunne-n-Nebevije*, 3/27; Ibnu-l-Kajjim, *El-Dževabu-l-Kafi*, 1/35; Ibnu-l-Kajjim, *Medaridžu-s-Salikin*, 1/424.

² Vidjeti: Ibnu Tejmije, *Medžmu'u-l-Fetava*, 9/312.

³ El-Luhejmid, Čisto srce.

⁴ Vidjeti: Ibnu-l-Kajjim, *Medaridžu-s-Salikin*, 245.

grubim: preveliki govor i preveliko jelo."¹

Sulejman ed-Darani, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Svaka stvar ima nešto što je nagriza, kvari, ima svoju hrđu, a ono što nagriza, kvari i hrđa srce jeste prezašćenost!"²

Šta podrazumijevamo pod djelima srca, srčanim ibadetima?

Pod srčanim ibadetima ili djelima srca podrazumijevaju se svi ibadeti čiji je centar ljudsko srce, koji se odvijaju u ljudskom srcu, usko su vezani za njega, poput ljubavi prema Allahu, subhanehu ve te'ala, straha i nade, iskrenog povratka Allahu i oslonca na Njega Uzvišenog, poput strpljenja i ubjeđenja, strahopoštovanja, žudnje i čežnje i sl. Ovo su djela srca, dok postoje djela jezika i udova. Djela jezika su riječi, dok su djela udova: ruku'u, sedžda i svi ibadeti koje čovjek čini svojim tijelom.

Propisi srčanih ibadeta s obzirom na nagrađivanje i kažnjavanje

Što se tiče nagrade i kazne, djela srca su po ovom pitanju ista kao i djela udova, nagrađuju se i kažnjavaju kao što se nagrađuju i kažnjavaju djela udova. Pa, kao što se čovjek kažnjava kada ogovori nekoga svojim jezikom, isto tako čovjek se kažnjava ukoliko se osloni na nekoga drugog pored Allaha u onome u čemu mu ne može koristiti niti pomoći niko drugi do Allah. Kao što se čovjek kažnjava ukoliko nešto ukrade, otuđi od drugoga, drugome učini nepravdu, isto tako se kažnjava ukoliko ima neosnovano loše mišljenje o svome bratu muslimanu!

Dakle, i za djela udova i za djela srca čovjek je odgovoran, biće pitan za njih, polagaće račun za njih, biće nagrađivan i kažnjan za njih!

Važnost srčanih ibadeta i njihovo vrednovanje nad tjelesnim ibadetima

1- Izostanak, nepostojanje djela srca može poništiti tjelesne ibadete

Primjer za to je primjer ihlasi-iskrenosti. Ukoliko nestane iskrenosti u ljudskom srcu, čovjek može da zapadne u širk ili u veliko licemjerstvo usljed čega njegovo djelo ma kako bilo veliko i dobro postaje ništavno. Allah, subhanehu ve te'ala, je rekao:

¹ Vidjeti: Muhammed b. Hasen b. Akil Musa, *Nurḥbetu-l-Fudala*, 779.

² Vidjeti: Muhammed b. Hasen b. Akil Musa, *Nurḥbetu-l-Fudala*, 864.

﴿ وَقَلِيمًا إِلَىٰ مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ نَبْءًا مَّنشُورًا ﴿١٣﴾ ﴾

"I Mi ćemo pristupiti djelima koja su činili pa ih u prah razasuti pretvoriti!"¹

U hadisu kudsijju rekao je Uzvišeni: "Ja sam neovisan od toga da Mi se neko pridružuje, pa ko učini neko djelo u kojem Mi pridruži nekoga, Ja ću ostaviti i njega i njegov širk."²

Drugi primjer je skromnost i poniznost čiji tragovi ostaju na vanjskim ibadetima. Šta dovodi do zatiranja tih tragova i ovog dobrog djela srca? Drugo djelo srca, ali pogrdno: oholost i umišljenost.

Također, tu je i zavist koja uništava dobra djela kao što vatra sagorijeva drva.

Dakle, izostanak djela srca može dovesti do uništenja tjelesnih ibadeta.

2- Djela srca su osnova spasa od Vatre na Sudnjem danu i ulaska u Džennet

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿ يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ ﴿٨٨﴾ إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٩﴾ ﴾

"Na Dan kada neće nikakvo blago, a ni sinovi od koristi biti, samo će onaj koji Allahu srca čista dođe spašen biti."³

3- Djela srca su razlog i put do postizanja velikih stepeni u Džennetu

Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "Sedmericu će Allah staviti u Svoj blad onoga dana kada neće biti drugog blada osim Njegovog: pravednog vladara, mladića koji je odrastao u obožavanju Allaha Uzvišenog, čovjeka čije je srce vezano za džamiju, dvojicu ljudi koji su se zavoljeli u ime Allaha koji se u ime Njegovo sastaju i rastaju; čovjeka kojeg je (na preljubu) pozvala žena na položaju (ugledna i lijepa), pa je on rekao: 'Ja se bojim Allaha'; čovjeka koji je dao sadaku, tako da njegova lijeva ruka nije znala šta je dijelila desna, i čovjeka koji se u samoći sjetio Allaha, pa su mu suze potekle iz očiju."⁴

Također u hadisu Džabira, radijallahu anh, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Najdraži i najbliži meni na Sudnjem danu, doista, biće oni

¹ Prijevod značenja El-Furkan, 23.

² Muslim, 2985.

³ Prijevod značenja Eš-Šuara, 88-89.

⁴ Buharija, 629; Muslim, 1031.

od vas koji budu imali najljepše ponašanje!"¹

4- Djela srca teža su od djela udova, srčani ibadeti teži su od tjelesnih ibadeta

Kao dokaz tome, dovoljan je primjer Abdullaha b. Amra b. El-Asa, radijallahu anhumu, i čovjeka kome je još na dunjaluku obećan Džennet. Od Enesa, radijallahu anhu, se prenosi da su jedne prilike sjedili kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i da im je Vjerovjesnik rekao: "*Sada će vam na vrata ući čovjek koji je od stanovnika Dženneta!*", i tako je ponavljao tri dana. Abdullah b. Amr b. El-As, radijallahu anhumu, pratio je tog čovjeka pa mu je na kraju rekao: "Vidim da ne činiš mnogo djela, pa čime si postigao ono o čemu nas je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio?!" Čovjek je odgovorio: "Što se tiče djela, ja ne činim osim ono što si vidio, izuzev što ja u svojim prsima ne osjećam prevaru ni prema ijednom muslimanu niti zavidim ijednom muslimanu na dobru koje mu je Allah podario!" Abdullah b. Amr b. El-As, radijallahu anhumu, na to mu reče: "*To je ono čime si postigao svoj položaj!*"²

Junus b. 'Ubejd veliki učenjak i pobožnjak, rekao je: "Jedan od mojih prijatelja poslao mi je pismo i upitao me za moja djela, šta radim, kakav ibadet činim kada sam takav, pa sam mu odgovorio: 'Obavještavam te da sam ponudio svojoj duši da voli drugim ljudima ono što voli i sebi i da prezire drugim ljudima ono što prezire i sebi pa sam primjetio da je ona od takvog ponašanja daleko! Ponovo sam joj ponudio da prestane spominjati druge ljude, osim po dobru, pa sam uvidio da joj je post u vrućem danu lakši od toga! Ovo je ono u čemu se nalazim, brate moj! We-s-Selam!'"³

Jusuf b. Esbat, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Očistiti nijet od svega onoga što ga može pokvariti, vjernicima je teže od mnogobrojnih dobrih djela."⁴

5- Djela srca ostavljaju ljepše tragove na čovjeka od djela udova i ona ustvari uljepšavaju tjelesne ibadete

Kako su prethodile riječi jednog od ispravnih prethodnika: "Jadnici! Otišli su sa dunjaluka a nisu ni osjetili najljepše na njemu!" Kada bi bili upitani šta je to najljepše na njemu, govorili bi: "Spoznaja Allaha, ljubav prema

¹ Tirmizi, 2108; a Albani ga je ocijenio sahihom u *Sabihu-t-Tergiba*, 2649.

² Ahmed, 3/166, i hadis je vjerodostojan po uvjetima Buharije i Muslima kako kaže El-Munziri.

³ Vidjeti: Muhammed b. Hasen b. Akil Musa, *Nuzbetu-l-Fudala*, 1/539.

⁴ Vidjeti: Ibnu Redžeb, *Džami'u-l-Ulumi ve-l-Hikemi*, 1/13.

Njemu i zikr-Njegovo spominjanje!"¹

6- Djela srca podstiču na djela udova, srčani ibadeti podstiču na tjelesne ibadete

Utbe b. Eban, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Ko spozna Allaha, zavoljet će Ga, a ko Ga zavoli, bit će Mu pokoran."²

7- Srčani ibadeti uvećavaju nagradu tjelesnih ibadeta

Najbolji primjer toga jeste nijjet. I jedan i drugi čovjek udijele po 100 KM, međutim, nijjet im nije bio isti. Jedan je dao drage duše, možda i zadnjih svojih 100 KM, dok je drugi nevoljno udijelio nešto od svoga ogromnog imetka.

U tom smislu Ibnu-l-Mubarek, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Ponekad malo djelo uveća nijjet kao što ponekad veliko djelo umanji nijjet!"³

8- Djela srca ponekad mogu nadomjestiti čovjeku nedostatak tjelesnih ibadeta

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ko od Allaha iskreno bude tražio šehadet, Allah će mu dati stepene šebida pa makar umro i na svojoj postelji!"⁴

Kategorije ljudi kada je riječ o srčanim i tjelesnim ibadetima i obaveznost velike brige o srčanim i tjelesnim ibadetima

Ibnu Tejmije i Ibnu-l-Kajjim, rahmetullahi alejhima,⁵ spominju tri kategorije ljudi kada je riječ o djelima udova i djelima srca:

1- Skupina koja se posvetila djelima srca, njegovom popravljanju i nadzoru, dok su djela udova u potpunosti napustili.

2- Skupina koja se posvetila vanjskim ibadetima, ibadetima udova, poput ibadeta posta, namaza i sličnog, dok ne vode računa o popravku svojih srca, pa se u njihovim srcima našla zavist, našla želja za vođstvom, srca su im otvrdla, moguće je da u njima ima i veličanja određenih ljudi ili straha od njih i sl.

¹ Vidjeti: Ibnu-l-Kajjim, *Medaridžu-s-Salikin*, 245.

² Vidjeti: Ez-Zehabi, *Sjuru E'alami-n-Nubela*, 13/75.

³ Vidjeti: Ibnu Redžeb, *Džami'u-l-Ulumi ve-l-Hikemi*, 1/13.

⁴ Muslim, 1909.

⁵ Vidjeti: Ibnu-l-Kajjim, *El-Fevaid*, 319-323; *Iğasetu-l-Lehefan*, 118.

3- Treća skupina koja vodi računa o djelima srca, daje im njihovo pravo, kao što vodi računa i o djelima udova i daje im njihovo pravo, kakvi su bili vjerovjesnici i poslanici, alejhimu-s-salatu ve-s-selam.

Dakle, kada se govori o djelima srca i kada se kaže da su ona mnogo bitnija od djela udova, time se ne žele zapostaviti i omalovažiti djela udova. Naprotiv, ispravan odgoj podrazumijeva obostranu brigu, kako o srčanim ibadetima tako i o tjelesnim ibadetima. Stoga je obaveza da podstičemo ljude na brigu o srcu i srčanim djelima kao što ih podstičemo i na tjelesne ibadete, na namaz, post ili ibadete jezika, poput učenja Kur'ana, zikra i sl.

Ovo je bilo nekoliko riječi o uvodu u djela srca, srčane ibadete, a na sljedećim stranicama, s Allahovom dozvolom, govorimo pojedinačno o svim važnijim djelima srca.

Uzvišenog Allaha molimo za pomoć i podršku!

**IBADETI
SRCA**

EL-IHLAS - ISKRENOST

Uvod

Iskrenost je prvo i najvažnije djelo srca. Ona je osnova svega. Naprotiv, iskrenost predstavlja suštinu vjere i ključ je poziva svih poslanika, neka je Allahov salavat i selam na sve njih:

﴿ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ ﴾

"A nije im bilo naređeno osim da Allaha obožavaju iskreno Mu ispovijedajući vjeru kao pravovjerni."¹

﴿ أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ ﴾

"A zar samo Allahu ne pripada iskreno ispovijedanje vjere?!"²

Iskrenost je srž ibadeta, osnova je primanja djela i njegova odbijanja, vodi do uspjeha ili propasti, put je do Dženneta ili Vatre!

Značenje ihlása-iskrenosti

Riječ *ihlas* ukazuje na čistoću neke stvari koja je daleko od pomiješano-
sti sa bilo čime. Tako se za nešto kaže da je *ihlas* kada je čisto, od njega
odstranjeno ono što je bilo nečisto pri njemu.³

Što se tiče značenja *ihlása* u šerijatu, ono je –kako kaže Ibnu-l-Kajjim, rahmetullahi alejh, - izdvajanje Allaha, subhanehu ve te'ala, jednog, jedinog, Koji nema sudruga u nijjetu-namjeri prilikom činjenja dobrih djela i pokornosti.

Pored ove definicije *ihlása* od strane islamskog autoriteta Ibnu-l-Kajjima, rahmetullahi alejh, prenose se brojne definicije naših ispravnih prethodnika, pa je za *ihlas* rečeno:

- Da djela čovjeka budu ista u tajnosti i javnosti.⁴
- Da za svoje djelo ne tražiš drugog svjedoka mimo Allaha, niti da očekuješ nagradu od nekoga drugog mimo Njega Uzvišenog.
- Da djelo bude čisto radi Allaha, da u njemu nema ni najmanjeg udjela za nekoga drugog pored Allaha.

¹ Prijevod značenja El-Bejjina, 5.

² Prijevod značenja Ez-Zumer, 3.

³ Vidjeti: Ibnu Menzur, *Lisanu-l-Arab*, 7/26; Ez-Zubejdi, *Tadžu-l-Arus*, 4437.

⁴ Vidjeti: *Et-Tibjan fi Adabi Hameleti-l-Kur'an*, 13.

- Izdvajanje Allaha, subhanehu ve te'ala, u pokornosti.
- Čišćenje djela od bilo kakvog udjela stvorenja u njemu.
- Čišćenje djela od bilo kakve primjese.¹
- Ostavljanje pretvaranja u dobrim djelima.²

Muhlis-onaj koji iskreno ispovijeda vjeru samo Allahu, subhanehu ve te'ala, traži zadovoljstvo Allaha, jednog, jedinog. Kada je u pitanju Allahovo zadovoljstvo, on ne gleda na stvorenja, ljude. Stoga iskrenom vjerniku koji nastoji da što više popravi svoju vezu sa Uzvišenim Allahom, svejedno je kada bi sav njegov ugled izašao iz ljudskih srca zbog toga, kada bi se zbog toga svi ljudi okrenuli od njega, to mu ništa ne bi naudilo. Muhlis traži zadovoljstvo svoga Gospodara, Uzvišenog Allaha, pa makar se zbog toga cijeli dunjaluk rasrdio na njega.

Iskrenost u Kur'anu

Brojni su kur'anski ajeti koji govore o iskrenosti. Ovom prilikom spominjem samo neke od njih. Uzvišeni Allah rekao je:

﴿ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ ﴾

"A nije im bilo naređeno osim da Allaha obožavaju, iskreno Mu ispovjedajući vjeru kao pravi vjernici."³

﴿ قُلِ اللَّهُ أَعْبُدُ مُخْلِصًا لَهُ دِينِي ﴾

"Reci: 'Samo Allaha obožavam, iskreno Mu ispovjedajući svoju vjeru.'"⁴

﴿ قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلرَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٣٧﴾ لَا شَرِيكَ لَهُ. وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٣٨﴾ ﴾

"Reci: 'Uistinu, moj namaz i moji obredi, moj život i moja smrt, posvećeni su samo Allahu, Gospodaru svih svjetova. On nema sudruga. To je meni naređeno i ja sam prvi musliman.'"⁵

﴿ الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ﴾

"Onaj Koji je stvorio smrt i život da bi vas ispitao koji će od vas ljepše

¹ Vidjeti: Ibnu-l-Kajjim, *Medaridž-u-s-Salikin*, 2/91-92.

² Vidjeti: El-Džurdžani, *Et-Ta'rifat*, 28.

³ Prijevod značenja El-Bejjina, 5.

⁴ Prijevod značenja Ez-Zumer, 14.

⁵ Prijevod značenja El-En'am, 162-163.

postupati."¹ A lijepo činjenje djela jeste da se ona čine iskreno i ispravno.

Fudajlu b. 'Ijjadu, rahmetullahi alejh, nakon što je ovaj ajet iz sure El-Mulk na ovakav način prokomentarisao, rečeno je: "Šta znači iskreno i ispravno?" Fudajl je odgovorio: "Uistinu, djelo ukoliko bude ispravno, ali ne bude iskreno, neće biti primljeno, kao što neće biti primljeno ukoliko bude iskreno, a ne bude ispravno! Neće biti primljeno sve dok ne bude i iskreno i ispravno! Iskreno znači da bude samo radi Allaha, a ispravno znači da bude u skladu sa sunnetom." Zatim je proučio riječi Uzvišenog Allaha:

﴿فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَادِقًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا ﴿١٣١﴾﴾

"Onaj koji priželjkuje susret sa svojim Gospodarem, neka čini dobra djela i neka svome Gospodaru u ibadetu nikoga ne pridružuje!"²

Pojedini od ispravnih prethodnika bi govorili: "Nema nijednog djela, pa makar ono bilo i malo, a da se za njega ne otvore dva divana: Zašto? i Kako?, tj. zašto si uradio i kako si uradio? Srž prvog pitanja bi bila: Je li bilo na tebi da činiš ovo djelo svome Gospodaru ili si ga učinio iz svoje potrebe i strasti? A drugo je pitanje o slijeđenju Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u tom ibadetu, tj. je li ti to djelo propisano putem Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ili je djelo koje Uzvišeni nije propisao i kojim On i nije zadovoljan? Prvo pitanje govori o iskrenosti dok drugo govori o slijeđenju.³

Uzvišeni Allah, također je rekao:

﴿وَمَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ ﴿١٣٢﴾﴾

"A zar neko ljepše ispoljava vjeru od onoga koji svoje lice okrene samo Allahu i koji čini dobra djela."⁴ Tj. onoga koji svoju namjeru očisti pa čini djela samo radi Allaha, a *ihsan* kojeg čini muhsin, jesu djela u skladu sa sunnetom Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

I oni koji se iskreno okrenu samo Allahu neka se raduju velikoj nagradi, o kojoj govori Uzvišeni Allah u brojnim kur'anskim ajetima:

﴿ذَٰلِكَ حَبِيرٌ لِلَّذِينَ يُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٣٣﴾﴾

"To je dobro samo za one koji nastoje da zadobiju Allahovo lice! Uistinu, samo će takvi uspjeti!"⁵ Također je rekao:

¹ Prijevod značenja El-Mulk, 2.

² Prijevod značenja El-Kehf, 110.

³ Vidjeti: Ibnu-l-Kajjim, *Igasetu-l-lehefan*, 1/8; Ibnu-l-Kajjim, *Et-Tefsir*, 2/71.

⁴ Prijevod značenja En-Nisa, 125.

⁵ Prijevod značenja Er-Rum, 38.

﴿ وَسَيَجْزِيهَا الْآتِقَىٰ ﴿٧﴾ الَّذِي يُؤْتِي مَالَهُ يَتَزَكَّىٰ ﴿٨﴾ وَمَا لِأَحَدٍ عِنْدَهُ مِن نِّعْمَةٍ تُجْزَىٰ ﴿٩﴾ إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِ الْأَعْلَىٰ ﴿١٠﴾ ﴾
 ﴿لَسَوْفَ يَرْضَىٰ ﴿١١﴾﴾

"A od nje će daleko biti onaj koji se bude Allaha bojao, onaj koji bude dio imetka svoga udjeljivao, da bi se očistio, ne očekujući da mu se zahvalnošću uzvrati, već jedino da bi lice Gospodara svoga Svevišnjeg stekao, i on će, zbilja, zadovoljan biti!"¹

Što se tiče suprotnih, onih koji se pretvaraju, koji kod sebe imaju *rija'a*, koji nisu iskreni u svojim djelima, njih Uzvišeni Allah u brojnim kur'anskim ajetima kori i pojašnjava njihov završetak. Tako Uzvišeni Allah kaže:

﴿ مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيْهِمْ أَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُبْخَسُونَ ﴿١٥﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا النَّارُ وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبَدِّلُوا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾ ﴾

"Onima koji žele život na ovom svijetu i ljepote njegove – Mi ćemo dati plodove truda njihova i neće im se u njemu ništa uskratiti. Njih će na onom svijetu samo vatra peći; tamo neće imati nikakve nagrade za ono što su na Zemlji radili i biće uzaludno sve što su učinili."²

Kaže Uzvišeni:

﴿ مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ لِمَنْ نُرِيدُ ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَصَلُّهَا مَذْمُومًا مَّدْحُورًا ﴾

"Onome ko želi ovaj svijet, Mi mu brzo dajemo što hoćemo i kome hoćemo, ali ćemo mu poslije džehennem pripremiti, u kome će se osramoćen i odbačen peći."³

Kaže Uzvišeni:

﴿ مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْتُ الْآخِرَةِ نَزَدْنَا لَهُ فِي حَرْفِهِ وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْتُ الدُّنْيَا نُؤْتِهِمْ مِنْهَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِن نَّصِيبٍ ﴿٢٠﴾ ﴾

"Onome ko bude želio nagradu na onom svijetu – umnogostučićemo mu je, a onome ko bude želio nagradu na ovom svijetu – daćemo mu je, ali mu na onom svijetu nema udjela."⁴

¹ Prijevod značenja El-Lejl, 17-21.

² Prijevod značenja Hud, 15-16.

³ Prijevod značenja El-Isra'a, 18.

⁴ Prijevod značenja Eš-Šura, 20.

Sunnet o iskrenosti

O važnosti i obaveznosti ove osobine najbolje nam govore i riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: *"Sva djela se cijene samo prema namjeri, i doista, svakom čovjeku pripada samo ono što je naumio! Pa, ko učini hidžru radi Allaha i Njegovog poslanika, njegova hidžra je radi Allaha i Njegovog poslanika! A ko učini hidžru radi dunjaluka, kako bi ga stekao, ili žene, da bi je oženio, pa njegova hidžra je radi toga!"*¹

Ovaj hadis jasno ukazuje da se djela kod Uzvišenog Allaha primaju samo sa iskrenom namjerom. Zbog važnosti ovoga hadisa i njegove sadržine Abdurrahman b. Mehdi, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Kada bi se napisalo neko djelo po poglavljima, ja bih na početku svakog poglavlja stavio hadis Omera b. El-Hattaba, radijallahu anh, o nijjetu u svim djelima."²

Shodno tome, ukoliko izostane iskrenosti u ibadetu, pa ibadet ne bude učinjen iskreno samo Allahu, subhanehu ve te'ala, već uz Njega Uzvišenog bude pridružen neko od Njegovih stvorenja, takvo djelo neće biti primljeno kod Uzvišenog Allaha. Neiskreno djelo vraća se svome počiniocu i on od njega neće imati nikakve koristi, kako nas o tome obavještava hadis kudsijj u kojem Svevišnji Allah kaže: *"Ja sam neovisan od toga da Mi se neko pridružuje, pa ko učini neko djelo u kojem Mi pridruži nekoga, Ja ću ostaviti i njega i njegov širk."*³

Zbog ove neizmjerne velike važnosti iskrenosti u svim našim djelima, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podstaknuo nas je na nju rekavši: *"Doista, Allah ne gleda u vaša tijela, niti gleda u vaše izgledе, već gleda u vaša srca i vaša djela!"*⁴

Također je rekao: *"Allah osvjetlio lice onoga koji čuje ove moje riječi, razumije ih, zapamti i dostavi drugome, a možda onaj koji nosi znanje dostavi ga drugome koji će ga bolje shvatiti! Neće se naći zloba u srcu muslimana pri kojem se nađu sljedeće radnje: djelo učinjeno iskreno radi Allaha, savjetovanje muslimanskih vladara i pridržavanje za zajednicu muslimana."*⁵

Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: *"Uspio je onaj čije srce bude iskreno u vjeri. Onaj čije srce bude čisto, a jezik istinoljubiv ..."*⁶

I brojni drugi hadisi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji će biti spominjani u ovoj našoj temi.

¹ Buharija, 1; Muslim, 1907.

² Vidjeti: Ibnu Redžeb, *Džami'u-l-Ulumi ve-l-Hikemi*, 1/8.

³ Muslim, 2985.

⁴ Muslim, 2563.

⁵ Ibnu Madže, 227. Albani ga je ocijenio vjerodostojnim.

⁶ Ahmed, a Hejsemi u *Medžme'i-ž-Zevaid*, 10/235; kaže: „Lanac prenosilaca je dobar.“

Šta su islamski učenjaci rekli o iskrenosti

Ibnu Hazm, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Iskrenost je srž ibadeta i ona je u djelima ibadeta na mjestu duše u tijelu, pa je ibadet bez iskrenosti nemoguć kao što je nemoguće da postoji tijelo bez duše."¹

Ibnu-l-Dževzi, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Mjesto iskrenosti u djelima je poput mjesta Arefata u hadžskim obredima."²

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Djelo bez iskrenosti je poput pučnika koji u svoj prtljag tovari pijesak prenoseći ga s jednog mjesta na drugo, umara se, a ništa se time ne okorištava."³

Ibrahim b. Edhem, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Allah roba koji žudi za slavom neće učiniti iskrenim!"⁴

Bišr el-Hafi, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Neće osjetiti slast ahireta čovjek koji priželjkuje da drugi ljudi saznaju za njega!"⁵

Se'id b. El-Haddad, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Ništa ne odvrća od Allaha toliko, koliko odvrća želja za hvalom i položajem!"⁶

Bišr b. El-Haris, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Ne čini djela da bi se po njima spominjao! Sakrij svoja dobra djela kao što skivaš i svoja loša djela!"⁷

Upitan je Sehl b. Abdilllah et-Testuri, rahimehullahu te'ala: "Šta je najteže za dušu od svih djela?" Odgovorio je: "Iskrenost, jer pri iskrenosti duša nema svoga udjela!"⁸

Sufjan es-Sevri, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Nisačim se nisam više borio kao što sam se borio sa svojim nijjetom. Uistinu, stalno mi se prevrtao!"⁹

Jahja b. Ebi Kesir, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Podučavajte se namjeri, jer je uistinu ona bolja od djela!"¹⁰

¹ Muhammed b. Salih el-Munedždid, *El-Ihlas*, Abdu-l-Aziz el-Fevzan, *Sirru-l-'Ubudijjeti*.

² Ibnu Redžeb, *Letajfu-l-Me'arif*, 1/10.

³ *El-Fevaid*, 1/49.

⁴ Vidjeti: Muhammed Salih el-Munedždid, *E'am Ali-l-kulub*, 1/10.

⁵ Vidjeti: El-Gazali, *Ihjan 'Ulumi-d-Din*, 3/276; *El-Mevrid el-'azb el-mu'in*, 2/256.

⁶ Vidjeti: Muhammed Salih el-Munedždid, *E'am Ali-l-kulub*, 1/10.

⁷ Vidjeti: *Sjjeru e'alami-n-nubela*, 10/472.

⁸ Vidjeti: Ibnu-l-Kajjim, *Medaridžu-s-Salikin*, 2/92.

⁹ Vidjeti: El-Hatib el-Bagdadi, *El-Džami'u li Ahlaki-r-Ravi ve Adabi-s-Sami'i*, 1/317; Ibnu Ebi-d-Dunja, *El-Ihlasu ve-n-Nijjetu*, 73.

¹⁰ Vidjeti: El-Asfehani, *Hiljetu-l-evlija*, 3/70.

Davud et-Ta'i, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Vidio sam da svako dobro obuhvata lijepa namjera."¹

Fudajl b. Ijjad, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Allah od tebe, doista, traži samo tvoju namjeru i tvoju želju."²

Ebu Sulejman ed-Darani, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Rob će se sačuvati šejtanskih došaptavanja i pretvaranja onda kada izgradi kod sebe iskrenost."³

Mekhul, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Neće čovjek biti iskren četrdeset dana a da se neće ukazati mudrost iz njegova srca i sa njegova jezika."⁴

Jusuf b. El-Husejn, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Iskrenost je nešto najvrijednije što postoji na dunjaluku! Koliko se samo borim da odstranim želju za pretvaranjem iz svoga srca, ali kao da mi se ona svaki puta javlja u novom ruhu!"⁵

El-Džunejd, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Iskrenost je tajna između Allaha i roba. Melek je ne poznaje da bi je zapisao, niti je poznaje šejtan da bi je pokvario."⁶

Djela u kojima je iskrenost neophodna

Iskrenost je neophodna u svim djelima, svim riječima, javnim i tajnim. Sve što činimo to mora biti učinjeno samo radi Uzvišenog Allaha. Ovom prilikom spominjem samo neka od djela, kao primjer, u kojima moramo biti iskreni, a osnova da moramo biti iskreni prema Allahu u cijelome svome životu i svim djelima koja činimo jesu riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٣٦﴾ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٣٧﴾ ﴾

"Reci: 'Uistinu, moj namaz i moji obredi, moj život i moja smrt, posvećeni su samo Allahu, Gospodaru svih svjetova. On nema sudruga. To je meni naređeno i ja sam prvi musliman.'"⁷

¹ Vidjeti: Muhammed Salih el-Munedždžid, *E'amAli-l-kuhub*, 1/10.

² Ibid.

³ Vidjeti: Ibnu-l-Kajjim, *Medaridžu-s-Salikin*, 2/96.

⁴ Vidjeti: Ibnu-l-Kajjim, *Medaridžu-s-Salikin*, 2/96; Ebu-l-Kasim el-Kušejri, *Er-Risaletu el-Kušejrije*, 1/363.

⁵ Vidjeti: Ibnu-l-Kajjim, *Medaridžu-s-Salikin*, 2/96.

⁶ Vidjeti: Ibnu-l-Kajjim, *Medaridžu-s-Salikin*, 2/95; Ebu-l-Kasim el-Kušejri, *Er-Risaletu el-Kušejrije*, 1/362.

⁷ Prijevod značenja El-En'am, 162-163.

1- Iskrenost u tevhidu

Ebu Se'id el-Hudri, radijallahu anh, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Ko iskreno kaže: 'Nema istinskog boga mimo Allaha', on će ući u Džennet.*"¹

Mu'az b. Džebel, radijallahu anh, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Ko posvjedoči iskreno iz svoga srca da nema drugog istinskog boga mimo Allaha, ući će u Džennet.*"²

Ovaj hadis jasno ukazuje da iskreno izrečene riječi La ilahe illallah razlog su zabrane ulaska u Džennet. Ukoliko uđe u Vatru neko od onih koji su govorili La ilahe illallah, to je znak da te riječi nisu govorili iskreno, već se u njihovim srcima nalazio jedan udio širka koji ih je uveo u Vatru.

Ebu Hurejre, radijallahu anh, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Nikada neće rob iskreno reći: 'Nema istinskog boga mimo Allaha', a da mu se neće i otvoriti nebeska vrata sve dok ne dospje do Arša. Ovo pod uslovom da se kloni velikih grijeha.*"³

Iskrenost i klonjenje velikih grijeha uslov su primanja riječi La ilahe illallah i njihove koristi kod Uzvišenog Allaha. Onaj koji iskreno kaže La ilahe illallah, taj će neminovno tragati za Allahovim zadovoljstvom slijedeći Njegove naredbe i kloneći se onoga što je On Uzvišeni zabranio.⁴ Dakle, neophodna su djela kojima čovjek obožava Uzvišenog Allaha.⁵

Itban b. Malik, radijallahu anh, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Doista je Allah zabranio Vatri onoga koji kaže: 'La ilahe illallah', tražeći time Allahovo lice.*"⁶

Šejh Ibnu Usejmin, rahimehullahu te'ala, pojašnjavajući hadis kaže: "Ko traži nečije zadovoljstvo, on i čini sve što ga dovodi do postizanja tog zadovoljstva, jer onaj koji traga za nečim on i ide ka ostvarenju istog. Tako hadis jasno ukazuje da su djela obavezna onome koji kaže La ilahe illallah želeći da zadobije time Allahovo zadovoljstvo."⁷

Također je rekao: "Onaj koji čini nemoral, pije alkohol, ili krade, pa kada počini nešto od ovoga, on nakon toga kaže: 'Nema istinskog boga osim

¹ El-Bezzar, *Kefju-l-estar*, 7; a šejh Albani ga je ocijenio *sahihom li gajrihi* u *Sahibi*, 2355.

² Ahmed. Šejh Albani, rahimehullahu te'ala, ocijenio je hadis dobrim u *Sahibi*, 2355.

³ Tirmizi, 3590. Šejh Albani, rahimehullahu te'ala, ocijenio je hadis dobrim u *Sahibu Sunena Tirmizije*, 3/473.

⁴ Vidjeti: Ibnu Usejmin, *El-Kavlul-Mufid ala Kitabi-t-Tevhid*, 1/344.

⁵ Ibid, 2/233.

⁶ Buharija, 425; Muslim, 33.

⁷ Vidjeti: Ibnu Usejmin, *El-Kavlul-Mufid ala Kitabi-t-Tevhid*, 1/77.

Allaha i ovo kažem nastojeći zadobiti Allahovo zadovoljstvo'; taj je lažac u svojoj tvrdnji, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *'Bludnik dok čini blud nije vjernik'*, pa kako da ovaj nastoji zadobiti Allahovo zadovoljstvo?!¹

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Nije tevhid puka čovječija potvrda da nema drugog stvoritelja mimo Allaha ili da je Allah Gospodar i Vladar svega stvorenog, kao što su to potvrđivali i oni koji su obožavali kipove. Naprotiv, tevhid iziskuje ljubav prema Allahu, poniznost i potčinjenost Njemu, potpunu Mu predanost s pokornošću, činjenje svakog ibadeta iskreno samo Njemu, traženje Njegova zadovoljstva svim riječima i djelima, uskraćivanje i davanje, ljubav i prezir samo radi Njega. Ko ovo spozna, spoznat će Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: *'Doista je Allah zabranio Vatri onoga koji kaže La ilabe illallah tražeći time Allahovo lice.'*²

2- Iskrenost u namjeri

Znaj, Allah se smilovao meni i tebi, samo sa iskrenom namjerom postiže se veliki udio u znanju i djelima, mudrosti, prosvijetljenosti srca i širokogrudnosti, čvrstoj odluci i slijedenju istine, lijepom ponašanju i visokim stepenima na Sudnjem danu.

Omer b. El-Hattab, radijallahu anh, pripovijeda da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: *"Sva djela se cijene samo prema namjeri, i doista, svakom čovjeku pripada samo ono što je naumio!"*³ Ovaj hadis je mjerilo svih naših djela, pa je na svima nama da spoznamo značenje ovoga hadisa i da ga stalno u svim našim stanjima, riječima i djelima, imamo pred svojim očima.

Rekao je imam Muhammed b. El-Husejn el-Adžurri, rahimehullahu te'ala: "Znaj, Allah se smilovao meni i tebi, ovaj hadis je jedna od osnova vjere. Ni jednom muslimanu nije dozvoljeno da čini ono što mu je Uzvišeni Allah strogo naredio ili preporučio osim sa iskrenom namjerom. Ništa od toga ne smije činiti pretvarajući se da bi se pročulo za njega! Tim djelima ne smije tražiti nikoga drugog do Uzvišenog Allaha! U njima ne smije nikoga pripisati Allahu, jer Allah neće primiti osim ono što bude iskreno učinjeno

¹ Ibid, 1/78.

² Vidjeti: *Tehziibu Medaridžij-s-Salikin*, 1/298-299.

³ Prethodio je spomen ovog hadisa.

samo radi Njega, osim ono čime se nastoji zadobiti samo Njegovo zadovoljstvo i oko ovoga islamski učenjaci se ne razilaze."¹

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Što se tiče namjere, ona je osnova svega na koju se sve ostalo nadograđuje. Namjera je srž i usmjernivač svih djela. Djela slijede namjeru i na nju se nadograđuju. Sa ispravnošću namjere i djela bivaju ispravna, kao što se i kvare djela sa kvarenjem namjere. Sa iskrenom namjerom zadobiva se podrška od Uzvišenog Allaha, a bez nje biva se poniženo. Ovisno od namjere razlikuju se i stepeni na dunjaluku i ahiretu."²

Zato, Allah nam se svima smilovao, preispitajmo se da li svojim pamćenjem Kur'ana, traženjem šerijatskog znanja, klanjanjem noćnog-namaza ili bilo kojim drugim ibadetom želimo postići zadovoljstvo Uzvišenog Allaha ili zadovoljstvo ljudi, njihovu hvalu ili se spasiti njihovog ukora i grdnje.

Preispitajmo se: želimo li svojim djelima ulazak u džennete, gledanje u lice našega Svemilosnog Gospodara, uživanje sa hurijama, društvo vjerovjesnika, iskrenih, šehida i dobrih; ili svojim djelima želimo doći do imetka, položaja, ugleda ili nekog drugog prezrenog dunjalučkog cilja!

Ne zaboravimo: onaj koji je trgovao sa Allahom i ugovor s Njim sklopio, nikada nije bankrotirao i nesretan bio! Zato, očistimo svoju namjeru kod svakog našeg djela prije nego li ga i krenemo činiti. Neka nam namjera bude jedino Uzvišeni Allah!

3- Iskrenost u traženju šerijatskog znanja

Najpreče čemu treba posvetiti veliku pažnju, za šta se treba natjecati i za najveće ambicije sebi postaviti, jeste sticanje šerijatskog znanja, traganje za ostavštinom Pečata svih vjerovjesnika, Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Uistinu, nikome nema spasa niti uspjeha na oba svijeta osim sa šerijatskim znanjem. Ko krene putem traženja šerijatskog znanja, uspjet će i profitirati, dočim, onaj koji se okrene od njega, stradat će i svakog će dobra uskraćen biti.³

Malo šerijatskog znanja uz lijep iskren nijet više će koristiti od velikog šerijatskog znanja u kojem izostaje nijet.⁴

¹ Vidjeti: Muhammed b. El-Husejn el-Adžurri, *Erbe'ume hadisa*, 18.

² *T'alamu-l-Muveke' in*, 4/250.

³ Vidjeti: Ibnu-l-Kajjim, *Tebzibu Sunen Ebi Davud*, 1/5.

⁴ Vidjeti: Ibnu-l-Hadž, *El-Medbal*, 1/2/104.

Znaj, Allah ti se smilovao, da je u velikoj opasnosti onaj koji bude tražio šerijatsko znanje kako bi poglede drugih ljudi svratio na sebe, ili zadobio društvo uglednika, ili da bi se raspravljao sa sebi sličnima! Trgovina takvoga osuđena je na propast!

Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko bude tražio znanje, kojim se traži samo Allahovo lice, a ne bude ga tražio osim da zadobije nešto od dunjaluka, takav neće osjetiti miris Dženneta na Sudnjem danu."¹

Razlog ovoga je, a Allah najbolje zna, to što još na dunjaluku postoji rani Džennet: spoznaja Uzvišenog Allaha, iskrena ljubav prema Njemu Svevišnjem, žudnja za susretom sa Njim, strahopoštovanje prema Njemu Uzvišenom i dosljednja pokornost Njemu; a korisno, šerijatsko znanje ukazuje na sve to, pa koga njegovo znanje uvede u ovaj Džennet na dunjaluku, taj će ući i u Džennet na ahiretu; dočim, onaj koji ne osjeti miris ovog Dženneta na dunjaluku, taj neće osjetiti ni miris Dženneta na ahiretu.

Zbog ovoga, onaj koji će najviše biti kažnjen na ahiretu, jeste upravo učenjak koga Uzvišeni Allah nije okoristio njegovim znanjem. I ova osoba će se najviše i kajati na Sudnjem danu jer je imala pri sebi sredstvo kojim je mogla postići najvisočije stepene i najbolja mjesta, ali ga je iskoristila u postizanju prezrenih dunjalučkih ciljeva. Takav će biti poput osobe koja je pri sebi imala skupocjene dragulje, blago neprocjenljive vrijednosti pa ih je dala u zamjenu za balegu ili neku nečist kojom se ne može okoristiti.²

Hafiz Ebu-l-Abbas el-Kurtubi, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Sticanje šerijatskog znanja najveći je i najznačajniji ibadet. Stoga je iskrena namjera u njemu obavezna!"³

Rekao je Ibnu Džema'a, rahimehullahu te'ala: "Iskrena namjera u sticanju šerijatskog znanja je da se njime namjerava Allahovo lice, rad po znanju, oživljavanje Šerijata, prosvjetljenje svoga srca, čišćenje svoje nutrine, blizina Uzvišenog Allaha na Sudnjem danu, postizanje Allahovog zadovoljstva i drugih Njegovih blagodati koje je obećao nosiocima šerijatskog znanja.

Sticanjem šerijatskog znanja ne smiju se priželjkivati dunjalučki ciljevi: vođstvo, ugled, imetak, natjecanje sa savremenima, veličanje od strane dru-

¹ Ebu Davud, 3664. Šejh Albani ocijenio je hadis vjerodostojnim u *Sabihu Sunena Ebi Davuda*, 2/412.

² Vidjeti: Abdu-l-Hadi b. Hasen Vehbi, *El-Ihlas tari'ku-l-halas*, 25.

³ *El-Mufhim*, 6/701.

gih, upravljanje skupovima i sjelima i sličnog tome, pa da zamijeni najvrijednije sa najslabijim."¹

Zato se čuvaj da tvoje srce ne bude poput srca dunjalučkih učenjaka, čija su srca prema Ahiretu nemarna, dok su, kada se dunjaluk spomene, nemirna i njime ispunjena. Raduju se dunjaluku kada ga postignu i žaloste se kada ga izgube. Priželjkuju ugled i čuvenje, vlast i vođstvo. Znanjem traže imetak i položaje koji će jednoga dana zasigurno propasti i nikada im se više neće vratiti!

Blago li se onome koji uđe u trgovinu sa Uzvišenim Allahom, On mu bude jedina briga, ka Njemu se okrene svojim znanjem i radom, svojom tajnosti i javnosti, nutrinom i spoljašnjosti, pa na dunjaluku bude skroman iz želje da na Ahiretu bude imućan! Blago li se njemu! Takav nikada neće bankrotirati!

4- Iskrenost u učenju Kur'ana

Imran b. Husajn, radijallahu anh, pripovijedao je: "Čuo sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: *'Učite Kur'an i za njega nagradu tražite od Allaha prije nego li dođe narod koji će njime tražiti od ljudi!'*"²

Upravo se i događa među muslimanima ono što je nagovijestio Vjervjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Vjernik i vjernica moraju se bojati za sebe i učiti Allahovu knjigu samo radi postizanja Allahova zadovoljstva, ogromnih nagrada i visokih stepena kod Njega Uzvišenog.

Svi koji uče Allahovu knjigu neka ne zaborave hadis Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: *"Najveći broj licemjera iz moga ummeta (od mojih sljedbenika) biće učači Kur'ana!"*³

Ibnu Abdi-l-Berr, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Dovoljno ti je što u našem vremenu vidiš zapostavljanje propisa iz Kur'ana i pokvarenost njegovih nosilaca i pored njegovog mnogobrojnog učenja! Allaha molimo za spas, podršku i milost!"⁴

Ovakvo je bilo stanje učača Kur'ana u vrijeme Ibnu Abdi-l-Berra, rahimehullahu te'ala, u petom hidžretskom stoljeću, šta je tek onda sa istima u

¹ *Tezkiiretu-s-Sami'i ve-l-Mutekellimi*, 32-33 (skraćeno).

² Ahmed, Tirmizi, 2917. Šejh Albani ga je ocijenio *sahihom li gajribi* u *Sahibu-t-Tergiba ve-t-Terhiba*, 3341.

³ Ahmed. Šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u *Silsileti-l-Ehadisi-s-Sahiba*, 750.

⁴ *El-Istizkar*, 2/501.

našem vremenu?! Kod Uzvišenog Allaha tražimo utočišta od svake smutnje, javne i tajne!

Koristi i plodovi iskrenosti u svim djelima

Iskrenost je stablo u srcu čiji su ogranci dobra djela, a plodovi lijep život na dunjaluku i ahiretu. Kao što džennetski plodovi nikada neće prestati, niti džennetlijama biti uskraćeni, isto tako i plodovi iskrenosti na dunjaluku nikada neće prestati.

Iskrenost ima brojne koristi i plodove od kojih su i sljedeći, ali samo kao primjer, ne ograničenje:

1- *Sa iskrenošću se postiže šefa'at-zauzimanje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na Sudnjem danu*

Sve što vjernik bude više iskren sve će više biti zaslužniji Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, šefa'ata. Na to upućuju riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Ljudi koji će se najviše obradovati mome zauzimanju na Sudnjem danu jesu oni koji su iskreno iz svoga srca govorili *La ilaha illallah*."¹

Šejhu-l-islam Ibnu Tejmije, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Što god više čovjek bude iskren prema Allahu, to će i šefa'at Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, biti bliže njemu."²

2- *Na ahiretu nema uspjeha bez iskrenosti*

Kaže Uzvišeni:

﴿ مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الْآخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ ﴾

نَصِيبٍ ﴿٢٠﴾

"Onome ko bude želio nagradu na onom svijetu – umnogostučićemo mu je, a onome ko bude želio nagradu na ovom svijetu – dat ćemo mu je, ali mu na onom svijetu nema udjela."³

3- *Samo u iskrenosti srca se smiruju i prestaju dunjalučke brige*

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem je rekao: "Čija briga ahiret bu-

¹ Buharija, 99.

² *Medžmū' u-l-Fetava*, 18/323.

³ Prijevod značenja Eš-Šura, 20.

de, Allah će mu dati bogatstvo u srcu, učinit će ga smirenim i dunjaluk će mu dolaziti ponižno (bez njegovog posebnog zalaganja), a čija briga bude dunjaluk, Allah će mu dati siromaštvo pred očima, učinit će ga rastrešenim (nespokojnim) i od dunjaluka mu neće doći osim onoliko koliko mu je propisano (pa makar se on trudio, zalagao i ponižavao da stekne više od toga)."¹

Iskreni Allahov rob svoje srce veže za najbolje za što se srca mogu vezati, a to je zadovoljstvo svoga Gospodara i očekivanje nagrade samo od Njega Uzvišenog. Tada mu sve dunjalučke tegobe i teškoće, zahtjevi i napori postaju lahki. Tada mu se nije teško odvojiti ni od svoga najdražeg imetka, jer zna da će za sve to još boljim i vječnijim biti nagrađen.

Iskreni vjernik živi najljepšim životom na dunjaluku, najviše uživa, najprostranijih je prsa, najradosnijeg srca i to je taj Džennet na dunjaluku nakon kojeg, Allahovom dozvolom, slijedi Džennet na Ahiretu.²

4- Iskrenost je način postizanja ogromnih sevaba i velike nagrade

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Uistinu, kada god udijeliš neku milostinju tražeći njome Allahovo lice, ti ćeš biti nagrađen za nju sigurno, pa čak i za ono što podigneš do usta svoje supruge!"³

Također je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Nikada nećeš učiniti neko djelo iz želje da zadobiješ Allahovo lice, a da se zbog njega neće povećati tvoj stepen i ugled."⁴

Ibnu Usejmin, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Hadis ukazuje na važnost iskrenosti, tj. da čovjek svojim djelom, udjeljivanjem svoga imetka želi postići Allahovo zadovoljstvo. Time će postići nagradu za svoje djelo, ugled i stepeni će mu se povećati kod Uzvišenog Allaha. Allaha molimo za podršku i pomoć."⁵

5- Iskrenost je razlog spasa od velike patnje na Sudnjem danu

Obavijestio nas je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, o tri kategorije Allahovih stvorenja kojima će se potpaliti i razjariti džehennemska

¹ Tirmizi, 2465; i vjerodostojnim ga je ocijenio šejh Albani, rahimehullahu te'ala, u *Sabihu Sunena Tirmizije*, od Enesa b. Malika, radijallahu anh, a zabilježio ga je i u *Sabihu*, 404; od Zejda b. Sabita, radijallahu anh.

² Vidjeti: Ibnu-l-Kajjim, *Ed-Dau ve-d-Devau*, 303.

³ Buharija, 6373; i Muslim, 1628.

⁴ Buharija, 3936; i Muslim, 1628.

⁵ *Šerhu Rijadi-s-Salihin*, 1/60.

vatra. Rekao je: "Prvi ljudi kojima će se presuditi na Sudnjem danu su: čovjek koji je poginuo kao šehid. Doći će se s njim pa će se upoznati sa svojom blagodat i on će je spoznati, a zatim će mu se reći: 'Šta si radio s njom?' Odgovorit će: 'Borio sam se radi Tebe sve dok nisam poginuo kao šehid!' Reći će: 'Lažeš, već si se borio da se kaže hrabar, pa je i rečeno.' Zatim, će biti naređeno i on će biti odvučen na svome licu i bačen u Vatru. I čovjek koji je tražio znanje i podučavao njemu, učio Kur'an. Doći će se s njim, pa će se upoznati sa svojom blagodat i on će je spoznati, a zatim će mu se reći: 'Šta si radio s njom?' Odgovorit će: 'Tražio sam znanje i podučavao njemu, učio Kur'an samo radi Tebe!' Reći će: 'Lažeš, već si tražio znanje da se kaže učenjak i učio si Kur'an da se kaže učaj pa je i rečeno.' Zatim, će biti naređeno i on će biti odvučen na svome licu i bačen u Vatru. I čovjek kojem je Allah dao imetak, razne vrste bogatstva. Doći će se s njim, pa će se upoznati sa svojom blagodat i on će je spoznati, a zatim će mu se reći: 'Šta si radio s njom?' Odgovorit će: 'Nisam ostavio nijedan put na kojem Ti voliš da se udijeli na njemu a da i nisam udijelio na njemu samo radi Tebe.' Reći će: 'Lažeš, već si to činio kako bi se kazalo da rešljiv pa je i kazano.' Zatim, će biti naređeno i on će biti odvučen na svome licu i bačen u Vatru."¹

Razmisli o ovome hadisu, prvi ljudi kojima će se presuditi na Sudnjem danu su: mudžahid, učenjak i onaj koji je udjeljivao milostinju, ukoliko njihove namjere budu prljave, na svojim licima bit će odvučeni do Vatre i bačeni u nju, iako su njihova djela bila jedna od najboljih djela kod Allaha, međutim, svojim djelima ahireta tražili su dunjaluk! U svojim djelima nisu bili iskreni prema Allahu, subhanehu ve te'ala.

6- Iskrenost će biti razlog rabatluaka i spokojnosti ljudi na Sudnjem danu

Iskreni će biti smireni kada Uzvišeni Allah bude nagrađivao ljude za njihova djela pa kaže onima koji su se pretvarali u svojim djelima: "Idite do onih radi kojih ste se pretvarali na dunjaluku, pa pogledajte hoćete li kod njih pronaći nagradu!"² Tj. Uzvišeni Allah će poništiti djela onih koji su se u njima pretvarali da ih čine radi Allaha, a doista su ih činili radi drugih, pa će ih uputiti na one zbog kojih su u osnovi činili svoja djela. Reći će im: "Pogledajte da li će vas oni zbog kojih ste uljepšavali svoja djela, zbog kojih ste se pretvarali u svojim djelima, nagraditi za vaša djela! Pogledajte ima li vaše nagrade kod njih!"

¹ Muslim, 1905.

² Ahmed, a šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u *Sabihu-t-Tergiba ve-t-Terbiba*, 32. Prije ovih riječi Uzvišenog Allaha, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: „Uistinu, najviše čega se bojim za vas jeste mali širke!“ Prisutni su upitali: „A šta je to mali širke, Allahov Poslaniče?“ Rekao je: „Pretvaranje u djelima!“

U drugom hadisi-kudsiju Uzvišeni Allah kaže: "Ja sam neovisan od toga da Mi se neko pridružuje, pa ko učini neko djelo u kojem Mi pridruži nekoga, Ja ću ostaviti i njega i njegov širk."¹

7- Iskrenost je razlog da čovjek dobije nagradu za svoje djelo i da mu se ništa od te nagrade ne umanji

Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao je čovjek i pitao za onoga koji se bori u borbi s ciljem da zadobije nagradu ali i spomen ljudi, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Njemu ništa ne pripada! – tri puta je ponovio- Uistinu, Allah neće primiti nijedno djelo izuzev onoga koje bude učinjeno čisto radi Njega, tražeći njime samo Allahovo lice."²

8- Iskrenost je osnova djela srca, a djela udova prate djela srca

Iskrenost može uvećati malo djelo toliko da postane veliko kao planina, kao što i *rija*-pretvaranje može umanjiti veliko djelo toliko da kod Uzvišenog Allaha ne bude vrijedno ni koliko prah i pepeo.

Ebu Hurejre, radijallahu anh, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada god neko udijeli sadaku iz lijepog imetka – a doista Allah ne prima osim lijepo- Milostivi je pribvati Svojom desnom rukom, pa makar se radilo o datuli. Zatim ta sadaka uvećava se u ruci Milostivog dok ne bude veća i od brda."³

Ibnu Abdi-l-Berr, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Nemoguće je da se uveća nešto od dijela kojima se ne želi zadobiti Allahovo zadovoljstvo. Allaha molimo da nas podrži na činjenju djela kojima je On zadovoljan, da Svojom milošću očisti našu unutrašnjost i našu spoljašnjost! Amin."⁴

Ibnu Kesir, rahimehullahu te'ala, u vezi riječi Svevišnjeg Allaha:

﴿وَاللَّهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ﴾

"Allah uvećava onome kome On hoće",⁵ rekao je: "Shodno njegovoj iskrenosti u njegovim djelima."⁶

Uzvišeni Allah za djela kojima se traži nečije drugo zadovoljstvo kaže:

¹ Muslim, 2985.

² Nesai, 3140; i šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u *Sabihu Sunena Nesajje*.

³ Buharija, 7430; i Muslim, 1014; i citat je Muslimov.

⁴ *Et-Tembid*, 7/106.

⁵ Prijevod značenja El-Bekara, 261.

⁶ *Tefsiru-l-Kur'ani-l-Azim*, 1/317.

﴿ وَقَدِمْنَا إِلَىٰ مَا عَمِلُوا مِنَّ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ هَبْآةً مَّنشُورًا ﴾

"I Mi ćemo pristupiti djelima koja su činili pa ih u prah razasuti pre-tvoriti!"¹

Abdullah b. El-Mubarek, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Ponekada malo djelo uveća iskren nijjet, kao što ponekada veliko djelo umanji neispravan nijjet!"²

9- Iskrenost je mnogo potrebna jer je kod mnogih postala strana

Danas vidimo da je sve manje i manje bereketa u svemu, sve je manje postojanosti i čvrstine u Allahovoj vjeri. Poziv Allahu i brojni islamski projekti obustavljeni su i uništeni upravo kada se njima nastojalo doći do položaja, ugleda, imetka i sl.

S pravom su govorili islamski učenjaci, poput Ibnu Ebi Džemreta: "Volio bih kada bi bilo učenjaka, pravnika, koji ne bi bili zauzeti ničim drugim osim da ljude podučavaju namjerama u njihovim djelima."³

10- Iskrenost je razlog da dozvoljena djela, adeti postanu ibadeti i zasluži se ogromna nagrada

Ebu Zerr, radijallahu anh, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jedne prilike rekao svojim ashabima: "I vi u vašem snošaju imate nagradu sadake." Ashabi su začuđeno upitali: "Allahov Poslaniče, zar da neko od nas zadovoljava svoje strasti i da opet bude nagrađen?" Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je upitao: "Šta mislite, ako bi zadovoljio svoje strasti na zabranjen način, zar ne bi imao grijeh?! Isto tako, kada ih zadovolji na dozvoljeni način, on ima nagradu."⁴

Imam Nevevi, rahimehullahu te'ala, osvrćući se na ovaj hadis rekao je: "U ovom hadisu je dokaz da dozvoljene stvari sa iskrenom namjerom postaju ibadeti. Tako snošaj postaje ibadet kada muž njime namjerava: ispunjavanje potrebe svoje supruge, ophođenje s njom na najljepši način jer mu je to naredio Uzvišeni Allah, dolazak do čestitog potomstva, očuvanje svoje čednosti i čednosti svoje supruge, spriječavanje da oboje gledaju u zabranjeno ili raz-

¹ Prijevod značenja El-Furkan, 23.

² Ibnu Ebi Dunja, *El-Iblasu ve-n-nijjetu*, 73.

³ Vidjeti: Ibnu-l-Hadždž el-Abderijj, *El-Medbal*, 1/3.

⁴ Muslim, 1006.

mišljaju o njemu, priželjkuju ga; ili da namjerava neki drugi od dobrih ciljeva."¹

Blago li se onim vjernicima koji imaju visoke ambicije pa im adeti zbog njihovih iskrenih namjera postaju ibadeti! A teško li se onim nezalicama čiji ibadeti zbog njihovih loših namjera postaju adeti!

11- Iskrenost je razlog čistoće srca od zlobe i zavisti, a onaj ko se sačuva toga, taj će i ući u Džennet

Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anh, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Allah osvijetlio lice onoga koji čuje ove moje riječi, razumije ih, zapamti i dostavi drugome, a možda onaj koji nosi znanje dostavi ga drugome koji će ga bolje shvatiti! Neće se naći zloba u srcu ijednog muslimana pri kojem se nađu sljedeće radnje: djelo učinjeno iskreno radi Allaha, savjetovanje muslimanskih vladara i pridržavanje za zajednicu muslimana.*"²

U ovom hadisu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, moli Uzvišenog Allaha da osvijetli i uljepša lice onoga koji zapamti ove njegove riječi, razumije ih a zatim –kao potvrda da ih je doista zapamtio- dostavi i drugima. Te riječi su: "*Neće se naći zloba u srcu ijednog muslimana pri kojem se nađu sljedeće radnje...*" U srcu pored ovih radnji ne može opstati zloba i prevara, kao i ostalo što uništava srce. Onaj koji je iskren prema Allahu, njegova iskrenost spriječava dolazak zlobe u njegovo srce jer ta iskrenost srce i njegove težnje usmjerava ka zadovoljstvu svoga Gospodara, pa u srcu ne ostaje prostora za zlobu i prevaru.³

12- Iskrenost je razlog opraštanja i velikih grijeha

Šejhu-l-islam Ibnu Tejmije, rahimehullahu te'ala, kaže: "Ponekada neko djelo čovjek učini na najbolji mogući način, u njemu bude potpuno iskren, pa mu se zbog tog djela oproste veliki grijesi, poput bludnice koja je napojila žednog psa nakon što se u njenom srcu javila iskrenost koju je najbolje poznao Uzvišeni Allah. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "*Dok je pas kružio oko bunara skoro umirući od žeđi vidjela ga je jedna od bludnica Benu Israila, pa je skinula svoju obuću, napunila je vodom i napojila ga, i zbog toga joj je Allah oprostio.*"⁴

¹ Šerhu Sabibi Muslim, 7/92.

² Ibnu Madže, 227. Albani ga je ocijenio vjerodostojnim.

³ Vidjeti: Ibnu-l-Kajjim, *Miftahu Dari-s-Se'adeti*, 1/277.

⁴ Buharija, 3467; i Muslim, 2245.

Rekao je šejhu-l-islam Ibnu Tejmije, rahimehullahu te'ala: "Ova bludnica se nije pretvarala u svome djelu, već se naprotiv izložila opasnosti spuštajući se u bunar. Zatim je jednu svoju cipelu napunila vodom i takvu je svojim ustima pridržavala sve dok se nije uspela do vrha bunara i izašla iz njega. Zatim je bila skromna prema ovome stvorenju kojeg po običaju ljudi udaraju. Svojom rukom pridržavala je cipelu dok je pas pio. Od njega nije očekivala nikakvu nagradu niti zahvalnost i Uzvišeni Allah joj je oprostio zbog njenog iskrenog nijjeta i milosti koji su se našli u njenom srcu."¹

13- Izlaz iz dunjalučkih tegoba i nedaća ne biva osim zbog iskrenosti

Dokaz tome je hadis o trojici koja su ostala zatvorena u pećini. Svaki od njih trojice dovio je Uzvišenom Allahu djelom za kojeg se nadao da ga je iskreno učinio radi Allaha. Govorili su u dovama: "*Allahu naš! Uistinu Ti najbolje znaš! Ako smo mi ova djela činili tražeći samo Tvoje zadovoljstvo, onda nam daj izlaz iz ovoga u čemu se nalazimo!*"² I Uzvišeni Allah je dao da se otvori izlaz iz pećine.

14- Zbog iskrenosti vjernik će dobiti nagradu za djelo pa makar ga i ne učinio

Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, je rekao: "Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u jednoj od bitaka pa nam je rekao: '*Uistinu, u Medini su ostali ljudi iz nas. Mi nećemo preći nijedan tjesnac, niti bilo koju dolinu, a da oni nisu s nama. Zadržao ih je opravdani razlog!*'"³ U drugoj verziji: "*Učestvuj u vama u nagradi!*"⁴

Također, u Buharijinom i Muslimovom Sahihu od Ibnu Abbasa, radijallahu anhuma, se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Doista, Allah je propisao dobra i loša djela, a zatim je sve to pojasnio. Pa, onaj koji poželi da učini dobro djelo i ne učini ga, Svevišnji Allah mu u potpunosti piše to djelo, a ukoliko poželi da ga uradi pa ga i uradi Allah mu piše to djelo od deset do sedam stotina puta pa i više.*"⁵

Isto tako, za čovjeka koji nema imetka, a priželjkuje da udijeli sadaku pa kaže sebi: "*Da imam imetka postupio bih s njim kako čini taj i taj*", Vjerovjes-

¹ Medžmu' u-l-Fetava, 10/735.

² Buharija, 2272; i Muslim, 2743.

³ Buharija, 2839.

⁴ Muslim, 2251.

⁵ Buharija, 6491.

nik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "On je sa svojim nijjetom, a nagrada im je ista."¹

15- U iskrenosti je smiraj srca, osjećaj radosti, sigurnost od poniženja stvorenja

Fudajl b. 'Ijjad, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Ko spozna ljude, odmorit će se." Kada čovjek spozna da mu drugi ljudi ne mogu niti koristiti niti nauditi, odmorit će se od njih, neće se njima zanimati, već će se posvetiti samo svome Gospodaru koji mu jedini može biti od koristi.

A prije njega Omer b. El-Hattab, radijallahu anhu, rekao je: "Ko bude iskren u svojim namjerama po pitanju istine, Allah će ga sačuvati onoga što je između njega i drugih ljudi."²

16- Zbog iskrenosti vjernik može dobiti nagradu pa makar i pogriješio u svome djelu

Primjer spomenutog je primjer učenjaka mudžtehida koji uloži maksimalan napor, sve od sebe da radi Allaha dođe do istine u nekom pitanju, pa ipak pogriješi. On će dobiti jednu nagradu, dok će onaj koji pogodi imati dvije nagrade.

Ma'n b. Jezid, radijallahu anh, pripovijedao je: "Dali smo prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ja, moj otac i moj djed. Otac mi je zaprosio djevojku i oženio me njome. A moj otac je znao izdvojiti nekoliko dinara i udijeliti ih u sadaku. Tako je jedne prilike ostavio dinare pored nekog čovjeka u mesdžidu. Ja sam došao, uzeo ih i vratio se s njima kući. Rekao mi je: 'Tako mi Allaha, ja ih nisam namjeravao dati tebi!' Za našu nesuglasicu obratili smo se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao: 'Jezide, tebi pripada ono što si naumio, a tebi Ma'ne pripada ono što si uzeo.'³

Ebu Hurejre, radijallahu anh, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko se abdesti i uhjepsa svoj abdest, a zatim izade (do mesdžida) i zatekne ljude u mesdžidu da su već klanjali, Allah će mu dati istu nagradu kao i onima koji su prisustvovali namazu i klanjali ga, bez da se njima ništa ne umanja od nagrade."⁴

¹ Tirmizi, 2325. Šejh Albani, rahimehullahu te'ala, ocijenio je hadis *sahibom li gajrihi* u *Sahihu-t-Tergiba ve-t-terhiba*, 16.

² El-Bejhaki, *Sunen Kubra*, 10/250.

³ Buharija, 1422.

⁴ Ebu Davud, 564. Ibnu Hadžer u *Fethu-l-Bariju* rekao je: "Lanac prenosilaca je jak." Nevevi u *Hulasi* je rekao: "Lanac prenosilaca je džejjid." Međutim, u lancu prenosilaca postoje slabosti: Muhammed b. Tahla (saduk), Muhsin b. Ali (mestur) i Auf b. el-Haris (makbul). Stoga je hadis slabim ocijenio Ibnu-l-Kattan, *Bejanu-l-Vehmi ve-l-Iham*, 4/143 i 5/678. Dakle, u lancu prenosilaca postoje ozbiljne slabosti, ali zbog drugih predaja koje podupiru

17- *Samo iskreni rob biće siguran od šejtanskih došaptavanja i pretvaranja*

Ebu Sulejman ed-Darani, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Rob će se sačuvati šejtanskih došaptavanja i pretvaranja onda kada izgradi kod sebe iskrenost."¹

18- *Zbog iskrenosti, Uzvišeni Allah će sačuvati Svoga roba iskušenja i zapadanja u loša, prezrena djela*

Tako je Uzvišeni Allah sačuvao vjerovjesnika, Jusufa, alejhi-s-selam, od žene gradonačelnika Misra. Uzvišeni o tome kaže:

﴿وَلَقَدْ هَمَّتْ يَوْءَ وَهَمَّ بِهَا لَوْلَا أَنْ رَمَّا بُرْهَانَ رَبِّهِ كَذَلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ وَالْفَحْشَاءَ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُتْلَمِينَ﴾

"I ona je bila poželjela njega, a i on bi nju poželio da od Gospodara svoga nije opomenu ugledao – tako bi, da odvratimo od njega loše djelo i blud, jer je on uistinu bio Naš iskreni rob."²

Kako da postignemo iskrenost u svim svojim djelima?

Iskrenost je hvale dostojna osobina i najveća želja svakog vjernika i vjernice. Međutim, i pored svoje jasnoće i veličine, iskrenost je najteža za dušu, jer se ispriječava između nje i njenih prohtjeva. Postizanje i očuvanje iskrenosti zahtjevan je posao, nemoguć bez ogromnog truda i stalne budnosti. Svaki vjernik mora da se neprestano bori sa svojom dušom kako ne bi posegnula za pretvaranjem, umišljenosti, željom da se za nju čuje i zna, isticanjem među svojim prijateljima; već da svako njegovo djelo bude samo radi Allaha, u ime Allaha i sa Allahom.³

Za dušu je najteže da učini djelo samo za Allaha i da ga očisti od oholosti, umišljenosti sobom, želje da je drugi vide. A, uistinu, samo onaj koji na ovakav način očisti svoje djelo samo za Allaha i doći će do Uzvišenog Allaha, a Allah je zahvalan. Kada je zadovoljan nekim djelom Svoga roba, On ga njime spašava, zbog njega ga čini sretnim, daje mu plodove toga djela, daje mu bereketa u njemu, zbog toga djela približava ga Sebi i uvodi kod Sebe i ne

ovo značenje šejh Albani, rahimehullahu te'ala, ocijenio je hadis *hasenom li gajrihi* u *Sabihu-t-Tergiba ve-t-Terhiba*, 410.

¹ Vidjeti: Ibnu-l-Kajjim, *Medaridž-u-s-Salikin*, 2/96.

² Prijevod značenja Jusuf, 24.

³ Vidjeti: En-Nevevi, *Šerh Mukaddimeti-l-Medžmul'i*, 40.

prekida vezu sa njim.¹ Uvodi ga u Džennet kako se i bilježi od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "*Kome bude primljeno dobro djelo, ući će u Džennet.*"²

Međutim, šejtan je odbio da miruje dok vjernici čine djela iskreno Allahu. Stoga, šejtan kola insanom ne bi li mu pokvario njegova dobra djela, pa je vjernik u stalnoj borbi i sa svojim drugim neprijateljem Iblisom.

Sačuvati djelo od šejtana za Allaha, subhanehu ve te'ala, nije u mogućnosti osim onaj koga Uzvišeni Allah podrži u tome, pomogne ga Svojom milošću, čuva ga i štiti i njegovo srce prosvijetli.³

Zbog svega ovoga, Allahov iskreni rob razlikuje se od svih ostalih ljudi. Naprotiv, na svome putu do Uzvišenog Allaha on je usamljen, stranac je među svojim ljudima. On se zanima jednim, a oni drugim. Njegovo se znanje razlikuje od njihovog, njegova se želja razlikuje od njihove, njegov put drugačiji je od njihovog; on je u jednoj dolini a oni u drugoj.⁴ On se ukrcao na lađu iskrenosti i bogobožnosti, a oni na lađu prohtijeva i strasti.

Ovom prilikom spominjem svima nama nekoliko savjeta kako postići iskrenost u svojim djelima.

Od najvažnijih poticaja na iskrenost su:

1- Dova

Uputa je u rukama Allaha, subhanehu ve te'ala. Sva srca se nalaze između dva prsta Milostivog i On ih okreće kako hoće. Zato pribjegavaj Onome u čijoj je ruci uputa. Njemu iznesi svoju potrebu i svoju ovisnost. Stalno traži iskrenost od Njega.

Enes b. Malik, radijallahu anh, rekao je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio bi u svojoj dovi: '*Gospodaru moj, utječem Ti se od želje za čuvenjem i utječem Ti se od pretvaranja!*'"⁵

Omer b. El-Hattab, radijallahu anh, najčešće bi učio dovu: "Allahu moj, učini svako moje djelo dobrim, i učini ga iskrenim radi Tvoga lica i ne dozvoli da u njemu bilo kakvog udjela bude za drugoga."⁶

¹ Vidjeti: Ibnu-l-Kajjim, *Medaridžu-s-salikin*, 3/311.

² Buharija, *El-Edebu-l-mufred*, 593. Šejh Albani ocijenio je hadis dobrim u *Sabihu-l-Edebi-l-Mufred*, 461.

³ Vidjeti: Ibnu-l-Kajjim, *Er-Rub*, 321.

⁴ Vidjeti: Ibnu-l-Kajjim, *Fevaidu-l-Fevaid*, 348.

⁵ El-Hakim, *El-Mustedrek*, 1/530/1944. Šejh Albani hadis je ocijenio vjerodostojnim u *Sabihu-l-Džami'u*, 1285.

⁶ Ahmed u *Zuhdu*, 118. str; putem Hasana el-Basrija od Omera, i lanac je prekinut, jer Hasan nije slušao hadise od Omera, radijallahu anh.

2- Skrivanje djela

Znajmo, Allah nam se smilovao, da se za sva dobra djela moramo boja-ti rija'a-pretvaranja. Zato, kada god se skriju djela od ljudi, ona će biti bolja i ljepša.

Kada god se skrije djelo čije je skrivanje i propisano, više je nadati se da ono bude i primljeno jer je i iskrenost u njemu izraženija. Istinski, iskreni vjernik voli da skriva svoja dobra djela kao što voli da se skriju i njegova loša djela zbog riječi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: *"Ko je od vas u mogućnosti da ima udjela u skrivenim dobrim djelima, neka ga i ima!"*¹

Također, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Sedmo-ricu će Allah staviti u Svoj blad na Sudnjem danu kada ne bude drugog blada do Njegovog pravednog vladara, mladića koji je odrastao u pokornosti Allahu, čovjeka čije je srce vezano za mesdžide, dva čovjeka koja su se volila samo radi Allaha, sastali su se radi Njega i rastali radi Njega, čovjeka kojeg je ugledna i lijepa žena pozvala na nemoral pa je rekao: 'Ja se doista bojim Allaha', čovjeka koji je udjeljivao pa je skrivao milostinju toli-ko da njegova lijeva nje znała šta je udjelila desnica i čovjeka koji se sjetio Allaha u sa-moći pa su mu oči zasuzile."*²

Od Ukbeta b. Amira, radijallahu anh, se prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: *"Onaj koji glasno uči Kur'an na-lik je onome koji javno udjeljuje milostinju, dočim, onaj koji tajno, prigušeno uči Kur'an nalik je onome koji tajno udjeljuje sadaku."*³

Bišr b. El-Haris je rekao: "Ne čini djela da bi bio spominjan. Skrij svoja dobra djela kao što skrivaš svoja loša djela. Više je vrednovan dobrovoljni namaz u noći od dobrovoljnog namaza po dani, kraženje oprosta u zoru od drugog vremena, jer su to skrivenija vremena i djela u njima su iskrenija."⁴

Ebu Bekr el-Merruzi, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Čuo sam jednog čovjeka kako pred Ebu Abdullahom⁵ spominje iskrenost i istinoljubivost, pa je Ebu Abdullah rekao: "Time su se ljudi uzdigli!"⁶

Ibnu Redžeb, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Uzvišeni Allah voli od Svojih robova da Mu čine skrivena djela, djela za koja zna samo On i oni. I

¹ Ed-Dija'u el-Makdisi, *El-Ehadisu-l-mubtare*, 3/78/884. Šejh Albani ocijenio je hadis vjerodostojnim u *Silsiletu-l-Ehadisi-s-Sahiba*, 2313.

² Buharija, 660; Muslim, 1031.

³ Tirmizi, 2919. Šejh Albani ocijenio je hadis vjerodostojnim u *Sabihu Sunena Tirmizije*.

⁴ Vidjeti: *Sjeru E'alami-n-Nubela*, 10/472.

⁵ Tj. imamom Ahmedom b. Hanbelom, rahimehullahu te'ala.

⁶ Vidjeti: *Ibnu-l-Dževzi, Menakibu-l-Imami Ahmed*, 267.

isto tako, robovi koji iskreno vole Allaha vole da čine tajna djela za koja zna-ju samo oni i On. Skrivaju svoja djela od svih pogleda mimo Allahovog!"¹

Mnogo je grijeha, koje smo Uzvišenom Allahu učinili u tajnosti, pa hoćemo li ih zamijeniti dobrim djelima?! Hoćemo li povećati skrivena dobrovoljna djela za koja zna samo Allah i mi?!

Spomenimo kao primjer neka od tih skrivenih dobrovoljnih djela koja bi se trebala naći pri nama:

a) *Plać i z straha od Uzvišenog Allaha*

Prethodio je hadis Ebu Hurejre, radijallahu anh, u kojem Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spominje sedmoricu koju će Uzvišeni Allah staviti u hlad Arša na Sudnjem danu kada ne bude nikakvog drugog hlada, pa je spomenuo među njima: "*i čovjeka koji se sjetio Allaha u samoći pa su mu oči zasuzile.*"²

Ibnu Hubejre, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Što se tiče onoga koji se u samoći sjeti Uzvišenog Allaha pa mu se oči orose suzama, taj je postigao iskrenost u svome plaču, jer ponekada čovjek zaplače među drugima, dok nikada ne plače u samoći. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio je da se u obzir uzima onaj koji se sjeti Allaha u samoći pa zaplače i za njegov plač ne zna niko drugi mimo Uzvišenog Allaha."³

b) *Dova za brata u njegovoj odsutnosti, u tajnosti*

Ebu Derda'a, radijallahu anh, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Dova čovjeka muslimana za svoga brata –u njegovoj odsutnosti– primljena je dova! Pored njegove glave nalazi se melek zadužen za njega, pa kada god on dovi za svoga brata dobro, melek koji je zadužen za njega kaže: 'Amin, i tebi isto!'*"⁴

Šejhu-l-islam Ibnu Tejmijje, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Dova za odsutnog prije će biti primljena od dove za prisutnog, jer je u takvoj dovi iskrenost upotpunjena!"⁵

Preljepo je rekao Se'id b. Burejd en-Nibadži, rahimehullahu te'ala: "Neophodno je da više ustrajavamo u učenju dove za našu braću od činjenja im djela, jer se bojimo da ćemo u svojim djelima prema njima biti manjkavi, a

¹ *Letajfu-l-Me'arif*, 290.

² Buharija, 660; i Muslim, 1031.

³ Vidjeti: *El-İfsah 'an Me'ani-s-Sihab*, 6/238.

⁴ Muslim, 2732.

⁵ *Medžmu'u-l-Fetava*, 1/328.

nadamo se da ćemo u svojim dovmama za njih biti iskreni!"¹

c) *Mnogobrojno klanjanje dobrovoljnih namaza u kući*

Dobrovoljni namaz u kući vrijedniji je od dobrovoljnog namaza u mesdžidu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Čovjekov namaz u njegovoj kući vrijedniji je od njegova namaza u ovom mom mesdžidu, osim obaveznih namaza.*"²

U hadisu Suhejba, radijallahu anh, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Prednost čovjekovog (dobrovoljnog) namaza u kući, kada ga niko od ljudi ne vidi, je kao prednost farza nad nafilom.*"³

Dok u drugom citatu stoji: "*Čovjekov dobrovoljni namaz kada ga niko od ljudi ne vidi jednak je dvadeset pet njegovih namaza pred očima drugih ljudi!*"⁴

Također je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: "*Kada neko od vas obavi obavezni namaz u mesdžidu, neka za svoju kuću ostavi udjela od svoga namaza, jer će, uistinu, Uzvišeni Allah dati dobro onome koji od svoga namaza ostavlja i dio za svoju kuću!*"⁵

I rekao je: "*Ostavite od vaših namaza i za svoje kuće kako ih ne biste poistovjećivali s kaburima.*"⁶

Imam En-Nevevi, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podstaknuo je na obavljanje dobrovoljnih namaza u kući jer su takvi namazi skriveniji i daleko od pretvaranja i svega što ih može upropastiti! Također, da bi se time u kuće spustili, bereket, Allahova milost i meleki i time odstranili iz njih šejtani!"⁷

d) *Ljubav prema siromasima*

Siromasi nemaju imetka pa da ih neko voli radi njega, već ukoliko se vole, tada se vole iskreno radi Allaha, a ljubav u ime Allaha jedna je od najčvršćih imanskih veza, jedan od pokazatelja slasti imana.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, molio je svoga Gospodara da mu podari ljubav prema siromasima, kako se spominje u njegovoj dovi:

¹ Vidjeti: Ebu Nu'ajm, *Hiljetu-l-Evlja*, 9/312; Šemsuddin ez-Zehebi, *Sijeru E'alami-n-Nubela*, 9/586.

² Buharija, 731, 6113, 7290; Muslim, 781; Ebu Davud, 1044; i citat je njegov.

³ Bejheki, *Šu'abu-l-Iman*, 3/173. Šejh Albani je rekao: "*Sabih mevkuuf.*" Vidjeti: *Sabihu-t-Tergibi ve-t-Terhib*, 1/106.

⁴ Ebu Ja'la, *El-Musned*. Šejh Albani ocijenio je hadis vjerodostojnim u *Sabihu-l-Džami'u*, 3821.

⁵ Muslim, 778.

⁶ Buharija, 432, 1187; i Muslim, 777.

⁷ *Šerh Nevevi 'ala Sabihi Muslim*, 6/60.

"Allahu moj, ja Te molim da mi pomogneš u činjenju dobrih djela i ostavljanju loših, molim Te za ljubav siromaha, molim Te da mi oprostiš i da mi se smiluješ! A kada budeš htio da iskušaš narod, usmrti me kao neiskusnog! Molim Te za Tvoju ljubav i za ljubav onih koji Tebe vole, i za ljubav prema svim djelima koja vode do Tvoje ljubavi!"¹

Iskazivanje ljubavi prema siromasima Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oporučio je svojim ashabima. Ebu Zerr, radijallahu anh, rekao je: "Naredio mi je moj prisni prijatelj, sallallahu alejhi ve sellem, sedam stvari: naredio mi je da volim siromahe i da budem uz njih ..." ²

e) Dobrovoljni post

Budući da je post skriven između čovjeka i njegovog Gospodara, Allahovi iskreni robovi nastoje ga skriti na svaki mogući način kako niko mimo Uzvišenog Allaha ne bi saznao za njega.³

3- Obavljanje sabah i jacije namaza u mesdžidu

Ebu Hurejre, radijallahu anh, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nema težih namaza za licemjere od sabaha i jacije! A da znaju kolika je njihova vrijednost, dolazili bi na njih pa makar i puzeći!"⁴

Ova dva namaza teški su licemjerima jer oni ne odlaze na namaze osim da ih vide ljudi, kako o tome govori i Uzvišeni Allah u Svojoj knjizi, a sabah i jacija namaz klanjaju se po tminama, pa na njih ne odlaze osim iskreni Allahovi robovi koji su samo zadovoljni Allahovim pogledom i Njegovim znanjem!

Ibnu Omer, radijallahu anhuma, rekao je: "Kada bismo izgubili nekog čovjeka na jaciji i sabah namazu, naše mišljenje o njemu bi se pogoršalo!"⁵

4- Družiti se sa iskrenima i okoristi se njihovom iskrenošću

Pronađi iskreno društvo, Allahove iskrene robove i ugledaj se na njih, jer su njihove riječi, njihova djela i sva njihova stanja daleko od prezrenih namjera.

Uzvišeni Allah je rekao:

¹ Tirmizi, 3235; i kaže da je hadis: "Hasen sahih." Vjerodostojnim ga je ocijenio i imam Buharija, kao što je i šejh Albani ocijenio hadis vjerodostojnim u *Sabihu Sunena Tirmizije*.

² Ahmeda. Šejh Albani ocijenio je predanje vjerodostojnim u *Sabihu-t-Tergiba*, 811.

³ Vidjeti: Ibnu Redžeb, *Letajfu-l-Me'arif*, 85.

⁴ Buharija, 657; Muslim, 651.

⁵ Vidjeti: El-Bezzar, *El-Babru-ž-Zehbar*, 5847. Šejh Albani ocijenio je hadis vjerodostojnim u *Sabihu-t-Tergiba*, 417.

﴿ وَأَصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ ﴾

"I strpi se, čvrsto se pridržavaj onih koji dozivaju svoga Gospodara jutrom i večeri želeći da zadobiju Njegovo lice!"¹

Šejh Sa'di, rahimehullahu te'ala, kaže: "Uzvišeni Allah opisao je u ovoj ajetu Svoje robove sa ibadetom i iskrenošću u njemu. Također, u ovoj ajetu je naredio da se druži sa najboljim ljudima i da se bori sa svojom dušom, da odgaja dušu i čini je strpljivom na svemu tome kako bi što duže s vjernicima boravio i s njima se mješao, pa makar oni bili i siromasi. Uistinu u druženju s takvim ljudima su nebrojene koristi!"²

U duši je urođeno da se povodi za nekim, pa, stoga tragajmo za iskrenim Allahovim robovima. Potražimo ih i družimo se s njima što je moguće više. Jer, mnogo je onih koji pozivaju, pišu, savjetuju, drže vazove i predavanja kako bi došli do ugleda i položaja, imetka ili nekakve druge koristi! Mnogo je onih koji poučavaju i rade, ali nema bereketa u njihovom znanju, ni u njihovom radu, kao ni u njihovom pozivu!

Koliko je ljudi koji rade dobra djela samo da se kaže: "Uradio je!" Koliko je ljudi koji čine dobra djela samo da bi se za njih pročulo! Koliko li je onih koji pomažu drugima samo da bi njihovo ime osvanulo u novinama ili na drugim sredstvima informisanja! Svoja djela ne čine radi Allaha, Gospodara svih svjetova, već, ukoliko će biti spominjani, oni će i raditi, u protivnom, djela će zapostaviti i potražiti drugi način kako da se sazna za njih!

5- Često iškitanje životopisa iskrenih Allahovih robova, selefu-s-saliha

Proučavanje životopisa ispravnih prethodnika podstiče dušu da ih slijedi, da svoj put prosvijetli njihovim svjetlom, da se okoristi njihovim riječima i djelima. Uistinu, njihove riječi bile su malobrojne, ali je bereket u njima bio ogroman, docim, naše riječi ne mogu se pobrojati a sve manje i manje bereketa je u njima.

Upravo kako se prenosi da je Hammad b. Zejd, rahimehullahu te'ala, upitao Ejjuba: "Je li danas ima više znanja nego prije?" Ejjub je odgovorio: "Danas je više govora nego prije, ali je znanja manje!"³

Stoga onaj koji želi da izgradi kod sebe iskrenost, neka se druži sa životopisom umrlih koji su među muslimana još uvijek živi, jer će družeći se sa

¹ Prijevod značenja El-Kehf, 28.

² *Tejsiru-l-Kerimi-r-Rahman*, 653.

³ Vidjeti: *Fevaidu-l-Fevaid*, 236.

njima postići svoj cilj. A neka se dobro čuva druženja sa živima koji su među muslimanima poput mrtvaca, jer će ga oni zasigurno presteti u njegovim nastojanjima.¹

Prenosi se od Bišra b. El-Harisa, rahimehullahu te'ala, da je rekao: "Upamti da ima ljudi koji su mrtvi, ali srca živnu kada ih se sjetete. I ima ljudi koji su živi, a s njihovim viđenjem srca zamiru!"²

Od Šekika b. Ibrahima el-Belhija, rahimehullahu te'ala, prenosi se da je rečeno Abdullahu b. El-Mubareku: "Ako klanjaš sa nama, što ne bi i posjedio sa nama?!" Ibnu-l-Mubarek, rahimehullahu te'ala, je odgovorio: "Ja idem i sjedim sa ashabima i tabi'inima!" Upitali su: "Kako? Gdje su ashabi i tabi'ini?" Odgovorio je: "Ja idem i učim, tražim znanje, pa u njemu nalazim njihova djela i njihove riječi! A šta ću naći kod vas kada vi samo ogovarate druge ljude?!"³

Svevišnji Allah je rekao:

﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَبِهِدَّتْهُمْ آفَاتُهُ﴾

"To su oni koje je Allah uputio, pa se za njihovom uputom i ti povedi."⁴

6- Smatranje djela malim

Čovjekova bolest ogleda se u njegovom zadovoljstvu svojom dušom. Onaj koji bude sa zadovoljstvom posmatrao svoju dušu, taj ju je upropastio. Onaj koji bude zadivljen svojom dušom, njegova iskrenost će se umanjiti ili potpuno istrgnuti iz njegova srca pa će mu dobro djelo propasti nakon što ga i počini.

Se'id b. Džubejr, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Čovjek je ušao u Džennet sa grijehom i čovjek je ušao u Vatru sa dobrim djelom!" Upitan je: "Kako to?" Rekao je: "Čovjek je počinio loše djelo, grijeh, pa, nije prestao strahovati od Allahove kazne zbog tog grijeha, sve dok nije sreo Allaha, subhanehu ve te'ala, pa mu On oprostio zbog njegova straha od Njega Uzvišenog. I čovjek je učinio dobro djelo pa se nije prestao diviti sebi zbog tog djela sve dok nije sreo Allaha sa takvim postupkom i On ga uveo u Vatru."

¹ Vidjeti: Ibnu-l-Kajjim, *Er-Risaletu-t-Tebukijje*, 226.

² Vidjeti: Ibnu Asakir, *Taribu Dimeške*, 10/214.

³ Vidjeti: Ebu Nu'ajm, *Hijetu-l-evlija*, 8/164; Šemsuddin ez-Zehebi, *Sijeru E'alami-n-Nube-la*, 8/398.

⁴ Prijevod značenja El-En'am, 90.

7- Strah od neprimanja djela

Svako dobro djelo koje učiniš, smatraj ga malim. Kada ga učiniš strahuj da ne bude primljeno. Ispravni prethodnici bi u dovi učili: "Allahu naš, molimo Te za dobro djelo i za njegovo čuvanje." Od njegova čuvanja je i neumišljenost, nehvalisa-nje. Strah od njegova neprimanja mora da postoji stalno. Svevišnji Allah je rekao:

﴿وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِي نَقَصَتْ غَزْلَهَا مِنْ بَعْدِ قُوَّةِ أَنْكَبَتْ﴾

"I ne budite kao ona koja bi svoju pređu rasprela kad bi je već bila čvrsto oprela."¹

Majka vjernika Aiša, radijallahu anha, upitala je: 'Allahov Poslaniče! Je li se Allahove riječi:

﴿وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَا آتَوْا وَقُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ لَهُمْ إِنَّهُمْ فِي رَيْبٍ رَجُوعٍ﴾

-i oni koji od onoga što im se daje udjeljuju, i čija su srca puna straha zato što će se vratiti svome Gospodaru, -² odnose na onoga koji krade, čini nemoral i pije alkohol pa, strahuje od Allaha, azze ve džell?' Rekao je: 'Ne, kćerko Ebu Bekra es-Siddika, već oni koji klanjaju, poste, udjeljuju i strahuju da im to ne bude primljeno od njih.'³

Ibnu Kesir, rahimehullahu te'ala, u svome tefsiru za ove Allahove riječi kaže: "Tj. daju milostinju, a strahuju hoće li im biti primljena iz bojazni da su bili manjkavi u izdvajanju milostinje."⁴

8- Neosvrtnje na govor ljudi

Čvrst vjernik se ne osvrće na hvalu drugih ljudi. Ukoliko ga pohvale dok on čini djela pokornosti, njihove riječi mu neće povećati ništa drugo do skromnost i strah od Allaha, suhanehu ve te'ala. On dobro zna da je hvala ljudi iskušenje po njega, pa doziva svoga Gospodara da ga sačuva ovog iskušenja.

Iskreni vjernik traži samo hvalu Uzvišenog Allaha, jer kakvo će dobro zadobiti ako ga ljudi budu hvalili, a kod Uzvišenog Allaha bude prezren?! I kakvo će ga zlo snaći ako ga ljudi budu grdili a kod Allaha bude hvaljen, bude u skupini Njegovih odabranih robova?!

¹ Prijevod značenja En-Nahl, 92.

² Prijevod značenja El-Mu'minun, 60.

³ Tirmizi, 3175. Šejh Albani ocijenio je hadis vjerodostojnim.

⁴ Ibnu Kesir, Tefsiru-l-Kur'ani-l-Azim, 3/248.

Malik b. Dinar, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Otkako sam spoznao ljude, njihovoj hvali nisam se radovao, niti sam prezirao njihovu grdnju." Upitali su ga: "Zbog čega to?" Odgovorio je: "Zbog toga što onaj koji hvali, on u svojoj hvali pretjeruje, a onaj koji grdi, on u svojoj grdnji omalovažava!"¹

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, rekao je: "U jednom srcu neće se sastaviti iskrenost i ljubav prema hvali i onome što ljudi imaju kod sebe osim onda kada se spoje voda i vatra!"²

Također je rekao: "Ako ne možeš da budeš iskren u djelu, onda se ne umaraj! Koliko se samo duša umarala pretvarajući se pred drugima samo da bi zadobila njihovu hvalu, nakon čega se njihova hvala pretvorila u grdnju, a da se umarala radi Allaha, hvaljena bi bila dok je vremena!"³

Ibnul-Dževzi, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Istinsko uzdizanje je u ostavljanju gledanja u ljude i brisanje ugleda iz njihovih srca što se postiže djelima, iskrenom namjerom i skrivanjem stanja."⁴

9- Svjesnost da ljudi ne posjeduju ni Džennet ni Vatra

Kada čovjek shvati da će oni zbog kojih se pretvara zajedno s njim stojati na Mahšeru, nagi i prestrašeni, tada će shvatiti da usmjeravanje namjere njima nije na mjestu, jer mu oni neće moći umanjiti strahote Mahšera već će zajedno s njim sve to doživljavati. Kada to i ti spoznaš, shvatit ćeš da je od prava iskrenosti djela da se ne usmjeri nikome osim Onome Koji posjeduje Džennet i Vatra.

Na vjerniku je da bude ubijeden da ljudi ne posjeduju Džennet. Ne mogu ti ga dati, niti te mogu izvesti iz Vatre ako to zatražiš od njih. Naprotiv, kada bi se svi ljudi iskupili od Adema do posljednjeg i stali iza tebe, ne bi te mogli približiti Džennetu ni koliko je jedan korak. Zato, zbog čega da se pretvaraš pred ljudima a oni ti ne mogu ništa pomoći?

Ibnu Redžeb, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Ko bude postio, klanjao i veličao Allaha, namjeravajući time neki od dunjalučkih ciljeva, on time neće zadobiti nikakvo dobro, nikakvu korist on neće ostvariti, već će, zbog toga, zadobiti grijeh mimo drugih."⁵

¹ Vidjeti: Ebu Nu'ajm, *Hičetu-l-Evlja*, 2/372.

² *Fevaidu-l-Fevaid*, 421.

³ *Beda'iu-l-Fevaid*, 3/1221.

⁴ *Sajdu-l-Hatir*, 251.

⁵ *Džami'u-l-'Ulumi ve-l-Hikemi*, 1/67.

Zatim, od onih zbog kojih uljepšavaš svoje djelo kako bi te hvalili, znaj da nećeš postići svoj cilj, već, naprotiv, oni će te koriti, bit ćeš razotkriven kod njih, u njihova srca će biti ubačena mržnja prema tebi. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "*Ko se bude pretvarao, Allah će razotkriti njegovo pretvaranje.*"¹ Dok, ukoliko budeš iskren prema Allahu, subhanehu ve te'ala, Allah će te voljeti i voljet ćete svi ljudi. Svevišnji Allah je rekao:

﴿إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمَنُ وُدًّا ۝١٦﴾

"One koji su vjerovali i dobra djela činili Milostivi će sigurno voljenim učiniti."²

10- Prisjeti se da ćeš u kaburu biti sam

Duše se popravljaju prisjećanjem njihova završetka, pa, kada se čovjek prisjeti da će sam boraviti u kaburskoj usjeklini, sam bez dragog prijatelja i da mu neće koristiti ništa do dobro djelo, svi ljudi ne mogu od njega odagnati nimalo kabursku patnju, kada shvati da je cijela stvar samo u Allahovim rukama, tada će biti ubijeđen da ga može spasiti samo iskreno djelo svome Stvoritelju, dželle ve 'ala.

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Iskrena želja za susretom sa Allahom, subhanehu ve te'ala, najkorisnija je za čovjeka, najbolje ga dovede do ustrajnosti. Uistinu, onaj ko se pripremi za susret sa Allahom, njegovo srce prekida vezu sa dunjalukom i svemu što je na njemu, sa svim njegovim zahtjevima."³

Uzvišenog Allaha molim da nas učini od Njegovih iskrenih, istinskih vjernika, koji će se odazivati Njegovoj riječi i riječi Njegovog Vjerovjesnika, Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, nastojati prvi biti u činjenju onoga što nam je naređeno i najudaljeniji od onoga što nam je u našoj lijepoj vjeri islamu zabranjeno!

﴿هَذَا بَيِّنَاتٌ لِّلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ۝١٧٨﴾

"Ovo je pojašnjenje svim ljudima, a uputa i oporuka samo bogobojaznima!"⁴

¹ Buharija, 6499; i Muslim, 2987.

² Prijevod značenja Merjem, 96.

³ Vidjeti: Ibnu-l-Kajjim, *Tariku-l-hidžretejn*, 297.

⁴ Prijevod značenja Ali Imran, 138.

EL-JEKIN - UBJEĐENJE

Uvod

Ubjeđenje je najveća blagodät koju vjernik može da zadobije od Uzvišenog Allaha na dunjaluku. Ako mu se Uzvišeni Allah smiluje i podari mu ovu blagodät, zasigurno će uživati veliko dobro, pri sebi će imati i brojne druge blagodäti. Okitit će se brojnim prefinjenim osobinama, jer nije moguće voljeti Allaha i biti zadovoljan Njime ako i nisi ubijeđen u Allaha! Nećeš se istinski oslanjati samo na Allaha, strahovati samo od Njega i nadati se samo Njemu Uzvišenom ako i nisi ubijeđen u Njega!

Stoga je Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, rekao prelijepu riječi o ubjeđenju: "Jekin je srž, osnova djela srca, srčanih ibadeta, a srčani ibadeti su osnova tjelesnim ibadetima."¹

Ibnu Mes'ud, radijallahu anh, rekao je: "Strpljenje predstavlja polovinu imana, dok ubjeđenje predstavlja cijeli iman!"² Što i jeste ispravno jer je jekin na stepenu iznad strpljenja. Čovjek trpi, ali možda teško sve to podnosi, ponekada i posumnja, ponekada se nekome i požali, dok onaj koji je ubijeđen, on je zadovoljan Allahovom odredbom i živi spokojan i smiren ma kakva ga iskušnja snalazila.

El-Mugire b. Amir, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Zahvalnost predstavlja jednu polovicu imana, a strpljenje drugu, dok ubjeđenje obuhvata cijeli iman."³

Zato je i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je upitan o najboljem djelu rekao: "*Iman u koji nema nimalo sumnje.*"⁴

Značenje jekina i njegova suština

Jekin-ubjeđenje suprotno je *šeku*-sumnji, pa podrazumijeva smireno, staloženo razmišljanje uz neophodno šerijatsko znanje na osnovu kojeg se dolazi do postojanog čvrstog propisa poslije kojeg više nema dvoumljenja,

¹ *Medaridžu-s-salikin*, 2/374.

² Ibnu Hadžer, *Fethu-l-Bari*, 1/63; Albani, *Sabihu-t-Tergibi ve-t-Terhibi*, 3397.

³ El-Bejheki, *Su'abu-l-Iman*, 4130; Ibnu Ebi-d-Dunja, *Eš-Šukeru lillah*, 59.

⁴ Ahmed, Nesai, 2525, 5001. Ahmed Šakir i Albani ocijenili su hadis vjerodostojnim a šejh Mukbil El-Vadi'i je rekao za hadis da je po uvjetima imama Muslima. Vidjeti: *El-Ilzamu ve-t-Te'tebu'u*, 102.

sumnje, nesigurnosti i nelagodnog osjećaja u prsima, već osoba biva smirena i sigurna u dotični propis, ubijeđena u njega.¹

El-Džunejd, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Jekin je čvrsto nastanjivanje znanja u srcu nakon kojeg se takvo znanje ne mijenja, niti napušta srce!"²

Šejhu-l-islam Ibnu Tejmijje, rahimehullahu te'ala, kaže: "Jekin je čvrsto znanje u srcu nakon kojeg srce biva potpuno smireno."³

Zatim, jekin se sastoji iz znanja srca i djela srca, tj. suština jekina nalazi se u znanju i radu po tom znanju, kao što o tome govori šejhul-islam Ibnu Tejmijje⁴. Pa, tako osoba može imati sa sobom znanje koje je sigurno utemeljeno, vjerodostojno, međutim, ne radi po tom znanju zbog nemara i sl. Samo to znanje ne znači da je osoba ubijeđena u dotični propis sve dok ne bude radila po tom propisu i smirila se na njemu. Tako, npr. ubjeđenje u ahiret. Ukoliko je osoba ubijeđena u ahiret, ubijeđena u proživljenje i nagrađivanje za učinjena djela na dunjaluku i ubijeđena u ostale detalje koji će se događati na Sudnjem danu, ukoliko je osoba u sve ovo istinski ubijeđena, tada je njeno srce živo i nalazi se u stanju kao da sve te situacije gleda pred sobom i svako djelo koje se pred njom izloži da ga učini ili ostavi, prije nego li bilo šta od toga učini, prisjeti se Sudnjeg dana, vaganja djela, gdje će dotično djelo biti postavljeno, hoće li mu koristiti ili štetiti. To je suština ubjeđenja o kojoj govori i Uzvišeni Allah kada kaže:

﴿وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ مِّمَّا بُرِيئُوا﴾

"I u Ahiret oni su ubijeđeni."⁵

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, kaže: "Vjerovanje u ahiret ne može se poštiti osim sa smirivanjem srca na onome o čemu je obavijestio Uzvišeni Allah, smirivanjem srca na svim onim pitanjima u koja nema nimalo sumnje. Takav vjernik istinski je ubijeđen u ahiret."⁶

Pojedini učenjaci su rekli: "Jekin je promatranje onoga u što nalaže vjerovanje u gajb, pa kao što oko promatra vidljive činjenice ispred sebe u ovom pojavnom svijetu, tako srce putem jekina promatra nevidljivi svijet!"⁷

¹ Ibnu Tejmijje, *Medžmu'u-l-Fetava*, 3/329; 5/570; Er-Ragib el-Asfehani, *El-Mufredat*, 552.

² DžemAliddin el-Fejruz Abadi, *Besairu Zevi-t-Tejmijiz*, 5/397.

³ *Medžmu'u-l-Fetava*, 3/329.

⁴ *Medžmu'u-l-Fetava*, 3/329.

⁵ Prijevod značenja El-Bekara, 4.

⁶ Vidjeti: Er-Ruh, 221.

⁷ Kako se slično prenosi od Džurdžanija koji je rekao: „*El-Jekinu mušahedetü-l-gujub bi safai-l-keulub*“.

Ukoliko vjernik dospije do ovog stepena, zasigurno je postigao istinsko ubjeđenje, poseban stepen kojim zaslužuje i kod Uzvišenog Allaha poseban položaj.

Dakle, da bi se posjedovalo ubjeđenje neophodno je imati ispravno i jasno šerijatsko znanje, znanje iz Kur'ana i sunneta, usljed kojeg nestaje svaka sumnja, nedoumica i kolebanje; i da takvo ispravno i jasno znanje ispuni vjernikovo srce, pa, njegove riječi, radnje, njegovi pokreti, njegova djela pa čak i razmišljanja bivaju u skladu sa znanjem koje nosi u svome srcu.

Možemo vidjeti brojne muslimane koji tvrde da vjeruju u postojanje Dženneta i Džehennema, naučili su i upoznali se o tome kroz kur'anske i hadiske tekstove, međutim, njihova djela nisu u skladu s tim vjerovanjem i znanjem kojeg posjeduju. Zašto? Zbog toga što znanje koje nose, vjerovanje koje posjeduju nije ispunilo njihova srca, tj. zbog toga što su slabog ubjeđenja.

Čovjekov život, ukoliko bude lišen jekina, pretvorit će se u tegobu i patnju, dok, ukoliko ubjeđenje ispuni njegovo srce, on će uživati na dunjaluku prije svoga uživanja na ahiretu. Dunjalučke nedaće i problemi postat će mu blagodati zbog vjerovanja i ubjeđenja u svoga Gospodara, subhanehu ve te'ala.

Kur'an o jekinu

Uzvišeni Allah na brojnim mjestima u Kur'anu spominje jekin na razne načine, pa tako:

1- Uzvišeni kaže da je jekin osobina istinskih vjernika:

﴿وَالَّذِينَ هُمْ يُوقِنُونَ﴾

"I u Ahiret oni su ubijeđeni."¹

Kada se vjernici opisuju nekom osobinom, to znači da se ta osobina obavezno mora naći pri njima, jer Uzvišeni Allah ne spominje uz iman osim ono što je obaveza postići, osim ono čijim se ostavljanjem narušava iman.

2- Uzvišeni Allah je obavijestio u Svojoj knjizi da ajete koje je objavio Svojim vjerovjesnicima i poslanicima, i ajete koje je dao u kosmosu, oko nas i u nama samima; i pored njihove ljepote i veličine, očiglednosti, jasnoće i preciznosti, ipak od njih se ne okorištavaju osim vjernici koji nose vjeru s ubjeđenjem. Rekao je Uzvišeni:

¹ Prijevod značenja El-Bekara, 4.

﴿ وَفِي خَلْقِكُمْ وَمَا يَبُذُّ مِنْ دَائِبَةٍ آيَاتٍ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿٤﴾ ﴾

"I u vašem stvaranju i stvaranju svega što se kreće po Zemlji jasni su dokazi za narod koji je ubijeđen."¹ Rekao je:

﴿ وَفِي الْأَرْضِ آيَاتٍ لِّلْمُوقِنِينَ ﴿٥﴾ ﴾

"I na Zemlji su jasni dokazi samo onima koji su ubijeđeni."² I rekao je:

﴿ هٰذَا بَصَرُنَا لِّلنَّاسِ وَهٰدًى وَرَحْمَةٌ لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿٦﴾ ﴾

"Ovo su očigledni dokazi za sve ljude, ali su uputa i milost samo za narod koji je ubijeđen."³

3- Ponekada Uzvišeni Allah u Svojoj Knjizi spominje mudrost pojedinih Svojih radnji kako bi nekog od Svojih robova doveo do stepena jekina, pa kaže:

﴿ وَكَذٰلِكَ نُرِي اِبْرٰهِيْمَ مَلٰكُوْتِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَيَكُوْنُ مِنَ الْمُوقِنِيْنَ ﴿٧٥﴾ ﴾

"Tako smo Mi pokazali Ibrahimu znamenja na nebesima i na Zemlji kako bi on bio od ubijeđenih."⁴

4- Zatim, Uzvišeni Allah kori onoga koji pri sebi nema ubijeđenja, pa spominje razlog zašto će životinja koja će se pojaviti pred sami nastup Sudnjeg dana pojedine ljude obilježiti kao nevjernike:

﴿ اِنَّ الْاِنْسَانَ كٰنُوْا بِآيٰتِنَا لَا يُوقِنُوْنَ ﴿٨٢﴾ ﴾

"Zato što ljudi u Naše ajete nisu bili ubijeđeni!"⁵

5- Također, Uzvišeni Allah je obavijestio o stanovnicima Vatre da nisu bili od ubijeđenja:

﴿ وَاِذَا قِيْلَ لَنْ وَعَدَ اللّٰهُ حَقُّهُ وَالسَّاعَةُ لَا رَيْبَ فِيْهَا قُلْتُمْ مَا نَدْرِيْ مَا السَّاعَةُ اِنْ نَّظُنُّ اِلَّا ظَنًّا وَمَا عَنُ بُسْتَقِيْنِيْنَ ﴿٨٦﴾ ﴾

"A kada se govorilo: 'Doista je Allahovo obećanje istinito i Sudnji dan će se desiti, u to nema nimalo sumnje', vi ste govorili: 'Mi ne znamo šta je to Sudnji dan, mi samo pretpostavljamo i u to mi nismo ubijeđeni.'"⁶

¹ Prijevod značenja El-Džasija, 4.

² Prijevod značenja Ez-Zarijat, 20.

³ Prijevod značenja El-Džasija, 20.

⁴ Prijevod značenja El-En'am, 75.

⁵ Prijevod značenja En-Neml, 82.

⁶ Prijevod značenja El-Džasija, 32.

Sunnet o jekinu

U brojnim hadisima Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, spominje se jekin i njegove odlike:

Od Ebu Hurejre, radijallahu anh, prenosi se da mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Idi s ovim mojim papučama, pa, koga god sretnoš izvan ove bašte da svjedoči da nema drugog istinskog boga mimo Allaha i u to je ubijeđen svim svojim srcem, ti ga obraduj Džennetom.*"¹ Hadis jasno podcrtava da se samo onaj koji s ubjeđenjem svjedoči Allahovu jednoću može nadati Džennetu.²

Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo Bilala, radijallahu anh, kako uči ezan pozivajući na namaz i kada je završio Bilal, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "*Onaj koji kaže isto ovo s ubjeđenjem, taj će ući u Džennet.*"³

Ovaj hadis, također, ukazuje da je ubjeđenje razlog ulaska u Džennet.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je bio upitan o najdražim djelima Allahu i najboljim kod Njega Uzvišenog, rekao je: "*Iman u koji nema nimalo sumnje.*"⁴

Rijetko kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao sa skupa svojih ashaba a da ne bi proučio ove riječi: "*Allahu naš, podari nam bogobojaznosti i strahopoštovanja prema Tebi koje će se ispriječiti između nas i grijehenja Tebi. Podari nam pokornosti kojom ćemo postići Tvoje džennete. I podari nam ubjeđenja sa kojim će nam sve tegobe postati lakše...*"⁵

Od Amra b. Šu'ajba, od njegovog oca, od njegovog djeda se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Popravanje prvih generacija*

¹ Muslim, 31.

² Značenje hadisa je da kaže *la ilabe illellah* i ispunjava ono što za sobom povlače ove riječi, kao što je Vehb b. Munebbih, kada je upitan: "Zar *la ilabe illellah* nije ključ džennetskih vrata?", rekao: "Jeste, ali nema ni jednog ključa a da na sebi nema zubce, pa ako dođeš s ključem koji ima zubce - otvoriće vrata, a ako ne – neće ih otvoriti!" (*Sahibul-Buhari*, 3/149). Na tome je idžma'a ehli-s-sunneta, da onaj koji iskreno govori *la ilabe illellah*, a ne radi djela, da nije musliman, osim u dvije situacije: na samrti i u vremenima i mjestima, ako postoje, gdje se ne zna od islama ništa osim za *la ilabe illallah*.

³ Nesai, 674; Ibnu Hibban, 1667. Šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u *Sahibu-t-Terğiba*, 246.

⁴ Ahmed, Nesai, 2525, 5001. Ahmed Šakir i Albani ocijenili su hadis vjerodostojnim a šejh Mukbil El-Vadi'i je rekao za hadis da je po uvjetima imama Muslima. Vidjeti: *El-Ilzamatul ve-t-Tettebu'u*, 102.

⁵ Tirmizi, 3502. Šejh Albani ga je ocijenio dobrim u *Sahibu Sunena Tirmizije*, *Sahibu-l-Kelimi-t-Tajjib*, 226, *El-Džami'u-s-Sagiru*, 1268.

ovoga naroda bio je u skromnosti i ubjeđenju, dok je propast zadnjih generacija u škrtosti i dugim nadama."¹

Ebu Hurejre, radijallahu anh, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Dovite Allahu s ubjeđenjem da će vam se odazvati. Znajte da se Allah ne odaziva dovi onoga čije je srce nemarno.*"²

Govor prethodnika o jekinu

Ebu Bekr, radijallahu anh, rekao je: "Uistinu, ljudima nije dato veće dobro na dunjaluku od ubjeđenja i zdravlja, pa molite Uzvišenog Allaha za to dvoje."³

Također je rekao: "Plemenitost smo našli u bogobožnosti, bogatstvo u čvrstom ubjeđenju, a ugled i veličinu u skromnosti i blagosti!"⁴

Ibnu Mes'ud, radijallahu anh, rekao je: "Jekin obuhvata cijelu vjeru!"⁵

Također je rekao: "Ubjeđenje je da ne tražiš zadovoljstvo ljudi srdeći Uzvišenog Allaha; da ne hvališ nikoga zbog Allahove opskrbe koju uživa, kao ni da koriš nikoga zbog toga što mu Allah nije dao veliku opskrbu. Uistinu, opskrbu ne može povećati nastojanje onoga koji je nastoji povećati, kao što je ne može odbiti preziranje onoga koji je prezire. Uistinu, Uzvišeni Allah je iz Svoje pravde, Svoga znanja i Svoje dobrote dao slast i izlaz u ubjeđenju i zadovoljstvu, dok je brigu i žaljenje dao u sumnji i srdžbi."⁶

Ammar b. Jasir, radijallahu anh, rekao je: "Smrt je dovoljan savjetnik. Ubjeđenje je dovoljno bogatstvo a činjenje ibadeta je dovoljno zanimanje."⁷

Hasan el-Basri, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Nikada rob neće biti istinski ubijeđen u Džennet i Džehennem, a da se neće i poniziti pred Uzvišenim Gospodarem, iskazati svoje strahopoštovanje prema Njemu Svevišnjem i ustrajati na Njegovom putu sve do svoje smrti."⁸

Ebu-l-Verrak, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Jekin vlada srcem, njime se postiže potpuni iman i potpuna spoznaja Allaha."

¹ Ahmed u *Zuhdu*, 10; Taberani u *Mu'džemu-l-Evsatu*, 8/316/7646. Albani ga je ocijenio dobrim u *Silsileti-l-Ebadisi-s-Sabiha*, 3427.

² Tirmizi, 3479; Taberani u *Mu'džemu-l-Evsatu*, 5/211/5109. Šejh Albani ga je ocijenio dobrim u *Sabihu Sunena Tirmizije* i *Sabihu-t-Tergiba ve-t-Terhiba*, 1653.

³ Ahmed, 1/38.

⁴ El-Gazali, *Ihjav 'Ulumi-d-Din*, 3/343.

⁵ Ibnu Hadžer, *Fethu-l-Bari*, 1/63; Albani, *Sabihu-t-Tergibi ve-t-Terhibi*, 3397.

⁶ El-Bejheki, *Šu'abu-l-Iman*, 209.

⁷ El-Bejheki, *Šu'abu-l-Iman*, 10556.

⁸ Ibnu Ebi-d-Dunja, *El-Jekin*, 15.

El-Bejheki, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Jekin je smiraj srca prilikom činjenja nekog djela koje srce potvrđuje. Srce je smireno, ne strahuje od šejtanskog uticaja niti uticaja dunjaluka."¹

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Čovjekovo dobro na oba svijeta neće se upotpuniti osim sa ubjedenjem i zdravljem. Jekinom odagnava od sebe ahiretske nedaće, dok zdravljem odagnava od sebe dunjalučke bolesti, srca i tijela."²

Stepeni jekina

Budući da se znanje stepenuje, a sastavni dio jekina jeste i znanje, na osnovu toga stepenuje se i jekin-ubjedenje, pa tako postoje tri stepena jekina:

- 1- 'Ilmu-l-jekin
- 2- 'Ajnu-l-jekin
- 3- Haku-l-jekin

Uzvišeni Allah kaže:

﴿ كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ عِلْمَ الْيَقِينِ ﴾

"Ne valja tako! Da ste ubijedeni u znanje koje imate..."³

Ovdje Uzvišeni Allah spominje *ilmu-l-jekin*, zatim kaže:

﴿ لَتَرَوُنَّ الْجَحِيمَ ﴿٦﴾ ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا عَيْنَ الْيَقِينِ ﴿٧﴾ ﴾

"Vi biste, uistinu, vidjeli Džehennem! Zatim ćete zasigurno vidjeti Džehennem svojim očima!"⁴

I ovdje spominje drugi stepen jekina '*ajnu-l-jekin*.

'*Ilmu-l-jekin* je ubjedenje koje je zasnovano na čvrstom sigurnom znanju u koje nema nimalo sumnje i čiji se nosilac nalazi u stanju kao da gleda ono u što je ubijeden, zato Uzvišeni i kaže: "Da imate '*ilmu-l-jekin*, vi biste, uistinu, vidjeli Džehennem!" Tj. nalazili biste se u stanju kao da gledate Džehennem.

Zatim, '*ajnu-l-jekin* stepen je iznad prethodnog, koji se gradi na osnovu čvrstog znanja koje se nosi i onoga što se vidi, zato je Uzvišeni Allah dalje i

¹ *Ez-Zuhd El-Kebir*, 1/352.

² *Zadu-l-Méad*, 4/197.

³ Prijevod značenja Et-Tekasur, 5.

⁴ Prijevod značenja Et-Tekasur, 6.-7.

rekao: "Zatim, ćete vidjeti Džehennem sigurno, odnosno, 'ajnu-l-jekinom", tj. i srcem i okom.

Razlika između ova dva stepena ubjeđenja je poput informacije kada ti je neko donese i kada to isto vidiš svojim očima, kao što je Vjerovjesnik, salallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Vijest nije poput onoga što se vidi!*"¹

Ovaj drugi stepen jekina tražio je Ibrahim, alejhi-s-selam, od Uzvišenog Allaha, kada je rekao:

﴿ رَبِّ أَرِنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَى قَالَتْ أَوْلَمْ تُؤْمِنْ قَالَتْ بَلَىٰ وَلَكِنْ لِيَطْمَئِنَّ قَلْبِي ﴾

"Gospodaru, pokaži mi kako oživljavaš mrtve?' Uzvišeni ga upita: 'Zar to ne vjeruješ?' On reče: 'Svakako, ali hoću da mi se srce smiri!'"²

Ibrahim, alejhi-s-selam, imao je potpun iman, čvrsto ubijedenje kojem nije mogla nauditi sumnja, nejasnoća i sl., ali je tražio da se u to uvjeri, ubijedi svojim očima. Ibrahim, alejhi-s-selam, nije upitao: "Da li oživljavaš mrtve?", jer pitanje: "Da li?" proizilazi iz sumnje od koje je Ibrahim, alejhi-s-selam, bio daleko. Zato je pitao: "Pokaži mi kako oživljavaš mrtve?"

I treći stepen jeste *hakku-l-jekin*. O njemu Uzvišeni Allah kaže:

﴿ إِنَّ هَذَا لَمَوْحٌ يَقِينٌ ﴿١٥﴾ فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿١٦﴾ ﴾

"Doista je ovo istinsko ubjeđenje, pa ti spominji ime svoga Uzvišenog Gospodara."³

Hakku-l-jekin biva onda kada osoba sama osjeti na sebi ono u što je bila ubijedena i što je vidjela svojim očima. Npr. vjerujemo i ubijedeni smo u šerijatske tekstove koji govore o Džennetu i to je prvi stepen ubjeđenja. Kada ga na Sudnjem danu vidimo to će biti drugi stepen ubjeđenja. I, ako Allah da, kada uđemo u Džennet, Allaha molimo da nas počasti Džennetom i uživanjima u njemu, to će biti treći stepen ubjeđenja *hakku-l-jekin*.

Kada ti nakon dugog, iscrpnog putovanja neko pouzdan kaže da u sljedećoj dolini ima hladne vode kojom ćeš se moći osvježiti, ti mu povjeruješ, pa kada iz daljine vidiš tu vodu svojim očima, ubjeđenje ti se poveća, a kada

¹ Ahmed, 3/254. Od Abdullaha b. Abbasa, radijallahu anhumu. Ahmed Šakir u svojoj valorizaciji *Musneda imama Ahmeda* hadis je ocijenio vjerodostojnim. Hejsemi u *Medžme'i-ž-Zevaid*, 1/158; kaže da su prenosioci ovog hadisa do Abdullaha b. Abbasa, radijallahu anhumu, prenosioci Sahiha. Šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u *Sabihu-l-Džami'u*, 5374. Šejh Mukbil El-Vadi'i ocijenio ga je vjerodostojnim u *Sabihu Musnedu*, 632; i rekao da je po uslovima Buharije i Muslima.

² Prijevod značenja El-Bekara, 260.

³ Prijevod značenja El-Vaki'a, 95-96.

je okusiš i njome se rashladiš onda si potpuno ubijeđen u istinitost riječi onoga koji te je obavijestio o hladnoj vodi i njenom mjestu.

Polja jekina

Jekin je vezan za cijelu vjeru, za svaki segment u vjeri jekin je usko vezan. U sve što je došlo u vjeri mora se biti ubijeđeno.¹ Ovdje spominjem nekoliko primjera kako biti ubijeđen.

1- Šerijatske naredbe, svejedno odnosile se one na djela srca ili na tjelesne ibadete, u njih moramo biti ubijeđeni.

Samo na sljedeći način može se biti ubijeđeno u šerijatske naredbe:

a) Prihvatanjem svih naredbi od Allaha, svejedno odgovaralo našoj duši ili ne. Ukoliko nam dođe jasan i vjerodostojan dokaz, na nama je da ga prihvatimo i da vjerujemo da je odazivanje Allahovim naredbama jedini put koji vodi do Allahova zadovoljstva i Njegova Dženneta. Ako vjernik bude imao ovakav odnos spram Allahovih naredbi, takav će ga odnos podstaknuti na rad.

b) Raditi koliko se doista može, sve svoje mogućnosti iscrpiti u sprovođenju onoga što je Allah naredio, pa čak i onoga što je Uzvišeni preporučio.

c) Radovati se prilikom činjenja dobrih djela. Ne smije ti biti briga da se odužiš i da što prije završiš sa obavezom, već je na tebi da odgojiš dušu, da kada činiš neko dobro djelo da uživaš u njemu, da si presretan.

Poslušaj o stanju vjernika:

﴿ وَإِذَا مَا أَنْزَلَتْ سُورَةٌ فَمِنْهُمْ مَن يَقُولُ أَيُّكُمْ زَادَتْهُ هَذِهِ إِيمَانًا فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا فَزَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَهُمْ

بَسْتَبْشِرُونَ ﴿١٦٣﴾

"Kada bude objavljena neka sura, oni (licemjери) kažu: 'Kome ova sura povećava iman?!' Što se tiče vjernika, njima ona povećava iman i oni se raduju!"²

Ima ljudi koji ustrajavaju u obavljanju namaza u džematu, međutim, ako bi ga upitao, rekao bi ti da je to šerijatska obaveza i neophodno je da je izvršavamo. A priličilo bi od takvog vjernika da kaže: "U ovome je slast i uživanje za nas i mi bez toga ne možemo."

¹ Ibnu-l-Kajjim, *Medaridž-u-s-Salkin*, 2/375.

² Prijevod značenja Et-Tevba, 124.

Zbog toga bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio Bilalu: "*Bilale, uči ikamet za namaz, odmori nas njime (namazom).*"¹

Stoga, nakon obaveze koju nam je Uzvišeni Allah propisao, kada je obavimo, provjerimo svoje srce. Da li smo nakon obavljene obaveze povećali svoj iman, osjetili slast imana u tom djelu ili smo ga samo formalno obavili, priveli kraju ni sami ne znamo kako, samo da se odužimo?!

Zbog toga se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, divi onome koji ostaje i iščekuje naredni namaz nakon obavljenog namaza. Zašto? Zato što ga želja za dobrim djelima, slast i uživanje za dobrim djelima, podstiče na to.

2- Šerijatske zabrane, svejedno odnosile se one na djela srca ili na tjelesne ibadete, u njih moramo biti ubijeđeni.

Kod šerijatskih zabrana jekin, također, podrazumijeva sljedeće:

a) Prihvatanje tih zabrana, tj. potvrđivanje da je to zabranio Uzvišeni Allah i nesluhanje nikoga drugoga. Treba da nam bude dovoljno to što je Uzvišeni Allah nešto strogo zabranio ili je strogo zabranio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Stoga ne razmišljajmo i ne dvoumimo se oko toga, nego to prihvatimo kao strogo zabranjenim i završimo s tim.

b) Dobro se čuvajmo dosjetke, kako da na indirektan način dođemo do onoga što nam je zabranjeno. Ima ljudi koji ne čine zabranjeno ali priželjkuju da to čine, pa ga i čine indirektno, a sve to dolazi od slabog ubjeđenja.

c) Moramo vjerovati da sve što nam je Uzvišeni Allah zabranio, da nam je to zabranio iz naše koristi. Oni koji imaju korist od ostavljanja zabranjenog jesmo mi sami. Vjernik ne smije misliti da mu je Allah nešto zabranio od dobra, kako on to dobro ne bi postigao. Nikako! Sve što nam je Uzvišeni Allah zabranio, zabranio nam je zato što je u činjenju toga šteta za nas.

d) Od ubjeđenja u šerijatske zabrane jeste i žaljenje, tugovanje, strah od Allahove srdžbe ukoliko se počini grijeh.

e) Ako nas šejtan navede da počinimo grijeh, pa ga i počinimo, od ubjeđenja u zabrane jeste i da se odmah pokajemo za naše kršenje dotičnih zabrana.

3- Od primjera kako biti ubijeđen jesu i kazivanja o prošlim narodima, pokornim i nepornim, Allahovim zakonima po pitanju pokornih i nepokornih, šta se desilo s jednima a šta s drugima na dunjaluku, šta se obećava jednima a šta drugima na ahiretu. Također, kazivanja o Sud-

¹ Ebu Davud, 4985. Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u *Sahibu Sunena Ebi Davuda*.

njem danu i njegovim predznacima. Kako biti ubijeden u sve spomenuto?

a) Na vjerniku je da sva ta kazivanja prihvati, da vjeruje da su se neka od njih dogodila u prošlosti i da će se neka od njih sigurno dogoditi u budućnosti.

b) Razmišljanje o ovim kazivanjima i dokazima Uzvišenog Allaha u njima, Njegovim zakonitostima i mudrostima.

c) Iščitavanje i proučavanje tih kazivanja toliko da dođemo na stepen kao da ih gledamo pred sobom, kao da gledamo svojim očima Džennet i Džehennem.

Pokušajmo, dok čitamo Allahovu knjigu ili hadise Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ih ne čitamo samo svojim usnama već i svojim srcem. Zastanimo i razmišljajmo o proučenim ajetima koji govore o Džennetu i džennetskim uživanjima ili Džehennemu i džehennemskim patnjama.

Tako mi Uzvišenog Allaha, nakon takvog učenja Allahove knjige, naše imansko stanje neće biti ni nalik stanju prije učenja Kur'ana i razmišljanja o njemu. Srce će nam letjeti! Naša djela nakon toga bit će ljepša i brojnija.

4- U tegobama, nedaćama i iskušenjima moramo, uz Allahovu dozvolu, ostati čvrsti vjernici. Kako biti ubijeden u iskušenjima?

a) Moramo vjerovati da je Uzvišeni Allah Najmilostiviji prema nama. Stoga se dobro čuvajmo nezadovoljstva Allahovom odredbom, dobro se čuvajmo da iskušenje ne shvatimo kao odnos neprijatelja prema neprijatelju, već ga razumijevajmo uvijek kao odnos Milostivoga prema Svome robu. Sjetimo se hadisa u kojem se spominje da je jedne prilike Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dovedeno roblje među kojem je bila i jedna žena koja je tragala svo vrijeme za nekim. Tragala je za svojim sinčićem. Nakon što ga je pronašla među zarobljenima, pred svima ga je privila u svoje naručje i podojila ga. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je svoje ashabe: *"Šta mislite da li bi ova žena bacila svoje dijete u vatru?!"* Ashabi su odgovorili: "Ne, tako nam Allaha!" A Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to je dodao: *"Doista je Allah milostiviji prema Svojim robovima od ove žene prema svome djetetu!"*¹

Zato, kada te pogodi neko iskušenje, prvo što trebaš učiniti jeste da se prisjetiš da je Uzvišeni Allah milostiviji prema tebi od tvoje majke i tvoga babe.

b) Zatim, ako pređeš na drugo pitanje: Ako je Allah milostiv prema

¹ Buharija, 5999; Muslim, 2754.

meni, zašto me onda stavlja na kušnju? Znaj i budi ubijeđen da te Allah stavlja na kušnju zbog tvoga dobra, pa te iskušava: da bi izgradio kod tebe strpljenje za koje nagrađuje bez računa, da bi ti podigao stepene koje nikako ne možeš postići svojim djelima, kako bi ti obrisao grijeha ili da bi ti kasnije ukazao na veću blagodati ako te je iskušao oduzimanjem neke blagodati. Dakle, u svim iskušenjima, tegobama i nedaćama, za tebe brate muslimanu, je samo dobro, kako je i došlo u hadisu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: *"Čudno li je stanje vjernika! Kod njega je sve dobro i tako nešto nije ni s kim osim s vjernikom; ako ga zadesi kakva radost, on zahvaljuje Allahu i bude mu dobro, a ako ga pogodi zlo, on se strpi i bude mu dobro!"*¹

c) Od ubjeđenja u iskušenjima jeste i da budemo strpljivi na njima, zadovoljni Allahovom odredbom i da očekujemo od Uzvišenog Allaha nagradu za iskušenje u kojem se nalazimo.

Kako znati jesmo li ubijeđeni ili ne

Postoje određene situacije u kojima svaka osoba može uvidjeti i zaključiti ima li jekina pri sebi ili ne. Od tih situacija su sljedeće:

Tevba-pokajanje

Osoba kod koje je prisutan jekin kada god pogriješi bez imalo dvoumljenja žuri da se pokaje i vrati svome Gospodaru jer je ubijeđena da će je Uzvišeni Allah obračunavati i za malo i za veliko, i za dobro i za loše. Dok, onaj čiji je jekin slab, ili ga nema, njegovo srce treba probuditi vazom, nježnim riječima, primjerima ranijih generacija, kako bi se ono pokrenulo i učinilo tevbu svome Gospodaru. Nekima od njih treba i dokazati da se trebaju pokajati za dotično djelo, s nekima od njih moraš se družiti duže vremena da bi se pokajali za dotično djelo i ostavili ga. Poneki od njih obećaju da će se pokajati, ali se to nikada ne desi. Poneki se dvoume kada je riječ o pokajanju, hoće li izgubiti svoje staro društvo, kako se priviknuti na novo, krene jedan korak naprijed dva nazad.

Međutim, kod onih kod kojih se upotpuni jekin, takvi se ne osvrću ni na koga! Njihova briga je Allahovo zadovoljstvo, pa ih nije potrebno ubjeđivati i dokazivati im da se trebaju pokajati, nisu im potrebne nježne i blage riječi, dugotrajno druženje s njima.

¹ Muslim, 2999.

Iskušenja i nedaće

Većina ljudi imaju lijep govor o strpljenju, o čvrstini i postojanosti, o vjerovanju u nagradu koju Allah daje Svojim strpljivim robovima na Drugom svijetu, međutim, kada oni zapadnu u iskušenja i nedaće, uznemire se, pokolebaju se, gube postojanost i strpljenje, a možda poneki od njih i ne budu zadovoljni Allahovom odredbom.

Dok, vjernici koji nose u sebi istinsko ubjeđenje u Allahovu odredbu, kada ih iskušenje snađe, oni se strpe na njemu, zadovoljni su Allahovom odredbom i očekuju nagradu za to. Kaže Uzvišeni:

﴿وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْفَتْرِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالتَّمَرَّتِ وَبَشِيرِ الصَّابِرِينَ ﴿١٥٥﴾ الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ﴿١٥٦﴾﴾

"I Mi ćemo vas zasigurno nečim stavljati na kušnju: strahom, gladi, gubljenjem imetaka, života i plodova, a ti obraduj strpljive, one koji, kada ih zadesi bilo kakva nedaća, kažu: 'Doista, mi pripadamo samo Allahu i Njemu ćemo se i vratiti!'"¹

Stanje potrebe

Ukoliko osoba ima potrebu kod nekoga od ljudi, potrebna je imetka ili ima neku drugu dunjalučku potrebu, u tome ona može da ispita svoj jekin, da li će se vezati za ljude, okrenuti se njima samo da bi ispunila svoju potrebu, ili će se srce okrenuti i vezati samo za Uzvišenog Allaha ispunili mu ljudi dotičnu potrebu ili ne.

Blagostanje

Ima ljudi koji kada postanu imućni, prestaju s praktikovanjem vjere, više nisu zahvalni, već kažu: "Ovo smo stekli svojim rukama i svojim znanjem, ili, naslijedili smo ovo od naših predaka!" Zaboravljaju Allaha! Zaboravljaju da je On Vladar svih vladara, Onaj u čijim se rukama sve nalazi!

Dok, vjernik koji nosi istinsko ubjeđenje u sebi zahvalan je Allahu u ma kakvoj situaciji se nalazio, pa ako zapadne u siromaštvo, strpi se, zadovoljan je Allahovom odredbom, zna bude li vjerovao i bio bogobožni Allahov rob, da će mu Allah dati izlaz i opskrbiti ga odakle se on i ne nada.

¹ Prijevod značenja El-Bekara, 155.-156.

Putevi i načini postizanja jekina

Kako da postignemo ubjeđenje u imanu? Kako da živimo i odgajamo se u jekinu-ubjeđenju? Kako da uživamo najveću blagodat Uzvišenog Allaha? Kako da pri sebi imamo najbolje i najdraže djelo Allahu?

Prije svega, trebamo znati da je postojanost, naša ustrajnost u vjeri, u Allahovim rukama, stoga je na svakom vjerniku da pribjegava Allahu, da Ga iskreno moli za potpuni iman, čvrsto ubjeđenje koje se ne može poljuljati.¹

Zatim, nakon ovoga vjernik bi trebao da posegne za ostalim putevima i načinima postizanja jekina, a od njih su:

1- Znanje, traženje šerijatskog znanja i rad po njemu

Pojedini iz prvih generacija govorili bi: "Znanje koje stekneš tražit će da radiš po njemu, a jekin je ono što će uljepšati tvoja djela."²

Hasan el-Basri, rahimehullahu te'ala, pripovijedao je da je Lukman oporučio svome sinu sljedeće: "O sinčiću, znaj da je rad nemoguć bez ubjeđenja, pa kada oslabi ubjeđenje oslabi i rad, umanje se djela."³

Vjernik čini dobra djela udjeljuje svoj imetak, naprotiv, iz imetka ono što mu je najdraže. Zašto? Zato što je ubijeđen u nagradu, čvrsto ubijeđen. Prvo je naučio i stekao znanje o dobrim djelima, zatim se to znanje toliko usadilo u njegovim prsima, da je postao ubijeđen. Zato, kada se pozove da udijeli, on udjeljuje i kao da gleda kako njegova sadaka narasta u veličinu brda Uhuda.

2- Odbacivanje nejasnoća i sumtnji

Od stvari koje izgrađuju jekin doprinose vjernikovom ubjeđenju jeste i odbacivanje sumtnji, nejasnoća, vesvesa, svakakvih razmišljanja koja slabe jekin, pa vjernik neće čitati sumnjive knjige, neće se raspravljati sa onima koji nose sa sobom sumnje i nejasnoće, riječi i govore bez jasnih i vjerodostojnih dokaza, neće ulaziti na svakakve internet stranice, koje nose sa sobom sumnje i nejasnoće. Vjernik ne smije svoje srce izložiti strelicama ovakvih osoba čije sumnje i nejasnoće olahko ulaze u ljudska srca, ali itekako teško izlaze!

¹ Ibnu-l-Kajjim, *Medaridžu-s-Salikin*, 2/302.

² Ibnu-l-Kajjim, *Miftahu Dari-s-Se'ade*, 1/154.

³ Ibnu Ebi-d-Dunja, *El-Jekin*, 30.

3- Čvrsta odluka na rad

Od stvari koje doprinose jekinu jeste i čvrsta odluka za činjenje djela radi Allahova zadovoljstva, odluka da radi djela radi Allaha, čvrsto vjerujući u Njegovu nagradu. Islamski učenjaci su rekli: "Briga (želja) za činjenjem dobrih djela podstiče na razmišljanje, razmišljanje podstiče na čvrstu odluku, čvrsta odluka doprinosi jekinu, a jekin doprinosi bogatstvu (mnoštvu djela)."¹

4- Klonjenje zabranjenih strasti i udjela duše

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, kaže: "Osnova bogobožnosti jeste klonjenje zabranjenog, odnosno suprostavljanje nefsu, onome na što podstiče, pa onoliko koliko se vjernici budu suprostavljali svome nefsu, toliko će i postići jekina."²

5- Razmišljanje o dokazima putem kojih se neminovno dolazi do ubjeđenja

Većinu stvari koje poznajemo na ovome svijetu, koje su vezane za ovaj svijet, u njih smo ubijeđeni zato što smo ih ili vidjeli ili osjetili ili razmišljali o njima a zatim došli do zaključka.

Isto tako po pitanju vjere, trebamo se upoznati sa dokazima koji podstiču na iman, razmatrati ih, proučiti, poslušati komentare, inšaAllah, doći ćemo do ubjeđenja u njih. A ovo se opet vraća na prvo, tj. traženje znanja.

Pokazatelji ubjeđenja

Islamski autoritet Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, spominje neke od pokazatelja ubjeđenja: rijetko miješanje sa ljudima, okretanje od hvale drugih naročito prilikom darivanja i pomaganja, ostavljanje kuđenja drugih naročito kada se ispriječe ispred njega i postizanja željenog, obraćanje Allahu u svemu, očekivanje samo od Njega Uzvišenog i pomaganje samo Njime.³

Plodovi i koristi jekina

Svaki ibadet, Allahovom dobrotom, donosi svome počiniocu određene plodove i koristi koji zasigurno podstiču vjernika na ustrajnost u činjenju do-
tlačnog ibadeta. Jekin, kao posebna osobina vjernika, zasigurno donosi prelije-

¹ Ibnu Ebi-d-Dunja, *El-Jekin*, 12.

² *Medaridžu-s-Salikin*, 2/376.

³ *Medaridžu-s-Salikin*, 2/375.

pe plodove i mnogobrojne koristi onome koji ga istinski ostvari pri sebi. Od tih plodova i koristi jesu i sljedeće:

1- Smiren i spokojan život

Osoba koja dostigne stepen jekina, vjernik u čije srce uđe jekin, postane ubijedeno, njegovo srce ispunjava se nurom-svjetlom, biva osvjetljeno, iz njega izlaze sumnje i nejasnoće, srce biva smireno, živi u rahatluku, iz njega odlaze briga i tuga, srce se ispunjava ljubavi prema Allahu, strahom od Njega, zadovoljstvom u Njega, zahvalnošću Njemu, oslanjanjem na Njega Jedinog, iskrenim povratkom samo Njemu.

Tako jekin obuhvata sva djela srca i podstiče na njih, kako kaže Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, u *Medaridžu-s-salkinu*.

Stoga je Ibnu Tejmije, rahimehullahu te'ala, i rekao: "Doista na Dunjaluku postoji Džennet i onaj koji ne uđe u njega taj neće ući ni u Džennet na Ahiretu."¹

Govorio bi: "Šta mi mogu moji neprijatelji?! Moj Džennet i moja bašta nalaze se u mojim prsima! Sa mnom su gdje god da idem, ne odvajaju se od mene! Ako me zatvore to je osama za mene! Ako me ubiju pa to je za mene šehadet! Dok ako me protjeraju iz moje zemlje, to će za mene biti turizam."²

Dok je bio zatočen u tamnici govorio bi: "Kada bih ovu tamnicu napunio zlatom, ne bih se mogao zahvaliti za ovu blagodat onima koji su bili razlogom moga zatvaranja."³

Govorio bi: "Istinski zatočenik jeste onaj čije srce bude zatvoreno od Allaha (Njegove spoznaje)! Istinski zarobljenik jeste onaj kojeg zarobe njegove strasti."⁴

2- Uputa i uspjeh i na dunjaluku i na Ahiretu

O tome govori Uzvišeni Allah:

﴿وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ مِّمَّا بُرُؤْتُمْ ۖ ﴿١٠﴾ أُولَٰئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١١﴾﴾

"...i u Ahiret oni su ubijedeni. To su oni koji su na uputi svoga Gospodara i to su oni koji će, zasigurno, uspjeti."¹

¹ Ibnu-l-Kajjim, *El-Vabilu Es-Sajjib*, 96.

² Ibnu-l-Kajjim, *El-Vabilu Es-Sajjib*, 96; Ibnu Redžeb, *Zejlu Tabekati-l-Hanabile*, 2/402.

³ Ibnu Redžeb, *Zejlu Tabekati-l-Hanabile*, 1/322; Ibnu-l-Kajjim, *El-Vabilu Es-Sajjib*, 96.

⁴ Ibnu-l-Kajjim, *El-Vabilu Es-Sajjib*, 96.

3- Oni koji su ubijeđeni uzimaju pouku iz Allahovih ajeta

Kaže Uzvišeni:

﴿ وَفِي الْأَرْضِ آيَاتٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ ۝٢٠﴾

"I na Zemlji su jasni dokazi samo onima koji su ubijeđeni."²

4- Jekin doprinosi strpljenju

Kaže Uzvišeni:

﴿ فَأَصْبِرْ إِنَّا وَعَدَّ اللَّهُ حَقًّا ۖ وَلَا يَسْتَحْفَنَكَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ۝١٦﴾

"Ti se strpi, doista je Allahovo obećanje istinito i neka te ne zastraše oni koji nisu ubijeđeni."³

Šejhu-l-islam Ibnu Tejmije, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Nemoguće da rob bude strpljiv ako pri sebi nema onoga što smiruje njegovo srce, onoga u čemu uživa njegovo srce i čime se hrani, a to je jekin-ubijeđenje."⁴

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, osvrćući se na prethodni spomenu-ti ajet iz sure Er-Rum, rekao je: "Nisu bili ubijeđeni pa zbog toga nisu bili ni strpljivi! Bojali su se pa su i druge zastrašivali. A da su bili ubijeđeni, bili bi i strpljivi i ne bi se bojali ničega niti bi druge zastrašivali. Stoga, kod koga se smanji ubijeđenje, smanjit će se i strpljenje, bojat će se i druge će zastrašivati istim. Vjernik koji je ubijeđen on je i strpljiv jer je pri sebi, razuman je i ponosljiv. Dočim onaj koji nema ubijeđenja, nema ni strpljenja, strašljiv je. Sa njim se zablude i strasti poigravaju kao što se vjetar poigrava sa nečim lahkim."⁵

5- Jekin doprinosi zadovoljstvu

Kaže Uzvišeni:

﴿ مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ اللَّهُ قَلْبَهُ، وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ۝١١﴾

"Nijedna nedaća se ne dogodi, a da nije sa Allahovom dozvolom! Ko bude vjerovao u Allaha, Allah će i uputiti njegovo srce. Allah je o sve-

¹ Prijevod značenja El-Bekara, 4.-5.

² Prijevod značenja Ez-Zarijat, 20.

³ Prijevod značenja Er-Rum, 60.

⁴ Medžmu' u-l-ferava, 28/121.

⁵ Medaridžu-s-Salikin, 3/204.

mu upoznat."¹

Onaj koga pogodi neka nedaća, pa zna da je ona od Allahove odredbe, stoga se strpi, očekuje izlaz od svoga Gospodara i preda se Allahovoj odredbi, Allah će i uputiti njegovo srce. Nadoknadit će mu ono što ga je prošlo na dunjaluku uputom njegova srca i istinskim ubjeđenjem.

Prenosi se od Alije b. Ebi Talhe da je Ibnu Abbas, radijallahu anhuma, povodom riječi Uzvišenog Allaha: "**Ko bude vjerovao u Allaha, Allah će i uputiti njegovo srce**", rekao: "tj. Uputit će njegovo srce na ubjeđenje, pa on zna da ono što ga je zadesilo nije ga moglo mimoći i ono što ga je mimoišlo nikako ga nije moglo zadesiti."²

Kaže Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala: "Zato srce ne može biti upućeno, ne može biti zadovoljno i predano, osim sa jekinom."³

6- Nedaća i tegoba kod potpuno ubjeđenog vjernika postaju blagodat

Čuli smo predhodne riječi Ibnu Tejmije, rahimehullahu te'ala, kako se ne bi mogao zahvaliti na blagodati zatvora. A također, poznato nam je da je i mimo zatvora prolazio kroz druga iskušenja, ali i pored toga Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Tako mi Allaha! Nisam vidio nekoga da živi ljepšim životom od njega i pored svega što ga snalazilo."⁴

Sufjan b. Uzejne, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Onaj koji nedaću ne ubraja u blagodati, taj ne može biti pravnik, niti je pronicljivi vjernik."⁵

7- Od blagodati jekina jeste i tevekkul-iskreno oslanjanje na Allaha

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّكَ عَلَى الْحَقِّ الْمُبِينِ ﴾

"I ti se osloni samo na Allaha, jer si uistinu na jasnom hakku."⁶

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Ovdje se pod *hakkom* misli na jekin."⁷

¹ Prijevod značenja Et-Tegabun, 11.

² Ibnu Kesir, *Tefsiru-l-Kur'ani-l-Azim*, 4/338.

³ *Miftabu Dari-s-Seade*, 1/154.

⁴ Ibnu-l-Kajjim, *El-Vabilu Es-Sajjib*, 97.

⁵ Ibnu-l-Kajjim, *Miftabu Dari-s-Seade*, 1/154.

⁶ Prijevod značenja En-Neml, 79.

⁷ *Medaridžu-s-Salikin*, 2/398.

8- Jekin sa strpljenjem doprinosi vođstvu u vjeri

Uzvišeni Allah kaže:

﴿ وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ آيَمَةً يَهْتَدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ ﴿٢١﴾ ﴾

"I Mi smo od njih činili vođe kada su se povodili za Našim naredbama, bili strpljivi i u Naše ajete ubijedeni."¹

Ibn Tejmije, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Onaj ko bude nadaren saburrom i čvrstim ubjedenjem, Allah će ga učiniti predvodnikom drugima u vjeri."²

9- Jekin podstiče vjernika da ustrajava na istini i činjenju dobrih djela

Ubijedeni vjernik biva ustrajan u Allahovoj vjeri, ne malaksava, niti popušta. Naprotiv, on ustrajava u pokornosti i dobrim djelima. U njima nastoji uvijek biti prvi. Ubijedjen je u ono što mu je Uzvišeni Allah obećao od uživanja na ahiretu, pa on hita ka njima, prelazi jednu po jednu udaljenost, skraćuje sebi put do njih. Nakon što se ubjedenje učvrstilo u njegovom srcu, on iz želje i žudnje hita ka Džennetu i iz straha bježi od Vatre, čineći dobra djela i ostavljajući se loših.

Tako kada je Herakl upitao Ebu Sufjana o ashabima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Napušta li ijedan od njih svoju vjeru zbog nezadovoljstva njome?" Nakon što mu je Ebu Sufjan odrično odgovorio, rekao je: "Tako biva kada iman ispuni srce."³

Šejhu-l-islam Ibnu Tejmije, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Što se tiče sljedbenika sunneta, njihovih učenjaka i pobožnjaka, nije poznato da je neko od njih promijenio svoje vjerovanje i ubjedenje. Naprotiv, oni su najviše ustrajavali u vjeri ma šta ih snalazilo od iskušenja na tom putu. Takvi su bili vjerovjesnici i njihovi sljedbenici, poput *Ashabu-l-Uhdud*, tj. onih koji su spaljeni u rakama i njima sličnih, poput ashaba u ovome ummetu, tabi'ina iza njih i učenjaka ovoga ummeta."⁴

10- U riječima naših prethodnika nalazimao da djela učinjena iz jekina mnogo su teška kod Allaba, subhanebu ve te'ala

Ebu Derda'a, radijallahu anh, je rekao: "Dobro djelo, malo koliko je zrno gorušice, učinjeno od bogobožnog ubijedenog roba, bolje je i teže od

¹ Prijevod značenja Es-Sedžda, 24.

² *Medžmu'u-l-Fetava*, 6/215.

³ Buharija, 7, 51; Muslim, 1773.

⁴ *Medžmu'u-l-Fetava*, 4/50.

brda djela kojeg učine umišljeni sobom."¹

Šta je suprotno jekinu i šta ga poništava

1- Vežanje srca za nekoga drugog mimo Allaha i okretanje ka nekome drugom. Sehl b. Abdullah et-Testuri, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Zabranjeno je da osjeti miris jekina onom srcu koje traži smiraj uz nekog drugog mimo Allaha! Zabranjen je dolazak svjetla onom srcu u kojem se nalazi nešto što Allah prezire!"²

2- Sumnje, nejasnoće, smutnje, vesvese koje slabe vjernika na putu pridržavanja za Pravi put.

Uzvišenog Allaha molim da nas učini od Njegovih iskrenih, istinskih vjernika, koji će se odazivati Njegovoj riječi i riječi Njegovog Vjerovjesnika, Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, nastojati prvi biti u činjenju onoga što nam je naređeno i najudaljeniji od onoga što nam je u našoj lijepoj vjeri islamu zabranjeno!

﴿ هَذَا بَيَانٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴾

"Ovo je pojašnjenje svim ljudima, a uputa i oporuka samo bogobojažnima!"³

¹ Ebu Nu'ajm, *Hiljetu-l-Evlja*, 1/211; Ibnu Ebi-d-Dunja, *El-Jekin*, 8.

² Ibnu-l-Kajjim, *Revdatu-l-Muhibbin*, 378.

³ Prijevod značenja Ali Imran, 138.

ET-TAQWA - BOGOBOJAZNOST

Uvod

Bogobojaznost je posebna osobina vjernika. Osnova je njegove vjere. Bez bogobojaznosti nema ni života. Život bez bogobojaznosti nalik je životu životinja, pa, i gorem. Dobar i plemenit život samo je u bogobojaznosti. Takvaluk obuhvata svako dobro dunjaluka i ahireta i ona je najveći uspjeh na ahiretu i najveći ugled na dunjaluku:

﴿إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَنْفَكُمْ﴾

"Doista je kod Allaha najbolji onaj koji Ga se najviše boji!"¹

Takvaluk je najbolja oporuka, svim ljudima, i prvima i posljednjima:

﴿وَلَقَدْ وَصَّيْنَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَإِيَّاكُمْ أَنْ اتَّقُوا اللَّهَ﴾

"Mi smo doista oporučili onima prije vas kojima je data Knjiga, a i vama, da se bojite Allaha!"²

Značenje takvaluka

Takvaluk u arapskom jeziku ima značenje *vikajeta*, odnosno zaštite, preventive, odbrane, pa se tako čovjek takvalukom štiti od zla kako bi se sačuvao Allahove kazne.

Brojne su definicije takvaluka u Šerijatu.

-Bogobojaznost je da vjernik postavi pregradu između sebe i onoga što je Allah zabranio.

-Bogobojaznost je ispunjavanje Allahovih naredbi i klonjenje onoga što je On Uzvišeni zabranio, pa su tako Allahovi bogobojazni robovi oni koje Allah nalazi tamo gdje im je i naredio da se nađu (tj. u dobrim djelima, na mjestima ibadeta), i koji ne prilaze mjestima (i djelima) koja im je Uzvišeni Allah zabranio.

-Alija b. Ebi Talib, radijallahu anh, je rekao: "Bogobojaznost je strah od Uzvišenog, postupanje po Objavi, zadovoljstvo s malim i pripremanje za Dan odlaska."³

¹ Prijevod značenja El-Hudžurat, 13.

² Prijevod značenja En-Nisa, 131.

³ Muhammed Salih el-Munedžždžid, *Et-Takva*, 9. str.

-Ibnu Mes'ud, radijallahu anh, za istinsku bogobožnost je rekao: "Biti istinski bogobožan znači da si pokoran Allahu i da Mu ne činiš grijeha, da Ga spominješ i da Ga ne zaboravljaš, da Mu budeš zahvalan na Njegovim blagodatima i da Mu te blagodati ne poričeš."¹

-Imam Ahmed, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Takvaluk je ostavljanje onoga za čim duša žudi zbog onoga od čega strahuje! Tako, vjernik ostavlja svoje strasti i prohtjeve, strahujući od Allahove kazne i dugog stajanja na Sudnjem danu."

-Ibnu Redžeb el-Hanbeli, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Bogobožnost je da musliman postavi između sebe i onoga od čega strahuje kod svoga Gospodara, od Njegove srdžbe i kazne, pregradu kojom se štiti od svega toga, a ta pregrada sazdana je od pokornosti i ostavljanja grijeha."²

-Talk b. Habib, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Takvaluk – Bogobožnost je da se pokoravaš Allahu onako kako je On Uzvišeni naredio, očekujući Allahovu nagradu; i da se ostaviš griješenja prema Allahu onako kako to Allah traži, strahujući od Allahove kazne."³

-Er-Ragib el-Asfehani, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Takvaluk u Šerijatu ima značenje čuvanja sebe od griješenja, a to se postiže ostavljanjem zabranjenog, pa čak ostavljanjem i pojedinih dozvoljenih radnji."⁴

-Ibnu Tejmije, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Takvaluk obuhvata činjenje svega što je Uzvišeni Allah naredio i preporučio, i ostavljanje svega što je On Svevišnji strogo zabranio ili prezrenim učinio, što obuhvata Allahova prava i prava ljudi."⁵

-Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Osnova bogobožnosti je u pokornosti Allahu, vjerujući u Njega i očekujući nagradu od Njega. Tako, bogobožni rob čini ono što je Allah naredio, vjerujući u Njega i potvrđujući Njegovo obećanje; i, također, on ostavlja ono što je Allah zabranio, vjerujući u Njega i strahujući od Njegove kazne."⁶

-Ibnu Kesir, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Takvaluk je sveobuhvatno ime za činjenje dobrih djela i ostavljanje loših."⁷

¹ Et-Taberani, *El-Mu'džemu-l-Kebir*, 9/92/8502; El-Hakim, *El-Mustedrek*, 2/294; Ibnu Džerir et-Taberi, *Džami'u-l-Bejan*, 7/65/7536-7551.

² *Džami'u-l-'Ulumi ve-l-Hikemi*, 1/398-399.

³ Ibnu Redžeb, *Džami'u-l-'Ulumi ve-l-Hikemi*, 1/400.

⁴ *El-Mufredat*, 568. str.

⁵ *Medžmu'u-l-Fetava*, 1/658-659.

⁶ *Zadu-l-Muhadžir*, 10. str.

⁷ *Tefsiru-l-Kur'ani-l-Azim*, 1/284.

Takvaluk u Kur'anu

Mnogobrojni su ajeti u Kur'an-i-Kerimu koji sadrže spomen takvaluka. Pojedini od tih ajeta govore o prethodnom značenju, pojedini govore o znakovima bogobožnosti i njenim pokazateljima, neki od njih govore o osobinama bogobožnih Allahovih robova, a neki kur'anski ajeti ovim terminom ukazuju i na druga značenja. Od tih značenja su i:

1- *Hašjet* – strahopoštovanje prema Svevišnjem Allahu. Allah kaže:

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ ﴾

"O vjernici, iskažite svoje strahopoštovanje prema svome Gospodaru."¹

Također je rekao:

﴿ وَأَتَقُوا يَوْمَ تُرْجَعُونَ فِئِدَالِي اللَّهِ تُمْ تَوْفَىٰ كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٨١﴾ ﴾

"Bojte se (strahujte od) Dana u kojem ćete se vratiti Allahu, nakon čega će svaka duša dobiti ono što je zaslužila i nikome se nepravda neće učiniti."²

2- *Ibadet*, kako kaže Uzvišeni Allah:

﴿ وَإِنَّ هَلِيلِي أَنْتُمْ أُمَّةٌ وَجِلَّةٌ وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاتَّقُونِ ﴿٥٢﴾ ﴾

"Doista je ovaj vaš ummet jedan ummet, a Ja sam vaš Gospodar, pa zato samo Meni ibadet činite!"³

Također je rekao Uzvišeni:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ ﴾

"O vjernici, bojte se Allaha istinskom bogobožnošću!"⁴ Tj. pokoravajte Mu se potpunom pokornošću i obožavajte Ga istinskim ibadetom.

3- *Ostavljanje grijeha*, kako o tome govori Uzvišeni Allah:

﴿ وَأَتُوا الْبَيْتَ مِنْ أَبْوَابِهَا وَأَتَقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٨٨﴾ ﴾

"U svoje kuće ulazite na njihova vrata i ostavite se grijeha prema Allahu da biste uspjeli!"⁵

¹ Prijevod značenja En-Nisa, 1.

² Prijevod značenja El-Bekara, 281.

³ Prijevod značenja El-Mu'minin, 52.

⁴ Prijevod značenja Ali Imran, 102.

⁵ Prijevod značenja El-Bekara, 189.

4- Iskrenost, o čemu govori Uzvišeni Allah:

﴿ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ ﴾ (33)

"Uistinu je to od iskrenosti srca!"¹**Takvaluk u hadisima Allahovog Poslanika sallallahu alejhi ve sellem**

Ebu Hurejre, radijallahu anh, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan o onome što će najviše uvoditi ljude u Džennet, pa je odgovorio: *"Bogobojaznost i lijepo ponašanje!"²*

Enes b. Malik, radijallahu anh, prenosi da je neki čovjek došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Allahov Poslaniče, ja želim da idem na putovanje, pa me opskrbi." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu reče: *"Allah te opskrbio bogobojaznošću!"³*

Ebu Zerr, radijallhu anh, prenosi da mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Boj se Allaha gdje god bio! Nakon lošeg djela, učini dobro, pa će ga ono pobrisati. I ophodi se sa ljudima na najljepši način!"⁴*

Alija b. Ebi Talib, radijallahu anh, pripovijeda da su zadnje riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bile: *"Namaz! Namaz! I bojte se Allaha po pitanju onih koji su kod vas!"⁵*

Ebu Se'id el-Hudri, radijallahu anh, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Ne druži se osim sa vjernikom i neka tvoju branu ne jede osim bogobojazni!"⁶*

Ebu Burejde, radijallahu anh, pripovijeda da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi određivao zapovjednika nekoj vojsci ili izvidnici, naređivao bi mu da se boji Allaha i da lijepo postupa sa muslimanima koji su uz njega.⁷

El-'Irbad b. Sarija, radijallahu anh, je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, održao nam je govor od kojeg su nam srca zatreperila i oči zasuzile, pa smo rekli: 'Allahov Poslaniče, kao da je ovo oprostajni govor, pa,

¹ Prijevod značenja El-Hadždž, 32.

² Tirmizi, 2004. Šejh Albani ga je ocijenio dobrim.

³ Tirmizi, 3444. Šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim.

⁴ Tirmizi, 1987. Šejh Albani ga je ocijenio dobrim.

⁵ Ebu Davud, 5156; Ibnu Madže, 1327. Šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim.

⁶ Ebu Davud, 4832; Tirmizi, 2395. Šejh Albani ga je ocijenio dobrim.

⁷ Muslim, 1731.

oporuči nam nešto! Rekao je: *'Oporučujem vam da se Allaha bojite i da slušate i pokoravate se svojim pretpostavljenima!'*¹

Ibnu Me'sud, radijallahu anh, spominje da bi Vjerovjesnik, sallallahu alehi ve sellem, u dovi učio: *"Allahu moj, molim Te za uputu, bogobojažnost, čednost i neovisnost od ljudi!"*²

Ebu Umame, radijallahu anh, pripovijeda da je Allahov Poslanik, sallallahu alehi ve sellem, u hutbi na Oprosnom hadždžu rekao: *"Bojte se Allaha, svoga Gospodara, klanjajte svojih pet namaza, postite svoj mjesec, izdvajajte zekat na svoj imetak, budite poslušni svojim pretpostavljenima, ući ćete u Džennet svoga Gospodara!"*³

Takvaluk u riječima Selefa

Ebu Bekr, radijallahu anh, svoju hutbu bi otpočinjao riječima: *"Oporučujem vam da se Allaha bojite i da Ga spominjete onako kako samo On za slušuje!"* Na samrti je pozvao Omera, radijallahu anh, i rekao mu: *"O Omere, boj se Allaha!"*

Omer b. El-Hattab, radijallahu anh, pisao je svome sinu Abdullahu: *"Oporučujem ti da se bojiš Allaha, jer, uistinu, ko se bude bojava Allaha, Allah će ga zaštititi! Ko Allahu da zajam, Allah će ga za to nagraditi! Ko Allahu bude zahvalan, Allah će mu povećati Svoje blagodati! Stoga, postavi bogobojažnost pred svoje oči i svoje srce ispuni njome!"*

Alija b. Ebi Talib, radijallahu anh, jednom od svojih komandanata je oporučio: *"Oporučujem ti da se bojiš Allaha Kojeg ćeš sigurno sresti i Kojem ćeš se jedino vratiti, jer je On istinski vladar dunjaluka i ahireta!"*

Omer b. Abdul-Aziz, rahimehullahu te'ala, napisao je jednom čovjeku: *"Oporučujem ti bogobojažnost, jer Allah bez nje ništa ne prima; Allah ne ukazuje Svoju milost osim bogobojažnima; Allah ne nagrađuje osim za njul! Doista je mnogo onih koji govore o njoj, dok je malo onih koji rade po njoj! Allaha molim da mene i tebe učini od bogobojažnih!"*⁴

¹ Ahmed, Ebu Davud, 4607; Tirmizi, 2676; Ibnu Madže, 43, 44. Šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim.

² Muslim, 2721.

³ Tirmizi, 616. Šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim i rekao u *Sabih*, 867; da je po uslovima Muslima.

⁴ Ibnu Redžeb, *Džami'u-l-'Ulumi ve-l-Hikemi*, 172.

Ibnu 'Avn, rahimehullahu te'ala, rekao je jednom čovjeku na rastanku sa njim: "Boj se Allaha, jer, uistinu, onaj koji se bude bojao Allaha, taj neće živjeti tjeskobnim životom i neće biti usamljen!"¹

Zejd b. Eslem je rekao: "Ko se bude bojao Allaha, ljudi će ga voljeti, makar i nastojali da ga mrze!"²

Sufjan es-Sevri, rahimehullahu te'ala, rekao je Ibn Ebi Zi'bu: "Ako se budeš bojao Allaha, Allah će ti biti dovoljan da te sačuva od ljudi; ali ako se budeš bojao ljudi, oni te nimalo neće moći zaštititi od Allaha."³

Omer b. Abdu-l-Aziz, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Biti bogobožan ne znači postiti danju i klanjati noću i u tome se smjenjivati, već je bogobožnost da ostaviš ono što je Allah zabranio, a radiš ono što je Allah naredio."⁴

Kako da budem bogobožan

1- Prije svega vjernik mora naučiti šta je bogobožnost, čega treba da se boji, između čega da postavi pregradu i od čega sebe da zaštiti.

Ibnu Redžeb, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Osnova bogobožnosti je da rob zna čega se treba bojati, a zatim da se toga i boji."⁵

Ma'ruf el-Kerhi spominje da je Bekr b. Hunejs rekao: "Kako da čovjek bude bogobožan, a ne zna čega se treba bojati?" Zatim je Kerhi dodao: "Ako ne naučiš šta je bogobožnost, jest ćeš kamatu! Ako ne naučiš šta je bogobožnost, susret ćeš ženu (strankinju), pa nećeš oboriti pogled! Ako ne naučiš šta je bogobožnost, isukat ćeš svoju sablju!"⁶

2- Vjernik mora voliti Uzvišenog Allaha više od svega i davati prednost Allahovim naredbama i zabranama nad svim drugim naredbama i zabranama, nimalo se ne dvoumiti oko izvršavanja onoga što mu je Uzvišeni Allah naredio ili ostavljanja onoga što mu je On zabranio, jer On Svevišnji najbolje nas poznaje i želi nam samo dobro.

3- Vjernik mora biti svjestan i nikako ne gubiti sa uma činjenicu da ga Uzvišeni Allah nadzire ma gdje se on nalazio. Stoga će čuvati Allahove granice i u javnosti i u tajnosti.

¹ Ibnu-l-Kajjim, *El-Fevaid*, 52. str.

² Ibid.

³ Ibid.

⁴ Vidjeti: Ibnu Redžeb, *Džami'u-l-'Ulumi ve-l-Hikemi*, 170.

⁵ *Džami'u-l-'Ulumi ve-l-Hikemi*, 1/398.

⁶ *Džami'u-l-'Ulumi ve-l-Hikemi*, 1/402.

4- Ono što će nam, uz Allahovu dozvolu, pomoći na putu izgradnje bogobožnosti jeste poznavanje života i završetka griješnika, kao i poznavanje i završetak pokornih Allahovih robova. Kome to pripada lijepa završnica na dunjaluku i Ahiretu?!

5- Upoznati se sa svim onim što nas odvraća od pokornosti Uzvišenom Allahu, a naročito s onim što se nalazi pri nama od naših prohtjeva i strasti, pa ih sputavati i zauzdati uzdama pokornosti.

6- Upoznati se sa šejtanskim prilazima, kako nam prilazi i kako vjernika postepeno udaljava od pokornosti Allahu.

Osobine bogobožnih vjernika

Uzvišeni Allah spominje u Kur'anu osobine Svojih bogobožnih robova, kao što to spominje i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Neke od tih osobina su i:

1- *Vjerovanje u gajb*, kako o tome govori Uzvišeni Allah:

﴿ ذَٰلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٢٠٤﴾ الَّذِينَ يُؤْتُونَ بِالْعَقَبِ ﴿٢٠٥﴾ ﴾

"Ta cijela uzvišena Knjiga, u koju nema nimalo sumnje, uputstvo je bogobožnima, onima koji vjeruju u gajb."¹

2- *Opraštanje drugima i prelaženje preko njihovih grešaka*, jer Uzvišeni Allah kaže:

﴿ وَأَن تَعْمُوا أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ ﴾

"A da oprostite i pređete preko toga, bliže je bogobožnosti!"²

3- *Udaljavanje od velikih grijeha i neustrajavanje u malim grijesima*, a ukoliko i počine neki od grijeha, bogobožni robovi žure da se pokaju za njega. Uzvišeni Allah kaže:

﴿ إِنَّكَ لَآتِيكَ أَتَقْوَا إِذَا مَسَّهُمْ طَلِيفٌ مِّنَ الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا فَإِذَا هُم مُّبِينُونَ ﴿٢٠٦﴾ ﴾

"Uistinu, oni koji se boje Allaha, kada ih dotakne šejtan, oni se prisjete i brzo se osvijeste."³

4- *Bogobožni rob govori samo istinu i radi po istini*, kako o tome govori Allah, subhanehu ve te'ala:

¹ Prijevod značenja El-Bekara, 2-3.

² Prijevod značenja El-Bekara, 237.

³ Prijevod značenja El-E'araf, 201.

﴿ أُولَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ﴿١٧١﴾ ﴾

"Doista su to oni koji govore istinu, i doista su to oni koji se Allaha boje."¹

5- *Bogobožazan rob postupa pravedno i sudi po pravdi*, kako o tome govori Uzvišeni Allah:

﴿ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ عَلَىٰ أَلَّا تَعْدِلُوا أَعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ ﴾

"I neka vas mržnja koju prema nekim ljudima nosite nikako ne navede da nepravedni budete! Budite pravedni jer je to bogobožaznost!"²

Plodovi i koristi bogobožaznosti

Svako odazivanje Allahovoj naredbi i svako udaljšavanje od onoga što je Uzvišeni Allah zabranio rezultira lijepim plodovima i mnogobrojnim koristima, a bogobožaznost je ta koja sve to obuhvata. Stoga su brojne koristi bogobožaznosti. Iz božazni od oduživanja, spomenut ću samo nekoliko tih koristi kroz plemenite riječi našega Gospodara.

1- Onaj koji je bogobožazan, koji se odaziva Allahovim naredbama i udaljšava od onoga što je On Uzvišeni zabranio, takav je na uputi svoga Gospodara, on je na Pravom putu, on se rukovodi Allahovom riječju:

﴿ ذَٰلِكَ الْمَكْتَبُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدَىٰ لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٢٠٠﴾ ﴾

"Ta cijela uzvišena Knjiga, u koju od početka do kraja nema ama baš nikakve sumnje, uputstvo je svim bogobožaznim."³

2- Bogobožaznost čuva vjernika zablude i stranputice nakon upute, čini ga ustrajnim na Pravom putu:

﴿ وَأَنَّ هَٰذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السَّبِيلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَن سَبِيلِهِ ذَٰلِكُمْ وَصَّٰنُكُمْ بِهِ ﴾

﴿ لَمَّا كُنْتُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٧٣﴾ ﴾

"I, uistinu, ovo je Moj pravi put, pa ga slijedite, i ne slijedite druge puteve koje će vas odvojiti i odvesti s pravog puta. To vam se oporučuje da biste bili bogobožazni!"⁴

¹ Prijevod značenja El-Bekara, 177.

² Prijevod značenja El-Maida, 8.

³ Prijevod značenja El-Bekare, 2.

⁴ Prijevod značenja El-En'am, 153.

3- Ko se istinski bude bojao svoga Gospodara, Njegove granice čuvao, njemu će pripasti mjesto hvale dostojno i na dunjaluku i na Ahiretu:

﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿١٣﴾ لَهُمُ الْبُشْرَىٰ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ لَا يَبْدِلُ اللَّهُ ذَٰلِكَ هُوَ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ﴿١٤﴾﴾

"I neka se ničega ne boje i ni za čim ne tuguju Allahovi štićenici, oni koji budu vjerovali i koji se budu Allaha bojali, za njih su dobre vijesti i na ovom i na onom svijetu."¹

﴿إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَنفُسُكُمْ﴾

"Najugledniji kod Allaha je onaj koji Ga se najviše boji."²

﴿فَاصْبِرْ إِنَّ الْعَقِيبَةَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٤١﴾﴾

"A ti se strpi jer završnica pripada samo bogobojažnima!"³

﴿وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَّقِ اللَّهَ وَيَتَّقِ قَوْلَ نَبِيِّهِ فَلَا يَلْتَمِمْ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿٥٢﴾﴾

"A onaj koji se bude pokoravao Allahu i Njegovom poslaniku, i koji bude iskazivao strahopoštovanje prema Allahu i koji Ga se bude bojao, pa, uistinu samo takvi će biti istinski pobjednici!"⁴

4- Onaj koji se bude odazivao Allahovoj riječi, pa ono što mu Uzvišeni Allah naredi, on to i učini a ono što mu zabrani, on se toga i klone, takvome se i Uzvišeni Allah odaziva Svojom pomoći:

﴿إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ ﴿١٢٨﴾﴾

"Allah je zaista s onima koji se Allaha boje."⁵

5- Ko se istinski boji Allaha, Allah mu podari znanje i mudrost:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَانًا وَيُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٦١﴾﴾

"O vjernici, ako se budete Allaha bojali, On će vam sposobnost (znanje) darovati, pa ćete istinu od neistine moći rastaviti i preko ružnih

¹ Prijevod značenja Junus, 62-64.

² Prijevod značenja El-Hudžurat, 13.

³ Prijevod značenja Hud, 49.

⁴ Prijevod značenja En-Nur, 52.

⁵ Prijevod značenja En-Nahl, 128.

postupaka vaših će preći i oprostiti vam."¹

6- Samo bogobožni mogu se nadati oprost u grijehu i velikoj nagradi:

﴿ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ ۗ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ ۗ ﴾

"A onome ko se Alaha boji - On će preko ružnih postupaka njegovih preći i još mu veliku nagradu dati."²

7- Ko se istinski bude bojava Allaha, Allah će biti uz njega Svojom pomoći i podrškom pa će mu davati izlaze iz teških situacija, opskrbu mu slati odakle se i ne nada:

﴿ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ ۗ ﴾

"A onome ko se Allaha boji, on će mu izlaz naći i opskrbiće ga odakle se i ne nada."³

8- Bogobožnost je najbolja opskrba za vjernika na putu do Uzvišenog Allaha:

﴿ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمْهُ اللَّهُ وَتَزِدُوا بِإِيتِ الْإِنْسَانِ خَيْرًا لِيَتَّقِيَ اللَّهَ وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ ۗ ﴾

"I što god uradite od dobra, Allah za to zna! A vi se (na tom putu) opskrbite i znajte da je bogobožnost najbolja opskrba! Zato se samo Mene bojte, o vi koji ste razumom obdareni!"⁴

9- Samo sa pokornosti Allahu, odazivanjem Njegovim naredbama i klonjenju onoga što je On Uzvišeni zabranio mi se možemo oduprijeti šejtanu i svakom drugom neprijatelju:

﴿ إِنَّكَ الْدَابَّةُ الْبِئْسَ مَا تَصِفُّ إِذَا مَسَّهُمْ طَائِفٌ مِّنَ الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا فَإِذَا هُم مُّبْصِرُونَ ۗ ﴾

"Uistinu, oni koji se boje Allaha, kada ih dotakne šejtan, oni se prisjeću i brzo se osvijeste."⁵

﴿ وَإِنْ تَصَبَّرُوا وَتَتَّقُوا لَأَيْمُنُنَّكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْعًا ۗ ﴾

"Ali ako vi budete strpljivi i bogobožni, njihove spletke vam ništa neće nauditi!"⁶

¹ Prijevod značenja El-Enfal, 29.

² Prijevod značenja Et-Talak, 5.

³ Prijevod značenja Et-Talak, 2-3.

⁴ Prijevod značenja El-Bekara, 197.

⁵ Prijevod značenja El-E'araf, 201.

⁶ Prijevod značenja Ali Imran, 120.

10- Bogobojazne vjernike u Džennetu čekaju odaje, jedne iznad drugih, čija se spoljašnjost vidi iznutra i unutrašnjost im se vidi spolja:

﴿ لَكِنَّ الَّذِينَ آتَقُوا رَبَّهُمْ لَهُمْ غُرَفٌ مِّنْ فَوْقِهَا غُرَفٌ مِّمَّنِيَّةٌ يُجْرَىٰ مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَعَدَّ اللَّهُ لَا يَخْلِفُ اللَّهُ الْوَعْدَ ۗ ﴾

"Međutim, one koji su bili bogobojazni, njima pripadaju odaje, jedne iznad drugih sagrađene, ispod kojih teku rijeke. To je Allahovo obećanje, Allah svoje obećanje neće prekršiti!"¹

﴿ وَسَارِعُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّنْ رَبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ ۗ ﴾

"I požurite ka oprost u Gospodara svoga i Džennetu koji je prostran koliko su prostrani nebesa i zemlja, koji je pripremljen samo za bogobojazne!"²

11- Sa bogobojaznošću, odnosno činjenjem onoga što je Uzvišeni Allah naredio i ostavljanjem onoga što je On Svevišnji zabranio, postiže se Allahova ljubav, a ima li nešto veće i bolje za vjernika od toga:

﴿ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ ۗ ﴾

"Allah zaista voli bogobojazne!"³

Uzvišenog Allaha molim da nas učini od Njegovih iskrenih, istinskih vjernika, koji će se odazivati Njegovoj riječi i riječi Njegovog Vjerovjesnika, Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, nastojati prvi biti u činjenju onoga što nam je naredeno i najudaljeniji od onoga što nam je u našoj lijepoj vjeri islamu zabranjeno!

﴿ هَذَا بَيَانٌ لِّلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ۗ ﴾

"Ovo je pojašnjenje svim ljudima, a uputa i oporuka samo bogobojaznima!"⁴

¹ Prijevod značenja Ez-Zumer, 20.

² Prijevod značenja Ali Imran, 133.

³ Prijevod značenja Et-Tevba, 4.

⁴ Prijevod značenja Ali Imran, 138.

EL-HAVF - STRAH OD UZVIŠENOG ALLAHA

Uvod

Strah od Uzvišenog Allaha ubraja se u poseban prefinjeni moral kojem poziva čista ljudska priroda, fitra u kojoj je čovjek rođen, posebna je osobina istinskih vjernika, jasan je dokaz bogobojaznih i preokupacija pobožnih.

Ovoj osobini, strahu od Uzvišenog Allaha, pripada posebna važnost u islamu, jer ona podstiče vjernika na konstantno činjenje dobrih djela i udaljava ga od loših, pa je stoga razlog postizanja sreće na oba svijeta! Pokazatelj je lijepog ophođenja prema Uzvišenom Allahu što utiče na čistoću srca i dobrotu duše.

Zbog toga, zasigurno, onaj koji bude strahovao na dunjaluku danas, sutra na ahiretu će biti smiren i siguran; dočim, onaj koji se bude ponašao smireno i sigurno na dunjaluku, taj će zasigurno strahovati na ahiretu!

Strah od Allaha na dunjaluku put je do sigurnosti na ahiretu!

Ebu Hafs, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Strah od Uzvišenog Allaha svjetiljka je u srcu kojom vjernik raspoznaje dobro od zla! Od koga strahuješ ti i bježiš od njega, izuzev od Allaha: kada strahuješ od Allaha, subhanehu ve te'ala, ti bježiš Njemu! Onaj koji strahuje od svoga Gospodara taj i bježi svome Gospodaru!"¹

Ebu Sulejman ed-Darani, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Osnova svakog dobra na dunjaluku i ahiretu jeste strah od Allaha, subhanehu ve te'ala. Stoga je svako srce koje ne strahuje od Allaha pokvareno srce."²

Značenje havfa u islamu

Pod havfom se podrazumijeva strahovanje od dolaska opasnosti ili odlaska željenog na osnovu sigurnih ili preovladavajućih informacija.³

Također, kaže se da je to uznemirenost srca zbog dolaska prezrenog ili odlaska željenog.⁴

El-Džunejd, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Pod strahom se misli na

¹ Ibnu-l-Kajjim, *Medaridž-u-s-Salikin*, 1/513.

² Ibnu Redžeb, *Et-Tabvifu mine-n-Nar*, 7.

³ Er-Ragib el-Asfehani, *El-Mufredat*, 161.

⁴ El-Džurdžani, *Et-Ta'rifat*, 101; Ibnu 'Allan, *Delilu-l-Falihin*, 2/285.

neprestano iščekivanje kazne."¹

Ibnu Kudame, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Znaj da se pod strahom misli na bol srca i njegovu uznemirenost zbog očekivanja neželjenog u budućnosti!"²

Kur'an o strahu od Uzvišenog Allaha

Brojni su kur'anski ajeti koji prejasno govore o važnosti ove plemenite osobine i njene neophodnosti za svakog vjernika.

Bez straha od Allaha nema ni imana

Strah od Uzvišenog Allaha usko je vezan za vjeru u Njega, subhanehu ve te'ala. Zbog toga ga Uzvišeni Allah na mnogo mjesta u Kur'anu spominje zajedno uz iman. Tako kaže Svevišnji Allah:

﴿ إِنَّمَا ذُرِّيَّتُكُمُ الْفَيْتَنُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ ۗ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُوا مِنِّي إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٧١﴾ ﴾

"Uistinu, to samo šejtan time plaši svoje pristalice! Zato se vi ne bojte njega, već se bojte Mene ako tvrdite da ste vjernici!"³

Šejh Sa'di, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Ovim ajetom strogo je naređen strah od Allaha jedinog. Učinjen je obaveznim dijelovima imana, pa onoliko koliko rob bude imao imana toliko će i strahovati od Allaha."⁴

Rekao je Uzvišeni:

﴿ اتَّقُوا اللَّهَ فَإِنَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَوْهُ إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾ ﴾

"Zar da se njih bojite?! Allah je preči da se Njega bojite ako tvrdite da ste vjernici!"⁵

U ova dva kur'anska ajeta Svevišnji Allah vezuje strah za iman uslovno, tj. time želi da ukaže da je strah od Allaha uslov vjere u Njega, subhanehu ve te'ala, i obratno da iman zahtijeva strah od Uzvišenog Allaha i strahopoštovanje prema Njemu, pa onaj ko je vjernik, taj mora i strahovati od Allaha i iskazivati Mu strahopoštovanje.⁶

Slično je Uzvišeni Allah rekao i u suri El-Enfal:

¹ Ibnu-l-Kaššim, *Medaridžu-s-Salikin*, 1/513.

² *Mubtesar Minbadžu-l-Kasidin*, 4/62.

³ Prijevod značenja Ali Imran, 175.

⁴ *Tejsiru-l-Kerimi-r-Rahman*, 1/157.

⁵ Prijevod značenja Et-Tevba, 13.

⁶ Bejdavi, *Envaru-t-Tenzil ve Esraru-t-Tevil*, 97.

﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَّتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴾

"Uistinu, samo su vjernici oni koji kada se Allah spomene, njihova srca zatrepere, strah osjete; a kada im se uče Njegove riječi, iman im se povećava i oni se samo na svoga Gospodara oslanjaju!"¹

U ovom ajetu se spominju posebne osobine vjernika. Jedna od njih je i strah od Svevišnjeg Allaha. Stoga, onaj koji ne bude strahovao od Allaha, subhanehu ve te'ala, taj i neće zaslužiti opis istinskih vjernika.

Zbog čega sve ovo?! Zbog toga što je strahovanje od Uzvišenog Allaha i iskazivanje strahopoštovanja prema Njemu jasan dokaz priznavanja Allahove vlasti, Njegove svemoći, odvijanja Njegove volje spram Njegovih stvorenja. Onaj koji ne strahuje od Uzvišenog Allaha, taj kao da i ne priznaje Allahovu svemoć nad njim, Allahovu volju, da će sa njim biti ono što Uzvišeni hoće, pa kako da Mu pribjegava i robuje, obožava samo Njega čineći Mu svaki vid ibadeta?! Onaj koji je nemaran prema ovoj osobini, taj je nemaran i prema izvršavanju pokornosti Allahu, jer, svaki rob i potčinjeni žuri sa izvršavanjem naredbi svoga gospodara znajući da on ima vlast nad njim, a Uzvišenom Allahu pripada najuzvišeniji primjer!²

Stroga naredba na strah od Allaha

Kada je strah od Allaha na ovakvom mjestu spram imana, onda nema sumnje da je stroga obaveza svim vjernicima da strahuju od Uzvišenog Allaha. Tako Uzvišeni Allah naređuje strah od Njega pa kaže:

﴿ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِي وَلَا يَمَنُ عَلَىٰكُمْ وَلِلَّهِ تَهْتَدُونَ ﴾ (١٥)

"Ne strahujte od njih već strahujte od Mene kako bih vam Svoju blagodati prema vama upotpunio i da biste bili na pravom putu."³

Rekao je Uzvišeni:

﴿ فَلَا تَخْشَوْا النَّاسَ وَاخْشَوْنِي وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا ﴾

"I ne strahujte od ljudi već od Mene strahujte i ne prodajte Moje riječi za nešto bezvrijedno!"⁴

Šejh Sa'di, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Uzvišeni Allah naredio je

¹ Prijevod značenja El-Enfal, 2.

² Slično vidjeti u djelu *El-Minhadž fi Šu'abi-l-iman* od Halimija, 1/508.

³ Prijevod značenja El-Bekara, 150.

⁴ Prijevod značenja, El-Maida, 44.

strah od Njega koji je osnova svakog dobra i onaj koji ne bude strahovao od Allaha, taj neće ni prestati sa grijешenjem niti će se povesti za Njegovim naredbama."¹

I rekao je Allah, subhanehu ve te'ala:

﴿ وَلَا تُقْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا إِنَّ رَحْمَتَ اللَّهِ قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴾

"Ne činite nered na Zemlji nakon što je red uspostavljen na njoj i dozivajte Ga iz straha i nade, jer je, uistinu, Allahova milost blizu dobročinitelja!"²

Ovima, a i brojnim drugim, kur'anskim ajetima naređuje se vjernicima da strahuju od Allaha, da svoje strahopoštovanje iskažu samo Njemu Uzvišenom i nikome drugom, jer strahovanje od nekoga ukazuje na snagu, veličinu i ponos dotičnog, a to, doista, pripada samo Uzvišenom Allahu, On ih je jedini dostojan. Stoga, ne priliči vjerničkom srcu da se u njemu mimo straha od Uzvišenog Allaha nađe i strah od nekoga drugog, jer to zasigurno slabi iman, ako ga čak i ne poništava u potpunosti!

Uzvišeni Allah hvali Svoje robove koji strahuju od Njega

Ova posebna osobina dovela je vjernike do tog stepena da ih Uzvišeni Allah spominje i hvali u brojnim Svojim kur'anskim ajetima. Tako Uzvišeni Allah kaže:

﴿ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ ﴾ (٨)

"Allah je zadovoljan njima i oni su zadovoljni Njime, a to pripada samo onima koji strahuju od svoga Gospodara."³

Da je objavljen samo ovaj kur'anski ajet o hvali vjernika koji strahuju samo od Uzvišenog Allaha, bio bi dovoljan. Kako da ne, kada ih Svevišnji Allah u ovom ajetu spominje po Svome zadovoljstvu!

Rekao je Uzvišeni Allah:

﴿ فِي بُيُوتٍ أُذِنَ لِلَّهِ أَنْ تَرْفَعَ وَيَذْكُرَ فِيهَا أَسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْأَعْدُوِّ وَالْأَصَالِ ﴿٦٦﴾ رِجَالٌ لَا لُئْلِيهِمْ تَجَادُ وَلَا بَيْعٌ عَنِ ذِكْرِ اللَّهِ وَآقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ ﴿٦٧﴾ لِيَجْزِيَهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَبِزِيدِهِمْ مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴾ (٦٨)

¹ Tejsiru-l-Kerimi-r-Rahman, 1/69.

² Prijevod značenja El-E'araf, 56.

³ Prijevod značenja El-Bejjina, 8.

"U džamijama koje se Allahovom voljom podižu i u kojima se spominje Njegovo ime – hvale Njega, ujutro i naveče, ljudi koje kupovina i prodaja ne ometaju da Allaha spominju i koji namaz obavljaju i milostinju udjeljuju, i koji strahuju od Dana u kom će srca i pogledi biti uznemireni, da bi ih Allah lijepom nagradom za djela njihova nagradio i da bi im od dobrote Svoje još više dao. A Allah daje kome hoće, bez računa."¹

U spomenutom kur'anskom ajetu velika je pohvala vjernika koji strahuju od Uzvišenog Allaha. Oni se mnogo zalažu u činjenju djela pokornosti, od svega toga ih ne odvraća trgovina, kupoprodaja niti bilo koji drugi posao kojim se dolazi do imetka, ali i pored svega toga, oni strahuju od Svevišnjeg Allaha jer se smatraju manjkavima u svojoj pokornosti, o čemu slično govori Allah, subhanehu ve te'ala, i na drugom mjestu Svoje časne knjige:

﴿ وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَا آتَوْا وَقُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ لَهُمْ إِلَىٰ رَبِّهِمْ رَجِيمُونَ ﴿٦٠﴾ أُولَٰئِكَ يُسْرِعُونَ فِي الْمَخْرِاتِ وَهُمْ لَهَا سَاهِقُونَ ﴿٦١﴾ ﴾

"Oni koji kada udjeljuju ono što im je dato, srca su im strahom ispunjena jer će se vratiti svome Gospodar! To su oni koji su žurili sa činjenjem dobrih djela i u njima su uvijek bili prvi!"²

Rekao je Uzvišeni Allah o vjericima koji strahuju samo od Njega:

﴿ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشَ اللَّهَ وَيَخْشَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿٦٤﴾ ﴾

"A oni koji se budu pokoravali Allahu i Njegovom poslaniku, koji budu strahovali od Allaha i Njega se bojali, pa samo takvi su istinski pobjednici!"³

Prijetnja onima koji ne strahuju od Uzvišenog Allaha i Njegove kazne

Na posebnu važnost ove osobine, straha od Uzvišenog Allaha, i onih koji se okite njome, ukazuju i kur'anski ajeti koji govore o završetku onih koji kod sebe nemaju ove osobine, koji ne strahuju od Uzvišenog Allaha, već su, naprotiv, sigurni od Allaha i Allahove kazne, čak štaviše, oni poriču Allahovu kaznu i zbog toga su smireni i spokojni! Daleko je to, daleko, kako oni misle i čemu pozivaju!

Kur'an-i-Kerim nagovještava spomenutim lošu završnicu i nesnosnu patnju. Kaže Uzvišeni Allah:

¹ Prijevod značenja En-Nur, 36-38.

² Prijevod značenja El-Mu'minun, 60.

³ Prijevod značenja En-Nur, 52.

﴿ أَفَأَمِنَ أَهْلُ الْقُرَىٰ أَن يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا بَيْنَمَا وَهُمْ نَائِمُونَ ﴿١٧﴾ أَوَأَمِنَ أَهْلُ الْقُرَىٰ أَن يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا ضُحًى وَهُمْ يُلْعَبُونَ ﴿١٨﴾ أَفَأَمِنُوا مَكْرَ اللَّهِ فَلَا يُأْمَنُ مَكْرَ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ ﴿١٩﴾ ﴾

"A zar su stanovnici sela i gradova sigurni da ih Naša kazna neće snaći noću dok budu spavali?! Ili, zar su stanovnici sela i gradova sigurni da ih Naša kazna neće snaći danju dok se budu zabavljali?! Zar oni mogu biti sigurni od Allahove kazne?! Allahove kazne se ne boji samo narod kome propast predstoji!"¹

Kaže Uzvišeni Allah:

﴿ أَفَأَمِنْتُمْ أَن يُخْزِفَ بِكُمْ جَانِبَ الْبَرِّ أَوْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ وُكَيْلًا ﴿٢٨﴾ أَمْ أَمِنْتُمْ أَن يُبِيدَكُمْ فِيهِ تَارَةً أُخْرَىٰ فَيُرْسِلَ عَلَيْكُمْ قَاصِفًا مِنَ الرِّيحِ فَيُغْرِقَكُم بِمَا كَفَرْتُمْ ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ عَلَيْنَا بِهِ تَبِيعًا ﴾

"Zar ste sigurni da vas On neće u zemlju utjerati ili da protiv vas neće pješčanu oluju poslati, pa da onda sebi zaštitnika nećete naći?! Ili, zar ste sigurni da vas On po drugi put neće na more izvesti, i buru na vas poslati i potopiti vas zbog toga što ste bili nezahvalni?! Tada ne biste nikoga našli ko bi Nas zbog vas na odgovornost pozvao!"²

I kaže Uzvišeni Allah:

﴿ مَا أَمْنْتُمْ مِنَ فِي السَّمَاءِ أَن يُخْزِفَ بِكُمْ الْأَرْضَ فَإِذَا هِيَ تَمُورٌ ﴿٢٩﴾ أَمْ أَمْنْتُمْ مِن فِي السَّمَاءِ أَن يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا فَسَتَعْلَمُونَ كَيْفَ نَذِيرٍ ﴿٣٠﴾ ﴾

"Jeste li sigurni da vas Onaj koji nebesima vlada neće u zemlju utjerati, pa da ona onda bude iznad vas?! Ili, jeste li sigurni da Onaj koji nebesima vlada na vas neće vjetar s kamenjem poslati?! Tada biste saznali kakva je prijetnja Moja!"³

Brojni su kur'anski ajeti koji govore o onome šta se sprema svim nevjernicima koji ne strahuju od Allaha i Njegove kazne, koji ne vjeruju u Allahovu svemoć, koji se ohole nad Allahovom istinitom vjerom; ali je ono što sam spomenuo od kur'anskih ajeta sasvim dovoljno onome koji posjeduje srce i razum!

Allaha Uzvišenog molim da nas učini od onih koji slušaju i slijede najbolje, doista, su to oni koje je Allah uputio i koji su razboriti!

¹ Prijevod značenja El-E'araf, 97-99.

² Prijevod značenja El-Isra, 68-69.

³ Prijevod značenja El-Mulk, 16-17.

Sunnet o strahu od Uzvišenog Allaha

Obavijestio nas je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, da će jedan od sedmorice koji će na Sudnjem danu biti u hladu Arša biti i čovjek kojeg je lijepa i ugledna žena pozvala na nemoral, pa joj je rekao: *"Uistinu, strah me je Allaha!"*¹

Aiša, radijallahu anha, upitala je Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o značenju riječi Svevišnjeg Allaha:

﴿ وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَا آتَوْا وَقُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ أَنَّهُمْ إِلَىٰ رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ ﴾

"Oni koji kada udjeljuju ono što im je dato, srca su im strahom ispunjena jer će se vratiti svome Gospodaru!"² "Jesu li to oni koji piju alkohol i krađu?" Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: *"Ne, kerkerko iskrenog! Naprotiv, to su ljudi koji poste, klanjaju i udjeljuju milostinju, pa strabuju da im ništa od toga neće biti primljeno!"*³

Ebu Hurejre, radijallahu anh, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Ko bude strabovao za sebe, taj će požuriti sa činjenjem dobrih djela, a ko požuri sa njima, taj će i postići visoke položaje u Džennetu! Uistinu, Allahova roba je skupa! Allahova roba je Džennet!"*⁴

U hadisu Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, prenosi se da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, često puta, prije nego li bi ustao sa skupa, dovio: *"Allahu naš, podari nam strahopoštovanja koje će se ispriječiti između nas i grijehenja Tebi!"*⁵

Također bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio u dovi: *"Allahu moj, molim Te za strah od Tebe u tajnosti i javnosti!"*⁶

U hadisu Ukbeta b. Amira, radijallahu anh, spominje se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Tako mi Allaha, doista, ja ne strabujem za vas da ćete zapasti u širk poslije mene, nego strabujem da se ne počnete natjecati u dunjaluku."*⁷

U hadisu Aiše, radijallahu anha, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Tako mi Allaha, doista sam ja najbogobojazniji od vas i najviše od svih vas"*

¹ Buharija, 660, 1423, 6806; Muslim, 1031.

² Prijevod značenja El-Mu'minun, 60.

³ Tirmizi, 3175. Šejh Albani ocijenio je hadis vjerodostojnim.

⁴ Tirmizi, 2450. Šejh Albani ocijenio je hadis vjerodostojnim zbog mnoštva puteva koje je spomenuo u *Silsileti-l-Ehadisi-s-Sabiba*, 2335.

⁵ Tirmizi, 3502. Šejh Albani ocijenio je hadis dobrim.

⁶ Nesai, 1305. Šejh Albani ocijenio je hadis vjerodostojnim.

⁷ Buharija, 1344, 4085, 6426, 6590; Muslim, 2296.

strahujem od Allaha!"¹

Uzvišeni Allah u hadisi kudsijju je rekao: *"Tako Mi Moga ponosa! Ja neću kod Svoga roba sastaviti dva straha i dvije sigurnosti! Ako bude strahovao od Mene na dunjaluku, učinić ću ga sigurnim od Mene (Moje kazne) na ahiretu! A ako bude siguran od Mene na dunjaluku, zastrašić ću ga na ahiretu!"²*

Strah od Uzvišenog Allaha u govoru naših prethodnika

Hasan, rahimehullahu te'ala, pripovijeda da je Ebu Bekr, radijallahu anh, jednog dana prošao pored stabla na kojeg je sletjela ptica. Zastao je pored njega i obratio se ptici riječima: "Blago li se tebi ptico! Ti letiš i sletiš na stablo, jedeš njegove plodove, a zatim ponovo odletiš i nećeš biti obračunavana, niti kažnjavana?! Kamo sreće da sam poput tebe!"³

Omer b. El-Hattab, radijallahu anh, rekao je: "Kada bi glasnik sa nebesa povikao: 'O ljudi, svi ćete vi ući u Džennet, osim jednog čovjeka!' Ja bih strahovao da sam ja taj koji neće ući u Džennet!"⁴

Abdullah b. Amir b. Rebi'a, rahimehullahu te'ala, pripovijeda: "Vidio sam Omera b. El-Hattaba, radijallahu anh, kako u ruci drži zemljani čerpić pa kaže: 'Kamo sreće da sam ja ovaj čerpić! Kamo sreće da nisam bio ništa! Kamo sreće da me majka nije ni rodila! Kamo sreće da sam već zaboravljen!'"⁵

Na samrti, kada je zboden, Omer, radijallahu anh, rekao je: "Kamo sreće da imam zemlju punu zlata, pa da se njime otkupim od Allahove kazne prije nego li je vidim!"⁶

Ibnu Omer, radijallahu anhumu, rekao je: "Na samrti držao sam Omerovu glavu na svome koljenu. Rekao mi je: 'Spusti moju glavu', i ja sam je i spustio na zemlju. Tada je rekao: 'Teško li se meni i mojoj majci ako mi se ne smiluje moj Gospodar!'"⁷

Hasan el-Basri, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Uistinu, vjernik kada počini grijeh ne zaboravlja ga i ne prestaje strahovati za sebe zbog njega sve dok ne uđe u Džennet!"⁸

¹ Muslim, 1108.

² Ibnu Hibban, 640. Šu'ajb Arnaut ga je ocijenio dobrim.

³ Ibnu-l-Mubarek, *Ez-Zuhd*, 81.

⁴ Ibnu Redžeb, *Et-Tabvifu mine-n-Nar*, 17.

⁵ El-Begavi, *Šerhu-s-Sunne*, 14/373.

⁶ El-Begavi, *Šerhu-s-Sunne*, 14/373.

⁷ El-Begavi, *Šerhu-s-Sunne*, 14/373.

⁸ Ahmed b. Hanbel, *Ez-Zuhd*, 338.

Omer b. Abdu-l-Aziz, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Ko bude strahovao od Allaha, Allah će učiniti da sve drugo strahuje od njega; dočim, ko ne bude strahovao od Allaha, taj će strahovati od svega drugog!"¹

Fudajl b. 'Ijjad, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Ako budeš strahovao od Allaha, niko ti neće moći nauditi; dok, ukoliko budeš strahovao od nekoga drugog mimo Allaha, niko ti neće moći pomoći!"²

Jahja b. Mu'az er-Razi, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Onoliko koliko ti budeš volio Allaha, toliko će i druga stvorenja voljeti tebe, i onoliko koliko budeš strahovao od Allaha, toliko će te drugi poštivati!"³

Ibnu Ebi Mulejke, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Zapamtio sam trideset Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba. Svaki od njih je strahovao za sebe od licemjerstva!"⁴

Vehb b. Munebbih, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Allah se nije obožavao sa nečim vrednijim od straha!"⁵

Sufjan b. Ujejne, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Uzvišeni Allah je iz Svoje milosti stvorio Vatra kako bi njome zastrašio Svoje robove da prestanu sa činjenjem Mu grijeha."⁶

Vrste straha

Postoji više vrsta straha. Neke od njih su pohvalne, a neke pokuđene. Neke od njih Šeriat zahtijeva, dok neke od njih strogo zabranjuje. Zato je obaveza na svakom muslimanu da se upozna sa svim tim vrstama straha kako bi obožavao svoga Gospodara jasno, sa znanjem, daleko od stranputice i zablude.

Obavezni strah

To je strah koji vjernika podstiče na činjenje obaveznih djela i ostavljanje strogo zabranjenih djela. Usljed ovakvog straha vjernik je ubijeden da, ukoliko zapostavi ono što mu je Uzvišeni Allah naredio, zaslužuje da bude kažnjen, kao i kada učini ono što mu je Svevišnji Allah strogo zabranio.

¹ El-Bejheki, *Šu'abu-l-Iman*, 3/206.

² El-Bejheki, *Šu'abu-l-Iman*, 3/207.

³ El-Bejheki, *Šu'abu-l-Iman*, 3/209.

⁴ Buharija, 109.

⁵ Ibnu Redžeb, *Et-Tabvifu mine-n-Nar*, 7.

⁶ Ibnu Redžeb, *Et-Tabvifu mine-n-Nar*, 21.

Ova vrsta straha mora se naći pri svakom vjerniku kako bi postojano išao ka Džennetu i udaljavao se od Džehennema.

Preporučeni strah

Ovdje je riječ o višojem stepenu straha od prethodnog, tj. ova vrsta straha vjernika podstiče ne samo na činjenje obaveznih djela i ostavljanje zabranjenih, već i na činjenje preporučenih, lijepih radnji i ostavljanje pokuđenih i sumnjivih.

Ova vrsta straha razlog je postojanog stajanja dobrih vjernika pred svojim Gospodarom u kasnim noćnim satima, razlog je ustrajavanja u postu pa čak i u vrelin danima, razlog je udjeljivanja svoga imetka na Allahovom putu; razlog je iskorištavanja svakog djelića vremena u dobrim djelima.

Hafiz Ibnu Hadžer, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Strah Allahovih bliskih robova veći je od straha Njegovih ostalih robova, jer oni priželjkuju kod Njega više od onoga što drugi priželjkuju!"¹

Manjkavi strah

Ova vrsta straha prisutna je kod one osobe koja se poboji Uzvišenog Allaha samo onda kada čuje Allahove riječi ili riječi Allahovog Poslanika, salallahu alejhi ve sellem, sluša o Džennetu ili Džehennemu, da bi se nakon svega, kada je prođu ti trenutci, ponovo vratila svome ustaljenom životu, činjenju grijeha i zapostavljanju Allahovih naredbi.

Ova vrsta straha samo trenutno djeluje na osobu. Kasnijih rezultata, poput kajanja za grijeh i prestajanja s grijehom, kod ove vrste straha nema. Zato je ova vrsta straha i manjkava, nedovoljna, njome se ne postiže potrebno. Osoba kod koje se nalazi ova vrsta straha od Uzvišenog Allaha mora sebi da pronade dobro društvo koje će nju stalno podsjećati i podsticati na Allaha, subhanehu ve te'ala, ukazivati na dobro i upozoravati na zlo, pomoći je da svoj život ispuni dobrim djelima, a što je god moguće više ostavi se loših djela. Samo na takav način, njen manjkavi strah od Uzvišenog Allaha, popraviti će se, upotpuniti i zadobiti višojie stepene.

Zabranjeni i pokuđeni strah

Ponekada se pri osobi nađe strah kojeg islam ne hvali i ne podržava, kao ni zdrav razum, a to je pretjerani strah usljed kojeg osoba ostavlja činje-

¹ *Fethu-l-Bari*, 11/313.

nje dobrih djela i pokornosti.

Ima i osoba koje toliko strahuju od Vatre da izgube svaku nadu u spas od nje, snalazi ih klonulost, zapostavljanje pokornosti, kao da je sve već gotovo, nema koristi u činjenju bilo kakvog dobra.

Ovu vrstu straha strogo zabranjuje vjera islam, kore i preziru islamski učenjaci jer ona vodi do suprotnog od onoga što se želi. Njome se ne stiče do Dženneta, niti se njome podstiče vjernik na činjenje dobrih djela što je god moguće više, već ova vrsta straha razlog je ostavljanja dobrih djela i ulaska u Vatru. Zato je vjera islam strogo i zabranjuje.

Plodovi straha od Uzvišenog Allaha

Svaki ibadet propisan od strane Uzvišenog Allaha ima svoje plodove, dunjalučke i ahiretske. Strah od Uzvišenog Allaha, kao poseban ibadet, ima svoje mnogobrojne plodove i koristi. Sigurno je da onaj koji se upozna sa vrijednostima i koristima nečega da će i više težiti ka tome, više će nastojati da dotičnu osobinu izgradi kod sebe. Ovom prilikom upoznajmo se samo sa nekim od plodova, vrijednosti i koristi straha od Svevišnjeg Allaha.

1- Strah od Allaha podstiče na iskrenost

Uzvišeni Allah rekao je:

﴿ إِنَّمَا نَطْمِئُنُّ لَوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكْرًا ۝ إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبِّنَا يَوْمًا غَمًّوْنَا قَطْرًا ۝ ﴾

"Mi vas samo radi Allahovog lica hranimo, od vas nikakvu nadoknadu niti zahvalnost ne tražimo! Mi se Gospodara našeg bojimo, onog Dana kada će lica smrknuta i namrgođena biti."¹

Spomenuti vjernici nisu udjeljivali hranu kako bi ostvarili nekakav svoj dunjalučki interes, nadoknadu ili hvalu, već su to činili samo iz straha od Uzvišenog Allaha i onoga što će se dešavati na Sudnjem danu.

2- Strah od Allaha podstiče vjernika na činjenje mnogobrojnih dobrih djela

Uzvišeni Allah rekao je:

﴿ فِي يَوْمٍ أَذِنَ اللَّهُ أَنْ تَرْفَعَ وَيَذْكُرَ فِيهَا أَسْمَاءٌ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ ۝ رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ ۝ وَالْأَبْصَارُ ۝ ﴾

¹ Prijevod značenja El-Insan, 9-10.

"U džamijama koje se Allahovom voljom podižu i u kojima se spominje Njegovo ime - hvale Njega, ujutro i navečer, ljudi koje kupovina i prodaja ne ometaju da Allaha spominju i koji molitvu obavljaju i milostinju udjeljuju, i koji strepe od Dana u kom će srca i pogledi biti uznemireni."¹

Ono što je podsticalo vjernike da se sjećaju svoga Gospodara, da Ga slave i veličaju, padaju Mu na sedždu, iz svojih imetaka izdvajaju zekat odazivajući se Njegovoj naredbi, podsticaj svega toga bio je strah od onoga što će se dešavati na Sudnjem danu.

3- Postizanje lijepog spomena kod Uzvišenog Allaha

Brojni su kur'anski ajeti u kojima Svevišnji Allah spominje Svoje robove po ovoj osobini, hvali ih njome, ukazuje i drugima na taj način da se odlikuju strahom od Njega Uzvišenog.

Uzvišeni Allah pohvalio je Svoje najodabranije robove, vjerovjesnike, po njihovom strahu od Njega Svevišnjeg:

﴿إِنَّهُمْ كَانُوا يُسْكَرُونَ بِالْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَا رَجَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ ﴿٩﴾﴾

"Oni su hitali da čine dobra djela i Nas su dozivali iz nade i straha i prema Nama su iskazivali strahopoštovanje!"²

Kao što je Uzvišeni Allah pohvalio Svoje robove vjernike po njihovom strahu od Njegove kazne:

﴿وَالَّذِينَ هُمْ مِنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ ﴿٧﴾ إِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ غَيْرُ مَأْمُونٍ ﴿٨﴾﴾

"i oni koji od kazne Gospodara svoga budu strahovali - a od kazne Gospodara svoga niko nije siguran."³

Rekao je Uzvišeni:

﴿أَمَنْ هُوَ قَدِيتُ مَاءَانَ الْبَيْتِ سَاجِدًا وَقَائِمًا يَحْذَرُ الْآخِرَةَ وَيَرْجُوا رَحْمَةَ رَبِّهِ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١﴾﴾

﴿إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿١﴾﴾

"Da li je onaj koji u noćnim satima u molitvi vrijeme provodi, padajući licem na tle i stojeći, strahujući od onoga svijeta i nadajući se milosti

¹ Prijevod značenja En-Nur, 36.-37.

² Prijevod značenja El-Enbija, 90.

³ Prijevod značenja El-Me'aridž, 27.-28.

Gospodara svoga...? Reci: 'Zar su isti oni koji znaju i oni koji ne znaju? Samo oni koji pameti imaju pouku primaju!'"¹

Uzvišeni Allah opisao je Svoje razumne robove po osobini straha:

﴿ أَمَّنْ يَمَلَّ أَنْزَلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ كَنْ هُوَ أَعْمَىٰ إِنَّمَا يَنْذَرُ أُولَ الْأَبْصَابِ ﴿١٩﴾ الَّذِينَ يُؤْتُونَ بِمَهْدِ اللَّهِ وَلَا يَنْقُضُونَ الْعَيْثُ ﴿٢٠﴾ وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ وَيَخَافُونَ سُوءَ الْحِسَابِ ﴿٢١﴾ ﴾

"Zar je onaj koji zna da je istina ono što ti se objavljuje od Gospodara tvoga kao onaj koji je slijep? A pouku samo razumom obdareni prima-ju: oni koji obavezu prema Allahu ispunjavaju i ne krše obećanje; i oni koji poštuju ono što je Allah naredio da se poštuje i Gospodara svoga se boje i obračuna mučnog plaše."²

4- Postojanost i čvrstina na Zemlji

Svojim vjernicima koji istinski strahuju samo od Njega, Uzvišeni Allah obećao je na dunjaluku vlast, vođstvo nad onima koji su ih protjerali i ubijali zbog njihove vjere; zatim, postojanost u vjeri i sigurnost od svakog straha, izuzev straha od Njega Uzvišenog. O tome Allah govori u Svojoj knjizi pa kaže:

﴿ وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُكَنَّ لَهُمْ فِيهِمُ الْآيَةُ الَّذِينَ آمَنُوا يَسْتَعْبِدُونَ لَنَا لَوْ كَفَرْنَا فِي سِيتَانٍ وَمَنْ كَفَرَ بَعَدَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٥٥﴾ ﴾

"Allah je obećao onima od vas koji budu vjerovali i dobra djela činili da će ih učiniti nasljednicima na Zemlji kao što je učinio i one prije njih, i da će im učvrstiti vjeru s kojom je On zadovoljan, i da će im strah zamijeniti sigurnošću! Oni će obožavati samo Mene i nikoga Mi ravnim neće smatrati. A oni koji nakon toga ne budu vjerovali i ne budu zahvalni, pa, uistinu, oni su pravi nasilnici!"³

Uzvišeni Allah Svoje obećanje neće iznevjeriti! Ispunio ga je Svome vjerovjesniku, Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovim halifama kada su došli poslije njega. Svi su oni kod sebe gradili ovu osobinu na najbolji mogući način, pa im je Uzvišeni Allah dao da se njihova vladavina prostire

¹ Prijevod značenja Ez-Zumer, 9.

² Prijevod značenja Er-Ra'd, 19.-21.

³ Prijevod značenja En-Nur, 55.

istokom i zapadom, bili su sigurni u svojoj vjeri i vladavini. Ovo je Allahov zakon na Zemlji spram onih koji Ga se istinski boje i strahuju od Njega Uzvišenog. Taj isti zakon važio je i za prethodne narode i važit će do Sudnjega dana. Uzvišeni Allah je rekao:

﴿ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِرُسُلِهِمْ لَنُخْرِجَنَّكُمْ مِّنْ أَرْضِنَا أَوْ لَتَعُوذُنَّ فِي مِلَّتِنَا فَأَوْحَى إِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ لَنُلَاقَنَّكَ الظَّالِمِينَ ﴿٧٧﴾ وَلَنَسُكِّنَنَّكُمْ الْأَرْضَ مِن بَعْدِهِمْ ذَلِكَ لِمَن خَافَ مَقَامِي وَخَافَ وَعِيدِ ﴿٧٨﴾ ﴾

"Nevjernici su govorili poslanicima svojim: 'Ili ćete vjere naše biti ili ćemo vas, doista, iz zemlje naše protjerati!' A poslanicima je Gospodar njihov objavljivao: 'Mi ćemo nevjernike, sigurno, uništiti i poslije njih vas na Zemlji nastaniti. Biće to za one koji će se polaganja računa preda Mnom bojati i koji će od prijete Moje stahovati.'"¹

Istinski strah od Uzvišenog Allaha, a ne od drugih, razlog je zadobivanja Allahove pomoći i podrške kojoj se ništa i niko ne može suprotstaviti. Stoga samo sa istinskim strahom od Uzvišenog Allaha postiže se pobjeda nad neprijateljima i postojanost na Zemlji.

5- Spas od svakog zla

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Tri stvari spašavaju: strah od Allaha u tajnosti i javnosti, pravednost u zadovoljstvu i srdžbi, i umjerenost u blagostanju i siromaštvu."²

Spomenuti spas u hadisu je općenit pa se odnosi na spas od svakog zla i na dunjaluku i na ahiretu.

6- Spas od džebennemske vatre

Ebu Hurejre, radijallahu anh, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U Vatru neće ući onaj čovjek koji je plakao iz straha od Uzvišenog Allaha kao što se pomuženo mlijeko neće vratiti u vime."³

Ibnu Abbas, radijallahu anhuma, rekao je: "Čuo sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: 'Dvije vrste očiju Vatra neće doticati: oči koje su plakale iz straha od Allaha i oči koje su stražarile na Allahovom putu!'"⁴

¹ Prijevod značenja Ibrahim, 13.-14.

² Bejhaki, *Su'abu-l-Iman*, 7252. Šejh Albani ga je ocijenio dobrim.

³ Tirmizi, 1633. Šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim.

⁴ Tirmizi, 1639. Šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim.

7- Ulazak u Džennet

Uzvišeni Allah rekao je:

﴿وَلَمَن خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّاتٍ ﴿٦١﴾﴾

"A onome koji bude strahovao od stajanja pred svojim Gospodarem, takvom pripadaju dva dženneta!"¹

U hadisu Ebu Muse el-Eš'arija, radijallahu anh, prenosi se da je Vjero-vjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dva su dženneta u kojima su posude i sve što je u njima od srebra! I dva su dženneta u kojima su posude i sve ostalo u njima od zlata..."²

Također, Svevišnji Allah je rekao:

﴿وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ ﴿٦٠﴾ فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ ﴿٦١﴾﴾

"A što se tiče onoga koji je strahovao od stajanja pred svojim Gospo-darem i svoju dušu čuvao od prohtijeva, Džennet je, uistinu, njegovo boravište!"³

Ibnu Abbas, radijallahu anhuma, rekao je: "Uzvišeni Allah je obećao da će uvesti u Džennet one vjernike koji budu strahovali od stajanja pred Njim i koji budu izvršavali Njegove naredbe."⁴

Suštinu te nagrade u Džennetu vjernik ne može spoznati, jer u Dženne-tu ima ono što oko na dunjaluku nije vidjelo, uho za slično nije čulo niti je ikada takvo nešto na um moglo pasti,⁵ kao što kaže i Uzvišeni Allah:

﴿فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُمْ مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٧١﴾﴾

"I nijedna duša ne zna šta ih od skrivenih radosti čeka kao nagrada za ono što su radili!"⁶

8- Postizanje Allahovog zadovoljstva

Uzvišeni Allah rekao je:

¹ Prijevod značenja Er-Rahman, 46.

² Buharija, 4878, 7444; Muslim, 180.

³ Prijevod značenja En-Nazi'at, 40-41.

⁴ Ibnu Redžeb, *Et-Tabvifu mine-n-Nar*, 9.

⁵ Kako se navodi u hadisu Ebu Hurejre, radijallahu anh, zabilježenom kod Buharije, 3244, 4779, 4780; Muslima, 2825.

⁶ Prijevod značenja Es-Sedžda, 17.

﴿رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ﴾

"Allah je njima zadovoljan, a i oni su Njime zadovoljni. To pripada onome koji bude strahovao od Gospodara svoga."¹

Kako postići strah od Uzvišenog Allaha

Spoznali smo posebnost ove osobine, straha od Uzvišenog Allaha, njenu važnost, njenu vrijednost i njene plodove na dunjaluku i na ahiretu, pa kako da budemo od onih koji istinski strahuju samo od svoga Gospodara, Uzvišenog Allaha?

Evo nekoliko smjernica kako postići istinski strah od Allaha, subhanehu ve te'ala:

- 1- Budimo svjesni Allahove, subhanehu ve te'ala, veličine
- 2- Čitajmo i proučavajmo Allahove riječi u kojima Allah govori o Sebi.
- 3- Izučavajmo životopis Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, onoga koji je bio najbogobojazniji Allahov rob i koji je najviše strahovao od Njega Uzvišenog.
- 4- Činimo naređeno koliko smo u mogućnosti i ostavimo se zabranjenog maksimalno, zatim činimo i ono što nam je preporučeno i ostavimo koliko možemo i ono što nam je učinjeno pokuđenim.
- 5- Strahujmo od neprimanja djela.
- 6- Razmišljajmo o smrti i o onome što nas čeka nakon nje, o kaburu i kaburskim kušnjama, o Sudnjem danu, Danu nagradi i kazni, o džehennemskoj vatri
- 7- Saznavajmo i proučavajmo osobine spašenih.
- 8- Družimo se sa učenim i dobrim bogobojaznim Allahovim robovima.
- 9- Dovimo Uzvišenom Allahu da nas sve učini od Njegovih robova koji istinski strahuju od Njega.

﴿هَذَا بَيَانٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ﴾

"Ovo je pojašnjenje svim ljudima, a uputa i oporuka samo bogobojaznima!"²

¹ Prijevod značenja El-Bejjina, 8.

² Prijevod značenja Ali Imran, 138.

ER-REDŽA' – NADA U ALLAHA

Uvod

Nada u Allaha jedan je od temelja svakog ibadeta kojeg činimo Uzvišenom Allahu, jer, svaki ibadet se temelji na: ljubavi, strahu i nadi. Zato je nada u Allaha neophodna za vjernika koji putuje svome Gospodaru, vjerniku koji istinski ibadet čini samo Njemu Uzvišenom. Ukoliko bi ga napustila samo jedan tren, koliko je treptaj oka, on bi klonuo i ibadet zapostavio. To zbog toga što vjernik čini grijehe, pa se nada njihovom oprost; pri sebi ima manjkavosti, pa se nada njihovom popravljaju i otklanjanju; čini dobra djela za koja se nada da će biti primljena; traži uputu i ustrajnost na njoj, pa se nada da će je i postići; teži ka Allahovoj blizini i nada se da će je i ostvariti.¹

Upravo zbog svega ovoga neophodno je da se vjernik upozna sa ispravnim značenjem nade kako bi i bio od onih koji je posjeduju, a ne od onih koji samo priželjkuju.

Značenje nade

Brojne su definicije islamskih učenjaka koje govore o ovoj plemenitoj osobini.

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Nada je vodič koji vodi srca ka mjestu voljenog, a to je drugi svijet, Ahiret. Ona uljepšava srcima put do svoga Gospodara."²

Također je rekao: "Nada je stremljenje srca i njegovo priklanjanje Voljenom, prekidanje svake veze s onim što ga prekida od Njega Uzvišenog."³

Rečeno je: "Nada je smirenost pri iščekivanju voljenog nakon poduzetog propisanog djela."⁴

Rečeno je: "Nada je vezanje srca za voljenog."⁵

Za nadu je rečeno i: "Pouzdanje u dobrotu Uzvišenog Gospodara."⁶

¹ Muhammed b. Salih el-Munedždžid, *Er-Redž'a'*, 5. str; Muhammed b. Ibrahim el-Hamed, *Kelimat fi-l-Mehabbeti ve-l-Havfi ve-r-Redž'a'*, 26. str.

² *Medaridž-u-s-Salikin*, 2/35.

³ *Er-Rub*, 322.

⁴ El-Munavi, *Fejdu-l-Kadir*, 5/408.

⁵ El-Munavi, *Fejdu-l-Kadir*, 5/67.

⁶ Ibnu-l-Kajjim, *Medaridž-u-s-Salikin*, 2/35.

Rečeno je i: "Nada je žudnja za Allahovom dobrotom i Njegovom milošću."¹

Dakle, pod nadom se podrazumijeva vezanje srca za Uzvišenog Allaha, radovanje Allahovoj dobroti i Njegovim blagodatima i smirenost Njegovom plemenitošću i davanjem.²

Kur'an o nadi u Allaha

Budeš li iščitavao Allahovu knjigu u njoj ćeš pronaći brojne ajete koji te podstiču na nadu u Allaha, subhanehu ve te'ala, Njegov oprost i Njegovu milost.

Ajet u Kur'anu koji najviše podstiče vjernika na nadu u Uzvišenog Allaha jesu Allahove riječi:

﴿ قُلْ يَمَّادِي الَّذِينَ آمَنُوا عَلَيَّ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْعَفُورُ

الرَّحِيمُ ﴿٥٢﴾

"Reci: 'O robovi Moji koji ste se prema sebi ogriješili, ne gubite nadu u Allahovu milost! Allah će, sigurno, sve grijehе oprostiti; On, doista, mnogo prašta i On je milostiv.'"³

Ovo je ajet koji najviše polaže vjerniku nadu u Allahov oprost i Njegovu milost upravo zbog toga što se u njemu spominju brojne velike radosti.

Tako, Uzvišeni Allah na početku ajeta ljude, robove, pripisuje Sebi, spominje ih uz Sebe, kaže: "O robovi Moji" kako bi im na takav način ukazao počast.

Zatim ih spominje po mnogobrojnim grijesima, pretjeranom griješenju, da bi nakon toga im poručio da ne gube nadu u Allahovu milost i oprost tih grijehа. Kada se ovako obraća onima koji pretjerano griješe, tj. oni koji čine mnogobrojne grijehе ne smiju gubiti nadu u Allahovu milost, onda oni koji ne čine mnoge i velike grijehе preči su da ne gube nadu u Allahovu milost.

Zatim, Uzvišeni Allah pojašnjava da ne bismo imali pri sebi nimalo sumnje u Njegov oprost grijehа, pa kaže: "Allah će, sigurno, sve grijehе oprostiti!" Ovdje su grijesi spomenuti izrazom *ex-zunub*, dakle sa određenim članom koji ima značenje sveobuhvatnosti. Međutim, opet i nakon tog izraza slijedi drugi izraz *džemian* koji, također, ima značenje sveobuhvatnosti. Tako

¹ Ebu Nu'ajm, *Hijetu-l-Evlja*, 10/109.

² Muhammed b. Salih el-Munedždžid, *Er-Redž'a'*, 6. Str.

³ Prijevod značenja Ez-Zumer, 53.

da Uzvišeni Allah dva puta jasno potvrđuje da će On Svevišnji oprostiti sve grijeh e i da se ne smije gubiti nada u Njegovu milost.

Uzvišeni Allah će oprostiti sve grijeh e izuzev onih grijeh a koje je spomenuo na drugom mjestu u Kur'an-i-Kerimu, a to je širk, smatranje Allahu nekoga ravnim tako što će se bilo koji vid ibadeta uputiti nekome drugom mimo Allahu. Ukoliko se čovjek ne ostavi ovakvih postupaka i ne pokaje se za njih, Allah mu ih neće oprostiti. O tome Uzvišeni Allah jasno kaže:

﴿ إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ ﴾

"Uistinu, Allah neće oprostiti da Mu se širk čini, a oprostiće ono što je manje od toga onome kome On bude htio!"¹

Zatim, Uzvišeni Allah završava ove plemenite riječi sa Svojim lijepim imenima, pa kaže: "Uistinu, On je El-Gafur i Er-Rahim", tj. On je Onaj koji mnogo prašta i Onaj koji posjeduje ogromnu prostranu milost koju ukazuje Svojim robovima.²

Upravo zbog ovoga brojni naši prethodnici kazali su za ovaj ajet da najviše budi nadu vjerniku u Allahov oprost i Njegovu milost.

Bilježi³ se da je Alija, radijallahu anh, upitao ashabe o ajetu iz Allahove knjige koji najviše podstiče vjernika na Allahovu milost. Spomenuli su mu Allahove riječi:

﴿ وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ يَجِدِ اللَّهَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴾

"Onaj ko kakvo zlo učini ili se prema sebi ogriješi pa poslije zamoli Allaha da mu oprost i - naći će da je Allah Onaj koji mnogo prašta i koji je milostiv."⁴ Nakon toga Alija, radijallahu anh, rekao je: "Nema ajeta u Kur'anu da više podstiče na Allahovu milost kao što je ajet:

﴿ قُلْ يَبْعَادَى الَّذِينَ اسْرَفُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ

الرَّحِيمُ ﴾

"Reci: 'O robovi Moji koji ste se prema sebi ogriješili, ne gubite nadu u Allahovu milost! Allah će, sigurno, sve grijeh e oprostiti; On, doista, mnogo prašta i On je milostiv.'⁵

¹ Prijevod značenja En-Nisa, 48.

² Vidjeti: Eš-Ševkani, *Fethu-l-Kadir*, 4/470.

³ Ibnu Džerir, *Džami'u-l-Bejan*, 24/16; Ibnu Ebi-d-Dunja, *Husnu-z-Zanni billahi*, 69.

⁴ Prijevod značenja En-Nisa, 110.

⁵ Prijevod značenja Ez-Zumer, 53.

Ibnu Abbas, radijallahu anhuma, rekao je za ovaj ajet da je to ajet u Allahovoj knjizi koji najviše budi nadu u Allahovu milost kod vjernika.¹

Ibnu Mes'ud, radijallahu anh, rekao je: "Ajet u Allahovoj knjizi koji najviše raduje jeste ajet u suri Ez-Zumer: 'Reci: -O robovi Moji koji ste se prema sebi ogriješili, ne gubite nadu u Allahovu milost!'"²

Nada u Allaha, Njegov oprost i Njegovu milost osobina je Allahovih vjerovjesnika, najboljih Allahovih robova za kojima se svi mi moramo povesti. Ibrahim, alejhi-s-selam, rekao je:

﴿ وَالَّذِي أَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لِي خَطِيئَتِي يَوْمَ الذِّكْرِ ﴾ (٨٢)

"i Koji će mi, nadam se, pogreške moje na Sudnjem danu oprostiti!"³

Kur'an spominje nadu u Allaha kao osobinu pravih vjernika koji se mogu nadati Njegovoj milosti i oprost, kao što je to i osobina postojanih boraca na Allahovom putu. Uzvišeni kaže:

﴿ إِنَّ الذِّكْرَ ءَامَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَتَ اللَّهِ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾

"Uistinu, oni koji budu vjerovali, i koji učine hidžru, i koji se budu borili na Allahovom putu, takvi se mogu nadati Allahovoj milosti, a Allah je Onaj koji mnogo prašta i koji je Milostivi."⁴

I kaže Uzvišeni:

﴿ وَلَا تَيْسُؤُوا فِي آيَاتِهِ الْقَوْمَ إِنْ تَكُونُوا تَأْمِنُونَ فَإِنَّهُمْ يَأْمِنُونَ كَمَا تَأْمِنُونَ وَتَرْجُونَ مِنَ اللَّهِ مَا لَا يَرْجُونَ ﴾

﴿ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴾ (١٠٤)

"Nemojte malaksati tražeći neprijatelja; ako vi trpite bol, trpe i oni bol kao i vi, a vi se još od Allaha nadate onome čemu se oni ne nadaju. - A Allah sve zna i mudar je."⁵

Ibnu Kesir, rahimehullahu te'ala, kaže: "Vi i oni ste isti kada je riječ o onome što vas snalazi od rana i bolova, međutim, vi se nadate od Allaha nagradi, pomoći i podršci kao što vam je to obećao u Svojoj knjizi preko Svoga poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a to je obećanje istinito i vijest pouzdana; dočim, oni se ničemu od toga ne nadaju."⁶

¹ El-Kurtubi, *El-Džami'u li Ahkami-l-Kur'an*, 9/285.

² Ibnu Džerir, *Džami'u-l-Bejan*, 24/15; Ibnu Ebi-d-Dunja, *Husnu-ŕ-Zanni billabi*, 70.

³ Prijevod značenja Eš-Šu'ara, 82.

⁴ Prijevod značenja El-Bekara, 218.

⁵ Prijevod značenja En-Nisa, 104.

⁶ *Tefsiru-l-Kur'ani-l-Azim*, 1/731.

Kur'an spominje nadu u Allaha kao osobinu učenih i pobožnih ljudi. Uzvišeni Allah kaže:

﴿ أَمَّنْ هُوَ قَدِيتُ مَاتَاءَ اللَّيْلِ سَاجِدًا وَقَائِمًا يَحْذَرُ الْآخِرَةَ وَيَرْجُوا رَحْمَةَ رَبِّهِ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْمَلُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْمَلُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿١﴾ ﴾

"Da li je onaj koji u noćnim satima u molitvi vrijeme provodi, padajući licem na tle i stojeći, strahujući od onoga svijeta i nadajući se milosti Gospodara svoga...? Reci: 'Zar su isti oni koji znaju i oni koji ne znaju? Samo oni koji pameti imaju pouku primaju!'"¹

Zatim Kur'an upozorava na gubljenje nade u Allahovu milost. Pojašnjava da to nije osobina vjernika, već nevjernika. O tome govori na mnogim mjestima. Tako Uzvišeni Allah kaže:

﴿ إِنَّهُ لَا يَأْتِسُّ مِنْ رَبِّهِ إِلَّا الْقَوْمَ الْكَافِرُونَ ﴿٧٧﴾ ﴾

"Doista, samo nevjernici gube nadu u Allahovu milost."²

Također, Svevišnji je rekao:

﴿ إِنَّ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا وَرَضُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاطْمَأَنَّنُوا بِهَا وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ آيَاتِنَا غَافِلُونَ ﴿٧٧﴾ أُولَٰئِكَ مَا لَهُمْ النَّارُ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١﴾ ﴾

"Onima koji se ne nadaju da će pred Nas stati i koji su zadovoljni životom na ovome svijetu, koji su u njemu smireni i onima koji su prema dokazima Našim ravnodušni - prebivalište njihovo biće Džehennem, zbog onoga što su radili."³

I rekao je:

﴿ وَلَوْ يُعْجِلُ اللَّهُ لِلنَّاسِ الشَّرَّ اسْتَعْجَلَهُمْ بِالْخَيْرِ لَفُضِيَ إِلَيْهِمْ أَجْلُهُمْ فَنَذَرُ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١١﴾ ﴾

"Da Allah ljudima daje zlo onako brzo kao što im se odaziva kad traže dobro, oni bi, uistinu, stradali. A Mi ipak ostavljamo da u zabludi svoj lutaju oni koji se ne nadaju da će pred Nas stati."⁴

Kao što vidimo Uzvišeni Allah gubljenje nade u Njegovu milost i Nje-

¹ Prijevod značenja Ez-Zumer, 9.

² Prijevod značenja Jusuf, 87.

³ Prijevod značenja Junus, 7-8.

⁴ Prijevod značenja Junus, 11.

gov oprost učinio je osobinom nevjernika, onih koji na dunjaluku tumaraju u zabludama i koji će na ahiretu Džehennem nastaniti. Stoga, vjernik se ne smije sa njima poistovjetiti ni u čemu. Mora se što je god moguće više razlikovati od njih, kako i on ne bi zaslužio isti opis i istu kaznu na ahiretu. Zbog toga vjernik mora da ima lijepo mišljenje o Allahu, da se nada Njegovoj milosti i Njegovom oprost, da se odazove Allahovim riječima koje je uputio svima:

﴿ قُلْ يَعْبادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ

الرَّحِيمُ ﴿٥٠﴾

"Reci: 'O robovi Moji koji ste se prema sebi ogriješili, ne gubite nadu u Allahovu milost! Allah će, sigurno, sve grijehе oprostiti; On, doista, mnogo prašta i On je milostiv.'"¹

Sunnet o nadi u Allaha

Brojni su hadisi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kojima nas podstiče na nadu u Allahov oprost i Njegovu milost.

Tako Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi od svoga Gospodara, Uzvišenog Allaha, da je On rekao: *"O sine Ademov! O čovječe! Sve dok Me doživlaš i nadaš se Meni Ja ću ti oprostiti grijehе ma koliko ih ti imao! Ako bi Me sreo sa grijesima brojnim toliko da se cijela Zemlja ispuni njima, znaj da bi Me sreo sa isto toliko oprosta! Kada bi učinio grijehа toliko da ispune prostor do nebeskih oblaka, a među njima nema širka, da si Mi nekoga ravnim smatrao, a zatim zatražio oprosta od Mene, Ja bih ti oprostio!"*²

Ovaj hadis-kudsijj, o kojem nas je obavijestio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sadrži poziv Uzvišenog Allaha upućen Svojim robovima da imaju lijepo mišljenje o Njemu, da se nadaju Njegovoj milosti i Njegovom oprost.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tome se prvi odazvao, svojim primjerom pokazao i svoje ashabe na to podsticao.

Rekao je: *"Neka niko od vas ne umire, a da nema lijepo mišljenje o Uzvišenom Allahu!"*³

¹ Prijevod značenja Ez-Zumer, 53.

² Ahmed, Darimi, 2/322; Ibnu Ebi-d-Dunja, *Husnu-ŷ-Zanni billabi*, 32. Hadisu svjedoče hadis Enesa b. Malika, radijallahu anh, kod Tirmizija, 354; i hadis Ebu Derda'a, radijallahu anh, kod Taberanija u *Kebiru*, a šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u *Sabihu Sunena Tirmizije*, 3540.

³ Muslim, 2877.

Jedne prilike dok je gledao robinju kako se brine za svoje dijete, pa ga traži među robljem, a zatim privija na svoje grudi i doji ga, Allahov Poslanik, sallallahu alehi ve sellem, rekao je svojim ashabima: *"Doista je Allah prema Svojim robovima milostiviji od ove prema svome djetetu!"*¹

Rekao je i: *"Kada bi vjernik znao šta se nalazi kod Allaha od kazne, nikada se nijedan vjernik ne bi ponadao Njegovom džennetu! I kada bi nevjernik znao šta se kod Allaha nalazi od milosti, nikada nijedan od njih ne bi izgubio nadu u Njegov džennet!"*²

Obraćao bi se Uzvišenom Allahu dovom: *"Allahu moj, ja se nadam Tvojjoj milosti! Ne prepuštaj me meni samome ni koliko je treptaj oka! Svako moje stanje popravi! Nema istinskog boga mimo Tebe!"*³

Govor ispravnih prethodnika o nadi u Allaha

Ibnu Mes'ud, radijallahu anh, rekao je: "Propast dolazi sa dvoje: gubljenjem nade i umišljenosti!"⁴

Slično je rekao i Muhammed b. Sirin, rahimehullahu te'ala, kada kaže: "Gubljenje nade u Allahovu milost je ono što odvodi u propast."⁵

Abdullah b. El-Mubarek, rahimehullahu te'ala, pripovijedao je: "Došao sam Sufjanu es-Sevriju na Arefatu i zatekao ga da kleči na koljenima, a oči su mu bile ispunjene suzama. Vidjevši ga u takvom stanju, zaplakao sam. On se okrenuo i upitao me: 'Šta ti je?' Upitao sam ga: 'Ko je najgori čovjek od svih ovih iskupljenih?' Odgovorio mi je: 'Onaj koji smatra da im Allah neće oprostiti!'"⁶

Fudajl b. 'Ijjad, radhimehullahu te'ala, pogledao je u ljude na Arefatu kako spominju Uzvišenog Allaha kroz plač, pa je upitao prisutne: "Šta mislite ako bi ovi ljudi ustali ka jednom čovjeku i zatražili od njega samo šesti dio dirhema, srebrenjaka, da li bi ih on odbio, ne dao im što traže od njega u ovakvom svom stanju?" Odgovorili su: "Ne", a on je dodao: "Tako mi Allaha, Allahu je manje da im oprost od te šestine dirhema čovjeku od kojeg bi je zatražili!"⁷

¹ Buharija, 5999; Muslim, 2754.

² Muslim, 2755.

³ Ebu Davud, 5090. Šejh Albani ga je ocijenio dobrim u *Sabihu-l-Džami'u*, 3388.

⁴ Ibnu Hadžer el-Hejtemi, *Ez-Zevadžir an Iktirafi-l-Kebair*, 1/121.

⁵ El-Begavi, *Me'alimu-t-Tenzil*, 1/217.

⁶ Ibnu Redžeb, *Letajfu-l-Me'arif*, 1/310.

⁷ *Letajfu-l-Me'arif*, 1/310.

Imam Tahavija, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Sigurnost i gubljenje nade postepeno izvode iz vjere islama, a put istine je između toga dvoga."¹

El-Begavi, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Gubljenje nade u Allahovu milost je veliki grijeh kao što je veliki grijeh i sigurnost od Allahove kazne."²

Vrste nada

Postoji pet vrsta nade od kojih su dvije pohvalne, jedna pokuđena, jedna strogo zabranjena i jedna dozvoljena. Što se tiče pohvalnih vrsta one su:

1-Nada čovjeka koji čini dobra djela, pokorava se Uzvišenom Allahu onako kako to Svevišnji traži od njega pa se on nada Allahovoj nagradi.

2-Nada čovjeka koji je činio grijeha pa se iskreno pokajao svome Gospodaru nakon čega se nada Allahovom oprost, brisanju grijeha i neobračunavanju za njih.

Što se tiče pokuđene nade ona je:

3-Nada čovjeka koji ustrajava u činjenju grijeha i loših djela Uzvišenom Allahu, daleko je od pokornosti i dobrih djela, ali i pored svega toga nada se Allahovoj milosti i Njegovom oprost.³

4-Strogo zabranjena nada koja biva kada se čovjek nada nekome drugom mimo Allaha u onim stvarima koje posjeduje samo Svevišnji Allah.

A dozvoljena nada je:

5- Urođena nada, koja biva ukoliko se nadaš i očekuješ od neke osobe da ti učini ono što je ona u osnovi u stanju i što ona posjeduje, kao npr. da kažeš čovjeku: "Nadam se da ćeš doći."⁴

Uvjeti ispravne nade u Allaha i njeni pokazatelji

Uvjet ispravne nade u Uzvišenom Allaha jeste činjenje dobrih djela. Nemoguće je da se čovjek nada Allahovom oprost, Allahovoj milosti i Njegovoj nagradi, a da zapostavlja činjenje dobrih djela. Na mnogim mjestima u Kur'an-i-Kerimu Uzvišeni Allah spomenuo je dobra djela uz nadu u Allaha. Tako Uzvišeni Allah kaže:

﴿فَن كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِمْ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِمْ أَحَدًا ﴿١١٠﴾﴾

¹ *El-Akidetu-t-Tabavijje*, 61.

² *Me'alimu-t-Tenzil*, 3/61.

³ Ibnu-l-Kajjim, *Medaridžu-s-Salikin*, 2/37.

⁴ *Osnove islamskog vjerovanja*, 58. str.

"Onaj koji se nada lijepom susretu sa svojim Gospodarem neka čini dobra djela i neka u ibadetu svome Gospodaru nikoga ravnim ne smatra."¹

Onaj koji bude činio grijeha i loša djela, zapostavljao dobra djela, i opet se nadao Allahovom oprost i Njegovoj prostranoj milosti, takav samo sebe obmanjuje i njegovi postupci ubrajaju se u puste želje, a ne u ispravnu nadu u Allaha, subhanehu ve te'ala. Uzvišeni Allah govori o takvima pa kaže:

﴿ فَخَلَفَ مِنْ بَعدِهِمْ خَلْفٌ وَرثُوا الْكِتَابَ يَأخُذُونَ عَرَضَ هَذَا الْأَدْنَىٰ وَيَقُولُونَ سَيُغْفَرُ لَنَا ۗ ﴾

"I poslije njih ostala su pokoljenja koja su Knjigu naslijedila i koja su kupila mrvice ovoga prolaznoga svijeta, i govorila: 'Biće nam oprosteno!'"²

Allah, subhanehu ve te'ala, kori Vlasnika dvije bašče pa kaže:

﴿ وَدَخَلَ جَنَّتَهُ وَهُوَ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ ۗ قَالَ مَا أَظُنُّ أَنْ تَبِيدَ هَذِهِ أَبَدًا ﴿٣٥﴾ وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِنْ رُودْتُ

إِلَىٰ رَبِّي لَأَجِدَنَّ خَيْرًا مِنْهَا مُنْقَلَبًا ﴿٣٦﴾ ۗ

"I on uđe u vrt svoj, nezahvalan Gospodaru svome na blagodatima, govoreći: 'Ne mislim da će ovaj ikada propasti, i ne mislim da će ikada Smak svijeta doći; a ako budem vraćen Gospodaru svome, sigurno ću nešto bolje od ovoga naći.'"³

Onaj koji bude činio djela koja Uzvišeni Allah prezire i ne voli, ne bude korio svoju dušu zbog toga, ne bude se kajao i Uzvišenom Allahu vraćao, a uprkos svemu tome očekivao da mu Allah oprost i Svoju milost ukaže, taj je poput onoga koji se nada žetvi onoga što nije ni posijao, ili poput onoga koji posije sjeme u neplodnu zemlju pa je poslije ne obrađuje, ne okopava i ne zalijeva.

Dočim, onaj koji posije sjeme imana, pa ga zalijeva vodom pokornosti, obrađuje ga i održava dobrim djelima, svoje srce očisti od prezrenog morala, za postojanost sve do svoje smrti moli Uzvišenog Allaha, takav se ispravno nada u Allahov oprost i Njegovu prostranu milost.⁴

Svevišnji Allah pojašnjava u Svojoj knjizi koji se to robovi sa pravom mogu nadati Njegovoj milosti. Kaže Uzvišeni Allah:

¹ Prijevod značenja El-Kehf, 110.

² Prijevod značenja El-E'araf, 169.

³ Prijevod značenja El-Kehf, 35-36.

⁴ Muhammed DžemAliddin el-Kasimi, *Mev'izatu-l-Mu'minin min Ihjai 'Ulumi-d-Din*, 290.

﴿ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَكْبَرُكَ يَرْجُونَ رَحْمَتَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾

"Uistinu, oni koji budu vjerovali, i koji učine hidžru, i koji se budu borili na Allahovom putu, takvi se mogu nadati Allahovoj milosti a Allah je Onaj koji mnogo prašta i koji je Milostivi."¹

Također je rekao Uzvišeni Allah:

﴿ إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تِجَارَةً لَّن تَبُورًا ﴾

"Oni koji Allahovu Knjigu čitaju i molitvu obavljaju i od onoga čime ih Mi opskrbljujemo udjeljuju, i tajno i javno, sa pravom se mogu nadati nagradi koja neće nestati."²

Preljeko je rekao Ebu Osman el-Džizzi, rahimehullahu te'ala: "Od pokazatelja uspjeha jeste da činiš djela pokornosti i strahuješ hoće li ti biti primljena ili ne! I od pokazatelja propasti je da činiš grijeha i nadaš se spasul!"³

Kao i Šah el-Kirmani: "Znak ispravne nade jeste lijepo činjenje dobrih djela."⁴

Jahja b. Mu'az er-Razi, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Ne znam da ima veće obmane od te da se namjerno čine grijesi bez kajanja za njih uz istovremeno očekivanje oprosta; da se očekuje blizina Gospodara, azze ve dželle, bez pokornosti Njemu; da se očekuju džennetski plodovi sa džehennemskim sjemenom; da se sa grijesima traži Kuća pokornih; da se očekuje nagrada bez djela, nizašto; da se nada Allahu uz zapostavljanje dobrih djela."⁵

Hasan el-Basri, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Doista su lažne nade u Allahov oprost pojedine ljude toliko obmanule da su otišli sa ovoga svijeta bez da su se pokajali Uzvišenom Allahu za svoje grijeha! Jedan od njih bi govorio: 'Ja imam lijepo mišljenje o svome Gospodarul' Slagao je. Da je pri sebi imao lijepo mišljenje o svome Gospodaru imao bi pri sebi i lijepa djela!"⁶

Dakle, činjenje dobrih djela uslov je ispravne nade u Allahov oprost, Njegovu milost i nagradu.

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Islamski učenjaci su slož-

¹ Prijevod značenja El-Bekara, 218.

² Prijevod značenja Fatir, 29.

³ Ibnu Hadžer, *Fethu-l-Bari*, 11/301.

⁴ Ibnu-l-Kajjim, *Medaridž-u-s-Salikin*, 2/37.

⁵ Muhammed DžemAliddin el-Kasimi, *Mev'izat-u-l-Mu'minin min Ihjai 'Ulumi-d-Din*, 290.

⁶ El-Kurtubi, *El-Džami'u li Ahkami-l-Kur'an*, 15/338; Ibnu-l-Kajjim, *El-Dževabu-l-Kafi*, 37.

ni da nada nije ispravna bez djela."¹

Što se tiče pokazatelja ispravne nade u Allaha, Njegov oprost i Njegovu milost, oni su sljedeći:

1- Okretanje Allahu, subhanehu ve te'ala, sa svim vidovima ibadeta, svim djelima koje Uzvišeni Allah voli i kojima je On Svevišnji zadovoljan. Tako Uzvišeni Allah kaže:

﴿ اٰمَنَ هُوَ فَلَيَنْتَ اٰنَاءَ اَيْلٍ سَلِيْدًا وَّقَايْمًا يَحْذُرُ الْاٰخِرَةَ وَّيَرْجُو رَحْمَةَ رَبِّهٖ ۝ ﴾

"Onaj koji u noćnim satima u molitvi vrijeme provodi, padajući licem na tle i stojeći, strahujući od onoga svijeta i nadajući se milosti Gospodara svoga?"²

2- Često upućivanje dove Uzvišenom Allahu, kako kaže Svevišnji:

﴿ وَاذْعُوْهُ حَوْقًا وَّطَمَعًا اِنَّ رَحْمَتَ اللّٰهِ قَرِيْبٌ مِّنَ الْمُحْسِنِيْنَ ۝ ﴾

"I dozivajte Ga iz straha i nade! Uistinu, Allahova milost je blizu dobročinitelja!"³

3- Ustrajnost na slijedenju sunneta Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ostavljanje novina u vjeri. Uzvišeni Allah je rekao:

﴿ لَمَّا كَانَ لَكُمْ فِي رَسُوْلٍ اللّٰهُ اَسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُو اللّٰهَ وَّالْيَوْمَ الْاٰخِرَ وَاٰتَى اللّٰهَ كَبِيْرًا ۝ ﴾

"Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor za onoga koji se nada Allahovoj milosti i nagradi na onome svijetu, i koji često Allaha spominje."⁴

4- Lijepo mišljenje o Uzvišenom Allahu jer je došlo u hadisu kudsijju da je Uzvišeni Allah rekao: *"Ja sam kod mišljenja Moga roba o Meni!"⁵*

5- Često obračunavanje duše i kajanje za učinjene grijehe jeste ono zbog čega će vjernik težiti da stalno popravlja svoje stanje, da ustrajava u činjenu dobrih djela i nada se njihovom primanju kod Uzvišenog Allaha. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, kada vi ne biste grijehili, Allah bi umjesto vas doveo drugi narod koji bi grijehio i tražio oprost od Allaha pa bi im On opraštao!"⁶*

¹ Medaridžu-s-Sahikin, 2/36.

² Prijevod značenja Ez-Zumer, 9.

³ Prijevod značenja El-E'araf, 56.

⁴ Prijevod značenja El-Ahzab, 21.

⁵ Buharija, 7405; Muslim, 2675.

⁶ Muslim, 2749.

Kako postići ispravnu nadu u Allaha

Da bi vjernik u svome srcu izgradio ispravnu nadu u Allaha, subhanehu ve te'ala, Njegovu milost i Njegov oprost, potrebno je da posegne za djelima koji ga dovode do toga. Od tih djela i postupaka jesu i sljedeći:

1-Spoznavaja i vjerovanje u Allahova lijepa imena i uzvišena svojstva

Poznavanje i vjerovanje u Allahova lijepa imena, naročito ona koja govore o Njegovoj milosti i plemenitosti, Njegovom oprost i dobročinstvu, vjernika muslimana bodre da ne klone i ne izgubi nadu u Allahovu milost i Njegovu dobrotu. Vjernik kada poznaje i vjeruje u Allahova svojstva milosti, blagosti, praštanja, prelaženja preko grijeha i njihova skrivanja, primanju dove i pokajanja; on kada god zapadne u grijeh, doziva svoga Gospodara da mu se smiluje, da mu primi pokajanje i oprost mu grijeha. Moli Ga da mu prekrije grijeha i ne obračunava ga za njih na Sudnjem danu. Zna da će mu se njegov Gospodar odazvati, primiti njegovu dovu, tako da klonulost i gubljenje nade ne nalaze puta do njegova srca!¹

2-Posjedovanje lijepog mišljenja o Uzvišenom Allahu

Es-Sefarini, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Stanje naših prethodnika ogledalo se u sljedećem: nadi bez zapostavljanja djela i strahu bez klonulosti. U svemu tome neophodno je lijepo mišljenje o Uzvišenom Allahu."²

3-Vežanje srca za Uzvišenog Allaha i čvrsto povjerenje u Njega

Neophodno je da vjernik svoje srce veže samo za Uzvišenog Allaha, da ima čvrsto povjerenje u Njega u svim stanjima i situacijama, da ne gubi nadu u Allahovu milost, Njegovu pomoć i izlaz od Njega, subhanehu ve te'ala, da čvrsto vjeruje da će mu Allah nakon tegobe slast dati, nakon čega će nastojati da čini što je moguće više dobrih djela, da savjetuje i poziva druge dobru, da bude zadovoljan sa malim, da se kloni svakog mogućeg zla.³

4-Provođenje svoga života u strahu i nadi

Uzvišeni Allah hvali Svoje robove vjernike pa kaže:

¹ 'Ulvi es-Sekkaf, *Sifatullahi azze ve dželle el-varidetu fi-l-Kitabi ve-s-sunne*, 1/31-32.

² *Gizau-l-elbabi fi Šerhi Menzumeti-l-adabi*, 1/466.

³ Muhammed Ibrahim el-Hamed, *El-Himmetu-l'alije*, 1/50.

﴿إِنَّهُمْ كَانُوا يُسْئِرُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَ رَبَّهُمْ وَكَانُوا لَنَا خُشُوعِينَ ﴿٩٠﴾﴾

"Oni su hitali da čine dobra djela i Nas su dozivali iz nade i straha i prema Nama su iskazivali strahopoštovanje!"¹

Es-Sefarini, rahimehullahu te'ala, kaže: "Vjerodostojno se prenosi od Imama Ahmeda da je rekao: 'Neophodno je da kod vjernika strah i nada budu isti. Ukoliko bilo koje od ovoga dvoga predvlada kod njega, on će biti upropašten.' Ovo i jeste pravedno, jer, ukoliko nad njim predvlada strah, on će ga dovesti do klonulosti i gubljenja nade. Dočim, ukoliko kod njega predvlada nada, onda će ga učiniti sigurnim od Allahove kazne."²

5-Svjesnost koje nam je sve blagodati Uzvišeni Allah ukazao

Vjernik se često treba prisjećati blagodati koje mu je Uzvišeni Allah ukazao: stvorio ga je nakon što nije bio vrijedan spomena, stvorio ga je u najljepšem liku, podario mu je sluh i vid, zemlju mu prostranom i pogodnom za stanovanje učinio, slao mu knjige i poslanike, olakšao mu ulazak u ovu veličanstvenu vjeru.

Kada mu je Uzvišeni Allah sve ovo, a i mnogo drugo dobro dao, onda se vjernik nada Allahovom dobru i na drugome svijetu, Ahiretu, traga za djelima koja ga približavaju svome Gospodaru, djelima zbog kojih se može nadati Allahovoj milosti i Njegovom oprost.

6-Prisjećanje na Allahovo obećanje da će On sigurno nagraditi dobre, da neće zapostaviti djela dobročinitelja

Iako vjernik u potpunosti i ne bude zasluživao ovu nagradu, on će joj se nadati od Uzvišenog Allaha, jer Allah, subhanehu ve te'ala, posjeduje ogromnu dobrotu, kada nagrađuje, onda to uvijek više čini.

7-Svjesnost Allahove prostrane milosti

Vjernik zna da je Allahova milost pretekla Njegovu srdžbu, zna da je On Svemilosni i Milostivi, Neizmjerio bogati, Plemeniti i Blagi spram Svojih robova, pa vjernik, kada i pogriješi, učini neko loše djelo, zna da je Uzvišeni Allah Blagi, Onaj koji ne požuruje sa kaznom Svojih robova, već im daje vremena da Mu se pokaju za svoje prijestupe; zna da je On Svemilosni i da će

¹ Prijevod značenja El-Enbija, 90.

² *Gizaw-l-elbabi fi Serhi Menzumeti-l-adabi*, 1/462.

oprostiti svaki grijeh ukoliko Mu se iskreno pokaje za njega; zna da se više rađuje pokajanju Svoga roba nego što se rob rađuje svom ponovnom povratku u život. Zato vjernik ne gubi nadu u Allahovu milost i Njegov oprost, već žuri svome Gospodaru moleći Ga da mu ukaže Svoju dobrotu i na dunjaluku i na ahiretu.

Plodovi i vrijednosti nade u Allaha

Nada u Allaha rezultira brojnim vrijednostima i koristima od kojih su i:

1-Činjenje ibadeta i ustrajavanje u njemu

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, kaže kada opisuje vrste povratnika Allahu, subhanehu ve te'ala: "Od njih je i povratnik Allahu koji se prihvata svih pokornosti i dobrih djela koja približavaju Njemu Uzvišenom, u njima se maksimalno zalaže i trudi i sva ta djela kojima se pokorava i približava Uzvišenom Allahu on čini s ljubavlju, učinjena su mu dragim. Izvor ovakvog povratka Allahu jeste nada u Njega, spoznaja Allahovog obećanja i nagrade, žudnja za Allahovim dobrom."¹

2-Doživljavanje ibadeta i uživanje u njemu

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Nada je vodič koji vodi srca ka mjestu voljenog, a to je drugi svijet, Ahiret. Ona uljepšava srcima put do svoga Gospodara, podstiče ga na njega i ustrajnost u njemu. Da nije nade u Allaha niko ovim putem ne bi krenuo, jer, uistinu, strah nije dovoljan da pokrene čovjeka, već, ljubav je ta koja pokreće čovjeka, strah ga zabrinjava, a nada vodi."²

3-Često upućivanje dove Uzvišenom Allahu

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Dova je izgrađena na nadi u Allaha, jer, uistinu onaj koji dovi, da se ne nada odgovoru na svoj zahtjev i svoju potrebu, on ne bi upućivao dovu."³

4-Spas od Allahove srdžbe

Ovaj plod proizilazi iz prethodnog, jer Uzvišeni Allah voli da Ga Njegovu robovi dozivaju, da Mu se obraćaju skrušeno i ponizno, da se nadaju

¹ *Tariku-l-Hidžretejmi*, 272.

² *Medaridž-u-s-Salikin*, 2/50.

³ *Beda'iu-l-Fevaid*, 3/523.

Njegovom uslišavnju dova. On Uzvišeni najdarežljiviji je od svih od kojih se traži, On najviše daje, a Onaj koji je Darežljiv i Plemenit, On voli da Ga ljudi pitaju i od Njega traže kako bi im i dao. Tako, ako ne budu tražili od Njega, On će se rasrditi na njih.

Ebu Hurejre, radijallahu anh, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Uistinu, onaj koji ne bude tražio od Allaha, On će se rasrditi na njega.*"¹

Dakle, onaj koji se nada Allahu, on Mu često i upućuje dovu, traži Njegov oprost i Njegovu milost, a onaj ko bude tražio od Allaha, Allah se neće rasrditi na njega.

5-Upoznavanje s Allahovim lijepim imenima

Onaj koji se nada Allahu, Njegovom oprost, milosti, dobroti, plemenitosti; on se i upoznaje sa svim Allahovim imenima koji govore o onome čemu se on nada od Allaha. Tako je on vezan za Allahovo lijepo ime *El-Gafur* (Onaj koji mnogo prašta) jer se nada Allahovom oprost, vezan je za Allahova lijepa imena *Er-Rahman* i *Er-Rahim* (Svemilosni i Milostivi) jer se nada Allahovoj milosti, *El-Kerim* (Plemeniti) jer se nada od Allaha da bude plemenit prema njemu, *Et-Tevvab* (Onaj koji prima pokajanje) jer se nada od Uzvišenog Allaha da primi njegovo pokajanje i sl.

6-Česti spomen Uzvišenog Allaha

Dok se rob nada svome Gospodaru, očekuje od svoga Gospodara da mu usliša njegovu dovu, podari ono što traži od Njega, on se svo to vrijeme više veže za svoga Gospodara, više Ga spominje, ustrajava u dovi, u svakoj situaciji je svjestan svoga Gospodara. A čovjek svakodnevno ima nekakve potrebe, tako da se rob vjernik tokom cijelog svoga života veže za Uzvišenog Gospodara.

7-Postizanje željenog

Kada vjernik svoje srce veže za Uzvišenog Allaha, Allah mu i da ono čemu se on nada, tako da vjernik i postiže željeno.

Ibnu-I-Kajjim, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Što god vjernik bude imao ljepše mišljenje o svome Gospodaru, to će Mu se više i nadati, pa će se više i oslanjati na Njega Uzvišenog, zbog čega Svevišnji Allah neće zaposta-

¹ Tirmizi, 3373; Ibnu Madže, 3827. Šejh Albani ga je ocijenio dobrim.

viti njegovu nadu. On, uistinu, ne zapostavlja nadu onoga koji Mu se nada, niti zapostavlja dobra djela onoga koji ih radi."¹

Kada rob postigne željeno kod Allaha, zasigurno će se više i vezati za svoga Gospodara, više će Ga dozivati i oslanjati se na Njega, tako će neprestano prelaziti sa dobra na dobro.

Najbolje čemu se treba nadati i za što treba raditi rob jeste postizanje Allahovog zadovoljstva, ulazak u Džennet, gledanje u plemenito lice Uzvišenog Allaha. Stoga nastoj da budeš od onih koji žude ovom najvrijednijem, kako bi na kraju, ako Allah da, i postigao željeno.

8-Iskazivanje ljubavi prema Uzvišenom Allahu

Ovo je rezultat prethodnog, jer kada rob nešto traži od Allaha i nada se od Njega, pa mu to Uzvišeni Allah i podari, njegova ljubav prema svome Gospodaru se povećava neminovno.

9-Zahvalnost na Allahovim blagodatima

Kada rob postigne željeno, ono čemu se nada od Allaha, on biva zahvalan svome Gospodaru na tome, a zahvalnost na blagodatima jedan je od najboljih ibadeta kojima se obožava Uzvišeni Allah.

Uzvišenog Allaha molim da nas učini od Njegovih iskrenih, istinskih vjernika, koji će se odazivati Njegovoj riječi i riječi Njegovog Vjerovjesnika, Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, nastojati prvi biti u činjenju onoga što nam je naređeno i najudaljeniji od onoga što nam je u našoj lijepoj vjeri islamu zabranjeno!

﴿ هَذَا بَيَانٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴾

"Ovo je pojašnjenje svim ljudima, a uputa i oporuka samo bogobojažnima!"²

¹ Medaridžu-s-Salikin, 1/471.

² Prijevod značenja Ali Imran, 138.

ET-TEVEKKUL – ISTINSKI OSLOMAC NA ALLAHA

Uvod

Tevekkul je posebna osobina vjernika. Jedna je od najvećih imanskih obaveza. Jedan je od najvisočijih stepena tevhida i najznačajnijih ibadeta koji približavaju Milostivom Allahu.

Tevekkul je vezan za sva vjerska djela, bez obzira bila ona obavezna, preporučena ili dozvoljena, u svima njima vjernik se mora oslanjati na Allaha i tražiti pomoć od Njega za njihovo ostvarenje.

Upravo zbog toga velika je i potreba vjernika za tevekkulom i istinski vjernici kada god se pred njima ispriječi neka potreba oni u njoj pribjegavaju Allahu, subhanehu ve te'ala, oslanjaju se na Njega i vraćaju se Njemu, pa On Uzvišeni olakšava ono što je teško, iz tegobe daje izlaz i olakšicu, olakšava vjerniku da ostvari ono što želi, usljed čega vjernik biva smiren i zadovoljan Allahovom odredbom.

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Kada bi čovjeku bilo naređeno od ukloni neko brdo i kada bi se on istinski oslonuo na Allaha u tom djelu, zasigurno bi ga i uklonuo."¹

Značenje tevekkula i njegova suština

Et-Tevekkul u arapskom jeziku ima značenje oslanjanja i prepuštanja, predavanja. Također, za tevekkul se kaže: iskazivanje svoje nemoći i oslanjanje na drugog.²

U šerijatskoj terminologiji tevekkul ima značenje pouzdanja u Allaha, oslanjanja na Njega, prepuštanja svih stvari Njemu i traženja pomoći od Njega uz činjenje propisanih i dozvoljenih djela.

Ibnu Redžeb, rahinehullahu te'ala, kaže: "Tevvekul je istinski oslonac srcem na Uzvišenog Allaha prilikom postizanja koristi i odagnavanja štete, na dunjaluku ili ahiretu."³

Šejh Muhammed b. Salih el-'Usejmin, rahimehullahu te'ala, kaže: "Tevekkul je istinski oslonac na Allaha, subhanehu ve te'ala, u pribavljanju koristi i odagnavanju štete čineći razloge koje je propisao Allah."⁴

¹ *Medaridžu-s-Salikin*, 1/81.

² *El-Kamus el-Mubit*, 1069; *Mubtaru-s-Sihab*, 306. str.

³ *Džami'u-l-'Ulumi ve-l-Hikemi*, 409.

⁴ *El-Kavlul-Mufid 'ala Kitabi-t-Tevhid*, 1/575.

Ez-Zubejdi, rahimehullahu te'ala, kaže: "Tevekkul je čvrsto pouzdanje u ono što se nalazi kod Allaha i okretanje od svega onoga što se nalazi u rukama ljudi."¹

Dakle, suština tevekkula jeste u činjenju propisanih djela i oslanjanju na Onoga koji ih je i propisao, tj. na Uzvišenog Allaha, ubjeđenje da se sve nalazi u Njegovim rukama, pa ukoliko On nešto želi to će i biti, u protivnom niko ne može učiniti da se to desi.

Položaj tevekkula u islamu

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿ وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴾

"... u Allaha se pouzdajte, ako ste vjernici!"² Uzvišeni Allah je u ovom ajetu tevekkul učinio uslovom imana, pa kada nestane uslova tj. tevekkula, tada nestaje i imana.

Na drugom mjestu rekao je Uzvišeni:

﴿ فَعَلَيْهِ تَوَكَّلُوا إِن كُنْتُمْ مُسْلِمِينَ ﴾

"...u Njega se pouzdajte ako ste muslimani!"³ Uzvišeni Allah je učinio oslonac na Njega dokazom ispravnosti islama.

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Tevekkul sadrži polovinu vjere, a drugu polovinu sadrži *inabet*-istinski povratak Allahu, jer se vjera sastoji od *isti'aneta*-traženja pomoći i ibadeta, pa je tevekkul *isti'anet*-traženje pomoći samo od Allaha na ustrajnosti u ibadetu, a *inabet*-povratak Allahu je ibadet."⁴

Ibnu Tejmije, rahimehullahu te'ala, kaže: "Uistinu je oslonac na Allaha obavezan, naprotiv to je jedna od najvećih obaveza, upravo kao što je i iskrenost prema Allahu obavezna. Uzvišeni Allah naređuje tevekkul u brojnim ajetima strožije nego što naređuje abdest i kupanje od dženabeta, kao što također, zabranjuje oslanjanje na nekoga drugog mimo Njega Uzvišenog."⁵

Se'id b. Džubejr, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Tevekkul obuhvata ci-

¹ Ez-Zubejdi, *Tadžu-l-'Arus*, glagol *vekele*, El-Džurdžani, *Et-Ta'rifat*, 74.

² Prijevod značenja El-Maida, 23.

³ Prijevod značenja Junus, 84.

⁴ *Medaridžu-s-Salikin*, 1/113.

⁵ Ibnu Tejmije, *El-Iman*, 1/17.

jeli iman."¹

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala kaže: "Najveći i najvrijedniji vid tevekkula jeste oslonac na Allaha u traženju upute, obožavanja samo Njega, slijeđenju samo Njegova Poslanika, borbi protiv sljedbenika laži. Ovo je tevekkul Poslanika i njihovih posebnih sljedbenika."²

Stoga istinski i potpuni oslonac na Allaha ne mogu ostvariti osim posebni vjernici kako se spominje u hadisu koji govori o ulasku 70 000 iz ummeta Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, u Džennet bez polaganja računa i kazne. Za njih je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "To su oni koji ne traže da im se uči rukja, koji se ne bave praznovjerjem i zlosutnjom, koji se ne liječe kef'om-žigosanjem i koji se istinski oslanjaju na svoga Gospodara."³

Od takvih je bio Ukaša b. Mihsan, radijallahu anh, kako se spominje u nastavku prethodnog hadisa da je zatražio od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da zamoli Allaha da bude jedan od prethodno spomenutih, pa mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da je on od njih.

Također, Imran b. Husajn el-Huza'i, radijallahu anh. To je čuveni ashab koji je primio islam u godini Hajbera. U bitci za oslobođenje Mekke nosio je bajrak plemena Huza'a. Bio je od uglednih pravnika iz reda ashaba. Omer, radijallahu anh, poslao ga je u Basru da ljude poučava Allahovoj vjeri, gdje je i umro 52. h.g. Kažu učenjaci da je nakon Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, Imran b. Husajn bio predvodnik mutevekkila. Kaže se da je imao neku kožnu bolest pa je saburao na njoj zbog čega su ga selamili meleki. Jedno vrijeme je posustao i liječio se, pa su ga meleki prestali selamiti. Zatim je ostavio liječenje pa su se i meleki vratili i ponovo ga selamili.⁴

Tevekkul u Kur'anu

Ono što ukazuje na važnost tevekkula jeste i to što ga je Uzvišeni Allah naredio u najznačajnijim situacijama:

1- Naredio je Uzvišeni Allah tevekkul u ibadetu. Rekao je:

﴿فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ﴾

"Obožavaj samo Njega (Allaha) i na Njega se osloni."⁵

¹ Ibnu Ebi Dunja, *Et-Tevekkul 'ala-llahi*, 39; s vjerodostojnim lancem prenosilaca.

² Ibnu-l-Kajjim, *El-Fevaid*, 129. str.

³ Buharija, 5705; Muslim, 220.

⁴ Muslim, 3033.

⁵ Prijevod značenja Hud, 123.

2- Naredio je tevekkul u da'wetu-pozivu Allahovoj vjeri. Rekao je:

﴿ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْمَغْلِيِّ ﴾ (١٣)

"A oni, ako se okrenu, ti reci: 'Allah je meni dovoljan! Nema drugog istinskog boga osim Njega! Ja se samo na Njega oslanjam i On je Gospodar Arša Veličanstvenog!'"¹

Nuh, alejhi-s-selam, rekao je svome narodu:

﴿ يَنْقُورُ إِنْ كَانَ كَبُرَ عَلَيْكُمْ مَقَامِي وَتَذِكْرِي بِتَايَاتِ اللَّهِ فَعَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْتُ فَأَجْمِعُوا أَمْرَكُمْ وَشُرَكَاءَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُنْ أَمْرُكُمْ عَلَيْكُمْ غُمَّةً ثُمَّ اقْضُوا إِلَيَّ وَلَا تُنظِرُونِ ﴾ (١٤)

"O narode moj, ako vam je dodijao Moj boravak među vama i moje opominjanje Allahovim dokazima, - a Ja se stalno uzdam u Allaha -, onda se, zajedno sa božanstvima svojim, odlučite, i to ne krijte; zatim završite samnom i više ne čekajte."²

Zato onaj koji poziva Allahu, ukoliko mu se ne odazovu oni koje on poziva, već se okrenu od njega i suprotstavljaju mu se, na njemu je da se istinski osloni na Allaha, Allah će ga zaštititi njihova zla i njegova prsa učiniti prostranim.

3- Naredio je tevekkul prilikom suđenja, izdavanja i prihvatanja presude. Rekao je Uzvišeni:

﴿ إِنْ أَعْرَضْتُمْ عَنْكُمْ فَلْيَسْتَوِ الْاِمْتَرِكُونَ ﴾ (١٥)

"... Sud pripada jedino njemu, Ja se u njega uzdam, i neka se samo u Njega uzdaju oni koji se uzdaju!"³

Rekao je:

﴿ وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهُ إِلَى اللَّهِ ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبِّي عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ ﴾ (١٦)

"U čemu god vi da se razidete, pa presuda pripada Allahu, to vam je Allah, moj Gospodar, samo na Njega se oslanjam i samo se Njemu vraćam."⁴

4- Naredio je oslonac na Allaha u borbi protiv neprijatelja. Rekao je:

﴿ إِنْ يَنْصُرْكُمُ اللَّهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمْ وَإِنْ يَخْذُلْكُمْ فَمَنْ ذَا الَّذِي يَنْصُرْكُمْ مِنْ بَعْدِهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴾ (١٧)

¹ Prijevod značenja Et-Tevba, 129.

² Prijevod značenja Junus, 71.

³ Prijevod značenja Jusuf, 67.

⁴ Prijevod značenja Eš-Šura, 10.

"Ako vas Allah pomogne, nema tog koji će vas nadvladati; ali ako vas ostavi i prezrenim učini, ko je taj koji će vas pomoći nakon Njega! Zato samo na Allaha neka se oslanjaju vjernici!"¹

5- Naredio je Uzvišeni Allah tevekkul prilikom dogovaranja oko važnih poslova. Rekao je:

﴿ قَاعَفُ عَنْهُمْ وَأَسْتَغْفِرُ لَهُمْ وَشَاوَرُهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ ﴾ (١٦٩)

"Pređi im preko greške, traži oprost za njih i dogovaraj se s njima, pa kada se dogovoriš, doneseš čvrstu odluku, ti se osloni na Allaha, uistinu Allah voli one koji se istinski oslanjaju na Njega."²

6- Naredio je Uzvišeni Allah tevekkul prilikom traženja opskrbe. Rekao je:

﴿ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ﴿٢﴾ وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ ﴾

"Onome ko se istinski Allaha bude bojao, Allah će mu dati izlaz i opskrbit će ga odakle se on i ne nada, a ko se osloni na Allaha, On mu je dovoljan!"³

7- Naredio je Uzvišeni Allah tevekkul prilikom sklapanja ugovora i davanja obećanja, pa u kazivanju o Ja'kubu i njegovim sinovima, kada su tražili od njega da pošalje sa njima mlađeg im brata Benjamina, nakon što su mu dali obećanje da će ga vratiti rekao je Ja'kub, alejhi selam:

﴿ فَلَمَّا آتَوْهُ مَوْثِقَهُمْ قَالَ اللَّهُ عَلَى مَا نَقُولُ وَكِيلٌ ﴾ (١٦)

"... pa kada su mu dali čvrsto obećanje, on reče: 'Allah je Taj na kojeg se oslanjamo u onome što smo se dogovorili!'"⁴

Sve ovo bez imalo sumnje ukazuje na veličinu i položaj tevekkula u islamu.

Tevekkul u sunnetu

Brojni su hadisi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u kojima se spominje tevekkul.

Tako govoreći o Dedždžalu i njegovoj fitni, u hadisu Hašima b. Amra-kaže Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Ko kaže: 'Ti si moj Gospo-

¹ Prijevod značenja Ali Imran, 160.

² Prijevod značenja Ali Imran, 159.

³ Prijevod značenja Et-Talak, 2-3.

⁴ Prijevod značenja Jusuf, 66.

dar!", taj će biti iskuš'an, dok onaj koji kaže: 'Lažeš! Moj Gospodar je Allah i ja se samo na Njega oslanjam', njemu neće ništa nauditi..."¹

Od Ebu Se'ida el-Hudrija, radijallahu anh, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kako da uživam kada je Vlasnik roga primaknuo sebi rog i sluša kada će mu biti naredeno da pubne pa da i pubne." Te riječi kao da su teško pale ashabima Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa im je rekao: "Recite: 'Allah nam je dovoljan, divan li je On zaštitnik i samo se na Allaha oslanjamo.'"²

Prenosi se od Enesa b. Malika, radijallahu anh, da je neki čovjek rekao: "Allahov Poslaniče! Hoću li svezati devu i oslonuti se na Allaha, ili ću je pustiti i oslonuti se na Allaha?" Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Sveži je i osloni se na Allaha."³

Od Omera b. El-Hattaba, radijallahu anh, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada biste se vi istinski oslanjali na Allaha, On bi vas opskrbljivao kao što opskrbљуje ptice: jutrom odlaze gladne, a pred večer se vraćaju site."⁴

Tevekkul u govoru selefa

Ibnu Mes'ud, radijallahu anh, rekao je: "Zlosutnja je širk i nema nijednog od nas da ga ne pogađa dio toga, ali to Allah sve odstranjuje tevekkulom na Njega."⁵

Upitan je Hasan el-Basri o tevekkulu pa je rekao: "Zadovoljstvo Allahom."⁶

Muslim b. Jesar je rekao: "Čini djela poput čovjeka koji smatra da će ga spasiti samo njegova djela i osloni se na Allaha poput čovjeka kojeg neće pogoditi ništa drugo osim ono što mu je Allah odredio."⁷

¹ Ahmed, 16304; Taberani u *Kebiru*, 456. Hejsemi u *Medžme'i-z-Zevaid*, 7/343-343; kaže: "Prenosioci ovog hadisa su prenosioci Sahiha." Dok je šejh Mukbil rekao: "Jeste, prenosioci su prenosioci Sahiha, ali je lanac prenosilaca prekinut." Vidjeti: *Ehadisu Mu'ille Zabiruba es-Sibatu*, 384.

² Tirmizi, 2431; šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u *Sabihu Sunena Tirmizije* i *Sabibi*, 2079; kao i šejh Mukbil u *Sabihu Musnedu*, 433..

³ Tirmizi, 2517; a šejh Albani ga je ocijenio dobrim u *Sabihu-l-Džami'u*, 4809.

⁴ Tirmizi, 2344; Hakim, 4/354; i Ahmed; a šejh Ahmed Šakir, rahimehullahu te'ala, rekao je za hadis da je vjerodostojan, kao i šejh Albani u *Sabihu Sunena Tirmizije* i *Miškatu*, 5595.

⁵ Tirmizi, 1614; Ibnu Madže, 3538. Šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim.

⁶ Ibnu Ebi-d-Dunja, *Et-Tevekkulu 'ala-llahi*, 17.

⁷ Ahmed b. Hanbel, *Ez-Zuhd*, 1/250.

Upitan je Ebu Hazim Seleme b. Dinar: "Šta je tvoj imetak?" Odgovorio je: "Pouzdanje u Allaha i okretanje od onoga što ljudi imaju u svojim rukama!"¹

Druge prilike mu je rečeno: "Ti si, doista siromah!" Rekao je: "Kako da budem siromah kada mome Gospodaru pripada sve što je na nebesima i na Zemlji i ono što je između njih."²

Također mu je jedne prilike rečeno: "O Ebu Hazime, vidiš li kako su cijene porasle?!" Rekao je: "Uistinu, Onaj ko nas opskrbljuje kada je roba jeftina isti je koji nas opskrbljuje i kada roba poskupi."³

Jahja b. Ebi Kesir, rahimehullahu te'ala, rekao je: "U Tevratu je bilo zapisano: 'Proklet je onaj koji se oslanja i uzda u čovjeka kako se oslanja i uzda u Allaha.'"⁴

Upitan je imam Ahmed: "Šta je dokaz istinskog oslonca na Allaha?" Odgovorio je: "Da se osloni na Allaha i da u njegovom srcu ne bude nimalo želje da mu neko od ljudi dođe sa nečim. Ako se bude tako ponašao, on će biti onaj koji se istinski oslanja na Allaha i Allah će ga opskrbljivati."⁵

Također je upitan o narodu koji ništa ne radi, a govori: "Mi se istinski oslanjamo na Allaha", pa je odgovorio: "To su novotari!"

Kako postići istinski oslonac na Uzvišenog Allaha

1- Spoznajom svoga Gospodara, Njegovih svojstava, Njegove svemoći, opstojnosti, jer kada se oslanjaš na Allaha moraš da vjeruješ da je Allah svemoćan, da ti je On dovoljan i sl.

2- Posezanje za svim djelima koja je Uzvišeni Allah propisao na putu postizanja koristi ili odagnavanja štete i neodvajanje tih djela od Uzvišenog Allaha, tj. neposezanje za nekim drugim djelima.

3- Ostvarenje istinskog tevhida, jer onaj koji istinski ostvari tevhid taj će ostvariti i tevekkul.

4- Prepuštanje Allahu svih stanja i situacija u kojima se rob nalazi.

5- Lijepo mišljenje o Allahu, subhanehu ve te'ala, ubjeđenje da je On bogat, da je u Njegovim rukama sve, da je On dovoljan da ti pomogne, onaj

¹ El-Bejhki, *Šu'abu-l-Iman*, 2/467; Ebu Nu'ajm, *Hiljetu-l-Evlja*, 3/231.

² El-Maverdi, *Edebu-d-Dunja ve-d-Din*, 120.

³ Ebu Nu'ajm, *Hiljetu-l-Evlja*, 3/239.

⁴ Ibnu Ebi-d-Dunja, *Et-Tevekkulu 'ala-llahi*, 60.

⁵ Ibnu Redžeb, *Džami'u-l-'Ulumi ve-l-Hikemi*, 456.

koji bude imao takvo mišljenje i ubjeđenje, on će se i oslonuti na Allaha.

6- Predavanje srca Uzvišenom Allahu i odazivanje Njegovim naredbama.

7- Oslanjanje na Allaha prije samog djela i zadovoljstvo sa Allahovom odredbom nakon učinjenog djela.

Djela suprotna tevekkulu

Iz prethodnih kur'anskih ajeta i govora učenjaka može se zaključiti da je oslonac na Allaha *vadžib*-strogo obavezan.

Međutim, ukoliko se čovjek osloni na nekoga drugog mimo Allaha, takav može da se nađe u nekoliko situacija:

1- Ukoliko se osloni na nekoga drugog mimo Allaha u djelima koja mu može ispuniti samo Allah, poput onoga koji traži opskrbu od nekoga drugog, tj. traži da uvijek bude imućan, da uvijek ima šta da jede i pije i sl.; izlaz iz te-gobne situacije od nekoga drugog, izliječenje i odagnavanje štete od nekoga drugog, takav je počinio djelo velikog širka.

2- Ukoliko se čovjek svojim srcem osloni na nekoga od ljudi koji mu može ispuniti ono što on traži od njega, takav je počinio djelo malog širka jer se oslonuo na njega a tevekkul je ibadet koji se ne smije nikom drugom mimo Allaha usmeriti.

3- Ukoliko se čovjek osloni na Allaha, ali posegne za djelima koja Allah nije propisao, takav također, čini mali širk.

4- Opunomoćivanje drugog čovjeka da uradi nešto za tebe, a on je to u mogućnosti; činjenje ovakvog djela je dozvoljeno stim da se ne smije oslonuti na njega već se treba oslonuti na Uzvišenog Allaha da dotičnom olakša ispu-njenje njegove potrebe.

Plodovi i koristi tevekkula

1- Istinski oslonac na Allaha razlog je pobjede nad neprijateljima. Uzvi-šeni Allah govori o vjernicima koji su se istinski oslanjali na Njega Uzviše-nog:

﴿ وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ ﴿١٣١﴾ فَأَنقَلَبُوا بِنِعْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ وَفَضْلٍ لَّمْ يَمَسَّسْهُمْ سُوءٌ ﴾

"Rekli su: 'Dovoljan nam je Allah i divan li je On zaštitnik', nakon čega ih je snašla Allahova blagodat i dobrota, a zlo ih nije ni dotaklo."¹

﴿وَلَمَّا رَأَى الْمُؤْمِنُونَ الْأَحْرَابَ قَالُوا هَذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَصَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَمَا زَادَهُمْ إِلَّا إِيمَانًا وَتَسْلِيمًا﴾

"A kada su vijernici vidjeli saveznike, kazali su: 'Ovo je ono što nam je obećao Allah i Njegov Poslanik i Allah je istinu rekao, i Njegov Poslanik', pa im to nije povećalo osim iman i predanost Allahu."²

2- Istinski oslonac na Allaha razlog je postizanja koristi i odagnavanja štete i nedaća, dunjalučkih i ahiretskih.

3- Put je do opskrbe, pa onaj koji se istinski oslanja na Allaha biće poput ptice koja odlazi jutrom gladna, a vraća se noću sita.

4- Istinski oslonac na Allaha razlog je snage i živosti srca, podstiče srce na odlučnost, rad, poduzimanje propisanih razloga i djela.

5- Tevekkul je zaštita od duševnog poraza, gubljenja nade, klonulosti.

6- Ko se istinski osloni na Allaha, osjetiće blizinu svoga Gospodara. Uzvišeni Allah biće uz takvog Svog roba sa Svojom pomoći i podrškom i On će mu biti dovoljan.

7- Zbog toga je tevekkul put do ljubavi Uzvišenog Allaha. Zar da ne voliš svoga Gospodara koji je uvijek uz tebe Svojom pomoći i podrškom, Koji te samo za tvoj nijjet i iskreni oslonac nagrađuje i povećava ti Svoje blagodati, odaziva se tvojoj iskrenoj dovi, čuva te od harama, upućuje te u islam, šalje Svoje meleke da te štite?! Kako da ne voliš svoga Gospodara?! I zar da te Allah, subhaneh, kojem predaješ i prepuštaš sva svoja stanja, okrećeš se jedino Njemu, iskazuješ svoju poniznost i potrebu jedino Njemu, zar da te ne zavoli?! Svakako! A znaj da Allahova ljubav dovodi i do Njegova zadovoljstva Svojim robom, iziskuje zaštitu od kazne i Vatre jer se voljeni ne kažnjava niti se udaljava od milosti!

8- Tevekkul je razlog da te Uzvišeni Allah hvali, a opet Njegova hvala dokaz je Njegova zadovoljstva tobom. Uzvišeni Allah kaže:

﴿يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ﴾

"Ja lijepe li nagrade za one koji su radili, koji su bili strpljivi i samo se na svoga Gospodara oslanjali."¹

¹ Prijevod značenja Ali Imran, 173-174.

² Prijevod značenja El-Ahzab, 22.

9- Dakle, iz prethodnog se zaključuje da je tevekkul jedan od razloga postizanja Allahova zadovoljstva i to je nešto najveće čemu vjernik i vjernica trebaju težiti jer je Allahovo zadovoljstvo najveća Allahova blagodat za vjernike. Kaže Uzvišeni Allah:

﴿وَرِضْوَانٌ مِّنَ اللَّهِ أَكْبَرُ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾

"A Allahovo zadovoljstvo veće je od svega! U tome je zasigurno veliki uspjeh!"²

10- Stoga je u tevekkulu ponos i neovisnost od svih ljudi.

11- Tevekkulom, istinskim osloncem na Allaha, subhanehu ve te'ala, postiže se zaštita od šejtana koji je uzeo ugovor, dao obećanje da će zavoditi Ademovo potomstvo, prilaziti im sa svih strana. Međutim, jedino onima koji se istinski oslanjaju na Allaha, predaju Allahu, njima ne može prići jer takve vjernike obavlja Allahova zaštita. Kaže Uzvišeni Allah:

﴿إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿١١٠﴾ إِنَّمَا سُلْطَانُكَ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُ وَالَّذِينَ هُمْ بِهِ مُشْرِكُونَ ﴿١١١﴾﴾

"Uistinu, on nema vlasti nad onima koji vjeruju i koji se samo na svoga Gospodara oslanjaju! On ima vlasti samo nad onima koji se okrenu (od Allaha) i koji Allahu druge smatraju ravnim."³

12- I tevekkul je put do ulaska u Džennet bez polaganja računa i kazne, što je sigurno najveća korist tevekkula.

Uzvišenog Allaha molim da nas učini od Njegovih iskrenih, istinskih vjernika, koji će se odazivati Njegovoj riječi i riječi Njegovog Vjerovjesnika, Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, nastojati prvi biti u činjenju onoga što nam je naređeno i najudaljeniji od onoga što nam je u našoj lijepoj vjeri islamu zabranjeno!

﴿هَذَا بَيَانٌ لِّلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴿١٣٨﴾﴾

"Ovo je pojašnjenje svim ljudima, a uputa i oporuka samo bogobožnima!"⁴

¹ Prijevod značenja El-'Ankebut, 58-59.

² Prijevod značenja Et-Tevba, 72.

³ Prijevod značenja En-Nahl, 99-100.

⁴ Prijevod značenja Ali Imran, 138.

ES-SABR - STRPLJENJE

Uvod

Strpljenje je posebna osobina vjernika. Osnova je njegova pridržavanja i činjenja Allahovih naredbi, kao i klonjenja i udaljavanja od onoga što je Uzvišeni Allah zabranio.

Strpljenje je moralna osobina koja se ponajviše spominje u Kur'an-i-Kerimu. Zasigurno razlog toga jeste i taj što se mnoge druge osobine u životu vjernika upravo postižu strpljenjem. Tako se čednost postiže strpljenjem na prohtjevima i strastima, strpljenjem na gledanju u zabranjeno. Skromnost i zadovoljstvo postiže se strpljenjem na datoj opskrbi. Praštanje se postiže strpljenjem na neuzvratanju. Blagost se postiže strpljenjem na razlozima koji podstiču na srdžbu. I takav je slučaj sa svim ostalim moralnim osobinama.

Prethodno jasno ukazuje da je većina vjere, ako ne i cijela, sazdana na strpljenju. Stoga je ova osobina prijeko potrebna u životu vjernika. Neodvojiva je od njega, jer vjerniku nema spasa niti uspjeha na dunjaluku kao i na ahiretu osim sa strpljenjem.

Ebu Talib el-Mekki rekao je: "Znaj da je strpljenje razlog ulaska u Džennet i razlog spasa od Vatre. To zbog toga što je došlo u hadisu: *'Džennet je prekriven iskušenjima, a Vatra je prekrivena strastima.'* Tako je vjernik potreban strpljenja u iskušenjima kako bi ušao u Džennet, kao što je potreban strpljenja pri strastima kako bi se spasio Džehennema."¹

Također je rekao: "Znaj da je razlog većine grijeha koje čine ljudi sadržan u dvome: pomanjkanju strpljenja na onome što vole i pomanjkanju strpljenja na onome što preziru."²

Značenje sabura i njegova suština

Es-sabr u arapskom jeziku ima značenje suzbijanja duše od uzrujanosti, jezika od prigovora, organa od zabranjenih radnji i pokreta, poput udaranja po obrazima, cijepanja odjeće i sličnog.

Uzvišeni Allah kaže:

﴿وَأَصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ﴾

¹ *Kutu-l-Kulub*, 1/200.

² Prethodni izvor.

"Ti svoju dušu strpi uz one koji jutrom i večeri dozivaju svoga Gospodara iz želje za Njegovim zadovoljstvom."¹

Es-sabir ima značenje gorkog lijeka koji se dobija iz soka otrovnog drveta, stabiljke.

Također, za mjesec posta kaže se mjesec sabra-strpljenja.

Što se tiče terminološkog značenja sabura, islamski učenjaci spominju mnogo definicija.

El-Džunejd je upitan o saburu pa je rekao: "Sabur znači gutanje gorčine bez ikakve promjene (bez mrštenja)."²

Zun-Nun slično je rekao: "Sabur je smirenost prilikom gutanja gorčine i iskazivanje bogatstva u trenutku siromaštva."³

Rečeno je: "Sabur je ophođenje sa nedaćama na najljepši način."⁴

El-Havvas rekao je: "Sabur podrazumijeva postojanost na sprovođenju propisa iz Kur'ana i sunneta."⁵

Rečeno je: "Pod saburom se misli na ostavljanje žaljenja ljudima, da se ne žali ljudima, već da se žali i svoje stanje iznosi jedino Allahu, subhanehu ve te'ala."⁶

Ebu Muhammed el-Džeriri rekao je: "Biti saburli znači ne praviti razliku između blagostanja i iskušenja, tako što će se biti smireno u oba stanja."⁷ U ovom značenju prenose se riječi od Omera b. Abdu-l-Aziza, rahimehullahu te'ala, u kojima kaže: "Postao sam takav da na blagostanje i teškoću gledam kao na dvije jahalice (privezane) pred mojim vratima, i svejedno mi je koju ću od njih dvije uzjahati."⁸

Također se od njega bilježi da je rekao: "Došao sam u takvo stanje da se radujem svakoj Allahovoj odredbi ma kakva ona bila. Ako me nešto razveseli, ja se zahvaljujem, a ako me nešto ožalosti, ja strpljiv budem."⁹

¹ Prijevod značenja El-Kehf, 28.

² Vidjeti: Ibnu-l-Kajjim, *Uddetu-s-Sabirin*, 29.

³ Ibnu-l-Kajjim, *Uddetu-s-Sabirin*, 29.

⁴ Ibnu-l-Kajjim, *Uddetu-s-Sabirin*, 29.

⁵ Ibnu-l-Kajjim, *Uddetu-s-Sabirin*, 30.

⁶ El-Džurdžani, *Et-T'a'rifat*, 143.

⁷ Vidjeti: Ibnu-l-Kajjim, *Uddetu-s-Sabirin* (30), *Besairu Zevi-t-Temjiiz* (3/371).

⁸ Omer b. Muhammed el-Hadir, *El-Kitāb el-Džami'a li Sireti 'Umer b. Abdulaziz, el-Halifeti el-Häif el-Häfi'a*, valorizacija dr. Muhammed Sidkī el-Bürnū, 2/436.

⁹ Ibn Redžeb, *Džami'ul-Ulūmi ve-l-Hikem*, 1/287.

Gazali je rekao: "Sabur predstavlja postojanost u vjeri prilikom suzbijanja strasti, borbe sa strastima."¹

Sabur je obuzdavanje, ukroćavanje duše u činjenju onoga što je Uzvišeni Allah naredio, ili u ostavljanju onoga što je Allah zabranio, ili na onome što je Allah odredio od sudbine, sve to radi postizanja Allahova zadovoljstva. Uzvišeni Allah je rekao:

﴿ وَالَّذِينَ صَبَرُوا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَدْرُسُونَ بِالْحَسَنَةِ أُولَٰئِكَ لَمْ نُغَيِّضْ أَلْسِنَهُم ۗ ﴾

"Onima koji budu trpjeli iz želje za zadovoljstvom svoga Gospodara, i koji namaz budu obavljali, i tajno i javno od onoga čime ih Mi opskrbljujemo udjeljivali, i koji na loša djela lijepim budu uzvraćali, samo takvima zasigurno pripada najljepše prebivalište."²

Ovo je najsveobuhvatnija definicija sabura s obzirom na vrste sabura.

Dakle, sabur jeste podsticanje i zadržavanje duše na činjenju pokornosti Uzvišenom Allahu, ostavljanju nepokornosti i dočekivanju iskušenja i nadaća sa zadovoljstvom i potpunom predanošću Allahu, subhanehu ve te'ala.

Spomen sabura i njegovih vrijednosti u Kur'anu

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, prenosi od imama Ahmeda, rahimehullahu te'ala, da je rekao: "Uzvišeni Allah je u Kur'anu spomenuo sabur na oko 90-ak mjesta."³

Ovom prilikom spomenut ćemo neke kur'anske ajete u kojima se spominje sabur i njegovi plodovi, koristi, vrijednosti.

1- Uzvišeni Allah naređuje sabur, i korist njegova postizanja jeste odazivanje Allahovoj naredbi. Kaže Uzvišeni:

﴿ وَأَصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ إِلَّا بِاللَّهِ ۗ ﴾

"I ti se strpi, a nema ti strpljenja osim sa Allahom!"⁴

﴿ وَأَصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ ۗ ﴾

¹ Vidjeti: El-Gazali, *Ibja Ulumi-d-Din*, 12/2176.

² Prijevod značenja Er-Ra'd, 22.

³ *'Uddetu-s-Sabirin*, 98. Ipak, po djelu *El-Mu'džemu el-Musfebresu li Elfaz-i-l-Kur'an* Uzvišeni Allah spomenuo je strpljenje u Kur'anu na oko 103. mjesta.

⁴ Prijevod značenja En-Nahl, 127.

"I strpi se na presudi svoga Gospodara!"¹

2- Na drugom mjestu Uzvišeni Allah zabranjuje ono što je suprotno saburu, pa kaže:

﴿ وَلَا تَسْتَعْجِلْ لَهُمْ ﴾

"I ne požuruj im!"²

﴿ وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا ﴾

"Ne žalostite se i ne tugujte!"³

3- Zatim, Uzvišeni Allah uslovio je postizanje uspjeha saburom:

﴿ يٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٢٠٠﴾ ﴾

"O vjernici, budite strpljivi i u tome ustrajte, na granicama bdijte i Allaha se bojte da biste uspjeh postigli!"⁴

4- Obavijestio nas je Uzvišeni u Svojoj knjizi da posebno strpljivima, za razliku od drugih, On Uzvišeni uvećava nagradu, pa je rekao:

﴿ إِنَّمَا يُرِي الْقَصِيْرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿١٠﴾ ﴾

"Doista, samo će strpljivi bez računa biti nagrađeni!"⁵

Sulejman b. El-Kasim rekao je: "Nagrada svakog djela je poznata izuzev nagrade za strpljenje jer je Uzvišeni Allah rekao: 'Doista, samo će strpljivi bez računa biti nagrađeni.'"⁶

5- Postizanje vođstva u vjeri uslovljeno je strpljenjem i ubjedenjem:

﴿ وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ آيْمَةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ ﴿٢٤﴾ ﴾

"Mi smo od njih odabirali vođe koji su se povodili za našim naredbama, nakon što su bili strpljivi i u Naše riječi ubijedeni!"⁷

Ibnu Tejmije, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Sa strpljenjem i ubjedenjem postiže se vođstvo u vjeri."⁸

¹ Prijevod značenja Et-Tur, 48.

² Prijevod značenja El-Ahkaf, 35.

³ Prijevod značenja Ali Imran, 139.

⁴ Prijevod značenja Ali Imran, 200.

⁵ Prijevod značenja Ez-Zumer, 10.

⁶ Vidjeti: Ibnu-l-Dževzi, *Zemmu-l-Heva*, 60.

⁷ Prijevod značenja Es-Sedžda, 24.

⁸ *Medžmu'u-l-Fetava*, 3/358.

6- Postizanje Allahove bliskosti, tj. podrške i pomoći:

﴿ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿١٧٣﴾ ﴾

"Uistinu, Allah je sa strpljivima!"¹

7- Uzvišeni Allah samo Svojim strpljivim robovima ukazao je tri blagodati, koje zajedno nije ukazao nikome drugom mimo njih. Rekao je:

﴿ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ ﴿١٧٤﴾ الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ﴿١٧٥﴾ أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ ﴿١٧٦﴾ ﴾

"A ti obraduj strpljive, one koje kada ih kakva nedaća pogodi, kažu: 'Uistinu, mi smo samo Allahovi i Njemu ćemo se, doista, vratiti!' Takvima pripada lijep spomen kod njihova Gospodara i milost, i samo takvi su upućeni."²

Ispravni prethodnici kada bi ih pogodila kakva nedaća govorili bi: "Kako da ne budemo strpljivi kada nam je Uzvišeni Allah obećao da će nam dati tri blagodati, svejedna je bolja od dunjaluka i svega što je na njemu."

8- Uzvišeni Allah sabur je učinio poputninom, opskrbom i pomoći, i naredio nam je da se potpomognemo njime. Rekao je Uzvišeni:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ ﴾

"O vjernici, pomozite se sa strpljenjem i namazom."³

9- Uzvišeni Allah uslovio je pobjedu i pomoć nad neprijateljima strpljenjem i bogobojaznošću. Rekao je:

﴿ بَلَىٰ إِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا وَيَأْتُوكُمْ مِنْ فُورِهِمْ هَذَا يُمْدِدْكُمْ رَبُّكُمْ بِخَمْسَةِ آلَافٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُسَوِّمِينَ ﴿١٧٧﴾ ﴾

"Svakako! Ako budete izdržljivi i poslušni, i ako vas oni napadnu odmah, Gospodar vaš će vam poslati u pomoć pet hiljada meleka, sve obilježenih."⁴

﴿ وَإِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا لَا يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا ﴾

"A vi, ako budete strpljivi i Allaha se budete bojali, njihove vam spletke ništa neće nauditi."⁵

¹ Prijevod značenja El-Bekara, 153.

² Prijevod značenja El-Bekara, 155.-157.

³ Prijevod značenja El-Bekara, 153.

⁴ Prijevod značenja Ali Imran, 125.

⁵ Prijevod značenja Ali Imran, 120.

A Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Znaj da je *pobjeda uz strpljenje*."¹

10- Uzvišeni Allah obavještava u Svojoj Knjizi da će strpljivim vjernicima meleki nazivati selam prilikom njihova ulaska u Džennet:

﴿ جَنَّاتٌ عَدْنٌ يَدْخُلُونَهَا وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ وَالْمَلَائِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ بَابٍ ﴿٢٣﴾ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فِيمَنْ عِنْدَ اللَّهِ ﴾

"Edenski vrtovi u koje će ući oni i roditelji njihovi i žene njihove i porod njihov - oni koji su bili čestiti - i meleki će im ulaziti na svaka vrata: 'Mir neka je vama, zato što ste trpjeli, a divno li je najljepše prebivalište!'"²

11- Uzvišeni Allah oprost i veliku nagradu uslovio je strpljenjem, odnosno obećao strpljivima:

﴿ إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿١١﴾ ﴾

"a samo strpljive i oni koji dobra djela čine čeka oprost i nagrada velika."³

12- Uzvišeni Allah vezao je Svoju ljubav za strpljenje i podariće je za sigurno Svojim strpljivim robovima:

﴿ وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ ﴿١٥٦﴾ ﴾

"A Allah voli strpljive!"⁴

13- Obavijestio je Uzvišeni Allah da mnoge nagrade, lijepe i dobre osobine ne mogu postići osim strpljivi vjernici:

﴿ وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَيَلَكُمْ ثَوَابُ اللَّهِ خَيْرٌ لِمَنْ ءَامَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا وَلَا يُلَقَّهَا إِلَّا الصَّابِرُونَ ﴾

"Teško vama!" - govorili su učeni - "onome koji vjeruje i čini dobra djela Allahova nagrada je bolja, a to mogu postići samo strpljivi."⁵

14- Obavijestio je da pouku iz Njegovih ajeta uzimaju strpljivi i zahvalni Allahovi robovi:

¹ Ahmed, 1/307; Hakim, 3/541-542. Vjerodostojnim su ga ocijenili šejh Albani u *Sabih*, 2382; i Šu'ajb Arnaut u valorizaciji *Ahmedova Musneda*.

² Prijevod značenja Er-Ra'd, 23.-24.

³ Prijevod značenja Hud, 11.

⁴ Prijevod značenja Ali Imran, 146.

⁵ Prijevod značenja El-Kasas, 80.

﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ﴾

"Uistinu, u tome su dokazi za svakog strpljivog i zahvalnog!"¹

15- Uzvišeni Allah hvali Svoje strpljive robove, pa kaže za vjerovjesnika Ejjuba, alejhi-s-selam:

﴿إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا نِّعْمَ الْعَبْدِ إِنَّهُ أَوَّابٌ﴾

"Mi smo znali da je on strpljiv; divan je rob on bio i mnogo se kajao!"²

Kažu učenjaci i komentatori: "Uzvišeni Allah je ovdje rekao za Ejjuba, alejhi-s-selam, da je bio dobar rob zbog toga što je bio strpljiv, pa se iz ovih riječi zaključuje da onaj koji nije strpljiv na iskušenjima kada ga pogode, loš rob."

16- Uzvišeni Allah obećava sigurnu propast onome koji ne bude vjеровao, dobra djela radio, drugima preporučivao istinu i strpljenje, kako stoji u suri El-Asr.

Spomen sabura i njegovih vrijednosti u sunnetu

Ebu Se'id el-Hudri, radijallahu anh, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko bude nastojao biti strpljiv, Allah će ga i učiniti strpljivim, a ko bude nastojao biti neovisan od drugih, Allah će ga učiniti imućnim! Nikome nije data bolja i veća blagodati od strpljivosti!"³

Enes, radijallahu anh, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Doista je Uzvišeni Allah rekao: 'Ukoliko iskušam Svoga roba za uzimanjem mu dva oka, pa on bude strpljiv na tome, ta njegova dva oka Ja ću mu zamijeniti Džennetom!"⁴

Ummu Selema, radijallahu anha, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nema nijednog muslimana da ga pogodi neka nedaća pa kaže ono što mu je Allah naredio: 'Doista, mi smo samo Allahovi i Njemu ćemo se i vratiti! Allahu moj, nagradi me za moju nedaću i podari mi bolje od nje', a da mu, uistinu, Allah i neće dati ono što je bolje od nje."⁵

Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah je rekao: 'Kada uzmem Svome robu vjerniku

¹ Prijevod značenja Ibrahim, 5.

² Prijevod značenja Sad, 44.

³ Buharija, 6470; Muslim, 1053.

⁴ Buharija, 5653.

⁵ Muslim, 918.

*plod njegova srca a on se strpi na tome, nema mu druge nagrade kod Mene osim Dženneta."*¹

Ebu Se'id el-Hudri i Ebu Hurejre, radijallahu anhuma, prenose da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Neće vjernika pogoditi neka nedaća, briga ili tuga, uznemirenost i zabrinutost pa čak i trn da ga ubode, a da mu Allah time i neće obrisati grijeh!"*²

Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Nema nijednog muslimana da bude uznemiren nekom bolešću ili nečim drugim a da mu Allah zbog toga neće brisati grijeh kao što spada lišće sa drveta."*³

Poslušaj još iz vjerovjesničkog sunneta o vrijednostima strpljenja na iskušenjima i ne prestaj se diviti Allahovoj milosti i dobroti prema nama. Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem:

*"Kada se razboli rob, Allah mu pošalje dva meleka i kaže im: 'Pogledajte šta govori onima koji dođu da ga obiđu!' Kada mu dođu on se zahvali Allahu i hvali Ga kako samo Njemu dolikuje, i to se prenosi Uzvišenom Allahu, a On najbolje sve poznaje. Tada Uzvišeni kaže: 'Sebi stavljam u obavezu da ukoliko usmrtime Svoga roba, da ga uvedem u Džennet, a ukoliko ga izliječim, da mu tijelo zamijenim boljim tijelom, krv boljom krvlju i da mu oprostim loša djela.'"*⁴

*"Ukoliko iskušam nekog od Svojih robova pa se on strpi na iskušenju i zahvali Mi se, uistinu, on će ustati sa svoje postelje čist od grijeha kao na dan kada ga je majka rodila."*⁵

*"Nema nijednog roba da u svojoj bolesti padne u nesvijest, a da ga Allah neće vratiti u svjesno stanje čistog od grijeha."*⁶

*"Oni koji su na dunjaluku bili zdravi na Sudnjem danu kada vide kako se dijele nagrade iskušanim, požehće da im je meso trgano kljешtima."*⁷

Govor ispravnih prethodnika o saburu

Omer b. El-Hattab, radijallahu anh, rekao je: *"Uvidjeli smo da je naj-ljepši način života onaj kojeg popratimo strpljivošću."*¹

¹ Buharija, 6424.

² Buharija, 5641.

³ Buharija, 5660.

⁴ Hasen li gajrihi, *Sabihu-t-Tergib ve-t-Terhib*, 3431.

⁵ Hasen, *Sabihu-t-Tergib ve-t-Terhib*, 3423.

⁶ Sahih, *Sabihu-t-Tergib ve-t-Terhib*, 3436.

⁷ Tirmizi, 2402. Albani ga je ocijenio dobrim.

Alija, radijallahu anh, rekao je: "Doista je položaj sabura u imanu poput položaja glave na tijelu, pa kada glava bude odsječena i tijelo se strovali." – Zatim je povisio glas i rekao: "Uistinu, nema imana onaj koji nema sabura."

Također je rekao: "Strpljivost je jahalica koja ne posrće."²

Ebu Derda'a, radijallahu anh, rekao je: "Ko kod sebe ne pripremi strpljenje za iznenadne situacije, u njima će i biti nemoćan!"³

Hasan el-Basri, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Sabur je jedna od velikih riznica dobra i Allah ga ne daje osim robu koji je na posebnom mjestu kod Njega."

Omer b. Abdul-Aziz, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Kada god Uzvišeni Allah ukaže neku od Svojih blagodati nekome Svome robu, zatim mu tu blagodat ustegne pa mu umjesto nje podari sabur, uvijek ono što će mu doći poslije sabura biće bolje od onoga čega je lišen."

Abdul-Aziz b. Ebi Davud, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Tri su riznice od džennetskih riznica: prekrivanje nedaće, prekrivanje bolesti i prekrivanje sadake."

Vehb b. Munebbih, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Pronašao sam zapisano u Davudovom Zeburu da je Uzvišeni Allah rekao: 'O Davude, znaš li ko će od ljudi najbrže preći preko Sirata? Oni koji su bili zadovoljni Mojom presudom i čiji su jezici bili vlažni od Moga spomena.'"

Vrste sabura

Kako je prethodilo u samim definicijama sabura, postoje tri vrste sabura:

- 1- Strpljenje u činjenju dobrih djela i pokornosti Allahu.
- 2- Strpljenje na ostavljanju zabranjenih djela i nepokornosti Allahu.
- 3- Strpljenje na Allahovoj odredbi.

I pogledamo li čovjekov život na dunjaluku, zaključit ćemo da se on i odvija između ove tri situacije: ili treba da radi ono što mu je naređeno ili preporučeno, ili treba da se ostavi onoga što mu je zabranjeno i prezrenim učinjeno, ili da bude zadovoljan i strpljiv na Allahovoj odredbi ma kakva ona bila. Upravo ove tri vrste sabura Lukman je oporučio svome sinu rekavši:

¹ Ibnu-l-Kajjim, *Uddetu-s-Sābirīn*, str. 124.

² Ibnu-l-Kajjim, *Uddetu-s-Sābirīn*, str. 124.

³ Ibnu Ebi Šejbe, *Musannef*, 34596.

﴿ يَبْقَى أَقْبَرُ الصَّلَاةِ وَأَمْرًا بِالْمَعْرُوفِ وَآتَهُ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأَصْبَرَ عَلَىٰ مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴾

"O sinko moj, obavljaj molitvu i traži da se čine dobra djela, a odvrtačaj od hrđavih i strpljivo podnosi ono što te zadesi - doista, to je od uzvišenih stvari o kojima treba voditi računa."¹

Kod strpljenja na pokornosti Allahu, vjernik je potreban da bude strpljiv prije samog činjenja dobrih djela, da preispita svoj nijjet i ispravnost dotičnog djela. Zatim, u toku samog djela dok ga čini, vjernik je potreban strpljenja kako bi ustrajao u izvršavanju djela i kako bi ga na što potpuniji način izvršio, niti popustio niti pretjerao. I također, nakon završenog djela, vjernik opet mora biti strpljiv, sakriti svoje djelo, osim u određenim situacijama, ne hvalisati se njime i ne činiti nešto čime bi se ono poništilo.

Kod ostavljanja onoga što je Allah zabranio, vjernik se mora strpiti na svojim prohtjevima i požudama na koje ga tjera duša. U tome će mu najbolje pomoći ostavljanje svega onoga što ga podstiče na grijeh, ostavljanje pretjerivanja u dozvoljenim djelima i običajima i zapošljavanje duše propisanim djelima.

I kod strpljenja na Allahovoj odredbi, vjernik bi trebao imati lijepo mišljenje o Allahu, ustegnuti svoj jezik od žalopojki i lošeg govora, očistiti svoje srce od nezadovoljstva i prigovora, svoje organe od zabranjenih postupaka.

Stepeni sabura

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, spominje tri stepena sabura:

Es-Sabru billabi – *Strpljenje sa Allahom*, tj. postizanje strpljenja s Allahom, kada te pogodi nedaća da moliš Uzvišenog Allaha da ti podari strpljenja. Uzvišeni Allah nam to naređuje i kaže da jedino tako i možemo biti strpljivi robovi:

﴿ وَأَصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ إِلَّا بِاللَّهِ ﴾

"Strpljiv budi! Ali, strpljiv ćeš biti samo uz Allahovu pomoć."²

Tj. ako te Allah ne učini strpljivim, znaj da to nećeš ni biti.

Es-sabru lillabi – *Strpljenje radi Allaha*, tj. da ti podsticaj na strpljenje bude približavanje Allahu, postizanje Njegova zadovoljstva i Njegove ljubavi, a ne isticanje svoga morala kako bi te drugi pohvalili.

¹ Prijevod značenja Lukman, 17.

² Prijevod značenja En-Nahl, 127.

Es-sabru me'allahi – Strpljenje uz Allaha, tj. da svoju dušu obuzdaš i usmjeravaš je gdje god to Uzvišeni Allah traži od tebe, i ovo je najteži i najvisočiji stepen sabura.

Šta nam pomaže u postizanju sabura

1- Poznavanje suštine života na dunjaluku, pogotovo za vjernika koji sudjeluje u borbi do Sudnjeg dana između istine i laži.

2- Svjesnost da je Uzvišeni Allah vlasnik i dunjaluka i ahireta, daje kome hoće i uskraćuje kome hoće, pa ukoliko ti nešto uzme na dunjaluku, reci: "Inna lillahi ve inna ilejhi radži'un!" Nema korisnijih riječi kod iskušenja od ovih.

3- Poznavanje nagrada i koristi koje se postižu strpljenjem.

4- I ono što najviše pomaže vjerniku da osaburi i strpi se jeste čvrsto vjerovanje u Allahovu odredbu, da se ono što je Allah odredio mora dogoditi i na vjerniku nije ništa drugo osim da se tome preda, pa razumni iskreni vjernik odmah na početku kod same nedaće, prvog dana čini ono do čega neznanica dođe tek nakon nekoliko dana, a to je da nema izlaza osim u strpljenju i zadovoljstvu.

5- Povođenje za strpljivim Allahovim robovima, vjerovjesnicima i njihovim iskrenim sljedbenicima. Uzvišeni Allah je rekao:

﴿وَلَقَدْ كَذَّبَ رَسُولٌ مِّنْ قَبْلِكَ فَصَبَرُوا عَلَىٰ مَا كَذَّبُوا وَآوَدُوا إِلَىٰ أَنَّهُمْ نَصَرْنَا وَلَا مَبْدَلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ وَلَقَدْ جَاءَكَ مِنْ

نَبِيِّ الْمُرْسَلِينَ ﴿٧٤﴾

"A poslanici su i prije tebe lažnim smatrani, pa su trpjeli što su ih u laž ugonili i mučili sve dok im ne bi došla pomoć Naša - a niko ne može Allahove riječi izmijeniti - i do tebe su doprle o poslanicima neke vijesti."¹

Šta nas odvraća od strpljenja i šta ga narušava

1- Žaljenje nekome od stvorenja na situaciju i stanje u kojima se nalaziš. Onaj koji je dao da se nađeš u toj situaciji jeste Allah, a u Njegovim rukama je sve, On je vlasnik svega, pa zar da se žališ onome koji ništa ne posjeduje na Onoga u čijem je posjedu sve?!

2- Nezadovoljstvo Allahovom odredbom: srdžba, naricanje, cijepanje odjeće, čupanje kose.

¹ Prijevod značenja El-En'am, 34.

3- Požurivanje. Uzvišeni Allah kaže:

﴿ خُلِقَ الْإِنْسَانُ مِنْ عَجَلٍ سَأُورِيكُمْ آيَاتِي فَلَا تَسْتَعْجِلُونِ ۝٣٧﴾

"Čovjek je stvoren od žurbe. Pokazaću Ja vama, doista, dokaze Svoje, zato Me ne požurujte!"¹

﴿ فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أُولُو الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ وَلَا تَسْتَعْجِلْ ۝٣٨﴾

"Ti se strpi kao što su se strpili i odlučni poslanici i ne požuruj da im kazna što prije dođe!"²

Vjernik ne smije da požuruje jer počesto kada se ne desi ono što požuruje, izgubi strpljenje.

4- Gubljenje nade i klonulost najveća je prepreka strpljenju. Zbog toga je Ja'kub, alejhi-s-selam, upozorio svoje sinove na gubljenje nade rekavši:

﴿ يَبْنَؤُا أَذْهَبُوا فَتَحَسَبُوا مِنْ يُوْسُفَ وَأَخِيهِ وَلَا تَأْتِسُوا مِنْ زَوْجِ اللَّهِ إِنَّهُ لَا يَأْتِسُ مِنْ زَوْجِ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ

الْكَافِرُونَ ۝٣٧﴾

"O sinovi moji, idite i raspitajte se za Jusufa i brata njegova, i ne gubite nadu u milost Allahovu; samo nevjernici gube nadu u Allahovu milost."³

Upravo sa strpljenjem se budi nada koja je lijek za klonulost, a Uzvišeni Allah neće zapostaviti i zaboraviti Svoje strpljive robove, podariti će im izlaz pa makar i nakon izvjesnog vremena.

Primjeri strpljivih Allahovih robova

1- Nuh, alejhi-s-selam, bio je strpljiv u pozivu svoga naroda 950 godina. Za tih 950 godina nailazio je na ismijavanje, optužbe da je ludak, sihribaz, da je na stranputici ali sve spomenuto strpljivo je podnosio, pa čak i kada su mu rekli:

﴿ قَالُوا لَنْ نَمُوتَ بِنُوحٍ لَنْكُونُ مِنَ الْمَرْجُومِينَ ۝٣٩﴾

"O Nuhu, ako se ne okaneš i ne prestaneš, zasigurno ćeš biti od kamenovanih!"⁴ I na tome je bio strpljiv.

¹ Prijevod značenja El-Enbija, 37.

² Prijevod značenja El-Ahkaf, 35.

³ Prijevod značenja Jusuf, 87.

⁴ Prijevod značenja Eš-Šu'ara, 116.

3- Požurivanje. Uzvišeni Allah kaže:

﴿ خُلِقَ الْإِنْسَانُ مِنْ عَجَلٍ سَأُرِيكُمْ آيَاتِي فَلَا تَسْتَعْجِلُونِ ۝۳۷ ﴾

"Čovjek je stvoren od žurbe. Pokazaću Ja vama, doista, dokaze Svoje, zato Me ne požurujte!"¹

﴿ فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أُولُو الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ وَلَا تَسْتَعْجِلْ ۝۳۸ ﴾

"Ti se strpi kao što su se strpili i odlučni poslanici i ne požuruj da im kazna što prije dođe!"²

Vjernik ne smije da požuruje jer počesto kada se ne desi ono što požuruje, izgubi strpljenje.

4- Gubljenje nade i klonulost najveća je prepreka strpljenju. Zbog toga je Ja'kub, alejhi-s-selam, upozorio svoje sinove na gubljenje nade rekavši:

﴿ بَنِيَّ أَذْهَبُوا فَتَعَسَا مِنْ يُونُسَ وَأَجِدْ وَلَا تَأْتَسُوا مِنْ رَجْعِ اللَّهِ إِنَّهُ لَا يَأْتِسُ مِنْ رَجْعِ اللَّهِ إِلَّا الْفَرْدُ ۝۳۹ ﴾

﴿ الْكٰفِرُونَ ۝۴۰ ﴾

"O sinovi moji, idite i raspitajte se za Jusufa i brata njegova, i ne gubite nadu u milost Allahovu; samo nevjernici gube nadu u Allahovu milost."³

Upravo sa strpljenjem se budi nada koja je lijek za klonulost, a Uzvišeni Allah neće zapostaviti i zaboraviti Svoje strpljive robove, podariti će im izlaz pa makar i nakon izvjesnog vremena.

Primjeri strpljivih Allahovih robova

1- Nuh, alejhi-s-selam, bio je strpljiv u pozivu svoga naroda 950 godina. Za tih 950 godina nailazio je na ismijavanje, optužbe da je ludak, sihirbaz, da je na stranputici ali sve spomenuto strpljivo je podnosio, pa čak i kada su mu rekli:

﴿ قَالُوا لَنْ نَأْتِيَنَّكَ بِبَنِيٍّ نَسْتَكُونُ مِنْكَ كَمَا نَسْتَكُونُ مِنْكَ ۝۴۱ ﴾

"O Nuhu, ako se ne okaneš i ne prestaneš, zasigurno ćeš biti od kamenovanih!"⁴ I na tome je bio strpljiv.

¹ Prijevod značenja El-Enbija, 37.

² Prijevod značenja El-Ahkaf, 35.

³ Prijevod značenja Jusuf, 87.

⁴ Prijevod značenja Eš-Su'ara, 116.

6- Zatim, mnogi, ako ne i svi ashabi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nailazili su na brojna uznemiravanja i iskušenja, kao što su i ashabi prethodnih vjerovjesnika i poslanika nailazili na iskušenja.

Brate muslimanu, ako nisi strpljiv, upoznaj se sa strpljenjem, upoznaj se sa putevima kako doći do strpljenja, znaj da je put do Dženneta dug i mukotrpan, prekriven iskušenjima i uznemiravanjima! Na njemu se umarao Adem, alejhi-s-selam! Na njemu se borio Nuh, alejhi-s-selam! Ibrahim, alejhi-s-selam, je na njemu bačen u Vatru! Ismail, alejhi-s-selam, je na njemu položen kako bi bio zaklan! Zekerija, alejhi-s-selam, na njemu je prerezan napola testerom! Na njemu je Jahja, alejhi-s-selam, zaklan! Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, optužen je da je ludak, kaciga mu je razbijena, glava rasječena! Omer je na ovom putu na sabah-namaz u zbrojenište zaboden zatrovanim nožem! Osman sabljama isječen! Alija straga ubijen! Ebu Hanife, Malik i Ahmed bičevani i zatvarani! ... Na kraju nema lijeka i izlaza osim u strpljenju! Ne zaboravimo Omerove riječi: "Najljepše dane proživjeli smo u strpljenju."

Molim Uzvišenog Allaha da nas opskrbi strpljenjem i učini nas od Njegovih iskrenih i strpljivih robova!

Uzvišenog Allaha molim da nas učini od onih koji će se odazivati Njegovoj riječi i riječi Njegovog Vjerovjesnika, Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, nastojati prvi biti u činjenju onoga što nam je naređeno i najudaljeniji od onoga što nam je u našoj lijepoj vjeri islamu zabranjeno!

﴿ هَذَا بَيَانٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴾ (178)

"Ovo je pojašnjenje svim ljudima, a uputa i oporuka samo bogobožnicima!"¹

¹ Prijevod značenja Ali Imran, 138.

EŠ-ŠUKR - ZAHVALNOST UZVIŠENOM ALLAHU

Uvod

Šukr-zahvalnost Allahu jedno je od najboljih srčanih djela, srčanih ibadeta, imanskih stanja kojim se istinski vjernik mora svakodnevno odlikovati.

Na posebnost i veličinu ovog srčanog ibadeta ukazuje i činjenica da se mnogobrojni drugi srčani ibadeti nalaze u njemu, pa tako zahvalnost Allahu obuhvata: zadovoljstvo Allahom, ljubav prema Allahu, oslonac na Allaha, strah od Allaha, nadu u Allaha, razmišljanje o Allahu i Njegovim blagodatima i mnoga druga bitna srčana djela. Tako, ukoliko dođe do zahvalnosti Allahu, onda dolazi i do svih ovih spomenutih osobina.¹

Ono što ukazuje na posebnost ove osobine, ovog neophodnog srčanog ibadeta, jeste i to što se Uzvišeni Allah opisao ovom osobinom u mnogobrojnim kur'anskim ajetima. Kaže Uzvišeni:

﴿ فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ ﴾ - "Pa, doista je Allah Zahvalni i Sveznajući."²

﴿ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ شَكُورٌ ﴾ - "Uistinu, Allah je Onaj koji mnogo prašta i Onaj koji je mnogo zahvalan."³

﴿ وَاللَّهُ شَكُورٌ حَلِيمٌ ﴾ - "A Allah je Onaj koji je mnogo zahvalan i Onaj koji je blagi."⁴

Također, ono što ukazuje na posebnost ove osobine jeste i njen veliki spomen u Kur'anu. U više od sedamdeset ajeta spominje se zahvalnost Allahu na razne načine: a) ili se naređuje zahvalnost; b) ili se podstiče na nju; c) ili se hvale zahvalni robovi; d) ili se zahvalnim robovima obećava najljepša nagrada; e) ili se zabranjuje njena suprotnost-nezahvalnost i sl.

Sve ovo ukazuje na posebnost ove osobine i na obaveznost odlikovanja vjernika njome.

Značenje šukra

Šukr u arapskom jeziku ima značenje spoznaje blagodati i njenog isticanja, pokazivanja. Pa se tako kaže *dabbetu šekur* za dobro ugojenu životinju čija

¹ Vidjeti: Ibnu-l-Kajjim, *Medaridžu-s-Salikin*, 2/249.

² Prijevod značenja El-Bekara, 158.

³ Prijevod značenja Eš-Šura, 23.

⁴ Prijevod značenja Et-Tegabun, 17.

se ugojenost, debljina i težina jasno uviđa. Kaže se za posudu *šekra* kada je napunjena, ispunjena, puna do vrha, pa se tako za šukr kaže spoznaja i jasno isticanje Allahovih blagodati kao i zahvalnost na njima u svakom vremenu, da se svo vrijeme ispuni zahvalnošću Allahu na Njegovim blagodatima.¹

Također se za šukr u ar. jeziku kaže:

-*el-i'tirafu bil-ihsan* / priznavanje dobročinstva; zahvala dobročinitelju na učinjenom dobročinstvu;

-*er-zjadedtu ven-nema'* / porast i uvećavanje.

Što se tiče terminološkog, šerijatskog značenja šukra o njemu Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, kaže: "Eš-Šukru - Zahvalnost jeste uticaj i pojava traga Allahove blagodati na jeziku Njegova roba: tako što će hvaliti svoga Gospodara tom blagodat i priznati samo Njemu tu blagodat; zatim uticaj Allahove blagodati na srce Njegova roba tako što će posvjedočiti tu blagodat Allahu i voliti Ga zbog nje; i uticaj Allahove blagodati na tijelo Njegova roba tako što će se rob tom blagodat odazvati Allahu i činiti Mu pokornost."²

Odluke zahvalnosti u islamu kroz Allahovu knjigu

Šukr-zahvalnost ima posebne vrijednosti i odlike u vjeri islamu:

1- Uzvišeni Allah zajedno je spomenuo zikr i šukr, tj. spominjanje Njega Uzvišenog i zahvalnost Njemu, subhanehu ve te'ala, na Njegovim blagodatima, a ovo dvoje cilj je stvaranja stvorenja. Rekao je:

﴿ قَدْ كَرِهَ اللَّهُ لَكَ ذِكْرَهُ وَأَنْشُرْكَ مِنْهُ وَأَنْتَ كَرِهْتَ أَنْ تُشْرَكَ بِهِ وَلَا تَكْفُرُونَ ﴿١٦٠﴾ ﴾

"Vi se sjećajte Mene pa ću se i Ja vas sjećati i zahvaljujte Mi se i ne budite Mi nezahvalni!"³

2- Uzvišeni Allah zajedno je spomenuo šukr i iman pojašnjavajući da zahvalne vjernike kazna neće doticati. Rekao je Uzvišeni Allah:

﴿ مَا يَفْعَلُ اللَّهُ بِعَذَابِكُمْ إِنْ شَكَرْتُمْ وَآمَنْتُمْ وَكَانَ اللَّهُ شَاكِرًا عَلِيمًا ﴿١٦١﴾ ﴾

"Allah vas neće kazniti ako budete zahvaljivali i vjerovali! Allah je Zahvalni i Sveznajući!"⁴

¹ Vidjeti: Er-Ragib el-Asfehani, *El-Mufredat*, 265.

² Vidjeti: Ibnu-l-Kajjim, *Medaridžu-s-Salikin*, 2/244.

³ Prijevod značenja El-Bekara, 152.

⁴ Prijevod značenja En-Nisa, 147.

3- Zahvalne robove, između svih drugih, Uzvišeni Allah posebno obasipa Svojim blagodatima. Rekao je Uzvišeni Allah:

﴿ وَكَذَلِكَ فَتَنَّا بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لِيَقُولُوا أَهَذَا الَّذِي كَفَرْنَا مِنْ اللَّهِ عَلَيْهِمْ مِنْ بَيْنِنَا أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِالشَّاكِرِينَ ﴾

"I tako Mi jedne drugima iskušavamo da bi nevjernici rekli: 'Zar su to oni kojima je Allah, između nas, milost ukazao?!' A zar Allah dobro ne poznaje one koji su zahvalni?!"¹

4- Svi ljudi se dijele na zahvalne i nezahvalne, pa su Uzvišenom Allahu najmrži od svega nevjerstvo i nevjernici tj. nezahvalni, a najdraži od svega su Mu zahvalnost i zahvalni. Uzvišeni Allah je rekao:

﴿ إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِنَّمَا شَاكَرْنَا وَإِنَّمَا كَفَرْنَا ﴾

"Doista smo Mi čovjeku pojasnili Pravi put pa je on ili zahvalan ili nezahvalan!"²

5- Uzvišeni Allah stavlja na iskušenja Svoje robove kako bi se među njima obistinilo ko je zahvalan, a ko nezahvalan. Rekao je Uzvišeni Allah u Svojoj Knjizi spominjući riječi Sulejmana, alejhi-s-selam:

﴿ هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي لِيَبْلُوَنِي أَأَشْكُرُ أَمْ أَكْفُرُ وَمَنْ شَكَرَ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ، وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ رَبِّي غَفُورٌ كَرِيمٌ ﴾

"Ovo je blagodat moga Gospodara kojom me iskušava da li ću zahvalan ili nezahvalan biti. A ko je zahvalan u svoju korist je zahvalan, a ko je nezahvalan, pa, Gospodar moj je neovisan i plemenit."³

6- Uzvišeni Allah obećava zahvalnima da će im Svoje blagodati prema njima povećati, pa kaže:

﴿ وَإِذْ تَأَذَّتْ رَجُبُكُمْ لِمَنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلِمَنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابَ لَشَدِيدٌ ﴾

"I sjetite se kada je vaš Gospodar obznanio: 'Ako budete zahvalni, Ja ću vam zasigurno još više dati; a ako budete nezahvalni, pa, uistinu je Moja kazna žestoka!'"⁴

7- Allah je zadovoljan sa šukrom-zahvalnošću i zadovoljan je Svojim zahvalnim robovima, odnosno jedan od puteva zadobijevanja Allahova zadovoljstva jeste i zahvalnost Allahu na Njegovim blagodatima. Kaže Uzvišeni:

﴿ إِن تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ عَنكُمْ وَلَا يَرْضَىٰ لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ وَإِن تَشْكُرُوا يَرْضَهُ لَكُمْ ﴾

¹ Prijevod značenja El-En'am, 53.

² Prijevod značenja El-Insan, 3.

³ Prijevod značenja En-Neml, 40.

⁴ Prijevod značenja Ibrahim, 7.

"Ako vi budete nezahvalni, pa, uistinu je Allah neovisan od vas i nije zadovoljan da pri Njegovim robovima bude nevjerstva i nezahvalnosti. A ako budete zahvalni, On će biti zadovoljan vama!"¹

8- Uzvišeni Allah povećavanje Svojih blagodati vezao je za zahvalnost, a Allahovim blagodatima i njihovom uvećavanju od strane Uzvišenog Allaha nema kraja, pa tako isto ne bi trebalo biti kraja zahvalnosti na Allahovim blagodatima od strane Njegovih robova. Uzvišeni Allah mnogobrojne nagrade vezao je za Svoje htijenje, ako On bude htio oprostiti će grijeh, ako bude htio primiti će pokajanje, ako bude htio opskrbiti će Svoje robove, ako bude htio otklonut će od njih nevolje i sl; dok je nagradu za zahvalnost općenito spomenuo, nije uslovio Svojim htijenjem, pa je rekao:

﴿ وَسَجَّرَى الشَّكْرِينَ ﴿١٤٥﴾ ﴾ - "I Mi ćemo nagraditi zahvalne."²

﴿ وَسَيَجْرِي اللَّهُ الشَّكْرِينَ ﴿١٤٤﴾ ﴾ - "I Allah će nagraditi zahvalne!"³

9- Uzvišeni Allah obavještava nas u Svojim knjizi da je Iblisov cilj da odvrati Allahove robove od zahvalnosti Njemu Uzvišenom. Tako se Iblis zavjetovao:

﴿ ثُمَّ لَا يَتُوبُهُمْ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ أَيْمَانِهِمْ وَعَنْ شَمَائِلِهِمْ وَلَا تَجِدُ أَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ ﴾

"Zatim ću im prilaziti ispred njih i iza njih, s njihove desne strane i sa lijeve strane, pa ćeš naći da većina njih neće zahvalna biti!"⁴

Iblis svim raspoloživim sredstvima nastoji da Allahovi robovi budu nezahvalni jer je nezahvalnost nevjerstvo, jer je nezahvalnost prepreka do Allahovog zadovoljstva, jer je nezahvalnost razlog gubljenja Allahove blagodati. Kako da Iblis, zavidnik gleda da neko uživa Allahove blagodati a on da ne uživa! Stoga svakog trenutka nastoji odvrati vjernike od zahvalnosti.

10- Uzvišeni Allah pojašnjava u Svojim knjizi da će malo biti Njegovih zahvalnih robova. Kaže:

﴿ وَقَلِيلٌ مِّنْ عِبَادِيَ الشَّاكِرُونَ ﴿١٣٧﴾ ﴾ - "A malo je Mojih zahvalnih robova!"⁵

Spominje se da je Omer b. El-Hattab, radijallahu anhu, čuo jednog čovjeka kako u dovi uči: "Allahu moj, učini me od malobrojnih!" Omer ga je upi-

¹ Prijevod značenja Ez-Zumer, 7.

² Prijevod značenja Ali Imran, 145.

³ Prijevod značenja Ali Imran, 144.

⁴ Prijevod značenja El-E'araf, 17.

⁵ Prijevod značenja Sebe', 13.

tao: "Na šta misliš pod tim?" Čovjek je rekao: "Vođo pravovjernih, Uzvišeni Allah je rekao:

﴿ وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ ﴿٤٠﴾ ﴾

"A s njim nije vjerovalo osim malo njih!"¹

﴿ وَقَلِيلٌ مِّنْ عِبَادِيَ الشَّاكِرِينَ ﴿١٣﴾ ﴾

"A malo je Mojih zahvalnih robova!"²

﴿ وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ الظَّالِمِينَ لَيَتَّبِعُهُمْ عَلَى بَعْضِ إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَقَلِيلٌ مَّا هُمْ ﴾

"Mnogi ortaci čine nepravdu jedni drugima. Ne čine jedino oni koji vjeruju i rade dobra djela, a takvih je malo."³

"Istinu si rekao" – reče Omer.

11- Uzvišeni Allah ovom osobinom opisuje poslanike, najbolja stvorenja.

11.1- Pa tako opisuje prvog poslanika kojeg je poslao stanovnicima Zemlje, Nuha, alejhi-s-selam, sa šukrom-zahvalom:

﴿ ذُرِّيَّةً مِّنْ حَمَلِنَا مَعَ نُوحٍ إِنَّهُ كَانَ عَبْدًا شَاكِرًا ﴿٢٠﴾ ﴾

"O potomci onih koje smo s Nuhom nosili! On je, doista, bio rob zahvalni!"⁴

11.2- Spominje da je Ibrahim, alejhi-s-selam, bio zahvalan na Allahovim blagodatima. Kaže:

﴿ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا لِلَّهِ حَنِيفًا وَلَا يَكُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٢٠﴾ شَاكِرًا لِأَنعَمَ عَلَيْهِ أَحَبَبَهُ وَهَدَاهُ إِلَى صِرَاطٍ

مُسْتَقِيمٍ ﴿١٣١﴾ ﴾

"Doista je Ibrahim bio vođa, ponizan Allahu, pravi vjernik i nije bio od mnogobožaca. Bio je zahvalan na Njegovim (Allahovim) blagodatima. Allah ga je odabrao i uputio na Pravi put!"⁵

11.3- Naredio je Uzvišeni Allah Svome poslaniku Musau, alejhi-s-selam, da na vjerovjesništvu i poslanstvu kojim ga je Uzvišeni odlikovao i počastio, bude zahvalan, pa je rekao Svevišnji Allah:

¹ Prijevod značenja Hud, 40.

² Prijevod značenja Sebe', 13.

³ Prijevod značenja Sad, 24.

⁴ Prijevod značenja El-Isra'a, 3.

⁵ Prijevod značenja En-Nahl, 120-121.

﴿يَمْسُقْ إِلَىٰ أَصْطَفَيْتَكَ عَلَى النَّاسِ بِرِسَالَتِي وَبِكَلِمِي فَخُذْ مَاءً مِنْكَ وَكُن مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿١٤٤﴾﴾

"O Musa! Ja sam te odlikovao nad ostalim ljudima Svojom poslanicom i Svojim govorom, pa prihvati ono što ti dajem i budi od zahvalnih robova!"¹

12- Obavještava nas Uzvišeni Allah u Svojoj knjizi da Njega istinski obožavaju samo oni koji su Mu zahvalni, dok onaj koji je nezahvalan Allahu na Njegovim blagodatima taj i nije od onih koji Mu ibadet čine. Kaže Uzvišeni:

﴿وَأَشْكُرُوا لِلَّهِ إِنْ كُنْتُمْ إِتِيَاءَ تَعْبُدُونَ ﴿١٧٢﴾﴾

"I Allahu budite zahvalni ako samo Njega obožavate!"²

13- Prvo što je Uzvišeni Allah oporučio insanu kada postane razuman jeste da bude zahvalan Njemu Uzvišenom, a zatim svojim roditeljima. Rekao je Uzvišeni Allah:

﴿وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَلَّةً أُمَّهُ. وَهَنًا عَلَىٰ وَهْنٍ وَفَصَلَّهُ. فِي عَامَيْنِ أَنْ أَشْكُرَ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَىٰ الْعَصِيرِ ﴿﴾

"I Mi smo čovjeku oporučili da bude dobročinitelj prema svojim roditeljima. Majka njegova ga nosi, a njeno zdravlje trpi i odbija ga u toku dvije godine. Budi zahvalan Meni i roditeljima svojim, Meni ćete se vratiti."³

14- Šukr-zahvalnost jedan je od ciljeva stvaranja ljudi, dovođenja na ovaj svijet i oblikovanja u najljepšem skladu. Kaže Uzvišeni Allah:

﴿وَاللَّهُ أَخْرَجَكُمْ مِنْ بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ لَا تَقْلَمُونَ شَيْئًا وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَرَ وَالْأَفْئِدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٧٨﴾﴾

"Allah vas izvodi iz stomaka vaših majki, vi ništa ne znate, i daje vam sluh i vid i razum da biste bili zahvalni!"⁴

15- I također, zahvalnost je cilj sprovođenja naredbi i klonjenja onoga što je Uzvišeni Allah zabranio. Rekao je Allah, subhanehu ve te'ala:

¹ Prijevod značenja El-E'araf, 144.

² Prijevod značenja El-Bekara, 172.

³ Prijevod značenja Lukman, 14.

⁴ Prijevod značenja En-Nahl, 78.

﴿ وَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ بِبَدْرٍ وَأَنْتُمْ أَذِلَّةٌ فَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢٣﴾ ﴾

"Allah vas je pomogao i na Bedru, kada ste bili malobrojni – zato se bojte Allaha da biste bili zahvalni!"¹

Da bih bio zahvalan Allahov rob šta moram poznavati

Kako je prethodilo iz riječi islamskog autoriteta Ibnu-l-Kajjima, rahimehullahu te'ala, zaključujemo da bismo bili zahvalni Allahu na Njegovim blagodatima: moramo svoje srce ispuniti ljubavlju prema Njemu Uzvišenom, Onome koji nas obasipa Svojim blagodatima, svoje tijelo staviti u službu i pokornost Njemu, subhanehu ve te'ala, i svoj jezik držati neprestano vlažnim spominjući Uzvišenog Allaha dotičnom blagodati i hvaleći Ga njome.

Odnosno, da bismo bili zahvalni Allahu na određenoj blagodati, moramo:

1- Poznavati dotičnu blagodat, spoznati je i uvidjeti, pa kada vjernik spozna neku blagodat spoznat će i njenog vlasnika, Onoga koji ga je njome počastio, a kada spozna Vlasnika blagodati zavoljet će Ga, a kada Ga zavoli onda će požuriti da Mu se zahvaljuje na toj blagodati.

2- Prihvatiti dotičnu blagodat tako što ćemo iskazati svoju ovisnost o Vlasniku te blagodati, svoju veliku potrebu za Njim, svoju manjkavost, tj. da nam je Uzvišeni Allah podario tu blagodat bez da smo je mi zaslužili, niti je možemo zaslužiti, već nam je on daje iz Svoga dobra i milosti.

3- Hvaliti Uzvišenog Allaha Koji nas obasipa Svojim blagodatima:

-općenito: tako što ćemo spominjati i hvaliti svoga Gospodara po Njegovoj dobroti, plemenitosti, Njegovom dobročinstvu i obilnom davanju i sl., spominjati Njegova lijepa imena i uzvišena svojstva koja odgovaraju stanju zahvalnosti poput imena El-Mennan, El-Kerim, Zu-l-Fadli-l-'Azim i sl.

-posebno: da spominjemo Allahovu blagodat kojom nas je počastio.

4- Da dotičnu blagodat iskoristimo u pokornosti Allahu, subhanehu ve te'ala.

Šta je suština zahvalnosti

Slično prethodnom, Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, pojašnjava suštinu zahvalnosti na nekoj blagodati, odnosno na koji način se ispravno zahvaliti Allahu na Njegovim blagodatima, pa kaže: Neće rob biti zahvalan svo-

¹ Prijevod značenja Ali Imran, 123.

me Gospodaru na Njegovim blagodatima sve dok kod sebe ne objedini pet temelja:

- 1- Poniznost prema Onome koji ga je počastio Svojom blagodatima.
- 2- Iskazivanje ljubavi prema Onome koji ga je počastio Svojom blagodatima.
- 3- Priznavanje dotične blagodati samo Allahu i nikome više.
- 4- Spominjanje Allaha po dotičnoj blagodatima.
- 5- Neupoštebljavanje dotične blagodati u grijehu prema Allahu.

Zahvalnost Allahu na Njegovim blagodatima biva srcem, jezikom i udovima, ostalim tjelesnim organima

Šukr-zahvalnost usko je vezana za srce, jezik i udove.

Zahvalnost srcem

Biva spoznajom da je Uzvišeni Allah Vlasnik svih blagodati, da sve blagodati potiču od Njega, On je izvor svega što uživamo. Danas većina ljudi ne zahvaljuje Istinskom vlasniku blagodati već onome putem kojih ih Uzvišeni Allah počasti dotičnom blagodatima.

Dok, vjernik i vjernica moraju biti svjesni riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ أذْكُرُوا اللَّهَ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ خَلْقٍ غَيْرِ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَآفَؤُنَّكُمْ ﴾

"O ljudi prisjećajte se Allahovih blagodati prema vama. Je li to postoji neki drugi Stvoritelj koji vas s nebesa i iz zemlje opskrbljuje?! Nema istinskog boga osim Njega, pa kuda se onda odmećete?!"¹

﴿ وَمَا يَكْفُرُونَ ﴾

"I nema ama baš nijedne blagodati koju uživate, a da ona nije od Allaha!"²

﴿ مَا يَفْتَحُ اللَّهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهَا وَمَا يُمْسِكُ فَلَا مَرْسِلَ لَهُ مِنْ بَعْدِهِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴾

"Bilo koju milost da Allah spusti ljudima, niko je ne može sustegnuti (zaustaviti), i koju god da sustegne, niko im mimo Njega ne može je spustiti; a On je Silni i Mudri!"¹

¹ Prijevod značenja Fatir, 3.

² Prijevod značenja En-Nahl, 53.

Tako su vjernik i vjernica ubijedeni da sve blagodati dolaze od Uzvišenog Allaha i stoga svojim srcem sve te blagodati priznaju samo Svevišnjem Allahu.

Zahvalnost jezikom

Jezik obaviještava o onome što se nalazi u srcu, pa ukoliko se srce ispunila zahvalnošću Uzvišenom Allahu na Njegovim blagodatima, zasigurno će se pokrenuti i jezik da hvali i veliča Uzvišenog Allaha po tim i zbog tih blagodati.

Tako nalazimo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da:

Kada bi se budio iz sna, kada bi ustajao govorio bi: *"El-hamdu lillahi-llezi ahjana ba'dema ematena ve ilejbi-n-nuŝur!"* Tj. *"Sva hvala pripada samo Allahu koji nas je oŝivio nakon što nas je usmrtio i kod Njega ćemo se okupiti!"*²

Također bi učio: *"El-hamdu lillahi-llezi afani fi dŝesedi ve redde alejje rubi ve ezjne li bizikerihi."* Tj. *"Sva hvala pripada samo Allahu koji mi je podario zdravlje u momu tijelu, povratio mi moju dušu i dozvolio mi da Ga spominjem."*³

Kada bi odlazio u postelju učio bi: *"Bismikellahumme emutu ve abja."* Tj. *"S Tvojim imenom, Allahu moj, ja umirem i ŝivim."*⁴

Zar se ne spominje u sejjidu-l-istigfaru da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio: *"Ebu'u leke bi ni'ametike alejje ve ebu'u bi ŝenbi!"* Tj. *"Ja priznajem Tvoje blagodati koje si mi ukazao i ja priznajem svoje grijehbe."*⁵

Zahvalnost tijelom

Zahvalnost tijelom Allahu, subhanehu ve te'ala, na Njegovim blagodatima sastoji se u činjenju dobrih djela, pokornosti Uzvišenom Allahu. Kaŝe Uzvišeni Allah:

﴿وَوَصَّيْنَا الْإِنسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا حَمَلَتْهُ أُمُّهُ كُرْهًا وَوَضَعَتْهُ كُرْهًا وَحَمَلُهُ وَفَصَّلَتْهُ لَمَمًا حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَبَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً قَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَصْلِحْ لِي فِي دُرِّيَّتِي إِنَّي أَنْتُبُّ إِلَيْكَ وَإِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ﴾

¹ Prijevod značenja Fatir, 2.

² Buharija, 6324; od Huzejfe, radijallahu anh, i Muslim, 2711; od El-Bera'a b. 'Aziba, radijallahu anh.

³ Tirmizi, 3401; od Ebu Hurejre, radijallahu anh, i ŝejh Albani ga je ocijenio dobrim.

⁴ Buharija, 6324; od Huzejfe, radijallahu anh.

⁵ Buharija, 6306; od Ŝeddada b. Evsa, radijallahu anh.

"Čovjeka smo zadužili da roditeljima svojim čini dobro; majka njegova sa mukom ga nosi i u mukama ga rađa, nosi ga i doji trideset mjeseci. A kad dospije u muževno doba i kad dostigne četrdeset godina, on rekne: 'Gospodaru moj, dozvoli Mi da ti budem zahvalan na blagodati koju si darovao meni i roditeljima mojim, i pomoz mi da činim dobra djela kojima ćeš zadovoljan biti, i učini dobrim potomke moje; ja se, zaista, kajem i odan sam Tebi.'"¹

Ovdje se u dovi spominje činjenje dobrog djela nakon zahvalnosti na blagodatima.

Tako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, znao noću klanjati toliko dugo da bi mu pete počele pucati od dugog stajanja, pa bi govorio: "*Zar da ne budem Allahov zahvalni rob?*"²

Podjela ljudi s obzirom na zahvalnost

Postoje tri kategorije ljudi kada je riječ o zahvalnosti Allahu na Njegovim blagodatima:

- 1- Onaj koji je zahvalan Allahu na Njegovim blagodatima i koji Ga hvali njima.
- 2- Onaj koji negira Allahove blagodati i skriva ih.
- 3- Onaj koji se pretvara i prikazuje da uživa dotičnu blagodat, a to nije istina o čemu govori hadis Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Onaj koji se pretvara da posjeduje nešto što mu nije dato poput je onoga koji oblači na sebe lažnu odjeću!*"³

Stvari koje će nam pomoći u našoj zahvalnosti Uzvišenom Allahu na Njegovim blagodatima

1- Da se prisjećamo Allahovih blagodati, spominjemo ih i razmišljamo o njima.

2- Da gledamo u onoga koji uživa manje blagodati od nas, u onoga koji je na nižem stepenu od nas po pitanju dunjaluka, kao što je došlo u hadisu: "*Gledajte u onoga koji je ispod vas, a ne gledajte u onoga koji je iznad vas, jer ćete, uistinu, tako više cijeniti Allahove blagodati!*"⁴

¹ Prijevod značenja El-Ahkaf, 15.

² Buharija, 1130; od El-Mugire b. Šu'beta, radijallahu anh.

³ Buharija, 5219; i Muslim, 2130; od Esmé bint Ebi Bekr, radijallahu anhuma.

⁴ Buharija, 6490; Muslim, 2963, 9.

3- Da budemo svjesni da ćemo biti pitani za sve blagodati sutra na Sudnjem danu, kako kaže Uzvišeni Allah:

﴿ ثُمَّ لَتَسْأَلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ ﴾

"Zatim ćete, zasigurno, Toga dana biti pitani o svim blagodatima."¹

4- Da budemo svjesni da ukoliko budemo zahvaljivali se Uzvišenom Allahu na Njegovim blagodatima da će nam Uzvišeni Allah još više dati.

﴿ هَذَا بَيَانٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴾

"Ovo je pojašnjenje svim ljudima, a uputa i oporuka samo bogobojaznima!"²

Uzvišenog Allaha molim da nas učini od onih koji će se odazivati Njegovoj riječi i riječi Njegovog Vjerovjesnika, Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, nastojati prvi biti u činjenju onoga što nam je naređeno i najudaljeniji od onoga što nam je u našoj lijepoj vjeri islamu zabranjeno!

¹ Prijevod značenja Et-Tekasur, 8.

² Prijevod značenja Ali Imran, 138.

EL-MUHASEBA-SAMOOBRAČUN

Uvod

Jedno od bitnih djela srca, srčanih ibadeta jeste i muhaseba, tj. samoobračun.

Duša je po svojoj prirodi sklona zlu i prelaženju svake granice u tome, te je natapaju strasti i svake druge bolesti. Opasnost duše je ogromna, posljedica pogubna. Zbog toga, potrebno ju je zauzdati uzdama bogobojažnosti i usmjeriti ka pokornosti, a to nije moguće osim sa stalnom kontrolom i obračunom svoje duše.

Obračun duše ima ogromnu važnost koja se najbolje ogleda u sljedećem:

1- Samoobračun je put do ustrajnosti srca i čišćenja duše. Srce se ne može osnažiti, niti duša čistiti osim nakon obračuna.

2- Samoobračun je dokaz čovjekove dobrote, dokaz njegovog imana i straha od Allaha, subhanehu ve te'ala. Onaj koji se ne boji Allaha njega ništa ne podstiče da zastane kod svoje duše, obračunava je, uoči njene manjkavosti i posegne za njenom popravkom.

3- Obračunavanje duše put je do pokajanja, jer kada vjernik –nakon obračuna svoje duše- uvidi manjkavosti, uvidi propuste u pokornosti, zasigurno će požuriti da se pokaje za iste propuste.

4- Rezultati i posljedice obračunavanja duše su prelijepi i o njima će biti riječi.

5- Posljedice zapostavljanja obračuna su pogubne i o njima će, također, biti riječi.

Značenje muhasebe

El-Maverdi o značenju samoobračuna kaže: "Samoobračun je da se čovjek preispita noću o onome što je radio danju, pa, ako ta djela budu dobra i pohvalna, nastaviti će s njima i sličnima, a ako budu loša, pokušat će ih zamijeniti boljim i prestati s njima u budućnosti."¹

Ibnu-l-Kajjim, rahmetullahi 'alejh, kaže: "Obračun duše je spoznaja i razgraničenje koja prava ima čovjek ali i obaveze, pa ono što pripada njemu

¹ *Edebu-d-Dunja ve-d-Din*, 342.

prihvatit će, ali i ispuniti ono što pripada drugima, jer se on nalazi na putovanju s kojeg nema povratka."¹

Također je rekao: "Obračun duše je da čovjek prvo pogleda u Allahovo pravo kod njega, a zatim da pogleda je li ga ispunio kako treba."²

Samoobračun u Kur'anu

Svevišnji Allah je rekao:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَتَنْظُرُوا نَفْسَ مَا قَدَّمْتُمْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴾

"O vjernici, bojte se Allaha i neka svaka duša pogleda šta je za sutra pripremila."³

Uzvišeni Allah u ovom ajetu podstiče čovjeka, naređuje mu da pogleda i preispita se šta je to pripremio za Sudnji Dan, da li sa time što je pripremio može sresti Allaha ili ne, da li priliči da Ga sretne s time ili ne.

﴿ وَوَضِعَ الْكِتَابَ فَفَرَى الْمُجْرِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا فِيهِ وَيَقُولُونَ يَا وَيْلَتَنَا مَالِ هَذَا الْكِتَابِ لَا يَقَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً إِلَّا أَحْصَاهَا ﴾

"Teško li se nama! Kakva je ovo knjiga, ni malo ni veliko, nije izostavila, već je sve pobrojala?!"⁴

﴿ وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا ﴾ (٣١)

"Uistinu, i za sluh i za vid i za razum će se odgovarati!"⁵

﴿ إِنَّا أَنْذَرْنَاكُمْ عَذَابًا قَرِيبًا يَوْمَ يَنْظُرُ الْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَا لَيْتَنِي كُنْتُ تُرَابًا ﴾ (١٠)

"Mi vas, doista, na skorju patnju upozoravamo, Onoga dana kada će čovjek djela koja je uradio pred sobom naći i kada će nevjernik reći: 'Kamo sreće da sam zemlja bio!'"⁶

﴿ وَكُلَّ إِنْسَانٍ أَلْمَنَّا طَعْمَهُ فِي عُنُقِهِ وَنُخْرِجُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كِتَابًا يَلْقَاهُ مَنشُورًا ﴾ (١٧) ﴿ أقرأ كتابك كفى يتفسيك اليوم عليك حسيبا ﴾ (١٤)

¹ Medaridžu-s-Salikin, 1/187.

² Igasetu-l-Lebejan, 1/90.

³ Prijevod značenja El-Hašt, 18.

⁴ Prijevod značenja El-Kehf, 49.

⁵ Prijevod značenja El-Isra, 36.

⁶ Prijevod značenja En-Nebe', 40.

"I svakom čovjeku ćemo ono što uradi o vrat privezati, a na Sudnjem danu ćemo mu knjigu otvorenu pokazati: 'Čitaj knjigu svoju, dosta ti je danas što ćeš svoj račun polagati'."¹

Samoobračun u sunnetu

Ibnu Mes'ud, radijallahu anh, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Neće se pomjeriti stopala nijednog čovjeka na Sudnjem danu sve dok ne bude upitan za petero: o svome životu kako ga je proveo, o svojoj mladosti u šta ju je potrošio, o svome imetku kako ga je stekao i u šta ga je udijelio, i šta je radio s onim što je poznao!"*²

Ibnu Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Mi smo zadnji narod (na dunjaluku), a prvi kojem će se obračunavati (na ahiretu)!"*³

Samoobračun u riječima Selefa

Ebu Bekr, radijallahu anh, hvatao bi se za jezik i govorio: "Ovo hoće da me upropasti!"⁴

Omer b. El-Hattab, radijallahu anh, rekao je: "Obračunavajte svoje duše prije nego što vam bude obračunavano. Vagajte svoja djela prije nego što vam budu vagana. Uistinu, sutra će vam obračun biti lakši ukoliko danas budete obračunavali svoje duše! Pripremite se za veliko izlaganje na Dan kada ćete svi biti izloženi. Toga dana ništa vam neće biti skriveno."⁵

Enes b. Malik, radijallahu anh, je čuo Omera b. El-Hattaba, radijallahu anh, kako u svome dvorištu govori sam sebi: "Omer b. El-Hattab! Vođa pravovjernih! Uf! Uf! Tako mi Allaha, ili ćeš se bojati Allaha ili će te Allah kazniti!"⁶

Ibn Ebi Mulejke je rekao: "Zapamtio sam trideset ashaba koji su se bojali za sebe licemjerstva i niko od njih nije tvrdio da mu je vjerovanje ravno vjerovanju meleka Džibrila i Mikaila."⁷

¹ Prijevod značenja El-Isra, 13-14.

² Tirmizi, 2416. Šejh Albani hadis je ocijenio vjerodostojnim.

³ Ahmed, Ibnu Madže, 4290; i šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim.

⁴ Malik, *El-Muwetta*, 2825.

⁵ Tirmizi, 2459; Ibnu Ebi Šejbe, 34459; El-Begavi, *Šerhu-s-Sunne*, 14/309.

⁶ Malik, *El-Muwetta*, 2837; Ahmed, *Ez-Zuhd*, 223.

⁷ Buharija, kod hadisa br. 48.

Hasan el-Basri, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Nećeš sresti vjernika, a da se ne obračunava sa svojom dušom, pa je pita: 'Šta si od djela htjela da uradiš? Šta si htjela da jedeš? Šta si htjela da piješ?' Dok, razvratnik korača naprijed ne obračunavajući se sa svojom dušom. Čuva svoj imetak, a upropaštava svoju vjeru."¹

Također, Hasan el-Basri, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Neprestano će čovjek biti na dobru sve dok bude savjetovao svoju dušu i njen obračun mu bude briga!"²

Prenosi se od Mutarrifa b. Abdillaha, rahimehullahu te'ala, da je rekao: "Doista ja noću legnem u postelju, pa razmišljam o kur'anskim ajetima i upoređujem svoja djela sa djelima stanovnika Dženneta i zaključim da su njihova djela ogromna:

﴿ كَانُوا قَلِيلًا مِّنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ ﴿١٧﴾ ﴾

"Noću su malo spavali!"³

﴿ وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا ﴿١٦﴾ ﴾

"Noći su provodili pred svojim Gospodarem na sedždi i kijamu!"⁴

﴿ أَمَّنْ هُوَ قَلِيلٌ مِّنْ أَهْلِ آلِ لَيْلٍ سَاجِدًا وَقَائِمًا يَحْذَرُ الْآخِرَةَ وَيَرْجُوا رَحْمَةَ رَبِّهِمْ ﴾

"Ili onaj koji noć skrušeno provodi na sedždi i kijamu strahujući od Ahireta i nadajući se milosti svoga Gospodara!"⁵ Pa se ne vidim među njima! Zatim svoju dušu izložim ovom kur'anskom ajetu:

﴿ مَا سَأَلَكَ فِي سَعْرٍ ﴿١١﴾ ﴾

"Šta vas je dovelo u Sekar?"⁶ I vidim nevjernički narod. Zatim svoju dušu izložim kur'anskom ajetu:

﴿ وَأَخْرُونَ اعْتَرَفُوا بِذُنُوبِهِمْ خَلَطُوا عَمَلًا صَالِحًا وَآخَرَ سَيِّئًا ﴾

"I drugi koji su priznali svoje grijehе i koji su svoja dobra djela izmješali sa lošima!"⁷ Pa se bojim da smo ja i vi, moja braćo od ovih!"¹

¹ El-Begavi, *Me'alimu-t-Tenzil*, 4/511.

² Ibnu Ebi-d-Dunja, *Mubasebetu-n-Nefs*, 6.

³ Prijevod značenja Ez-Zarijat, 17.

⁴ Prijevod značenja El-Furkan, 64.

⁵ Prijevod značenja Ez-Zumer, 9.

⁶ Prijevod značenja El-Muddessir, 42.

⁷ Prijevod značenja Et-Tevba, 102.

Amr b. Kajs el-Melai je rekao: "Pozabaviš li se svojom dušom, ostavit ćeš ljude, dočim, pozabaviš li se ljudima, zapustit ćeš svoju dušu!"²

Junus b. Ubejd je rekao: "Šta sa mnom?! Izgubim kokošku, nestane mi kokoške, pa se uznemirim, dočim, prođe me namaz u džematu, a ja nikakve promjene u duši ne osjetim?!"³

Prenosi se da su poznatog učenjaka Sufjana es-Sevrija na samrti posjetili Ebul-Ešheb i Hamad b. Seleme, pa mu je Hamad rekao: "Zar nije došao trenutak da si siguran od onoga od čega si strahovao i da ideš ka onome čemu si se cijeli život nadao?" Odgovorio je: "Čovječe, zar smatraš da će se ljudi poput mene spasiti Vatre?"⁴

Fudajl b. Ijjad je jedne prilike uzeo za ruku Sufjana b. Ujejnu i rekao mu: "Ako misliš da je na Zemlji ostalo još ljudi koji su gori od mene i od tebe, onda je ružno to što misliš."⁵

Mejmun b. Mihran je govorio: "Čovjek neće biti istinski bogobožan sve dok, prilikom samoobračuna, prema sebi ne bude sumnjičav više nego prema svome ortaku u poslu."⁶

Ebu Hazim Seleme b. Dinar je rekao: "Razmisli o onome što bi volio da nađeš pri sebi na ahiretu pa požuri da ga još danas učiniš! I razmisli o onome što bi prezirao da sutra bude uz tebe na ahiretu pa ga ostavi još danas!"⁷

Hamid el-Lefaf je rekao: "Čuo sam Hatima el-Esamma kako kaže: 'Obračunavaj se sa svojom dušom u tri situacije: kada učiniš neko djelo, prisjeti se da te Allah vidi; kada izgovoriš neku riječ, prisjeti se da te Allah čuje; i kada se ustegneš od govora pa ušutiš, prisjeti se Allahova znanja o tebi!'"⁸

Ibrahim et-Tejmi, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Zamislio sam sebe u Džennetu; kako jedem džennetske plodove, pijem sa džennetskih rijeka, grlim džennetske žene-hurije. Zatim sam zamislio sebe u Vatri; kako jedem plodove stabla Zekkum, pijem gnojnu kapljevinu, hodam u okovima i lancima. Nakon toga, rekao sam svojoj duši: 'O dušo moja, šta želiš od ovoga dvoga? Rekla mi je: 'Želim da se vratim na Dunjaluk i činim dobra djela.' Re-

¹ Vidjeti: Ebu Nu'ajm, *Hiljetu-l-evlija*, 2/198.

² Vidjeti: Ebu Nu'ajm, *Hiljetu-l-evlija*, 5/79.

³ Vidjeti: Ebu Nu'ajm, *Hiljetu-l-evlija*, 3/19.

⁴ Ibnu-l-Kajjim, *Igasetu-l-Lehefan*, 1/87.

⁵ Vidjeti: Ebu Nu'ajm, *Hiljetu-l-evlija*, 8/101.

⁶ Ez-Zehebi, *Sijeru E'alami-n-Nubela*, 5/74.

⁷ Vidjeti: Ebu Nu'ajm, *Hiljetu-l-evlija*, 3/238.

⁸ Vidjeti: Ebu Nu'ajm, *Hiljetu-l-evlija*, 8/75.

kao sam joj: "Ti si u onome što želiš, pa radi dobra djela."¹

Vrste i načini samoobračuna

Postoje dvije vrste samoobračuna: općeniti i posebni.

Što se tiče općenitog samoobračuna, on ničim nije ograničen, događa se svakodnevno. Tako vjernik, ujutro oporučuje svojoj duši dobra djela tokom dana i zabranjuje loša, postavlja joj raspored: danas treba da učiniš to i to i da ostaviš to i to. Zatim, naveče, kada se završi taj dan, preispituje se i gleda šta je učinio od dobrih djela i kojih loših grijeha se klonuo.

Zamislimo samo sebe da smo umrli, vidjeli svoja dobra djela i njihovu malobrojnost, kao i loša djela i njihovu mnogobrojnost, a zatim tražili da se vratimo samo jedan dan na Dunjaluk da činimo dobra djela, pa budemo vraćeni! Šta bismo sve od dobrih djela učinili u tome danu?! Možda bismo u tom jednom danu učinili ono što nismo za svog životnog vijeka učinili! A zašto ne razmislimo i zaključimo da je naše stanje uistinu takvo? Niko od nas ne zna kada će mu smrt doći. Možda je ovo tvoj zadnji dan na Dunjaluku! Zašto ga ne ispuniš dobrim djelima?!

Posebni samoobračun ograničen je na posebno vrijeme ili posebno stanje. Može se podijeliti na četiri vrste:

Prva vrsta: Obračunavanje duše prije djela, tj. kada vjernik odluči da učini neko djelo, treba da zastane i da se preispita:

- je li to djelo radi Uzvišenog Allaha, pa da ga čini ili je radi ljudi pa da ga ostavi;
- je li ga na takav način činio Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, pa da ga slijedi u tome i ne izmišlja od sebe;
- može li ga on sam učiniti ili mu je potrebna pomoć,
- je li bolje da ga sada učini ili da ga odgodi za kasnije;
- je li u tom djelu za njega dobro na dunjaluku i ahiretu pa da ga čini ili je zlo pa da ga ostavi...

Hasan el-Basri, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Allah se smilovao čovjeku koji zastane kod svoje želje, pa, ukoliko ona bude radi Allaha, nastavi; a ako bude radi nekoga drugog, ostavi je."²

¹ Ibnu Ebi-d-Dunja, *Muhasebetu-n-Nefs*, 34; Ibnu-l-Dževzi, *Sifetu-s-Safve*, 3/62.

² Ibnu-l-Kajjim, *Igasetu-l-Lebefan*, 1/83.

Druga vrsta: Obračunavanje duše nakon učinjenog djela. I ova vrsta obračuna ima svoje tri podvrste:

1- *Obračunavanje duše zbog manjkavosti i nemara u pokornosti;* poput manjkavosti u iskrenosti, u slijeđenju Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, manjkavosti u propisanom dnevnom zikru, manjkavosti i nemara prema učenju Kur'ana, nemarnosti prema namazu u džematu, nemarnosti prema sunnetima prije i poslije farza.

2- *Obračunavanje duše za djela koja je preče bilo ostaviti nego uraditi;* poput djela koja se urade iz strasti i prohtjeva, udovoljavanju duši, umišljenosti, poput nejasnih sumnjivih djela i sl; što predstavlja vrata do grijeha. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Uistinu, sve ono što je dozvoljeno jasno je, i sve što je zabranjeno jasno je, a među njima ima nejasnih stvari koje mnogi ne poznaju. Ko ih se uščuva, taj je sačuvaov svoju vjeru i čast, a ko se upusti u njih, zapašće u ono što je zabranjeno."¹ Također je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ostavi ono u što sumnjaš i čini ono u što ne sumnjaš!"²

3- *Obračunavanje duše za dozvoljena uobičajena djela* da li ih je čovjek uradio radi Allaha, je li njima tražio ahiret ili dunjaluk i sl.

Treća vrsta: Obračunavanje duše na kraju sedmice, mjeseca ili godine: je li se približio Svevišnjem Allahu u tom vremenu ili ne, je li profitirao ili bankrotirao?

Četvrta vrsta: Obračunavanje duše u pogodnim vremenima i mjestima: u ramazanu, prvih deset dana zul-hidždžeta, na dan džume, u zadnjoj trećini noći, u Mesdzidul-Haramu, Džamiji Allahova Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, i sl.

Kako obračunavati svoju dušu

Nakon što smo se upoznali sa prethodnim, postavlja se pitanje: "Kako obračunavati svoju dušu?" Kao odgovor na ovo pitanje spomenut ćemo riječi islamskog autoriteta Ibnu-l-Kajjima, rahimehullahu te'ala. Spominje Ibnu-l-Kajjim da obračun duše biva na sljedeći način:

Prvo se obračunava sa svojom dušom za obavezne radnje, strogo naredene ibadete i ukoliko primjeti nedostatak, manjkavost u njima, nastojat će da te nedostatke i propuste nadomjesti i ispravi.

¹ Buharija, 52; Muslim, 1599; od Nu'mana b. El-Bešira, radijallahu anhu.

² Tirmizi, 2518; Nesai, 5711. Šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim.

Drugo: Obračunavat će se za strogo zabranjene radnje, pa ukoliko primjeti da je učinio nešto od strogo zabranjenih radnji, požurit će sa istigfarom –traženjem oprost–, iskrenom tevbom-pokajanjem i dobrim djelima koja će, ako Allah da, pobrisati loša.

Treće: Obračunavanje duše za nemarnost, zaborav i sl., nakon čega će vjernik požuriti svome Gospodararu sa zikrom, učenjem Kur'ana i drugim ibadetima.

Četvrto: Obračunavanje duše za govor jezika, za mjesta na koja je hodio svojim nogama, za ono što je doticao svojim rukama, za pogled svojih očiju, za ono što je slušao svojim ušima. Šta je namjeravao svim tim? Zbog čega je to činio?

Šta nam pomaže u samoobračunu

Vjerniku u njegovom obračunu duše pomoći će:

1- Svjesnost da ako se potruđi u obračunavanju svoje duše na Dunjaluku da će biti siguran prilikom Allahovog obračuna njegovih djela na Ahiretu; i suprotno tome, ukoliko zapostavi obračun svoje duše na Dunjaluku, bude nemaran prema tome, obračun na Sudnjem danu bit će mu težak.

2- Svjesnost da je jedan od rezultata obračunavanja duše boravak i nastanjivanje u Džennetu-l-Firdevsu, gledanje u Allahovo plemenito lice, jer obračun duše na Dunjaluku rezultira sve boljim i boljim imanskim stanjem, sve boljim i boljim djelima čiji je završetak, odnosno nastavak u Džennetu. I obratno, onaj koji ostavi obračun svoje duše, taj se i oda grijesima, a završetak grijeha, odnosno njihova najveća posljedica jeste Džehennem.

3- Upoznavanje sa našim ispravnim prethodnicima i njihovim obračunavanjem svojih duša.

4- Druženje sa vjernicima visokih ambicija i težnji.

5- Spoznaja suštine duše da ona poziva grijehu i neposlušnosti, pa, ukoliko se ne bude duša obračunavala, zasigurno će svoga sahibiju odvesti u propast.

6- Znanje putem kojeg vjernik razaznaje istinu od neistine, uputu od zablude, korisno od štetnog, potpuno od manjkavog, dobro od zla. Zasi-gurno onaj koji bude imao više znanja i njegov obračun duše bit će potpuniji i is-pravniji.

7- Loše mišljenje o svojoj duši, jer onaj koji ima lijepo mišljenje o svojoj duši, dopada se sam sebi, te takav nikada neće ni uvidjeti svoje mahane.

8- Upoređivanje između Allahovih blagodati po nas, blagodati koje je Allah podario nama i naših djela. Koliko nam je Allah podario Svojih blagodati i koliko Mu zahvaljujemo na njima? Koliko uzvraćamo Allahu svojim djelima na tim Njegovim blagodatima? Na kraju ćemo zaključiti da smo veliki nezahvalnici.

9- Upoređivanje između naših dobrih i loših djela. Koliko li je to dobrih djela na koje se možemo oslonuti sutra na Sudnjem Danu i koliko li je to loših djela i kakvih grijeha koji bi nas mogli strovaliti u Džehennem? Zaključit ćemo da je loših djela mnogo više.

Rezultati samoobračuna

Rezultati samoobračuna su sljedeći:

1- Postizanje sreće na oba svijeta; Dunjaluku i Ahiretu.

2- Postizanje iskrenog nijjeta, jer vrijeme obračunavanja duše je skriveno. To što se dešava između tebe i tvoje duše poznaje samo Svevišnji Allah. Prilikom obračuna saznaješ jesi li dotično djelo uradio radi ljudi, radi glasa da se čuje za tebe, da se govori i priča o tebi ili si to djelo uradio čisto samo radi Allaha. Ukoliko vjernik primjeti da je nijjet u dotičnim djelima bio neispravan, kori svoju dušu i čvrsto odlučuje da će takva djela činiti samo radi Allaha. Tako popravlja svoj nijjet u svim svojim djelima.

3- Prilikom obračuna vjernik saznaje i spoznaje zbog čega je stvoren. Postaje još više ubijeden da nije stvoren radi igre i zabave, jela i pića, već je stvoren da mu se naređuje i da se odazove tim naredbama, i da mu se zabranjuje i da se kloni onoga što mu je zabranjeno.

4- Ustrajnost u ibadetu. Doista, postači ne ostavljaju post u najdužim danima, niti u najvećim žegama, samo zbog obračuna sa svojom dušom. Oni koji klanjaju dok drugi ljudi noću spavaju, zasigurno ustrajavaju u tome nakon obračuna svoje duše. I svi drugi, oni koji uče Kur'an, udjeljuju svoj imetak na Allahovom putu, često spominju i veličaju Uzvišenog Allaha, sve to čine te ustrajavaju u tome tek nakon obračuna sa svojim dušama i uviđanja svojih manjkavosti.

5- Udaljavanje od grijeha, i malih i velikih, nakon što prilikom obračuna uvidi da ih ima pri sebi, čvrsto odlučuje da im se više neće vratiti.

6- Skromnost na dunjaluku, jer vjernik nakon obračuna uviđa prolaznost dunjaluka za kojim njegova duša teži i osjeća, iz dana u dan, da se Ahiret i Sudnji dan približavaju, pa radi za Ahiret koji je vječan, a biva skroman na dunjaluku. Radi za njega koliko mu je potrebno.

7- Stalna svjesnost Allahove prisutnosti, svjesnost da ga Allah vidi na svakom mjestu, pa ukoliko i poželi da učini loše djelo, znajući da ga Uzvišeni Allah čuje i vidi, ostavit će se tog lošeg djela. Tu svoju svjesnost o Allahovoj prisutnosti će jačati sve dok ne dostigne stepen ihsana, tj. da obožava Allaha kao da Ga vidi, pa, ako ne može tako, onda da Ga obožava znajući da On Svevišnji zasigurno njega vidi.

Razlozi zapostavljanja samoobračuna

Postoji mnogo razloga koji utiču na ostavljanje u potpunosti ili djelomično zapostavljanje obračunavanja duše. Neki od tih razloga su i sljedeći:

1- Grijesi, svejedno činili se veliki grijesi ili se ustrajavalo u činjenju malih grijeha, jer svi ovi grijesi prije ili kasnije bivaju razlogom sljepila srca, prekrivanja srca talogom i na kraju njegova pečaćenja.

2- Odavanje i pretjerivanje u dozvoljenim stvarima što podstiče sve više i više na dunjaluk, a umanjuje razmišljanje o Ahiretu. Pa, ukoliko čovjek ne bude gledao u svoj Ahiret, bude ga zapostavljao, zapostavit će i obračun svoje duše. Kada bismo Ahiret i sva ona stanja kroz koja moramo proći stavili sebi pred oči, zasigurno bismo češće obračunavali svoje duše.

3- Nesvjesnost Allahove veličine i onoga što je obavezno prema Allahu od obožavanja, potčinjenosti i poniznosti.

4- Hvalisanje, samoumišljenost, smatranje duše dobrom. Onaj koji smatra da je dobar, nikada neće posegnuti za ispitivanjem i provjeravanjem svoga stanja, pa zbog toga i nikada neće otkriti svoje manjkavosti i svoje bolesti.

Posljedice zapostavljanja samoobračuna

Ukoliko čovjek zapostavi obračun svoje duše, neminovno mora zapasti u neka od sljedećih stanja:

1- Lahko i često će zapadati u grijeha, jer obračunavanjem čovjek uviđa svoje manjkavosti, svoje grijeha, kaje se za njih i nakon toga više im se ne vraća. Međutim, ako ne obračunava svoju dušu, zasigurno neće biti ni svjestan svojih grijeha, pa će ih činiti i ništa loše neće vidjeti u njima.

2- Ukoliko ga neko upozori na grijeha, ukaže da pri njemu ima grijeha, teško će te grijeha ostaviti, jer su mu oni –usljed zapostavljanja obračuna- postali običaj, okupirali njegovo srce, pa mu je teško da ih ostavi.

3- Otežano činjenje ibadeta. Ibadet mu postaje težak, jer svaki ibadet, svaka pokornost traži odlučnost i trud, zalaganje i marljivost, a sve to dolazi tek nakon obračuna duše. Nakon obračuna uviđaju se manjkavosti i donose čvrste odluke da se te manjkavosti otklone i zamijene pojačanim ibadetom.

4- Propast srca kako kaže Ibnul-Kajjim, rahimehullahu te'ala: "Propast srca nastupa nakon zapostavljanja obračuna duše i njenog odavanja strasti-ma."

Dragi brate muslimanu, znaj da ti je najveći neprijatelj tvoja duša. Stvorena je da podstiče na zlo, a tebi je naređeno da je čistiš i vodiš ka pokornosti i ibadetu Uzvišenom Allahul

Znaj dobro, zapostaviš li svoju dušu, odvest će te na stranputicu, budeš li je savjetovao, čistiš i popravljao, ako Allah da, napustit ćeš ovaj svijet, kada dođe vrijeme za to, smirene drage duše koja će biti zadovoljna svojim Gospodarem, a i On Uzvišeni zadovoljan će biti njome!

﴿ هَذَا بَيَانٌ لِّلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴾

"Ovo je pojašnjenje svim ljudima, a uputa i oporuka samo bogobojaz-nima!"¹

Uzvišenog Allaha molim da nas učini od onih koji će se odazivati Njegovoj riječi i riječi Njegovog Vjerovjesnika, Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, nastojati prvi biti u činjenju onoga što nam je naređeno i najudaljeniji od onoga što nam je u našoj lijepoj vjeri islamu zabranjeno!

¹ Prijevod značenja Ali Imran, 138.

EL-MURAKABA - SVJESNOST O ALLAHOVOM NADZORU

Uvod

Svjesnost o Uzvišenom Allahu neizostavna je osobina svakog vjernika. Vjernik svoj ibadet, zbog kojeg je stvoren i doveden na ovaj svijet, ne može obavljati skrušeno i potpuno osim sa svjesnosti da ga Svevišnji Allah nadzire.

Danas se stanje ljudi mnogo promijenilo, njihove težnje, shvatanja i razumijevanja poremetila. Strah od Allaha kod mnogih je nepoznat. Svjesnost o Allahovom nadzoru uveliko slaba. Pretvaranje i djela licemjerstva, rad za dunjaluk i njegova varljiva naslađivanja, slijeđenje strasti, preokupacije su mnogih.

Zaborav na Gospodara prisutan je kod mnogih, tako da svakodnevno možemo čuti nekakva nova ubjeđenja, nove tzv. ibadete, riječi i stavove koji nam uništiše vjeru. Zašto se takvi ne prisjete da ih Allah gleda, Allah ih čuje i zna sve o njima!

Mnogi nastoje da dođu do imetka na bilo koji način pa i prevarom i lažima! Ne boje se Allaha u svome poslovanju! A i oni koji imaju imetka, na njega ne izdvajaju zekat, pravo siromaha, pa bivaju razlogom ustezanja kiše sa nebesa i širenjem zla na zemlji!

Čak i mnogi vjernički skupovi, danas su ispunjeni ogovaranjem, riječima "rekla-kazala", psovkom i grdnjom, potvorom i lažima! Razlog svega je pomanjkanje i nedovoljna svjesnost o Allahovom nadzoru.

Kako, nakon što nam je oslabila, izgraditi kod sebe svjesnost o Allahu? Šta nam sve na tom putu može pomoći? Koje koristi i nagrade možemo postići budemo li svjesni Allahovog nadzora? O svemu tome upoznajmo se na ovome mjestu kroz Allahovu knjigu, sunnet Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i govor ispravnih prethodnika, Allah svima njima bio zadovoljan.

Značenje murakabe

Riječ *el-murakabetu* u arapskom jeziku infinitiv je glagola *rakabe-jurakibu*, a ima značenje vođenja brige o nečemu, nadgledanje nečega. Jedno od Allahovih lijepih imena je i *Er-Rekiib* koje ima značenje *El-Hafiza*/Čuvara. Kaže se *Rakabellabe fi emrihi* za strahovanje od Allaha prilikom činjenja nekoga djela.¹

¹ Vidjeti: *Mekajisu-l-Luga*, 2/47; *Lisanu-l-Arab*, 5/279-280.

El-Muhasibi je rekao: "*El-Murakaba* ima značenje neprestanog čvrstog znanja srca, u svakom trenutku, da Allah zna sve o njemu!"¹

Takođe na drugom mjestu je rekao: "*Ilmu-l-kalbi bi kurbi-r-Rabbi*", tj. "Svjesnost srca o blizini Gospodara."

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, rekao je: "*El-Murakaba* je neprestano znanje čovjeka i ubjeđenje da Uzvišeni Allah ima uvida u njegovu unutrašnjost i spoljašnjost!"²

El-Kasimi, rahimehullahu te'ala, rekao je: "*El-Murakaba* je svjesnost o *Er-Rekibu* i posvećivanju sve brige Njemu."³

Spomen murakabe u Kur'anu

Brojni su kur'anski ajeti u kojima se spominje Allahovo nadgledanje Svojih robova i Njegovo potpuno poznavanje svakog čovjekovog stanja, njegove javnosti, tajnosti pa i onoga što se nalazi u prsima.

Tako kaže Uzvišeni Allah:

﴿وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي أَنْفُسِكُمْ فَاحْذَرُوهُ﴾

"I znajte da Allah zna ono što je u vašim dušama, pa Ga se pričuvajte!"⁴

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَخْفَىٰ عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ﴾

"Uistinu, Allahu ama baš ništa ne promiče na Zemlji, a ni na nebesima!"⁵

﴿إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ وَبِيْنَا﴾

"Doista Allah nad vama bdi!"⁶

﴿وَتَوَكَّلْ عَلَى الْمَرْبِزِ الرَّحِيمِ ﴿٢١٧﴾ الَّذِي يَرِنَاكَ حِينَ تَقُومُ ﴿٢١٨﴾ وَتَقَلِّبُكَ فِي السُّجُودِ ﴿٢١٩﴾ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٢٢٠﴾﴾

"I ti se osloni na Silnoga i Milostivoga, Onoga koji te vidi kada ustaneš da zajedno s drugima namaz obaviš, jer On, uistinu, sve čuje i sve zna!"¹

¹ Vidjeti: *El-Vesaja*, 313.

² *Medaridžu-s-Salikin*, 2/67.

³ Vidjeti: El-Kasimi, *Mev'izatu-l-Mu'minin*, 451.

⁴ Prijevod značenja El-Bekara, 235.

⁵ Prijevod značenja Ali Imran, 5.

⁶ Prijevod značenja En-Nisa, 1.

﴿ أَمْ يَحْسِبُونَ أَنَّا لَا نَسْمَعُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ بَلَىٰ وَرُسُلْنَا لَدَيْهِمْ يَكْتُبُونَ ﴾

"Zar oni misle da Mi ne čujemo kako se oni tajno dogovaraju i sašaptavaju?! Svakako da čujemo i Naši izaslanici su kod njih koji sve zapisuju!"²

﴿ وَأَسِرُوا قَوْلَكُمْ أَوْ أَجْهَرُوا بِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴾

"Da li vi tiho govorili ili svoj glas pri govoru podizali, pa Allah zna i ono što se nalazi u srcima!"³

﴿ أَلَمْ يَعْلَم بِأَنَّ اللَّهَ يَرَىٰ ﴾

"Zar on ne zna da Allah sve vidi!"⁴

Spomen murakabe u sunnetu

Ebu Hurejre, radijallahu anh, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je upitan o značenju ihsana, rekao: *"Da obožavaš Allaha kao da Ga vidiš, pa, ako ne možeš tako kao da Ga vidiš, onda Ga obožavaj znajući da On tebe vidi!"*⁵

Ibnu Kudame, rahimehullahu te'ala, kaže: "Ovdje je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pod *ihsanom* podrazumijevao svjesnost Allahove veličine, svjesnost Njegova nadzora prilikom činjenja ibadeta."⁶

Kaže imam En-Nevevi, rahimehullahu te'ala: "Ovime se podstiče na iskrenost u ibadetu i da čovjek posjeduje svijest o Allahovom nadzoru pa da upotpuni svoju skrušenost i poniznost u ibadetu."⁷

Prenosi se od Mu'aza b. Džebela, radijallahu anh, da je rekao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Allahov Poslaniče, oporuci mi nešto?" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Obožavaj Allaha kao da Ga vidiš i sebe smatraj već jednim od mrtvih, a ako hoćeš, obavijestit ću te o*

¹ Prijevod značenja Eš-Šu'ara, 217-220.

² Prijevod značenja Ez-Zuhruf, 80.

³ Prijevod značenja El-Mulk, 13.

⁴ Prijevod značenja El-Alek, 14.

⁵ Buharija, 50; Muslim, 9.

⁶ *Muhtesar Minbadžu-l-Kasidim*, 377.

⁷ *Šerhu Sabihi Muslim*, 1/158.

onome što će ti pomoći u svemu ovome?" Reкао je: "Ovo", pokazujući svojom rukom na jezik.¹

Abdullah b. Mu'avija el-Gadiri, radijallahu anh, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko bude činio tri radnje, osjetit će slast imana: ko bude obožavao samo Allaha, jedinog, a doista, nema drugog istinskog boga mimo Allaha; ko bude izdvajao zekat na svoj imetak drage duše koja ga na to podstiče svake godine, ne izdvaja staro, niti slomljeno, niti bolesno, niti najslabije, niti najgore, već iz svoga srednjeg imetka, jer, uistinu, Allah od vas ne traži najbolje, a i ne naređuje vam najgore; i ko očisti svoju dušu!" Jedan čovjek je upitao: "A u čemu se sastoji čišćenje duše?" Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: "Da zna da je Uzvišeni Allah uz njega gdje god se on nalazio!"²

Govor naših prethodnika o murakabi

Mesruk b. el-Edžde'a rekao je: "Ko bude svjestan Allahovog nadzora prilikom razmišljanja njegovog srca, Allah će ga sačuvati prilikom pokreta njegovih dijelova tijela!"³

Abdullah b. El-Mubarek, rahimehullahu te'ala, rekao je jednom čovjeku: "Budi svjestan Allahovog nadzora!" Čovjek ga je priupitao o značenju toga, pa mu je odgovorio: "Ponašaj se stalno kao da vidiš Allaha, azze ve džele."⁴

Ebu Hafs je rekao Ebu Osmanu: "Kada sjedneš pred ljude, budi vaiz sebi i svome srcu i nemoj da te obmane njihovo okupljanje oko tebe, jer oni nadziru tvoju spoljašnjost, a Allah nadzire tvoju unutrašnjost!"⁵

Sufjan es-Sevri, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Na tebi je da budeš svjestan Onoga kome ništa ne promiče i na tebi je da se nadaš Onome koji oprost posjeduje!"

Kako islam podstiče na murakabu

Islam mnogo pažnje posvećuje izgradnji murakabe kod muslimana, kako bi njegova svjesnost o Allahovom nadzoru bila čvrsta i jaka, čuvala ga u svakom vremenu, a ponajviše u osami kako tada ne bi narušavao Allahove granice i svetinje, zapostavljao pokornost! Pa čak, ukoliko bi ponekada ova

¹ Albani ga je ocijenio hasen li gajrihi u *Sabihu-t-Tergiba*, 2870.

² Ebu Davud, 1579. Šejh Albani, rahimehullahu te'ala, hadis je ocijenio vjerodostojnim.

³ Vidjeti: Ibnu-l-Dževzi, *Sifetu-s-Safve*, 4/129.

⁴ Vidjeti: El-Gazali, *Ihja Ulumi-d-Din*, 4/297.

⁵ Vidjeti: El-Gazali, *Ihja Ulumi-d-Din*, 4/297.

svjesnost o Allahovom nadzoru posustala i oslabila kod čovjeka, islam nalazi puta kako da se ta svjesnost kod muslimana probudi pa bude ubijeđen da ga Uzvišeni Allah vidi u čemu se nalazi, nakon čega on ostavlja grijeh, kaje se za njega i čvrsto odlučuje da mu se nikada ne vrati.

Dakle, kako islam podstiče na svjesnost o Allahovom nadzoru?

1- Islam naređuje bogobojažnost, strah od Allaha, čuvanje Allahovih granica u svakom vremenu i svakom mjestu

Ebu Zerr, radijallahu anh, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Boj se Allaha gdje god bio, nakon lošeg djela učini dobro pa će ga ono pobrisati, i ophodi se s ljudima na najljepši način".¹

"Boj se Allaha gdje god bio", tj. boj se Allaha i u tajnosti i u javnosti, tamo i gdje te vide ljudi i gdje te ne vide.

2- Jasno napominjanje da Allah dobro zna sve što učini čovjek, bio mali ili odrasli, muškarac ili žena, u tajnosti ili javnosti

Kaže Uzvišeni Allah:

﴿ وَمَا تَكُونُ فِي شَأْنٍ وَمَا تَتْلُوا مِنْهُ مِنْ قُرْآنٍ وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا إِذْ تُفِيضُونَ فِيهِ وَمَا يَعْزُبُ عَنْ رَبِّكَ مِنْ مِثْقَالِ ذَرَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَلَا أَصْغَرَ مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْبَرَ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿١١﴾ ﴾

"Što god ti činio, i što god iz Kur'ana kazivao, i kakav god vi posao radili, Mi nad vama bdijemo dok god se time zanimате. Gospodaru tvoje nije ništa skriveno ni na Zemlji ni na nebu, ni koliko trun jedan, i ne postoji ništa, ni manje ni veće od toga, što nije u Knjizi jasnoj."²

Šejh Sa'di, rahimehullahu te'ala, u komentaru ovoga ajeta kaže: "Uzvišeni Allah obavještava nas o Svome sveobuhvatnom nadgledanju i poznavanju svih stanja Svojih robova, i ovim indirektno poziva na konstantnu svjesnost o tom Allahovom nadzoru!"³

3- Islam upozorava na činjenje grijeha u osami

Prenosi se od Sevvana da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zasigurno znam za ljude iz moga ummeta koji će doći na Sudnji dan sa dobrim

¹ Ahmed, 21681; Tirmizi, 1987. Šejh Albani ocijenio je hadis dobrim u *Sabihu-l-Džamii*, 97.

² Prijevod značenja Junus, 61.

³ *Tejsiru-l-Kerimi-r-Rahman*, 3/366.

djelima velikim kao što velika brda Tihame, pa će ih Allah, azze ve dželle, pretvoriti u razasuti prah!" Sevban reče: "Allahov Poslanice, opiši nam ih, pojasni nam ko su oni kako ne bismo bili od njih, a da to i ne znamo?" Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: "*Doista su oni vaša braća, vaših izgleda, klanjaju noću kao što i vi klanjate, međutim, to su ljudi koji kada se osame, Allahove svetinje narušavaju!"*¹

4- Islam podstiče na stid od Uzvišenog Allaha

Onaj koji se bude istinski stidio Uzvišenog Allaha, taj Mu neće činiti grijeha ni u tajnosti ni u javnosti. Bilježi Taberani u Kebiru od Sei'da b. Jezida, radijallahu anh, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Oporučujem ti da se stidiš Allaha kao što se stidiš dobrog čovjeka u svome narodu."*²

Takođe, u hadisu Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anh, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "*Stidite se Allaha istinskim stidom! Ko se bude stidio Allaha istinskim stidom, neka čuva svoju glavu i ono što je u njoj, i neka čuva svoj stomak i ono što je u njemu, i neka se sjeća smrti i nedaća! A onaj koji bude želio Abiret, on će ostaviti dunjalučke ukrase! Ko bude tako postupao, taj se stidi Allaha istinskim stidom!"*³

Ebu Abdurrahman Hatim el-Esamm, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Saznao sam da moju opskrbu ne može pojesti niko drugi mimo mene pa sam time smirio svoju dušu! I saznao sam da moja djela niko neće raditi mimo mene, pa sam se pozabavio njima! I saznao sam da će mi smrt doći iznenada, pa sam požurio da se pripremim za nju! I saznao sam da se ne mogu sakriti od Allahovog pogleda, pa Ga se zato i stidim!"⁴

5- Islam obećava ogromnu nagradu onome vjerniku koji bude svjestan Allahovog nadzora

U hadisu o sedmorici koje će Uzvišeni Allah staviti u hlad Arša kada ne bude nikakvog drugog hlada na Sudnjem danu spominju se i: "*... i čovjek koji se sjetio Allaha u osami, pa su mu oči orosile se suzama; i čovjek kojeg je lijepa i ugledna žena pozvala na nemoral, pa joj je rekao: 'Doista se ja bojim Allaha, Gospodara svih svjetova'; i čovjek koji je udijelio milostinju u tajnosti toliko da njegova ljevica nije znala šta je udijelila desnica."*

¹ Ibnu Madže, 3442; a šejh Albani ga ocjenjuje vjerodostojnim u *Sabibi*, 505.

² Šejh Albani ocijenio je hadis vjerodostojnim u *Sabihu-l-Džami'u*, 2541.

³ Tirmizi, 4/408; El-Begavi, *Šerbu-s-Sunne*, 7/283. Šejh Albani ocijenio je hadis *basen li gajribi u Sabihu-t-Tergiba*, 3337.

⁴ Vidjeti: El-Bejheki, *Šu'abu-l-iman*, 1274; Ez-Zehebi, *Sijeru E'alami-n-Nubela*, 11/485.

Hafiz Ibnu Hadžer, rahimehullahu te'ala, kaže: "Ove tri kategorije postigle su ovu nagradu zbog svoje svjesnosti o Allahovom nadzoru!"

Vrijednosti, koristi i plodovi murakabe

1- Murakaba je jedan od razloga ulaska u Džennet

Jedan od prethodnika je bio upitan: "Čime će čovjek postići Džennet?" Odgovorio je: "Postići će ga sa petero: sa ustrajnosti u kojoj nema posustajanja, sa radom i zalaganjem u kojem nema grijeha, sa svjesnošću o Allahovom nadzoru u tajnosti i javnosti, sa iščekivanjem smrti i pripremanjem za nju i sa obračunavanjem duše prije nego li joj bude obračunavano!"¹ Uzvišenog Allaha molimo da sve nas učini stanovnicima Dženneta!

2- Postizanje Allahovog zadovoljstva

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ ﴾ (٨)

"Allah je zadovoljan njima i oni su zadovoljni Njime! To pripada samo onima koji su strahovali od svoga Gospodara!"²

Kažu komentatori Kur'ana: "To pripada onima koji su bili svjesni nadzora svoga Gospodara, koji su obračunavali svoju dušu i pripremali se za Dan povratka svome Gospodaru!"³

3- Murakaba je jedan od najvećih podsticaja na poţurivanje sa činjenjem dobrih djela

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿ إِنَّ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَّا الْحُسْنَىٰ أُولَٰئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ ﴾ (١١)

"A oni kojima smo još prije lijepu nagradu obećali, oni će od njega daleko biti!"⁴

El-Kasri, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Kada čovjek spozna stepene ihsana, požuri sa pokornosti koliko je doista u svojoj mogućnosti! Tako po-

¹ Vidjeti: *Ihja Ulumi-d-Din*, 4/398.

² Prijevod značenja El-Bejjina, 8.

³ Vidjeti: *Ihja Ulumi-d-Din*, 4/398.

⁴ Prijevod značenja El-Enbija, 101.

stupa onaj koji istinski voli svoga Gospodara, koji obožava Allaha kao da Ga vidi!"¹

4- *Sa murakabom se postiže Allahova podrška i pomoć*

Uzvišeni Allah kaže:

﴿ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ ﴾

"Doista je Allah s onima koji Ga se boje i koji su muhsini!"²

Ibnu Kesir, rahimehullahu te'ala, kaže: "Tj. On je s njima Svojom podrškom i Svojom pomoći!"³

5- *Murakaba pomaže u ostavljanju grijeha*

Ibnu-l-Dževzi, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Srca neznalica osjećaju daljinu svoga Gospodara pa stoga i čine grijeha a da su kod sebe izgradili svjesnost o Allahovom nadzoru, svjesnost o Onome koji je blizu i koji sve vidi, zasigurno bi se ustegnuli od grijeha!"⁴

6- *Murakaba je jedno od najboljih djela pokornosti*

Ibnu Ata'a, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Najbolja pokornost je stalna svjesnost o Allahovom nadzoru!"⁵

Kako da budeš svjestan Allahovog nadzora

1- Da pogledaš u svoju želju i namjeru, pa ako ti želja i namjera bude samo Allah da nastaviš sa sprovedbom svoje namjere u djelo, dočim ako bude namjera neko drugi, da se ostaviš istog djela.

Hasan el-Basri, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Allah se smilovao čovjeku koji zastane kod svoje želje, pa ako ona bude radi Allaha, nastavi sa njom, dočim ako bude radi nekoga drugog, on prestane sa svojom željom!"⁶

2- Da gledaš u svoje djelo kada otpočneš sa njim, je li ono i dalje čisto radi Allaha.

¹ Vidjeti: El-Bejheki, *Šu'abu-l-iman*, 2/371-372.

² Prijevod značenja En-Nahl, 128.

³ *Tefsir Ibni Kesir*, 753.

⁴ *Sajdu-l-Hatir*, 236.

⁵ Vidjeti: *Ihja 'Ulumi-d-Din*, 4/397.

⁶ Vidjeti: *Mubtesar Minhadžu-l-Kasidin*, 377.

Ibnu Kudame, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Čovjek će činiti murakabu u svojim djelima pokornosti tako što će biti iskren u tim svojim djelima!"¹

3- Da budeš svjestan Allahovog nadzora prije nego li počneš da učiniš grijeh, pa da ga se zbog toga ostaviš.

El-Kasri, rahimehullahu te'ala, kaže: "Čovjeku je naređeno da zna da ga Allah gleda, nadzire, pa kada poželi da učini grijeh, a zna da ga Allah gleda, posmatra ga u ma kojem stanju on bio, svjestan je da Allah zna i za pogled kriomice i za ono što prsa u sebi skrivaju, tada će se ustegnuti od grijeha i vratiti od njega."²

4- Da budeš svjestan Allahovog nadzora i nakon što počiniš grijeh, pa da se odmah pokaješ za njega.

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, kaže: "Svjesnost o Allahovom nadzoru u toku griješnja ogleda se u pokajanju, tugovanju i prekidanju sa grijehom!"³

5- Da budeš svjestan Allahovog nadzora kada činiš dozvoljena lijepa djela, tako što ćeš biti zahvalan Allahu na tome.

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Čovjekova svjesnost o Allahovom nadzoru prilikom činjenja dozvoljenih djela i uživanja ogleda se u lijepom ophođenju prilikom tog uživanja, odnosno u zahvalnosti na toj blagodati, jer vjernik nikada ne bi smio uživati neku blagodat, a da ne bude zahvalan na njoj!"⁴

Šta nam pomaže u našoj svjesnosti o Allahovom nadzoru

1- *Upoznavanje sa Allahovim lijepim imenima i uzvišenim svojstvima i obožavanje Allaha njima*

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, kaže: "Murakaba se postiže obožavanjem Allaha Njegovim imenima Er-Rekibu, El-Hafizu, El-Alimu, Es-Semi'u, El-Besiru. Ko spozna ova imena i bude obožavao Allaha njima, on će i postići svijest o Allahovom nadzoru."⁵

2- *Veličanje Allaha, subhanehu ve te'ala*

Muhammed b. Nasr el-Mirvezi, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Kada se u

¹ Vidjeti: *Mubtesar Minhadžu-l-Kasidin*, 373.

² Vidjeti: *Šu'abu-l-Iman*, 2/363.

³ *Medaridžu-s-Salikin*, 2/68.

⁴ *Medaridžu-s-Salikin*, 2/68.

⁵ *Medaridžu-s-Salikin*, 2/68.

čovjekovom srcu učvrsti poštivanje i veličanje Allaha, tada će se u njegovom srcu nastaniti i stid od Allaha i uvažavanje Allaha, pa će srcem prevladati svjesnost Allahovog nadzora, da Uzvišeni Allah gleda u njegovo srce i njegove organe, njegovo tijelo, nakon čega će se stidjeti da Allah pogleda u njegovo srce, a u njemu se nalazi nešto što On Uzvišeni prezire, ili da pogleda u neki dio njegovog tijela kako se on pokreće i čini ono što Uzvišeni Allah prezire. Tako će se srce očistiti od svakog grijeha i tako će se svi dijelovi tijela ustegnuti od svakog grijeha."¹

3- Prisjećanje na Allahovo sveobuhvatno znanje

Moramo biti svjesni da nas Uzvišeni Allah nadgleda, vidi nas, čuje naše riječi, zna za djela koja činimo, na svakom mjestu, svakog trenutka, svakog treptaja oka i takav je slučaj sa svakim od nas, o čemu su prethodili kur'anski ajeti.

Ko bude ubijeden da ga Allah vidi gdje god se on nalazio, da Allah nadgleda njegovu spoljašnjost i unutrašnjost, tajnost i javnost, taj će se ostaviti grijeha i u javnosti i u tajnosti.

Upitan je El-Džunejd, rahimehullahu te'ala: "Čime će se čovjek pomoći da bolje obara pogled?" Odgovorio je El-Džunejd: "Pomoći ćeš se svojim znanjem da te Allah gleda prije nego li i pogledaš u željeno!"²

Amir b. Abdi-l-Kajs je rekao: "Nikada nisam pogledao u nešto, a da nisam vidio da mi je Uzvišeni Allah bliži od toga."

Ebu Abdurrahman Hatim el-Esamm, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Obračunavaj svoju dušu kod trojega: 1) kada budeš činio neko djelo sjeti se da te Allah gleda; 2) kada budeš govorio sjeti se da te Allah čuje; i 3) kada ušutiš sjeti se da Allah zna šta je u tebi!"³

4- Potpuno ubjedenje da Uzvišeni Allah bilježi i pomno čuva sve što čovjek kaže i učini i za sve to će ga pitati i obračunavati na Sudnjem danu, kako kaže Uzvišeni Allah:

﴿ وَوَضِعَ الْكِتَابَ فَتَرَى الْمُجْرِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا فِيهِ وَيَقُولُونَ يَا وَيْلَتَنَا مَا لَ هَذَا الْكِتَابِ لَا يَقَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً إِلَّا أَحْصَاهَا وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا وَلَا يَظُنُّرُوكَ أَحَدًا ﴿١٩﴾ ﴾

¹ Ta'zimu Kadri-s-Salati, 2/826.

² Vidjeti: Ihja 'Ulumi-d-Din, 4/397.

³ Vidjeti: Ebu Nu'ajm, Hisjetu-l-evlija, 8/75.

"I Knjiga će biti postavljena pa ćete vidjeti grijешnike prestravljene zbog onog što je u njoj. 'Teško nama!' -govoriće- 'Kakva je ovo knjiga, ni mali ni veliki grijeh nije propustila, sve je nabrojala!' I naći će upisano ono što su radili. Gospodar tvoj nikome neće nepravdu učiniti."¹ I rekao je Uzvišeni Allah:

5- *Ustrajnost u pokornosti*, mnogobrojnom činjenju dobrih djela, obavez-nih i dobrovoljnih koja te približavaju Uzvišenom Allahu, jačaju tvoj iman, podstiču te na sve veću pokornost Allahu i ostavljanje grijeha.

6- *Prisjećanje na užitke, slasti i ljepotu koja se osjeća kada se ostave grijesi* radi Allaha, kada je u mogućnosti da počini grijeh ali se prisjeti da ga Allah vidi, pa ostavi taj grijeh radi Allaha, nakon čega osjeti slast imana, slast pokorno-sti, slast pobjede nad šejtanom i strastima.

7- Dova

Da doviš Allahu da te opskrbi strahopoštovanjem, bogobojažnošću i u tajnosti i u javnosti. Jedna od dova Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bila je i: "*I molim Te za strahopoštovanje u tajnosti i javnosti.*"²

8- Svjesnost da će naši organi svjedočiti protiv nas na Sudnjem danu

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿ حَتَّىٰ إِذَا مَا جَاءُوهَا شَهِدَ عَلَيْهِمْ سَمْعُهُمْ وَأَبْصَارُهُمْ وَجُلُودُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٠﴾ وَقَالُوا لَوْلَا دُعِينَا إِلَىٰ مَا جَاءُوهَا شَهِدَ عَلَيْهِمْ سَمْعُهُمْ وَأَبْصَارُهُمْ وَجُلُودُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢١﴾ ﴾

"I kada dođu do nje, uši njihove, i oči njihove, i kože njihove svjedočit će protiv njih, o onome što su radili. Zašto svjedočite protiv nas? -upit-tat će oni kože svoje.-Allah koji je dao sposobnost govora svakom bi-ću, obdario je darom govora i nas, -odgovorit će. -On vas je prvi put stvorio i Njemu ste se evo vratili."³

9- Svjesnost da će zemlja svjedočiti protiv onih koji su grijeha činili na njoj

Uzvišeni Allah je rekao:

¹ Prijevod značenja El-Kehf, 49.

² Nesai, 1305. Šejh Albani ocijenio je hadis vjerodostojnim.

³ Prijevod značenja Fussilet, 20-21.

﴿يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا ﴿٤﴾﴾

"I čovjek uzvikne: Šta joj je?"¹

10- Zapoštljavanje murakabe je osobina licemjera

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿وَلَا تُجَدِّدْ عِنَ الَّذِينَ يَخْتَانُونَ أَنفُسَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَن كَانَ خَوَّانًا أَيَّمَا ﴿١٧﴾﴾ يَسْتَخْفُونَ مِنَ النَّاسِ وَلَا يَسْتَخْفُونَ مِنَ اللَّهِ وَهُوَ مَعَهُمْ إِذْ يُبَيِّنُونَ مَا لَا يَرْضَى مِنَ الْقَوْلِ وَكَانَ اللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطًا ﴿١٨﴾﴾

"I ne brani one koji su u dušama svojim podmukli jer Allah nikako ne voli onoga ko je podmukao, grešnik. Oni se kriju od ljudi, ali se ne mogu sakriti od Allaha, a On je s njima i kad noću smišljaju riječi kojima On nije zadovoljan; Allah dobro zna sve ono što oni rade."²

Tj. Oni se kriju od ljudi kako ljudi ne bi saznali za njihova loša djela, a ne kriju se od Allaha niti ih je stid Allaha, a On Uzvišeni je s njima sa Svojim znanjem, nadgleda ih dok se oni noću dogovaraju o onome čime Allah nije zadovoljan. Allah Svojim znanjem obuhvata nevjernike, njihove riječi i njihova djela! Ništa Mu ne promiče!"³

﴿هَذَا بَيَانٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴿١٧٨﴾﴾

"Ovo je pojašnjenje svim ljudima, a uputa i oporuka samo bogobojaznima!"⁴

Uzvišenog Allaha molim da nas učini od onih koji će se odazivati Njegovoj riječi i riječi Njegovog Vjerovjesnika, Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, nastojati prvi biti u činjenju onoga što nam je naredeno i najudaljeniji od onoga što nam je u našoj lijepoj vjeri islamu zabranjeno!

¹ Prijevod značenja Zil-Zal, 4.

² Prijevod značenja En-Nisa, 106-107.

³ Vidjeti: *Et-Tefsir el-Mujesser*, 96.

⁴ Prijevod značenja Ali Imran, 138.

EI-ISTIKAMET - USTRAJNOST U ALLAHOVOJ VJERI

Uvod

Ustrajnost u Allahovoj vjeri obaveza je svakog vjernika i vjernice. Uzvišeni Allah nam je to stavio u obavezu i upozorio nas na popuštanje u Njegovoj vjeri. Stoga je na svakom vjerniku da se maksimalno založi na putu ispunjavanja ove obaveze, da nastoji da ostane ustrajan u Allahovoj vjeri i da od Uzvišenog Allaha traži pomoći u svemu tome i oprosta u onome u čemu bude manjkav, kako kaže Svevišnji Allah:

﴿ فَاسْتَقِيمُوا إِلَى اللَّهِ وَاسْتَعِزُّوهُ وَاللَّامِسْرِكِينَ ﴿٦﴾ ۞

"Budite postojani i ustrajni u Allahovoj vjeri i tražite oprosta od Njega, a teško li se mnogobošcima!"¹

Uzvišeni Allah rekao je onome koji je bio najpostojaniji, najustrajiniji u Njegovoj vjeri, rekao je Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, u suri Hud, nakon što mu je spomenuo stanja prethodnih poslanika, šta su sve doživljavali od svojih naroda: Nuh, Hud, Salih, Ibrahim, Lut, Šu'ajb; kako su se njihovi narodi razilazili sa njima i sa Objavom sa kojom su dolazili, i kako je Allahov sunnet postojan na Zemlji: da je nagrada shodna djelu, kako ljudi budu radili tako će i zaraditi; nakon svega toga rekao je Uzvišeni Allah:

﴿ فَاسْتَقِيمْ كَمَا أَمَرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطْفَرُوا عَنْهُ ۚ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١٣﴾ وَلَا تَرْكَبُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَمَنْسُكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ ﴿١٤﴾ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ وَرُفْعًا مِنْ أَيْلٍ ۚ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبُنَ السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرُ الَّذِينَ يُذَكَّرُونَ ﴿١٥﴾ ۞

"Ti ustraj kako ti je naređeno, i neka tako postupe i vjernici koji su uz tebe i ne uzdižite se, jer doista Allah dobro vidi ono što vi radite! I ne budite naklonjeni onima koji nepravedno postupaju, pa da vas vatra prži; vi nemate drugih zaštitnika osim Allaha, inače, nema vam pomoći! I obavljaj namaz početkom i krajem dana, i u prvim časovima noći! Dobra djela, zaista, poništavaju hrdava! To je pouka za one koji pouku žele!"²

¹ Prijevod značenja Fussilet, 6.

² Prijevod značenja Hud, 112-114.

Značenje ustrajnosti u Allahovoj vjeri

Kada je upitan Ebu Bekr, radijallahu anh, o istikamet u koji je najbolje nakon Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ostvario u svome životu istikamet u Allahovoj vjeri, odgovorio je: "Da Allahu ni u čemu ne činiš širka", pri čemu je mislio na ustrajnost na čistom tevhidu koji neće biti izložen ni najmanjem vidu širka Allahu, subhanehu ve te'ala.

Stoga je i Ibnu Redžeb, rahimehullahu te'ala, rekao: "Osnova ustrajnosti u Allahovoj vjeri jeste ustrajnost srca na tevhidu kako je to pojasnio Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anh, pojašnjavajući riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَعْمَرُوا ﴾

"Uistinu, oni koji kažu naš Gospodar je Allah, a zatim na tome ustraju!"¹ tj. oni koji se ne okreću ka nekome drugom i kao što je na takav način prokomentarisao riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ فَأَقْدَرُ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا يَبْدِيلُ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾ ﴾

"Ti upravi lice svoje vjeri, kao pravi vjernik, vjeri, djelu Allahovu, prema kojoj je On ljude načinio, ne treba da se mijenja Allahova vjera, jer to je prava vjera, ali većina ljudi to ne zna."² Rekao je: "Upravi lice svoje vjeri sa iskrenom namjerom u Allaha Jedinog koji nema sudruga!"

Zatim je rekao Ibnu Redžeb: "Tako, kada srce bude ustrajno na spoznaji Allaha, strahopoštovanju prema Njemu, veličanju i strahovanju od Njega, ljubavi i težnji Njemu Uzvišenom, nadanju Njemu, dovi samo Njemu, oslanjanju na Njega samog, u okretanju od svih mimo Njega, tada će biti ustrajni i svi tjesni organi na pokornosti Silnom i Hvaljenom! Ovo zbog toga što je srce vladar svih ljudskih organa, a oni su njegova vojska; pa kada bude vladar ustrajan i njegova vojska, njegovi podanici biće ustrajni. Tjelesni organi ne mogu biti ustrajni bez ustrajnosti srca, pa rob ne može učiniti ni najmanje djelo radi Allaha sve dok mu to srce ne naredi! Tako nema ni obaveznog namaza, ni noćnog namaza, niti zekata, niti sadake, ni strpljenja na ostavljanju grijeha sve dok ta naredba ne dođe od vođe, tj. srca."³

Ovako je rekao i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "*Zar u tijelu nema jedan organ, koji, ukoliko je zdrav, zdravo je i cijelo tijelo; i ukoliko je on boles-*

¹ Prijevod značenja Fussilet, 30.

² Prijevod značenja Er-Rum, 30.

³ *Džamii-l-'Ulumi ve-l-Hikemi*, 1/312.

tan, bolesno je i cijelo tijelo?! Zar to nije srce?!"¹

Dakle, osnova ustrajnosti u Allahovoj vjeri jeste ustrajnost srca na čistom tevhidu, pa ukoliko iz srca izostane tevhid, tada nema ni namaza, ni zekata, tada moraju neminovno doći grijesi! Dočim, ukoliko srce ustraje na tevhidu, tada će i ostali ljudski organi biti ustrajni na pokornosti Silnome i Hvaljenome, pa će takvo srce biti i razlog čovjekova uspjeha na Ahiretu:

﴿يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ ﴿٨٨﴾ إِلَّا مَنْ آتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٩﴾﴾

"Toga Dana neće koristiti imetak niti potomstvo, već će koristiti čisto srce onome koji dođe s njime!"²

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, rekao je: "I neće se čovjek u potpunosti spasiti sve dok se ne spasi od pet stvari: od širka koji je suprotan tevhidu, od novotarije koja je suprotna sunnetu, od prohtjeva koji se suprotstavljaju naredbi, od nemara koji je suprotan zikru i od strasti koje su suprotne iskrenom posvećivanju samo Allahu."

Prenosi se od Omera b. El-Hattaba, radijallahu anh, da je prokomentarisao riječi Uzvišenog Allaha:

﴿إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا﴾

"Uistinu, oni koji kažu naš Gospodar je Allah a, zatim na tome ustraju!"³ to su oni koji ustraju u pokornosti Allahu, i ne uvijaju se pri tome kako se uvijaju lisice."⁴ Tj. koji se ne dvoume između pokornosti i grijehenja.

Osman b. 'Affan, radijallahu anh, je rekao: "To su oni koji su iskreni prema Allahu u svojim djelima!"⁵

Šejhul-islam Ibnu Tejmije, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Ostali su ustrajni na ljubavi i obožavanju samo Njega Uzvišenog, pa se od Njega nisu okrenuli ni desno ni lijevo."⁶

Kada je Sufjan b. Abdillah es-Sekafi, radijallahu anh, došao Vjervjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: "Allahov Poslaniče, spomeni mi u islamu riječi (nešto) za što nikada nikoga nakon tebe ja neću više pitati."

¹ Buharija, 52; Muslim, 1599.

² Prijevod značenja Eš-Šu'ara, 88-89.

³ Prijevod značenja El-Ahkaf, 13.

⁴ Bilježi Ibnu-l-Mubarek u *Zuhdu*, 325; Ahmed u *Zuhdu*, 115; a u lancu prenosilaca postoji prekid.

⁵ Ibnu-l-Kajjim, *Medaridžju-s-Salikin*, 2/109.

⁶ Ibnu-l-Kajjim, *Medaridžju-s-Salikin*, 2/104.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je: "*Reci: 'Ja vjerujem u Allaha', a zatim na tome ustraj!*"¹

U predanju kod Ibnu Madže, spominje se da je Sufjan rekao: "Allahov Poslaniče, spomeni mi nešto čega ću se čvrsto pridržavati." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mu je rekao: "*Reci: 'Moj Gospodar je Allah', a zatim ustraj na tome!*" Ponovo je Sufjan upitao: "Allahov Poslaniče, a čega se to najviše bojiš za mene?" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, se uhvatio za jezik i rekao: "*Ovoga.*"²

Na sličan način, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, objedinio je spomenuto u drugom hadisu kada je rekao: "*Čovjekov iman neće biti ustrajan sve dok ne bude ustrajno i njegovo srce, a njegovo srce neće biti ustrajno sve dok ne bude ustrajan njegov jezik! I u Džennet neće ući čovjek od čijeg uznemiravanja nije miran njegov komšija.*"³

Istikamet-ustrajnost u Allahovoj vjeri je sveobuhvatna riječ, obuhvata cijelu vjeru, obuhvata i namjere, i riječi, i djela, i stanja.

Stoga je najveća počast vjerniku da ustraje u Allahovoj vjeri, kako kaže šejhu-l-islam Ibnu Tejmije, rahimehullahu te'ala: "Najveća počast je pridržavati se ustrajnosti."⁴

Kako ostati ustrajan u Allahovoj vjeri

Uzvišeni Allah naredio nam je da ustrajavamo u Njegovoj vjeri, pa kako da to činimo, odnosno, šta nam sve može, Allahovom dozvolom, pomoći da ostanemo postojani u vjeri sve do svoje smrti.

1- Dova

El-Kurtubi, rahimehullahu te'ala, kaže za riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ فَاسْتَوْثِم ﴾ - "Ti ustraj" "Kaže se: 'Traži postojanosti u uspostavljanju, praktikovanju vjere od Allaha, moli Ga za to. Ovdje harf sin ima značenje traženja, kao što se kaže: 'estagfirullah-ja tražim oprosta od Allaha'. Stoga je Hasan el-Basri, kada bi proučio ovaj ajet, rekao: 'Allahu naš, Ti si naš Gospodar, pa nam podari ustrajnosti!'"

¹ Ahmed, a šejh Albani ga ocjenjuje vjerodostojnim u *Sabihu-l-Džami'u*, 4395.

² Tirmizi, 2410; Ibnu Madže, 3972. Šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim.

³ Ahmed, a šejh Albani ga ocjenjuje dobrim u *Sabihu-t-Tergiba ve-t-Terhiba*, 2865.

⁴ *Medžmu'u-l-Fetava*, 11/298; *Medaridž-u-s-Salikin*, 2/110.

2- Traženjem šerijatskog znanja

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Sa šerijatskim znanjem upoznaje se Allah i obožava njime, spominje i priznaje Njegova jednoća, putem znanja usmjeravaju se ka Allahu oni koji tragaju za Njim, putem tog znanja i oni koji su se zaputili Allahu stižu do Njega, kroz vrata šerijatskog znanja ulaze oni koji namjeravaju samo svoga Gospodara. Obnavljanje znanja je tesbih, traganje za njim je idžtihad-zalaganje, skupljanje znanja je približavanje Allahu, dijeljenje znanja je sadaka-milostinja. Njegovo dijeljenje i podučavanje ravno je postu i noćnom-namazu, a potreba za njim je veća od potrebe za pićem i jelom."

Onoliko koliko postignemo šerijatskog znanja i koliko budemo radili po njemu toliko ćemo i biti ustrajni u Allahovoj vjeri, toliko ćemo se i pridržavati Allahove vjere.

Rekao je Amre b. Osman el-Mekki: "Znanje je vodič, strah je vozač, a nefs je između toga dvoga, dvoumi se, želi da griješi, da prevari, da se uvija. Zato se nje dobro pričuvaj i komanduj joj znanjem, a povedi je prijetnjom i strašenjem, pa ćeš postići ono što želiš."¹

A najbitnije znanje kojem mora težiti svaki musliman da ga postigne jeste znanje o Allahovoj jednoći, o Njegovim imenima i svojstvima. To su pouzdana vrata istikameta, zato je Uzvišeni Allah i rekao na početku prije naredbe na istikamet: "Reci: 'Ja vjerujem u Allaha', a zatim ustraj na tome!"

3- Iskrenošću

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿ قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٠٢﴾ لَا شَرِيكَ لَّهُ، وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٠٣﴾ ﴾

"Reci: 'Moji namazi i svi moji ibadeti, moj život i moja smrt posvećeni su samo Allahu, Gospodaru svih svjetova. On nema sudruga, a meni je tako naređeno i ja sam prvi koji se tome pokorava!'"² Također je rekao:

﴿ وَأَنْ أَوْفَ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٥﴾ ﴾

"I predaj se pravoj vjeri i nikako Allahu druge ravnim ne smatraj!"³

¹ Tebrizbu Medaridžji-s-Salikejn, 484-485.

² Prijevod značenja El-En'am, 162-163.

³ Prijevod značenja Junus, 105.

4- Činiti mnogobrojna dobra djela i boriti se sa svojom dušom pri tome svemu

Najprije pridržavati se i ustrajavati u obaveznim ibadetima, ljubomorno ih čuvati. Tako je Uzvišeni Allah, u ajetima spomenutim na samom početku, naredio uspostavljanje namaza odmah nakon spomena ustrajnosti:

﴿ فَاسْتَقِيمْ كَمَا أَمَرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْا إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١٢﴾ وَلَا تَزْكُوكُمْ إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ ﴿١١٣﴾ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ وَرُفُلًا مِّنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرٌ لِلذَّكِرِينَ ﴿١١٤﴾ ﴾

"Ti ustraj kako ti je naređeno, i neka tako postupe i vjernici koji su uz tebe i ne uzdižite se, jer doista Allah dobro vidi ono što vi radite! I ne budite naklonjeni onima koji nepravedno postupaju, pa da vas vatra prži; vi nemate drugih zaštitnika osim Allaha, inače, nema vam pomoći! I obavljaj namaz početkom i krajem dana, i u prvim časovima noći! Dobra djela, zaista, poništavaju hrđava! To je pouka za one koji pouku žele!"¹

Nakon obaveznih ibadeta, treba se zalagati što je god moguće više u činjenju dobrovoljnih ibadeta jer su oni put do Allahove ljubavi.

Prenosi se od Ebu Hurejre, radijallahu anh, da je Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve sellem, rekao: "Doista je Allah rekao: 'Ko bude neprijateljstvo prema Mome prijatelju, Ja mu objavljujem rat! I neće Mi se Moj rob približiti sa Meni dražim djelom od onoga što sam mu stavio u obavezu! A zatim, neće Mi se prestati približavati sa nafilama, sve dok ga ne zavolim!'"²

I Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, također je nakon naredbe na istikamet-ustrajnost u Allahovoj vjeri ukazao na namaz i abdest. Rekao je: "Budite ustrajni, a doista to nećete moći u potpunosti³! I znajte da je namaz jedno od vaših najboljih djela, a na abdestu ne ustrajava osim mu'min!"⁴

Ibnu Redžeb el-Hanbeli, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Pod istikametom misli se na pridržavanje Pravog puta bez ikakvog skretanja desno ili lijevo, a to obuhvata činjenje svih pokornosti, javnih i tajnih; i ostavljanje, također, svih zabranjenih radnji!"⁵

¹ Prijevod značenja Hud, 112-115.

² Buharija, 6502.

³ Ili je značenje ovoga: „a doista nećete saznati vrijednost toga“, Allah najbolje zna. Vidjeti opaske Sindija, rahimehullahu te'ala, na *Sunen Ibni Madže*, 1/178/277.

⁴ Ibnu Madže, 277; a šejh Albani ga ocjenjuje vjerodostojnim.

⁵ *Džami' u-l-'Ulumi ve-l-Hikemi*, 311.

5- Slijeđenje sunneta Allahovog Poslanika, sallallahu alejbi ve sellem

Ebu Osman en-Nejsaburi, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Ko svojoj duši naredi slijeđenje sunneta i u riječima i u djelima, taj će mudro govoriti. Dočim, onaj koji svojoj duši naredi slijeđenje strasti i u riječima i u djelima, taj će govoriti novotarjama."

Onaj koji odstupi od sunneta, taj odstupa od dokaza i odlazi jasno na stranputicu, jer je Uzvišeni Allah za Svoga Poslanika rekao:

﴿ وَإِنَّكَ لَتَهْدَىٰ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٢﴾ صِرَاطَ اللَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۗ أَلَا إِلَى اللَّهِ تَصِيرُ الْأُمُورُ ﴿٥٣﴾ ﴾

"Ti, zaista, upućuješ na pravi put, na put Allahov, kome pripada sve što je na nebesima I sve što je na Zemlji. I, eto, Allahu će se sve vratiti!"¹

6- Dobro društvo

Uzvišeni Allah nakon naredbe na istikamet rekao je:

﴿ وَلَا تَزَكُّوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَمِمَّا كُنتُمْ ﴿٥٤﴾ ﴾

"I ne budite naklonjeni onima koji nepravedno postupaju, pa da vas vatra prži."²

El-Kurtubi je rekao: "Ovaj ajet ukazuje na ignorisanje nevjernika, grešnika i novotara. Doista je u druženju sa njima nevjerstvo i griješenje, jer druženje ne biva osim sa ljubavi. Zatim je Allah na kraju rekao: "pa da vas vatra prži", zbog miješanja sa njima, neokretanja od njih, slaganja sa onim na čemu su oni. Sve ovo ukazuje na obavezno pridržavanje dobrog društva. Dobro društvo je put do ustrajnosti u Allahovoj vjeri.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je i rekao: "Čovjek je na vjeri svoga prijatelja, pa neka svaki od vas gleda sa kim prijateljuje!"³

7- Ustrajavanje u učenju Kur'ana, njegovom proučavanju i postupanju po njemu

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿ إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّذِي هُوَ أَقْوَمٌ وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا ﴿٥٥﴾ ﴾

¹ Prijevod značenja Eš-Šura, 52-53.

² Prijevod značenja Hud, 113.

³ Ebu Davud, 4833; Tirmizi, 2378; a šejh Albani ga je ocijenio dobrim.

"Ovaj Kur'an vodi jedinom ispravnom putu, i vjernicima koji čine dobra djela donosi radosnu vijest da ih čeka nagrada velika."¹

Tj. ovaj Kur'an upućuje na najbolje stanje u kojem se čovjek može naći i na najbolji put kojim čovjek može hoditi.

Ovo značenje, neophodnosti učenja i proučavanja Kur'ana da bi se bilo ustrajno na Allahovom putu, Uzvišeni Allah potvrdio je na drugom mjestu u Kur'ani Kerimu kada je rekao:

﴿إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿٧٧﴾ لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَسْتَقِيمَ ﴿٧٨﴾﴾

"Kur'an je samo pouka svjetovima, onome od vas koji hoće da ustraje na pravom putu."² Dakle, ovaj Kur'an je pojašnjenje i uputa svim ljudima koji žele da budu na Pravom putu i da na njemu ustraju.

Plodovi ustrajnosti u Allahovoj vjeri

Uzvišeni Allah je Svome robu koji bude ustrajan u Njegovoj vjeri obećao podariti mnoge vrijednosti, odlike i koristi. Mnoge od njih se spominju u ajetima sure Fussilet u kojima kaže Uzvišeni Allah:

﴿إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٣٠﴾ تَحْنُ أُولَآئِكَ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهُ أَنفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدْعُونَ ﴿٣١﴾ تَزَلَّ مِنَ عَقُوبِ رَجِيمٍ ﴿٣٢﴾﴾

"Onima koji govore: 'Gospodar naš je Allah', pa poslije ostanu pri tome, dolaze meleki: 'Ne bojte se i ne žalostite se, i radujte se Džennetu koji vam je obećan. Mi smo zaštitnici vaši u životu na ovome svijetu, a i na onom, u njemu ćete imati sve ono što duše vaše zažele, i što god zatražite, imaćete, bićete počašćeni od Onoga koji prašta i koji je Milostiv.'"³

Tako se od koristi koje postižu ustrajni Allahovi robovi u Njegovoj vjeri u ovom ajetu spominju:

1- Meleki im se spuštaju sa radosnom viješću od Allaha. El-Veki'a, rahimehullahu te'ala, kaže: "Meleki dolaze sa radosnom viješću na tri mjesta: kod smrti, u kaburu i prilikom proživljenja."⁴

¹ Prijevod značenja El-Isra, 9.

² Prijevod značenja Et-Tekvir, 27-28.

³ Prijevod značenja Fussilet, 30-32.

⁴ El-Kurtubi, *El-Džami' u li Ahkami-l-Kur'an*, 15/359.

2- Sigurnost i smirenost, pa neće strahovati od onoga čemu idu, niti će žalostiti se zbog onoga što ih je prošlo, što je iza njih na dunjaluku.

3- Radosna vijest, biće obradovani Džennetom, a zar ima ljepše i rado-snije vijesti?

4- Oprost grijeha, jer se meleki spuštaju od Onoga koji mnogo prašta, pa će Allah takvima oprostiti njihove grijeha i propuste i biće prema njima milostiv zbog svega toga.

5- Zatim, takvi će lijepo živjeti na dunjaluku u lijepoj opskrbi od Uzvi-šenog Allaha. Uzvišeni Allah je rekao:

﴿وَالْوَالِدَاتُ يُرْغَبْنَ إِلَىٰ الْإِبْرَاهِيمَ إِذْ يَبْسُطُ يَدَيْهِ لِلْوَالِدَاتِ لِقَدْ غَدَقْنَا عَلَيْهُنَّ مَاءً عَذْقًا ﴿١٦﴾﴾

"A da su oni bili ustrajni na Pravom putu, Mi bismo im spustili obilnu kišu."¹ Omer b. El-Hattab, radijallahu anh, rekao je: "Gdje ima vode ima i imetka."²

Također je rekao Uzvišeni Allah:

﴿وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ ءَامَنُوا وَأَتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ﴾

"A da su stanovnici naselja vjerovali i bili bogobožni, Mi bismo im dali bereket sa nebesa i iz Zemlje."³

Tragovi koje ostavlja ustrajnost u Allahovoj vjeri na život muslimana

Budući da je istikamet sveobuhvatna, obuhvata cijelu vjeru, obuhvata i namjere, i riječi, i djela, i stanja, neophodno je da kao takva ostavlja tragove na život postojanog, ustrajnog muslimana. A od tih tragova su i sljedeći:

1- Čisti tevhid

To je najveći trag koji istikamet ostavlja na život muslimana, naprotiv i najveći cilj istikameta-ustrajnosti. Stoga nećeš naći ustrajnog vjernika, a da ne moli samo Allaha, da se ne oslanja samo na Allaha, da ne voli nikoga kao Allaha, da ne strahuje ni od koga kao od Allaha, on dobro zna da ono što ga je zadesilo nije ga moglo mimoići, i ono što ga je mimoišlo nikako ga nije moglo zadesiti.

¹ Prijevod značenja El-Džinn, 16.

² El-Kurtubi, *El-Džami' u li Ahkami-l-Kur'an*, 19/18.

³ Prijevod značenja El-E'araf, 96.

2- Poziv Allahu

Stoga je Uzvišeni Allah spomenuo poziv Allahu, da'wu, nakon naredbe na istikamet-ustrajnost u Allahovoj vjeri, kada je rekao:

﴿ فَلْيَدِّكْ فَادِّعْ وَأَسْتَقِمَّ كَمَا أَمَرْتُ ﴾

"Zbog toga ti pozivaj i ustrajan budi kako ti je i naređeno!"¹

Također u suri Fussilet nakon opisa ustrajnih Allahovih robova, Uzvišeni Allah spomenuo je da'wet-poziv Allahu:

﴿ إِنَّ الْآيَاتِ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٣٠﴾ تَحْنُ أُولِيَآؤُكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَلَكُمْ فِيهَا مَا دَشْتُمُوهَا أَنْفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدْعُونَ ﴿٣١﴾ نَزَّلْنَا مِنْ عَفْوَهِمْ رَحِيمًا ﴿٣٢﴾ وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٣٣﴾ ﴾

"Onima koji govore: 'Gospodar naš je Allah', pa poslije ostanu pri tome, dolaze meleki: 'Ne bojte se i ne žalostite se, i radujte se Džennetu koji vam je obećan. Mi smo zaštitnici vaši u životu na ovome svijetu, a i na onom, u njemu ćete imati sve ono što duše vaše zažele, i što god zatražite, imaćete, bićete počašćeni od Onoga koji prašta i koji je Milostiv.' A ko govori ljepše od onoga koji poziva Allahu, koji dobra djela čini i koji govori: 'Ja sam doista musliman!'"²

Ovi ustrajni Allahovi robovi od koristi su bili sebi tako što su ustrajavali u Allahovoj vjeri, a od koristi su drugima bili tako što su ih pozivali Allahu.

3- Zalaganje i visoke ambicije

Ibnu Abbas, radijallahu anhumu, rekao je povodom riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ فَاسْتَقِمَّ كَمَا أَمَرْتُ ﴾

"Ti ustraj kako ti je naređeno!" Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u cijelom Kur'anu nije objavljen teži i opasniji ajet od ovoga ajeta, pa kada su mu njegovi ashabi rekli: 'Požurile su ti bijele', on je rekao: '*Obijeljele su*

¹ Prijevod značenja Eš-Šura, 15.

² Prijevod značenja Fussilet, 30-33.

me sure Hud, El-Vaki'a, El-Murselat, Amme jetesaelun i Ize-š-Šemsu kuvviret." Dok se u drugom predanju navodi: "Hud i njene sestre."¹

4- Postojanost u vjeri

Kako su prethodile riječi Omera b. El-Hattaba, radijallahu anh, o značenju istikameta: "To su oni koji ustraju u pokornosti Allahu, i ne uvijaju se pri tome kako se uvijaju lisice."² Tj. koji se ne dvoume između pokornosti i grijeha.

5- Stalni osjećaj manjkavosti u djelima

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿فَأَسْتَقِيمُوا إِلَى اللَّهِ وَأَسْتَغْفِرُوا﴾

"Ustrajni budite u Allahovoj vjeri i od Njega oprostite!"³ Ibnu Redžeb, rahimehullahu te'ala, kaže: "Ajet je dokaz da mora biti manjkavosti u ustrajnosti koja je naređena. Tu manjkavost nadoknadit će istigfar-traženje oprostite koji opet povlači za sobom tevbu-pokajanje i odlučnost u ustrajnosti.

Prepreke na putu ustrajnosti u Allahovoj vjeri

Ustrajati u Allahovoj vjeri nešto je najčasnije za vjernika! Svoj život skončati kao musliman, Allahu pokoran rob, i kao takav doći pred Uzvišenog Allaha, to je ono što svaki iskreni vjernik priželjkuje i nastoji ostvariti! Priznati je, što svjedoči i naša stvarnost, da to nije nimalo lahko. Brojne su prepreke za vjernika na tom putu postavljene.

Od najbitnijih prepreka na putu ustrajnosti su sljedeće dvije:

1- Omalovažavanje grijeha

Ibnul-Kajjim, rahimehullahu te'ala, kaže: "I od posljedica grijeha jeste i zabranjivanje, lišavanje pokornosti! Kada grijesi ne bi imali drugu kaznu od te da odvrćaju od pokornosti, ta kazna bi bila dovoljna! Tako čovjek otpočne sa pokornosti ali je grijeh prekine, pa, otpočne sa drugom, ali je opet grijeh prekine. Tako i sa trećom i sa četvrtom i tako stalno. Grijesi mu prekidaju brojne pokornosti, dobra djela, sve i jedno od njih bolje je od dunjaluka i sve-

¹ Tirmizi, 3297; i kaže da je hadis garib. Dočim, Šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u *Silsileti-l-Ehadisi-s-Sahihah*, 955; *Sahihu Suneni-t-Tirmizij*, 2627; *Mubtesaru-š-Šemal*, 35.

² Ibnu-l-Mubarek, *Zuhdu*, 325; Ahmed, *Zuhdu*, 115; a u lancu prenosilaca postoji prekid.

³ Prijevod značenja Fussilet, 6.

ga što je na njemu! Primjer ovoga je poput primjera čovjeka koji se najede mnogo jedne hrane pa se od nje razboli i boluje dugo, pa ga to jedno jelo spriječi drugih mnogo ljepših jela! Da nam Allah bude na pomoći!"¹

Ukoliko čovjek bude smatrao grijeha malim, bude ih smatrao ništavnim, ne bude ih smatrao upropaštavajućim, neka dobro zna da će se grijesi jedni za drugima kod njega skupljati. Stoga je i rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: *"Dobro se čuvajte malih grijeha! Njihov primjer je poput primjera ljudi koji odsjednu u jednoj dolini, pa jedan od njih donese grančicu, pa i drugi donese grančicu, sve dok ne nalože ogromnu vatru. Tako isto i mali grijesi, kada im se njihov počinilac prepusti, oni ga i unište!"*²

Doista, kao što ispravno i skrušeno obavljen namaz odvraća od razvrata i loših djela, tako i razvrat i loša djela odvraćaju od namaza i ostalih dobrih djela.

2- Okupiranost dunjalukom

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: *"Radujte se i nadajte se onome što vas raduje! Tako mi Allaha, ja se ne bojim za vas siromaštva, već se bojim za vas da vam se dunjaluk ne otvori kao što se otvorio i onima prije vas, pa da se i vi u njemu ne natječete kao što su se i oni natjecali i da vas ne uništi kao što je i njih uništio!"*³

Uzvišenog Allaha, Onoga koji okreće srca svih ljudi, molim da naša srca učvrsti u Njegovoj vjeri; da se smiluje nama, našim roditeljima i našim porodicama i podari nam od Sebe pomoći i podrške da ustrajemo u Njegovoj vjeri; da bude zadovoljan sa nama svima dok smo na dunjaluku, da bude zadovoljan sa nama kada nam pošalje Meleka smrti da nam uzme dušu i da bude zadovoljan sa nama kada nas izvede pred Sebe da nam svede obračun!

﴿ هَذَا بَيَانٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴾

"Ovo je pojašnjenje svim ljudima, a uputa i oporuka samo bogobojažnima!"⁴

¹ El-Dževabu el-Kafi, 36.

² Ahmed, a šejh Albani u *Sahibi*, 389; kaže da je lanac prenosilaca vjerodostojan po uslovima Buharije i Muslima.

³ Buharija, 6425; Muslim, 2961.

⁴ Prijevod značenja Ali Imran, 138.

ET-TEVADU'U - SKROMNOST I BLAGOST

Uvod

Tevadu'u je jedna od plemenitih moralnih osobina, posebnosti poslanika i vjerovjesnika, bogobojaznih vjernika, dobrih ljudi i za Allahovu vjeru iskrenih radnika.

Tevadu'u je blagost i smirenost, dostojanstvo i umjerenost, vedro lice i osmijeh i neophodna osobina za onoga koji u radu za Allahovu vjeru želi postići uspjeh.

Tevadu'u - skromnost prema Allahu, subhanehu ve te'ala, rađa se u srcu koje je spoznalo Allaha, svoga Gospodara, spoznalo Njegova lijepa imena i uzvišena svojstva.

Skromnost i blagost u Kur'anu

Allah, subhanehu ve te'ala, spominje ovu osobinu vjernika na mnogim mjestima u Svojoj Knjizi.

1- Kaže Uzvišeni Allah:

﴿وَأَخْفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ﴾

"A prema vjernicima blag budi!"¹

El-Kurtubi, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Tj. Allahov Poslaniče, budi blag i skroman prema onima koji su povjerovali u tebe."²

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿وَأَخْفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾

"I budi blag prema onima koji te slijede od vjernika!"³ Ovako se, uglavnom, prevodi, a doslovan prijevod bi bio: "A pred vjernicima (ponizno) spusti svoja krila" i sl. Ove riječi Allah, subhanehu ve te'ala, upućuje Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i naređuje mu da bude blag prema vjernicima, njemu koji je uzor svim vjernicima; pa, slijedimo li Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ili slijeđenje njega samo prizivamo sebi?!

2- Također, kaže Svevišnji Allah:

¹ Prijevod značenja El-Hidžr, 88.

² El-Džami'u li Ahkami-l-Kur'an, 10/56.

³ Prijevod značenja Eš-Šu'ara, 215.

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهَ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٌ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴾

"O vjernici, ako neko od vas od svoje vjere otpadne, pa, Allah će (ubrzo) doći s ljudima koje On voli i koji Njega vole, koji su ponizni prema vjernicima, a ponosni prema nevjernicima ..."¹

Ibnu Kesir, rahimehullahu te'ala, kaže: "Ovo su osobine potpunih vjernika koji su skromni prema svome bratu vjerniku i prijatelju, a ponosni spram svoga protivnika i neprijatelja."²

Ševkani, rahimehullahu te'ala, kaže: "Sljedbenici Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, suosjećajni su, brižljivi i skromni prema vjernicima, dok su prema nevjernicima strogi, grubi i nadmeni."³

Pogledajmo, Allah se smilovao svima nama, kako Uzvišeni Allah upečatljivo govori o važnosti ove osobine kod vjernika! Svevišnji Allah prvo spominje istinsku ljubav vjernika prema svome Gospodaru. Njegova ljubav je istinska jer i Allah njega voli. Nije to samo puko prizivanje ljubavi prema Allahu, već je to dokazana, osvjedočena ljubav koja je bila razlog i Allahove ljubavi prema tome Svome robu. Allah, subhanehu ve te'ala, spominje ljubav koja je osnova ibadeta, pored straha i nade. Ljubav koja -kada nastupi smrt vjernika, kada nastupi Sudnji dan, završi se obračun i prestanu njegova nada i strah- ta ljubav prema svome Gospodaru nastavlja i dalje biti sa vjernikom u Džennetu! Allahu Ekber! Nakon te ljubavi koju to Allah, subhanehu ve te'ala, spominje osobinu vjernika?! Spominje poniznost, skromnost i blagost prema vjernicima u Njega Uzvišenog! Kaže, kako stoji u prijevodu značenja: "... koji su ponizni prema vjernicima ..."

3- Također, na sličan način, Svevišnji Allah, opisujući Svoje iskrene robove kaže:

﴿ وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا ﴾

"A robovi Milostivog su oni koji smireno hode po Zemlji, a kada ih neznalice oslove oni kažu: 'Mir'. "⁴

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, kaže: "Tj. oni hode smireno i dostojanstveno, skromni su i ne uzdižu se nad drugima."⁵

Pogledajmo, Allah se smilovao svima nama, kako Uzvišeni Allah nakon

¹ Prijevod značenja El-Ma'ida, 54.

² Tefsiru-l-Kur'ani-l-Azim, 3/136.

³ Fetihu-l-Kadir, 2/75.

⁴ Prijevod značenja El-Furkan, 63.

⁵ Medaridžu-s-Salikein, 3/108.

što kaže za određene ljude da su Njegovi robovi, da Mu robuju i obožavaju samo Njega sa potpunom pokornošću uz potpunu ljubav, spominje osobinu smirenosti i blagosti. Drugi ljudi kada ih pogledaju, vide ih smirene i blage. Sigurni su da ih od njih neće zadesiti nikakvo zlo. Očekuju od njih samo dobro. Kako da ne kada su oni robovi Milostivog, Onoga Koji je Milostiv i Koji nije zadržao milost za Sebe već ju je spustio na Svoje robove, pa zar da i oni, ljudi, vjernici u Milostivog, ne budu takvi?! Pa čak, ako ih i neznalice oslove, dobacuju, provociraju, okrenu im se i kažu: "Mir".

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿ تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ يَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴾ (٨٧)

"Tu ahiretsku kuću daćemo onima koji se ne žele uzdizati na Zemlji, niti žele činiti razvrat na njoj. Uistinu, završnica pripada samo bogobožaznima."¹

Ibnu Kesir, rahimehullahu te'ala, kaže: "Uzvišeni Allah nas obavještava da će ahiretsku kuću i vječno uživanje u njoj –koje se neće mijenjati niti će ikada prestati- dati samo Svojim robovima, skromnim vjernicima koji ne žele da se uzdižu na Zemlji nad Allahovim stvorenjima, niti da među njima šire razvrat."²

Skromnost i blagost u Sunnetu

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dobio je posebnu objavu kada je u pitanju skromnost i blagost prema vjernicima! Rekao je u hadisu Ijjada b. Himara, radijallahu anh: "*I, doista, Allah mi je objavio da budete skromni i blagi jedni prema drugima, kako se ne bi uzdizali jedan nad drugim i kako ne bi činili nasilje jedan drugom.*"³

Rekao je, sallallahu alejhi ve sellem, u hadisu Ebu Hurejre, radijallahu 'anh, podstičući na tevadu'u: "*Sadaka zasigurno neće umanjiti imetak! I Allah neće robu koji prašta povećati osim ponos, a onome koji bude blag i skroman radi Allaha, Allah će ga uzdignuti.*"⁴

Također, u hadisu Ebu Hurejre, radijallahu anh, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "*Nema nijednog čovjeka, a da na svojoj glavi nema 'bakemu' (balke za koju se vežu uzde i njima upravlja)! Ta 'bakema' je u ruci meleka.*

¹ Prijevod značenja El-Kasas, 83.

² Tefsiru-l-Kur'ani-l-Azim, 6/258.

³ Muslim, 2865.

⁴ Muslim, 2588.

Ukoliko čovjek bude skroman i blag, kaže se meleku: 'Podigni njegovu hakemu' (kako bi bio vedra i ponosna čela, uzdignute glave, zadobio obećan ponos i hvale dostojno mjesto), dok, ukoliko on sam poželi da se uzdigne (da se uzdiže i oboli nad drugim ljudima, da dođe do ponosa i veličine na neprimjeren način, putem koji nije put vjernika), kaže se meleku: 'Spusti njegovu hakemu' (kako bi bio donji, ponižen i prezren)."¹

Omer, radijallahu 'anh, prenosi od Allahova Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, da je rekao: "Svevišnji Allah je rekao: 'Ko bude radi Mene skroman, blag i ponizan ovako (pa je Omer pokazao rukom spuštajući je dlanom okrenutim prema zemlji), Ja ću ga uzdignuti ovako (Omer je okrenuo ruku i uzdizao je dlanom okrenutim prema nebesima)'. "²

Skromnost i blagost u govoru ispravnih prethodnika

Ebu Bekr, radijallahu 'anh, je rekao: "Plemenitost smo našli u bogobožnosti, bogatstvo u čvrstom ubjeđenju, a ugled i veličinu u skromnosti i blagosti!"³

Slično je rekao i Ibrahim b. Šejban: "Ugled je u skromnosti, ponos u bogobožnosti, a sloboda u zadovoljstvu."⁴

Alija b. Ebi Talib, radijallahu anhu, rekao je:

Moć i slavu svaku, skromnost meni donosi
Od skromnosti veća slava ni ne postoji⁵

Aiša, radijallahu 'anha, je rekla: "Zaboravljate na najbolji ibadet: skromnost i blagost!"⁶

Mu'az b. Džebel, radijallahu anh, rekao je: "Neće čovjek postignuti vrhunac imana sve dok mu skromnost ne bude draža od ugleda, dok mu malo imetka ne bude draže od mnogo, dok mu oni koji ga vole i koji ga mrze ne budu jednaki i dok ne bude mislio drugima isto što misli sebi i svojim ukćanima."⁷

Hasan el-Basri, rahmetullahi alejh, je upitan o tevadu'u pa je rekao: "Te-

¹ Taberani u *Kebiru*, 3/182/1; Hakim, 2/591; i dobrim ga je ocijenio šejh Albani u *Sahibi*, 538.

² Hejsemi u *Medžme'i-š-Zevaid* kaže: „Bilježe ga Ahmed i Bezzar i njegovi prenosioci su prenosioci Sahiha."

³ El-Gazali, *Ihja' Ulumi-d-Din*, 3/343.

⁴ Ibnu-l-Kajjim, *Medaridž-u-s-Salikin*, 2/330.

⁵ Nu'ajm Zerzur, *Divanul-imam 'Alijj*, 121-122.

⁶ Nesai, *Sunenu Kubra*, 10/405/11852; Ibnu-l-Mubarek, *Zuhd*, 1/132.

⁷ Ibnu-l-Mubarek, *Zuhd*, 2/52.

vadu'u je da izađeš iz svoje kuće i da za svakog muslimana kojeg god sretnoš kažeš da je on bolji od tebe."¹

Imam Šafija, rahimehullahu te'ala, rekao je:

Da je skromnost vrhunac bogatstva, to sam uvidio

Pa sam se za njene skute čvrsto priljubio

Niko me pred svojim vratima neće vidjeti

Niti ću se bilo s kim previše zaokupiti

Bogataš sam postao bez srebrenjaka ijednoga

Pored ljudi prolazim poput kralja kakvoga²

Fudajl b. Ijjad, rahmetullahi alejh, je upitan o tevadu'u pa je rekao: "Tevadu'u je da se poniziš istini, povedeš se za njom i prihvatiš je od svakog ko god je kaže. Da je čuješ od djeteta da je izgovara, na tebi je da je prihvatiš! Čak, ukoliko je čuješ i od najveće neznalice, na tebi je da je prihvatiš."³

Katade, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Kome bude dat imetak, ili ljepota, ili lijepa odjeća, ili znanje, pa ne bude skroman, sve to će biti razlog njegove patnje na Sudnjem danu."⁴

Posljedice zapostavljanja izgradnje ove osobine

Onaj koji pri sebi nema smirenosti i poniznosti, skromnosti i blagosti, taj je na rubu propasti, daleko od svake sreće, smiraja, rahatluka i spokojnosti.

Kao da nije svjestan da uzdiže bezvrijedno, a ostavlja i odbacuje dragocjeno. Takav zapostavlja dragocjenu osobinu vjernika o kojoj Allah, subhanehu ve te'ala, na tako upečatljiv način govori u Svojoj Knjizi, a uzdiže bezvrijedno, šta više pogubno, uzdiže osobinu kibura-oholosti.

Uzdiže osobinu koja je svojstvena Iblisu, kojom se opisao on i zbog nje odbio izvršiti Allahovu naredbu!

Uzdiže osobinu Benu Israila zbog koje su prodali vjeru za nevjeru, svjesno odbijali poslanice Uzvišenog Allaha, zbog koje su činili mnoga zlodjela, grijeha, ubijali jedne vjerovjesnike, a druge u laž utjerivali!

Uzdiže osobinu zbog koje su prethodni narodi uništavani, pa šta mu je, zar i on priziva svoje uništenje?!

¹ Ibnu Ebi-d-Dunja, *Et-Tevadu'u ve-l-Humul*, 154.

² Muhammed 'Afiš, *Divan eš-Šafi'i*, str. 27.

³ Ibnu-l-Kajjim, *Medaridžu-s-Salikein*, 2/329.

⁴ Ibnu Ebi-d-Dunja, *Et-Tevadu'u ve-l-Humul*, 142.

Uzdiže osobinu zbog koje čovjeku biva uskraćena razboritost u razmišljanju i postupcima!

Praktični savjeti za izgradnju i razvijanje osobine tevadu'a

1- Koriti svoju dušu i ulagati maksimalni napor na otklanjanju i liječenju njenih manjkavosti.

2- Prisjećati se Ahireta i onoga što će nas uvesti u njega, kao i Dunjaluka, njegove prolaznosti i onoga što nam može upropastiti i Dunjaluk i Ahiret.

3- Biti ponizan prema vjernicima i vjernicama, ispunjavati njihove potrebe, blago se ophoditi sa njima i strpljivo podnositi njihove uvrede.

4- Biti svjestan svoje duše kada se nalaziš među vjernicima.

5- Što je moguće više ostavljati dozvoljena uživanja.

6- Biti ponizan prema roditeljima, starijim i bolesnim, siromašnim i ne-moćnim, obilaziti ih i pomoći im u ispunjenju njihovih potreba.

Primjeri skromnosti u selefu

Kada je Ebu Bekr, radijallahu 'anhu, htio da pošalje vojsku u osvajanje Šama sazvaio je šuru da se posavjetuje sa njima u vezi toga. Nakon savjetovanja sa svojom šurom, odlučio je poslati mnogobrojne vojske na Šam. U tu svrhu trebao je mobilizirati muslimane sa svih krajeva. Tako je poslao Enesa b. Malika, radijallahu anh, stanovnicima Jemena da ih pozove na opštu mobilizaciju. Stanovnici Jemena, na prvom mjestu, njihove vojskovođe istog časa su se odazvali Ebu Bekrovom, radijallahu anh, zahtjevu. Nakon svega nekoliko dana došli su za Enesom b. Malikom, radijallahu anh, u Medinu. Kada su stanovnici Jemena stigli u Medinu ušli su u Poslanikovu, sallallahu alejhi ve selleme, džamiju gdje se nalazio Ebu Bekr, radijallahu 'anhu. Čuvši učenje Kur'ana, naježila im se koža iz strahopoštovanja prema Allahu. Duše su im se smekšale i počeli su plakati iz strahopoštovanja prema Uzvišenom Allahu. I Ebu Bekr, radijallahu 'anhu, je zaplakao i rekao: "Ovakvi smo i mi bili, ali su srca tvrda postala."¹

Kada je Zul-Kila'a, jedan od jemenskih velikodostojnika, predvodnik plemena Himjer, vidio Ebu Bekra, radijallahu 'anhu, zatekao je mršavog starca, tankog lica. Na njemu je bila kruta haljina. Ništa od njegove odjeće, ama baš ništa nije blistalo, osim pobožnosti koja je osvjetljavala njegovo bijelo li-

¹ Vidjeti: Abdurrahman eš-Šerkavi, *Es-Siddiku Evvelu-l-Hulefai*, 114; Alij Tantavij, *Ebu Bekr es-Siddik*, 218.

ce. Zul-Kila'a je iz Jemena došao sa hiljadu svojih konjanika. Na glavi mu je bila kruna, a odjeća ukrašena blistavim draguljima. Ogrtač mu se blistao od zlatnih niti, bisera, rubina i merdžana. Kada je vidio Ebu Bekra, radijallahu 'anh, njegovu odjeću, njegovu skrušenost, jednostavnost, pobožnost, staloznost i veličinu, to je ostavilo veliki utisak na njega i ostale plemiće koji su bili sa njim. Otišli su i skinuli sve što je bilo na njima.¹ Svi ostali kraljevi Jemena su postupili poput Zul-Kila'a. Svi su ostavili svoje krune ukrašene dijamantima. Svoju plišanu odjeću ukrašenu zlatnim koncem, draguljima, biserima i merdžanima, su ostavili, a na medinskoj pijaci kupili krutu odjeću.² Shvatili su da postoji nešto vrijednije od ukrašene odjeće, zlata i bisera. To je velika duša. Odmah su pohrlili da oponašaju Ebu Bekra, radijallahu anh, jer ih je bilo stid Allaha i ljudi da halifu Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve selleme, sretnu sa krunama, ukrašenom odjećom i ogrtačima, dok je on bio u običnoj odjeći. Sami sebe su ponizili, duše su im se umirile, smirili su se njihovi prohtjevi i ugasila se njihova čast, kao što se ugasi mala zvijezda kada se suoči sa Suncem. Allah se smilovao Ebu Bekru. Bio je velik u svojoj skromnosti i skroman u svojoj veličini.³

﴿ هَذَا بَيَانٌ لِّلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴾

"Ovo je pojašnjenje svim ljudima, a uputa i oporuka samo bogobojažnima!"⁴

Uzvišenog Allaha molim da nas učini od onih koji će se odazivati Njegovoj riječi i riječi Njegovog Vjerovjesnika, Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, nastojati prvi biti u činjenju onoga što nam je naređeno i najudaljeniji od onoga što nam je u našoj lijepoj vjeri islamu zabranjeno!

¹ Vidjeti: Mes'udi, *Mevdžuz-zebebi*, 2/305.

² Vidjeti: *Es-Siddiku evvelu-bulefai*, 137, 138.

³ Vidjeti: *Ebu Bekr es-Siddik*, Alij Tantavij, 219.

⁴ Prijevod značenja Ali Imran, 138.

EL-MEHABBET – LJUBAV PREMA ALLAHU

Uvod

Vjernik na ovome svijetu putuje ka svome Gospodaru s ljubavi, strahom i nadom, pa je ljubav na mjestu glave, a strah i nada su poput dva krila.

Kod postizanja i iskazivanja ljubavi prema Allahu, subhanehu ve te'ala, mnogi se natječu, islamski radnici se ka njoj usmjeravaju, zaljubljeni njoj predavaju. Za istinske vjernike ljubav prema Allahu snaga je njihovih srca, hrana i užitak njihovih duša, slast njihovih očiju, svjetlo njihova uma, krajnja granica njihovih težnji, završetak njihovih nadanja, duh njihova života i život njihovih duša.

U ljubavi prema Allahu, subhanehu ve te'ala, je život i ko ga ne bude živio, biće od skupine mrtvaca!

U ljubavi prema Allahu je svjetlo i ko ga izgubi, tumaraće u tminama zabluda!

U ljubavi prema Allahu je lijek i ko ga ne bude imao pri sebi, u njegovom srcu nastaniće se sve bolesti!

U ljubavi prema Allahu je užitak, ko ga ne osjeti, njegov život će biti ispunjen brigama i tugama!

Ljubav prema Allahu je srž i osnova imana i dobrih djela, ko je izgubi njegova djela biće poput tijela bez duše!

Stoga, blago li se onome koji je dostigao stepen ljubavi prema Allahu, da istinski voli svoga Gospodara, a mi molimo Uzvišenog Allaha da i nas učini od takvih, onih koji iskazuju svoju ljubav istinski prema Svevišnjem Allahu.

Mnogi ljudi tvrde da vole Uzvišenog Allaha bez da znaju znakove ove ljubavi. Ne poznaju puteve i načine postizanja ove ljubavi. Ne poznaju trago-ve i rezultate ove ljubavi.

Ovom prilikom govorimo nekoliko riječi o ovom bitnom srčanom djelu moleći Uzvišenog Allaha da nas pomogne u čišćenju našeg srca i naše duše, naše unutrašnjosti i izgradnji naše spoljašnjosti.

Značenje mehabbeta

U ar. jeziku za ljubav se kaže *el-hubb*. Kažu da je ova riječ preuzeta od *uluwva* i *zuhura* / visine i vidljivosti pa se kaže *habebe-l-mau* ve *hababuhu* kada poraste nivo vode i bude jasno vidljiv usljed velikih kiša. Tako se za *mehabbet*

kaže da je uznemirenost srca usljed priželjkivanja susreta s voljenom osobom.

Takođe, kaže se da je ova riječ izvedena iz *sebata i luxuma* / stabilnosti i trajnosti, pa se kaže *habbe-l-be'iru ve ehabbe* kada se deva spusti i ostane na svome mjestu, ne digne se i ne ode, tj. ostane stabilna i dugo se zadrži na tom mjestu. Isto tako za *mehabbet*-ljubav prema Allahu se kaže da je ona stabilna i trajna u srcu vjernika.

Takođe se kaže da je riječ *hubb* ili *mehabbet* preuzeta od riječi *el-habbu* čija je množina *habbetun*, a ima značenje zrna koje je osnova bilja i rastinja, ono izniče iz zrna, pa isto tako iz ljubavi prema Uzvišenom Allahu izrasta čvrst iman i mnogobrojna dobra djela.

Kaže se da je riječ *hubb* ili *mehabbet* preuzeta od riječi *el-hibbu* koja ima značenje široke posude u koju se stavlja nešto što je u potpunosti ispunjava, ma koliko ta posuda bila široka to što se stavi u nju potpuno je ispuni, pa isto tako ljubav prema Allahu u potpunosti treba da ispuni vjerničko srce i da u njegovom srcu ne ostane mjesta ni za koga drugog.¹

Što se tiče terminološkog, šerijatskog značenja *el-mehabbeta*/ljubavi roba prema Allahu ona ima značenje stremljenja, usmjeravanja srca ka Njemu s ljubavi, poštovanjem, uvažavanjem, nadom i sl.²

Propis ljubavi prema Allahu

Iskazivanje ljubavi prema Allahu osnova je vjere islama i sa njenim upotpunjavanjem i porastom upotpunjava se i raste vjera kod vjernika i vjernice, kao što se sa smanjivanjem i opadanjem ove ljubavi, smanjuje i slabi vjera vjernika i vjernice.

Ova ljubav je obavezna po konsenzusu svih islamskih učenjaka i svih muslimana i od roba se traži da posegne za svim putevima i načinima postizanja ove ljubavi kako bi upotpunio svoj iman.

Ušao je Hasan el-Basri kod Ebu Abbasa b. Surejdža pa ga upitao: "O sine Surejdžov, koji ajet iz Allahove knjige govori da je ljubav prema Allahu obavezna?" – "Ne znam"- odgovori Ibnu Surejdž, a Hasan el-Basri reče: "To su riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَبِئْتَارُكُمْ كَسَادَهَا

¹ Vidjeti: Ibnu-l-Kajjim, *Medaridžu-s-Salikin*, 3/9-10.

² Vidjeti: Abdullah el-Gunejman, *Šerh Kitabi-t-Tevhid min Sabibi-l-Buhari*, 1/66.

وَمَسْكِنٌ تَرْضَوْنَهَا أَحَبُّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرٍ
وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٦٤﴾

'Reci: Ako su vam očevi vaši, i sinovi vaši, i braća vaša, i žene vaše, i rod vaš, i imanja vaša koja ste stekli, i trgovačka roba za koju strahujete da prođe neće imati, i kuće vaše u kojima se prijatno osjećate – miliji od Allaha i Njegova Posalnika i od borbe na Njegovom putu, onda čekajte sve dok Allah ne dođe sa Svojom odredbom, a Allah neće uputiti nasilnički narod!"¹

Zatim je Hasan el-Basri rekao: "Ne prijeti se osim za ostavljanje obaveznog!"²

Ljubav prema Allahu koja je obavezna jeste ljubav prema veličanju, poštivanju i činjenju ibadeta samo Allahu, subhanehu ve te'ala.

Sulejman b. Abdullah b. Muhammed b. Abdul-Vehhab, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Postoje dvije vrste ljubavi: zajednička i posebna.

Zajednička ljubav ima svoje tri vrste.

Prva vrsta zajedničke ljubavi: urođena prirodna ljubav, poput ljubavi gladnog za hranom, žednog za vodom i sl. i ova ljubav ne iziskuje veličanje.

Druga vrsta zajedničke ljubavi: ljubav iz milosti i suosjećanja poput roditeljske ljubavi prema svome djetetu i ova ljubav, takođe, ne zaslužuje veličanje.

Treća vrsta zajedničke ljubavi: prisna i društvena ljubav, poput ljubavi prema poslu, znanju, trgovini, poput prijateljske ljubavi i sl.

Ove tri vrste ljubavi stvorenja mogu upućivati jedni drugima i prisustvo ove ljubavi ne predstavlja širk u ljubavi prema Uzvišenom Allahu.

Što se tiče posebne ljubavi, nju nije dozvoljeno uputiti osim Uzvišenom Allahu i ukoliko bi čovjek nekoga drugog mimo Uzvišenog Allaha volio takvom ljubavi počinio bi širk Allahu koji Uzvišeni Allah ne oprašta. To je ljubav robovanja koja iziskuje poniznost, veličanje, potpunu pokornost, davanje prednosti Uzvišenom Allahu nad svim drugim, pa stoga ovu ljubav nije dozvoljeno uputiti nikome drugom."³

¹ Prijevod značenja Et-Tevba, 24.

² Vidjeti: El-Bejhaki, *Šu'abu-l-iman*, 1/365.

³ Vidjeti: *Tejsiru-l-Azizi-l-Hamid*, 389 (skraćeno).

Znakovi koji ukazuju na ljubav roba prema Allahu, svome Gospodaru

Pošto je ljubav skrivena u unutrašnjosti, u srcu, lahko je da je svi prizivaju:

﴿ وَقَالَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَىٰ مَنْ أَنْبَأُكَ اللَّهُ وَأَحْبَبُهُ ۗ قُلْ فَلِمَ يُعَذِّبُكُمْ بِذُنُوبِكُمْ بَلْ أَنْتُمْ بَشَرٌ مِمَّنْ خَلَقَ يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ ۗ وَاللَّهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴾

"I Jevreji i kršćani kažu: 'Mi smo djeca Božija i miljenici Njegovi.' Reci: 'Pa zašto vas onda On kažnjava zbog grijeha vaših?' A nije tako! Vi ste kao i ostali ljudi koje On stvara: kome hoće On će oprostiti, a koga hoće, On će kazniti. Allahova je vlast na nebesima i na Zemlji i u onome što je između njih i Njemu je konačni povratak!"¹

Kako li se ova ljubav tako lahko priziva, a kako li je posebna i veličanstvena njena suština!!!

Razuman vjernik ne smije dozvoliti sebi da ga obmanu šejtan i njegova duša kada sebi prizove da voli Allaha sve dok ne preispita svoju dušu ima li pri njoj istinskih znakova koji ukazuju na iskrenu ljubav prema Allahu, kako bi uvidio je li njegova duša iskrena u svojoj tvrdnji ili pribjegava obmani i lažima!

Ljubav prema Allahu lijepo je stablo čiji su korijeni čvrsti, duboko u zemlji, a plodovi visoko na nebesima. Njeni znakovi primjećuju se u srcu i na tjelesnim organima pa ukazuju na iskrenu ljubav kao što plodovi ukazuju na ljepotu stabla.

Ovih znakova je mnogo. Ovom prilikom spomenućemo samo neke od njih:

1- Priželjkivanje susreta sa Uzvišenim Allahom

Nemoguće je da srce tvrdi da voli nekoga svoga posebnog, a da ne priželjkuje susret sa njim voljenim! To je nemoguće! Nemoguće je da ne priželjkuje susret sa njim i gledanje u njega.

Od Ubade b. Es-Samita, radijallahu anh, se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alehi ve sellem, rekao: "*Ko bude priželjkivao susret sa Allahom i Allah će priželjkivati susret s njim!*"²

¹ Prijevod značenja El-Maida, 18.

² Buharija, 6507; i Muslim, 2683.

Onaj koji iskreno voli Allaha, svoga Gospodara, stalno Ga spominje i stalno spominje susret sa Njim, nikada Ga ne zaboravlja!!!

Poznavajući žudnju Svojih robova za Njim, onih koji Ga iskreno vole i koji Mu se iskreno pokoravaju, Uzvišeni Allah je ugovorio trenutak sastajanja s njima, pa je rekao:

﴿ مَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ اللَّهِ فَإِنَّ أَجَلَ اللَّهِ لَآتٍ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴾

"Onaj Ko se nada susretu sa Allahom – pa neka zna da će doći, sigurno, Dan obećani; a On sve čuje i sve zna!"¹

Međutim, koji je to obećani dan, ugovoreni trenutak sastanka Gospodara sa Njegovim robovima koji su Ga iskreno volili i iskreno Mu se pokoravali?! Postoji više takvih susreta:

1) Smrt; 2) Sudnji dan; 3) Susret u Džennetu i gledanje u plemenito lice Uzvišenog Allaha.

Ovo ne znači da bi vjernik istinski volio svoga Gospodara da priziva smrt! Ne, već ovo znači da kada mu se približi smrt, doživi smrtne muke, da je zadovoljan tim trenucima i da se raduje susretu sa svojim Gospodarem.

2- Priželjkivanje osamljivanja i dozivanja svoga Gospodara učenjem Njegove knjige

Muhammed b. 'Ala, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Ko bude volio Allaha voljet će i da ljudi ne znaju za njega!"²

El-Džunejd, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Ko bude volio Allaha zaboravit će sve mimo Allaha!"³

Vjernik koji iskreno poklanja svoju ljubav Allahu, subhanehu ve te'ala, ustrajava u noćnom namazu, uživa u dozivanju svoga Voljenog! Stoga, kome spavanje i dugi razgovori u noći budu draži i slađi od dozivanja Allaha, kako da njegova ljubav prema Allahu bude ispravna?!

Iskreni vijernik uživa u hidmetu vjere svoga Voljenog, uživa u stavljanju svoga tijela u pokornosti Njemu, subhaneh, pa, što god ljubav bude jača i snažnija, to pokornost Allahu i služenje Allahovoj vjeri bivaju potpuniji!

Našem Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, bile su drage mnoge lijepe stvari od dunjaluka, međutim, slast njegova oka, njegov smiraj i rahatluk bili su u dozivanju njegovog Voljenog.

¹ Prijevod značenja El-Ankebut, 5.

² Vidjeti: Ibnu Ebi Dunja, *Et-Tevadu'u vel-Humul*, 64; *Tefsir Ibni Kesir*, 3/588.

³ Vidjeti: El-Kurtubi, *El-Džami'u li Ahkami-l-Kur'an*, 18/174.

Od Enesa b. Malika, radijallahu anh, se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Učinjeni su mi dragim od dunjaluka žene i mirisi dok je slast moga oka učinjena u namazu!"¹

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Kurretu-l-ajn (slast oka) iznad je mehabbeta (ljubavi), pa su žene i mirisi učinjene od onoga što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, volio, a obavijestio je da je slast oka, ono na čemu se smiruje srce prilikom ostvarenja, ono u čemu je potpuni užitak srca, njegova sreća i razdraganost uistinu samo namaz koji je veza sa Allahom, dolazak pred Njega Uzvišenog, dozivanje Njega, približavanje Njemu, pa kako da u tome ne bude slast oka, smiraj i rahatluk?! I zar da u nečemu drugom iskrenom vijerniku, mimo ovoga, bude slast oka?!"²

Također je rekao, islamski autoritet, šejhu-l-islam, Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala: "Čije oko osjeti slast u svome namazu na dunjaluku osjetiće i slast blizine svoga Gospodara na Ahiretu, a, također, će osjetiti i Njegovu blizinu na dunjaluku! Čije oko osjeti slast, smiraj i rahatluk u svome Gospodaru, u njemu će svi ostali ljudi osjetiti slat, smiraj i rahatluk! Dočim, onaj čije oko ne osjeti slast u svome Gospodaru, njegova duša će biti pokidana teškim tugovanjima na dunjaluku!"³

3- Nedavanje prednosti nikome od voljenih nad Uzvišenim Allahom

Iskreni vjernik najviše od svega voli Allaha i Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Omer, radijallahu anh, je rekao: "Allahov Poslanice! Uistinu si mi draži od svega, osim od mene samog. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mu kaže: "Ne! Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, sve dok ti ne budem draži i od tebe samog!" Pa je Omer, radijallahu anh, rekao: "Uistinu si mi sada, draži i od mene samog!" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu reče: "Sada Omere!"⁴

Dakle, od znakova iskrene ljubavi prema Allahu jeste nedavanje prednosti ničemu voljenom nad Uzvišenim Allahom i Njegovim Poslanikom! Ni roditeljima! Ni djetetu! Ni drugim ljudima! Ni strastima i prohtjevima! Onaj koji da prednost nekome nad Allahom, subhaneh, neka zna da je njegovo srce bolesno.

¹ Nesai, 3939. Hakim ga je ocijenio vjerodostojnim, a šejh Albani ga je ocijenio *hasen-sahibom* u *Sabihu Sunena Nesaije*.

² Vidjeti: Ibnu-l-Kajjim, *Tariku-l-Hidžretejmi*, 71.

³ Vidjeti: Ibnu-l-Kajjim, *El-Vabilu es-Sajjib*, 38.

⁴ Buharija, 6632.

Upitan je Ebu-l-Husejn b. Malik, rahimehullahu te'ala: "Šta je znak ljubavi?" Odgovorio je: "Ostavljanje onoga što voliš radi Onoga koga voliš!"¹

4- Biti sklon čestom zikru, spominjanju Uzvišenog Allaha

Ibrahim b. El-Džunejd, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Jedan od pobožnjaka je rekao: 'Od ahlaka-morala onih koji iskreno vole Allaha jeste mnogobrojno spominjanje Allaha tokom dana i noći, srcem i jezikom. Ukoliko ne budu u stanju jezikom, onda srcem.'"²

Jezik vjernika koji iskreno voli svoga Gospodara neprestano je vlažan od spominjanja Allaha, subhaneh, kao što i njegovo srce neprestano razmišlja o Njemu Uzvišenom, jer onaj koji voli nekoga ili nešto, to isto neprestano i spominje.

Malik b. Dinar, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Znak iskrene ljubavi prema Allahu je Njegovo neprestano spominjanje, jer onaj koji voli nešto, to neprestano i spominje!"³

Uzvišeni Allah naredio je Svojim robovima da Ga spominju u najtežim trenucima po njih. Rekao je Uzvišeni:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَاثْبُتُوا وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٥٥﴾ ﴾

"O vjernici, kada se s kakvom četom sukobite, smjeli budite i neprestano Allaha spominjite da biste postigli što želite!"⁴ Neka vas zveket sablji, fijuk metaka i granata ne odvрати od čestog spominjanja Uzvišenog Allaha!

Od zikra koji ukazuje na iskrenu ljubav jeste spominjanje srcem i jezikom Uzvišenog Allaha prvog, prilikom buđenja iz sna, spominjanje srcem i jezikom Allaha zadnjeg, prilikom odlaska na spavanje, da Uzvišeni Allah bude zadnji čije ime ti je bilo na usnama, pa odlaziš na spavanje spominjući Allaha i budiš se iz sna spominjući Allaha.

5- Srce vjernika koji iskreno voli svoga Gospodara u osami osjeti strahopoštovanje prema svome Gospodaru i njegove oči se orose suzama

Uzvišeni Allah govori o ovome pa kaže:

¹ Vidjeti: El-Bejheki, *Šu'abu-l-Iman*, 1/381.

² Vidjeti: Ebu Nu'ajm, *Hišetu-l-Evlja*, 10/186.

³ Vidjeti: El-Bejheki, *Šu'abu-l-Iman*, 1/388.

⁴ Prijevod značenja El-Enfal, 45.

﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَّتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴾

"Pravi vjernici su samo oni čija se srca strahom ispune kad se Allah spomene, a kad im se riječi Njegove kazuju, vjerovanje im učvršćuju i samo se na Gospodara svoga oslanjaju."¹

Oni koji su se privezali za dunjaluk pa ga neopisivo mnogo vole, kada se spomenu dunjaluk i putevi do njega, njihova srca zatrepere; pa kakvo li stanje iskrenih vjernika koji svoju ljubav iskreno poklanjaju svome Gospodaru treba da bude kada se Allah spomene?!

6- Ljubomora prema Allahu

Vjernik koji iskreno voli svoga Gospodara ljubomoran je na Allahove granice, na Allahove propise, pa se srdi kada se oni narušavaju! Srdi se kada se Allahova prava olahko shvataju, nipodaštavaju! Vjernici koji nose najbolju vjeru i koji najviše vole Allaha jesu oni koji su najljubomorniji na Allahovu vjeru, oni koji su najljubomorniji prema Allahovim svetinjama!

7- Ljubav prema Allahovoj Knjizi

Ukoliko želiš da provjeriš svoju ljubav prema Uzvišenom Allahu, pogledaj u svoju ljubav prema Allahovoj Knjizi, Kur'ani Kerimu. Uistinu, onaj koji voli nekoga, on njegov govor najviše i voli, najčešće i spominje, ponavlja! Stoga iskrenim vjericima nema dražeg govora od govora njihovog voljenog Gospodara, Allaha, subhaneh. Iskreni vjernici u Allahovom govoru pronalaze užitak svojih srca, kraj svojih ambicija! Stoga se okupljaju oko Kur'ana da ga uče, proučavaju, njime argumentuju u svakom vremenu i na svakom mjestu.

Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anh, je rekao: "Ko želi da sazna da li voli Allaha, neka svoju dušu izloži Kur'anu, pa, ukoliko bude volio Kur'an, onda on doista voli i Allaha, jer je Kur'an Allahov govor."²

Sufjan b. 'Ujejene, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Tako mi Allaha! Nećete postići vrhunac ove stvari sve dok vam Uzvišeni Allah ne bude najdraži! A onaj koji bude volio Kur'an, taj voli i Uzvišenog Allaha."¹

¹ Prijevod značenja El-Enfal, 2.

² Vidjeti: Abdullah b. Ahmed, *Es-Sunne*, 125. Hejsemi u *Medžme'i-š-Zevaid*, 7/242; kaže da su prenosioci pouzdani.

8- *Žaljenje za onim što ga prođe od pokornosti i zikra Allahu*

Vjerniku koji iskreno voli Allaha, subhanehu ve te'ala, najteže pada prolazak vremena bez učinjenog dobrog djela u njemu, pa kada ga prođe njegov ustaljeni dio Kur'ana kojeg uči u toku dana, teško mu to pada, to mu pada teže od prolaska prilike da u njoj zaradi mnogo novca, dunjaluka. A kada ga i prođe, on žuri da to nadoknadi u najskorijem mogućem vremenu, kao što bi to činio i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže Aiša, radijallahu anha: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi činio neko djelo, uradio bi ga kako treba i u njemu je ustrajavao, pa ukoliko bi noću prespao ili se razbolio, klanjao bi danju dvanaest rekata."²

9- *Da vjernik sva svoja dobra djela smatra malim*

Vjernik svoj ibadet i ustrajnost u njemu smatra malim, manjkavim kada je u pitanju Allahova veličina, ma šta učinio od djela tim djelima ne može se zahvaliti svome Gospodaru na Njegovim blagodatima. Stoga vjernik nikada nije zadovoljan svojim djelima, uvijek sebe kori, uvijek se boji da Allahovo pravo kod njega nije ispunio kako treba, uvijek za svaki uočeni propust on se kaje, pa nakon namaza on kaže tri puta: "Estagfirullah!". Stalno traži oprost za svoju manjkavost u obožavanju Allaha, subhanehu ve te'ala. Jer, što se god više vjernička ljubav prema Allahu poveća, to vjernik više spozna Allahovo pravo i manjkavost svojih djela u ispunjenju tog prava.

Uzvišeni Allah opisujući Svoje robove i kaže:

﴿ وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَا آتَوْا وَقُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ أَنَّهُمْ إِلَىٰ رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ ﴿٦٠﴾ ﴾

"I oni koji udjeljuju iz onoga što im je dato, a njihova srca su puna straha jer će se uistinu svome Gospodaru vratiti."³

10- *Da bude ponizan i skroman prema vjernicima, ponosan pred nevjernicima, borac za Allahovu vjeru koji se na tom putu neće bojati ničijeg prigovora*

Uzvišeni Allah opisujući Svoje robove kaže:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَتَذَكَّرْ مِنكُمْ عَن دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِيَ اللَّهَ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٍ عَلَىٰ الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَىٰ الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٤﴾ ﴾

¹ Vidjeti: El-Bejhaki, *Su'abu-l-Iman*, 1/365.

² Muslim, 746.

³ Prijevod značenja El-Mu'minun, 60.

"O vjernici, ako neko od vas od vjere svoje otpadne, - pa, Allah će sigurno mjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole, prema vjernicima ponizne, a prema nevjernicima ponosite; oni će se na Allahovu putu boriti i neće se ničijeg prijekora bojati. To je Allahova dobrota koju On ukazuje kome On hoće i Allah je Onaj koji obilno daruje i On je Sveznajući."¹

U ovom kur'anskom ajetu spomenute su četiri osobine vjernika: poniznost prema vjernicima, ponositost prema nevjernicima, borba na Allahovom putu i ne posjedovanje straha ni od čijeg prijekora.

Zun-Nun el-Misri je upitan o ljubavi prema Allahu, pa je odgovorio: "Da voliš ono što voli i Allah i da prezireš ono što prezire i Allah, da činiš dobra djela radi Allaha, da odbaciš od sebe sve ono što te okupira od Allaha, da se na Allahovom putu ne bojiš ničijeg prigovora. Uz sve to da budeš milostiv prema vjernicima, strog prema nevjernicima i da slijediš sunnet Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u vjeri."²

11- Slijedenje Allahovog Šerijata

Uzvišeni Allah prejasno o ovome govori kada kaže:

﴿ قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾ (٣١)

"Reci: 'Ako tvrdite da Allaha volite, onda mene slijedite, pa će i Allah vas zavoljeti i grijehe vaše vam oprostiti', a Allah je Onaj koji mnogo prašta i koji je Milostiv."³

Hafiz Ibnu Kesir, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Ovaj časnai kur'anski ajet donosi sud o svakom onome koji tvrdi da voli Allaha, a nije na putu Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, navodeći da je takav lažac u svojoj tvrdnji sve dok ne bude slijedio Šerijat Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i din Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, riječju i djelom."⁴

Ez-Zamahšeri, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Onaj koji tvrdi da voli Allaha, a suprotstavlja se sunnetu Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, taj je lažac. Allahova Knjiga potvrđuje njegovu laž! Ako vidiš nekoga da spominje Allahovu ljubav, a da pri tome udara rukama, dlan od dlan, i igra i

¹ Prijevod značenja El-Maida, 54.

² Vidjeti: El-Bejheki, *Šu'abu-l-Iman*, 1/369.

³ Prijevod značenja Ali Imran, 31.

⁴ Ibnu Kesir, *Tefsiru-l-Kur'ani-l-Azim*, 1/477.

svoj glas podiže, onda nemaj nimalo sumnje da takav niti poznaje Allaha, niti zna šta znači voljeti Allaha."¹

12- Prijateljstvo i neprijateljstvo u ime Allaha

Ibnu Tejmije, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Od potpune ljubavi prema Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, jeste i prezir onoga koji se suprotstavlja Allahu i Njegovom Poslaniku."²

El-Munavi, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Doista je ljubav radi Allaha stvar i ljubav prema Allahu."³

13- Ljubav dobrih i čestitih vjernika

El-Kermani, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Iskazivanje ljubavi prema Allahovim štićenicima (evlijama) dokaz je ljubavi prema Allahu."⁴

Ibnu Hadžer, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Znak ljubavi prema Allahu i ljubavi prema Njegovom poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, jeste i iskazivanje ljubavi prema njegovim sljedbenicima."⁵

Poput iskazivanja ljubavi prema ehlu-l-bejtu. Prenosi se od Ja'le b. Murreta, radijallahu anh, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Husejn je od mene i ja sam od Husejna! Allah će zavoljeti onoga ko zavoli Husejna. Husejn je jedan od mojih ogranaka!*"⁶

Bera'a b. Azib, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "*Ensarije ne voli osim vjernik i ne mrzi ih osim licemjer! Ko ih bude volio, neka njega Allah zavoli; a ko ih bude mrzio, neka njega Allah zamrzi!*"⁷

Prenosi se od Ummu Seleme, radijallahu anha, da je rekla: "Čula sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: "*Ko bude volio Aliju, taj voli i mene, a ko bude volio mene, taj voli i Allaha. A onaj koji bude mrzio Aliju, taj i mene mrzi, a ko mene mrzi taj mrzi i Allaha.*"⁸

¹ Ez-Zamahšeri, *El-Keššaf*, 1/547.

² Vidjeti: Ibnu Tejmije, *Medžmu' u-l-Fetava*, 8/361.

³ Vidjeti: El-Munavi, *Fejdu-l-Kadir*, 4/485.

⁴ Vidjeti: Ebu Nu'ajm, *Hiljetu-l-Evlja*, 10/237.

⁵ Vidjeti: Ibnu Hadžer, *Fethu-l-Bari*, 1/149.

⁶ Tirmizi, 3775; Ibnu Madže, 144. Vjerodostojnim ga je ocijenio Hakim i sa njim se složio Zehebi, dok ga je šejh Albani ocijenio dobrim.

⁷ Buharija, 3572; Muslim, 75.

⁸ Vidjeti: Et-Taberani, *El-Mu'džemu-l-Kebir*, 23/380. Vjerodostojnim ga je ocijenio Hakim i sa njim se složio Zehebi.

Poput iskazivanja ljubavi prema ashabima Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Aiša, radijallahu anha, je rekla: "Nikome ne priliči da prezire Usamu, radijallahu anh, nakon što sam čula Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: "Ko tvrdi da voli Allaha i Njegova poslanika, neka voli Usamu."¹

14- Skromnost u životu na dunjaluku

Muhammed b. El-Mubarek, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Nije potvrđeno da je neko tvrdio da voli Allaha, a da je pretjerano jeo!"²

Ljubav prema Allahu, subhanehu ve te'ala, traži od vjernika da bude skroman u životu na ovome svijetu, da svoje srce ne veže za njega, već da ga veže za mnogo višočije i vrednije stvari.

Razlozi koji dovode do iskrene ljubavi prema Uzvišenom Allahu

Od svakog vjernika i vjernice se traži da posegne za svim putevima i razlozima koji ga dovode do iskrene ljubavi prema Uzvišenom Allahu. Zbog toga, ovom prilikom spomenut ćemo neke od tih razloga koji dovode do pojave iskrene ljubavi prema Allahu, subhanehu ve te'ala, u srcu vjernika.

1- Učenje Kur'ana sa razmišljanjem i spoznajom njegovih značenja

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿ أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْفُرَاتِ أَرَأَيْتُمْ عَلَى قُلُوبِ أَقْفَالِهَا ﴾

"A zašto oni ne razmišljaju o Kur'anu ili su im katanci na njihovim srcima?"³

I rekao je Uzvišeni Allah:

﴿ كَتَبْنَا إِلَيْكَ مَبْرُوكًا لِيَتَذَكَّرُوا أَيْتِيمَ وَيَتَذَكَّرُوا أَوْلَادًا ﴾

"Mi smo ti objavili blagoslovljenu knjigu da oni razmisle o njenim ajetima (dokazima) i da razumom obdareni pouku uzmu!"⁴

Ovo je glavni cilj objavljivanja Kur'ana, da srce razmišlja o značenjima proučenih kur'anskih ajeta i da se tim ajetima odaziva dovom, istigfarom,

¹ Vidjeti: Ahmed. Šu'ajb Arnaut je ocijenio hadis *sahibom ligajrihi*.

² Vidjeti: Ebu Nu'ajm, *Hijetu-l-Evlja*, 10/186.

³ Prijevod značenja Muhammed, 24.

⁴ Prijevod značenja Sad, 29.

strahom, nadom, radom po njima.

Huzejfe b. El-Jeman, radijallahu anh, pripovijeda: "Klanjao sam sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, jedno veče, pa je namaz otpočeo sa surom El-Bekara, pa sam rekao: 'Otići će na ruku'u kod stotog ajeta.' Međutim, on je produžio. Rekao sam: 'Proučit će je na namazu, na dva rekata.' Međutim, produžio je dalje, pa sam rekao: 'Klanjat će s njom cijeli rekat', međutim, produžio je. Otpočeo je sa surom En-Nisa' pa ju je proučio. Zatim je otpočeo suru Alu Imran pa je i nju proučio. Svo vrijeme učio je polahko. Ukoliko bi proučio ajet u kojem se spominje tesbih, izgovarao bi: 'Subhanallah'. Ako bi proučio ajet u kojem se spominje traženje (dova), tražio bi (učio bi dovu). Ako bi proučio ajet u kojem se spominje utjecanje Allahu, tražio bi utočišta kod Njega."¹

Prenosi se od Ibnu Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi proučio:

﴿ سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى ﴾ - 'Slavi ime svoga Gospodara Svevišnjega!' - govorio bi: '*Subbane Rabbijel-E'ala/ Slavljen neka je moj Gospodar Svevišnji!*'"²

Dakle, učenje Kurana, Allahovog govora jedan je od razloga pojave iskrene ljubavi prema Allahu u čovjekovom srcu. U Kur'anu nalazimo podsticaj na svako dobro. Kur'an nas podstiče na ljubav, žudnju i čežnju za susretom sa Allahom, strah, nadu, zadovoljstvo, zahvalnost, strpljenje, istinski oslonac i povratak Allahu i sl.

Danas mnogi ljudi nemaju ovakav odnos prema Kur'anu. Velika većina ih uopće i ne zna da uči Kur'an niti osjeća potrebu da ga nauči, a i oni koji ga uče, ne razmišljaju o njemu, ne poznaju njegova značenja i njegove poruke.

Hasan el-Basri, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Kur'an je objavljen da se radi po njemu, pa su ljudi njegovo učenje uzeli za rad."³ Tj. ograničili su se samo na učenje Kur'ana, a ostavili su rad po njemu.

2- Pokoravanje Allahovim naredbama

Ibnu Hadžer, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Rob će zavoljeti Allaha čineći Mu pokornost i ostavljajući Mu nepokornost."¹

¹ Muslim, 772.

² Ebu Davud, 883; Ahmed. Hakim je hadis ocijenio vjerodostojnim i sa njim se složio Zehebi koji je još dodao da je hadis po uslovima Buharije i Muslima, kao što ga je i šejh Albani ocijenio vjerodostojnim..

³ Vidjeti: Ibnu-l-Dževzi, *Telbisu Iblis*, 137.

Jahja b. Mu'az, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Nije iskren onaj koji tvrdi da voli Allaha, a Njegove granice narušava."²

Ibnu Hadžer, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Veličina namaza je ogromna! U njemu izrasta ljubav prema Allahu, subhanehu ve te'ala, kojom se rob približava svome Gospodaru. To zbog toga što rob u namazu doziva svoga Gospodara i približava se Njemu. U namazu nema nikakvog posrednika između roba i njegovog Gospodara. Stoga za čovjeka nema ništa slađe i draže od namaza, a ono u čemu čovjek osjeti slast od toga se ne odvaja, ne želi da ga napusti, jer u njemu uživa, proživljava najljepše trenutke svoga života."³

3- Približavanje Allahu nafilama (dobrovoljnim djelima) nakon obaveznih

Ebu Hurejre, radijallahu anh, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zaista je Uzvišeni Allah rekao: 'Ko bude pokazao neprijateljstvo prema Mom prijatelju, Ja mu objavljujem rat. Ne približi se Meni Moj rob ni sa čim Mi dražim od onog što sam mu farzom-obaveznim učinio, i neprekidno se Moj rob Meni približava dobrovoljnim djelima (nafilama) dok ga ne zavolim. Pa kada ga zavolim, njegov sam sluh kojim sluša, njegov sam vid kojim vidi, njegove ruke koje pruža, njegove noge kojima ide. A ako zatraži nešto od Mene, dat ću mu, a ako traži zaštitu od Mene, zaštit ću ga.'⁴

Ovaj časni hadis kudsijj spominje dvije vrste razloga koji vode do iskrene ljubavi prema Allahu, subhanehu ve te'ala, a oni su: obavezna djela i dobrovoljna djela. Uzvišeni Allah u ovom hadisu pojašnjava da su Mu najdraža obavezna djela pa se njima rob i najviše približava Allahu, a zatim nakon toga, Uzvišenom Allahu su najdraža mnogobrojna dobrovoljna djela usljed kojih rob postaje voljen kod Allaha, Allah ga zavoli zbog toga.

4- Mnogobrojno spominjanje Uzvišenog Allaha i srcem i jezikom

Vjernik posjeduje ljubav prema Allahu onoliko koliko Ga i spominje. Uzvišeni Allah naređuje nam da Ga se često sjećamo i pojašnjava nam da je to razlog našeg uspjeha. Kaže:

﴿وَأذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

¹ Vidjeti: *Fethu-l-Bari*, 1/61.

² Vidjeti: Ibnu Redžeb, *Kelimetu-l-Ihlas*, 32.

³ Vidjeti: *Fethu-l-Bari*, 11/345.

⁴ Buharija, 6502.

"Neprestano Allaha spominjite da biste postigli uspjeh!"¹

Naređuje nam Uzvišeni Allah da Ga veličamo i spominjemo čak i nakon završenih ogromnih, značajnih ibadeta.

Pa, tako nakon posta naređuje nam Uzvišeni:

﴿وَلْتَكْمِلُوا آيَاتَهُ وَلْيَشْكُرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَيْتَكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٧٨﴾﴾

"... da upotpunite broj dana i da Allaha veličate zbog toga što vas je uputio kako biste na svemu tome bili zahvalni."²

Nakon hadždža naređuje nam da Ga veličamo pa kaže:

﴿فَإِذَا قَضَيْتُم مِّنْ سَيِّئَاتِكُمْ فَادْكُرُوا اللَّهَ﴾

"A kada završite svoje obrede, Allaha spominjite!"³

Nakon svakog obaveznog namaza naređuje nam da Ga veličamo i spominjemo:

﴿فَإِذَا قَضَيْتُمُ الصَّلَاةَ فَادْكُرُوا اللَّهَ فِيهَا وَقُودًا وَعَلَىٰ جُوبِكُمْ﴾

"A kada namaz obavite, Allaha spominjite i stojeći, i sjedeći, i ležeći."⁴

Nakon džume-namaza, posebnog namaza u danu petka, trebamo veličati i spominjati Uzvišenog Allaha jer je rekao:

﴿فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِن فَضْلِ اللَّهِ وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَبِيرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١١﴾﴾

"A kada završite sa džuma-namazom, po zemlji se razidite tražeći opskrbu od Allaha i Allaha mnogo spominjite kako biste postigli uspjeh!"⁵

Tako je zikrullah, spominjanje i veličanje Allaha Uzvišenog jedan od najvećih razloga postizanja iskrene ljubavi prema Allahu.

5- Davanje prednosti onome što Allah voli nad onim što ti voliš, naročito kod povećanih strasti

Postoje dva znaka davanja prednosti Allahu i onome što On Uzvišeni voli nad onim što ti voliš, za čim tvoje strasti žude:

¹ Prijevod značenja El-Enfal, 45.

² Prijevod značenja El-Bekara, 185.

³ Prijevod značenja El-Bekara, 200.

⁴ Prijevod značenja En-Nisa', 103.

⁵ Prijevod značenja El-Džumu'a, 10.

- a) da činiš ono što Allah voli pa makar to tvojoj duši bilo i teško, makar to ona prezirala i
- b) da ostaviš ono što Allah mrzi makar to tvoja duša voljela i za tim žudjela.

Na ovakav način vjernik će ispravno dati prednost Allahu i svemu onome što Allah voli nad sobom i svojim prohtjevima. Ma kolike strasti i prohtjevi bili, iskreni vjernik koji nastoji da postigne iskrenu ljubav prema svome Gospodaru, sputat će svoje strasti, sve će podnijeti samo da iskreno zavoli svoga Gospodara, da postigne Njegovu ljubav i zadovoljstvo.

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, kaže: "Nikada Allah neće iskušati Svoga roba vjernika ljubavi prema strastima, grijesima i naklonosti duše prema tome, a da time nema za cilj da ga usmjeri na ljubav prema nečemu što je mnogo veće od toga, da ga usmjeri ka onome što je za njega bolje, korisnije i dugotrajnije, ne bi li se borio sa svojom dušom i sve to ostavio radi Njega Uzvišenog, pa da ga ta borba dovede do Najvoljenijeg. Stoga, kada god vjernika njegova duša podstiče na strasti i kod njega se probudi želja i žudnja za time, Allah njegovu žudnju, želju i ljubav usmjeri ka onome za čim se najviše žudi i priželjkuje."¹

Stoga je pravilo da rob neće ostaviti nešto što voli osim zbog onoga što više voli od toga. I nije isti onaj koji na tom putu mnogošta, pa i sve, žrtvuje kao onaj koji se na tom putu ne umara.

Na koncu, zbog čega su dobri ljudi vjernici bolji od meleka? Zbog toga što pri melekima nema strasti koje ih odvrćaju od pokornosti Allahu. Naprotiv, pokornost Allahu je melekima svojstvena, urođena, s tim su stvoreni, pa Uzvišenog Allaha slave i veličaju i nikada sa time ne prestaju. Međutim, onaj koji slavi i veliča Allaha Uzvišenog i sa time ne prestaje, a istovremeno se bori sa svojom dušom i njenim strastima i mnogo čime što ga nastoji zaokupirati od Uzvišenog Allaha, ali on biva na tome strpljiv i ustrajan, zasigurno da je takav bolji i vrijedniji!

I zbog čega će dunjalučka dobra žena vjernica u Džennetu biti bolja od džennetskih hurija? Zbog njenog namaza, posta i ostalog ibadeta. Zbog njene čednosti i čestitosti. Zbog njene borbe sa svojom dušom da čista i odana srca dođe pred svoga Uzvišenog Gospodara!

Dakle, Uzvišeni Allah stavlja na iskušenje Svoje robove kako bi ih ili udaljio od Sebe ili približio Sebi, pa je na razumnom vjerniku da to spozna i da pri iskušenjima žuri svome Gospodaru.

---

¹ Vidjeti: *El-Fevaid*, 110-111.

6- Razmišljanje o Allahovom dobročinstvu i Njegovim blagodatima vidljivim i nevidljivim

U srcima je urođeno da vole onoga ko im čini dobročinstvo i da mrze onoga ko prema njima loše postupa, a nema većeg dobročinitelja od Uzvišenog Allaha. On svim Svojim robovima čini dobročinstvo. Ljudi se neprestano nalaze u Allahovim blagodatima.

Dovoljno je samo razumnom insanu da se prisjeti Allahove blagodati da može udisati i izdisati, normalno da mu funkcioniše disajni sistem. Da se ne govori o drugim Allahovim blagodatima. Uzvišeni Allah je rekao:

﴿ وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تَحْصُوهَا ﴾

"A kada biste Allahove blagodati brojali, nikada bi ih ne biste pobrojali!"¹

To je samo dobro koje nam Uzvišeni ukazuje, a koliko li je zla koje Uzvišeni od nas odagnava, koliko je samo zla od kojeg nas Allah, subhanehu ve te'ala, štiti?! Rekao je Uzvišeni Allah:

﴿ لَهُ مُعَقَّبَاتٌ مِّنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ يَحْفَظُونَكَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ ﴾

"Uz svakog od vas su meleki, ispred njega i iza njega, - po Allahovu naređenju nad njim bdiju."²

Uzvišeni Allah nam ukazuje brojne Svoje blagodati, štiti nas od svakog zla, i pored naše nepokornosti i grijehenja prema Njemu Uzvišenom. Pa je od Njegove ogromne blagodati prema nama i ta što nas ostavlja u životu i pored grijeha koje Mu činimo, ostavlja nam mogućnost pokajanja, ne kažnjava nas odmah i za sve naše grijeha, a da je to tako, niko od nas ne bi ostao živjeti na Zemlji.

Razmišljajmo o svemu ovome, nadati se da se u našim srcima probudi iskrena ljubav prema našem Uzvišenom Gospodaru.

I prisjetimo se hadisa Ebu Muse el-Eša'rija, radijallahu anh, u kojem Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: *"Nema tog da se može više strpjeti od Allaha na uznemiravanjima koja sluša. Oni (ljudi) Mu pripisuju dijete, a On im daje zdravlje i opskrbu!"³*

7- Spoznaja Allahovih imena i svojstava

Ljubav prema Allahu, subhanehu ve te'ala, o kojoj govorimo, posebna

¹ Prijevod značenja Ibrahim, 34.

² Prijevod značenja Er-Ra'd, 11.

³ Buharija, 6099.

je i veličanstvena. Ko je postigne, postigao je nešto najbolje, postigao je ogromno dobro. Međutim, ne može se zavoljeti Allah, sve dok se On Uzvišeni i ne upozna onako kako se On sam u Svojoj Knjizi opisao ili kako Ga je opisao Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u vjerodostojnom sunnetu.

Onaj koji upozna Allaha kroz Njegova imena, svojstva, radnje i postupke, zavoljet će ga bez imalo sumnje. I obratno, ko bude malo poznavao Allaha, malo će Ga i voljeti, jer kako da voli nekoga koga i ne poznaje?!¹

'Utbe, rahimehullah, rekao je: "Ko spozna Allaha i zavoljet će Ga!"¹

El-Kasim el-Džu'i, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Osnova ljubavi je spoznaja!"²

I ovo je posebno poglavlje, poglavlje za posebne Allahove robove, za one koji Ga istinski vole i žude za Njim Uzvišenim. U ova poglavlja, drugi mimo njih ne zalaze. Svi drugi udaljavaju se od govora o ovome, težak im je i brzo se zasite njime, osim onih robova koji svoga Gospodara istinski vole! Što god novo čuju o svome Gospodaru, što god se više upoznaju sa njim, to se kod njih sve više javi čežnja za susretom sa njihovim Gospodarom, to njihova ljubav prema Njemu Uzvišenom sve više poraste i sve više razmišljaju o Njemu.

Kako rekoh u prethodnoj tački, u srcima je urođeno da vole onoga ko im čini dobročinstvo. Međutim, kada se srca upoznaju s tim Dobročiniteljem, kada upoznaju da je On savršen i potpun, da pri Sebi nema nikakvih manjkavosti, zasigurno da će Ga tada još više voljeti. I svaka ljepota, posebnost i potpunost, samo su neki od tragova Allahove ljepote i potpunosti.

Ukoliko voliš ljepotu, voliš onoga ko je lijep, znaj da je Uzvišeni Allah najljepši od svega. Znaj da jedini On posjeduje potpunu ljepotu. Ukoliko je Jusufu, alejhi-s-selam, dato pola ljepote čovječanstva, ne zaboravi da mu je tu ljepotu dao Allah Uzvišeni koji je najljepši od svega. Stoga, kada stanovnici Dženneta –Allah nas učinio od njih- ugledaju plemenito lice svoga Gospodara, zaboravit će sva druga džennetska uživanja.

Stoga su iskreni vjernici i vjernice u velikoj potrebi da izučavaju Allahova imena i svojstva, da se što više upoznaju sa svojim Gospodarem. To će im, zasigurno povećati njihovu ljubav prema Njemu Uzvišenom, jer nema nijednog Allahovog imena, niti Njegovog svojstva, a da ne iziskuje da Ga još više zavolimo zbog njih.

¹ Vidjeti: Ebu Nu'ajm, *Hijetu-l-Evlja*, 6/236.

² Vidjeti: Ebu Nu'ajm, *Hijetu-l-Evlja*, 9/323.

8- Ovisnost o Allahu, poniznost, skrušenost pred Allahom, predanost Njemu Uzvišenom, prepustanje Njemu, sve su to razlozi i putevi postizanja iskrene ljubavi prema Allahu

I sve su to putevi do postizanja Allahove milosti, Allahove pomoći i opskrbe od Njega Uzvišenog. Allahu najdraža srca jesu upravo ona koja se ispune poniznošću i strahopoštovanjem pred Njim, koja iskažu svoju ovisnost o Njemu Uzvišenom. Allah, subhanehu ve te'ala, voli i traži od Svoga roba da Mu iskaže svoju ovisnost i poniznost maksimalno. A kažu islamski učenjaci da postoji nekoliko vrsta poniznosti: a) poniznost onoga koji voli pred svojim voljenim; b) poniznost roba pred vladarem; c) poniznost siromašnog pred bogatašem, onim koji mu čini dobročinstvo; d) poniznost nemoćnog pred moćnim itd. A zar sve ove vrste poniznosti ne treba iskazati Uzvišenom Allahu?! Zar Uzvišeni Allah nije najvoljeniji?! Zar Uzvišeni Allah nije jedini istinski vladar?! Zar On nije najveći dobročinitelj?! Zar jedini On nije svemoćan?! Svakako! Stoga maksimalnu poniznost i svoju ovisnost moramo iskazati pred našim Gospodarem, Allahom, subhanehu ve te'ala. A to će ujedno biti i put do postizanja iskrene ljubavi prema Njemu Uzvišenom.

9- Osamljivanje sa Uzvišenim Allahom u trenucima Njegova spuštanja na ovodunjalučko nebo

U ovim trenucima iskreni Allahovi robovi ponizno dozivaju svoga Gospodara Njegovim govorom, stoje pred Njim i traže oprosta, kajaju Mu se za svoje grijeha.

Uzvišeni Allah ih opisuje pa kaže:

﴿ نَسَجَاتٍ جُنُودُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿١٦﴾ ﴾

"Bokovi njihovi se postelja lišavaju i oni Gospodara svoga iz straha i želje dozivaju, a dio onog što im Mi dajemo udjeljuju."¹

Kaže Uzvišeni:

﴿ أَمَّنْ هُوَ قَلْبُكَ أَمَّا آتَاةَ اللَّيْلِ سَاجِدًا وَقَائِمًا يَحْذَرُ الْآخِرَةَ وَرَبِّعًا رَحِيمًا رَبُّهُ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿١٧﴾ ﴾

"Da li je onaj koji u noćnim časovima u namazu vrijeme provodi, padajući licem na tle i stojeći, strahujući od Onoga svijeta i nadajući se

¹ Prijevod značenja Es-Sedžda, 16.

milosti Gospodara svoga....? Reci: 'Zar su isti oni koji znaju i oni koji ne znaju?' Samo oni koji pameti imaju pouku uzimaju!"¹

Postoje i drugi razlozi koji dovode do iskrene ljubavi prema Allahu, subhanehu ve te'ala. Na iskrenom vjerniku i vjernici je da tragaju za ovim razlozima i putevima kako bi postigli i iskazali što veću i potpuniju ljubav prema svome Uzvišenom Gospodaru.

Plodovi iskrene ljubavi prema Uzvišenom Allahu

Spoznaja plodova neke stvari pomaže zasigurno u postizanju te iste stvari. Tako i plodovi iskrene ljubavi prema Allahu, subhanehu ve te'ala, zasigurno podstiču vjernika i vjernicu da posegnu za svim putevima koji ih i dovode do iskrene ljubavi prema Uzvišenom Allahu.

Od plodova iskrene ljubavi prema Allahu jesu i:

1- Postizanje slasti imana

Prenosi se od Enesa b. Malika, radijallahu anh, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Kod koga se nađu tri stvari osjetit će slast imana: kome Allah i Njegov Poslanik budu najdraži od svega, ko bude volio drugog čovjeka samo radi Allaha i ko bude prezirao da se vrati u nevjerstvo nakon što ga je Allah izbavio iz njega kao što prezire da bude bačen u vatru.*"²

2- Zadovoljstvo Allahovom odredbom

Ko bude iskreno volio Uzvišenog Allaha potpuno će biti ubijeđen da mu Allah, subhanehu ve te'ala, želi samo dobro što god mu da od iskušenja, on biva zadovoljan Allahovom odredbom i ubijeđen je da ga Uzvišeni Allah time želi očistiti od grijeha, vratiti ga Sebi, usmjeriti ga ka Džennetu i Svome zadovoljstvu.

Amir b. Kajs rekao je: "Zavolio sam Allaha iskrenom ljubavi pa mi je svaka tegoba postala lahka, svakom situacijom bio sam zadovoljan! Zbog moje ljubavi prema Njemu Uzvišenom svejedno mi je kako ću osvanuti i kako ću zanočiti!"³

Jednog dana razbolio se jedan od arabljana pa su mu rekli: "Umrjet ćeš!" Upitao je: "A gdje ću onda ići, nakon što umrem?!" Rekli su mu: "Ideš

¹ Prijevod značenja Ez-Zumer, 9.

² Buharija, 21; Muslim, 43.

³ Vidjeti: Ibnu Ebi ed-Dunja, *El-Evlja*, 30.

pred Allaha!" Rekao je: "Pa zar da prezirem to što idem Onome od Kojeg nisam doživio osim dobro!"¹

3- Neovisnost o svima izuzev Uzvišenog Allaha

Vjernik koji iskreno voli svoga Gospodara svoju neovisnost iskazuje pred svima, izuzev pred Allahom Uzvišenim. Podršku, pomoć, izlaz traži samo od Njega Svevišnjeg. Što god mu neko ponudi na dunjaluku, on kaže: "Allah je bolji i Vječan je!"

Kada ga svi napuste, okrenu se od njega, on kaže: "Ne žalosti se, doista je Allah s nama!"

Kada se ispred njega ispriječe ogromne stvari, za mnoge ljude neprebrodive, on kaže: "Doista je samnom moj Gospodar, i On će mi uskoro ukazati na Pravi put!"

4- Pohvala i lijep spomen među ljudima na dunjaluku

Prenosi se od Enesa b. Malika, radijallahu anh, da je pronešena dženaza pored Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: "*Pobvalite ga, spomenite ga po dobru!*" Ashabi su govorili: "Ono što smo znali o njemu jeste da je volio Allaha i Njegovog Poslanika." Pa su ga pohvalili i spomenuli po dobru.²

5- Zaštita od prokletstva

Prenosi se od Omera b. El-Hattaba, radijallahu anh, da je pripovijedao: "U vrijeme Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio je jedan čovjek koji je nasmijavao (zabavljao) Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ga je kažnjavao zbog pijenja alkohola. Jednog dana je doveden pa je naređeno da se bičuje i bičevan je, a neki čovjek među iskupljenim ljudima je rekao: 'Allahu moj, prokuni ga, kako ga često dovode pijana!' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je na to rekao: '*Ne proklinjite ga! Tako mi Allaha, ja znam da on voli Allaha i Njegovog Poslanika!*'"³

6- Ulazak u Džennet i spas od Vatre

Da iskrena ljubav prema Allahu nema drugog ploda, koristi i vrijednosti

¹ Vidjeti: Ibnu Ebi ed-Dunja, *Husnu-ŕ-Zanni billabi*, 40.

² Ahmed a vjerodostojnim ga je ocijenio šejh Albani u *Abkamu-l-Dženaiz*, 60.

³ Buharija, 6780.

od te da Allahovog miljenika štiti od džehennemske vatre i uvodi u Džennet, bilo bi dovoljno da joj se vjernik posveti i da je ne zamjenjuje ni sa čim drugim.

Prenosi se od Enesa b. Malika, radijallahu anh, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Tako mi Allaha, Allah neće Svoga miljenika (voljenog roba) baciti u Vatru!"*¹

7- Postizanje Allahove ljubavi

Prenosi se od Ebu Idrisa el-Havelanija, rahimehullahu te'ala, da je rekao: "Ušao sam u mesdžid u Damasku i primjetio mladića kako sjedi među skupinom ljudi, oni su se okupili oko njega, pitaju ga, a on im odgovara. Upitao sam za njega, pa mi je rečeno da je to Mu'az b. Džebel. Sutradan sam poranio u mesdžid ali je taj mladić došao prije mene. Zatekao sam ga kako klanja. Sačekao sam ga da završi sa namazom, a zatim sam mu prišao sa prednje strane, poselamio ga i rekao mu: 'Tako mi Allaha! Ja te, doista, volim u ime Allaha!' Upitao me je: 'Sigurno radi Allaha?' Rekao sam: 'Sigurno radi Allaha.' Ponovo je upitao: 'Sigurno radi Allaha?' 'Sigurno radi Allaha', odgovorio sam. Uzeo me je za kraj ogrtača i privukao sebi, a zatim mi rekao: 'Raduj se, doista sam čuo Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: -*Uzvišeni Allah je rekao: Moja ljubav je obavezna onima koji se vole radi Mene, i onima koji sjede radi Mene, i onima koji se posjećuju radi Mene, i onima koji se pomažu radi Mene!*-"²

Od Ebu Hurejre, radijallahu anh, se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Jedan čovjek je krenuo da posjeti svoga brata u drugom naselju, pa mu je Allah poslao na put meleka. Kada mu se približio, upitao ga je: 'Gdje si krenuo?' 'Želim da posjetim svoga brata u ovom naselju', odgovorio je. 'Imaš li ti kakvu potrebu kod njega?', upitao ga je melek, pa je čovjek odgovorio: 'Ne, osim da ga volim u ime Allaha Uzvišenog!' Melek mu je rekao: 'Allah me je poslao tebi da te obavijestim da i Allah tebe voli kao što i ti njega voliš radi Allaha!"*³

Ova tvoja ljubav prema bratu muslimanu, što god bude veća, to će i Allahova ljubav prema tebi biti veća!

¹ Vidjeti: Sujuti, *El-Džami'u-s-Sagir*, 9608; i šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u *Sabihu-l-Džami'u*, 7095.

² Ahmed. Vjerodostojnim ga je ocijenio Hakim i sa njim se složio Zehebi, kao što ga je vjerodostojnim ocijenio i šejh Albani u *Sabihu-l-Džami'u*, 4331; *Sabihu-t-Tergiba ve-t-Terhiba*, 2581; valorizaciji djela *Miškatu-l-mesabih*, 4939.

³ Muslim, 2567.

Prenosi se od Enesa b. Malika, radijallahu anh, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neće se dvojica zavoljeti u ime Allaha, a da Uzvišenom Allahu neće biti draži onaj koji više voli svoga druga!"¹

A Allahov robe, ukoliko te Uzvišeni Allah, tvoj Gospodar, zavoli, tada Allahov robe, raduj se:

-Uzvišeni Allah će biti stalno uz tebe Svojom pomoći i podrškom, usmjeravat će te i čuvati tvoj sluh, i tvoj vid, i tvoje ruke, i tvoje noge i sve tvoje organe od svega onoga što srđi Uzvišenog Allaha!

-Zavoljet će te Džibril, stanovnici nebesa i stanovnici Zemlje!

-Kabursku patnju lahko ćeš podnijeti, bit ćeš siguran na Dan velikog straha, svoju knjigu dobit ćeš u desnu ruku, preko Sirata brzo ćeš preći, pit ćeš sa Havda Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, spasit ćeš se džehennemske vatre i patnji u njoj i ući ćeš u Džennet, Kuću počasti, gledat ćeš u plemenito lice Uzvišenog Allaha, a to je najveća počast za vjernika da gleda u lice svoga Voljenog nakon dugog, dugog iščekivanja za tim; i Allah će ti podariti Svoje zadovoljstvo nakon kojeg se nikada neće rasrditi na tebe!

Stoga, Allahov robe, potrudimo se u postizanju iskrene ljubavi prema Allahu Uzvišenom!

Uzvišenog Allaha molim da nas učini od Njegovih iskrenih robova, onih koji Ga iskreno vole!

Molim Ga da nam oprostí naše grijehé i skrije naše sramote, da nas ne razotkrije sutra na Sudnjem danu pred svim stvorenjima kada stanemo pred Njega!

Molim Ga, subhanehu ve te'ala, da nas počasti i opskrbi gledanjem u Njegovo lijepo plemenito lice!

Molim Ga da nas proživi u društvu vjerovjesnika, iskrenih, šehida i dobrih, da uživamo sa njima u džennetskim baščama!

﴿ هَذَا بَيَانٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴾

"Ovo je pojašnjenje svim ljudima, a uputa i oporuka samo bogobožanima!"²

¹ Taberani, *Evsat*, 2899. Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u *Sahibi*, 450.

² Prijevod značenja Ali Imran, 138.

ER-RIDA - ZADOVOLJSTVO

Uvod

Zadovoljstvo Allahom čisti srce samo za Allaha, pa se kaže: "Ko ispuni srce zadovoljstvom sa Allahom, Allah će njegova prsa ispuniti bogatstvom."

Srce takvog vjernika bit će ispunjeno ljubavi prema Allahu, iskrenim povratkom i osloncem samo na Njega Uzvišenog.

Zadovoljstvo je najvisočiji stepen ljubavi, posebno stanje Allahovih iskrenih robova, njihov odmor i rahatluk, njihov Džennet na dunjaluku.

Davud et-Tai, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Zadovoljstvo Allahom ubraja se u najbolja djela."¹

Abdul-Vahid b. Zejd, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Ne znam da je neko djelo vrijednije od strpljenja izuzev zadovoljstva, i ne znam za visočiji i ugledniji stepen od zadovoljstva. Zadovoljstvo je vrhunac ljubavi."²

Onaj ko je zadovoljan Allahom kao Svojim Gospodarem, taj je u Allahovoj stranki, Allahovj skupini koja će zasigurno pobijediti, kako kaže Uzvišeni Allah:

﴿ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴾ (22)

"Allah je zadovoljan njima, a i oni su zadovoljni Njime. Oni su Allahova stranka, a doista oni koji su u Allahovoj stranci, oni su istinski pobjednici."³

O vrijednosti Allahovog zadovoljstva sa Svojim robom ne pitaj, Allahov robe!

Allahov robe, Allahovo zadovoljstvo sa Svojim robom, vrijednije je od Dženneta i svega što je u njemu! Subhanallah!!! Da Uzvišeni Allah bude tobom zadovoljan, da ti podari Svoje zadovoljstvo to ti je bolje, ne od dunjaluka i svega što je na njemu, već ti je to bolje i od Dženneta i svega što je u njemu!!!

Uzvišeni Allah je nakon spomena obećanog Dženneta vjernicima i uživanja u njemu rekao:

﴿ وَرِضْوَانٌ مِّنَ اللَّهِ أَكْبَرُ ﴾

¹ El-Džessas, *Abkamu-l-Kur'an*, 1/117.

² Vidjeti: El-Bejheki, *Šu'abu-l-Iman*, 475.

³ Prijevod značenja El-Mudžadela, 22.

"A Allahovo zadovoljstvo od svega toga je veće."¹

Zašto je Allahovo zadovoljstvo veće od Dženneta? Zato što je er-rida'-zadovoljstvo Allahova osobina koja je s Njim oduvijek i zauvijek, nije postala niti će je nestati, dočim Džennet je Allahovo stvorenje.

Er-Rebi'a b. Ebi Rašid, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Ko bude tražio zadovoljstvo, doista traži ogromnu stvar."²

Značenje er-rida'a

Jezičko značenje er - rida'a

Er-Rida-zadovoljstvo suprotno je srdžbi.

U hadisu Aiše, radijallahu anha, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "*Allahu moj, utječem se Tvome zadovoljstvu od Tvoje srdžbe.*"³

Er-rida' je smirivanje duše uz nešto i osjećanje rahatlua, odmora u tome.

Ridvan je mnogobrojno zadovoljstvo. Stoga kada se govori o Allahovom zadovoljstvu Svojim robovima koristi se termin ridvan, pa opisujući Svoje robove Uzvišeni kaže:

﴿يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا﴾

"Oni traže Allahovu dobrotu i Njegovo zadovoljstvo."⁴

U suri Et-Tevba, 21. ajetu Uzvišeni Allah kaže:

﴿يُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُم بِرَحْمَةٍ مِّنْهُ وَرِضْوَانٍ﴾

"Njihov Gospodar će ih obradovati Svojom milošću i zadovoljstvom."

Terminološko značenje er-rida'a

Ibnu Hadžer, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Zadovoljstvo je smirivanje duše na presudi."⁵

Rečeno je: "Zadovoljstvo je smirivanje srca na onome što mu je Allah dodijelio."¹

¹ Prijevod značenja Et-Tevba, 72.

² Vidjeti: Ebu Nu'ajm, *Hijetu-l-Evlja*, 5/112.

³ Muslim, 486.

⁴ Prijevod značenja El-Feth, 29.

⁵ *Fethu-l-Bari*, 11/187.

Rečeno je: "Zadovoljstvo je radost srca sa gorčinom presude."²

Rečeno je: "Zadovoljstvo je prihvatanje propisa s radošću."³

Rečeno je: "Zadovoljstvo je nesuprostavljanje Allahu u onome što je propisao Svome robu."⁴

Zaključak: "Zadovoljstvo vjernika Allahom podrazumijeva predavanje Allahovim naredbama i zabranama, zadovoljstvo sa onim sa čime je njemu Allah zadovoljan, da se ne srdi na Allahovu odredbu, sve ono što ga pogađa od nedaća, da sve to prepusti Allahu i da na dunjaluku bude skroman."⁵

Spomen zadovoljstva u Kur'anu

Brojni su kur'anski ajeti u kojima se spominje zadovoljstvo.

1- Tako Uzvišeni Allah opisuje Svoje najbolje robove, vjerovjesnike, poslanike i ashabe Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, da su žudjeli za Allahovim zadovoljstvom, tražili od Uzvišenog da bude zadovoljan njima, njihovim potomstvom i njihovim djelima.

Zekerijja, alejhi-s-selam, molio je Uzvišenog Allaha da mu podari potomstvo s kojim će On biti zadovoljan. Allah govori o tome:

﴿ كَمِيعَصَ ۝۱ ذَكَرْتُمُ رَبَّكَ عَبْدَهُ زَكَرِيَّا ۝۲ إِذْ نَادَى رَبَّهُ نِدَاءً خَفِيًّا ۝۳ قَالَ رَبِّ إِنِّي وَهَنَ الْعَظْمُ مِنِّي وَاشْتَعَلَ الرَّأْسُ شَيْبًا وَلَمْ أَكُنْ بِدُعَائِكَ رَبِّ شَقِيًّا ۝۴ وَإِنِّي خِفْتُ الْمَوَالِيَ مِن وَرَائِي وَكَانَتِ امْرَأَتِي عَاقِرًا فَهَبْ لِي مِن لَّدُنكَ وَلِيًّا ۝۵ يَرْفَعْنِي وَيُؤْتِنِي مِن آيَاتِكَ وَيَجْعَلْهُ رَبِّي رَضِيًّا ۝۶ ﴾

"Kaf-ha-ja-a'jin-sad. Ovo je kazivanje o milosti tvoga Gospodara, prema Svome robu Zekerijjau, kada je on Gospodara svoga tiho zovnuo. Rekao je: 'Moje su kosti oronule i kosa osijedila, a ja Gospodaru nikada nisam, kada sam Ti dovu uputio, nesretan bio. Bojim se rođaka svojih po krvi poslije mene, a žena mi je nerotkinja, pa mi pokloni od Sebe sina da naslijedi mene i porodicu Ja'kubovu i učini Gospodaru moj da budeš zadovoljan sa njim'."⁶

Za Isma'ila, alejhi-s-selam, Uzvišeni Allah kaže:

¹ Vidjeti: Ibnu Ebi-d-Dunja, *Et-Tevekkul 'ale-llahi*, 46.

² El-Džurdžani, *Et-Ta'rifat*, 111.

³ Vidjeti: Ibnu-l-Kajjim, *Medaridžu-s-Salikin*, 2/175.

⁴ Vidjeti: El-Bejheki, *Su'abul-Iman*, 226.

⁵ Vidjeti: Muhammed b. Salih el-Munedždžid, *Er-Rida*, 11.

⁶ Prijevod značenja Merjem, 1-6.

﴿وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا ﴿٨٤﴾ وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا ﴿٨٥﴾﴾

"I spomeni u Knjizi Ismaila! On je ispunjavao dato obećanje i bio je poslanik i vjerovjesnik. Tražio je od porodice svoje da namaz obavljaju i sadaku udjeljuju, i Gospodar njegov je njime bio zadovoljan."¹

Za Musa'a, alejhi-s-selam, spominje:

﴿وَمَا أَعْجَلَكَ عَنْ قَوْمِكَ يَمْؤَسَى ﴿٨٦﴾ قَالَ هُمْ أَوْلَاءُ عَلَى أَثَرِي وَعَجِلْتُ إِلَيْكَ رَبِّ لِتَرْضَى ﴿٨٧﴾﴾

"A zašto si požurio prije svoga naroda, o Musa? Oni, evo idu zamnom, a ja sam požurio Tebi, Gospodaru moj da budeš zadovoljan."²

Uzvišeni Allah spominje riječi Sulejmana, alejhi-s-selam, nakon kazivanja o dolini mrava, pa kaže:

﴿فَتَبَسَّ سَاحِجًا مِّن قَوْلِهَا وَقَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَتِي وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَذْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ ﴿١٩﴾﴾

"Nasmijao se njenim riječima, te je rekao: 'Gospodaru pomози me da budem zadovoljan na Tvojim blagodatima koje si ukazao meni i mojim roditeljima i da činim djela s kojima si Ti zadovoljan, i uvedi me Svojom milošću u skupinu Tvojih dobrih robova!'"³

Za ashabe Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Svevišnji Allah kaže:

﴿مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا ﴿٢٠﴾﴾

"Muhammed je Allahov Poslanik, a oni koji su uz njega strogi su prema nevjernicima, a milostivi su međusobom. Vidiš ih kako odlaze na ruku' i na sedždu tražeći Allahovu dobrotu i Njegovo zadovoljstvo..."⁴

Uzvišeni Allah spominje u Svojoj časnoj knjizi da ima i drugih ljudi mimo poslanika i ashaba, koji tragaju za Njegovim zadovoljstvom, čime sve nas podstiče da tragamo za istim, jer je to za sve ogromno dobro. Kaže Uzvišeni Allah:

¹ Prijevod značenja Merjem, 54-55.

² Prijevod značenja Ta-ha, 83-84.

³ Prijevod značenja En-Neml, 19.

⁴ Prijevod značenja El-Feth, 29.

﴿ وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ ﴾ (٢٧)

"I od ljudi ima onih koji nastoje svoju dušu dati (prodati) za Allahovo zadovoljstvo, a Allah je blag prema Svojim robovima."¹

2- Onaj koji bude činio dobra djela nastojeći zadobiti Allahovo zadovoljstvo, takav će postići ogromnu nagradu. Kaže Uzvišeni:

﴿ لَا حَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِّن نَّجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ لِصَلْحٍ بَيْنَ النَّاسِ وَمَن يَفْعَلْ ذَلِكَ

ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴾ (١٦)

"Nema dobra u mnogobrojnom sašaptavanju osim za onoga koji naređuje da se udijeli, ili da se čini dobro, ili da se popravljaju međuljudski odnosi, a ko to bude činio tražeći Allahovo zadovoljstvo, Mi ćemo mu dati ogromnu nagradu."²

3- Uzvišeni Allah onoga ko traga za Njegovim zadovoljstvom, upućuje na Pravi put, put spasa i uspjeha. Kaže Uzvišeni Allah:

﴿ يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ

بِإِذْنِهِ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴾ (١٦)

"Allah njime (Kur'anom) onoga koji traži Allahovo zadovoljstvo upućuje na puteve spasa, izvodi ih iz tmine na svjetlo Svojom dozvolom i upućuje ih na Pravi put."³

4- Nema zauzimanja za onoga s kim Uzvišeni Allah ne bude zadovoljan. Kaže Uzvišeni:

﴿ وَكَرَّمْنَا مَلَكِي السَّمَوَاتِ لَا تَعْنِي شَفَعَتُهُمْ شَيْئًا إِلَّا مِن بَعْدِ أَن يَأْذَنَ اللَّهُ لِمَن يَشَاءُ وَيَرْضَى ﴾

"A koliko je meleka na nebesima čije zauzimanje neće ništa koristiti osim nakon što Allah dozvoli za koga hoće i s kime bude zadovoljan."⁴

Također kaže:

﴿ يَوْمَئِذٍ لَا نَنْفَعُ الشَّفَعَةُ إِلَّا مَن أِذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَرَضِيَ لَهُ قَوْلًا ﴾ (١٨)

"Toga dana zauzimanje neće koristiti osim onome kome Svemilosni dozvoli i čijim riječima bude zadovoljan."¹

¹ Prijevod značenja El-Bekare, 207.

² Prijevod značenja En-Nisa, 114.

³ Prijevod značenja El-Maide, 16.

⁴ Prijevod značenja En-Nedžm, 26.

Spomen zadovoljstva u sunnetu

Brojni su hadisi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u kojima se spominje zadovoljstvo, također na različite načine.

Enes b. Malik, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Uistinu, Allah je zadovoljan sa robom koji pojede zalogaj brane, pa Mu se zahvali na tome i koji se napije vode pa Mu se zahvali na njoj."*¹²

Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: *"Allah je zadovoljan da se pri vama nađu tri stvari a prezire vam druge tri stvari. Zadovoljan je da: obožavate samo Njega, da Mu ni u čemu ne pripisujete sudruga i da se svi čvrsto držite Allahovog užeta i od njega ne odvajate. A prezire vam: rekla-kazala, mnogobrojna pretjerana pitanja i rasipništvo."*¹³

Abdullah b. Amr, radijallahu anhu, prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: *"Zadovoljstvo Gospodara je u zadovoljstvu roditelja i srdžba Gospodara je u srdžbi roditelja."*¹⁴

Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Ko bude tragao za Allahovim zadovoljstvom makar i rasrdio ljude, Allah će ga zaštititi ljudskih nevolja. Dočim, onaj ko bude tragao za zadovoljstvom ljudi srdeći Allaha, Allah će ga prepustiti ljudima."*¹⁵

U hadisu Ebu Hurejre, radijallahu anhu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: *"Budi zadovoljan sa onim što ti je Allah dodijelio, bit ćeš najbogatiji čovjek."*¹⁶

Spomen zadovoljstva u riječima Selefa

Omer b. El-Hattab, radijallahu anhu, je napisao Ebu Musa'u el-Eš'ariju, radijallahu anhu: *"Doista, je svako dobro u zadovoljstvu, pa ako si u mogućnosti budi zadovoljan, a ako nisi, onda se strpi."*¹⁷

Mejmun b. Mihran, rahimehullahu te'ala, je rekao: *"Ko ne bude zadovoljan odredbom, pa njegovoj gluposti nema lijeka."*¹

¹ Prijevod značenja Ta-ha, 109.

² Muslim, 2734.

³ Muslim, 1715.

⁴ Tirmizi, 1899, i šejh Albani ocijenio je hadis vjerodostojnim.

⁵ Tirmizi, 2414; šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim. Ispravno je da je ovo govor Aiše, radijallahu anha, a ne hadis Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao što su to smatrali Ebu Hatim, Ebu Zur'a, Ukajli, Darekumni, Bejheki i dr. Vidjeti: Halid b. Abdillah ed-Dubejhi, *Minhatu-l-Hamid*, 483.

⁶ Ahmed, Tirmizi, 2305; Ibnu Madže, 4217. Šejh Albani ga je ocijenio dobrim.

⁷ Vidjeti: Ibnu-l-Kajjim, *Medaridž-u-s-salikin*, 2/229.

Er-Rebi'a b. Enes, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Znak Allahove ljubavi jeste mnogobrojno spominjanje Njega, jer ti nećeš nikada voljeti nešto, a da to nećeš često i spominjati. Znak vjere je iskrenost radi Allaha i u tajnosti i u javnosti. A znak zahvalnosti je zadovoljstvo Allahovom odredbom i predavanje, prepuštanje Njegovoj presudi."²

Malik b. Enes, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Saznao sam da je jedan od pravnika pisao Ibnu Zubejru, radijallahu anhumu, i u pismu spomenuo: 'Doista bogobojazni ljudi imaju znakove po kojima ih drugi prepoznaju, a i oni sami sebe: zadovoljstvo odredbom, strpljenje na nedaćama, zahvalnost na blagodatima, iskren jezik, ispunjavanje ugovora i obećanja, izučavanje kur'anskih propisa ...'"³

Abdullah b. El-Mubarek, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Prenosi se da je Davud rekao svome sinu Sulejmanu, alejhima-s-selam: 'O sinčiću moj, bogobojaznost nekog čovjeka se dokazuje sa trima stvarima: čvrstim osloncem na Allaha u onome čime ga je zadužio, zadovoljstvom u onome što mu je Allah podario i skromnošću prema onome što ga je prošlo."⁴

Er-Ragib el-Asfehiani, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Čovjekovo zadovoljstvo Allahom je da ne prezire odredbu koja se sprovodi nad njim, a Allahovo zadovoljstvo čovjekom je da ga vidi kako se odaziva Njegovim naredbama i kloni se Njegovih zabrana."⁵

Jahja b. Mu'az, rahimehullahu te'ala, je upitan: "Kada će rob postići stepen zadovoljstva?" Odgovorio je: "Postići će stepen zadovoljstva onda kada kod sebe izgradi četiri temelja, osnove, putem kojih će se ophoditi sa svojim Gospodarom, da se izgradi pa kaže svome Gospodaru: 'Ako me daruješ nečim, ja ću to prihvatiti; ako mi uskratiš nešto, ja ću biti zadovoljan; ako me ostaviš, ja ću Te i dalje obožavati; ako me budeš pozivao, ja ću se odazvati."⁶

El-Džunejd, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Zadovoljstvo je ispravno znanje koje dopijeva u srce, pa kada se u srcu nađe ispravno znanje, ono će ga odvesti do zadovoljstva."⁷

Ebu Derda, radijallahu anhu, je rekao: "Najvisočiji stepen, vrh imana nalazi se u četverome: u strpljenju na presudi, u zadovoljstvu na odredbi, u

¹ Vidjeti: El-Gazali, *Ihja 'Ulumi-d-Din*, 3/346.

² Vidjeti: Ibnu-l-Kajjim, *Medaridžu-s-Salikin*, 2/227.

³ Vidjeti: Ibnu-l-Esir, *Džami' u-l-Usul*, 11/703.

⁴ Vidjeti: Es-Sujuti, *Ed-Durrat-l-Mensur*, 1/133.

⁵ *El-Mufredat*, 197.

⁶ Vidjeti: Ibnu-l-Kajjim, *Medaridžu-s-Salikin*, 2/172.

⁷ Vidjeti: Ibnu-l-Kajjim, *Medaridžu-s-Salikin*, 2/172.

iskrenosti na čvrstom osloncu i u predanosti Gospodaru."¹

Imam Ahmed, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Devedeset islamskih učenjaka iz reda tabiina, predvodnika muslimana, imama selefa i pravnika složili su se da je sunnet na kojem je preselio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zadovoljstvo Allahovom odredbom, predavanje Njegovim naredbama i strpljenje na Njegovim propisima."²

Bišr b. El-Haris, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Kome bude darovano zadovoljstvo, taj je postigao najvisočije stepene."³

Imam Ahmed, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Svaka stvar ima svoju plemenitost, a plemenitost srca ogleda se u zadovoljstvu Allahom."⁴

Ibnu Mes'ud, radijallahu anhu, je rekao: "Ko bude zadovoljan s onim što je Allah objavio, spustio sa nebesa na Zemlju, ući će u Džennet."⁵

Er-Rebia' b. Enes, rahimehullahu te'ala, je rekao: "U Prvoj Knjizi je zapisano: Ko bude zadovoljan da se Allahu čine grijesi, Allah od takvog neće primiti djela sve dok bude zadovoljan time."⁶

Jedan čovjek je pred Ša'bijem, rahimehullahu te'ala, hvalio ubistvo Osmana, radijallahu anhu, pa mu je Ša'bi rekao: "Onda si i ti učestvovao u prosipanju njegove krvi." Imam Kurtubi, rahimehullahu te'ala, osvrćući se na ove riječi rekao je: "Zadovoljstvo grijehom je grijeh."⁷

Abdullah b. Šumejjit prenosi od svoga oca da je rekao: "Govoreno je: 'Ko bude zadovoljan razvratom, on je od njegovih učesnika! Ko bude zadovoljan da se griješi prema Allahu, njegova djela se neće uzdizati."⁸

Vrste zadovoljstva i njihovi propisi

Na osnovu prethodno spomenutih kur'anskih ajeta, hadisa i govora naših ispravnih prethodnika, islamski učenjaci kažu da postoje tri vrste zadovoljstva:

- a) obavezno zadovoljstvo
- b) poželjno, preporučeno zadovoljstvo

¹ Vidjeti: El-Lalikai, *Šerh Usuli l'ti'kad Ešli-s-Sunneti ve-l-Džema'at*, 4/748.

² *Akaidetu imam Ahmed*, 72.

³ Vidjeti: Ebu Nu'ajm, *Hišjetu-l-Evlja*, 8/350.

⁴ Vidjeti: Ibnu Asakir, *Tarihu Dimeške*, 5/308.

⁵ Vidjeti: Ebu Nu'ajm, *Hišjetu-l-Evlja*, 9/249.

⁶ Vidjeti: Es-Sujuti, *Ed-Durru-l-Mensur*, 4/509.

⁷ *El-Džami'u li Ahkami-l-Kur'an*, 4286.

⁸ Vidjeti: Ebu Nu'ajm, *Hišjetu-l-Evlja*, 3/130.

c) strogo zabranjeno zadovoljstvo

Što se tiče obaveznog zadovoljstva, to je: Zadovoljstvo Allahom, Njegovim poslanikom i Njegovom vjerom islamom.

El-Abbas b. Abdil-Muttalib, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: *"Osjetit će slast imana onaj koji bude zadovoljan Allahom kao svojim Gospodarem, islamom kao vjerom, i Muhammedom kao poslanikom."*¹

Sa'd b. Ebi Vekkas, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Ko kaže kada čuje muezzina: 'I ja svjedočim da nema drugog istinskog boga osim Allaha, Jedinog koji nema sudruga, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik! Zadovoljan sam Gospodarom Allahom, vjerom islamom i poslanikom Muhammedom', biće mu oprošteni grijesi."*²

Šta znači biti zadovoljan Allahom? Zadovoljan Allahom znači biti zadovoljan Njegovim uluhijetom, rububijetom, lijepim imenima i Uzvišenim svojstvima, odnosno zadovoljstvo sa ljubavi prema Allahu jedinom, strahovanju prema Njemu, nadanju Njemu, iskrenom povratku i okretanju Njemu, posvećivanju Njemu; također, zadovoljstvo Allahovom odredbom, presuđivanjem, uređivanjem čovjekovog života, zadovoljstvo osloncem na Njega jedinog, traženjem pomoći od Njega jedinog, zadovoljstvo svim Allahovim djelima i radnjama; zadovoljstvo Allahom kao Jednim, Jedinim potpunim savršenim, Jedinim koji posjeduje najljepša imena, najuzvišenija i najpotpunija svojstva, negiranje svega toga drugima.

Zadovoljstvo islamom kao svojom vjerom, tj. zadovoljstvo sa svim što je došlo u vjeri od naredbi i zabrana, propisa, nepostojanje nimalo tegobe u srcu prema bilo kojem propisu, već potpuno zadovoljstvo i predavanje njemu makar taj propis ne godio njegovoj duši, strastima, onima koji ga slušaju, njegovom šejhu ili njegovoj skupini.

Zadovoljstvo Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, kao poslanikom, podrazumijeva potpuno slijeđenje Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, potpuno predavanje njemu toliko da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bude preči čovjeku i od njega samog, ne traži uputu osim u njegovim riječima, ne traži presudu osim kod njega, mimo njega ne uzima drugog za sudiju, nikako nije zadovoljan nečijom drugom presudom. Ukoliko ne bude u mogućnosti da presudi njegovom presudom, ispoštuje je, tada će mu presuda nekog drugog biti poput hrane prisiljenog, poput onoga koji nema šta da

¹ Muslim, 34.

² Muslim, 386.

jede pa na kraju pribjegava strvini i krvi, ili u najboljem slučaju da to bude poput prašine kojom uzima tejemum onaj koji nije u mogućnosti da koristi vodu za čišćenje.¹

Što se tiče preporučenog zadovoljstva to je, kako kaže šejhu-l-Islam Ibnu Tejmije, rahimehullahu te'ala, zadovoljstvo nedaćama poput siromaštva, bolesti i slično. Strpljenje na ovim nedaćama je obavezno, a zadovoljstvo na njima je lijepo, poželjno i preporučeno.

Što se tiče zadovoljstva nevjerstvom, razvratom i grijesima, učenjaci islama su složni da se time ne smije biti zadovoljno, jer Uzvišeni Allah time nije zadovoljan kako kaže u suri Ez-Zumer, 7. ajetu:

﴿وَلَا يَرْضَىٰ لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ﴾

"I On (Allah) nije zadovoljan Svojim robovima da budu nezahvalnici, nevjernici!"

Kaže u suri Et-Tevba, 96. ajetu:

﴿يَجْلِسُونَ لَكُمْ لِتَرْضَوْا عَنْهُمْ فَإِن تَرْضَوْا عَنْهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَرْضَىٰ عَنِ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿١١﴾﴾

"Zaklinju vam se kako bi postigli vaše zadovoljstvo, pa, ako vi budete zadovoljni njima, Allah sigurno nije zadovoljan narodom nevjerničkim."

Putevi do postizanja zadovoljstva

1- Dova Allahu da ga opskrbi zadovoljstvom

Od Zejda b. Sabita, radijallahu anhu, se prenosi da ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podučio dovi i naredio mu da se pridržava te dove i da naredi svojoj porodici da se pridržavaju te dove i da je uče svaki dan: "*Es eluke, Allahumme er-Rida' ba'del-Kada'i (Molim Te, Allahu moj, za zadovoljstvo nakon odredbe).*"²

2- Strpljenje na nedaćama, na pokornosti i na ostavljanju grijeha

Uzvišeni Allah u brojnim kur'anskim ajetima naređuje strpljenje i nema drugog lijeka za nedaće i kušnje koje nas pogađaju osim u strpljenju. Tako je

¹ Ibnu-l-Kajjim, *Medaridžu-s-Salikin*, 2/171.

² Vidjeti: Ibnu Huzejme, *Kitabu-t-Tevbid*, 1/34; Ibnu Ebi Asim, *Kitabu-s-Sunne*, 1/303. Šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u *Zil'Ali-l-Džennet*, 426, kao i šejh Mukbil El-Vadi'i u *Sabihu Musnedu*, 1060.

rekao Uzvišeni Allah:

﴿ وَتَبْلُوَكُمْ بِشَيْءٍ مِنَ الْخُوفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالضَّرْبِ وَالصَّبْرِ ﴾ (١٥٦) الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ﴿١٥٧﴾ أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ ﴿١٥٨﴾

"Mi ćemo vas dovoditi u iskušenje malo sa strahom i gladovanjem, i time što ćete gubiti imanja i živote, i ljetine, a ti obraduj izdržljive, one koji, kada ih kakva nevolja zadesi, samo kažu: 'Mi smo Allahovi i mi ćemo se Njemu vratiti!' Njih pripada lijep spomen kod Gospodara njihova i milost; oni su na pravom putu!"¹

Ispravni prethodnici kada bi ih pogodila nedaća govorili bi: "Kako da ne budemo strpljivi kada nam je Uzvišeni Allah obećao da će nam dati tri blagodati, svejedna je bolja od dunjaluka i svega što je na njemu."

3- Spoznaja Allaha

Kada rob spozna da je Uzvišeni Allah Najveći dobročinitelj, Milostiv, Mudri, tada će biti zadovoljan odredbom Allaha.

El-Alusi, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Spoznaja doprinosi zadovoljstvu sa odredbom i smirenosti u iskušenjima."²

Fudajl, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Ljudi koji su najviše zadovoljni Allahom jesu oni koji najviše poznaju Allaha."³

El-Džunejd je rekao: "Zadovoljstvo je srazmjerno jačini znanja."⁴

Jedan od selefa je upitan: "Kako doći do stepena zadovoljstva, pa je odgovorio: 'Sa znanjem srca da je njegov Gospodar pravedan u Svojoj odredbi.'"⁵

4- Čvrst oslonac na Allaha

Nakon čvrstog oslonca postiže se zadovoljstvo, nakon što rob svoju situaciju prepusti Uzvišenom Allahu i čvrsto se oslone samo na njega, samo kod Njega traži izlaz, nakon toga dolazi do stepena zadovoljstva. Što god mu

¹ Prijevod značenja El-Bekara, 155-157.

² *Ruhu-l-Me'ani*, 11/180.

³ Vidjeti: Ebu Nu'ajm, *Hiljetu-l-Evlja*, 8/104.

⁴ Vidjeti: El-Alisi, *Ruhu-l-Me'ani*, 30/206.

⁵ Vidjeti: Ebu Nu'ajm, *Hiljetu-l-Evlja*, 10/89.

Uzvišeni Allah propiše i da je on, nakon čvrstog oslonca, zadovoljan takvom odredbom.

5- *Prihvatanje onoga što ti Uzvišeni Allah dodijeli*

Kako je predhodilo, upitan je Jahja b. Mu'az, rahimehullahu te'ala: "Kada će rob postići stepen zadovoljstva?" Odgovorio je: "Onda kada kod sebe izgradi četiri temelja, na osnovu kojih će se odnositi sa svojim Gospodarem, pa je spomenuo da rob kaže svome Gospodaru: 'Ako me daruješ nećim, ja ću to prihvatiti.'"

Također je rečeno: "Uvijek budi zadovoljan Allahom bez obzira šta On sa tobom učinio jer On ti ništa neće uskratiti, a da ti to neće (sa druge strane) nadomijestiti, i neće te na iskušenje staviti osim kako bi te od nečeg (zlog) sačuvao, i neće ti dati bolest osim kako bi te izliječio i neće te usmrтитi osim kako bi te oživio. Zbog toga, nipošto ne dozvoli da ni koliko je treptaj oka izgubiš osjećaj apsolutnog i bespogovornog zadovoljstva Allahom, jer bi te baš u tom trenutku On mogao napustiti i prestati se brinuti o tebi."¹

6- *Sjedenje sa siromasima*

Pojedini od selefa su govorili: "Ko bude sjedio sa siromasima, Allah će mu povećati zadovoljstvo sa onim što mu je dodijelio."²

7- *Sjećanje na smrt*

Omer b. Abdul-Aziz, rahimehullahu te'ala, pisao je Evzaiju: "Onaj koji se bude često sjećao smrti, taj će biti zadovoljan sa malo dunjaluka."³

8- *Visoke ambicije i čišćenje duše*

Uistinu, kada čovjek poveća svoje ambicije, lijepo i mnogo čini dobra djela, čisti svoju dušu, bit će zadovoljan sa malim od dunjaluka, bude li imao i mnogo dunjaluka, podari li mu Allah imetak on opet njime traži samo Allahovo zadovoljstvo.

9- *Odgajanje duše da prihvati sve što joj Allah odredi*

Ovo će biti lahko onda kada se rob upozna sa svojim Gospodarem,

¹ Ibnu-l-Kajjim, *Medaridžu-s-Salikin*, 2/216.

² Muhammed b. Salih el-Munedždžid, *Er-Rida*, 41.

³ Vidjeti: Ibnu Ebi-d-Dunja, *Er-Samt*, 35.

kada spozna svoju slabost, a snagu i svemoć svoga Gospodara, kada spozna svoje neznanje i Allahovo sveobuhvatno znanje, kada spozna da je njegov Gospodar Najmilostiviji, Najveći Dobročinitelj. Pa, Allah propiše smrt djetetu. Vjernik ne zna mudrost toga, ali zna da su Allahovi postupci krajnje mudri pa se prepušta Allahovoj odredbi. Možda bi to njegovo dijete kad poraste bilo razvratnik i nevjernik.

Plodovi zadovoljstva

1- Postizanje bereketa u opskrbi

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: *"Doista Uzvišeni Allah stavlja na kušnju Svoga roba sa onim što mu daje, pa ko bude zadovoljan sa onim što mu je Allah dodijelio, Allah će mu podariti bereketa i povećati mu dato, a onome ko ne bude zadovoljan, Allah mu neće dati bereketa."*¹

2- Lijep život

Eksem b. Sajfi, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Ko bude zadovoljan sa onim što mu je dato, lijepo će živjeti."²

Jedan od selefa je rekao: "Lijep život je u zadovoljstvu sa malim i strpljenju na odredbi."³

3- Zahvalnost na Allahovim blagodatima

Jedan od najbitnijih plodova zadovoljstva jeste zahvalnost na Allahovim blagodatima.

4- Ulazak u Džennet

Od Ebu Se'ida el-Hudrija, radijallahu anh, se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"O Ebu Se'id, ko bude zadovoljan Allahom kao svojim Gospodarom, islamom kao svojom vjerom i Muhammedom kao svojim Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, njemu je Džennet obavezan."*⁴

¹ Ahmed. Šejh Albani ocijenio ga je vjerodostojnim u *Sahibi*, 1658; i kaže da je po uslovima imama Muslima.

² *El-Kand'atu ve-l-'Ifaf*, 131.

³ Vidjeti: El-Begavi, *Me'alimu-t-Tenzil*, 159.

⁴ Muslim, 1884.

5- Postizanje Allahovog zadovoljstva

Enes b. Malik, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Kada Allah zavoli neke ljude On ih stavi na ispit, pa ko time bude zadovoljan, njemu i pripada zadovoljstvo, a ko se time rasrdi njemu i pripada srdžba.*"¹

Ebu Derda'a, radijallahu anhu, je rekao: "Kada Allah da neku odredbu, On Uzvišeni voli da ljudi njome budu zadovoljni!"²

Ebu Se'id el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Uzvišeni Allah će dozvati stanovnike Dženneta: 'O stanovnici Dženneta! Oni će se odazvati i reći: 'Odazivamo Ti se Gospodaru naš, svako dobro je u Tvojim rukama!' Allah će ih upitati: 'Jeste li zadovoljni?' Odgovoriće: 'Kako da ne budemo zadovoljni, Gospodaru naš, kada si nam dao ono što nikome od Svojih stvorenja nisi dao?!' Allah će reći: 'A zar da vam ne dadnem ono što je bolje od toga?!' Upitat će: 'Gospodaru naš, zar ima nešto bolje od ovoga?!' Uzvišeni će reći: 'Podarit ću vam Svoje zadovoljstvo, pa se nikada nakon toga na vas neću rasrditi!'*"³

Uzvišenog Allaha molim da nas učvrsti na putu do Njegovog zadovoljstva, da nas pomogne da budemo zadovoljni Njime kao svojim Gospodarem i On nama kao Svojim robovima!

﴿ هَذَا بَيَانٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴾ (١٧٨)

"Ovo je pojašnjenje svim ljudima, a uputa i oporuka samo bogobojaznima!"⁴

¹ Tirmizi, 2396; Ibnu Madže, 4031. Šejh Albani ga je ocijenio dobrim.

² Ibnu Ebi-d-Dunja, *Er-Rida*, 47.

³ Buharija, 7080; Muslim, 2829.

⁴ Prijevod značenja Ali Imran, 138.

ULUVU-L-HIMME - VISOKE AMBICIJE

Uvod

Visoke ambicije ubrajaju se u posebne moralne osobine, posebni prefinjeni moral. Priželjkuju ih i žude za njima plemenite duše čiste prirode. Osobine su svake druge moralne osobine. Mnoge osobine, hvale dostojne, prozilizaze iz njih, poput: zalaganja i ustrajnosti u dobru, uzdizanja od prezrenih osobina, stremjenja uvijek najboljem i sl.¹

Značenje visokih ambicija

Za ambicije u arapskom jeziku upotrebljava se riječ *himmetun*.

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, kaže: "Riječ *himmetun* dolazi na oblik *f'letun* od riječi *hemm*. *Hemm* je početak željenog, tj. razmišljanje o željenom dok je *himmetun* kraj željenog, njegov vrhunac."²

U Šerijatu se pod ovom riječju podrazumijeva stremljenje srca svom svojom snagom ka istini kako bi je u potpunosti postigao.³

Dok se pod visokim ambicijama misli na traganje za najvisočijim stepenima, najboljim djelima, nezadovoljavanje i nezaustavljanje u njima prije njihova vrhunca, kraja.⁴

El-Munavi, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Pod visokim ambicijama se misli na neokretanje na dunjalučka uživanja ili patnje."⁵

Er-Ragib el-Asfehani, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Osoba sa visokim ambicijama nije ona koja se zadovoljava životinjskim prohtjevima, pa postaje rob svoga stomaka i spolnog organa. Ne! Osoba sa visokim ambicijama jeste ona koja svoj život podređuje plemenitim ciljevima Šerijata."⁶

Spomen visokih ambicija u Kur'anu

Brojni su kur'anski ajeti kojima nas Uzvišeni Allah podstiče na visoke ambicije. Od njih su i sljedeći ajeti:

﴿وَسَارِعُوا إِلَىٰ مَعْفَرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّتْ عَرْشُهَا السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ﴾

¹ Vidjeti: Muhammed el-Hamed, *Himmetu-l-'Aljeh*, 81.

² *Medaridžu-s-Salikin*, 3/5.

³ Vidjeti: El-Džurdžani, *Et-Ta'rifat*, 257.

⁴ Vidjeti: El-Džahiz, *Tehzi'bu-l-Ahlak*, 28.

⁵ *Et-Tewkiif*, 517.

⁶ *Ez-Zer'ah i la Mekarimi-š-Šer'ah*, 219.

"I požurite ka oprostima svoga Gospodara i Džennetu koji je prostran koliko su prostrani nebesa i Zemlja, pripremljen za bogobojažne!"¹

Ovim ajetom Uzvišeni Allah podstiče Svoje robove da požure sa činjenjem dobrih djela, da požure sa djelima koja će ih približiti Njemu Uzvišenom;² a ovo nije ništa drugo do naredba od Uzvišenog Allaha na izgradnju visokih ambicija. Reкао je Uzvišeni Allah:

﴿ فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أُولُو الْعَرْشِ مِنَ الرُّسُلِ ﴾

"I ti se strpi kao što su se strpjeli i prethodni odabrani poslanici!"³

Ovim ajetom se hvale osobe sa visokim ambicijama počevši od vjerovjesnika i poslanika i među njima najodabranijih poslanika, a između svih njih najodabranijeg poslanika, Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Njihove visoke ambicije ogledaju se u njihovoj ustrajnosti u borbi na Allahovom putu, u pozivu Allahu Uzvišenom i strpljenju na svemu onome što ih je snalazilo na tom putu, kako nam to Uzvišeni Allah pojašnjava u brojnim kur'anskim kazivanjima o vjerovjesnicima: Nuhu, Ibrahimu, Musau, Isau i Muhammedu, salavatullahi ve salamuhu alejhim edžme'in.⁴

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَن قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَن يَنْظُرُ وَمَا بَدَّلُوا تَدْيِيلًا ﴾

"Od vjernika ima ljudina koji su istiniti u svome obećanju Allahu, pa od njih ima onih koji su ispunili svoje obećanje a ima i onih koji čekaju da ga ispune i u tome se ništa nisu promijenili."⁵

Uzvišeni Allah u ovom ajetu spominje pojedine vjernike sa riječju "ridžal" koja se koristi za osobe visokih ambicija, odlučnih u njihovom ostvarenju, onih koji ispunjavaju svoja obećanja Allahu na najpotpuniji način tragajući za Njegovim zadovoljstvom. Reкао je Uzvišeni Allah:

﴿ رِجَالٌ لَا لَّهُمْ فِيهَا كِبَرٌ وَلَا يَشْعُرُونَ أَنَّ الْوَقَالَ وَالصَّلَاةَ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ يَوْمًا نُنْقَلُ بِهِ الْقُلُوبَ وَالْأَبْصَارُ ﴾

"To su bili ljudi koje privređivanje i kupoprodaja nisu odvratili od spominjanja Allaha, uspostavljanja namaza i izdvajanja zekata, zbog toga što su se oni bojali Dana u kojem će se srca i pogledi prevrtati!"⁶

¹ Prijevod značenja Ali Imran, 133.

² Ibnu Kesir, *Tefsiru-l-Kur'ani-l-Azim*, 2/117.

³ Prijevod značenja El-Ahkaf, 35.

⁴ Vidjeti: Muhammed Isma'il el-Mukaddem, *Ulusu-l-Himme*, 128.

⁵ Prijevod značenja El-Ahzab, 23.

⁶ Prijevod značenja En-Nur, 37.

Spomenuti ljudi osobe su visokih ambicija, oni koji ne daju prednost dunjaluku nad svojim Gospodarem, ne zaokuplja ih trgovina ili bilo koje privređivanje kojim se dolazi do imetka, kao i kupoprodaja, od Allaha, obavljanja namaza i izdvajanja zekata. Ovi ljudi, kada se i bave trgovinom, pa kupuju ili prodaju – u čemu nema smetnje – ništa od toga ih ne odvraća niti bilo čemu od toga daju prednost nad spominjanjem Allaha, obavljanjem namaza i izdvajanja zekata, već su pokornost Allahu i činjenje ibadeta samo Njemu Uzvišenom učinili svojim prevenstvenim ciljem, najvećom težnjom, pa sve što se ispriječi između njih i njihovog cilja oni to odbacuju od sebe.¹

Nakon što je Uzvišeni Allah spomenuo veliki broj vjerovjesnika i ono što im se događalo u njihovom životu, kako su ustrajali u svim iskušenjima, ustrajali u pozivu Allahu i nisu posustali, rekao je:

﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فِيمُدَّتْهُمْ أَمْصَلُهُمْ﴾

"To su oni koje je Allah uputio pa se za njihovom uputom i ti povedi!"²

Spomen visokih ambicija u sunnetu

Hakim b. Hizam, radijallahu anh, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Gornja ruka je bolja od donje! Počni sa onim koga si dužan izdržavati! Najbolja sadaka je ona koja se podijeli u siromaštvu (zahri gina). Onaj koji bude tražio skromnost, Allah će ga i učiniti skromnim. Ko bude tražio neovisnost, Allah će ga i učiniti neovisnim.*"³

Ibnu Bettal, rahimehullahu te'ala, rekao je: "U hadisu je podsticaj na skromnost u traženju od drugih, također, podsticaj prefinjeni moral i ostavljane niskosti i prostota, jer, doista Uzvišeni Allah voli moralne osobine."⁴

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Zalaži se za ono što će ti koristiti, potpomozi se Allahom i ne budi slabič!*"⁵

Rekao je: "*Kada bi ljudi znali koja je nagrada za proučeni ezan i stanjanje u pravom saffu pa ne bi imali drugog načina da odrede ko će to činiti osim da bacaju kocku i bacali bi kocku! I da znaju šta je u ranjenju,⁶ takmičili bi se u njemu! A da znaju koja*

¹ Vidjeti: Abdurrahman es-Sa'di, *Tejsiru-l-Kerimi-r-Rahman*, 569.

² Prijevod značenja El-En'am, 90.

³ Buharija, 1427; Muslim, 1034.

⁴ *Šerb Sabihi-l-Buhari*, 3/431.

⁵ Muslim, 2664.

⁶ Tj. u ranom odlasku na sve namaze prije nego li i nastupi njihovo vrijeme. Ibnu Bettal, *Šerb Sabihi-l-Buhari*, 2/280.

je nagrada za jaciju i sabah namaz obavljen u džematu, dolazili bi na njih pa makar i pužuci!"¹

Rekao je: "Reći će se uči Kur'ana (na Sudnjem danu): 'Uči i penji se kao što si učio na dunjaluku! Uistinu, tvoj položaj će biti kod zadnjeg ajeta kojeg si učio!'"²

Govor ispravnih prethodnika o visokim ambicijama

Imam Malik, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Teži ka visokim i plemenitim moralnim osobinama, a kloni se pogrdnih i prostih, jer, uistinu, Allah voli visoke moralne osobine a mrzi prostote i niskosti."³

Omer b. Abdul-Aziz, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Doista ja imam dušu koja mnogo žudi i priželjkuje. Nije prestala priželjkivati namjesništvo sve dok ga nije i postigla. Zatim, nije prestala priželjkivati hilafet sve dok ga nije i postigla. A sada priželjkuje Džennet."⁴

Ibnu-l-Dževzi, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Od pokazatelja potpunog razuma jesu i visoke ambicije."⁵

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Čije ambicije budu visoke, njegova će se duša ispuniti strahopoštovanjem pa će se opisati svakom prefinjenom moralnom osobinom."⁶

Rekao je, također: "Znanje i rad po njemu su blizanci čija je majka visoka ambicija."⁷

I rekao je: "Duša ne može biti čista osim pri umjerenosti osobi, kao što ni visoka ambicija ne može postojati osim pri velikoj duši."⁸

Pokazatelji visokih ambicija

Neki od pokazatelja visokih ambicija su i sljedeći: skromnost na dunjaluku, natjecanje u činjenju mnogobrojnih dobrih djela, stremljenje ka najpotpunijim osobinama i uzdizanje od manjkavih i prezrenih, čvrsta odluka, na-

¹ Buharija, 615; Muslim, 437.

² Ahmed, Ebu Davud, 1464; Tirmizi, 2914. Tirmizi je rekao za hadis da je *hasen-sahih*. Vjerodostojnim ga je ocijenio Ahmed Šakir u *Musnedu*, 11/55; šejh Albani u *Džami'i-s-Sagiru*, 8122; a dobrim ga je ocijenio El-Vadi'i u *Sahibu Musnedu*, 798.

³ Vidjeti: El-Kadi 'Ijjad, *Tertibu-l-Medarik*, 2/65.

⁴ Vidjeti: Ibnu Kutejbe, *Ujunu-l-Ahbar*, 334.

⁵ *Sajdu-l-Hatir*, 28.

⁶ *El-Fevaid*, 97.

⁷ *Bedaiu-l-Fevaid*, 747.

⁸ *Bedaiu-l-Fevaid*, 750.

doknađivanje propuštenog dobra, preuzimanje odgovornosti i njeno savjesno i u najvećoj mjeri izvrđavanje, iskazivanjem brige za postojeće stanje muslimana i maksimalno zalaganje za njegovim popravkom, racionalno iskorištavanje vremena itd.¹

Načini izgradnje visokih ambicija

1- Dova i iskazivanje svoje potrebe za Gospodarem nebesa i Zemlje

Dovom se trebamo obraćati samo Najmilostivijem, tražiti ono što se nalazi kod Njega jer On Uzvišeni zasigurno ne odbija dovu Svoga roba, naprotiv, stidi se da vjerničke ruke vrati praznim.

Prenosi Ebu Hurejre, radijallahu anh, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Najveći škrtci jesu oni koji škrtare sa selamom, a najnesposobniji ljudi doista su oni koji nisu u stanju ni dovu da upute!*"²

Dova Allahu srce čini poniznim, svoga Gospodara potrebnim, približava te Allahu i Uzvišeni Allah ti daje jedno od troga, zasigurno: ili ti uslišava ono što tražiš, ili ti daje nešto slično traženom od dobra ili odagnava od tebe zlo, ili ti to ostavlja za Ahireta.

Malik b. Juhamir rekao je: "Kada se Mu'azu približila smrt, na samrtnoj postelji dok je bio, ja sam zaplakao, pa me upitao: 'Zašto plačeš?' Odgovorio sam: 'Ne plačem zbog dunjaluka kojeg sam stekao od tebe već plačem zbog znanja i imana kojeg sam naučio od tebe.' Rekao je: 'Ko god bude tražio znanje i iman, naći će ga. Traži znanje kod četverice: Ebu Derda'a, Selmana el-Farisija, Abdullaha b. Mes'uda i Abdullaha b. Selama, Allah bio svima njima zadovoljan.' Zatim je rekao: 'Ako oni ne budu znali, pa svi ostali su preči da ne znaju. Ti se tada obrati Onome koji je poučio i Ibrahima, alejhi-s-selam. Nikada mi nije postavljeno neko pitanje kojeg nisam poznavao, a da nisam rekao: -O Ti koji si poučio Ibrahima!'"

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, u svome djelu *Medaridžu-s-Salikin* kaže: "Primjećivao sam kod Šejhu-l-islama ono što nisam mogao primjetiti kod drugih! Govorio bi: 'Meni ništa od drugih ne pripada, niti sam ja ikome išta dao, a ništa i nemam pri sebi.' Kada bi ga neko pohvalio u lice, rekao bi: 'Tako mi Allaha, ja još uvijek obnavljam svoj islam! Još nisam prihvatio islam kako ga se treba prihvatiti!' Kada bi mu nešto bilo nepoznato, spuštao bi svoje lice u prašinu i govorio: 'O Ti koji si poučio Ibrahima, pouči i mene! O

¹ Vidjeti: Abdurrahman el-Mejdani, *El-Ablaku El-Islamijje ve Ususuha*, 2/480-508.

² Buharija, *El-Edebu-l-Mufred*, 795, šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim.

Ti koji si dao sposobnost razumijevanja Sulejmanu, podari ga i meni! Najdraža srca Allahu jesu ona koja su najviše ponizna pred Njim. Upitan je jedan pobožnjak: 'Čini li srce sedždu?' Odgovorio je: 'Da, čini sedždu sa koje se nikada ne diže.'

2- Mnoštvo zikra

Kako da zikr ne uveća ambicije kod vjernika kada ga je Uzvišeni Allah naredio i u najtežim trenutcima i kada ga je učinio uslovom postizanja uspjeha, onoga što se priželjkuje. Rekao je Uzvišeni Allah:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَاغْلِبُوا وَادْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٥﴾ ﴾

"O vjernici, budite postojani kada se sa nekakvom četom sukobite i mnogo Allaha spominjite da biste postigli uspjeh!"¹

Kako da zikr ne uveća vjerničke ambicije kada zikr pokreće i dušu i tijelo. Ebu Musa, radijallahu anh, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Primjer onoga koji spominje svoga Gospodara i primjer onoga koji ne spominje svoga Gospodara je poput primjera živog i mrtvog.*"²

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, rekao je za zikr: "Uistinu je zikr hrana za srce i dušu, pa kada ga rob zapostavi postaje ravan tijelu koje ne jede svoju hranu. Jedno jutro sam klanjao sabah-namaz sa šejhu-l-islamom Ibnu Tejmijjom, rahimehullahu te'ala, koji je nakon namaza sjeo da spominje Uzvišenog Allaha pa Ga je spominjao skoro do podne. Okrenuo mi se i rekao: 'Ovo je moja hrana i ukoliko se ne bi hranio njome, izgubio bih snagu.'³

Kako da zikr ne poveća vjerničke ambicije kada se zikrom otjerava šejtan, a šejtan se nalazi iza svake slabe ambicije.

3- Borba sa svojom dušom i njenim prohtjevima

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿ وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا ﴾

"One koji se bore radi Nas, Mi ćemo uputiti na puteve koji vode Nama."⁴

¹ Prijevod značenja El-Enfal, 45.

² Buharija, 6407.

³ El-Vabilu es-Sajjib, 63.

⁴ Prijevod značenja El-Ankebut, 69.

Mnogobrojna dobra djela ne mogu se postići rahatlukom i lijenčarenjem, već upravo trudom i zalaganjem, podsticanjem duše da ustraje u tome.

Jedan od tabi'ina noću bi dugo klanjao, pa bi zbog umora kratko sjeo da odmori, nakon čega bi udario po svojim nogama govoreći: "Ustanite, sa vama ću se potakmičiti sa ashabima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."

Rečeno je Hasanu el-Basriju: "Do kada ćeš više patiti svoju dušu?!" Odgovarao bi: "Naprotiv, ja joj samo želim rahatluk!"

Svi ljudi su složni oko značenja riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالشُّوْرِ إِلَّا مَا رَجَعَهُ رَبِّي إِنَّ رَبِّيَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾

"Doista duša podstiče na zlo osim one kojoj se moj Gospodar smiluje a, uistinu, moj Gospodar je Onaj koji mnogo prašta i koji je Milostiv."¹

Ko posije taj će i požneti! Ko bude radio taj će i zaraditi! Ko se bude trudio svoj trud će i vidjeti! Nije isti onaj koji noći provodi u ibadetu kao onaj koji ih provodi u krevetu! Ko se potrudi u svojoj mladosti uživati će u svojoj starosti!

Ebu Bekr, radijallahu anh, bio je drug Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u pećini i svakoj drugoj situaciji! Sav svoj imetak založio je na Allahovom putu pa će biti prozvan sa svih džennetskih vrata.

Omera se bojao šejtan, a nekoliko puta ga je potvrdio Kur'an.

Osman je opremio Vojsku 'usre, uvakufio bunar Rume i znao je na jednom rekatu da prouči cijeli Kur'an.

Rekao je Isa b. Musa: "Trideset godina sam priželjkivao da sa ostalim narodom doručujem ujutro ali to nisam bio u stanju zbog ranjenja u odlasku na predavanje iz hadisa."

Jednom od dobrih ljudi je rečeno za nekoga kako hoda po vodi, a on je rekao: "Ako ga Allah pomogne da se suprotstavi svojim strastima to mu je bolje od njegova hodanja po vodi."

A doista niko se neće moći suprotstaviti svojim strastima i prohtjevima ako, nakon Allahove dozvole, ne posegne za sljedećim načinom izgradnje visokih ambicija, a on je:

4- Kratke nade i česti spomen susreta sa Uzvišenim Allahom

Razmisli, kada bi znao da ćeš umrijeti ovoga jutra koje nam predstoji,

¹ Prijevod značenja Jusuf, 53.

zar bi odmarao, ovu noć proveo u rahatluku i spavanju?! Sutra ujutro?! Pa šta je sa nama koji ne znamo hoćemo li doživjeti naredni sahat?!

Ne čudi se prethodnim primjerima naših prethodnika kada znaš da su slušali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada ih upozorava na duge nade koje umrtvljuju dobra djela.

Prenosi se od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uhvatio me za rame i rekao mi: *'Budi na dunjaluku kao da si stranac ili putnik prolaznik!'*" Ibnu Omer, radijallahu anhuma, bi dodavao: "Kada omrkneš ne očekuj da ćeš osvanuti i kada osvaneš ne očekuj da ćeš omrknuti! Iskoristi svoje zdravlje za svoju bolest i iskoristi svoj život za svoju smrt!"¹

Er-Rebi'a b. Husejm, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Kada bi moje srce bilo nemarno prema sjećanju smrti samo jedan sahat, doista bi se pokvarilo!"

Muhammed b. Ebi Tevbe pripovijeda da je Ma'ruf el-Kerhi proučio ikamet za namaz pa mu rekao: "Prođi i predvodi nas u namazu." Muhammed je rekao: "Uredu, klanjat ću vam ovaj namaz jer sledeći možda neću!" Ma'ruf mu reče: "Zar nam nećeš klanjati namaz nakon ovoga?!" Muhammed je rekao: "Utječem se Allahu od dugih nada!"

5- Napuštanje sredine ispunjenje grijesima i lošim ljudima

Ovoga smo svi potrebni, a naročito oni koji su se skoro prihvatili islama. Dobro nam je poznat hadis Ebu Se'ida el-Hudrija, radijallahu anh, o ubici koji je ubio stotinu osoba kojem je učenjak naredio da ide u zemlju, mjesto gdje žive dobri ljudi, a da se ostavi svoje grijesničke sredine.²

Također hadis Zejda b. Halida, radijallahu anh, u kojem se spominje da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se mladić koji je počinio blud bičuje sa stotinu udaraca i da se protjera iz svoje sredine na godinu dana.³

Kod pojedinih pravnika voda postaje nečista ukoliko dugo stoji pored strvine ili druge nečisti, pa šta će se desiti sa vjernikom u nevjerničkoj i grijesničkoj sredini?!

Zato se druži sa onima koji će te posavjetovati svojim stanjem prije nego li ti išta i kažu za koje Ibnu Abbas, radijallahu anhuma, kaže: "Allahove

¹ Buharija, 6416.

² Muslim, 2766.

³ Buharija, 2649.

evlije jesu oni koji kada ih vidiš podsjete te na Allaha!"¹

6- Udaljavanje od grijeha i loših djela

Uzvišeni Allah je Mudri i Pravedni, nikome ne čini nepravdu ni koliko je trunka gorušice, pa i manje od toga. Stoga Uzvišni Allah ne odstranjuje visoke ambicije od Svoga roba osim zbog njegove težnje i žudnje za grijesima, zbog njegova udaljavanja od svoga Gospodara.

Rekao je Uzvišeni Allah:

﴿وَلَوْ أَنَّا كَتَبْنَا عَلَيْهِمْ أَنِ اقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ أَوْ أَخْرِجُوا مِن دِينِكُمْ مَا فَعَلُوهُ إِلَّا قَلِيلٌ مِّنْهُمْ وَلَوْ أَنَّهُمْ فَعَلُوا مَا يُوعَظُونَ بِهِ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ وَأَشَدَّ تَثْبِيثًا ﴿٦٦﴾ وَإِذَا لَا تَأْتِيهِمْ مِّن لَّدُنَّا آجْرًا عَظِيمًا ﴿٦٧﴾ وَلَهْدَيْنَهُم صِرَاطًا مُّسْتَقِيمًا ﴿٦٨﴾﴾

"A da su oni postupili kako im se savjetovalo to bi za njih bilo bolje i dugotrajnije, Mi bismo im od Sebe dali ogromnu nagradu i uputili bismo ih na Pravi put."²

Rekao je Uzvišeni:

﴿وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا﴾

"One koji se bore radi Nas, Mi ćemo uputiti na puteve koji vode Nama."³

﴿يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٦٩﴾﴾

"Allah njime (Kur'anom) upućuje na puteve spasa one koji tragaju za Njegovim zadovoljstvom, izvodi ih iz tmina na svjetlo Svojom voljom i upućuje ih na Pravi put."⁴

I rekao je Uzvišeni:

﴿يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ﴿٧٠﴾ يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمِن يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧١﴾﴾

¹ Albani, *Silsiletu-l-Ehadisi-s-Sabiha*, 1732.

² Prijevod značenja En-Nisa, 66.-68.

³ Prijevod značenja El-Ankebut, 69.

⁴ Prijevod značenja El-Maida, 16.

"O vjernici, bojte se Allaha i govorite samo istinu (ispravan govor). Allah će vam popraviti vaša djela, oprostić će vam vaše grijehе, a ko se bude pokoravao Allahu i Njegovom poslaniku, taj će postignuti veliki uspjeh!"¹

Nagrada je shodna djelu, pa ovdje Uzvišeni Allah spominje nagrađivanje dobrim zbog dobra, kao što spominje i nagrađivanje zlim zbog zla. Kaže:

﴿ فَلَمَّا زَاغُوا أَزَاغَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٥١﴾ ﴾

"A kada su oni skrenuli i Allah je njihova srca okrenuo! Uistinu, Allah neće uputiti na Pravi put grijешnički narod!"²

Rekao je Uzvišeni Allah:

﴿ وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَهُمْ أَنْفُسَهُمْ أُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿١١٠﴾ ﴾

"I ne budite kao oni koji su zaboravili na Allaha pa je i Allah učinio da oni sami sebe zaborave! Oni su, zasigurno, grijешnički narod!"³

Pojedini su se požalili Hasanu kako ne mogu ustati na noćni namaz pa im je rekao: "Vaši grijesi koje činite danju privezali su vas za vaše postelje!"

Upitan je Vuhejb b. El-Verd: "Da li može osjetiti slast imana srce koje grijеši?" Odgovorio je: "Ne, ne može ga osjetiti čak ni ono srce koje poželi da grijеši!"⁴

Ovdje se misli na ustrajavanje u grijesima jer je nemoguće u potpunosti se sačuvati grijehа.

Mnogi ljudi razmišljaju o grijesima, kako će ih počiniti, koliko vremena za njih odvojiti, kako ih prikriti. Poznato je da se iman povećava pokornošću, a smanjuje grijеšenjem.

7- Iščitavanje biografija naših prethodnika

Ono što ukazuje da iščitavanje biografije naših prethodnika doprinosi svakom dobru jesu i kazivanja koja Uzvišeni Allah spominje u Kur'anu i naređuje vjernicima da ih slijede u dobru kada kaže:

﴿ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ هَدَىٰ اللَّهُ فَبِهِدَّتْهُمْ أَفْتَدَةٌ ﴾

¹ Prijevod značenja El-Ahzab, 70.-71

² Prijevod značenja Es-Saff, 5.

³ Prijevod značenja El-Hašr, 19.

⁴ Ibnu-l-Dževzi, *Sajdu-l-Hatir*, 34.

"To su oni koje je Allah uputio pa se za njihovom uputom i ti povedi!"¹

Ashab, Osman b. Ebi-l-'As, radijallahu anh, oženio je jednu od Omerovih, radijallahu anh, žena pa joj je rekao: "Tako mi Allaha, nisam te oženio iz želje za imetkom i porodom, već iz želje da me obavijestiš kako je Omer b. El-Hattab, radijallahu anh, provodio noći."²

Ibnu Ebi Lejla, rahimehullahu te'ala, pripovijeda da je jedan čovjek oženio ženu Abdullaha b. Revvahe, radijallahu anh, pa joj je rekao: "Tako mi Allaha, nisam te oženio osim iz želje da me obavijestiš o Abdullahovim djelima unutar kuće!"³

Ebu Hanife, rahimehullahu te'ala, govorio bi: "Kazivanja o našim prethodnicima draža su mi od mnogobrojnih fikhskih poglavlja."

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿وَكَلَّا نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الرُّسُلِ مَا نَشِئْتُمْ بِهِمْ فُؤَادَكَ﴾

"I Mi ti tako spominjemo vijesti o prethodnim poslanicima kako bismo tvoje srce postojanim učinili!"⁴

8- Čestita žena vjernica

Prenosi Abdullah b. Amr b. El-As, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Dunjaluk je uživanje, a najbolje dunjalučko uživanje jeste čestita žena.*"⁵

Sevban, radijallahu anh, pripovijeda: "Kada su objavljene riječi Uzvišenog Allaha: 'A oni koji gomilaju zlato i srebro...'⁶, mi smo bili sa Vjervjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na jednom od njegovih putovanja. Pojedini njegovi drugovi su rekli: 'Objavljen je povodom zlata i srebra to što je objavljeno! Kada bismo znali koji je to imetak najbolji, pa da ga uzmemo za sebe?' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je rekao: '*Najbolji imetak je jezik koji mnogo spominje Allaha, srce koje je zabvalno i supruga vjernica koja svoga muža pomaže u njegovoj vjeri.*'"⁷

¹ Prijevod značenja El-En'am, 90.

² Imam Ahmed, *Ez-Zuhd*, 118.

³ Zehebi, *Sijeru E'alami-n-Nubela*, 1/33; Ibnu Hadžer, *El-Isabe*, 6/178.

⁴ Prijevod značenja Hud, 120.

⁵ Muslim, 1467.

⁶ Prijevod značenja Et-Tevba, 34.

⁷ Tirmizi, 3094. Šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim.

Prisjeti se samo visokih ambicija Majke vjernika, Hatidže, radijallahu anha, i njene podrške Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu se obratila riječima: "Ne brini se! Tako mi Allaha, Allah te nikada neće poniženim učiniti! Doista, ti održavaš rodbinske veze, hraniš gladne, daješ onome koji nema, iskazuješ gostoprimstvo gostu, tješiš unesrećene."¹

9- Često prisjećanje na Džennet

Džennet je kraj i cilj takmičara vjernika. Čudno li je samo stanje onih koji su nemarni prema njemu, kako ne žude za njime i hrle ka njemu.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije koristio druge metode kojima bi podstaknuo svoje ashabe da ustraju na iskušenjima kao što bi ih podsticao na prisjećanje onoga što im je Uzvišeni Allah obećao u Džennetu. Tako u hadisu Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, spominje se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, Jasirovoj porodici, dok su ih pleme Mahzum mučili i nad njima se izivljavali, rekao: "*Strpite se Jasirova porodico! Doista, vaše boravište je u Džennetu!*"²

Džennet!!! Za kojim su žudili vjerovjesnici, iskreni, šehidi i dobri vjernici!

Kada bi vjernik samo trenutak razmišljao o džennetskim uživanjima i sebe vidio kako mu to sve biva zabranjenim, sigurno ne bi odmarao na dunjaluku.

Kada bi samo jedan trenutak razmišljao o Džennetu, pa sebe vidio kako mu biva zabranjeno da gleda u Plemenito lice Uzvišenog Allaha čijom svjetlošću su obasjana nebesa i zemlja, zar bi sjedio i ne bi se za ovu blagodat takmičio s drugima?!

Kada bi vjernik samo jedan trenutak razmišljao o društvu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Džennetu, pa sebe ne vidio među njima, zar ne bi požurio sa dobrim djelima i ostavio se pustih želja i nada?!

Ashabima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, teško je padao upravo rastanak sa njim, odvajanje od njega. Prenosi se od Ibnu Abbasa, radijallahu anhuma, da je jedan čovjek došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Allahov Poslaniče, uistinu, ja te volim! Draži si mi od mene samog, moje porodice, moga imetka i moje djece! Ja budem u svojoj kući pa te se sjetim i ne mogu da se smirim sve dok ne

¹ Buharija, 3; Muslim, 160.

² Albani, *Fikhu-s-Sire*, 103. Hadis je hasen-sahih.

dođem i ne vidim te! Kada te ne bih spominjao i kada ne bih došao i vidio te, mislim da bi mi duša izašla! Zatim se prisjetim, da ću, ako i uđem u Džennet, biti na stepenima ispod tebe, pa mi to teško padne. Volio bih da budem zajedno sa tobom!" U drugom predanju stoji: "Zatim se prisjetim svoje i tvoje smrti, pa, znam da kada uđeš ti u Džennet da ćeš biti uzdignut sa vjerovjesnicima, a ja ako i uđem u Džennet, bojim se da te neću više vidjeti." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ništa nije progovarao sve dok Uzvišeni Allah nije objavio ajet:

﴿ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَٰئِكَ رَفِيقًا ﴾

"A ko bude poslušan Allahu i Poslaniku, pa, uistinu, takvi će biti sa onima kojima je Allah ukazao Svoje blagodati: sa vjerovjesnicima, iskrenima, šehidima i dobrim; a oni su, doista, prelijepo društvo."¹ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ga je dozvao i proučio mu objavljeni ajet.²

Dakle, nemoguće je biti u blizini Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, postignuti najvisočije stepene u Džennetu, osim sa pokornosti Uzvišenom Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anh, pripovijeda da je neki čovjek došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: "Allahov Poslanice, šta kažeš za čovjeka koji voli jedan narod i nije se susreo sa njima?" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu odgovori: "Čovjek će biti sa onim koga voli."³ U predanju Enesa, radijallahu anh, Tirmizi spominje dodatak u kojem stoji: "Nisam vidio da su se muslimani nakon primanja islama obradovali kao što su se obradovali ovoj vijesti."⁴

To vam je Džennet kojem su žudile osobe visokih ambicija! To je ta skupa roba, pa gdje su naše ambicije?! Zalažimo se za Džennet onoliko koliko žudimo za njim!

Allahu naš, popravi naša srca, ispuni ih visokim ambicijama, učini nas onakvim kakvim nas Ti tražiš, a ne onakvim kakvim mi hoćemo da budemo!

¹ Prijevod značenja En-Nisa, 69.

² El-Vadi'i, *Sahib Esbabi-n-Nuzul*, 80; i kaže: „Hadis ima potporu u drugim hadisima koji pojačavaju njegovu vjerodostojnost.“ Spomenuo ga je i šejh Albani u *Silsileti-l-Ehadisi-s-Sahiba*, 6/1044.

³ Buharija, 6170; Muslim, 2640.

⁴ Tirmizi, 2385, šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim.

Učini da naši udisaji i izdisaji, svi naši pokreti budu uvakufljeni samo za Tebe i Tvoju vjeru!

Uzvišenog Allaha molim da nas učini od Njegovih iskrenih, istinskih vjernika, koji će se odazivati Njegovoj riječi i riječi Njegovog Vjerovjesnika, Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, nastojati prvi biti u činjenju onoga što nam je naređeno i najudaljeniji od onoga što nam je u našoj lijepoj vjeri islamu zabranjeno!

﴿ هَذَا بَيَانٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴾ (138)

"Ovo je pojašnjenje svim ljudima, a uputa i oporuka samo bogoboja-znima!"¹

---

¹ Prijevod značenja Ali Imran, 138.

**BOLESTI
SRCA**

IT'TIBA'U-L-HEVA - SLIJEĐENJE STRASTI

Uvod

Strasti su veliki čovjekov neprijatelj. Osnova su svake smutnje i razlog svakog belaja. Slijeđenjem strasti čovjek se udaljava od pravog puta, spušta se na nivo nerazumne osobe, usljed čega se loše ponaša i čini prezrena djela. Stoga se vjernik sa svojim strastima mora najžešće boriti, kako kaže Ebu Hazim: "Bori se sa svojim strastima kako se boriš sa svojim najopasnijim neprijateljem."¹

Omer b. Abdil-Aziz, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Najbolja vrsta borbe jeste borba sa svojim strastima."²

Sufjan es-Sevri, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Najsnažniji čovjek jeste onaj koji najviše suzbija svoje strasti."³

Zbog svega toga, neophodno je govoriti o strastima i upozoriti na njihovo slijeđenje. Također, govor o ovoj temi je bitan i zbog sljedećeg:

a) Zbog toga što joj Kur'an posvećuje veliku pažnju. Oko dvadeset četiri ajeta u Kur'anu govore o strastima. Ibnu 'Abbas, radijallahu 'anhuma, kaže: "Allah, subhanehu ve te'ala, nije spomenuo strast u Kur'anu, a da je nije ukorio!"⁴

b) Zbog toga što se malo ko spasio strasti.

c) Zbog pojave i proširenosti ove bolesti u našem društvu do te mjere da je zahvatila i učene ljude. Zato o ovoj pojavi treba govoriti prije nego li bude prekasno i nemoguće je suzbiti, ili bude moguće, ali uz veliku žrtvu.

Značenje riječi 'el-heva'

Riječ *heva* u arapskom jeziku ima značenje nečega što čovjek voli i za čim žudi.⁵

El-Džurdžani kaže: "Heva ima značenje naginjanja, priklanjanja duše prohtjevima u kojima pronalazi svoj užitak bez ikakva šerijatskog povoda za to."⁶

¹ Vidjeti: Ebu Nu'ajm, *Hisletu-l-Evlja*, 3/231.

² Vidjeti: Ibnu-l-Muflih, *El-Adabu eš-Šer'ije*, 3/251.

³ Vidjeti: Ibnu-l-Muflih, *El-Adabu eš-Šer'ije*, 3/251.

⁴ Vidjeti: Eš-Šatibi, *El-Muwafekat*, 4/115. str.

⁵ *El-Mugrib fi Tertibi el-Mu'rib*, 2/392.

⁶ El-Džurdžani, *Et-Ta'rifat*, 320.

Ibnu-l-Dževzi, rahmetullahi 'alejh, definiše strasti pa kaže: "Naginjanje čovjekove prirode, sklonosti prema onome što joj odgovara, sa čim se slaže i suglasna je."¹

Ibnu-l-Kajjim, rahmetullahi 'alejh, kaže za riječ *el-beva*: "Naginjanje duše prema nekoj stvari."²

Vrste strasti i pojašnjenje koje strasti zaslužuju kaznu

Strasti i prohtjevi sastavni su dio čovjeka, Allah ga je takvog stvorio i teško se može riješiti svojih strasti i prohtjeva. Pa, da li čovjek biva grijesan i da li zaslužuje kaznu za svoju strast kada god nešto poželi i za čim mu se povećaju strasti i prohtjevi? Da li se od čovjeka traži da potpuno od sebe odstrani strasti? Ili u ovome postoji sredina, postoje pravila i ograničenja?!

Šejhu-l-islam Ibnu Tejmije, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Duša se za svoje strasti i prohtjeve ne kažnjava, već se kažnjava ukoliko bude slijedila i radila po tim strastima, pa tako, ukoliko je strasti budu podsticale na činjenje zabranjenog, a ona sputavala i obuzdavala strasti, tada će se to sputavanje i obuzdavanje strasti smatrati ibadetom Allahu i dobrim djelom."³

Dakle, za samo postojanje strasti čovjek se ne kažnjava, već se kažnjava ukoliko se prepusti svojim strastima, radi po onome za čim žudi i strast posjeduje.

Ovo značenje pronalazimo u hadisu Ebu Hurejre, radijallahu anh, u kojem Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "*Svakom sinu Ademovom (čovjeku) zapisan je određeni dio u bludu kojeg mora postići bez imalo sumnje. Tako, oči čine blud pogledom. Blud ušiju je slušanje. A blud jezika je govor. Ruka čini blud doticanjem, a noga koraćanjem. A srce priželjkuje i u njemu se budi strast, pa to spolni organ potvrdi ili porekne.*"⁴

Također, nisu sve strasti pokuđene. Naprotiv, postoje pohvalne strasti kada čovjek voli, priželjkuje i žudi za onim što voli Allah, subhanehu ve te'ala, i što je volio Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

Bilježi se od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Mnogo sam bila ljubomorna na žene koje su poklanjale sebe Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. Govorila sam: 'Zar može žena sebe nekome da pokloni?!' Međutim, nakon što je Uzvišeni Allah objavio:

¹ *Zemmu-l-Heva*, 12.

² *Revdatu-l-Muhibbin*, 26.

³ *Medžmu'u-l-Fetava*, 10/635.

⁴ Muslim, 2657.

﴿ تَرَجَىٰ مَن تَشَاءُ مِنْهُمْ وَتُؤَيِّدُ إِلَيْكَ مَن تَشَاءُ وَمِن أُنْعَيْتَ وَمَن عَزَّكَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكَ ﴾

"Možeš zanemariti one među njima koje hoćeš i možeš pozvati sebi onu koju hoćeš, a možeš zatražiti onu koju si udaljio, nijedno od toga nije tvoj grijeh."¹ Rekla sam: "Ne vidim drugo osim da tvoj Gospodar hoće da udovolji tvojim strastima."² A ono što je volio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i što je priželjkivao, to je bilo samo dobro.

U hadisu Abdullaha b. Amra b. El-Asa, radijallahu anhum, Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je rekao: "*Niko od vas neće vjerovati sve dok njegove strasti ne budu slijedile ono sa čime sam ja došao!*"³ Ovaj hadis nam govori jasno da postoje i pohvalne strasti, a to su strasti koje slijede ono sa čim je došao Šerijat.

Međutim, pokuđenih strasti je mnogo više. Stoga nalazimo brojne kur'anske ajete, hadise i izreke ispravnih prethodnika u kojima se kore takve strasti.

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Strasti i prohtjevi su uglavnom ukoreni zbog preovladavajuće štete. Upravo zbog toga Uzvišeni Allah nije spomenuo strast u Kur'anu, a da je nije ukorio. Također, u Vjеровјesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, sunnetu uglavnom se spominju pokuđene strasti osim onih koje se ograničavaju na dobro."⁴

Strasti u Kur'anu

Kao što smo spomenuli strasti se u Kur'anu spominju na mnogo mjesta i svaki puta spomenute su u negativnom smislu, tj. spomenute su pokuđene strasti i njihove posljedice.

Tako Uzvišeni zabranjuje strasti jer one odvrćaju sa Pravog puta:

﴿ يٰۤاٰدٰمُ اِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيْفَةً فِى الْاَرْضِ فَاحْكُم بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوٰى فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ اِنَّ الَّذِيْنَ يَعْزِلُوْنَ عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيْدٌۢ بِمَا فُسُوْاۤ بِهٖ يَوْمَ الْحِسَابِ ﴾ (٦)

"O Davude, Mi smo te namjesnikom na zemlji učinili, zato sudi ljudima po pravdi i ne povodi se za strašću da te ne odvede sa Allahova pu-

¹ Prijevod značenja El-Ahzab, 51.

² Buharija, 4788.

³ Hatib el-Bagdadi, *Tarih*, 4/369; El-Begavi, *Šerhu-s-Sunne*, 104; Ibn Ebi Asim, *Kitabu-s-Sunne*, 15; Dejemli, *Firdevs*, 7791; a spomenuo ga je i Nevevi u *Erbeinu*, 41. Hadis je slabim ocijenio Ibn Redžeb u "*Džami' u-l-Ulumi ve-l-Hikemi*" str. 723.

⁴ *Revdatu-l-Muhibbin*, 469.

ta; one koji skreću sa Allahova puta čeka teška patnja na onom svijetu zato što su zaboravljali na Dan u kome će se račun polagati."¹

Allah, subhanehu ve te'ala, kaže Svome Poslaniku, Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem:

﴿ ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَىٰ شَرِيحٍ مِّنَ الْأَمْرِ فَاتَّبِعْهَا وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨﴾ إِنَّهُمْ كَنُ بُعْتُوا عَنكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا ﴾

"A tebi smo poslije odredili da u vjeri ideš pravcem određenim, zato ga slijedi i ne povodi se za strastima onih koji ne znaju, jer te oni nika-ko ne mogu od Allahove kazne odbraniti."²

Naređuje Svome Poslaniku, sallallahu 'alejhi ve sellem, da kaže: Reci:

﴿ قُلْ لَا أَتَّبِعْ أَهْوَاءَكُمْ قَدْ ضَلَلْتُ إِذَا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُهْتَدِينَ ﴿١٩﴾ ﴾

"Ja se ne povodim za strastima vašim, jer bih tada zalutao i ne bih na Pravom putu bio."³

Naprotiv, nema čovjeka da je više zalutao od onoga koji slijedi svoje strasti, ono za čim mu duša prohtije, ono što vidi svojim ograničenim razumom, a ostavlja Allahovu uputu. Uzvišeni je rekao:

﴿ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنِ اتَّبَعَ هَوَاهُ وَيَتَّبِعْهُ مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٢٠﴾ ﴾

"A zar je iko gore zalutao od onoga koji slijedi strast svoju, a ne Allahovu uputu?"⁴

Uzvišeni Allah kaže Muhammedu, sallallahu 'alejhi ve sellem:

﴿ وَلَئِنْ أَتَبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ مِن بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ إِنَّكَ إِذًا لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٢١﴾ ﴾

"A ako bi se ti za njihovim strastima poveo, kada ti je već došla Objava, tada bi ti sigurno nepravedan bio."⁵

Zatim, Allah, subhanehu ve te'ala, onoga koji slijedi svoje strasti poistovjećuje sa posebnim, određenim, prezrenim, nečistim životinjama, izgledom i značenjem. Kaže Uzvišeni:

¹ Prijevod značenja Sad, 26.

² Prijevod značenja El-Džasija, 18-19.

³ Prijevod značenja El-En'am, 56.

⁴ Prijevod značenja El-Kasas, 50.

⁵ Prijevod značenja El-Bekara, 145.

﴿ وَلَوْ شِئْنَا لَرَفَعْنَاهَا وَلَٰكِنَّهَا أَخْلَدَ إِلَى الْأَرْضِ وَاتَّبَعَ هَوَاهُ فَتَذَارُ الْكَلْبُ إِن تَحْمِلْ عَلَيْهِ يَلْمَهُتْ أَوْ تَنزِعْهُ يَلْمَهُتْ ﴾

"A da smo htjeli, mogli smo ga sa njima uzvisiti, ali se on ovom svijetu priklonio i za svojom strašću poveo. Njegov slučaj je poput slučaja psa: ako ga potjeraš on isplažena jezika dahće, a ako ga se okaniš on opet dahće."¹

Onaj koji se povede za svojim strastima, svoje strasti uzme za vodilju, njegovi postupci će biti daleko od razboritosti, suludi su i takve osobe se trebaju ostaviti i ne slijediti. Allah, subhanehu ve te'ala, kaže:

﴿ وَلَا تُطِيعَنَّ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ، عَن ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ وَكَانَ أَمْرُهُ فُرُطًا ﴾

"I ne odazivaj se onome čije smo srce nehajnim prema Nama ostavili, jer on slijedi svoje strasti i njegovi postupci su daleko od razboritosti!"²

﴿ آقْرَبَةُ بَتِّ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهُهُ هَوَاهُ ﴾

"Zar ne vidiš onoga koji je svog boga za strast uzeo!"³ Hasan el-Basri, rahmetullahi 'alejh, kaže: "To je licemjer koji ništa ne poželi, a da to i ne uradi!"

Imam Ahmed b. Alij el-Makrizi el-Misri eš-Šafi'i, rahmetullahi 'alejh, kad govori o ovome ajetu, kaže: "Ako razmisliš, shvatit ćeš da onaj koji obožava kipa, ustvari ne obožava njega, već obožava svoje strasti, tj. njegova duša naginje prema vjeri njegovih predaka i slijedi ih u tome."⁴

Strasti u Sunnetu

Kao što su mnogobrojni kur'anski tekstovi koji govore o zabrani slijeđenja strasti i njihovoj pogubnosti, isto tako su mnogobrojni i hadiski tekstovi koji upućuju na to.

Ebu Berzete el-Eslemi, radijallahu anh, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uistinu, ono čega se najviše bojim po vas jesu pro-

¹ Prijevod značenja El-E'araf, 176.

² Prijevod značenja El-Kehf, 28.

³ Prijevod značenja El-Džasija, 23.

⁴ *Tedžridu-t-Tevhidi-l-Mufid*, 39. str.

*bitjevi vaših stomaka i polnih organa i zabludjele strasti."*¹

U hadisu Enesa i Ibnu Abbasa, radijallahu anhum, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Tri su stvari upropaštavajuće: pohlepa kojoj se pokorava, strast koja se slijedi i samozadivljenost."²

Šta su naši prethodnici rekli o strastima

Alija, radijallahu 'anh, je rekao: "Najviše se bojim po vas dvije stvari: dugih nada i strasti. Duge nade zaboravljaju čovjeka na Ahiret, dok ga strasti odvrćaju od istine."³

Sehl b. Abdillah et-Testuri, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Strasti su tvoja bolest, pa budeš li im se suprotstavljao, bit će tvoj lijek."⁴

Jahja b. Mu'az, rahimehullahu te'ala, je upitan: "Koji čovjek ima najčvršću odluku", pa je odgovorio: "Onaj koji savlada svoju strast."⁵

Hasan el-Basri, rahmetullahi 'alejh, je rekao: "Strast je najgora bolest koja se može naći u srcu."

Ebu Bekr el-Verrak, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Kada nadvladaju strasti srce pocrni; a kada srce pocrni, prsa postanu tijesna; a kada prsa postanu tijesna, dolazi do lošeg ponašanja; a kada dođe do lošeg ponašanja stvorenja takvog koji se loše ponaša preziru; a kada ga oni počnu prezirati i on će njih prezirati."⁶

Fudajl b. 'Ijjad, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Koga obuzmu strasti i slijeđenje prohtijeva, takvom se zatvaraju izvori postojanosti i čvrstine, Allahove podrške."⁷

Vehb b. Munebbih, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Ponašanje koje najviše koristi vjeri jeste skromnost na dunjaluku, dok vjeri najviše šteti slijeđenje strasti. Ko bude slijedio strasti, žudit će za dunjalukom; a ko bude žudio za dunjalukom, voljet će imetak i ugled. Ko bude volio imetak i ugled, dozvoljavat će zabranjeno, a ko bude dozvoljavao zabranjeno, rasrdit će

¹ Ahmed, 4/420, 423; Hejsemi ga je spomenuo u *Medžme'i* i kaže: „Bilježe ga Ahmed, Bezzar i Taberani u sva tri *Mu'džema*, a prenosioci su prenosioci *Sabiha*“, 1/188; Ibn Ebi Asim na sličan način a *Šejh* Albani, rahmetullahi alejeh, kaže da je vjerodostojan, 12.

² *Šejh* Albani u *Silsileti-l-Ehadisi-s-Sabiha*, 4/412-416. i kaže: „Hadis je zbog mnoštva puteva kojima se prenosi u najmanju ruku dobar.“

³ Ahmed, *Fedailu-s-Sababe*, 881.

⁴ Vidjeti: El-Kurtubi, *El-Džami' u li Ahkami-l-Kur'an*, 16/144.

⁵ Vidjeti: Ibnu-l-Dževzi, *Zemmu-l-Heva*, 26.

⁶ Vidjeti: Ibnu-l-Dževzi, *Zemmu-l-Heva*, 29.

⁷ Vidjeti: Ibnu-l-Kajjim, *Revdatu-l-Muhibbin*, 479.

Allaha. A Allahova srdžba je bolest za koju nema lijeka, osim u Allahovom zadovoljstvu. I Allahovo zadovoljstvo je lijek uz kojeg ne šteti nikakva bolest. Onaj koji želi da njegov Gospodar njime bude zadovoljan, neka ne sluša svoju dušu, jer ko bude slušao svoju dušu, taj neće udovoljiti svome Gospodaru: kada god mu nešto iz vjere bude teško, on će to ostaviti pa skoro da ništa od vjere i neće imati pri sebi."¹

Eš-Ša'bi, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Strasti su nazvane *hevom* jer one svoga sahibiju bacaju u Vatru."²

Ebu Derda'a, radijallahu anh, rekao je: "Kome briga budu prohtjevi stomaka i spolnog organa, njegova vaga na Sudnjem danu biće manjkava."³

Ata'a, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Čije strasti nadvladaju njegov razum i ko izgubi strpljenje, takav će na Sudnjem danu biti razotkriven."⁴

Razlozi slijeđenja strasti

Mnogo je razloga zašto ljudi slijede svoje strasti i okreću se od istine i Pravog puta. Neki od tih razloga su i sljedeći:

1- Nenavikavanje na sputavanje strasti i prohtjeva od malena

Dijete od malena uživa veliku ljubav od strane roditelja. Ništa ne poželi, a da mu to oni ne ispune, negledajući je li to što traži dozvoljeno ili ne. Kada prespava sabah-namaz, roditelji kažu: "Neka se odmori, naklanjat će!" Kada traži nekakvu igračku, oni mu je kupuju neobraćajući pažnju na muziku koja se nalazi u toj igrački, ili na izgled same igračke. Tako dijete odrasta u svojim strastima i prohtjevima. Ništa ne poželi, a da to i ne postigne. Kada postane punoljetno, ono nastavlja život u svojim strastima, ne odzivajući se svojim vjerskim obavezama.

Zbog toga nam Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređuje da podstičemo svoju djecu na namaz već od sedme godine, a da ih i natjeramo u njihovoj desetoj godini. U praksi ashaba nalazimo da su podsticali svoju dječicu na post, pa, kada bi zbog posta ogladnili i plakali, davali bi im igračke da se zabave njima i zaborave na post do iftara.

¹ Vidjeti: Ibnu Ebi Šejbe, *Musannef*, 35168.

² Darimi, 395.

³ Vidjeti: Ibnu-l-Mubarek, *Ez-Zuhd*, 612.

⁴ Vidjeti: Ibnu-l-Dževzi, *Zemmu-l-Heva*, 27.

2- Sjedenje i druženje sa sljedbenicima strasti

Onaj koji bude sjedio sa sljedbenicima strasti i dugo se s njima družio, na njega takvo društvo mora ostaviti uticaj, naročito ako je slaba ličnost, ličnost koja nema svoga stava i mišljenja, osoba koja nema znanja, koja je podložna drugim mišljenjima, lahko povodljiva za drugima.

Naši ispravni prethodnici strogo su zabranjivali sjedenje sa sljedbenicima novotarija i strasti.

- Ibnu 'Abbas, radijallahu 'anhuma, je rekao: "Ne sjedi sa sljedbenicima strasti, jer sjedenje sa njima umrtvljuje srce."¹
- Ibrahim en-Neha'i, rahmetullahi 'alejh, je rekao: "Ne sjedite sa sljedbenicima strasti, jer, doista, sjedenje s njima doprinosi odlasku svjetlosti imana iz srca, ljepote sa lica i dovodi do pojave mržnje u srcima vjernika."²
- Ebu Kilabe, rahmetullahi 'alejh, je rekao: "Ne sjedite sa sljedbenicima strasti i ne raspravljajte se s njima. Uistinu, ja vam ne garantujem da vas oni neće odvesti u svoje zablude ili će vam pomutiti ono što ste dosada poznavali."³
- Mus'ab b. Sa'd, rahmetullahi 'alejh, je rekao: "Ne sjedi sa onim koji je iskušan strastima. Doista te neće mimoići jedna od dvije stvari: ili će te zavesti pa ćeš ga slijediti ili će se fizički obračunati sa tobom prije nego se razidete."³
- Ebul-Dževza, rahmetullahi 'alejh, je rekao: "Da mi komšije budu majmuni i svinje draže mi je nego da mi komšija bude sljedbenik strasti!" Također kaže: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, da moju kuću napune majmuni i svinje, meni je draže nego da mi u susjedstvu bude neko od sljedbenika strasti."⁴
- Abdullah b. El-Busri, rahmetullahi 'alejh, je rekao: "Nije sunnet kod nas da sljedbenicima strasti uzvraćamo na svaki njihov govor, već je sunnet kod nas da sa njima niko ne progovara."⁵
- Ejjub es-Sihtijani, rahmetullahi 'alejh, je rekao: "Ne mogu im teže po njih odgovoriti, kao što to mogu učiniti svojom šutnjom."⁶

¹ Vidjeti: Ibnu Betta el-Ukberi, *Ibana*, 367.

² Vidjeti: Ibnu Betta el-Ukberi, *Ibana*, 371.

³ Vidjeti: Ibnu Betta el-Ukberi, *Ibana*, 385.

⁴ Vidjeti: Ibnu Betta el-Ukberi, *Ibana*, 466, 467.

⁵ Vidjeti: Ibnu Betta el-Ukberi, *Ibana*, 478.

⁶ Vidjeti: Ibnu Betta el-Ukberi, *Ibana*, 479.

Ukratko, u knjigama i govorima islamskih učenjaka nalazimo znakove, pokazatelje i osobine sljedbenika strasti:

- 1- Zasnivanje prijateljstva i neprijateljstva, ljubavi i mržnje na onome na čemu to Allah, subhanehu ve te'ala, nije zasnovao i uspostavio, niti je to učinio Njegov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem.
- 2- Žestoko suprostavljanje neistomišljeniku, ismijavanje, korenje i grdnja koji prelaze svaku granicu.
- 3- Raspravljanje bez granica.
- 4- Riječi neistomišljenika razumijevaju kako oni hoće i kako odgovara njihovim strastima.
- 5- Stalna kontradiktornost, iz dana u dan.
- 6- Istraživanje grešaka, ispitivanje, provjeravanje sa ciljem saznavanja grešaka učenih ljudi kako bi se isti odbacili i oni, sljedbenici strasti, izdigli iznad njih.
- 7- U svojim govorima malo koriste jasne dokaze, dokazuju svoje stavove, a dokaz uopće ne govori o tome, dokazuju riječima učenjaka čije riječi –šta je htio njima reći- opet oni sami razumijevaju.
- 8- Ne prihvataju ničiji savjet.
- 9- Veliko učestalo cijepanje i podvajanje.
- 10- Zapostavljanje samoobračuna.¹

3- Nepoznavanje Uzvišenog Allaha kako treba i nemarenje za Drugi svijet

Onaj koji ne poznaje Allaha istinski, kako treba, svejedno mu je kada griješi prema Allahu, kada Ga srđi, kada se suprotstavlja Njegovim naredbama; u njegovom srcu nema nikakvog poštovanja prema Uzvišenom Allahu. Allah je rekao:

﴿ وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ، وَالْأَرْضُ جَمِيعًا بَقَضَتُهُ، يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ، وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴾

"Oni ne veličaju Allaha onako kako Ga treba veličati; a čitava zemlja će na Sudnjem danu u šaci Njegovoj biti, a nebesa će Svojom desnicom smotati. Hvaljen neka je On i vrlo visoko iznad onih koje Njemu smatraju ravnim!"²

¹ Predavanje: *I ne sljedi strasti*, šejh Abdullah Vekil es-Šejh.

² Prijevod značenja Ez-Zumer, 67.

4- *Žudnja za dunjalukom i priklanjanje njemu, nastojanje da se postigne sve za čim se žudi, sve što se voli i priželjkuje*

Onaj koji bude volio dunjaluk i vezat će se za njega, a onaj koji se veže za dunjaluk i smiruje se njime, taj zaboravlja na ahiret. Onaj koji se ne pri-seća ahireta i stojanja pred Uzvišenim Allahom zbog obračuna, takvog ništa neće odvratiti od njegovih namjera na dunjaluku, svejedno će mu biti kako da dođe do onoga za čim žudi. Uzvišeni Allah poručuje:

﴿إِنَّ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا وَرَضُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاطْمَأَنَّنُوا بِهَا وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ آيَاتِنَا غَافِلُونَ ﴿٧﴾ أُولَٰئِكَ مَا لَهُمْ أَلْهَاءٌ النَّارُ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨﴾﴾

"Onima koji ne očekuju da će pred Nas stati i koji su zadovoljni životom na ovom svijetu, koji su u njemu smireni, i onima koji su prema dokazima našim ravnodušni – prebivalište njihovo biće džehennem, zbog onoga što su radili."¹

5- *Nepoznavanje pogubnih posljedica slijeđenja strasti*

Duša kada se upozna s onim što je čeka od kazne za loša djela, očekivati je da se poboji i ostavi loša djela.

Posljedice slijeđenja strasti

Slijeđenje strasti ima pogubne posljedice na dunjaluku i ahiretu, prije ili kasnije. Kada se duša upozna sa njima zasigurno neće više uživati u svojim strastima i zažalit će za trenucima koje je ranije provela u zadovoljavanju svojih prohtjeva i strasti.

1- *Strasti su razlog stradanja na Ahiretu*

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿فَأَمَّا مَنْ ظَنَّى ﴿٣١﴾ وَءَاثَرَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ﴿٣٢﴾ فَإِنَّ الْجَحِيمَ هِيَ الْمَأْوَى ﴿٣٣﴾ وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَهَمَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَى ﴿٤٠﴾ فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَى ﴿٤١﴾﴾

"Što se tiče onoga koji je objestan bio i život na ovom svijetu više volio, Džehennem će prebivalište postati sigurno. A onome koji se stoji-

¹ Prijevod značenja Junus, 7-8.

nja pred Gospodarem svojim bojao i dušu od strasti uzdržao, Džennet će boravište biti sigurno."¹

Također, Uzvišeni Allah je rekao:

﴿ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨﴾ إِنَّهُمْ كَن يُعْتُوا عَنكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا ﴾

"Ne povodi se za strastima onih koji ne znaju, jer te oni nikako ne mogu od Allahove kazne odbraniti."²

Ebu Derda'a, radijallahu anh, rekao je: "Kome briga budu prohtjevi stomaka i spolnog organa, njegova vaga na Sudnjem danu biće manjkava."³

Muhammed b. Ebi-l-Verd, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Uistinu, kod Allaha postoji Dan u kojem se neće spasiti Allahove kazne onaj ko se prepušta svojim strastima."⁴

2- Strasti odvođe s Pravog puta u zabludu

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَىٰ فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ ﴾

"Ne povodi se za strašću da te ne odvede s Allahova puta!"⁵

﴿ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ اتَّبَعَ هَوَاهُ بِغَيْرِ هُدًى مِنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥١﴾ ﴾

"A zar je iko gore zalutao od onoga koji slijedi strast svoju, a ne Allahovu uputu?"⁶

3- Strasti su razlog neuzimanja pouke iz Kur'ana i neokorištavanja od savjeta

Uzvišeni Allah kaže:

﴿ وَهُمْ مَن يَسْتَعِجُ إِلَيْكَ حَتَّىٰ إِذَا خَرَجُوا مِن عِنْدِكَ قَالُوا لِلَّذِينَ أُوتُوا أَلْمَةَ مَاذَا قَالَ مَاؤُنَا أَؤَلَيْكَ الَّذِينَ طَعَّ اللَّهُ عَلَيَّ ﴾

﴿ قُلُوبِهِمْ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ ﴿١٦﴾ ﴾

"Ima onih koji dolaze da te slušaju, a čim se od tebe udalje, pitaju one kojima je dato znanje: 'Šta ono on maloprije reče?' To su oni čija je

¹ Prijevod značenja En-Nazi'at, 37-41.

² Prijevod značenja El-Džasija, 18-19.

³ Vidjeti: Ibnu-l-Mubarek, *Ex-Zuhd*, 612.

⁴ Vidjeti: Ibnu-l-Dževzi, *Sifetu-s-Safve*, 2/395.

⁵ Prijevod značenja Sad, 26.

⁶ Prijevod značenja El-Kasas, 50.

srca Allah zapečatio i koji se za strastima svojim povode."¹

﴿ فَإِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ فَاعْلَمْ أَنَّمَا يَتَّبِعُونَ أَهْوَاءَهُمْ ﴾

"Pa ako ti se ne odazovu, onda znaj da se oni povode jedino za strastima Svojim."²

4- Strasti upropaštavaju srce i postavljaju se između njega i njegova spasa

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Srce se neće spasiti u potpunosti sve dok se ne sačuva pet sljedećih pojava: širka koji uništava tevhid, novotarije koja se suprotstavlja sunnetu, prohtjeva koji se suprotstavljaju naredbama, nemara koji se suprotstavlja zikru i strasti koje se suprotstavljaju potpunom posvećivanju samo Allahu jedinom. Ovih pet pojava prepreka su do Allaha. I svaka ova pojava ima svoje podvrste koje se ne mogu pobrojati. Stoga je velika potreba čovjeka, naprotiv nužda, da moli Uzvišenog Allaha da ga uputi na Pravi put. Uistinu, čovjek ničega nije potrebniji od ovoga, niti mu išta više koristi od ovoga!"³

5- Strasti upropaštavaju čovjeka

Prenosi se od Enesa i Ibnu Abbasa, radijallahu 'anhum, da je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: "Tri su stvari upropaštavajuće: pohlepa kojoj se pokorava, strast koja se slijedi i samozadivljenost."⁴

6- Neprimjetni odlazak imana

Jedan od učenjaka je rekao: "Četiri pojave odvođe u nevjerstvo: srdžba, strasti, žudnja i strah. Od njih sam kod ljudi doživio dvije: čovjeka koji se rasrdio pa je u srdžbi ubio svoju majku i čovjeka koji se zaljubio pa je prihvatio kršćanstvo."⁵

7- Zatvaraju mu se vrata Allahove podrške

Sljedbenik strasti tumara u svome životu jer se okrenuo od izvora upute, Kur'ana i sunneta, usljed čega mu Allahova podrška i biva uskraćena. Uz-

¹ Prijevod značenja Muhammed, 16.

² Prijevod značenja El-Kasas, 50.

³ El-Dževabu-l-Kafi, 58-59.

⁴ Šejh Albani u *Sahihi*, 4/412-416; i kaže: „Hadis je zbog mnoštva puteva kojima se prenosi u najmanju ruku dobar.“

⁵ Vidjeti: Ibnu-l-Dževzi, *Zemmu-l-Heva*, 24.

višeni kaže:

﴿أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ وَأَضَلَّهُ اللَّهُ عَلَىٰ عِلْمِهِ وَنَحَّمَ عَلَىٰ مَمْلُوءٍ قَلْبِهِ ۗ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِ عَنَسَةً فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللَّهِ ۗ﴾

﴿أَفَلَا تَذَكَّرُونَ﴾ (33)

"Reci ti Meni ko će uputiti onoga koji je strast svoju za boga svoga uzeo, onoga koga je Allah, znajući ga, u zabudi ostavio i sluh njegov i srce njegovo zapečatio, a pred oči njegove koprenu stavio? Ko će mu, ako neće Allah, na Pravi put ukazati? Zašto se ne osvijestite?!"¹

8- Strasti su razlog uvođenja novina u vjeri

Hammad b. Ebi Seleme, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Pričao mi je moj šejh od jednog rafidije koji se pokajao da mu je pričao: 'Kada bismo se okupili i neku stvar zaključili lijepom, izmislili bismo hadis o njoj.'"²

9- Strasti su razlog prezira i poniženja od strane drugih ljudi

Učenjaci arapskog jezika za poniženje upotrebljavaju izraz *hevan*, pa kažu da je ovaj izraz ukrao harf nun od strasti za koje se kaže *heva*. Pa stoga ko se prepusti svojim strastima, taj će doživjeti poniženje.

Prethodio je govor Ebu Bekra el-Verraka, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Kada nadvladaju strasti srce pocrni; a kada srce pocrni, prsa postanu tijesna; a kada prsa postanu tijesna, dolazi do lošeg ponašanja; a kada dođe do lošeg ponašanja stvorenja takvog koji se loše ponaša preziru; a kada ga oni počnu prezirati i on će njih prezirati."³

Vrijednosti borbe sa strastima

Allah, subhanehu ve te'ala, nakon što nam je zabranio slijeđenje strasti zbog njihovih pogubnih posljedica, naredio nam je da im se suprostavimo. U suprostavljanju strastima velike su vrijednosti:

1- Na osnovu prethodnog, ko se bude borio sa svojim strastima, taj će, uz Allahovu pomoć, ostati na Pravom putu, sačuvat će svoju vjeru, uživat će Allahovu podršku, biće sačuvan novina u vjeri, okoristit će se Allahovom knjigom i uzimati pouke iz nje, srce će mu biti čisto, sačuvat će se poniženja ljudi i sačuvat će se stradanja na Sudnjem danu.

¹ Prijevod značenja El-Džasija, 23.

² Vidjeti: Hatib el-Bagdadi, *El-Džami'u li Ablaki-r-Ravi*, 1/137.

³ Vidjeti: Ibnu-l-Dževzi, *Zemmu-l-Heva*, 29.

2- Suprostavljanje strastima kod čovjeka jača njegovo tijelo, srce i jezik, čini ga postojanim i ustrajnim, čini ga razumnim. Alija b. Sehl, rahmetullahi alejh, je rekao: "Razum i strast se sukobljavaju. Uz razum je uspjeh, dok je uz strast poniženje. Duša stoji između njih, pa, onome ko pobijedi, duša mu se i prikloni."

3- Ljudi s najljepšim moralom, ljudskošću, jesu upravo oni koji se suprostavljaju svojim strastima. Muavija, radijallahu anh, je rekao: "Ljudskost je u ostavljanju prohtjeva i u nepokornosti strastima."

4- Suprostavljanje strastima dovodi čovjeka do tog stepena da postaje od onih čija se dova prima kako kaže istaknuti učenjak Ibnul-Kajjim, rahmetullahi alejh, a najbolji primjer za to nam je Jusuf, alejhi-s-selam, i također slučaj sedmorice koji će biti u hladu Arša na Sudnjem danu kada ne bude drugog hlada.

Načini borbe sa strastima i liječenje od ove opake bolesti

Nakon što smo se upoznali sa pogubnošću slijeđenja strasti, pokazateljima i vidovima slijeđenja strasti, vrijednostima i blagodatima suprostavljanja strastima, preostaje nam da ukažemo na načine borbe sa strastima i lijekove kojima se čuvamo od strasti.

1- Veličanje Allaha, subhanehu ve te'ala, u svakom vremenu i situaciji, svjesnost da nas Uzvišeni Allah vidi ma gdje se nalazili. On vidi i zna ono što na javu iznosimo, a i ono što u svojim prsima krijemo.

2- Ispunjavanje srca sa onim što je suprotno strastima, tj. ljubavi prema Uzvišenom Allahu.

3- Učenje dove Allahu, subhanehu ve te'ala, i traženje pomoći od Njega Uzvišenog da nas sačuva slijeđenja strasti i da nas uputi na istinu. Jedna od tih dova jeste i dova Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koja je došla u hadisu Kutbe b. Malika, radijallahu anh: "*Gospodaru moj, ja Ti se utječem od lošeg ponašanja, loših djela i strasti!*"¹

Ibrahim et-Tejmi, rahimehullahu te'ala, učio bi u dovi: "Gospodaru moj, sačuvaj me Svojom knjigom i sunnetom Svoga vjerovjesnika, Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, od razilaženja sa istinom; i sačuvaj me od slijeđenja strasti mimo Tvoje upute; i sačuvaj me puteva zablude, nejasnih i sumnjivih stvari, i rasprava."²

¹ Tirmizi, 3591. Šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim.

² Vidjeti: Ebu Nu'ajm, *Hiljetu-l-Evlja*, 4/212.

Omer b. Abdil-Aziz, rahimehullahu te'ala, jedne prilike je rekao Halidu b. Safvanu: "Posavjetuj me, ali budi kratak i jasan!" Halid je rekao: "Vođo pravovjernih, doista su mnogi ljudi obmanuti Allahovim skrivanjem, iskušani su hvalama! Zato, ne dozvoli da neznanje drugih ljudi o tebi prevlada tvoje znanje o sebi! Allaha molimo da nas sačuva da se ne obmanemo Allahovim skrivanjem naših grijeha, da se ne radujemo hvalama ljudi, da se ne okrećemo od Allahovih naredbi niti da budemo manjkavi u njihovom izvršavanju, i molimo Ga da nas sačuva priklanjanja našim strastima." Zaplakao je Omer i rekao: "Allah mene i tebe sačuvao od slijeđenja strasti!"¹

4- Sjedenje i druženje s učenim ljudima, umjesto sjedenja i druženja sa sljedbenicima strasti.

5- Spoznaja pogubnosti strasti, njihovih prezrenosti i svih posljedica njihova slijeđenja.

6- Svjesnost da svaka stvar ima svoj početak i kraj, pa čiji početak bude slijeđenje strasti, neka zna da je poniženje i prezrenost njegov završetak.

7- Ostavljanje sljedbenika strasti, njihovih mišljenja, njihovih knjiga, njihovih predavanja, sijela i skupova, svega što potiče od njih.

8- Ispunjavanje slobodnog vremena dobrovoljnim ibadetima, od dobrovoljnih namaza, učenja Kur'ana, sticanja šerijatskog znanja, zikra i sl. kako bi se zatvorila vrata šejtanu i njegovom navođenju na strasti.

9- Svjesnost vrijednosti suprostavljanja strastima.

Strasti se nalaze pri svakom čovjeku. Sveijedan čovjek više ili manje prepušta se svojim strastima, izuzev iskrenih i razboritih vjernika, oni se ne prepuštaju strastima već se bore s njima. Nisu nikada sigurni od strasti. Zato je jedan od islamskih mudraca rekao: "Čovjek iako je inteligentan i iskusan, mora da se savjetuje sa drugima kako bi svoje mišljenje očistio od strasti!"²

Uzvišenog Allaha molimo da nas sačuva ove opake uništavajuće bolesti, da nas pomogne u suprotstavljanju i borbi s našim strastima, da nas podrži na imanu i Pravom putu, sačuva stradanja na dunjaluku i ahiretu!

﴿ هَذَا بَيَانٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴾ (178)

"Ovo je pojašnjenje svim ljudima, a uputa i oporuka samo bogobojaznima!"³

¹ Vidjeti: Ebu Nu'ajm, *Hišetu-l-Evlja*, 8/18.

² Vidjeti: Ibnu Abdi-l-Berr, *Behdžetu-l-Medžalis*, 171.

³ Prijevod značenja Ali Imran, 138.

EL-GAFLET - NEMARNOST

Značenje gafleta

Jezičko značenje

Riječ gafletun infinitiv je glagola *gafele-jagfulu* i ima značenje ostavljanja nečega nesvjesno, iz zaborava, a ponekada i svjesno.

Terminološko značenje

Pod gafletom se podrazumijeva gubljenje osjećaja prema onome što zaslužuje da mu se posveti pažnja, zaborav na ono što zaslužuje da se zna za njega, kratko rečeno nemarnost prema bitnim stvarima.

Šerijatski stav o gafletu

1- Uzvišeni Allah prezire nemarnost, upozorava na nemarne i upozorava nas da ne budemo nemarni. Čak, upozorava i Svoga vjerovjesnika, Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, da ne bude od nemarnih, pa kaže:

﴿ وَأَذْكُرْكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخِيفَةً وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ وَلَا تَكُنْ مِنَ الْغَافِلِينَ ﴿١٣٥﴾ ﴾

"I spominji svoga Gospodara ujutro i navečer u sebi, ponizno i sa strahopoštovanjem i ne podižući jako glas, i ne budi od nemarnih."¹

2- Zabranjuje nam Uzvišeni da se družimo sa nemarnima, pa kaže:

﴿ وَأَصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ. وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَا تُطِعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَن ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ وَكَانَ أَمْرُهُ فُرُطًا ﴿١٣٨﴾ ﴾

"Budi čvrsto uz one koji se Gospodaru svome mole ujutro i navečer u želji da lice Njegovo zasluže, i ne skidaj očiju svojih sa njih iz želje za sjajem u životu na ovome svijetu, i ne slušaj onoga čije smo srce nemarnim prema Nama ostavili koji strast svoju slijedi i čiji su postupci daleko od razboritosti!"²

3- Uzvišeni Allah kori nemarne, pa kaže za njih:

﴿ يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِّنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ الْآخِرَةِ هُمْ غَافِلُونَ ﴿٧﴾ ﴾

¹ Prijevod značenja El-E'araf, 205.

² Prijevod značenja El-Kehf, 28.

"Oni znaju samo spoljašnju stranu ovoga svijeta, a prema drugom svijetu su nemarni."¹

4- Teško li se onima koji svoj život na dunjaluku provedu u nemaru i na tome skončaju svoj život. Uzvišeni Allah o takvima kaže:

﴿وَأَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْمَصْرَفِ إِذْ فَضِيَ الْأَمْرُ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ وَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٩﴾﴾

"I upozori ih na Dan tuge kada će biti sa polaganjem računa završeno, oni su bili u nemaru i nisu vjerovali."²

Vrste nemarnosti

Postoje dvije vrste nemarnosti:

1- Pohvalna nemarnost, a to je nemarnost prema grijesima i svemu čime Uzvišeni Allah nije zadovoljan.

2- Prezrena nemarnost i to je nemarnost prema Allahu, pokornosti Njemu, nemarnost prema Njegovom spominjanju, nemarnost prema Drugom svijetu i obračunu.

Vrste prezrene nemarnosti

1- Trenutačna nemarnost koja se javlja na trenutke čak i kod dobrih vjernika, međutim, oni se brzo bude iz nje i postaju svjesni.

2- Nemarnost koja se često javlja i ponavlja, a koja se nalazi pri velikim grijeshnicima od muslimana, naročito dok čine grijeha.

3- Potpuna nemarnost kojom žive nevjernici, potpuno su nemarni prema Allahu i Drugom svijetu, poput su životinja: ne znaju zbog čega su stvoreni niti zbog čega žive.

Razlozi koji dovode do nemarnosti

1- *Traganje za rahatlukom i uživanjima na ovome svijetu* kao što to većina ljudi čini zaboravljajući da rahatluk dovodi do umora, propasti, kajanja i žaljenja. Većina ljudi živi da bi jelo i pilo, svoje prohtjeve zasitilo i ispunilo, zaboravljaju na Dan u kojem će se za sva uživanja biti pitano. Taj dan ljudima se približio ali oni bahato, u nemaru se okreću od ove činjenice. U traga-

¹ Prijevod značenja Er-Rum, 7.

² Prijevod značenja Merjem, 39.

nju za dunjalučkim ukrasima, strastima i slastima čovjek zaboravlja na Uzvišenog Allaha, zaboravlja na Ahiret.

Prenosi Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anhu, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Primakao se Sudnji dan, a ljudi povećavaju žudnju za dunjalukom i tako se od Allaha samo udaljavaju!*"¹

2- *Gubljenje osjećaja prema grijehu* kod većine nemarnih navelo ih je na upražnjavanje grijeha, doživljavanja slasti u grijehu i zaborava na Allaha.

3- *Slijedenje strasti* vodi ka nemaru prema Allahu i Drugom svijetu, kako je prethodilo u 28. ajetu sure El-Kehf i kako o tome govori Uzvišeni Allah u suri En-Nazi'at:

﴿وَأَمَّا مَنْ حَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ ۗ (٤٠) فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ (٤١)﴾

"A što se tiče onoga koji se bude bojavao stojanja pred svojim Gospodarem i koji svoju dušu sačuva strasti, pa, doista će njegovo prebivalište biti u Džennetu."²

4- *Rad i traganje za opskrbom*. Vjerniku je naređeno da radi i stiče opskrbu, brine se o svojoj porodici, međutim, taj rad ga ne smije udaljiti od Allaha, učiniti ga nemarnim prema Allahu i Drugom svijetu, taj rad ne smije postati njegova preokupiranost i glavni cilj na dunjaluku.

5- *Prekomjerna igra i zabava* veliki su razlog nemara. Stoga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upozoravao na prekomjerno bavljenje igrama u njegovo vrijeme, pa je rekao kako prenosi Ibnu Abbas, radijallahu anhuma: "*Ko bude stanovao u pustinji, postat će grub! Ko bude slijedio ulov, postat će nemaran! Ko dođe na vrata sultana, bit će iskušan!*"³

Hafiz Ibnu Hadžer, rahimehullahu te'ala, kaže: "Spomenuto se odnosi na konstantno upražnjavanje, bavljenje spomenutim poslom toliko da to čovjeka odvraća od vjerskih koristi i sl."

Kada je ovakav slučaj s lovom, šta tek onda reći za današnje elektronske igrice na računarima, telefonima i sl; zbog kojih se neće osim ukočiti

¹ Hakim, a šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u *Sabihu*, 1510.

² Prijevod značenja En-Nazi'at, 40-41.

³ Ebu Davud, 2859; i šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u *Sabihu Ebu Davuda*, 2859 i brojnim drugim svojim djelima.

prsti, oslabiti vid, usporiti i otupiti razmišljanje i izgubiti se mnogo vremena koje se moglo provesti u činjenju brojnih dobrih djela.

6- *Druženje i provođenje vremena sa nemarnima* jedan je od velikih razloga koji čovjeka čine nemarnim. Poručuje nam Uzvišeni Allah:

﴿ وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنْفُسَهُمْ أُولَٰئِكَ هُمُ الْفَٰسِقُونَ ﴿١٦﴾ ﴾

"I ne budite kao oni koji su Allaha zaboravili, pa je Allah učinio da i oni sami sebe zaborave; to su pravi grešnici."¹

7- *I zasigurno nerazmišljanje o smrti i Drugom svijetu* čovjeka čini zaboravnim i nemarnim prema Allahovoj vjeri. Uzvišeni Allah je rekao:

﴿ أَقْرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ مُّعْرِضُونَ ﴿١٧﴾ ﴾

"Ljudima se približio Čas polaganja njihovih računa, a oni bezbrižni, ne mareći za to se okreću."²

Vidovi nemarnosti

Brojna su djela prema kojima je danas većina ljudi nemarna. Obaveza vjernika je da podsjeti svoga brata vjernika na ova djela kako bi bio što budniji i svjesniji svojih obaveza.

1- Nemarnost prema učenju Allahove vjere

Kako da se čovjek boji Allaha ako Ga nije ni upoznao?! Kako da bude bogobožazan ako ne zna šta je bogobožaznost?! Kako da čini dobra djela, a ostavi se loših kada ih nije ni spoznao?! Kako da strahuje od loše završnice kada nije ni upoznao djela koja vode do loše završnice, niti je upoznao djela kako da se spasi te loše završnice?! Koliko samo čovjeka prođe dobrih djela samo zbog toga što nema šerijatskog znanja?! Nismo ni svjesni koliko samo Uzvišeni Allah za malo djelo nagrađuje?! Zašto nismo svjesni i zašto ne žurimo da činimo takva djela? Zato što ih ne poznajemo.

Upoznaj se sa takvim djelima! Ne uskraćuj sebi ogromnu nagradu!

Ako želiš da budeš u društvu Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, postoje djela kojima se to postiže. Tako, onaj koji se brine o jetimima i udovicama, on će biti u Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, blizini

¹ Prijevod značenja El-Hašr, 19.

² Prijevod značenja El-Enbija, 1.

u Džennetu!

Želiš li da se tvoj ugled na dunjaluku poveća, budi skroman radi Allaha!

Želiš li da se tvoj životni vijek produži i da ti se opskrba uveća, održavaj rodbinske veze!

Želiš li da budeš pod Allahovom zaštitom, klanjaj sabah-namaz u džematu!

Želiš li da meleki, pokorna, bezgriješna bića donose salavate na tebe, traže Allahovu milost za tebe, ti donosi salavate na Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!

Želiš li da ti isti meleki traže oprost za tebe, sjedi u mesdžidu između akšama i jacije, iščekuj namaz nakon obavljenog namaza, svo to vrijeme, dok sjediš, meleki će dovititi za tebe i tražiti kod Allaha oprost za tebe!

Želiš li da budeš udaljen od džehennemske vatre? Brani čast muslimanu na mjestima gdje se ona kalja!

U trgovini sa Allahom nema gubitka, ali treba naučiti trgovati!

2- Nemarnost prema Allahovoj Knjizi, Kur'anu

Danas je vrlo mali broj onih koji znaju učiti Allahovu Knjigu, ne podučavaju se njoj, iz nje ništa ne pamte, a i ne rade mnogo po njoj; iako je ovo jedina knjiga u koju nema sumnje, iako je uspjeh zagarantovan onome ko bude radio po njoj, iako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da će onaj koji bude vješto učio Kur'an biti u društvu meleka pisara, da će hafiz biti na Ahiretu na onom stepenu koliko bude pamtio ajeta, da će Kur'an doći na Sudnji dan i zauzimati se za svoje učače, da će se učač Kur'ana zauzimati za svoje bližnje i još mnogo toga.

3- Nemarnost prema zikru, sjećanju i spominjanju Uzvišenog Allaha

Koliko li je ljudi čije se usne i čija se srca ne sjećaju Allaha, ne pokreću se radi Njegovog spominjanja?! I pored toga što su koristi zikra brojne, nesaagledive! Brojni su ljudi koji osvanu i zanoće, a ne spomenu svoga Gospodara!

Koliko ti vremena uzimaju riječi: "Subhanallahi, vel-hamdu lillah"? Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Riječi 'el-hamdu lillah' ispunjavaju, pune, mizan-vagu, a riječi 'subhanallahi vel-hamdu lillah' ispunjavaju sve što je između nebesa i Zemlje!"¹

¹ Muslim, 223.

Koliko se trebaš potruditi i vremena odvojiti da kažeš: "*El-hamdu lillahi hamden tajjiben mubareken fihi.* / Sva hvala pripada samo Allahu, beskonačna lijepa hvala u kojoj je svaki blagoslov!" Ukoliko ove riječi rob kaže iskreno, tražeći njima samo Allahovo zadovoljstvo, trideset meleka se natječe koji će prvi od njih da zapiše ovu dovu! Subhanallah! Kakva je to i kolika plemenitost?! Uzvišeni Allah zbog nas šalje meleke, da zapišu naša djela i podignu naše riječi!

Koliko se trebaš potruditi i vremena odvojiti da poslije svakog abdesta kažeš: "*Ešbedu en la ilabe illallah ve enne Muhammeden Resulullah!*" Ne treba ti mnogo vremena, niti mnogo truda da uložiš kako bi izgovorio ove riječi, a znaš li šta ti pripada za njih izgovoriš li ih iskreno, tražeći njima samo Allahovo lice? U hadisu je došlo da se onome koji izgovori ove riječi nakon abdesta otvaraju džennetska vrata, svih osam džennetskih vrata, da izabere na koja god hoće da uđe u Džennet.¹

4- Nemarnost prema nijjetu od kojeg zavise sva djela

Mnogi muslimani su nemarni prema nijjetu, usljed kojih im djela ne bivaju uopće primljena ili u onolikoj mjeri uolikoj bi mogla biti primljena. Mnogi od nas čine djela formalno bez da ih poprate nijjetom. A islamski učenjaci kažu da je nijjet trgovina učenih, ono čime učeni ljudi trguju pa obilno zarađuju.

Tako brate muslimanu, prije nego li pođeš da učiniš neko djelo, zastani pa razmisli šta sve tim istim djelom možeš da nanijetiš. Pokušaj se prisjetiti šerijatskih tekstova koji govore o tom djelu koje želiš da učiniš, o njegovoj vrijednosti, pa sve to i nanijeti.

Kada kreneš do džamije da namaz obaviš, tim svojim djelom nanijeti:

1-odazivanje muezzinu na poziv za namaz i razlikovanje od šejtana koji bježi od ezana i ikameta, 2-obavljanje namaza u džematu, 3-razlikovanje od licemjera, 4-odlazak do džamije sa smirenošću, 5-traženje nagrade za svaku stopu, 6-klanjanje u prvom saffu, 7-popunjavanje praznine u saffu, 8-prisustvovanje početnom tekbiru, 9-postizanje Allahove milosti slušanjem imamovog učenja Kur'ana, 10-razlikovanje sa ehlu kitabijama izgovaranjem riječi Amin nakon imamove proučene Fatihe, 11-učenje tedžvida za imamom dok uči Kur'an u namazu, 12-razlikovanje sa šejtanom prilikom odlaska na sedždu jer je on odbio da padne na sedždu kada mu je naređena, 13-upoznavanje stanja svoje braće muslimana i mnogo toga drugog.

¹ Muslim, 234.

Kada uđeš u trgovinu da kupiš hrane za sebe i svoju porodicu, tim svojim djelom nanijeti:

1- opskrbu porodice i spas od grijeha jer je došlo u hadisu: *"Dovoljno je čovjeku grijeha da ustegne hranu od onoga nad kojim ima ovlast, obavezu da ga hrani."*¹

2- da budeš jedan od najboljih vjernika i Allahu najdražih, jer je došlo u hadisu: *"Najbolji od ljudi jesu oni koji su najkorisniji drugim ljudima."*² U drugom predanju je došlo: *"Uzvišenom Allahu su najdraži ljudi oni koji su najkorisniji drugim ljudima."*³ A od svih drugih ljudi najpreči su tvoji bližnji da njima budeš najkorisniji.

3- da hraniš svoju porodicu halal opskrbom i time ih čuvaš od džehennemske vatre, jer je došlo u hadisu: *"Svakom tijelu odbranjenom na haramu, vatra je najpreča!"*⁴ A u drugom predanju: *"Uistinu, neće ući u Džennet tijelo koje je odbranjeno haramom."*⁵

4- da utrošiš najvrijedniji dinar, jer je došlo u hadisu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: *"Potrošiš dinar na Allahovom putu, potrošiš dinar za oslobađanje robova, dadneš dinar kao sadaku siromahu i potrošiš dinar na svoju porodicu. Najveća nagrada je za dinar koji si potrošio na svoju porodicu."* Također, je došlo kod imama Muslima: *"Najvrijedniji dinar koji čovjek utroši jeste dinar koji utroši na svoju porodicu."*⁶

5- postizanje nagrade za udijeljenju sadaku na svoju porodicu, za podignuti zalogaj do usta svoje supruge: *"Uistinu, kada god udijeliš neku milostinju tražeći njome Allahovo zadovoljstvo, ti ćeš biti nagrađen za nju sigurno, pa čak i za ono što podigneš do usta svoje supruge!"*⁷

5- Nemarnost prema prioritetima

Tako se zapostavljaju djela od opće koristi, a čine djela manje ili ograničene koristi na pojedince.

Vjernik musliman mora se truditi da čini dobra djela čija je korist općenita jer se takva djela više vrednuju kod Uzvišenog Allaha.

Ebu Hurejre, radijallahu anh, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu

¹ Muslim, 996.

² Sujuti, *El-Džami' u-s-Sagir*, 9147. Šejh Albani ga je ocijenio dobrim u *Sabibi*, 426.

³ Šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u *Sabibi*, 906.

⁴ Tirmizi, 614. Šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim.

⁵ Šejh Albani ga je ocijenio *sahibom li gajrihi* u *Sabihu-t-Tergiba*, 1728.

⁶ Muslim, 994.

⁷ Buharija, 6373. i Muslim, 1628.

alejhi ve sellem, rekao: "Onaj koji pomaže udovici i siromahu poput je borca na Allahovom putu" -ili je rekao: "poput je klanjača koji ne prekida sa namazom i postaća koji ne prekida sa postom".¹

6- Nemarnost prema govoru

O ovom vidu nemarnosti moglo bi se pričati i pisati danima. Koliko li samo ne vodimo računa o svome jeziku, iako su došli brojni šerijatski tekstovi koji nam jasno podcrtavaju da ćemo biti pitani za svoje riječi; iako su nam posljedice i bolesti jezika isuviše poznate?!

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, lijepo nas savjetuje pa kaže: „Ne govori ono za što ćeš se sutra kajati!“² tj. pravdati se i tražiti halala. U ovom hadisu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, savjetuje nas na čuvanje jezika, jer od jezika ovisi naš dunjaluk i ahiret. Onda kada čovjek sačuva svoj jezik, tada će sačuvati i ostale svoje organe; dočim, kada ga pusti i o njemu briga ne vodi, bit će upropašten i na dunjaluku i na ahiretu.

Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: „A zar će ljude u Vatru na njihova lica bacati išta drugo osim ono što su posijali svojim jezicima?“³

Nismo svjesni opasnosti jezika! Najviše problema koji snalaze muslimane dolazi upravo zbog i od njihovih jezika! Bolesti i pogubne posljedice jezika su brojne! Još brojnija su predavanja, savjeti, vazovi i upozorenja na njih, međutim, većina muslimana nije u stanju da se sačuva tih posljedica! Zašto?! Zato što su navikli da ne vode brigu o svome jeziku, da ga ne kontrolišu i nadziru! A da se prihvate ovih riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, mirni bi bili i oni a i drugi od njih!

Ne govori ništa za što ćeš se poslije morati kajati, tražiti izvinjenje i oprost! Ostavi se svake riječi zbog koje se kasnije moraš izvinjavati i pravdati! Znaj, brate muslimanu, kada pustiš riječ, postaješ njen zatočenik; dočim, prije nego li je izrekneš, ti si njen vlasnik! A šta znaš, brate, možda se tvoje izvinjenje ne prihvati! Možda ti se ne halalil! Zato, brate muslimanu, nastoj da postupiš po ovom savjetu voljenog Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, pa ćeš živjeti u istinskom rahatluku!

Prisjeti se samo koliko je jedna riječ pokidala rodbinskih veza, posijala neprijateljstva, rastavila bračnih drugova?! To su bile sve njene posljedice na dunjaluku, a možeš misliti kakve su njene posljedice na ahiretu?! Prihvati se

¹ Buharija, 6007; Muslim, 2982.

² Ibnu Madže, 3381. Šejh Albani ga je ocijenio dobrim.

³ Tirmizi, 2616; Ibnu Madže, 3973. Šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim.

brate muslimanu ovog savjeta Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jer je, uistinu, u njemu spas!

Posljedice nemarnosti

1- Zasluzivanje kazne na dunjaluku

Uzvišeni Allah kaže za faraona i njegov narod:

﴿ فَأَنقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَغْرَقْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ بِآيَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ ﴾

"I Mi ih kaznismo i u moru ih potopismo, jer su znamenja Naša poricali i prema njima nemarni bili."¹

2- Okretanje od razmišljanja o Allahovim ajetima, znamenjima, njihovom razumijevanju i uzimanju pouka iz njih, okorištavanju od njih

Uzvišeni Allah kaže:

﴿ سَأَصْرِفُ عَنْ آيَاتِيَ الَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَإِن يَرَوْا كُلَّ آيَةٍ لَا يُؤْمِنُوا بِهَا وَإِن يَرَوْا سَبِيلَ الرُّشْدِ لَا يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا وَإِن يَرَوْا سَبِيلَ الْغَيِّ يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ ﴾

"Odvrtiću od znamenja (ajeta) Mojih one koji se budu bez ikakva osnova na Zemlji oholili. I kakav god dokaz oni vide, u njega neće vjerovati; ako vide pravi put, neće ga kao put prihvatiti, a ako vide stranputicu, kao put će je prihvatiti. To je zato što su Naše ajete poricali i prema njima nemarni bili."²

3- Neprimanje dove

Prenosi Ebu Hurejre, radijallahu anh, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dovite Allahu sa ubjeđenjem da će vam se odati i znajte da se Allah neće odati dovi proučenoj iz nemarnog srca."³

4- Prepuštanje šejtanu, loša završnica, kajanje i tugovanje i ulazak u Vatru

Uzvišeni Allah je rekao:

¹ Prijevod značenja El-E'araf, 136.

² Prijevod značenja El-E'araf, 146.

³ Tirmizi, 3479; a šejh Albani ga je ocijenio dobrim u *Sabihu-l-Džami'a*, 245.

﴿إِنَّ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا وَرَضُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاطْمَأَنَّنُوا بِهَا وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ مَا بَيْنَنَا غَفِلُونَ ﴿٧﴾ أُولَٰئِكَ مَا لَهُمْ مِنَ النَّارِ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨﴾﴾

"Onima koji ne očekuju da će pred Nas stati i koji su zadovoljni životom na ovome svijetu, koji su na njemu smireni, i onima koji su prema Našim dokazima nemarni; prebivalište njihovo biće Džehennem, zbog onoga što su radili."¹

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, govori o nemarnima prema Allahu, subhanehu ve te'ala, onima koji su spoznali Allaha i Allahovu vjeru, a zatim se okrenuli od Allaha i pokornosti. Kaže prelijepe riječi koje su u isto vrijeme prestravljujuće.

Kaže: "Ko okusi nešto od toga (ljubavi prema Allahu, pokornosti i sl.) i spozna put koji vodi do Allaha, a zatim ga ostavi i okrene se ka svojim željama, svome rahatluku, svojim strastima i svojim uživanjima, zapast će u opasne posljedice, srce će dovesti u tijesne zatvore, u svome životu biće kažnjavan kao što se niko od stvorenja ne kažnjava. Njegov život ispunit će se nemoći, brigama i tugovanjem; smrt će mu ukazivati na nesreću i propast, a Dan povratka na žaljenje i kajanje. Snage njegove nema više. Dušu je preplavio brigama i tugama; tako da niti uživa kao što uživaju oni koji ne znaju za Allaha niti je u rahatluku onih koji su Ga spoznali. Pomoć će tražiti, ali mu se neće pomoći! Žalit će se, ali mu žaljenje neće biti primljeno! Njegove radosti i sreća su otišli, a došli su bolovi, tugovanja i propast. Društvenost i ljubaznost zamijenila je usamljenost; njegov ponos zamijenilo je poniženje; bogatstvo mu je zamijenjeno siromaštvom, a smirenost i stalozhenost zamijenjeni su potrganošću i nemirima. Društvo ga je odbacilo pa ne uživa njihovu blizinu, nakon drugovanja sa njima postao je poput osušenog (zapuštenog) zametka. Sve zbog toga što je spoznao put koji vodi do Allaha, a zatim ga je ostavio. Okrenuo se od njega pa se spotaknuo, pao na svoje lice. Vid je imao, pa je oslijepio. Spoznao je, pa je zanegirao. Pristupio je, a zatim se udaljio. Pozvan je, ali se nije odazvao. Otvorena su mu vrata, ali im je okrenuo leđa. Ostavio je put do svoga Gospodara i u potpunosti se okrenuo svojim strastima. Ako i ostvari nekakav uspijeh, uživa u nekakvom svom rahatluku i svojim poslovima, njegovo srce je vezano, ne može se pustiti prostranstvima tevhida, poljima prijateljstva, vrtovima ljubavi i trenutcima bliskosti. Zbog svog okretanja od istinskog Boga spustio se na najniže stepene i ubrojao se u propale. Svakog trenutka nad njegovim srcem pojavljuje se vatreni zastor ko-

¹ Prijevod značenja Junus, 7-8.

ji je –zbog njegovog okretanja od svoga Gospodara- pregrada između njega i njegovih želja. On je kabur koji hoda zemljom. Duša mu je u divljem tijelu, a srce mu je na lomači njegova života. Nada se smrti i priželjkuje je i nije mu ni bitno u čemu se nalazi. I kada mu smrt dođe u takvom stanju –Allahu se utječemo od takvog stanja- ne pitaj kakva se nesnosna patnja spušta na njega zbog pregrade koja se postavila između njega i njegovog istinskog Gospodara. Izgorio je vatrom udaljenosti od Allahove blizine i okretanja od Njega. Između njega i njegove sreće, njegovih želja, postavljena je pregrada."¹

Kako liječiti gaflet-nemarnost

1- Zikrom, kako je i rekao Uzvišeni Allah:

﴿وَأذْكُرِّيكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخِيفَةً وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ وَلَا تَكُنْ مِنَ الْغَافِلِينَ ﴿٢٠﴾﴾

"I spominji Gospodara svoga ujutro i navečer u sebi, ponizno i sa strahopoštovanjem i ne podižući jako glas, i ne budi od nemarnih!"²
Onoliko koliko čovjek bude daleko od zikra, toliko će biti daleko i od Uzvišenog Allaha! I onoliko koliko pristupi zikru, toliko će i biti svjestan Svevišnjeg Allaha!

2- Dovom kojom ćemo se obraćati Uzvišenom Allahu da otkloni od nas nemar. U tu svrhu najbolje je učiti vjerodostojno zabilježene dove od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, od kojih je i dova: "*Allahumme inni e'uzu bike mine-l'adžži, ve-l-keseli, ve-l-bubli, ve-l-heremi, ve-l-kasveti, ve-l-gasleti, ve-l-zilleti, ve-l-meskeneti; ve e'uzu bike mine-l-fakri, ve-l-kufri, ve-š-širki, ve-n-nifaki, ve-s-sum'ati, ve-r-rijai.*" Tj. "Allahu moj, ja Ti se utječem od slabosti, i lijenosti, i škrtosti, i oronulosti, i grubog srca, i nemara, i poniženja, i bijede; i utječem Ti se od siromaštva, i nevjerstva, i mnogoboštva, i licemjerstva, i želje za čuvenjem, i pretvaranjem!"³

3- Noćnim-namazom. Abdullah b. Amr b. El-As, radijallahu anhum, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Ko klanja sa deset ajeta neće biti upisan u nemarne, a ko klanja sa stotinu ajeta, biće upisan u pokorne i ustrajne.*"⁴

4- Posjećivanjem mezarja, razmišljanjem o smrti, Džennetu i Džehennemu.

¹ *Tariku-l-Hidžretejn ve Babu-s-Se'adetejn*, 171-172.

² Prijevod značenja El-E'araf, 205.

³ Ibnu Hibban, 1023; Hakim, 1944. Šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u *Sabihu-l-Džami'a*, 1285.

⁴ Ebu Davud, 1398; a šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u *Sabihu-l-Džami'a*, 6439.

Sjećanje na smrt srce drži budnim, milostivim, daleko od svake gruboće, svakog nemara. Stoga brate muslimanu, odvoji za svoju dušu nekoliko trenutaka u kojima ćeš razmišljati o smrti, posjećuj mezarja i uzimaj pouku iz njih, odlazi na dženaze drugim muslimanima, nadati se, ako Allah da, da ti se srce probudi iz nemara.

Se'id b. Džubejr, rahimehullahu te'ala, -jedan od velikih učenjaka i pobožnjaka iz generacije tabi'ina- rekao je: "Kada bi spomen na smrt nestala iz moga srca, pobjao bih se da bih se iskvario!"¹

Safvan b. Sulejm, rahimehullahu te'ala, odlazio bi u Beki'u. Na svom putu do Beki'e prolazio bi pored Muhammeda b. Saliha, pa je jednog dana prošao pored njega, a Muhammed je rekao u sebi: 'Sada ću da vidim šta to on radi?' Safvan je došao kod jednog od mnogobrojnih kaburova u Beki'i i stao plakati. 'Toliko je plakao', kaže Muhammed, 'da sam se sažalio na njega. Mislio sam da je tu ukopan neko od njegovih bližnjih, pa on dolazi na njegov kabur, prisjeća ga se i plače za njim. Drugi put je prošao pored mene pa sam ga ponovo pratio, a on je postupio kao i prošlog puta. O tome sam obavijestio Muhammeda b. El-Munkedira, rahimehullahu te'ala, pa mi je rekao: -Svi su oni njegova porodica i njegovi prijatelji! To je insan koji, kada god osjeti gruboću u svome srcu, svoje srce oživi i čini ga budnim sjećanjem na mrtvel-'"²

Uzvišenog Allaha molim da nas učini od Njegovih iskrenih, istinskih vjernika, koji će se odazivati Njegovoj riječi i riječi Njegovog Vjerovjesnika, Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, nastojati prvi biti u činjenju onoga što nam je naređeno i najudaljeniji od onoga što nam je u našoj lijepoj vjeri islamu zabranjeno!

﴿ هَذَا بَيَانٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴾ (174)

"Ovo je pojašnjenje svim ljudima, a uputa i oporuka samo bogobojaznima!"³

¹ Vidjeti: *Nuzbetu-l-Fudala*, 506.

² Vidjeti: *Nuzbetu-l-Fudala*, 610.

³ Prijevod značenja Ali Imran, 138.

EL-KIBUR – OHOLOST

Uvod

Oholost je jedna od najopasnijih bolesti za vjernika. O njenoj opasnosti najbolje govori činjenica da u Džennet neće ući onaj koji u svome srcu bude imao i trunku oholosti. Oholost je pregrada za ulazak u Džennet, jer je i pregrada za ostvarenje svake pozitivne osobine, svakog vida plemenitog morala koje objedinjuju riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: *"Niko od vas neće biti pravi vjernik sve dok ne bude želio svome bratu ono što voli i sebi!"*¹ Stoga, onaj koji se oholi i ne voli drugima što voli i priželjkuje sebi. Naprotiv, on nastoji da bude iznad svih, da bude najbolji od svih, pa kako da to priželjkuje i drugima.

Želja za uzdizanjem nad drugima i isticanjem od njih povlači za sobom činjenje brojnih loših djela, odlikovanje prezrenim osobinama, što se sve dovodezuje jedno na drugo, otvara vrata zla jedna za drugim, a zatvara svaka vrata dobra! Pa, kako da uđe u Džennet oholnik?!

Ovom prezrenom osobinom vrlo lahko možemo uništiti svoj dunjaluk i ahiret! Zato upoznajmo se dobro sa njom. Upoznajmo se sa značenjem oholosti, vidovima i načinima izdizanja iznad drugih! Pročitajmo nešto o narodima koji su bili prije nas, a oholili su se svojom snagom, moći, imetkom, zanjem: šta je na kraju bilo s njima? Neizostavno poučimo se posljedicama oholosti i stavimo ih sebi pred oči kako bi nam bile podsticaj da se nikada ne približimo ovoj osobini! Ako, pak primjetimo kod sebe ovu bolest, požurimo da potražimo lijek za nju. O svemu tome, kroz Allahovu knjigu, sunnet Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i govor naših prethodnika, pročitajmo na ovome mjestu.

Značenje kibura

Jezičko značenje

Kaže Ibnu Faris: "El-kibru ima značenje riječi el-'azametu, tj. veličine, pa se kaže: 'Veresuu-l-medžde kabiren a kabir' što znači: Naslijedili su ugled, položaj i ponos tako što ga je naslijedio veliki od velikog, velikodostojnik od velikodostojnika."²

¹ Buharija, 13; Muslim, 44.

² *Mu'džemu Mekajisi-l-Luga*, 5/154.

Terminološko značenje

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pojasnio je značenje kibura. Tako u hadisu Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anh, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: *"U Džennet neće ući onaj u čijem srcu bude i trunka kibura."* Neki čovjek je upitao: "Uistinu, čovjek voli da njegova odjeća i njegova obuća budu lijepi!" Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je odgovorio: *"Doista je Allah Lijepi i voli lijepo! Kibur je odbijanje istine i omalovažavanje ljudi."*¹

Vidimo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kibur definisao dvojako:

Prvo: Odbijanje istine – tj. poricanje istine uz istovremeno omalovažavanje, uzdizanje od njenog prihvatanja.

Danas imamo većinu ljudi koji kada im istinu u koju nema nimalo sumnje ponudi neko ko nije na njihovom stepenu ili u njihovim godinama, tu istinu poriču, odbacuju, onoga ko im je tu istinu ponudio omalovažavaju, iz inata mu se suprotstavljaju; a možda je istina u njihovoj koristi, ali nije došla od pravih ljudi.

Zašto ovako postupaju? Zato što, ukoliko bi prihvatili istinu od nekoga ko je po ugledu i položaju ispod njih, tada bi taj drugi postao kod ljudi ugledniji od njih, postigao bi položaj koji oni priželjkuju za sebe.

A da ovaj oholnik i inadžija malo bolje razmisli, uvidio bi da se njegov ugled i položaj izgrađuju upravo u prihvatanju i slijeđenju istine, a ne na ustrajavanju na lažima.

Omer b. El-Hattab, radijallahu anh, napisao je Ebu Musa'u el-Eš'ariju, radijallahu anh: "Nemoj da ti bude prepreka u sudstvu da se vratiš istini ukoliko si jučer presudio po jednom, a danas si uvidio da je ispravno drugo, jer je istina oduvijek i tvoje vraćanje istini bolje je od tvoga ustrajavanja na laži."²

Abdurrahman b. Mehdi je pripovijedao: "Bili smo na dženazi na kojoj je prisustvovao i Ubejdullah b. El-Hasan, a bio je kadija. Upitao sam ga jedno pitanje u čijem je odgovoru pogriješio, pa sam mu rekao: 'Allah ti popravio stanje! Zar nije odgovor na to pitanje takav i takav ...' Oborio je glavu i jedno vrijeme šutio, da bi zatim podigao glavu i rekao: 'Onda se ja vraćam od svoga govora i ja sam pogriješio! Vraćam se od svoga govora i ja sam pogriješio! Doista mi je draže da budem na kraju, zadnji, ali na istini, nego da budem vođa, predvodnik u lažima.'"³

¹ Muslim, 91.

² Darekutni, 4/206.

³ Vidjeti: *Tarihu Bagdad*, 10/308.

Drugo: Omalovažavanje, ponižavanje, podcjenjivanje nipodaštavanje ljudi, također, nepriznavanje njihovih prava i njihovih moralnih vrlina.

Ovaj oholnik doseže svoj vrhunac u omalovažavanju ljudi kada nastoji zanegirati dobrotu drugih ljudi, izobličiti njihovu ličnost, omalovažiti ih i poniziti služeći se lažima i potvorama, samo da bi on visoko kotirao u narodu.

Nadmeni ljudi kada uvide da ne mogu postići određeno mjesto u društvu svojim sposobnostima, djelima i vrlinama, tada ga nastoje postići omalovažavajući sve druge, rušeći njihov položaj u društvu, nastoje da se izdignu preko tuđih ramena.

Razlozi koji dovode do oholosti

1- Želja da se nikome ne bude pokorno, ni pred kim skromno i ponižno

Ova želja kod pojedinih ljudi toliko raste da doseže granicu odbijanja pokornosti i Uzvišenom Allahu u čijim rukama se sve nalazi, Onaj koji nad svim ima moć. S ovom željom dolazi i neovisnost, kako kaže Uzvišeni Allah:

﴿ كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَّاظٍ ﴿٦﴾ أَنْ رَأَاهُ مُسْتَقْبِلًا ﴿٧﴾ ﴾

"A, doista, se čovjek izdiže kada smatra sebe neovisnim."¹

Kaže imam El-Begavi: "Tj. čovjek se izdiže iznad svojih granica i oholi se nad svojim Gospodarem jer sebe vidi bogatim, neovisnim."²

2- Maksimalno nastojanje da se razlikuje i odlikuje nad drugima

Oholnik vidi sebe u društvu kao nekog posebnog i traži od društva da ga takvog i smatra, da ga vide iznad svih drugih. Pa, ukoliko mu to društvo ne potvrdi, tada on nastoji da svoje želje ostvari izdižući se iznad svih, ne birajući sredstva kako da to učini.

3- Želja da se sakriju mahane koje se posjeduju pri sebi ili u svojim djelima

Oholnik nastoji da u očima drugih ljudi bude velik, pa, svojim uzdizanjem nastoji da zataška svoje manjkavosti kako ih drugi ne bi otkrili. A budući da je oholost neprirodna, vrlo brzo se uoči i otkrije, tako da se sa

¹ Prijevod značenja El-Alek, 6-7.

² *Me'alimu-t-Tenzil*, 8/479.

njenim otkrivanjem otkrivaju i manjkavosti koje su se htjele prekriti, tako da na kraju, onaj koji se uzdizao i oholio, on bude ponižen i bezvrijedan.

Mogao je svoje manjkavosti sakriti svojom skromnošću, lijepim ophođenjem sa drugima, pridobijanjem ljudi, ustezanjem od govora o onome o čemu ne posjeduje znanje, traženjem isprike za ono što ne poznaje dobro, ostavljajući se laži i izmišljanja.

4- Pretjerana skromnost drugih ljudi prema njemu

Ponekada razlog oholosti može da bude i pretjerana skromnost drugih ljudi prema dotičnom, ustezanje od odgovornosti i emaneta, prepuštanje dotičnom svega, iz čega ovaj zaključuje da je on najbolji među njima, pa sebe uzdiže, a druge omalovažava.

5- Nepostojanje pravih mjerila vrijednosti

Jedan od razloga koji podstiču na kibur jeste i nepostojanje pravih mjerila vrijednosti kod ljudi, pa vidiš ljude kako daju prednost bogatašu makar on bio i teški griješnik, odbacuju bogobožnog vjernika samo zbog toga što je siromašan, ne potječe iz ugledne porodice, nije na položaju.

I kada se tako neko ugledno mjesto da onome ko ga ne zaslužuje, počesto se zna desiti da se takav uzdiže i hvališe nad drugima, omalovažava ih.

6- Upoređivanje blagostanja u kojem on živi sa stanjem drugih ljudi zaboravljajući pri tome na Uzvišenog Allaha

Jedan od razloga javljanja kibura jeste i da čovjek gleda u blagodati kojima ga je Allah počastio, zatim da svoje stanje uporedi sa stanjem onih koje Uzvišeni Allah nije počastio takvim blagodatima, iz Svoje mudrosti, pa, sebe vidi zaslužnim za dotične blagodati, uzdiže se, ponosi se sobom, dok druge omalovažava, sažaljeva se nad njima i smatra da oni nisu ni u kom slučaju dostojni blagodati koje on uživa.

Čime se ljudi ohole i uzdižu nad drugima

Brojne su blagodati kojima se njihovi uživaoci hvališu i uzdižu nad drugima. Od tih blagodati je i:

1- Imetak

Tako Uzvišeni Allah kaže o Vlasniku dviju bašči:

﴿ وَكَانَ لَهُ نَمْرَقًا لِّصَحِيحِهِ وَهُوَ بِمُحَاوِرِهِ أَنَا أَكْثَرُ مِنْكَ مَالًا وَأَعَزُّ نَفَرًا ﴿٣٦﴾ ﴾

"On je imao imetka. I reče drugu svome, dok je sa njim razgovarao: 'Od tebe sam bogatiji i jačeg sam roda!'"¹

Također kaže Uzvišeni Allah:

﴿ فَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَانَا ثُمَّ إِذَا خَوَّلْنَاهُ نِعْمَةً مِنَّا قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ بَلْ هِيَ فِتْنَةٌ وَلَكِنَّا أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾ ﴾

"Kad čovjeka kakva nevolja snađe, Nama se moli; a kad mu Mi poslije blagodat pružimo, onda govori: 'Ovo mi je dato zato što sam to za-sluzio.' A nije tako, to je samo kušnja, ali većina ljudi ne zna."²

2- Znanje

Kako li se samo kibur javlja kod onih koji traže znanje!!! Je li postigao nešto malo znanja iz određene oblasti, vidiš ga kako se uzdiže, hvališe, a druge nipodaštava.

Dva su razloga javljanja kibura sa znanjem:

a) Da se zanima za nešto što se naziva znanjem, a u suštini to za njega nije znanje, jer se ništa nije okoristio od tog znanja, a kako da se i okoristi od takvog znanja kada ga nije tražio radi Allaha. Znanje je ono putem čega čovjek spoznaje svoga Gospodara i spoznaje sebe, okoristi se. Takvo istinsko znanje podstiče svoga nosioca na strahopoštovanje i skromnost, a ne na oholost i nadmenost.

-Malik b. Dinar, rahmetullahi alejh, rekao je: "Ukoliko čovjek bude tražio znanje radi Allaha, to znanje učinit će ga skromnijim i poniznijim, dok, ukoliko ga bude tražio radi nečega drugog, to znanje povećat će mu grijeha i hvalisavost, oholost."³

-Ibnu Mes'ud, radijallahu anh, rekao je: "Ko bude tražio znanje, a ne bude radio po njemu, to znanje mu neće povećati ništa do oholost."⁴

-Ebu Kilabe, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Kada ti Allah da znanje, ti Njemu daj ibadet! Nemoj da ti bude želja samo da pričaš drugim ljudima!"¹

¹ Prijevod značenja El-Kehf, 34.

² Prijevod značenja Ez-Zumer, 49.

³ Vidjeti: Ebu Nu'ajm, *Hiljetu-l-Evlja*, 2/372; Ez-Zehabi, *Sijeru E'alami-n-Nubela*, 5/362; Ibnu Asakir, *Tarihu Medineti Dimeske*, 56/433-434.

⁴ Vidjeti: Ez-Zehabi, *El-Kebair*, 107.

Stoga je Uzvišeni Allah i rekao:

﴿ إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ ﴾

"Uistinu, samo se Allaha istinski boje učeni!"²

b) I drugi razlog koji je najčešći jeste da je krenuo tražiti znanje, a svoju dušu nije očistio, prljave je duše, lošeg ponašanja, pa kada god nešto stekne znanja, njegova oholost se povećava.

3- Dobra djela i ibadeti

Pojedini se ljudi uzdižu svojim ibadetom, smatraju da imaju pravo, da zaslužuju da im drugi ljudi daju prednost, da ih spominju po skromnosti i ibadetu. Druge ljude vide upropaštenim, a sebe vide kao onima koji su se spasili.

Prenosi Ebu Hurejre, radijallahu anh, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Ukoliko čovjek kaže: 'Ljudi će propasti, stradati', on će najviše od njih stradati.*"³

Kaže imam Nevevi, rahimehullahu te'ala: "Islamski učenjaci su složni da se ova prijetnja odnosi na onoga koji ove riječi kaže omalovažavajući druge ljude, ponižavajući i nipodaštavajući ih, smatrajući sebe boljim od njih, jer on ne zna šta je Uzvišeni Allah odredio stvorenjima.

Bilježi El-Hattabi, rahimehullahu te'ala, u svome djelu "El-'Uzle" da je Abdullah b. El-Mubarek došao u Horosan da posjeti jednog čovjeka poznatog po pobožnosti i skromnosti. Kada je ušao kod njega (u njegovu kuću u kojoj je još bilo drugih ljudi), ovaj se nije ni osvrnuo na njega, zbog sebe mu nije posvetio nimalo pažnje, pa je Abdullah b. El-Mubarek izašao i otišao od njega. Jedan od onih koji su bili prisutni kod ovog pobožnjaka upitao ga je: "Znaš li ti ko je bio ovaj čovjek?" "Ne", odgovorio je pobožnjak, a ovaj mu reče: "To ti je *emiru-l-mulminin* u hadisu, Abdullah b. El-Mubarek!" Kad je to čuo ovaj pobožnjak, zaprepastio se, pa je požurio za Abdullahom b. El-Mubarekom izvinjavajući se i tražeći od Ibnu-l-Mubareka da ga posavjetuje, pa mu je Ibnu-l-Mubarek rekao: "Da, posavjetovat ću te! Kada izađeš iz svoje kuće, nemoj da ti pogled padne na nekog čovjeka, a da ne pomisliš da je on bolji od tebe!"⁴

¹ Vidjeti: Ibnu Abdi-l-Berr, *Džami'u Bejani-l-Ilmi ve Fadlihi*, 739.

² Prijevod značenja Fatir, 28.

³ Muslim, 2623.

⁴ *El-'Uzle*, 220.

Prethodni primjer opisuje nadmenog, obmanutog sobom! Dočim, seľefu-s-salih, naši dobri prethodnici nisu bili takvi. Pa je jedan od naših dobrih prethodnika rekao: "Pogledao sam oko sebe u hadžije na Arefatu, pa sam pomislio da bi im bilo oprašeno da ja nisam među njima."¹

Vjernik stalno kori sebe. Sebe i svoje djelo vidi malim. Nikada se ne uzdiže nad drugima.

Rečeno je Omeru b. Abdi-l-Azizu, rahimehullahu te'ala: "Kada umreš, ukopat ćemo te u Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, sobu!" Na to je Omer odgovorio: "Da sretnem Allaha sa svakim grijehom mimo širka draže mi je nego da sebe smatram dostojnim toga!"²

4- Porijeklo

Pojedini ljudi uzdižu se svojim porijeklom, dok druge omalovažavaju. Zbog svog ugleda i položaja neće uopće da se miješaju sa drugim ljudima, da sjede sa njima i sl. Ova oholost doseže i taj stepen da se jasno iskazuje i jezikom, pa kažu: "Ko si ti? Ko ti je otac? Tako razgovaraš sa mnom?! Nisam ja ovce sa tobom čuvao!" I slične riječi koje se mogu čuti iz usta oholnika.

Džabir b. Abdillaha, radijallahu anhumu, prenosi da je Omer, radijallahu anh, rekao: "Naš uglednik Ebu Bekr, oslobodio je našeg uglednika (Bilala)."³

El-Ma'rur b. Suvejd je rekao: "Vidio sam Ebu Zerra, radijallahu anh, u gruboj odjeći, kao i njegovog slugu, pa sam mu rekao: 'Ako bi uzeo ovu odjeću i obukao je, lijepo bi ti stajala, a i njemu ću dati drugu odjeću.' Ebu Zerr mi reče: 'Između mene i jednog čovjeka došlo je do razgovora, a njegova majka je bila crnkinja, pa sam ga uvrijedio njome i on je to spomenuo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. Upitao me je: *-Zar si opsovao čovjeka?!* -Rekao sam: *-Da.* -Upitao me je: *-Zar si ga uvrijedio majkom?!* -Rekao sam: *-Da.* -Tada mi je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *-Doista si ti čovjek u kojem ima još džabilihjeta!*"⁴

Šerijat je došao s jednakošću među muslimanima u većini propisa. Jedino ispravno vrednovanje jednih nad drugima je po bogobožnosti kako je rekao Uzvišeni Allah:

﴿إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَنْفُسُكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣﴾﴾

¹ El-Bejheki, *Šu'abu-l-Iman*, 8252; od Bekra b. Abdillaha el-Muzenija.

² Vidjeti: *Gizau-l-Elbabi fi Šerhi Menzūmeti-l-Adabi*, 2/229.

³ Buharija, 3754.

⁴ Buharija, 6050.

"Uistinu, onaj koji uživa najveće počasti kod Allaha jeste onaj koji Ga se najviše boji od vas! Doista je Allah Sveznajući i o svemu dobro obaviješten je."¹

Primjeri onih koje je oholost odvrtila od slijeđenja Istine

1- Iblis

Oholost je odvela Iblisa u nevjerstvo i odvrtila ga od pokornosti svome Gospodaru. Uzvišeni Allah je rekao:

﴿ إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَلِيقٌ بَشَرًا مِّن طِينٍ ﴿٧٦﴾ فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِن رُّوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ ﴿٧٧﴾ فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ ﴿٧٨﴾ إِلَّا إِبْلِيسَ اسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٧٩﴾ قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَن تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِإِيْدِي اسْتَكْبَرْتَ أَتَمَّ كُنْتَ مِنَ الْعَالِينَ ﴿٨٠﴾ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِّنْهُ خَلَقْتَنِي مِن نَّارٍ وَخَلَقْتَهُ مِن طِينٍ ﴿٨١﴾ قَالَ فَانْزِعْ مِنْهَا فإِنَّكَ رَجِيمٌ ﴿٨٢﴾ وَإِنَّ عَلَيْكَ لعَذَابَ لَّعْنَتِي إِنَّ يَوْمَ الدِّينِ ﴿٨٣﴾ قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿٨٤﴾ قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ ﴿٨٥﴾ إِنَّ يَوْمَ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿٨٦﴾ قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٨٧﴾ إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ ﴿٨٨﴾ قَالَ فَالْحَقُّ وَالْحَقَّ أَقُولُ ﴿٨٩﴾ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنكَ وَمِمَّن تَبِعَكَ مِنْهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٩٠﴾ ﴾

"I kad je melekima Gospodar tvoj rekao: 'Stvoriću čovjeka od ilovače, pa kad mu savršen oblik dam i dušu u njega udahnem, vi mu se poklonite!' Meleki su se, svi do posljednjeg, zajedno poklonili, osim Iblisa; on se uzoholio i postao nevjernik. 'O Iblisu!' – rekao je On – 'Šta te navelo da se ne pokloniš onome koga sam Sobom stvorio? Jesi li se uzoholio ili misliš da si uzvišen?' 'Bolji sam od njega,' – rekao je on – 'mene si stvorio od vatre, a njega od ilovače.' 'E, izlazi onda iz Dženeta! – reče On – 'proklet da si! Moje prokletstvo će te do Sudnjeg Dana pratiti!' 'Gospodaru moj!' – reče on -, 'daj mi vremena do Dana kada će oni oživljeni biti!' 'Dajem ti' – reče On – 'do Dana već određenog.' 'E tako mi dostojanstva Tvoga,' – reče -, 'sigurno ću ih sve na stranputicu navesti, osim Tvojih među Njima robova iskrenih!' 'Istinom se kunem i istinu govorim' – reče Allah -, 'sigurno ću sa svima, tobom i onima koji se budu povelili za tobom, Džehennem napuniti!'"²

¹ Prijevod značenja El-Hudžurat, 13.

² Prijevod značenja Sad, 71-85.

2- Faraon i njegova vojska

Kod faraona je također oholost bila razlog nevjerstva. Uzvišeni Allah spominje faraonove riječi i njegov završetak:

﴿ وَقَالَ رِعْقُونَ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ مَا عَلِمْتُ لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرِي فَأَوْذَىٰ بِرَبِّهِمْ عَلَىٰ الظَّالِمِينَ فَأَجْمَل لِي صَرْحًا لَمْ يَأْتِ بِإِلَهٍ مِثْلَهُ وَإِنِّي لَأَظُنُّهُ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٧٨﴾ وَأَسْتَكْبِرُ هُوَ وَجُنُودُهُ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ إِنَّمَا لَا يُرْجَعُونَ ﴿٧٩﴾ فَأَخَذْنَاهُ وَجُنُودَهُ فَنَبَذْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ فَاظْطَرُّوا كَيْفَ كَانَتْ عِقَابُهُ الظَّالِمِينَ ﴿٨٠﴾ ﴾

"'O velikaši', - reče faraon – 'Ja ne znam da vi imate drugog boga osim mene, a ti, o Hamane, peći mi opeke i sagradi mi toranj da se popnem k Musaovu bogu, jar ja mislim da je On, zaista, lažac!' On i vojske njegove bijahu se bez ikakva osnova ponijeli na Zemlji i mislili su da Nam neće biti vraćeni, pa Mi dohvatismo i njega i vojske njegove i u more ih bacismo; pogledaj kako su skončali nevjernici!"¹

3- Semud, Salihov narod

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿ قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لِلَّذِينَ اسْتَضَعُّوهُ لِمَنْ ءَامَنَ مِنْهُمْ أَنْتُمْ لَنَا صَاحِبًا مُرْسَلٌ مِنْ رَبِّهِمْ قَالُوا إِنَّا بِمَا أُرْسِلَ بِهِ مُؤْمِنُونَ ﴿٧٥﴾ قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا بِالَّذِي ءَامَنْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ ﴿٧٦﴾ ﴾

"A glavešine naroda njegova, one koje su se oholile, upitaše potlačene, one među njima koji su vjerovali: 'Vjerujete li vi da je Salih poslan od Gospodara svoga?' – 'Mi, uistinu, vjerujemo u sve ono što je po njemu objavljeno' – odgovoriše oni. 'A mi, doista, ne vjerujemo u to u što vi vjerujete' – rekoše oni koji su bili oholi."²

4- Ad, Hudov narod

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿ فَأَمَّا عَادٌ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَقَالُوا مَنْ أَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَهُمْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُمْ

¹ Prijevod značenja El-Kasas, 38-40.

² Prijevod značenja El-E'araf, 75-76.

قُوَّةٌ وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ ﴿١٥﴾ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِي أَيَّامٍ مَّحْسُوتٍ لِنُذِقَهُمُ عَذَابَ الْغُرَى فِي الْحَيَاةِ
الدُّنْيَا وَلِعَذَابِ الْآخِرَةِ أَخْرَىٰ وَهُمْ لَا يُصْرُونَ ﴿١٦﴾ ﴿

"Ad se bez ikakva osnova bio na Zemlji uzoholio. 'Ko je od nas jači?' – govorili su. A zar nisu znali da je Allah, koji ih je stvorio, jači od njih, - a i znamenja Naša su poricali. I Mi poslasmu protiv njih, u danima nesretnim, vjetar leden, da bismo im još na ovom svijetu dali da osjete sramnu patnju, - patnja na onom svijetu biće, zaista, još sramnija -, i niko im neće u pomoć priteći."¹

5- Šu'ajbov narod

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿ قَالَ أَلَمْ أَكُ مِنَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لَنُخْرِجَنَّكَ بِشَيْبٍ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَكَ مِنْ قُرْبَانَا أَوْ لَنَعُودَنَّ فِي مَلَّتِنَا قَالَ
أَوْلَوْ كُنَّا كَرِهِينَ ﴿٨٨﴾ ﴾

"Glavešine naroda njegova, one koje su bile ohole, rekoše: 'Ili ćete bezuvjetno prihvatiti vjeru našu, ili ćemo mi, o Šuajbe, I tebe I one koji s tobom vjeruju iz grada našeg istjerati!' – 'Zar I protiv naše volje?' – reče on."²

6- Nuhov narod

Kaže Uzvišeni Allah:

﴿ قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا ﴿٥﴾ فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَاؤِي إِلَّا فِرَارًا ﴿٦﴾ وَإِنِّي كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَبَلُوا
أَصْدِعُهُمْ فِي مَا دَأَبْتُمْ بِهِمْ وَأَصْرُوا وَأَصْرُوا وَاسْتَكْبَرُوا اسْتِكْبَارًا ﴿٧﴾ ﴾

"On reče: 'Gospodaru moj, ja sam narod svoj i noću i danju, doista, pozivao, ali ga je pozivanje moje još više udaljilo. I kad god sam ih pozivao da im oprostiš, prste su svoje u uši stavljali i haljinama se svojim pokrivali – bili su uporni i pretjerano oholi.'³

7- Benu Israil

Rekao je Uzvišeni Allah:

¹ Prijevod značenja Fussilet, 15-16.

² Prijevod značenja El-E'araf, 88.

³ Prijevod značenja Nuh, 5-8.

﴿ وَكَذَّبْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَقَفَّيْنَا مِنْ بَعْدِهِ بِالرُّسُلِ ۗ وَأَتَيْنَا عِيسَىٰ ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَأَيْدِنَاهُ رُوحَ الْقُدُسِ ۗ أَفَكُلَّمَا جَاءَكُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَىٰ أَنْفُسُكُمْ اسْتَكْبَرْتُمْ فَفَرِيقًا كَذَّبْتُمْ وَفَرِيقًا تَقْتُلُونَ ﴾

"I Mi smo Musau Knjigu dali i poslije njega smo jenog za drugim poslanike slali, a Isau, sinu Merjeminu, očigledne dokaze dali i Džbri-lom ga pomogli. I kad god vam je koji poslanik donio ono što nije go-dilo dušama vašim, vi ste se oholili, pa ste jedne u laž utjerivali, a dru-ge ubijali."¹

8- Arapi mnogobošci

Uzvišeni Allah kaže:

﴿ وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا إِنَّهُمْ لَيَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَيَشْرَبُونَ فِي الْآسْوَإِ ۗ وَجَعَلْنَا بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً أَتَصْبِرُونَ ۗ وَكَانَ رَبُّكَ بَصِيرًا ﴿٥﴾ وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْنَا الْمَلَائِكَةُ أَوْ نَرَىٰ رَبَّنَا لَقَدِ اسْتَكْبَرُوا فِي أَنْفُسِهِمْ وَعَتَوْا عُتُوًّا كَبِيرًا ﴿٦﴾ ﴾

"Mi prije tebe nismo poslali nijednog poslanika koji nije jeo i po trgo-vima hodao. Mi činimo da jedni druge u iskušenje dovodite, pa izdrži-te! A Gospodar tvoj vidi sve. Oni koji ne vjeruju da će pred Nas stati – govore: 'Zašto nam se ne pošalju meleki ili zašto Gospodara svoga ne vidimo?' Oni su, zaista, u dušama svojim oholi, a u nepravličnosti su sve granice prešli."²

Posljedice koje oholost ostavlja na ponašanje

Oholost ostavlja loše tragove, posljedice na ponašanje oholnika. Od tih tragova i posljedica su i sljedeće:

1- Uzdižanje nad vjerom u Allaha, ibadetom i pokornosti Allahu

Uzvišeni Allah kaže:

﴿ لَنْ يَسْتَنْكِفَ الْمَسِيحُ أَنْ يَكُونَ عَبْدًا لِلَّهِ وَلَا الْمَلَائِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ ۗ وَمَنْ يَسْتَنْكِفْ عَنْ عِبَادَتِي وَيَسْتَكْبِرْ فَسَيَحْمُرُهُمْ إِلَهِ جَمِيعًا ﴿١٧٢﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ وَيَزِيدُهُمْ

¹ Prijevod značenja El-Bekare, 87.

² Prijevod značenja El-Furkan, 20-21.

مِنْ فَضْلِهِ وَأَمَّا الَّذِينَ اسْتَنكفُوا وَاسْتَكْبَرُوا فَيُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ
وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٧٧﴾

"Mesihu (Isau sinu Merjeminom) neće biti ispodniženja da prizna da je Allahov rob, pa ni melekima, Allahu najbližim, to neće biti ispodniženja. A onima kojima je ispodniženja da ibadet čine Allahu i koji se ohole, neka znaju da će ih Allah sve pred Sebe sakupiti. Vjernike koji su dobra djela činili, On će prema zasluži nagraditi i još će im, iz Svo-ga obilja, više dati; a one kojima je bilo ispodniženja da Allahu čine ibadet i koji su se oholili nad tim, On će na nesnosne muke staviti i oni neće naći sebi, mimo Allaha, zaštitnika ni pomagača."¹

Također, rekao je Uzvišeni Allah:

﴿ إِنَّ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا لَا تُفَتِّحُ لَهُمْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَلَا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى يَلِجَ الْجَمَلُ فِي سَمِّ الْخِيَاطِ
وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُجْرِمِينَ ﴿١٠١﴾ لَهُمْ مِنْ جَهَنَّمَ مِهَادٌ وَمِنْ قَوَائِمِهِمْ غَوَاشٍ وَكَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴿١٠٢﴾ ﴾

"Onima koji dokaze Naše budu poricali i prema njima se oholo odno-sili – kapije nebeske neće se otvoriti, i prije će debelo uže kroz iglene uši proći nego što će oni u Džennet ući. Eto, tako ćemo Mi grešne kazniti. U Džehennemu će im ležaji i pokrivači od vatre biti. Eto, tako ćemo Mi nevjernike kazniti."²

2- Okretanje glave od drugih ljudi i nadmen hod

Uzvišeni Allah spominje riječi mudrog Lukmana svome sinu pa kaže:

﴿ وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿١٨﴾ ﴾

"I, iz oholosti, ne okreći od ljudi lice svoje i ne idi zemljom nadmeno, jer Allah ne voli ni gordog ni hvalisavog."³

Također, na drugom mjestu u Kur'an-i-Kerimu Uzvišeni Allah zabranjuje oholo i nadmeno hodanje zemljom pa kaže:

﴿ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَ الْأَرْضَ وَلَنْ تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولًا ﴿٣١﴾ ﴾

"Ne hodi zemljom nadmeno, jer zemlju ne možeš probiti, niti brda u visinu dostići."¹

¹ Prijevod značenja En-Nisa, 172-173.

² Prijevod značenja El-E'araf, 40-41.

³ Prijevod značenja Lukman, 18.

Ukoliko je oholniku svojstveno da zemljom hodi nadmeno, tada je vjerniku svojstveno da on smireno hodi zemljom, jer vjernik se mora razlikovati od grešnika i nevjernika. Kao takve, Uzvišeni Allah i opisuje vjernike, pa kaže:

﴿وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا﴾¹

"A robovi Milostivog jesu oni koji smireno zemljom hode, a kada ih bestidnici oslove, oni kažu: 'Mir vama.'"²

3- Puštanje odjeće da se vuče po zemlji

Ibnu Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah neće gledati u onoga koji iz oholosti bude vukao odjeću za sobom!"³

Od Džabira b. Sulejma, radijallahu anh, se prenosi da je rekao: "Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, oporuči mi nešto.' Rekao mi je: 'Nikoga ne psuj!' Nakon toga nisam nikoga opsovao, ni slobodnog čovjeka, a ni roba, ni devu, ni ovcu. Rekao mi je: 'Ništa od dobra ne ponižavaj, ne smatraj malim, pa, makar kada razgovaraš sa svojim bratom da budeš nasmijana lica. Uistinu je to od dobra! Svoj donji dio odjeće podigni do polovine potkoljenice, a ako ne možeš, onda do članaka. I dobro se čuvaj puštanja svoga donjeg dijela odjeće jer je to od oholosti, a Allah, uistinu, ne voli oholost! Ukoliko te neki čovjek bude grdio i korio po nečemu što zna o tebi, ti njega ne kori po onome što znaš o njemu. Uistinu, samo će on biti na šteti!'"⁴

Danas i pored toga što se odjeća pušta ispod članaka, još je mnogo drugih pokazatelja koji ukazuju na oholost u nošenju, odijevanju, pa se oblači posebna odjeća, karakteristična drugima, skupocjena odjeća na koju se izdvaja ogroman novac, a sve radi toga da bi se bilo u centru pažnje, da bi se ukazivalo na njih, da bi se svojom odjećom izdvajali od drugih; a zar to nije oholost?!

4- Priželjkivanje da mu ljudi ustaju i izlaze pred njega

Ebu Midžlez prenosi da je Mu'avija, radijallahu anhu, krenuo ka Ibnu-z-Zubejru i Ibnu 'Amiru, pa je Ibnu 'Amir ustao, a Ibnu-z-Zubejr je sjedio. Tada je Mu'avija, radijallahu anhu, rekao Ibnu 'Amiru: "Sjedi! Doista sam čuo

¹ Prijevod značenja El-Isra'a, 37.

² Prijevod značenja El-Furkan, 63.

³ Buharija 5783. i Muslim 2085.

⁴ Ebu Davud, 4084, šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u *Sahibi*, 1109.

Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: 'Ko bude volio da ljudi ustaju pred njim, neka sebi pripremi mjesto u vatri!'¹

5- Ismijavanje i klevetanje drugih, nazivanje drugih ogrdnim imenima i nadimcima

Oholnik vidi sebe iznad drugih ljudi, pa se ismijava sa njima, kleveće ih, podozrivo ih posmatra, oslovljava ih ružnim imenima i nadimcima.

6- Ogovaranje drugih ljudi, spominjanje po onome što oni ne vole

Oholnik želi da bude iznad svih drugih, pa da bi to ostvario, on druge spominje po njihovim mahanama i manjkavostima, spominje ono što je doista pri njima i oni ne vole da se to spominje i širi.

7- Nepodnošenje sjela i skupova u kojima sjede siromasi, nevoljnici i nemoćni

Oholnik ne može da sjedi sa onim koji nema imetka kao on, koji nije na položaju sličnom njegovom položaju, nije iz ugledne porodice kao on, nije bitan član u društvu kao on. Oholnik, inadžija, takve osobe izbjegava.

Ovakvo ponašanje je upravo bilo pregrada pojedinim mnogobošcima da prihvate vjeru islam. Tako se od Sa'da b. Ebi Vekkasa, radijallahu anh, prenosi da je rekao: "Bilo nas je uz Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, šestorica kada su mu mnogobošci rekli: 'Otjeraj ove, drznuli su se protiv nas, neka to više ne čine.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je šutio i razmišljao dok Uzvišeni Allah nije objavio:

﴿ وَلَا تَقْرُبُوا الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدْوَىٰ وَالْعَشَىٰ يُرِيدُونَ وَجْهَهُمْ ﴾

"I ne tjeraj od sebe one koji se ujutro i navečer Gospodaru svome mole želeći da zadobiju lice Njegovo."^{2 3}

Habbab, radijallahu anh, je povodom ovih riječi rekao: "Došli su El-'Akrea b. Habis et-Temimi i 'Ujejne b. Hisn el-Fezari i vidjeli Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako sjedi sa Suhejbom, Bilalom, Ammarom i sa mnom (Habbabom), slabim i potlačenim od vjernika, pa su to smatrali prezrenim. Stoga su došli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, osamili se sa njim i rekli mu: 'Mi želimo da nama posvetiš skup. Arapi znaju za

¹ Ebu Davud, 5229, šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u *Sabihu Sunena Ebi Davuda* 4357.

² Prijevod značenja El-En'am, 53.

³ Muslim, 2413.

naš ugled, a tebi dolaze brojne delegacije, pa ne želimo da nas vide kako sjedimo sa ovim robovima. Zato kada ti mi dođemo, ti njima reci neka idu od tebe, a kada mi odemo, ti sjedi sa njima ako hoćeš. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Dobro.' Rekli su: 'Zapiši nam taj ugovor.' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je zatražio papir i pozvao Aliju da zapiše, a mi smo sjedili po strani, u tom je došao Džibril s objavom:

﴿ وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْفَدْوَةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٦١﴾ ﴾

"I ne tjeraj od sebe one koji se ujutro i navečer Gospodaru svome mole želeći da zadobiju lice Njegovo – ti nećeš za njih odgovarati, a ni oni neće odgovarati za Tebe, jer bi, ako bi ih otjerao, nasilnik bio."¹ Zatim je Uzvišeni spomenuo El-'Akreu b. Habisa i Ujejnu b. Hisna, pa je rekao:

﴿ وَكَذَلِكَ فَتَنَّا بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لِيَقُولُوا أَهَذَا الَّذِي كَذَّبْنَا بِنَبِيِّنَا أَمْ كُنَّا جُنُودًا لِقَوْمٍ غَيْرِكُمْ إِنْ أَنتُمْ صَادِقِينَ ﴾

"I tako Mi jedne drugima iskušavamo da bi nevjernici rekli: 'Zar su to oni kojima je Allah, između nas, milost ukazao?' – a zar Allah dobro ne poznaje one koji su zahvalni!"² Zatim je rekao:

﴿ وَإِذَا جَاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا فَقُلْ سَلَّمْتُ عَلَيْكُمْ كَمَا سَلَّمْتُ عَلَى نَفْسِي الرَّحْمَةُ ﴾

"A kada ti dođu oni koji u riječi Naše vjeruju, ti reci: 'Mir vama! Gospodar vaš je sam Sebi propisao da bude milostiv!'"³ Nakon toga, približili smo se Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, toliko da smo skoro svoja koljena priljubili uz njegova koljena. Sjedio je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sa nama, pa kada je htio da ide, ustao je i ostavio nas. Međutim, objavljene su mu riječi:

﴿ وَأَصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْفَدْوَةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ ﴾

"I strpi se, čvrsto se pridržavaj onih koji dozivaju svoga Gospodara jutrom i večeri želeći da zadobiju Njegovo lice!"⁴ Kaže Habbab: "Nakon toga, sjedili smo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa kada bi se približilo vrijeme njegova odlaska, mi bismo ustajali i odlazili, da bi on kasnije ustao."⁵

¹ Prijevod značenja El-En'am, 52.

² Prijevod značenja El-En'am, 53.

³ Prijevod značenja El-En'am, 54.

⁴ Prijevod značenja El-Kehf, 28.

⁵ Ibnu Madže, 4127, šejh Albani je ocijenio hadis vjerodostojnim.

8- Ne rješava se svojih mahana i manjkavosti

Oholnik, inadžija ne vodi računa o svojoj duši, ne popravlja je, ne otklanja od sebe mahane i nedostatke upravo zbog toga što ih, ili dobar dio njih, počesto i ne primjećuje. Sebe vidi kao nekoga koji je postigao nešto posebno u svome životu, vidi se najboljim, najinteligentnijim, tako da se i ne obračunava, smatra da nema loših djela pri sebi ako ponešto i primjeti to smatra neznatnim, to mu ništa ne može nauditi. Subhanallah! A zar ovo nije primjer razvratnika, velikog grijешnika i licemjera?! Da!

Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anh, rekao je: "Uistinu vjernik, kada su u pitanju njegovi grijesi, vidi svoje grijehe kao brdo, a sebe kao onoga koji sjedi ispod toga brda i svakog trenutka iščekuje da se to brdo strovali na njega! Dok, razvratnik, veliki grešnik, svoje grijehe vidi poput mušice koja sleti na njegov nos, pa on mahne rukom ovako i otjera je od sebe."¹

Oholnik sebe smatra dobrim, ne obračunava se sa svojom dušom, ne uviđa svoje mahane i nedostatke, pa su oni stalno uz njega sve dok ne skonča život na ovome svijetu.

Biva jedan od onih za koje Uzvišeni Allah kaže:

﴿ قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا ﴿١٢٣﴾ الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا ﴿١٢٤﴾ ﴾

"Reci: Hoćete li da vam kažem čija djela neće nikako priznata biti, čiji će trud u životu na ovome svijetu uzaludan biti, a koji će misliti da je dobro ono što rade?"²

9- Ne prima ničiji savjet

Uzvišeni Allah kaže:

﴿ وَإِذَا قِيلَ لَهُ اتَّقِ اللَّهَ أَخَذَتْهُ الْعِزَّةُ بِالْإِثْمِ فَحَسْبُ لَهُ جَهَنَّمُ وَكَفَى الْيَاهُودَ ﴾

"A kada mu se rekne: 'Boj se Allaha!' – on onda iz inada griješi. Njemu je dosta Džehennem, a on je, doista, grozno boravište."³

10- Ne traži znanje

Mudžahid, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Ne traži znanje onaj koji se stidi niti onaj koji se oholi!"¹

¹ Buharija, 5949.

² Prijevod značenja El-Kehf, 103-104.

³ Prijevod značenja El-Bekara, 206.

Tako oholnika njegov kibur podstiče na uzdizanje nad drugima, nesjedenje sa drugima i sl., pa ne sluša nikoga, ne uči ni od koga, ne prihvata tuđa iskustva, sposobnosti i sl; zbog čega ostaje cijelog svog života kratkovidni neznalica.

11- Ukoliko nekoga sretne na putu, ne naziva mu prvi selam

Ukoliko mu i uzvrat na selam, tada odmah sebe vidi boljim od njega. Obično ne dočekuje ljude nasmijana lica. Ne smatra da neko od ljudi ima neko pravo kod njega, dok vidi svoja brojna prava kod drugih ljudi. Ne smatra da su drugi bolji od njega, dok sebe vidi daleko boljim od drugih, tako da mu se usljed takvog ponašanja ne povećava osim udaljenost od Allaha i poniženost i mržnja kod ljudi.²

12- Kada hoda obično želi da neko ide uz njega

13- Uživa da vodi glavnu riječ na sijelima i skupovima, da se čuje i zna za njega. Dok, iskreni vjernici, oni su skromni, niti se zna kada su prisutni, niti kada su odsutni.

Kazne i prijetnje onima koji se ohole

Kazna za oholnike na dunjaluku

1- Kaznjava se suprotnošću onoga što je priželjkivao

Ljudi ga ubrzo upoznaju, pa se okreću od njega i ostavljaju ga prezrenog i poniženog. I ovo je jedan od Allahovih postojanih zakona na zemlji: ko bude skroman, Allah će ga uzdignuti; dočim, onaj koji se bude uzdizao – naročito iznad istine- Allah će ga poniziti.

2- Ne okorištava se od Allahovih znakova i dokaza

Uzvišeni Allah kaže:

﴿ سَأَصْرِفُ عَنْ آيَاتِيَ الَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَإِنْ يَرَوْا كُلَّ آيَةٍ لَا يُؤْمِنُوا بِهَا وَإِنْ يَرَوْا

¹ Vidjeti: Ebu Nu'ajm, *El-Hilje*, 3/287; a zabilježio ga je i Buharija *muallekan* u poglavlju o stidu u znanju.

² Vidjeti: Ibnu-l-Kajjim, *Er-Rub*, 236.

سَيَلَّ الرَّشِدَ لَا يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الْغَىِّ يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ ﴿

"Odvrtiću od znamenja (ajeta) Mojih one koji se budu bez ikakva osnova na Zemlji oholili. I kakav god dokaz oni vide, u njega neće vjerovati; ako vide pravi put - neće ga kao put prihvatiti, a ako vide stranputicu - kao put će je prihvatiti. To je zato što su Naše ajete poricali i prema njima nemarni bili."¹

Šejh Abdurrahman es-Sa'di, rahimehullahu te'ala, rekao je povodom riječi: "Odvrtiću od znamenja Mojih", tj. Odvrtiću od uzimanja pouke iz znamenja koja su oko čovjeka i u samom njemu, kao i uzimanja pouke iz kur'anskih ajeta. "One koji se budu bez ikakva osnova na Zemlji oholili", tj. One koji se budu oholili nad Allahovim robovima i nad istinom i nad onim koji dođe sa istinom. Ko se opiše ovom osobinom, Allah će mu zabraniti ogromno dobro i ponizit će ga, neće mu dozvoliti da se pouči ajetima Njegove knjige niti da se okoristi od njih; naprotiv, čak se situacija može obrnuti, pa da loše stvari smatra lijepim."²

3- Obolniku je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obećao kaznu na dunjaluku

Seleme b. El-Ekve'a, radijallahu anh, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neće se prestati čovjek uzdizati sve dok ne bude upisan u obolnike, pa ga zadesi ono što je i njih zadesilo."³

U komentaru hadisa stoji: "Neće se prestati čovjek uzdizati", - tj. Neće se prestati uzdizati nad drugim ljudima po svome položaju i smatrati da je uglednije od njih - "sve dok ne bude upisan u obolnike" - tj. sve dok ne bude zapisano njegovo ime u divan zulumčara i oholnika, poput Faraona, Hamana i Karuna, ili dok ne bude priključen njima u najniže slojeve džehennema."⁴

Ovaj hadis slikovito nam pojašnjava kako se oholnik penje stepenicama svoje oholosti sve dok ne bude zapisan zajedno s najvećim oholnicima i inadžijama, kakav nije bio na početku.

Stoga, razumni vjernik ništa od grijeha, ma kako bili mali, ne smatra malim i neznatnim, već se odmah kaje Uzvišenom Allahu za njih i ne čeka da prerastu u velike grijeha i obvladaju njegovim srcem.

¹ Prijevod značenja El-E'araf, 146.

² Tejsiru-l-Kerimi-r-Rahman, 302.

³ Tirmizi, 2000.

⁴ Vidjeti: El-Mubarekfuri, *Tuhfetu-l-Ahfezi*, 6/117.

4- Oholost je razlog prestanka blagodati i dolaska kazne

Također, od Seleme b. El-Ekve'a, radijallahu anh, se prenosi da je neki čovjek pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, jeo lijevom rukom, pa mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Jedi desnom rukom!*" Čovjek reče: "Ne mogu", a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada mu reče: "*Dabogda i ne mogao!*" Nije ga spriječila (da posluša), osim oholost, pa svoju ruku nikada nakon toga nije ni mogao podignuti do svojih usta.¹

Nevevi, rahimehullahu te'ala, kaže: "Hadis ukazuje da je dozvoljeno dovit protiv onoga koji ostavi neki šerijatski propis bez ikakva opravdanja!"²

Ovog čovjeka je oholost spriječila da se odazove Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i posluša ga, pa mu je odmah došla kazna; Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dovio je protiv njega i Uzvišeni Allah se odazvao dovi Svoga vjerovjesnika, nakon čega je ovaj oholnik ostao paralizovan.

Stoga, svaki oholnik neka se boji brze kazne na dunjaluku, da mu Uzvišeni Allah uskrati blagodati koje ne koristi u ime Allaha, za Allahovu vjeru i dobrobit svih ljudi, već ih koristi u uzdizanju sebe nad drugima!

5- Oholost je razlog zemljotresa, propadanja tla i kažnjavanja u kaburu

Ebu Hurejre, radijallahu anh, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pripovijedao: "*Dok je jedan čovjek -iz naroda koji su bili prije vas- hodao u ogrtaču i divio se sebi, opuštene kose, namažane uljem, Allah je otvorio zemlju ispod njega i on će u njoj tumarati i jaukati sve do Sudnjeg dana!*"³

Kazna za oholnike na ahiretu

1- Oholnik će zasigurno stradati

Fudale b. Ubejd, radijallahu anh, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*O trojici ne pitaj: čovjeku koji se suprotstavlja Allahu u veličini, čovjeku koji sumnja u Allaha i čovjeku koji je izgubio nadu u Allahovu milost!*"⁴

¹ Muslim, 2021.

² Šerh Nevevi 'ala Sabihi Muslim, 13/192.

³ Buharija, 5789; Muslim, 2088.

⁴ Ibnu Hibban, 4559; Et-Taberani, 789. Vjerodostojnim ga je ocijenio šejh Albani u *Sabihu-l-Džami'u*, 3059.

2- *Obolnici će na Sudnjem danu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, biti najmržji i najjudaljeniji od njega*

Džabir, radijallahu anh, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uistinu će mi biti najdraži i najbliži meni na Sudnjem danu oni od vas koji budu najljepšeg ponašanja. Dok će mi, doista, biti najmržji i najjudaljeniji od mene na Sudnjem danu es-sersarun, el-mutešeddikun i el-mutefejhikun." Prisutni su upitali: "Allahov Poslaniče, poznato nam je značenje sersaruna i mutešeddikuna, ali ko su to mutefejhikuni?" Rekao je: "To su mutekebbirun, oni koji se obole."¹

Sersar je onaj koji mnogo govori i u svome govoru se prenemaže.

Mutešeddik je onaj koji se izdiže nad drugim ljudima svojim govorom, pa govori punim ustima, divi se svojoj rječitosti i sl.

Mutefejhik je onaj koji, također, govori punih usta, odužujući sa svojim govorom kojim se uzdiže nad drugima i kojim govori da je bolji od drugih.²

3- *Obolnik će sresti Uzvišenog Allaha na Sudnjem danu i On Svevišnji bit će sredit na njega*

Ibnu Omer, radijallahu anhuma, kaže: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: 'Ko se bude uzdizao ili nadmeno hodao, srest će Allaha, a On će biti sredit na njega!'"³

4- *Obolnici će na Sudnjem danu biti proživljeni u maksimalnom poniženju i prezrenosti*

Amr b. Šu'ajb prenosi od svoga oca, od svoga djeda, koji prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Obolnici će na Sudnjem danu biti proživljeni sićušni poput zrna u ljudskom liku, poniženje će ih obavijati sa svih strana!"⁴

Nagrada će biti shodna djelu, pa, kako su se uzdizali na dunjaluku iznad drugih ljudi, sebe vrednovali i veličali, a druge omalovažavali, na Sudnjem danu, oni će biti najsićušniji, a ostali iznad njih po svome izgledu.

5- *Oholost je razlog zabrane ulaska u Džennet*

Kako je prethodio hadis Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anh, u ko-

¹ Tirmizi, 2018.

² Vidjeti: *Avnu-l-Ma'bud mea Hašjeti Ibni-l-Kajim, Tebzihi-s-sunen, Knjiga o edebu, poglavlje o blagosti i Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, mor.Ali.*

³ Ahmed, 5959. Hejsemi kaže u *Medžme'i-ž-Zevaid*, 1/116: „Prenosioci su prenosiooci Sahiha.“ Šejh Albani ocijenio je hadis vjerodostojnim u *Sabihu-t-Tergiba ve-t-Terbiba*, 2918.

⁴ Tirmizi, 2492.

jem je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U Džennet neće ući onaj u čijem srcu bude i trunka kibura." Neki čovjek je upitao: "Uistinu, čovjek voli da njegova odjeća i njegova obuća budu lijepi!" Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je odgovorio: "Doista je Allah Lijepi i voli lijepo! Kibur je odbijanje istine i omalovažavanje ljudi."¹

6- Obolnicima je Vatra obećana

Rekao je Harise b. Vehb el-Huza'i, radijallahu anh: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: 'Hoćete li da vas obavijestim o stanovnicima Dženneta? To je svaki nemoćni koji kada bi zatražio od Allaha, Allah bi mu ispunio! I hoćete li da vas obavijestim o stanovnicima vatre? To je svaki 'utul, dževvaz i obolnik!'"²

Kaže Nevevi: "El-'utul je onaj koji je osor i grub prema drugim ljudima, kao i onaj koji se raspravlja bespravno, o lažima."³

A el-dževvaz je onaj koji skuplja, gomila i drugima ne udjeljuje. Također je rečeno da je to čovjek velike kilaže koji nadmeno hodi.⁴

Ebu Hurejre, radijallahu anh, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sporili su Vatra i Džennet, pa je Vatra rekla: 'U mene će ući svaki gordi i obolj, dok je Džennet rekao: 'U mene neće ući osim nemoćni, slabi od ljudi i oni koji su u očima drugih bili najprezreniji.' Zatim je Uzvišeni Allah rekao Vatri: 'Ti si Moja kazna kojom ću kazniti koga budem htio! –ili je rekao: '... kojom ću pogoditi koga budem htio!' – A Džennetu je rekao: 'Ti si Moja milost kojom ću se smilovati kome budem htio! I svejedan od vas će se napuniti!'"⁵

7- Obolnicima je obećano da će ući u Džehennem poniženi

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿ وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُمَرًا ۖ حَتَّىٰ إِذَا جَاءُوهَا فَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ يَتْلُونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِ رَبِّكُمْ وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا قَالُوا بَلَىٰ وَلَكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ عَلَىٰ الْكَافِرِينَ ﴿٧٦﴾ قِيلَ ادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَبِمَا قَسَّيْتُمْ مَثْوَىٰ الْمُنْكَرِينَ ﴿٧٧﴾ ﴾

¹ Muslim, 91.

² Buharija, 4918; Muslim, 2853.

³ Šerb Nevevi 'ala Sahibi Muslim, 17/187; Hašijetu-s-Sindi 'ala Ibni Madže.

⁴ Vidjeti: El-Mubarekfuri, Tubjetu-l-Abfezi, 7/279.

⁵ Buharija, 4850; i Muslim, 2846.

"Oni koji nisu vjerovali u gomilama će u Džehennem biti natjerani, i kad do njega dođu, kapije njegove će se pootvarati i čuvari njegovi će ih upitati: 'Zar vam nisu dolazili vaši poslanici, koji su vam ajete Gospodara vašeg kazivali i opominjali vas da će Ovaj dan doći?!' Reći će: 'Svakako, ali se riječ kazne obistinila nad nevjernicima!' I reći će se: 'Ulazite na džehennemske kapije, vječno ćete u njima boraviti!' Grozna li prebivališta onima koji su se oholili!"¹

Također je Uzvišeni Allah rekao:

﴿ وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ﴾

"Gospodar vaš je rekao: 'Pozovite Me i zamolite, Ja ću vam se odazvati! Oni koji iz oholosti neće da Mi ibadet čine – ući će, sigurno, u džehennem poniženi.'"²

Lijek za oholost

1- Dova i traženje pomoći od Allaha protiv ove opake bolesti.

Ova bolest je upropaštavajuća i ne može nas niko nje spastiti do Uzvišeni Allah. Zato Mu često pribjegavajmo sa dovom, moleći Ga da nas učini Njegovim skromnim robovima koji smireno hode Njegovom zemljom!

2- Spoznaja Uzvišenog Allaha i spoznaja sebe

Kada čovjek spozna svoga Gospodara na ispravan način, shvatit će da veličina i gordost ne dolikuju nikome drugom do Njemu, subhanehu ve te'ala. I kada čovjek spozna sebe na ispravan način, shvatit će da mu ne preostaje ništa drugo do da bude skroman i ponizan. Neka razmisli o svome postanku, kako je došlo do njegova začeca? Mrtav je bio, pa mu je Allah život dao! Nepotpun je bio, pa ga je Allah u najljepšem skladu stvorio! Neznalica je bio, pa mu je Allah razum dao! Slabić je bio, pa mu je Allah snagu podario! Bolestan biva, pa ga Allah liječil! U zabludi je bio, pa ga je Allah na Pravi put iz Svoje milosti uputio!

Neka razmisli čovjek u čemu provodi i završava svoj život: stari, zalazi u pozne godine, bolest ga sve više i više obuzima, vid mu oslabi, sluh mu oslabi, noge ga više ne mogu da nose, nakon snage potreban je tuđe pomoći!

¹ Prijevod značenja Ez-Zumer, 71-72.

² Prijevod značenja Gafir, 60.

Neka razmisli šta biva nakon što umre, gdje se ide sa njim, gdje se spušta, ko ide sa njim?

Pa, nakon svega, zar dolikuje čovjeku da se oholi i uzdiže?!

Preljepo je rekao El-Ahnef: "Čudim se onome koji se kretao dvaput kuda se kreće mokrać, kako može da se uzdiže?!"¹

3- Razmišljanje o svemu čime se ljudi ohole nad drugima

Onaj koji bude razmišljao o onome čime se sve ljudi ohole nad drugima, zaključit će da se time normalan čovjek ne može uzdizati nad drugima.

Pa, ukoliko se neko bude uzdizao nad drugima svojim porijeklom, kako da se uzdiže na račun drugih, drugi su doprinijeli tom ponosu i ugledu, tako da se razuman insana ne može hvalisati tuđim uspijehom!

Onaj ko se bude uzdizao svojim znanjem, neka dobro zna, da je znanje najveća blagodati, pa ko bude nezahvalan na najvećoj blagodati, taj će biti najteže i kažnjen, a razuman insana ne može sebi priželjkivati bilo kakvu kaznu, a kamoli najžešću!

Onaj ko se bude uzdizao svojim dobrim djelima i svojim ibadetom, neka se prisjeti onih koji su bili daleko pobožniji i u ibadetu i dobrim djelima istrajniji, pa se nisu uzdizali.

Neka se prisjeti riječi Bekra b. Abdillaha el-Muzenija, rahimehullahu te'ala, kada je rekao: "Pogledao sam oko sebe u hadžije na Arefatu, pa sam pomislio da bi im bilo oprosteno da ja nisam među njima."²

Neka se prisjeti riječi Omera b. Abdi-l-Aziza, rahimehullahu te'ala, kada mu je rečeno: "Kada umreš, ukopat ćemo te u Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, sobu!" A Omer je odgovorio: "Da sretnem Allaha sa svakim grijehom mimo širka draže mi je nego da sebe smatram dostojnim toga!"³

Neka se prisjeti riječi Ebu Jezida el-Bistamija, rahimehullahu te'ala, koji je rekao: "Čovjek će biti ohol sve dok bude smatrao da među ljudima ima neko ko je gori od njega!"⁴

4- Neka nastoji biti skroman i ponizan

Ne preostaje mu ništa drugo do to. Neka zna da je bilo daleko, daleko

¹ Vidjeti: Šemsuddin ez-Zehebi, *Sijeru E'alami-n-Nubela*, 4/92.

² Vidjeti: El-Bejheki, *Šu'abu-l-Imanu* 8252. od Bekra b. Abdillaha el-Muzenija.

³ Vidjeti: *Gizau-l-Elbabi fi šerhi Menzumeti-l-Adabi*, 2/229.

⁴ Vidjeti: Šemsuddin ez-Zehebi, *Sijeru E'alami-n-Nubela*, 13/87.

boljih ljudi od njega, inteligentnijih, daleko boljeg porijekla, mogli su imati cijeli dunjaluk, što god bi htjeli sa njega, Allah ih je odabrao između svih ljudi i odlikovao, očistio, dao im najveću Svoju blagodat - poslanstvo, međutim, nisu se uzdizali nikada nad drugima, već bi robovima i robinjama ispunjavali potrebu, služili bi svoje porodice, krpili bi sebi odjeću i obuću, spremali kuću, muzli stoku i sl.

Ebu Hurejre, radijallahu 'anh, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je rekao: "*Nema nijednog čovjeka, a da na svojoj glavi nema 'hakemu' (halka za koju se vežu uzde i njima upravlja)! Ta 'hakema' je u ruci meleka. Ukoliko čovjek bude skroman i blag, kaže se meleku: 'Podigni njegovu hakemu' (kako bi bio vedra i ponosna čela, uzdignute glave, zadobio obećan ponos i hvale dostojno mjesto), dok, ukoliko on sam poželi da se uzdigne (da se uzdiže i oboli nad drugim ljudima, da dođe do ponosa i veličine na neprimjeren način, putem koji nije put vjernika), kaže se meleku: 'Spusti njegovu hakemu' (kako bi bio donji, ponižen i prezren).*"

Uzvišenog Allaha molim da nas sačuva ove prezrene osobine, molim Ga da nas učini Njegovim skromnim i poniznim robovima, da nas učini da svim ljudima želimo ono što želimo i sebi, a Uzvišeni Allah kadar je da to učini!

﴿ هَذَا بَيَانٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴾ (178)

"Ovo je pojašnjenje svim ljudima, a uputa i oporuka samo bogobojaznima!"²

¹ Taberani, Bezzar i dobrim ga je ocijenio Albani u *Sahibi*, 538.

² Prijevod značenja Ali Imran, 138.

EL-UDŽB – SAMODOPADANJE

Uvod

Umišljenost, zadivljenost sobom, samodopadanje jedna je od opasnih bolesti koja pogađa ogroman broj ljudi, pa, umjesto da zahvaljuju svome Gospodaru na Njegovim blagodatima, oni zahvaljuju samima sebi. Umjesto da hvale i spominju Uzvišenog Allaha onako kako samo Njemu dolikuje, oni hvale i spominju sebe kako im čak i ne dolikuje. Umjesto da budu ponizni pred svojim Gospodarem, oni se ohole i obmanjuju svojim djelima! Umjesto da poštuju druge ljude i da im priznaju mjesto koje im i pripada, oni ih omalovažavaju i negiraju im njihova prava!

Značenje udžba

Jezičko značenje

El-Udžb u arapskom jeziku ima značenje samodopadanja, zadivljenosti i ponosa sobom, uznošenja i hvalisanja onim što se posjeduje, svejedno bilo to dobro ili ne.¹

Terminološko značenje

Udžb u šerijatskoj terminologiji ima značenje veličanja neke blagodati, obuzetosti njome i pripisivanja iste blagodati sebi, a zaborav na izvor i pripisivanje dotične blagodati njenom Vlasniku, Uzvišenom Allahu,² tako da onaj koji se zadivi svojom pokornosti (npr.) zaboravlja da je tu pokornost ostvario Allahovom podrškom.³

El-Kurtubi, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Zadivljenost čovjeka sobom dolazi usljed gledanja u sebe sa svakom potpunosti, istovremeno zaboravljajući na Allahove blagodati."

Propis samodopadanja

Samodopadanje je strogo zabranjeno jer je to jedan vid širka. Šejhu-l-islam Ibnu Tejmije, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Često dolazi do veze iz-

¹ Vidjeti: Ibnu Menzur, *Lisanu-l-Arab*, 1/582.

² Vidjeti: El-Gazali, *Ihya Ulumi-d-Din*, 3/370.

³ Vidjeti: Es-Sefarini, *Gizau-l-Elbab*, 2/225.

među rija'a - pretvaranja i udžba - samodopadanja, jer se prilikom pretvaranja u djelima čini širk Allahu sa ljudima, dok se prilikom samodopadanja čini širk Allahu sa samim sobom. Onaj koji se pretvara on istinski ne sprovodi riječi Uzvišenog Allaha: '**Samo Tebe obožavamo**', dok onaj koji se hvališe sobom on istinski ne sprovodi riječi Uzvišenog Allaha: '**Samo od Tebe pomoć tražimo**'. Onaj koji istinski ostvari Allahove riječi: '**Samo Tebe obožavamo**', sačuvat će se rija'a, dočim onaj koji istinski ostvari Allahove riječi: '**Samo od Tebe pomoć tražimo**', sačuvat će se udžba."¹

Opasnost samodopadanja

Opasnost bolesti samodopadanja je ogromna, jer samodopadanje na kraju dovodi do oholosti, a oholost i uzdizanje nad drugima također ima svoje brojne opasnosti.

Ako osoba umišljena sobom čini grijeh, počinjene grijeh smatra bezazlenim, zaboravlja na njih, pa stoga se i ne kaje Uzvišenom Allahu zbog njih; a kada čini dobra djela, obmanjuje se sobom i svojim djelima, zaboravlja na Onoga koji joj je i omogućio da ih učini pa Mu i nije zahvalna na tome. U prvoj situaciji kao da je sigurna od Allahove kazne, a u drugoj kao da smatra da je kod Uzvišenog Allaha na počasnom mjestu.

U svakom slučaju ne prihvata savjet, ne traži znanje, zapostavlja dobra djela jer smatra da je već uspjela, da je spašena, a naprotiv, prepusti li se takvom stanju, i na dunjaluku i na ahiretu, bit će upropaštena.

Bolest samodopadanja može porasti toliko i da svoga počinioca odvede u nevjerstvo, izvede ga iz islama, kako se dogodilo sa Iblisom koji je bio zadivljen svojom osnovom i svojim ibadetom što ga je odvelo do oholosti i odbijanja naredbe Uzvišenog Allaha.

Zbog ovih pogubnih posljedica samodopadanja Uzvišeni Allah, Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i naši ispravni prethodnici mnogo su upozoravali na samodopadanje.

Kur'an o udžbu

Brojni su kur'anški ajeti koji pojašnjavaju opasnost samodopadljivosti i njene dunjalučke i ahiretske posljedice.

Tako Uzvišeni Allah kaže:

¹ El-Fetava el-Kubra, 5/248.

﴿ لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ وَيَوْمَ حُنَيْنٍ إِذْ أَعَجَبْتَكُمْ كَثُرَتْكُمُ فَلََمْ تُغْنِ عَنْكُمْ شَيْئًا وَصَافَتْ عَلَيْكُمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ ثُمَّ وَكُنْتُمْ مُدْرِكِينَ ﴿٣٥﴾ ﴾

"Allah vas je na mnogim bojištima pomogao, a i onog dana na Hunejnu kada vas je mnoštvo vaše zadivilo, ali vam ono nije ni od kakve koristi bilo, nego vam je zemlja, koliko god da je bila prostrana, tijesna postala, pa ste se u bijeg dali."¹

Rečeno je: "Dolazak pobjede uslovljen je poniznošću prema Allahu, iskazivanje svoje ovisnosti o Njemu Uzvišenom i svoje nemoći, dočim, poniženje dolazi sa umišljenošću."²

﴿ وَلَا تَمِشْ فِي الْأَرْضِ مَرْمًا إِنَّكَ لَن تَخْرِقَ الْأَرْضَ وَلَن تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولًا ﴿٣٧﴾ كُلُّ ذَلِكَ كَانَ سَيِّئُهُ عِنْدَ رَبِّكَ مَكْرُومًا ﴿٣٨﴾ ﴾

"Ne hodi po zemlji nadmeno, jer zemlju ne možeš probiti ni brda u visinu dostići, sve je to ružno, kod Gospodara tvoga prezreno."³

El-Izz b. Abdu-s-Selam je rekao: "Uzvišeni Allah ovdje kori čovjeka da se uzdiže jer time ne može postići svoj cilj kao što ne može zemlju probiti niti brda u visinu dostići, tako isto ne može postići ono što želi svojom ohološću i umišljenošću."⁴

Hadis o udžbu

Bilježi se od Ebu Hurejre, radijallahu anh, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Dok je jedan čovjek, iz naroda koji su bili prije vas, hodao u ogrtaču i divio se sebi, opuštene kose, namazane uljem, Allah je otvorio zemlju ispod njega i on će u njoj tumarati i jaukati sve do Sudnjeg dana!*"⁵

Ebu-l-Abbas el-Kurtubi, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Hadis je dokaz da se ne može biti sigurno od brzog kažnjavanja za grijeh, kao i to da je zadivljenost sobom, svojom odjećom i svojim izgledom strogo zabranjeno i jedan je od velikih grijeha."⁶

Bilježi se od Enesa, radijallahu anh, da je Allahov Poslanik, sallallahu

¹ Prijevod značenja Et-Tevba, 25.

² Vidjeti: *Tefsiru-s-Silmi*, 1/272.

³ Prijevod značenja El-Isra, 37-38.

⁴ *Tefsir El-Izz b. Abdu-s-Selam*, 2/219.

⁵ Buharija, 5789; Muslim, 2088.

⁶ Vidjeti: *Tarhu-t-Tesrib*, 8/169.

alejhi ve sellem, rekao: "*Kada ne biste grijehili ja bih se za vas pobojao onoga što je veće od grijeha: samodopadljivosti.*"¹

El-Munavi, rahimehullahu te'ala, osvrćući se na ovaj hadis rekao je: "Ovo zbog toga što grijешnik priznaje svoju manjkavost, pa mu se nadati da se i pokaje, dočim umišljeni sobom zadivljen je i obmanut svojim djelima, pa je tevba daleko od njega."²

Šta su rekli naši prethodnici o samodopadljivosti

Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Kada bi samodopadanje bilo oličeno u čovjeku, bio bi to zao čovjek."³

Ibnu Mes'ud, radijallahu anh, rekao je: "Propast dolazi sa dvome: gubljenjem nade i umišljenosti sobom."

Ebu Derda'a, radijallahu anh, rekao je: "Kada bi neki od Allahovih robova došao pred Allaha sa dobrim djelima i bogobojaznošću svih stanovnika nebesa i Zemlje, to mu ne bi vrijedilo ni koliko zrno gorušice ako bude pri sebi imao ove tri osobine: umišljenost sobom, uznemiravanje vjernika i gubljenje nade u Allahovu milost!"⁴

Jahja b. Mu'az, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Dobro se čuvajte samodopadanja, jer ono uništava svoga sahibiju. Ono mu uništava dobra djela kao što vatra sagorijeva drva."⁵

Muhammed b. Vasi'a, rahimehullahu te'ala, jednog dana je vidio svoga sina kako se hvališe sobom, pa ga je dozvao i rekao mu: "Znaš li ko si ti? Što se tiče tvoje majke ona je kupljena za dvije stotine dirhema, a što se tiče tvoga oca, ne dao Allah sličnoga među muslimanima!"⁶

Imam Šafija, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Ljudi sa najvećim ugledom jesu oni koji ne poznaju svoj ugled."⁷

Jednog dana neki čovjek je ušao kod Omera b. Abdi-l-'Aziza, rahimehullahu te'ala, pa ga je Omer upitao: "Ko je uglednik, predvodnik tvoga naro-

¹ Eš-Šihab el-Kuda'i, *Musned*, 2/320/1447; El-Munziri, *Et-Tergib ve-t-terhib*, 3/358/4431. Šejh Albani ocijenio je hadis *hasen li gajrihi* u *Sahibu-t-Tergiba*, 2921.

² *Fejdu-l-Kadir*, 5/422.

³ Vidjeti: *El-Firdavs bi Me'suri-l-Hitab*, 5026.

⁴ Vidjeti: *El-Firdavs bi Me'suri-l-Hitab*, 5102.

⁵ Vidjeti: El-Bejheki, *Šu'abu-l-Iman*, 7248.

⁶ Vidjeti: El-Gazali, *Ihja' Ulumi-d-Din*, 3/359.

⁷ Vidjeti: El-Bejheki, *Šu'abu-l-Iman*, 8263.

da?" "Ja" – odgovori čovjek, a Omer zašuti neko vrijeme, a zatim reče: "Da si, uistinu, njihov uglednik, ne bi to spomenuo!"¹

Mutarrif b. Abdillahu, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Da noć provedem u spavanju pa osvanem kajajući se za to draže mi je nego da je svu provedem u namazu pa osvanem diveći se sebi."

Bišr b. Mensur, rahimehullahu te'ala, bio je od onih koji kada se ugledaju čovjek se prisjeti Allaha i Drugog svijeta zbog tragova ibadeta na njima. Jednog dana je klanjao namaz i odužio sa njim. Došao mu je neki čovjek i sjeo iza njega. Čekao ga je da završi sa namazom. Bišr je to primjetio i završio sa namazom, a nakon toga mu rekao: "Nemoj da se diviš onome što si vidio kod mene, jer je i Iblis zajedno sa melekima obožavao Allaha dugo vremena da bi se kasnije sa njim desilo ono što se i desilo."

Rečeno je: "Skromnost je blagodat na kojoj se ne zavidi njenom počiniocu, dok je samodopadanje nedaća zbog koje se ne biva milostivo prema njenom sahibiji."

Ebu Vehb el-Mirvezi, rahimehullahu te'ala, pripovijedao je: "Upitao sam Ibnu-l-Mubareka o oholosti pa mi je rekao: 'To je da omalovažavaš ljude' i upitao sam ga o samodopadanju, pa mi je rekao: 'To je da smatraš da ti nešto posjeduješ što niko drugi ne posjeduje'. Zatim mi je rekao: 'Ne znam da za klanjače ima većeg zla od samodopadanja.'"²

Hatim, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Ne znam čega se ljudi trebaju više čuvati: umišljenosti ili pretvaranja! Umišljenost se nalazi u tebi dok pretvaranje ulazi kod tebe. Po meni je umišljenost opasnija po tebe od pretvaranja. To je poput da imaš krvoločnog psa unutar svoje kuće i drugoga pred vratima. Koji je opasniji za tebe: onaj koji je uz tebe ili onaj koji ti prilazi? A umišljenost je uz tebe dok ti pretvaranje prilazi."³

Mesruk, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Dosta je čovjeku znanja da strahuje od Allaha i dosta mu je neznanja da se umisli svojim znanjem!"⁴

Razlozi koji dovode do samodopadanja

Postoje razlozi koji čovjeka dovode do umišljenosti sobom, pojave koje ga podstiču na samodopadljivost. Neke od njih su:

¹ Vidjeti: El-Bejheki, *Šu'abu-l-Iman*, 8262.

² Vidjeti: El-Bejheki, *Šu'abu-l-Iman*, 8260.

³ Vidjeti: Ebu Nu'ajm, *Hiljetu-l-Evljia*, 8/76.

⁴ Vidjeti: Es-Sujuti, *Ed-Durru-l-Mensur*, 12/279.

1- Nepoznavanje samog sebe, svoje duše i njenih osobina, svojih manjkavih djela, kao i nepoznavanje svoga Gospodara, svojih obaveza prema Njemu Uzvišenom, dovode do lijepog mišljenja o samom sebi, a što opet na kraju dovodi do umišljenosti, oholosti i drugih bolesti koje su teže od jasnih velikih grijeha kao što su nemoral, konzumiranje alkohola i sl.¹

2- Pretjerana hvala i to u lice vrlo lahko može biti jedan od razloga samodopadljivosti. Kaže islamski učenjak El-Maverdi, rahimehullahu te'ala: "Od najvećih povoda samodopadljivosti kod nekog čovjeka jesu i mnogobrojne hvale onih koji mu se žele približiti i pretjeranost laskavih kod kojih je dvoličnjaštvo postalo običaj i način postizanja željenog, laskanje koriste za prevaru i igru! Pa kada svoje postupke vide prihvatljivim kod slaboumnih, tada te iste obmanjuju svojim lažnim ubjeđenjima ismijavajući se na takav način s njima."²

Hafiz Ibnu Hadžer, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Ibnu Betal kaže: 'Cilj zabrane pretjerane hvale drugog, naročito po onom što se ne nalazi pri njemu, jeste što se u tom slučaju ne može biti sigurno za pohvaljenog da se neće umisliti da je on doista na tom stepenu i da usljed toga neće zapostaviti djela i činjenje brojnog dobra pozivajući se na rečeno o njemu.'"³

3- Ono što čovjeka vrlo lahko može odvesti do samodopadljivosti jeste i upoređivanje svoga stanja sa drugima koji su ispod njega po dobrim djelima, usljed čega zaključuje da je on na dobru, a da tim drugima ne predstoji ništa drugo do propast. Bilježi se od Ebu Hurejere, radijallahu anh, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Ukoliko čovjek kaže: 'Ljudi će propasti', neka zna da ih je on upropastio!*"⁴

4- Odrastanje i odgoj u sredini koja je navikla na ovu osobinu, umišljenost je postala dio njih. Tako dijete odrasta uz roditelja koji voli hvalu, a odbija savjet, pa vremenom i ono postaje takvo i samodopadljivost postaje dio njega.⁵

5- Društvo može biti razlog pojave samodopadljivosti, jer je čovjek sklon slijeđenju i oponašanju, prijatelj na njega ostavlja uticaja, naročito ako je taj prijatelj jaka ličnost s velikim životnim sposobnostima, a ovaj slab, ne-

¹ Vidjeti: Ibnu-l-Kajjim, *Medaridžu-s-Salikin*, 1/192.

² *Edebu-d-Dunja ve-d-Din*, 239.

³ *Fethu-l-Bari*, 10/477.

⁴ Muslim, 2623.

⁵ Vidjeti: Sejjid Muhammed Nuh, *Afatu 'ale-t-Tarik*.

uk, pa sve prihvata od njega, slijedi ga i oponaša u svemu. Bude li njegov prijatelj umišljen sobom i on će to biti neminovno.¹

6- Obmanjenost nekom blagodati, priklanjanje njoj uz zaborav na Vlasnika te blagodati, Onoga koji mu je dotičnu blagodat ukazao. Ukoliko mu Uzvišeni Allah ukaže blagodat imetka, ili znanja, ili snage, ili položaja i sl., on uživa u dotičnoj blagodati zaboravljajući na Onoga koji ga je počastio tom blagodati. Govori sebi da nije zadobio tu blagodat ni zbog čega drugog osim što je on i zaslužuje. Ne prestaje sa takvim ponašanjem sve dok sebe ne vid da je postigao vrhunac. Divi se i raduje samom sebi, što je jasan znak samodopadljivosti.²

7- Preuzimanje vođstva i odgovornih poslova usljed čega može pomisliti da niko drugi mimo njega nije sposoban za dotične funkcije.

8- Uživanje odlike po kojoj se prepoznaje od drugih, svejedno da li je rođen sa tom odlikom, poput ljepote; ili ju je naslijedio, poput porijekla; ili ju je stekao Allahovom dozvolom opet, poput znanja, ibadeta i sl.

9- Pretjerano poštivanje od strane sljedbenika vrlo lahko može slomiti kičmu onoga koji se slijedi.

10- Pomanjkanje pobožnosti i bogobožnosti, kao i zaboravljanje na Allahov stalni nadzor.

11- Malobrojnost savjetnika i usmjerivača ili njihovo nepostojanje u potpunosti.

12- Nemarnost prema završnici samodopadljivih i na dunjaluku i na ahiretu.

13- Neproučavanje Kur'ana i sunneta Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji zabranjuju ovu opaku osobinu i naređuju njenu suprotnost: skromnost i poniznost.

14- Sigurnost od Allahove kazne i pribjegavanje Allahovom oprostumu i Njegovoj dobroti.

Čime se sve ljudi umisle

Ono čime se ljudi uglavnom dive i umišljaju vraća se na osam sljedećih motiva:

1- Zadivljenost i umišljenost svojim tijelom: ljepotom, izgledom, zdravljem, ljepotom glasa i sl; pri čemu zaboravlja da je to blagodat od Allaha i da

¹ Vidjeti: Sejjid Muhammed Nuh, *Afatu 'ale-t-Tarik*.

² Vidjeti: Sejjid Muhammed Nuh, *Afatu 'ale-t-Tarik*.

u svakom trenutku ona može prestati.

2- Zadivljenost svojom snagom i moći, kako nam Uzvišeni Allah prenosi riječi naroda Ad da su govorili:

﴿ فَأَمَّا عَادٌ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَقَالُوا مَنْ أَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَهُمْ هُوَ أَشَدُّ مِنْتَهُمْ قُوَّةً وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يَحْحَدُونَ ﴿١٥﴾ ﴾

"A što se tiče naroda Ad, oni su se bespravno oholili na Zemlji i govorili: 'Ima li nekoga jačeg (snažnijeg) od nas?!' Zar ne vide da je Allah, Onaj koji ih je stvorio, snažniji od njih?! Ali su oni Naše ajete poricali."¹

3- Zadivljenost svojim razumom, svojom inteligencijom, poznavanjem mnogo čega, do u najveće detalje, u pitanjima vjere i dunjaluka, što biva razlogom uzdizanja nad drugim ljudima, nesavjetovanja s njima, smatranja drugih nezalicama ma kako drugi bili učeni; zaboravljajući opet da je to blagodat od Uzvišenog Allaha.

4- Zadivljenost svojim porijeklom usljed čega se pojedini, pojašnjavajući svoju dobrotu, pozivaju na svoje porijeklo, svoje očeve i djedove, hodže i hadžije, pa se uzdaju da će im to porijeklo koristiti i na ahiretu. Dočim, kod Allaha je najbolji onaj koji Ga se najviše boji!

5- Zadivljenost svojom vezom sa čelnicima i predstavnicima, vođama, i svojim slijeđenjem istih zapostavljajući predvodnike u vjeri i znanju; što je očita zabluda, neznanje, preče mu je da se prisjeti loših djela koja čine spomenuti pa da moli Allaha da ga sačuva njihova slijeđenja.

6- Zadivljenost brojnošću svoje djece, rodbine, sljedbenika, onih koji ga služe i sl; kako su se time hvalisali nevjernici govoreći:

﴿ نَحْنُ أَكْثَرُ أَمْوَالًا وَأَوْلَادًا وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ ﴿٣٥﴾ ﴾

"Mi imamo više djece i imetka i mi nećemo biti kažnjeni!"² I kako su se svojom brojnošću vjernici na Hunejnu zanijeli i obmanuli! Takvima je preče da se prisjete svoje slabosti i slabosti svih tih kojima se umišljaju, niko od njih ne može sebi koristiti niti štetiti, a kamoli drugome! Svi će ga napustiti, čak u najtežim trenucima. Zar Uzvišeni Allah ne kaže:

﴿ يَوْمَ نَعْرِضُ الْمَرْءَ مِنْ آخِيهِ ﴿٣٥﴾ وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ ﴿٣٦﴾ وَصَخِيْبِهِ وَبَنِيهِ ﴿٣٧﴾ ﴾

¹ Prijevod značenja Fussilet, 15.

² Prijevod značenja Sebe, 34.

"Onoga dana kada čovjek pobjegne od svoga brata, svoje majke i svo-
ga babe, svoje žene i svoje djece!"¹

7- Zadivljenost svojim imetkom kako nam Uzvišeni Allah prenosi riječi
nevjernika koji je rekao svome prijatelju:

﴿ أَنَا أَكْثَرُ مِنْكَ مَالًا وَأَعَزُّ نَفَرًا ﴾ (٣١)

"Ja imam imetka više od tebe i jačeg sam roda!"²

8- Zadivljenost svojim mišljenjem iako je pogrešno, kao što o tome Uz-
višeni Allah kaže:

﴿ أَفَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ فَرَآهُ حَسَنًا ﴾

"Vidiš li onoga kome su njegova loša djela uljepšana pa ih smatra
lijepim?!"³ I kaže:

﴿ وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُحْسِنُونَ صَنِيعًا ﴾ (١٠٤)

"... i oni smatraju da je dobro ono što rade."⁴ A preče je takvima da
optuže svoja mišljenja sve dok im daleko učeniji ljudi od njih ne potvrde
ispravnost.⁵

Pokazatelji udžba

Na osnovu sljedećih pokazatelja moguće je ustanoviti ovu opaku bo-
lest:

1- Hvalisanje sobom

Prvi pokazatelj umišljenosti, zadivljenosti sobom jeste stalna tvrdnja
kako je njegova duša čista, kako je on dobar, kako on dobro poznaje svoju
dušu, hvalisanje sobom i slično, zaboravljajući na riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ فَلَا تُرْكُوا أَنفُسَكُمْ هُوَ أَعْلَمُ بِمِنَ اتَّقَى ﴾ (٣٣)

"I ne hvalite sami sebe, On najbolje zna ko se Njega boji!"⁶

¹ Prijevod značenja Abese, 34-36.

² Prijevod značenja El-Kehf, 34.

³ Prijevod značenja Fatir, 8.

⁴ Prijevod značenja El-Kehf, 104.

⁵ DžemAliddin el-Kasimi, *Mev'izatu-l-Mu'minin min Ihjai 'Ulumi-d-Din*, 1/380-382. (skraćeno)

⁶ Prijevod značenja En-Nedžm, 32.

2- Odbijanje savjeta

Drugi pokazatelj umišljenosti sobom jeste neprihvatanje, odbijanje savjeta, okretanje od onih koji ga žele posavjetovati! A, uistinu, nema nikakva dobra u ljudima koji se ne savjetuju, ne savjetuju druge niti prihvataju od drugih savjet. Uzvišeni Allah prejasno je spomenuo savjetovanje kao jedan od razloga spasa od sigurne propasti na Sudnjem danu kada je rekao:

﴿ وَالْعَصْرُ ۝ إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ ۝ إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصُوا بِالنَّحَىٰ وَتَوَّصُوا بِالصَّبْرِ ۝ ﴾

"I tako Mi vremena! Svejedan čovjek zasigurno će propasti, izuzev onih koji vjeruju, i čine dobra djela, i savjetuju jedni drugima istinu, i savjetuju jedni drugima strpljenje!"¹

Također, od pokazatelja samodopadljivosti jesu i sljedeći: Okretanje glave od drugih, nadmen hod, preuveličavanje svojih učinjenih dobrih djela, uzdizanje i ponošenje svojim znanjem, ogovaranje i klevetanje drugih ljudi, omalovažavanje velikih učenjaka, zaboravljanje grijeha i njihovo nipodaštavanje, smatranje da će uvijek za dobro djelo biti nagrađen, a da će mu se loše djelo uvijek oprostiti i da će mu se dova uvijek primiti, ustrajavanje na greškama, zapostavljanje pokornosti zbog smatranja da se dostigla potpunost, nipodaštavanje griješnika i razvratnika, prizivanje položaja i ugleda prije negoli i bude dostojan njega.²

Posljedice udžba

1- Umišljenost svoga sahibiju odvodi do oholosti, na početku do skrivene oholosti, a kasnije i do javne oholosti u djelima i riječima i dosta mu je samo te bolesti i posljedice.

Imam Es-Sefarini, rahimehullah, rekao je: "Znaj da je jedan od razloga oholosti i samodopadljivost, jer onaj koji se zadivi nečim pri sebi, time se počne uzdizati nad drugima."³

2- Također, samozadivljenost odvodi čovjeka od sjećanja na grijeha i samim time i do zaborava na pokajanje, čini ga sigurnim od Allahove kazne.

3- Zapostavljanje pokornosti Allahu i činjenja ibadeta Njemu jer umišljena osoba smatra da je dostigla stepen potpunosti, da je već u Džennetu, samo je pitanje deredža u njemu, koja li će mu pripasti! Smatra da joj djela

¹ Prijevod značenja El-Asr, 1-3.

² *Mevsu'atu-l-Ahlak*, Muessesetu-d-Dureri-s-Senijje.

³ *Gizau-l-Elbab*, 2/174.

više nisu potrebna. A ustvari, ovo je očita propast u koju nema nimalo sumnje.

4- Dosta je ukora i pogrde ovoj osobini to što se njome prvi opisao Iblis kojeg je Uzvišeni Allah prokleo. Iblis je rekao -kako Uzvišeni Allah navodi njegove riječi:-

﴿أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقَنِي مِنْ نَّارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ﴾¹

"Ja sam bolji od njega! Mene si stvorio od vatre, a njega si stvorio od zemlje ilovače!"¹

5- Onaj koji je zadivljen sobom upropaštava svoju dušu, zabranjuje joj Allahovo zadovoljstvo, a time i zadovoljstvo ljudi.

6- Umišljena osoba zadivljena je sobom pa se uzdiže nad drugim ljudima usljed čega biva prezrena među njima.

7- Poništava svoja dobra djela. Kaže imam En-Nevevi, rahimehullahu te'ala: "Znaj da samodopadljivost stoji na putu iskrenosti, pa onaj koji bude zadivljen svojim djelima, on će poništiti svoja djela kao što ih poništava i onaj ko se oholi njima."

Također, Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Ništa više ne može poništiti djela kao što to može zadivljenost svojom dušom!"²

Kako se sačuvati i izliječiti od samodopadljivosti

Ibnu Hazm, rahimehullahu te'ala, govoreći o samodopadljivosti i njenom liječenju kao najbolji lijek preporučuje posmatranje svojih mahana i nedostataka, pa kaže: "Onaj koji bude iskušan samodopadljivosti zadivljenosti sobom, neka pogleda u svoje manjkavosti.

Ukoliko bude zadivljen svojim plemenitim odlikama i vrlinama, neka pogleda koliko kod sebe ima i nedoličnog ponašanja.

Budeš li zadivljen svojim razumom, prisjeti se svojih loših misli koje ti kad-kad nalete, tako ćeš spoznati manjkavost svoga razuma!

Zadiviš li se svojom inteligencijom, prisjeti se svojih promašaja i ne zaboravljaj ih. Prisjeti se mnogih svojih slučajeva kada si mislio da si dobro procijenio, a ispalo je obratno, kada si smatrao da si sigurno ti u pravu, a drugi u krivu, ali se kasnije ispostavilo da si ti bio u krivu, a drugi u pravu.

¹ Prijevod značenja El-E'araf, 12.

² El-Fevaid, 152.

Budeš li zadivljenn svojim dobrim djelima, prisjeti se svojih loših djela, grijeha, manjkavosti i mahana! Tako mi Allaha, sigurno ćeš uvidjeti da je loših djela mnogo više, da ona nadvladavaju i prekrivaju tvoja dobra djela, pa svoju umišljenost zamijeni brigom za lošim djelima.

Zadiviš li se svome znanju, znaj da pri sebi ne posjeduješ nijednu osobinu, a da ti ona nije data kao blagodat od Uzvišenog Allaha, pa na tu blagodat ne uzvraćaj onim čime ćeš rasrditi svoga Gospodara. Zatim, pogledaj koliko samo ne poznaješ od vjere! Pogledaj koliko je onih koji su učeniji od tebe! Naći ćeš ih ogroman broj! Tada omalovaži i preziri svoju dušu. Također, pogledaj koliko samo ne radiš i po onome što znaš, koliko će toga biti dokaz protiv tebe!

Budeš li se divio svome imetku koji posjeduješ, znaj da u njemu nema dobra ukoliko ga ne budeš udjeljivao. Taj imetak će otići, potrošiti se, a možda i ti svojim očima doživiš kako on prelazi u ruke drugih, pa možda čak i u ruke tvojih neprijatelja!

Zadiviš li se svojom ljepotom, prisjeti se starosti u kojoj će ljepota iščeznuti!

Budeš li se divio hvali svoje braće, prisjeti se grdnji svojih neprijatelja!"¹

Uzvišenog Allaha molim da nas sačuva umišljenosti sobom, samodopadljivosti, molim Ga da nas učini Njegovim skromnim i poniznim robovima, sljedbenicima Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!

﴿ هَذَا بَيَانٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴾ (138)

"Ovo je pojašnjenje svim ljudima, a uputa i oporuka samo bogobojažnima!"²

¹ Vidjeti: *Resailu Ibni Hazm*, 1/387-393.

² Prijevod značenja Ali Imran, 138.

EL-HASED - ZAVIST

Uvod

Jedna od ovih prezrenih bolesti srca, bolesti koje razaraju i srce i tijelo, i pojedinca i zajednicu, jeste *hased-zavist*, koja uništava dobra djela kao što vatra sagorijeva drva.

Kažu: "Ako se za *alkohol kaže da je majka svih zala*, onda se sa pravom može reći da je *zavist otac svih zala*, predvodnik u velikim grijesima“.

Koliko je zbog zavisti učinjeno nepravde, loših djela, koliko je prekinuto rodbinski i prijateljskih veza? Koliko je zbog zavisti prosuto krvi, narušeno časti, uništeno imetka?

Koliko je dobrih ljudi, dobrih vjernika, iskušano zavisti, pa mu je zavist uništila iman, srušila ono što su sagradili od dobrih djela?!

Zavist ih je ponijela da prelaze i ruše Allahove granice, da čine nepravdu drugim Allahovim robovima, pa su na kraju zadobili Allahovu srdžbu i prijezir.

Značenje zavisti i njene vrste

El-Džahiz kaže: "Zavist je da čovjek osjeća bol u onome što vidi kod drugog od blagodati i nastojanje (priželjkivanje) da taj drugi tu dotičnu blagodat izgubi."¹

Dakle, zavist je priželjkivanje odlaska, prestanka nekog dobra (neke blagodati) kod osobe kojoj se zavidi.

Hafiz Ibnu Hadžer, rahimehullahu te'ala, kaže: "Hased je priželjkivanje prestanka blagodati kod onoga koji je uživa. Pojedini dodaju i da dotičnu blagodat priželjkuje sebi, a istina je da je to općenito."²

El-Maverdi je rekao: "Suština zavisti je žaljenje za blagodatima koje uživaju drugi ugledni ljudi."³

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Zavist je u suštini jedan vid neprijateljstva prema Allahu, jer zavidnik prezire neku Allahovu blagodat koju On Uzvišeni voli i daje Svome robu, Allah voli da se nađe pri dotičnom Njegovom robu, a ovaj drugi priželjkuje odlazak te blagodati i njeno presta-

¹ *Tebzibu-l-Ablak*, 34.

² *Fethu-l-Bari*, 1/166.

³ *Edebu-d-Dunja ve-d-Din*, 260.

janje. On to priželjuje, a Allah to ne voli. Stoga se ovaj zavidnik jasno suprotstavlja Allahu u Njegovoj odredbi, onome što je Allah odredio, u onome što Allah voli i prezire, pa je i Iblis istinski neprijatelj, a i njegov grijeh protkao je iz oholosti i zavisti."¹

Imam En-Nevevi, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Islamski učenjaci kažu da postoje dvije vrste haseda-zavisti, *based hakiki* i *based medžazi*, stvarna istinska zavist i zavist samo po značenju, ali ne i po propisu. Stvarna zavist ima značenje priželjkivanja prestanka blagodati kod onoga kod koga se i nalazi. I ova vrsta zavisti strogo je zabranjena po konsenzusu, jednoglasnom mišljenju islamskih učenjaka.

Što se tiče zavisti po značenju ali ne i po propisu, *based medžazi*, to je tzv. *gibta*, odnosno priželjkivanje uživanja blagodati koje se nalaze i kod drugih, ali ne i da iste blagodati prestanu kod tih drugih. Ako je ovdje riječ o dunjalučkim pitanjima, to je dozvoljeno, a ako je riječ o pokornosti, tada je ova *gibta* preporučena."²

El-Kurtubi, rahimehullahu te'ala, kaže: "Postoje dvije vrste zavisti: pohvalna i pokuđena. Pokuđena zaviste je da priželjkuješ prestanak Allahovih blagodati kod tvoga brata, svejedno da li želio da te blagodati pređu tebi ili ne."³

Er-Razi je rekao: "Kada Uzvišeni Allah ukaže tvome bratu neku blagodat, ukoliko budeš želio prestanak te blagodati, to je zavist; dok ukoliko budeš želio da i ti uživaš tu blagodat, tada je to *gibta* i natjecanje. Što se tiče prve vrste zavisti, ona je strogo zabranjena u svakom pogledu, osim da razvratnik ili nevjernik uživa neku blagodat i njome se pomaže u zlu i neredu, tada nema smetnje da priželjkuješ njen prestanak, jer to ti ne činiš zbog same blagodati, već zbog toga što se njome dolazi do nereda, zla i uznemiravanja."⁴

Zavist je strogo zabranjena Kur'anom, Sunnetom i idžmaom, jednoglasnim mišljenjem islamskih učenjaka.

Zavist u Kur'anu

1- Zavist je jedna od prezrenih osobina kod židova, pa ne priliči muslimanu da se odlikuje njome. Uzvišeni Allah kaže:

¹ *El-Fevaid*, 158.

² *Šerh Nevevi ala Sahibi Muslim*, 2/464.

³ *El-Džami'u li Ahkami-l-Kur'an*, 3/71.

⁴ *Et-Tefsir el-Kebir*, 3/257.

﴿ وَذَكَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَرُّوكُمْ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِكُمْ كُنَّارًا حَسًّا مِنْ عِنْدِ أَنْفُسِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّ لَهُمُ الْوَحْيَ فَأَعْتَوْا وَأَضْحَكُوا حَتَّىٰ بَيَّنَّ اللَّهُ بِأَمْرِهِ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١١٩﴾ ﴾

"Mnogi sljedbenici Knjige jedva bi dočekali da vas, pošto ste postali vjernici, vrate u nevjernike, iz lične zlobe svoje, iako im je istina poznata; ali vi oprostite i preko toga pređite dok Allah Svoju odluku ne donese. – Allah, zaista sve može."¹

Također je rekao Uzvišeni:

﴿ أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَىٰ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ ﴾

"Zar da oni zavide ljudima na onome što im je Allah dao od Svojih blagodati."²

Tj. zar da se suprostavljaju Allahovoj odredbi kome da da Svoje blagodati, zar da ih oni zabranjuju i oduzimaju.

2- Uzvišeni Allah zabranjuje zavist, pa kaže:

﴿ وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ ﴾

"Ne priželjkujte ono što je Allah dao jednima nad drugima..."³

Ibnu Abbas, radijallahu anhuma, kaže: "Allah zabranjuje da čovjek priželjkuje da zadobije imetak i porodicu drugog čovjeka."⁴

Povodom riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ وَسَعَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ ﴾

"Već Allaha molite da vam da iz svojih blagodati"⁵, Ed-Dahhak je rekao: "Neka ni jedan čovjek ne priželjkuje imetak svoga brata, niti njegovu suprugu, niti sluškinju, niti jahalicu, već neka kaže: 'Allahu moj, podari i meni slično.'⁶

Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anh, je rekao: "Nemojte se suprotstavljati Allahovim blagodatima? Upitali su ga: 'A ko se to suprotstavlja Alla-

¹ Prijevod značenja El-Bekara, 109.

² Prijevod značenja En-Nisa, 54.

³ Prijevod značenja En-Nisa, 32.

⁴ Vidjeti: El-Kurtubi, *El-Džami'u li Ahkami-l-Kur'an*, 5/163; Ibnu Kesir, *Tefsiru-l-Kur'ani-l-Azim*, 1/479.

⁵ Prijevod značenja En-Nisa, 32.

⁶ Vidjeti: El-Kurtubi, *El-Džami'u li Ahkami-l-Kur'an*, 5/163.

hovim blagodatima?' Odgovorio je: 'Oni koji zavide drugim ljudima na ono-
me što im je Allah dao od Svojih blagodati."¹

U jednoj od Allahovih Objava stajalo je: "Zavidnik je neprijatelj Mojih
blagodati. Srdit je i nezadovoljan Mojom raspodjelom."²

3- Zavist je prvi grijeh koji je učinjen i na nebesima i na Zemlji. Jedan
od učenjaka je rekao: "Zavist je prvi grijeh učinjen Allahu na nebesima i prvi
grijeh na Zemlji. Što se tiče nebesa to je Iblisova zavist Adem, a što se tiče
Zemlje, to je Kabilova zavist prema Habilu."³

Uzvišeni Allah govori o tome pa kaže:

﴿ فَطَوَّعَتْ لَهُ نَفْسُهُ قَتْلَ أَخِيهِ فَقَتَلَهُ فَأَصْبَحَ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴾

"I duša njegova ga navede da ubije brata svoga, pa ga on i ubi i po-
stade jedan od izgubljenih."⁴

Zavist ga je podstakla da ubije njemu najbližeg čovjeka! Ubio je onoga
prema kome je trebao biti milostiv i sažaljiv! Onoga od kojeg je trebao odag-
nati svaku nevolju, a ne pričiniti mu nevolju. Nakon toga, postao je pred-
vodnik, vođa svakom onome koji bespravno ubije drugoga!

Sa sobom je ponio ovaj veliki grijeh i grijeh, zlo djelo svih onih koji ga
budu činili sve do Sudnjeg dana.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "*Ne ubije se nijedan čo-
vjek, a da prvi Ademov sin nema udjela u prosipanju njegove krvi, jer je on prvi podstak-
nuo na ubistvo.*"⁵

Slično se desilo i kod Jusufove braće prema Jusufu i njegovom bratu,
iako su iz plemenitog roda, iako su potomci vjerovjesnika, sinovi plemenitog
sina plemenitog sina plemenitog tj. sinovi Ja'kuba sina Ishakovog sina Ibrahi-
movog. Međutim, zavist ih je podstaknula na velika zlodjela i nepravdu, kidali
su rodbinske veze i činili veliki nered na Zemlji.

4- Zatim, ono što ukazuje na strogu zabranjenost zavisti, njenu opas-
nost i prezrenost jeste i Allahova naredba da se utječemo Njemu od zla za-
vidnika kada zavidi, kako stoji u suri El-Felek.

¹ Vidjeti: Abdu-l-Aziz b. Fevzan, *Fikhu-t-Te'amuli mea-n-Nasi*, 90.

² Ibid.

³ Vidjeti: El-Kurtubi, *El-Džami' u li Ahkami-l-Kur'an*, 5/251; Ibnu Abdi-l-Berr, *Behdžetu-l-Me-
džalis*, 1/409.

⁴ Prijevod značenja El-Maide, 30.

⁵ Buharija, 3157; Muslim, 1677.

5- Zatim, Uzvišeni Allah utjecanje od zavidnika spomenuo je uz utjecanje od sihirbaza. Rekao je Uzvišeni:

﴿ وَمِنْ سِحْرٍ أَتَقَنَّتْ فِي الْعَمَدِ ۝ وَمِنْ سِحْرٍ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ۝ ﴾

"I utječem se od zla onih koji u uzlove pušu, i zla zavidnika kada zavidi."¹

Zašto su sihr i zavist spomenuti zajedno?

- Zato što počesto zavist podstiče, navodi na sihr.
- Zato što i jedno i drugo potiču od šejtana, velikog udjela i u sihru i u zavisti ima šejtan.
- I sihrom i zavidnošću se mnogo uznemiravaju drugi ljudi i nanosi im se veliko nasilje i šteta.
- I sihr i zavist su opasni veliki grijesi.

Zavist u Sunnetu

Što se tiče hadisa koji govore o strogoj zabrani zavisti, tu je i hadis Enesa b. Malika, radijallahu anhu, u kojem Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Nemojte se mrziti, nemojte zavidjeti jedni drugima, nemojte se okretati jedni od drugih, već budite o Allahovi robovi braća. I nije dozvoljeno muslimanu da izbjegava svoga brata više od tri dana."²

Prenosi se od Zubejra, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Među vama se wriježila bolest naroda koji su bili prije vas: zavist i mržnja. To su brijači, međutim, ja ne kažem da briju kosu već briju vjeru."³

Nema sveobuhvatnijih i slikovitijih riječi koje pojašnjavaju posljedice zavisti, djelovanje zavisti na čovjekovu vjeru, brije je kao što brijač brije kosu, sagorijeva dobra djela i uništava ogromne nagrade i sevabe.

Stoga su sigurni gubionici, istinske propalnice, bezumnici, oni koji skupljaju ogromne sevabe poput brda klanjajući, posteći, učeći Kur'an, zikr, pozivajući dobru, a zatim sebi dozvole da sve to izgube putem mržnje i zavisti.

Zbog toga je i došlo u hadisu Damre b. Sa'lebeta, radijallahu anh, da je

¹ Prijevod značenja El-Felek, 4-5.

² Buharija, 5718; Muslim, 2559.

³ Tirmizi, 2510; Ahmed, 1412; El-Bejheki, *Es-Sunen el-Kubra*, 20853; Ebu Ja'la, 669; Et-Tajalisi, 193. El-Munziri kaže u *Et-Tergibu ve-t-Terhibu*, 3/285: „Bilježi ga Bezzar s dobrim lancem prenosilaca.“ Sujuti je hadis ocijenio vjerodostojnim u *El-Džami'u es-Sagiru*, 4170; dok ga je šejh Albani ocijenio dobrim u *Sabihu Sunena Tirmizije* i drugim svojim djelima.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neprestano će ljudi biti na dobru sve dok ne budu zavidjeli jedni drugima."¹

Naši prethodnici o zavisti

Omer b. el-Hattab, radijallahu anh, rekao je: "Nije Allah podario neku blagodat čovjeku, a da mu zavidnik nije pozavidio na njoj."²

Muavija, radijallahu anhu, je rekao: "Nema zle osobine da je ravna zavisti. Ona uništava zavidnika, prije negoli i pozavidi drugom."³

Hasan el-Basri, rahimehullahu te'ala, rekao je: "O čovječe! Zbog čega zavidiš svome bratu?! Ako mu je to što posjeduje dato iz blagodati prema njemu, pa zbog čega zavidiš onome koga je Uzvišeni Allah počastio?! A ako je to stekao na drugačiji način, pa zbog čega da zavidiš onome koji će boraviti u Vatri!"⁴

Slično je rekao i Muhammed b. Sirin, rahimehullahu te'ala: "Nikada nikome nisam pozavidio na nečemu od dunjaluka! Jer, ukoliko taj bude od stanovnika Dženneta, zar da mu zavidim na dunjaluku, a time je možda postigao Džennet; a ukoliko bude od stanovnika Vatre, pa zar da zavidim na dunjaluku onome koji putuje ka Vatri!"

El-Asme'i je rekao: "Upitao sam arabljanina: 'Šta ti je produžilo tvoj život, kako tako dugo da živiš?' Rekao mi je: 'Ostavio sam zavist, pa sam i ostao među živima!'"⁵

Jedan od ispravnih prethodnika je rekao: "Zavidnik u društvu neće zadobiti osim ukor i poniženje; od meleka neće doživjeti osim prokletstvo i mržnju, ljudi će se sažalijevati na njega, u času smrti zadobit će strah i velike smrtne muke, a na Dan stajanja pred Uzvišenim Allahom neće dobiti ništa drugo osim sramoćenje, ruglo i žestoku kaznu."⁶

Vrijednost čistih prsa

Ono što ukazuje na zabranjenost zavisti i obaveznost klonjenja iste

¹ Taberani, *El-Mu'džemu el-Kebir*, 8157. El-Munziri kaže u *Et-Tergibu ve-Terhibu*, 3/347: „Prenosioci su povjerljivi.“

² Vidjeti: Ibnu Abdi-l-Berr, *Behdžetu-l-Medžalis*, 1/406; *Revdatu-l-'Ukala ve Nuzhetu-l-Fudala*, 134.

³ Vidjeti: Ibnu Abdi-l-Berr, *Behdžetu-l-Medžalis*, 1/414.

⁴ *Ihja 'Ulumi-d-Din*, 3/201.

⁵ Vidjeti: El-Maverdi, *Edebu-d-Dunja ve-d-Din*, 443-444.

⁶ *Ihja 'Ulumi-d-Din*, 3/201.

jeste i činjenica da Uzvišeni Allah hvali one koji se odlikuju osobinom suprotnom zavisti, tj. hvali one čija su prsa prostrana, srca čista, one koji savjetuju druge muslimane, priželjkuju im svako dobro, otklanjaju štetu od njih, raduje ih ono što raduje i njihovu braću muslimane, vole svojoj braći ono što vole i samima sebi i preziru im ono što preziru i sebi.

Tako Uzvišeni Allah hvali Ensarije pa kaže:

﴿ وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقِ شَعْنَهُ فَاُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١﴾ ﴾

"I onima koji su Medinu za življenje izabrali i domom prave vjere još prije njih je učinili; oni vole one koji im se doseljavaju i u grudima svojim nikakvu tegobu –zato što im se daje- ne osjećaju. I više vole njima nego sebi, mada im je i samim potrebno. A oni koji sačuvaju pohlepe svoje duše, sigurno će uspjeti!"¹

Ensarije nisu zavidjele svojoj braći muhadžirima zbog toga što su oni prije njih ušli u vjeru i zadobili tu blagodat, nisu im zavidjeli to što je Vjеровjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, njima poslan, muhadžirima, u njihovu zemlju Mekku.

Također, Uzvišeni Allah hvali Svoga halila Ibrahima zbog čistog srca pa kaže:

﴿ وَاتَّكَ مِنْ شَيْعَتِهِ لِإِبْرَاهِيمَ ﴿٨٧﴾ إِذْ جَاءَ رَبَّهُ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٤﴾ ﴾

"I iste vjere kao i on (Nuh) bio je i Ibrahim, kada je Gospodaru svome čista srca došao."²

Također, pojašnjava Svevišnji Allah da je srce čisto od zavisti i svih drugih bolesti razlog spasa i uspjeha na Sudnjem danu, kaže:

﴿ يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ ﴿٨٨﴾ إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٩﴾ ﴾

"Toga dana imetak i sinovi ništa neće koristiti, već će koristiti čisto srce s kojim se dođe pred Allaha."³

Ibnul-Kajjim, rahimehullahu te'ala, kaže: "Čisto srce jeste ono srce koje je čisto od širka, mržnje, prezira, zavisti, pohlepe, oholosti, čisto od žudnje za dunjalukom i vođstvom na njemu, čisto od svake bolesti koja ga udaljava od Uzvišenog Allaha, čisto je od svake nejasnoće, sumnje koja je suprotna vijes-

¹ Prijevod značenja Hašr, 9.

² Prijevod značenja Es-Saffat, 83-84.

³ Prijevod značenja Eš-Šuara, 88-89.

tima koje su stigle od Allaha; čisto je od svake strasti koja se suprotstavlja Allahovoj naredbi; čisto je od svake želje koja se sukobi sa onim što Allah želi; čisto je od svega što ga presijeca i odvaja od Allaha. Ovo je čisto srce koje se nalazi i u dunjalučkom Džennetu, i u berzehskom Džennetu i nalaziti će se u Džennetu na Danu istinskog povratka."¹

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pojašnjava da je čistoća prsa od prevare, zlobe i zavisti jedan od najvećih obavezujućih razloga ulaska u Džennet.

Od Enesa, radijallahu anh, prenosi se da jedne prilike dok su sjedili kod Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Vjerovjesnik im je rekao: "*Sada će vam na vrata ući čovjek koji je od stanovnika Dženneta!*" Tako je ponavljao tri dana. Abdullah b. Amr b. El-As, radijallahu anh, pratio je tog čovjeka pa mu je na kraju rekao: "Vidim da ne činiš mnogo djela pa, čime si postigao ono o čemu nas je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio?!" Čovjek je odgovorio: "Što se tiče djela, ja ne činim osim ono što si vidio, izuzev što ja u svojim prsima ne osjećam prevaru ni prema ijednom muslimanu niti zavidim ijednom muslimanu na dobru koje mu je Allah podario!" Abdullah b. Amr b. El-As, radijallahu anhuma, na to mu reče: "To je ono čime si postigao Džennet, i to je ono što se ne može²."

Također, vjerodostojni hadisi govore da oni koji očiste svoja prsa od mržnje, zlobe i zavisti, a ustraju na imanu i bogobojažnosti, takvi su najbolji i najcjenjeniji kod Allaha.

Od Abdullaha b. Amra b. El-Asa se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan: "Ko su to najbolji ljudi?" Pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio: "*Onaj čije je srce mahmum i čiji je jezik iskren.*" Rekli su: "Iskren jezik znamo šta je to, a kakvo je to srce mahmum?" Odgovorio je: "*To je bogobojažno čisto srce, u kojem nema grijeha, niti nepravde, niti zlobe, niti zavisti.*"³

Stepeni zavisti

1- Priželjkivanje odlaska blagodat od onoga kome se zavidi svedjedno da li ta blagodat prešla u ruke zavidnika ili ne.

¹ *El-Dževabu-l-Kafi*, 84.

² Ahmed, a šejh Albani ga ocjenjuje dobrim.

³ Ibnu Madže, 4216. El-Munziri u *Et-Tergibu ve-t-Terhibu*, 3/349; hadis je ocijenio vjerodostojnim i šejh Albani je hadis, također, ocijenio vjerodostojnim u *Silsiletu-l-Ehadisi-s-Sabiha*, 948; i *Sabihu-l-Džami'i-s-Sagira*, 3286.

2- Priželjkivanje prestanka blagodati kod dotične osobe i prelazak iste blagodati u ruke zavidnika.

3- Priželjkivanje da određena osoba ne zadobije blagodat od Uzvišenog Allaha, već da ostane u siromaštvu, u neznanju, bolesti, slabosti i sl.

4- Da osoba ne priželjkuje odlazak blagodati od određene osobe već da priželjkuje samo da i ona postigne tu blagodat; pa, ukoliko je ne postigne, da tada zavidi i priželjkuje da i dotična osoba izgubi istu blagodat.

5- Da osoba priželjkuje sebi ono što imaju i drugi, pa ukoliko ona ne zadobije tu blagodat, neće ni priželjkivati da ista blagodat ode od drugih.¹

Razlozi koji podstiču na zavist

Mnogo je razloga koji podstiču na zavist:

1- *Mržnja i prezir onoga kome se zavidi*

Tako se zavidnik žalosti zbog neke blagodati koju je ovaj postigao, zbog ugleda po kojem ga drugi spominju, stoga je zavidnik ispunjen zlobom, mržnjom, pakosti. Mržnja je jedan od najvećih i najčešćih razloga zavisti. Osnova zavisti jeste mržnja, a osnova mržnje je natjecanje da se postigne određeni cilj kojeg može postići samo jedna osoba. Stoga je zavist jedan od rezultata mržnje. Onaj koji mrzi drugoga, on mu i zavidi na blagodatima koje uživa, priželjkuje njihov odlazak od njega, ogovara ga i potvara, ismijava se sa njim naročito ukoliko ga pogodi nedaća, dok se pojede ako taj drugi uživa još veću blagodat. A sve spomenuto svojstveno je licemjeru.

2- *Želja za vođstvom i ugledom*

Zavidniku teško pada da se nekome drugom da vođstvo i ugled, prednost nad njim, teško mu je da se neko drugi odlikuje određenom blagodat, a on tu blagodat želi samo za sebe, međutim, trenutno je ne posjeduje pa je pokušava nekako da postigne i kada uvidi da nikako ne može, da je postigne tada zavidi onima koji su je postigli.

3- *Strah od gubljenja određene blagodati*

Jedan od razloga zavisti je i strah od gubljenja postignutog, a ovo naročito ukoliko više osoba učestvuje u dotičnoj blagodat, više osoba je postiglo

¹ Vidjeti: Mustafa el-Adevi, *Fikhu-l-Hasedi*, 9-10.

određeni cilj, pa postoji bojazan od gubljenja postignutog i stoga se javlja zavist-priželjkivanje da drugi izgube dotičnu blagodat, odustanu od svog cilja i namjere, poput rođene braće da zadobiju posebno mjesto kod roditelja, što se desilo kod Jusufove braće, ili poput želje više osoba da ožene jednu djevojku, što se desilo između Kabila i Habila, i slično poput učenika da zadobiju posebno mjesto kod nastavnika.¹

4- Pogana duša i njene prezrene sklonosti

Pohlepa za svakom blagodat jedan je od razloga zavisti, pa kada zavidnik vidi neku blagodat kod drugog, ožalosti se što drugi to posjeduju, a on ne posjeduje, pa priželjkuje da ta blagodat prestane kod drugog makar je on i ne postigao. Kada bi riznice bile u njegovim rukama, nikome ništa iz njih ne bi udjelio. Ako čuje za nekoga da je postigao to i to, on se ražalosti, a kada čuje da se istom desilo to i to -nekakva šteta-, vidiš ga kako se podsmjehuje. Pohlepa i škrtost izgara njegova prsa.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Dobro se čuvajte pohlepe! Uistinu je ona uništila one koji su bili prije vas. Naređivala im je da škrtare, pa su i škrtarili. Naređivala im je da čine nepravdu, pa su je i činili. Naređivala im je da kidaju uspostavljene veze, pa su ih i kidali!"²

Stoga je Uzvišeni Allah i rekao:

﴿ وَمَنْ يُوقِ شَحَنَ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴾ ①

"A oni koji sačuvaju pohlepe svoje duše, sigurno će uspjeti."³

Ebul-Hijadž je pripovijedao: "Vidio sam jednog starca kako tavafi oko Ka'be i govori: 'Gospodaru, sačuvaj me pohlepe moje duše! Gospodaru, sačuvaj me pohlepe moje duše!' I ništa više nije dodavao na ove riječi. Upitao sam za njega pa mi je rečeno da je to Abdurrahman b. Avf, radijallahu anh. Prišao sam mu i spomenuo mu ono što sam čuo, pa mi je rekao: 'Uistinu, ako se sačuvam pohlepe moje duše, tada ću biti sačuvan i krađe, i prevare, i nepravde, i zavisti i mnogo čega drugog!'"⁴

¹ Vidjeti: Mustafa el-Adevi, *Fikhu-l-Hasedi*, 35.

² Ebu Davuda, 1698; Ahmed, 6792; El-Bejheki, *Es-Sunen el-Kubra*, 7607; El-Hakim, *El-Mustedrek*, 1516, i kaže: „Lanac prenosilaca je vjerodostojan.“ Šejh Albani ocijenio je hadis vjerodostojnim u *Silsiletu-l-Ehadisi-s-Sahiba*, 1462; i *Sahihu-l-Džami'i-s-Sagira*, 2675.

³ Prijevod značenja El-Hašr, 9.

⁴ Vidjeti: Et-Taberi, *Džami'u-l-Bejan*, 28/43; El-Fakihi, *Abbaru Mekke*, 1/228; Ibnu Tejmije, *Medžmu'u-l-Fetava*, 10/127.

5- Slabost imana i strah da se drugi ljudi ne uzdignu nad njim, naročito njegovi protivnici i neistomišljenici

Ponekada se pri osobi ne nalazi zavist, međutim počinje se javljati kada dotična osoba primjeti da će drugi postići određene blagodati, zaraditi mnogo novca, zadobiti mnogo imetka, usljed čega će biti više poštovani u društvu, ljudi će im posvećivati više pažnje, njima će se prepustiti odgovorne funkcije; pa zbog svega toga ova osoba počinje zavidjeti i priželjkivati da spomenute blagodati odu od drugih osoba. Slično su nevjernici iz Nuhova, alejhi-s-selam, naroda rekli:

﴿ قَالِ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِن قَوْمِ مَا هَآءَا إِلَّا بَشْرٌ مِّثْلُكُمْ يُرِيدُونَ أَن يَفْضَلُوا عَلَيْكُمْ ﴾

"I nevjerničke glavešine iz njegova naroda rekoše: 'On nije ništa drugo do čovjek poput vas koji hoće da od vas bude bolji!'"¹

6- Želja za potčinjavanjem drugih ljudi sebi

Riječ je o imućnoj ili uglednoj osobi pred čijim se vratima svakodnevno nalazi veliki broj potrebnih. Ismijava se sa njima i postupa kako hoće. Međutim, ukoliko neki od tih potrebnih zadobije određenu blagodat, dođe do imetka pa više ne bude primoran da stoji u dugom redu pred njegovim vratima i ovaj sazna za to, nakon što se prvobitno ismijavao s njim, sada mu počinje zavidjeti, priželjkivati odlazak blagodati koju je zadobio samo da se opet njemu vrati, pred njegova vrata stane i njemu se moli.

Tako su mnogobošci Mekke, nakon što se Allah smilovao ashabima i uputio ih u islam, ukazao im Svoju blagodat, tražili od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da ih udalji iz svoga društva. Govorili su:

﴿ أَهْتَوْلَاءَ مِنَّا اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَّا يَبِينًا ﴾

"Zar su to oni kojima je Allah, između nas, milost ukazao?!"²

﴿ وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ هَآءَا الْقُرْآنُ عَلَى رَجُلٍ مِّنَ الْقُرَيْشِ عَظِيمٍ ﴾

"I govorili su: 'A zašto se ovaj Kur'an ne objavi uglednom čovjeku iz ova dva mjesta?!'"³

Glavešine Nuhova naroda su govorili:

¹ Prijevod značenja El-Mu'minun, 24.

² Prijevod značenja El-En'am, 53.

³ Prijevod značenja Ez-Zuhruf, 31.

﴿ أَنْتُمْ لَكُمْ وَأَتَّبَعَكَ الْأَلَذَّالُونَ ﴾

"Zar da tebi vjerujemo, a tebe slijede prezreni, najniži sloj ljudi?!"¹

7- *Želja za gomilanjem dunjaluka*

Ovo zbog toga što dunjaluk postaje pretijesan za one koji se natječu po pitanju njega, dok ahiret nikada neće biti pretijesan, a nažalost i mali je broj onih koji se natječu za njega.

8- *Škrtost osobe kojoj se zavidi*

Naime, kada ljudi primjete kod neke bogate osobe škrtost i nespremnost da im udijeli i pomogne im u njihovim životnim potrebama, tada ti ljudi priželjkuju odlazak bogatstva od dotične osobe. Allah mu je dao imetak, a on je škrt prema drugima, prema svojim komšijama. Svaki dan dolazi kući svojoj djeci sa raznoraznim poklonima, raznim voćem i slatkišima. Komšijina djeca sve to samo posmatraju, jer da slatkiše i voće probaju ne mogu, novca nemaju, a njihovog komšiju ne brine osim njegov stomak i stomak njegove djece. Tada komšije, roditelji te djece bivaju pogođeni tim dječijim tužnim pogledima i priželjkivanjima, pa i oni priželjkuju odlazak bogatstva od bogatog ali škrtog komšije.

Posljedice zavisti za zavidnika i zajednicu

1- Zavist biva razlogom brige i žalosti zavidnika. On se ne žalosti zbog tegobe koja ga je zadesila u njegovom imetku ili njegovoj porodici, već se žalosti i mori ga, brine se to što je određena blagodat data drugom. I ova žalost i briga ne napuštaju zavidnika, sve dok onome kome on zavidi dotična blagodat ne prođe.

2- Zavist zavidnika samo još više odvodi u grijeh, u kršenje Allahovih naredbi i zabrana.

3- Kada zavidnik zavidi drugom, kao da je nezadovoljan Allahovom odredbom, kao da se protivi Allahu, Koji je dotičnu blagodat podario drugom. Ovo je opasna posljedica zavisti koja može zavidnika izvesti iz islama bude li svjestan nje i pri tome ustrajava.

¹ Prijevod značenja Eš-Šu'ara, 111.

4- Zavidnik se žalosti kada musliman zadobije neko dobro dok se raduje kada muslimana pogodi neko zlo, a ovo nije ništa drugo do osobina licemjera. Svevišnji Allah kaže:

﴿إِنْ تَسْتَكْبِرُوا فَسَاءَ مُجْرِمَاتِكُمْ وَإِنْ تُصِيبَكُمْ سَيِّئَةٌ يَفْرَحُوا بِهَا﴾

"Ako kakvo dobro dočekate, to licemjere ozlojedi, a zadesi li vas kakva nevolja, obraduju joj se."¹

5- Zavist biva razlogom crnila i mrtvila zavidnikovog srca i njegovog okretanja od spominjanja Allaha.

Lijek protiv zavisti

Kada se upoznamo sa ovom opasnom bolesti, njenim pogubnim posljedicama, zasigurno svaki od nas nastojat će da bude što dalje od zavisti.

Ono što će nam pomoći u tome jeste i sljedeće:

1- Nепrestano prisjećanje stroge zabrane zavisti, pogubnih posljedica zavisti i na dunjaluku i na ahiretu, šta zavist na dunjaluku čini od čovjekove vjere, šta biva sa njim na ahiretu ako se prepusti toj zavisti.

2- Zatim, moramo biti svjesni da zavist zavidniku ništa ne može koristiti niti može štetiti onome kome on zavidi, naprotiv samo njemu njegova zavist šteti, samo njegova prsa izgaraju, samo njegova vjera slabi i dolazi u pitanje, samo se on izlaže ukoru drugih ljudi, ostavljanju njega od strane njegovih prijatelja, on je taj koji će se izbjegavati, prezirati, na kojeg će se upozoravati.

3- Budimo svjesni da se time izlažemo Allahovoj srdžbi. Onaj koji zavidi daje do znanja da nije zadovoljan Allahovom odredbom, da Allahovu odredbu smatra nepravednom, tako da je on i u ovome slučaju gubitnik, pa je i rečeno: "Zavidnik izgara od mržnje prema onome koji mu ništa našao nije učinio, škrtac je prema onome što ne posjeduje, i traga za onim što ne može postignuti." Stoga, budimo zadovoljni Allahovom odredbom. Čvrsto vjerujemo da Allah daje kome hoće i uskraćuje kome hoće i da to On Uzvišeni čini sa potpunom mudrošću i na osnovu Svoga sveobuhvatnog znanja.

4- Ne gledajmo u ono što ljudi imaju u svojim rukama kako ne bi svoje srce vezali za to, već nastojmo što više vezati svoje srce za Allaha, subhanehu ve te'ala, i tražiti od Njega Uzvišenog da nam da iz Svoje dobrote.

¹ Prijevod značenja Ali Imran, 120.

5- Moramo nastojati natjecati se u dobrim djelima, djelima ahireta, a ne djelima dunjaluka.

6- Svoje potomke od malena trebamo podučavati i podsticati da drugima ljudima žele svako dobro, da im nastoje biti od svake koristi.

7- Moramo se odgajati da kada god vidimo nešto lijepo da kažemo: "Ma šae Allah! La havle ve la kuvvete illa billah!" Moramo se odgajati da kada vidimo kod drugih dobro i zadivimo se njim da im učimo dovu za bereket, da im Uzvišeni Allah podari bereketa u dotičnom dobru!

8- Radimo suprotno od onoga što nam naša zavist naredi. Ukoliko se pri nama počne javljati zavist, pa tražiti od nas da zavidimo i preziremo druge; požurimo da činimo suprotno, da pohvalimo i po dobru spomenemo onoga kome smo htjeli zavidjeti i po lošem ga spominjati. Ukoliko bude od nas tražila da se uzdižemo nad drugima, mi požurimo da budemo skromni i u hitmetu upravo tih ljudi.

9- Budimo svjesni da se zavist očituje na licu i ostalim dijelovima tijela. Budemo li zavidjeli drugima, to će se primjetiti na našim licima što će ljudima biti znak da se udalje od nas. Bit ćemo razotkriveni i po lošem spominjani!¹

Uzvišenog Allaha molim da nas sačuva bolesti zavisti i svake druge bolesti, da očisti naša srca i učini ih prostranim prema svim muslimanima!

﴿ هَذَا بَيَانٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴾ (138)

"Ovo je pojašnjenje svim ljudima, a uputa i oporuka samo bogobojažnima!"²

¹ *Mevsu'atu-l-Ablak*, Muessesetu-d-Dureri-s-Senije.

² Prijevod značenja Ali Imran, 138.

EN-NIFAK - LICEMJERSTVO

Uvod

Nifak-Licemjerstvo je jedna od najopasnijih bolesti srca, ako nije i najopasnija. Nijedan vjernik nije zadovoljan da pri sebi ima licemjerstva, međutim, zna se javiti pri njemu da to on i ne primjeti, naročito licemjerstvo u djelima. Ovo ne znači da se vjernik ne treba boriti i liječiti od ove bolesti i pogrešno je i to što poneki ne pridaju tome značaj pa dotičnu bolest ne smatraju opasnom, a ona polahko sve više i više zahvata srce, u svome sahibiji ubija svako dobro, sve dok na kraju ne bude odbačen i ponižen od svih.

Ovom prilikom upoznajmo se sa značenjem i vrstama licemjerstva, svojstvima licemjera i kako se liječiti i zaštititi od ove bolesti.

Značenje nifaka

Jezičko značenje

Riječ nifak dolazi od arapske riječi nefek koja ima značenje tunela ili skrovišta u zemlji u kojem se skriva, pa riječ nifak dolazi u tom značenju jer licemjer skriva svoje nevjerstvo¹, ili na jednom ulazu ulazi u vjeru dok na drugom izlazi.

Ibnu Redžeb, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Ono što su rekli priznati islamski učenjaci za nifak u arapskom jeziku jeste da je to obmana i prevara, pokazivanje dobra, a skrivanje suprotnoga."²

Terminološko značenje

U Šerijatu se pod nifakom podrazumijeva ispoljavanje dobra uz istovremeno skrivanje zla.

Ibnu Džurejdž je rekao: "Licemjer je onaj čije se riječi suprotstavljaju njegovim djelima, unutrašnjost spoljašnjosti, ulazak izlasku i prusustvo odsustvu."³

El-Džurdžani je rekao: "Nifak je pokazivanje imana na jeziku uz istovremeno skrivanje nevjerstva u srcu."¹

¹ Vidjeti: *Lisanu-l-Arab*, 10/357; *Mu'džemu-l-Mekajisi-l-luga*, 5/455.

² *Džami'u-l-'Ulumi ve-l-Hikemi*, 375.

³ Vidjeti: Ibnu Kesir, *Tefsiru-l-Kur'ani-l-Azim*, 1/176.

Za munafika se još u Šerijatu koristi termin zindik. Kaže šejhu-l-islam Ibnu Tejmije, rahimehullahu te'ala: "Zindik u terminologiji islamskih pravnika jeste munafik koji pokazuje islam, a skriva u sebi neku drugu vjeru, vjeru židova ili kršćana ili neku drugu vjeru."²

Ibnu-l-Kajjim, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Zindici su ljudi koji javno pokazuju islam i slijeđenje poslanika, a u sebi skrivaju nevjerstvo i suprotstavljanje Allahu i Njegovim poslanicima. To su munafici i oni će biti u najdubljim slojevima džehenemske vatre."³

Vrste licemjerstva

Šejhu-l-islam Ibnu Tejmije, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Nifak se dijeli kao i kufr-nevjerstvo, pa se često kaže kufr koji izvodi iz vjere i kufr koji ne izvodi iz vjere. Tako se kaže i veći nifak i manji nifak."⁴

Dakle, postoje dvije vrste nifaka:

Prva vrsta: Nifak u ubjedenju ili veće licemjerstvo, a to je da čovjek javno pokazuje vjerovanje u Allaha, Njegove meleke, Njegove knjige, Njegove poslanike i Sudnji dan, a da u sebi skriva ono što se suprotstavlja svemu tome ili nečemu od toga. Ovo je nifak koji je bio prisutan kod pojedinih ljudi za vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Spušteni su kur'anski ajeti koji govore o prezrenosti munafika i njihovom nevjerstvu, obavještavajući da ih čekaju najdublji slojevi džehennemske vatre.

Druga vrsta: Nifak u djelima ili manje licemjerstvo, a to je da čovjek javno čini neka djela čiju suprotnost skriva u sebi,⁵ ili da čini neka djela koja su u suprotnosti sa djelima koje iziskuje iman.

Primjeri većeg i manjeg licemjerstva

Od većeg licemjerstva ili licemjerstva u ubjedenju je i:

- Smatranje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, lažljivcem, ili smatranje da je nešto od onoga sa čime je on došao laž.

- Preziranje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ili preziranje nečega od onoga sa čime je on došao.

¹ *Et-Ta'rifat*, 245.

² *Medžmu'u-l-Fetava*, 7/471.

³ *Tariku-l-Hidžretejn*, 595.

⁴ *Medžmu'u-l-Fetava*, 7/524.

⁵ Vidjeti: Ibnu Redžeb, *Džami'u-l-'Ulumi ve-l-Hikemi*, 375.

- Pokazivanje radosti i sreće zbog poraza ili nazadovanja vjere islama.
- Pokazivanje žalosti i prezira usljed napredovanja i porasta vjere islama.
- Neuvjerenost u obaveznost potvrde istinitosti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i obaveznosti pokoravanja njemu.¹

Šejhul-islam Ibnu Tejmije, rahimehullahu te'ala, spominje neke oblike većeg nifaka, pa kaže: "Jedna vrsta nifaka je veći nifak i takav munafik će biti u najdubljem sloju Vatre, poput nifaka Abdullaha b. Ubejja i drugih. Kada ovakav munafik iskaže utjerivanje u laž Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, negiranje dijela sa čime je došao, mržnju prema njemu, neuvjerenost u obaveznost pokoravanja Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, radost nazadovanjem vjere, žalost napredovanjem vjere i slično, onaj ko ovo zastupa nije ništa do otvoreni neprijatelj Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ovaj vid nifaka je bio prisutan u doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i nije nikada nestao, već je i postao veći nego u njegovo, sallallahu alejhi ve sellem, doba..."²

U uvodu izuzetno korisnog djela *Medžmu'atu-t-Tevhid* se kaže: "Šest je vrsta nifaka u uvjerenju: Utjerivanje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u laž, negiranje bilo čega sa čime je došao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mržnja prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, mržnja onoga sa čime je došao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, radost nazadovanju Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, vjere, mržnja pobjede Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, vjere. Ovo je šest vrsta nifaka, a onaj ko ga zastupa, on će biti na najnižem stepenu Džehennema."³

Od manjeg licemjerstva ili licemjerstva u djelima je i:

- Rija'a-pretvaranje. Ibnu Redžeb, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Od najvećih pokazatelja nifaka u djelima je da čovjek čini neko djelo i njime daje do znanja da želi dobro, međutim, on ga ne čini osim da dođe do svog prezrenog cilja. Pa, on to radi i prevarom dolazi do svoga cilja. Raduje se svojoj prevari i obmani, a ljudi ga hvale zbog onoga što je u javnosti pokazao. Tako dolazi do svog prezrenog cilja kojeg je skrivao u sebi."⁴

¹ Vidjeti: Se'id b. Musfir b. Mufrih el-Kahtani, *Akidetu Ehli-s-Sunne ve-l-Džem'ati 'ala Dav'i-l-Kitabi ve-s-Sunneti*, 65-66.

² *Medžmu'u-l-Fetava*, 28/434.

³ *Medžmu'atu-t-Tevhid*, 1/10.

⁴ *Džami'u-l-'Ulumi ve-l-Hikemi*, 378.2

- Laž, pronevjera ugovora, obećanja, emaneta-povjerenih stvari, prelazak svake granice u raspravi, kako je došlo u hadisima Abdullaha b. Amra i Ebu Hurejre, radijallahu anhum, zabilježenim kod Buharije i Muslima.

Propis nifaka

Nifak ukoliko bude veći, u ubjeđenju, onda je to jasno nevjerstvo, naprotiv i više i teže od toga. Zbog toga munaficima pripadaju najdublji slojevi džehennema u koje neće ući niko drugi mimo njih, zbog njihove opasnosti i štete koju su nanosili vjernicima. Uzvišeni Allah je rekao:

﴿ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَنْ يَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا ۝١٥٠﴾

"Doista će licemjeri biti u najdubljim slojevima džehennemske vatre i ti im nećeš naći pomagača!"¹

Licemjerstvo u ubjeđenju ne može se nikako zajedno sa imanom naći u jednom srcu, jer je ova vrsta nifaka u potpunosti suprotna imanu.

Dočim, ukoliko je riječ o manjem nifaku, licemjerstvu u djelima, moguće je da se nešto od ovog licemjerstva nađe u srcu muslimana zajedno sa osnovom imana, jer je ova vrsta licemjerstva veliki grijeh. Međutim, ukoliko se čovjek prepusti i ovoj vrsti nifaka, ne bude se borio protiv nje, vrlo lahko ga može odvesti i do većeg licemjerstva i uništiti mu vjeru u potpunosti.

Samo licemjerstvo u djelima ne biva razlogom vječnog boravka u Vatri njegovog sahibije, već je propis manjeg licemjerstva poput propisa velikih grijeha: ukoliko Uzvišeni Allah bude htio oprostiti će njegovom počiniocu, ili će ga u protivnom kazniti za taj grijeh, a zatim će mjesto njegovog vječnog boravka biti u Džennetu.

Razlika između većeg i manjeg nifaka

- 1- Veći nifak izvodi iz vjere, a manji ne izvodi.²
- 2- Veći nifak poništava sva djela.
- 3- Veći nifak predstavlja različitost unutrašnjeg i vanjskog uvjerenja, a manji predstavlja različitost unutrašnjeg i vanjskog djelovanja bez različitosti u uvjerenju.³
- 4- Veći nifak vodi u vječnu Vatru, ako čovjek umre na njemu.

¹ Prijevod značenja En-Nisa, 145.

² Vidjeti: Salih el-Fevzan, *Aksidetu-t-Tevid*, 109.

³ Vidjeti: Salih el-Fevzan, *Aksidetu-t-Tevid*, 110.

- 5- Veći nifak ne proizilazi od vjernika, a manji može proizići od vjernika.
- 6- Za veći nifak, u većini slučajeva onaj ko ga zastupa se ne kajе,¹ a ako se pokaje, prilikom suđenja postoji razilaženje oko njegovoga pokajanja u vanjštini, jer je to nemoguće znati pošto se munafici uvijek predstavljaju u svjetlu Islama.²

Spomen licemjerstva u Kur'anu

Brojni su kur'anski ajeti u kojima se spominju licemjerstvo i licemjeri, njihova šteta i opasnost; Allah najbolje zna, upravo zbog toga što je velika većina ljudi takva i što je njihova opasnost veća od opasnosti jasnog nevjernika. Tako, Uzvišeni Allah odmah na početku Svoje knjige pojašnjava vrste ljudi na dunjaluku: vjernike, nevjernike i licemjere. O vjericima na samom početku spominje četiri ajeta, o nevjericima dva ajeta, a o licemjerima na početku spominje trinaest ajeta. Zatim, u Kur'anu se nalazi sura Et-Tevba koja se još naziva i El-Fadiha, tj. Ona koja razotkriva, pa sadrži ogroman broj ajeta kojima se razotkrivaju licemjeri. Zatim je Uzvišeni Allah čak objavio cijelu suru o licemjerima i naslovio je El-Munafikun.

Ovom prilikom spomenimo nekoliko tih kur'anskih ajeta koji tako jasno opisuju licemjere.

1- Rekao je Uzvišeni Allah:

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَعُولُ ؕ آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٨﴾ يُخَدِّعُونَ اللَّهَ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَمَا يُخَدِّعُونَ إِلَّا أَنفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿٩﴾ فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَمٌ فَرَادَهُمُ اللَّهُ مَرَصًا وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ ﴿١٠﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ ﴿١١﴾ أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُونَ وَلَكِن لَّا يَشْعُرُونَ ﴿١٢﴾ وَإِذَا لُعُوا لَهُمْ ءَامَنُوا كَمَا ءَامَنَ النَّاسُ قَالُوا أَنُؤْمِنُ كَمَا ءَامَنَ السُّفَهَاءُ ؕ أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ السُّفَهَاءُ وَلَكِن لَّا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾ وَإِذَا لُعُوا بِالَّذِينَ ءَامَنُوا قَالُوا ءَامَنَّا وَإِذَا خَلَا إِلَى شَيطَانِهِمْ قَالُوا إِنَّا مَعَكُمْ إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِءُونَ ﴿١٤﴾ اللَّهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ وَيَمُدُّهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١٥﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الضَّلَالَةَ بِالْهُدَىٰ فَمَا رَبِحَت بِمِغْدِرَتِهِمْ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴿١٦﴾﴾

"Ima ljudi koji govore: 'Vjerujemo u Allaha i u onaj svijet!' - a oni nisu vjernici. Oni nastoje da prevare Allaha i one koji vjeruju, a oni, i ne znajući, samo sebe varaju. Njihova srca su bolesna, a Allah njihovu bolest još povećava; njih čeka bolna patnja zato što lažu. Kada im se ka-

¹ Vidjeti: Salih el-Fevzan, *Akaidetu-t-Tevbid*, 110.

² Vidjeti: Ibnu Tejmije, *Medžmul u-l-Fetava*, 28/334.

že: 'Ne remetite red na zemlji!' – odgovaraju: 'Mi samo red uspostavljamo!' Zar?! A, uistinu, oni nered siju, ali ne opažaju. Kad im se kaže: 'Vjerujte kao što pravi ljudi vjeruju!' – oni odgovaraju: 'Zar da vjerujemo u ono u što bezumni vjeruju?' – A, uistinu oni su bezumni, ali ne znaju. Kada susretnu one koji vjeruju, govore: 'Vjerujemo!' – a čim ostanu nasamo sa šejtanima svojim, govore: 'Mi smo s vama, mi se samo rugamo.' Allah se s njima izrugiva i podržava ih da u svom nevjerstvu lutaju. Umjesto pravim, oni su krenuli krivim putem; njihova trgovina im nije donijela nikakvu dobit, i oni ne znaju šta rade."¹

U ovim ajetima spominju se sljedeće osobine munafika:

- Tvrde da vjeruju u Allaha i Sudnji dan, a doista su u sve to nevjernici.
  - Pokušavaju prevariti Allaha i vjernike.
  - U njihovim srcima je bolest i ne rješavaju se te bolesti, ne liječe svoja srca.
  - Skloni su lažima.
  - Čine nered na zemlji, dok istovremeno tvrde da ga uspostavljaju.
  - Ne obračunavaju se za svoje postupke, ne opažaju niti su svjesni svojih postupaka.
  - Vjernike nazivaju pogrdnim imenima i nadimcima, koje ne zaslužuje niko drugi do oni sami.
  - Poniženi su i jadni, strahuju i od vjernika i od svojih glavešina.
  - Na dunjaluku se ismijavaju sa vjericima, pa će se vjernici sa njima ismijavati na ahiretu.
  - Na krivom su putu i u tome sve više i više zastranjuju. Ostavili su uputu za zabludu, pa im njihova trgovina neće donijeti nikakav profit.
- 2- Rekao je Uzvišeni Allah:

﴿ وَمِنَ النَّاسِ مَن يُعْجِبُكَ قَوْلُهُ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيُشْهَدُ اللَّهُ عَلَىٰ مَا فِي قَلْبِهِ وَهُوَ أَلَدُّ الْخِصَامِ ﴿٢٤﴾ ﴾

"Ima ljudi čije te riječi o životu na ovom svijetu oduševljavaju i koji se pozivaju na Allaha kao svjedoka za ono što je u srcima njihovim, a najljuciji su protivnici."²

﴿ وَإِذَا قِيلَ لَهُ اتَّقِ اللَّهَ أَخَذَتْهُ الْعِزَّةُ بِالْإِثْمِ فَحَسْبُ لَهُمْ جَهَنَّمُ وَإِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ﴿٢٥﴾ ﴾

¹ Prijevod značenja El-Bekara, 8-16.

² Prijevod značenja El-Bekara, 204.

"A kada mu se rekne: 'Boj se Allaha!' - on onda iz inada griješi. Njemu je dosta Džehennem, a on je, doista, grozno boravište."¹

U ovim ajetima spominju se sljedeće osobine munafika:

- Lijep i zadivljujući govor koji ostavlja trag na srcima.
- Pozivanje na Allaha kao svjedoka i ovo je najveća poganost licemjera kada Uzvišenog Allaha pozivaju za svjedoka za svoje laži, čime se jasno ismijavaju sa Allahom.
- Najljući su protivnici istine.
- Vješti su u raspravljanju, imaju veliku snagu uvjeravanja kako bi dotukli svako protivljenje koje stoji na putu njihovoga cilja.
- Kada im se naredi bogobožnost, koja je jasna i oko koje se ne treba raspravljati i koju ne treba dokazivati, uzohole se i obuzme ih ponositost grijehenja.

3- Rekao je Uzvišeni Allah:

﴿بَشِيرَ الْمُتَّقِينَ بِأَنَّهُمْ عَدَاؤُا إِلَيْهَا ﴿١٧٨﴾ الَّذِينَ يَخْذُونَ الْكُفْرِينَ أَوْلِيَاءَ مِن دُونِ الْمُؤْمِنِينَ أَيْنَبُغُونَ عَنْهُمْ
الْعِزَّةَ فَإِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا ﴿١٧٩﴾﴾

"Bolnu patnju navijesti licemjerima, koji nevjernike, mimo vjernika, uzimaju za međusobne pomagače! Zar kod njih traže ponos, a sav ponos pripada samo Allahu."²

U ovim ajetima spominju se sljedeće osobine munafika:

- Prijateljuju, vole i pomažu nevjernike, a od vjernika se okreću.
- Ponose se nevjernicima, od njih pomoć, snagu i ponos traže.
- Velike su neznalice jer ponos, snaga i moć nalaze se samo kod Uzvišenog Allaha.

4- Rekao je Uzvišeni Allah:

﴿إِنَّ الْمُتَّقِينَ يُخَدِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَدِيعُهُمْ وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كُسَالًا يُرَاءُونَ النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ
إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٨٢﴾﴾

"Licemjeri misle da će Allaha prevariti, i On će ih za varanje njihovo kazniti. Kada ustaju da namaz obave, lijeno se dižu, i samo zato da bi se pokazali pred svijetom, A Allaha gotovo da i ne spomenu."¹

¹ Prijevod značenja El-Bekara, 206.

² Prijevod značenja En-Nisa, 138-139.

U ovim ajetima spominju se sljedeće osobine munafika:

- Pokušavaju prevariti Allaha, iz čega se zaključuje da nisu ni svjesni Uzvišenog Allaha niti da će ih On za njihovo varanje kazniti.
- Kada ustaju na namaz, ustaju lijeno, zbog toga je Ibnu Abbas, radijallahu anhuma, kada bi čuo ezan za namaz skakao, kako se ne bi poistovjetio sa licemjerima u ovome postupku.
- Pretvaraju se pred ljudima svojim djelima, tj. dobra djela čine samo da bi se pokazali pred ljudima i njima dodvorili.
- Allaha spominju samo malo, tj. onda kada moraju pred ljudima kako ne bi bili primjećeni i razotkriveni.

5- Rekao je Uzvišeni Allah:

﴿ قُلْ أَنْفِقُوا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا لَنْ يُقَبَّلَ مِنْكُمْ إِنَّكُمْ كُنْتُمْ قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٥٧﴾ وَمَا مَنَعَهُمْ أَنْ تُقَبَّلَ مِنْهُمْ نَفَقَتُهُمْ إِلَّا أَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَلَا يَأْتُونَ الصَّلَاةَ إِلَّا وَهُمْ كَسَالَىٰ وَلَا يُفِقُونَ إِلَّا وَهُمْ كَارِهِونَ ﴿٥٨﴾ ﴾

"Reci: 'Trošili milom ili silom, od vas se neće primiti, jer ste vi griješnički narod.' A prilozi njihovi neće biti primljeni zato što u Allaha i u Njegova Poslanika ne vjeruju, što sa predanošću namaz ne obavljaju i što samo preko volje udjeljuju."²

U ovim ajetima spominju se sljedeće osobine munafika:

- Jasni su, očiti griješnici.
- Ne vjeruju u Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.
- Na namaz dolaze uvijek lijeno i mrzovoljno ga obavljaju.
- Udjeljuju iz svoga imetka uvijek sa mrzovoljom, preko volje, samo onda kada moraju kako ne bi bili razotkriveni.

Spomen licemjerstva u hadisu

Od Abdullaha b. Amra, radijallahu anhuma, se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Ko bude imao četiri osobine, uistinu je pravi munafik, a kod koga bude jedna od ovih osobina imat će osobinu nifaka sve dok je*

¹ Prijevod značenja En-Nisa, 142.

² Prijevod značenja Et-Tevba, 53-54.

ne ostavi: *Kada priča laže, kada napravi ugovor prevari, kada obeća iznevjeri i kada se raspravlja oda se grijehenju.*"¹

Hadis Ebu Hurejre, radijallahu anh, u kome se kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Tri su obilježja munafika: Kada govori laže, kada obeća iznevjeri i kada mu se nešto povjeri prevari."*²

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: *"To je namaz munafika koji sjedi i čeka sve dok sunce ne bude između dva šejtanova roga, a zatim ustane i sključica četiri rek'ata spominjući Allaha sasvim malo."*³

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: *"Najteži namaz munaficima jesu jacija i sabah. A da znaju kolika je nagrada za njih došli bi na ove namaze, pa makar i puzeći."*⁴

Posljedice i štete nifaka

Nifak ima opasne posljedice i kobne štete, a od njih su:

1- Veći nifak uzrokuje strah i strepnju u srcima

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿ يَحْذَرُ الْمُنَافِقُونَ أَنْ نُنزَلَ عَلَيْهِمْ سُورَةٌ تُنَبِّئُهُمْ بِمَا فِي قُلُوبِهِمْ قُلِ اسْتَخِرُوا إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ مَا تَحَذَرُونَ ﴾ (٦١)

"Licemjери se plaše da se vjernicima ne objavi sura koja bi im otkrila ono sto je u srcima licemjera. Reci: 'Samo se vi rugajte, Allah će doista na vidjelo iznijeti ono čega se vi plašite.'"⁵

2- Veći nifak iziskuje Allahovo prokletstvo

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿ وَعَدَّ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْكُفَّارَ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا هِيَ حَسْبُهُمْ وَلَعْنَةُ اللَّهِ وَاللَّهُ وَلَهُمُ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ﴾ (٦٢)

¹ Buharija, 34; Muslim, 58.

² Buharija, 33; Muslim, 59.

³ Muslim, 622.

⁴ Buharija, 657; i Muslim, 651.

⁵ Prijevod značenja Et-Tevbe,64.

"Licemjerima i licemjerkama i nevjernicima Allah prijeti džehennemskom vatrom, vječno će u njoj boraviti, dosta će im ona biti! Allah ih je prokleo, i njih čeka patnja neprekidna."¹

3- Veći nifak munafika izvodi iz Islama

Licemjer skriva nevjerstvo, a pokazuje dobro i ovo je gore od otvorenoga nevjerstva. Uzvišeni Allah je rekao:

﴿ إِنَّ الْمُتَفِينِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَانْجَدَ لَهُمْ نَصِيرًا ﴿١٤٩﴾ ﴾

"Licemjeri ce na samom dnu Džehennema biti i ti im nećeš zaštitnika naći."²

4- Veći nifak neće biti oprostjen od Allaha ako čovjek u njemu umre

Veliko licemjerstvo gore je od otvorenoga nevjerstva za kojeg Uzviseni Allah kaže:

﴿ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَظَلَمُوا لَمْ يَكُنِ اللَّهُ لِيَغْفِرَ لَهُمْ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ طَرِيقًا ﴿١٥١﴾ إِلَّا طَرِيقَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿١٥٢﴾ ﴾

"Onima koji neće da vjeruju i koji čine nepravdu Allah doista neće oprostiti i neće im put pokazati, osim puta u Džehennem, u kome će vječno i zauvijek ostati, to je Allahu lahko."³

5- Veći nifak iziskuje džehennemsku patnju za munafika i zabranjuje mu Džennet

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿ إِنَّ اللَّهَ جَامِعُ الْمُتَفِينِينَ وَالْكَافِرِينَ فِي جَهَنَّمَ جَمِيعًا ﴿١٦٠﴾ ﴾

"Allah će sigurno zajedno sastaviti u Džehennemu licemjere i nevjernike."⁴

6- Veći nifak munafika vječno vodi u Vatru, i iz nje nikada neće izaći

Uzvišeni Allah je rekao:

¹ Prijevod značenja Et-Tevbe, 68.

² Prijevod značenja En-Nisa, 145.

³ Prijevod značenja En-Nisa, 168-169.

⁴ Prijevod značenja En-Nisa, 140.

﴿ وَعَدَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْكُفَّارَ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا هِيَ حَسْبُهُمْ وَلَعْنَةُ اللَّهِ وَالَّذِينَ
عَذَابٌ مُّقِيمٌ ﴿١٨﴾ ﴾

"Licemjerima i licemjerkama i nevjernicima Allah prijete džehennemskom vatrom, vječno će u njoj boraviti, dosta će im ona biti! Allah ih je prokleo, i njih čeka patnja neprekidna."¹

7- *Veći nifak uzrokuje da Allah zaboravi na munafika*

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿ الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمُنْكَرِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمَعْرُوفِ وَيَقْبِضُونَ
أَيْدِيَهُمْ نَسُوا اللَّهَ فَنَسِيَهُمْ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٧٧﴾ ﴾

"Licemjeri i licemjerke jedni su od drugih, traže da se čine nevaljala djela, a odvrćaju od dobrih, i ruke su im stisnute, zaboravljaju Allaha, pa je i On njih zaboravio. Licemjeri su zaista pravi grešnici."²

8- *Veći nifak upropaštava sva djela*

Allah, azze ve dželle, kaže:

﴿ قُلْ أَنْفِقُوا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا لَنْ يُتَقَبَلَ مِنْكُمْ إِذَا كُنْتُمْ قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٥٢﴾ وَمَا مَنَعَهُمْ أَنْ تُقَبَلَ مِنْهُمْ
نَفَقَتُهُمْ إِلَّا أَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَلَا يَأْتُونَ الصَّلَاةَ إِلَّا وَهُمْ كُسَالَى وَلَا يُنْفِقُونَ إِلَّا وَهُمْ
كُرْهُونَ ﴿٥٤﴾ ﴾

"Reci: 'Trošili milom ili silom, od vas se neće primiti, jer ste vi grijешnički narod.' A prilozima njihovi neće biti primljeni zato što u Allaha i u Njegova Poslanika ne vjeruju, što sa predanošću namaz ne obavljaju i što samo preko volje udjeljuju."³

9- *Zbog velikog nifaka Allah će munaficima ugasiti svjetlo na Sudnjem danu*

Uzvišeni Allah je rekao:

¹ Prijevod značenja Et-Tevba, 68.

² Prijevod značenja Et-Tevba, 67.

³ Prijevod značenja Et-Tevba, 53-54.

﴿يَوْمَ يَقُولُ الْمُنْفِقُونَ وَالْمُنْفِقَاتُ لِلَّذِينَ آمَنُوا انظُرُوا نَفْسِنَا تَقْبَلْنَ مِنْ نُونِكُمْ قِيلَ ارْجِعُوا وَرَاءَكُمْ فَالْتَمِسُوا نُورًا فَضُرِبَ بِسَورٍ لَهُ بَابٌ بَاطِنُهُ فِيهِ الرَّحْمَةُ وَظَاهِرُهُ مِنْ قِبَلِهِ الْعَذَابُ ﴿١٣﴾﴾

"Na Dan kada će licemjeri i licemjerke vjernicima govoriti: 'Pričekajte nas da se svjetlom vašim poslužimo!' 'Vratite se natrag, pa drugo svjetlo potražite!' - reći će se. I između njih će se pregrada postaviti koja će vrata imati, unutar nje biće milost, a izvan nje patnja."¹

10- Veći nifak lišava roba dove vjernika i blagoslova prilikom njegove smrti

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿وَلَا تُصَلِّ عَلَىٰ أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَىٰ قَبْرِهِ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَاتُوا وَهُمْ فَسِفُونَ ﴿٨٤﴾﴾

"I nijednom od njih, kad umre, nemoj molitvu obaviti, niti sahrani njegovoj prisustvovati, jer oni u Allaha i Njegova Poslanika ne vjeruju i kao nevjernici oni umiru."²

11- Veći nifak uzrokuje patnju na dunjaluku i Abiretu

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿فَلَا تُعْجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَتَرْهَقَ أَنفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿٥٥﴾﴾

"Neka te ne oduševljavaju bogatstva njihova, a ni djeca njihova! Allah hoće da ih njima kazni na ovom svijetu i da skončaju kao nevjernici."³

Načini borbe protiv licemjera

Uzvišeni Allah koji je pojasnio svojstva licemjera u Kur'anu Kerimu, također nas je poučio kako da se i borimo protiv njih.

1- Tako je Allah, subhanehu ve te'ala, rekao:

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ وَمَأْوَهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٣٧﴾﴾

¹ Prijevod značenja El-Hadid, 13.

² Prijevod značenja Et-Tevba, 84.

³ Prijevod značenja Et-Tevba, 55.

"O Vjerovjesniče, bori se protiv nevjernika i licemjera i budi prema njima strog! Prebivalište njihovo biće Džehennem, a grozno je on boravište."¹

2- I Uzvišeni je rekao:

﴿هُرَّالْمَدُونُ فَأَحْذَرْتُمْ﴾

"Oni su pravi neprijatelji, pa ih se pričuvaj!"²

Kako se zaštititi od licemjera

1- Upoznavanje kroz Kur'an o njihovim osobinama i načinima kovanja zavjera i spletki.

2- Upoznavanje sa licemjerstvom, njegovim putevima i načinima ostvarenja, osobinama njegovih nosioca i razotkrivanje njihovih planova.

3- Ostavljanje prijateljavanja sa onim kod koga se pojave znakovi licemjerstva i koji bude imao kod sebe djela licemjera, ustrajavao na njima i ne ostavljao ih.

Allah, subhanehu ve te'ala, je rekao:

﴿فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنَافِقِينَ فِتْنَةٍ وَاللَّهُ أَرْكَسَهُمْ بِمَا كَسَبُوا أَتُرِيدُونَ أَنْ تَهْتَدُوا مِنْ أَضَلِّ اللَّهِ وَمَنْ يُضِلِّ اللَّهُ فَلَنْ يَجِدَ لَهُ سَبِيلًا ﴿٨٨﴾ وَذُو لَوْ تَكْفُرُونَ كَمَا كَفَرُوا فَتَكُونُونَ سَوَاءً﴾

"Zašto se podvajate kada su u pitanju licemjeri koje je Allah vratio u nevjernike zbog postupaka njihovih! Zar želite da na pravi put uputite one koje je Allah u zabludi ostavio? A onoga koga Allah u zabludi ostavi – ti nikada nećeš na pravi put uputiti. Oni bi jedva čekali da i vi budete nevjernici kao što su i oni nevjernici, pa da budete jednaki."³

4- Izbjegavanje licemjera i njihovih skupova na kojima se sašaptavaju o onome čime Allah, subhanehu ve te'ala, nije zadovoljan.

5- Ostavljanje povjerenja u njih i njihove riječi.

6- Ne prihvatanje njihove podrške –ako bi i htjeli da je daju- u bitnim djelima za islam.

¹ Prijevod značenja Et-Tevba, 73; Et-Tahrim, 9.

² Prijevod značenja El-Munafikun, 4.

³ Prijevod značenja En-Nisa, 88.-89.

7- Popravljanje muslimanskog saffa, popravljanje džemata ukoliko dođe do cijepanja, podjele, izbjegavanja, kidanja bratskih veza kako licemjeri ne bi sebi našli pogodno tlo među njima za sijanje svoje smutnje.

8- Jačanje veze među muslimanima samo u ime Allaha, subhanehu ve te'ala, dakle, bratske veze, a izbjegavanje i preziranje svake druge veze.

9- Lijepo mišljenje o vjericima i neosvrćanje na potvore licemjera i njihove lažne glasine.

Kako liječiti licemjere

1- Podsjećanje licemjera na tešku patnju Sudnjem danu i drugom svijetu-Ahiretu, da će njihovo stanje biti gore od jasnih nevjernika.

2- Podsjećanje i pojašnjenje da su vrata pokajanja otvorena svakome prije nego li mu duša do grla dopre.

3- Podjećanje licemjera na Allahovo, subhanehu ve te'ala, sveobuhvatno znanje, činjenicu da ono što kriju od ljudi ne mogu sakriti od Allaha, subhanehu ve te'ala.

4- Podsjećanje da je sve u Allahovim, subhanehu ve te'ala, rukama, On Uzvišeni upravlja svime i da su njihove spletke bezuspješne, a zbog njih će ih snaći veliko zlo.

5- Izbjegavanje licemjera, grdnja i korenje kada god kod sebe ispolje neke od znakova licemjerstva, okretanje od njih i srupljenje na njihovim riječima i djelima.

﴿ هَذَا بَيَانٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴾ (178)

"Ovo je pojašnjenje svim ljudima, a uputa i oporuka samo bogobožnima!"¹

Uzvišenog Allaha molim da nas učini od onih koji će se odazivati Njegovoj riječi i riječi Njegovog Vjerovjesnika, Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, nastojati prvi biti u činjenju onoga što nam je naređeno i najudaljeniji od onoga što nam je u našoj lijepoj vjeri islamu zabranjeno!

¹ Prijevod značenja Ali Imran, 138.

ET-TEVBA - POKAJANJE

Uvod

Vrata tevbe-pokajanja širom su otvorena i čekaju pokajnike, povratnike, one koji traže oprost od svoga Gospodara, pa, ima li takvih da im Uzvišeni Allah oprosti?!

Većina ljudi i ne poznaje vrijednost i veličinu pokajanja, njegovu suštinu, da ne govorimo da li je čine sa znanjem i djelom. Ukoliko i saznaju vrijednost tevbe, ne poznaju put i način do nje, pitaju odakle i kako da počnu. Zato, upoznajmo se na kraju ovog srčanog putovanja sa tevboom-pokajanjem, ovom velikom Allahovom, subhanehu ve te'ala, milošću, upoznajmo se sa suštinom samog pokajanja, vrijednošću i veličinom pokajanja, načinom iskrenog pokajanja.

Svi smo mi griješnici

Dragi moj brate, plemenita i cijenjena sestro, svi smo mi griješnici. Jedanput se približimo Svevišnjem Allahu, a drugi put udaljimo se od Njega! Jedanput smo svjesni Njegove prisutnosti, svjesni smo da nas On nadzire i prati, zna svako i malo i veliko djelo koje učinimo; dočim, drugi put, zaokupi nas nemar i zaborav na Njega Uzvišenog, usljed čega neminovno počinimo grijeh. Allahov poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je rekao: "*Svaki čovjek, sin Ademov, je griješnik, a najbolji od griješnika jesu oni koji se kajaju.*"¹

Griješenje, nemar i zaborav svojstveni su čovjeku i Allahova milost je velika kada je tom slabašnom čovjeku ostavio vrata tevbe sve dok ne umre, naredio mu da se vraća svome Gospodaru kada god ga svladaju grijesi. Da nije ove velike Allahove milosti, doista bi čovjek bio u teškom stanju, njegova čežnja i nastojanje za vraćanjem Allahu, subhanehu ve te'ala, bile bi slomljene, nada u Allahov oprost i milost prekinuta.

Subhanallah!!! Kako li je lijepa priča koju spominje veliki islamski autoritet Ibnul-Kajjim, rahmetullahi 'alejh, u svome djelu *Medaridž-u-s-Salikin* kada govori o ovoj velikoj neizmjerljivoj Allahovoj milosti po ljude. Kaže: "Od jednog od ispravnih prethodnika prenosi se da je u jednoj uličici vidio kako se vrata jedne kuće otvaraju i iz nje izlazi dječčić plačući i vapeći, tražeći pomoć. Iza njega je bila majka koja ga je istjeravala. Nakon što ga je istjerala,

¹ Ibnu Madže, 4251. Šejh Albani ocijenio je hadis dobrim u *Sabihu ve Da'ifu Suneni Ibni Madže*, 4251.

ispred njegova lica zalupila je vrata i zaključala ih. Krenuo je dječčić, napravio nekoliko koraka i stao. Razmišljao je. Nije znao, pored svoje kuće iz koje je istjeran, drugu kuću koja bi mu pružila utočište. Nije poznavao nikoga drugog pored svoje majke da bi ga prihvatio. Tužan, slomljena srca, ponovo se vratio kućnim vratima. Našavši ih zaključana, legao je ispred njih, svoj obraz spustio na prag i zaspao. Nakon nekog vremena, vrata su se otključala i na njih je izašla majka. Vidjevši svog sinčića kako spava sa obrazom položenim na prag, nije mogla da se suzdrži, da ga ne uzme u svoje naručje. Prihvatila ga je u naručje, poljubila i rekla: 'Sinčiću moj, kuda ideš-od mene? Ko će ti pružiti utočište pored mene?! Zar ti nisam rekla da mi se ne suprotstavljáš i da mi ne budeš nepokoran? Zar ti nisam rekla da me svojim ponašanjem ne tjeraš da postupim suprotno svojoj milosti, brizi i dobru kojeg ti želim?!' Zatim ga je unijela u kuću."¹

Razmislimo o ovom majčinom postupku, ovim majčinim riječima, a zatim poslušajmo riječi Allahova poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem: "*Allah je milostiviji prema Svojim robovima od majke prema svome djetetu.*"²

Gdje je put do sreće i uspjeha

Dragi moj brate, plemenita i cijenjena sestro, odgovor na vaša pitanja, vaše zahtjeve: Želim duševni smiraj i sreću, želim uspjeh i spas, želim oprost i milost, ali put i način koji vode do toga ne poznajem. Poput sam utopljenika koji traži da mu neko pruži ruku, pruži pomoć, poput onoga koji u tminama želi da mu neko osvjetli put i izlaz iz istih.

Gdje je taj put? Odgovor: put je jasan kao Sunce u zenitu, jasan kao Mjesec u noći Bedra! Put je jedan: put tevbe - pokajanja. Put traženja Allahova oprosta i Njegove milosti. To je put sreće i uspjeha. Lahak put, otvoren i prohodan za tebe u svakom trenutku. Na tebi je samo da zakoračiš njime. Naći ćeš odgovor u Allahovim, subhanehu ve te'ala, riječima:

﴿ وَإِلَىٰ لَعْنَاتِ لِمَن تَابَ وَءَامَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ أْتَدَىٰ ﴾ (٨٧)

"Ja ću sigurno oprostiti onome koji se pokaje i uzvjeruje i dobra djela čini, i koji, zatim, na Pravom putu istraje."³

Ukoliko ti se grijeh koji imaš pri sebi učini velikim, ogromnim, pomisliš da za njega nema oprosta, sjeti se kršćana i onoga što govore o Uzvišenom

¹ Medaridžu-s-Salikin, 1/229.

² Buharija, 5653; Muslim, 7154.

³ Prijevod značenja Ta-Ha, 82.

Allahu: "Allah je jedan od trojice." Sjeti se jevreja i njihova govora o Allahu: "Doista, Allah je siromašan, a mi smo bogati." I pored svih tih govora Allah ih poziva da Mu se pokaju i zatraže oprosta od Njega, a On mnogo prašta i Milostiv je:

﴿ أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى اللَّهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لَهُ وَاللَّهُ عَمُورٌ رَحِيمٌ ﴾ (٧٤)

"Zašto se oni ne pokaju Allahu i ne zamole oprost od Njega, Allah mnogo prašta i Milostiv je."¹

Ako ti se tvoj grijeh učini ogromnim, sjeti se grijeha mnogobožaca. O njima Uzvišeni kaže:

﴿ فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَإِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ ﴾

"pa, ako se pokaju i budu obavljali namaz i davali zekat, braća su vam u vjeri."²

Ma koliko i kakvih imao grijeha, znaj da će ti ih Uzvišeni Allah oprostiti ukoliko se iskreno pokaješ za njih. Makar ih bilo koliko je morske pjene, Allah će ih oprostiti, ukoliko se iskreno za njih pokaješ! Makar ih bilo koliko je između nebesa i Zemlje, Allah će ti ih oprostiti, samo, padni svome Gospodaru iskreno na sedždu i zamoli ga za oprost. Ne zaboravi riječi svoga Gospodara:

﴿ قُلْ يَاعِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْعَمُورُ الرَّحِيمُ ﴾

﴿ ٥٣ ﴾

"Reci: 'O robovi Moji, koji ste se prema sebi ogriješili, ne gubite nadu u Allahovu milost! Allah će sigurno sve grijeha oprostiti. On doista, mnogo prašta i On je Milostiv!'"³

Šta je to tevba

Tevba je, dragi moj brate i cijenjena sestro, povratak Uzvišenom Allahu, ostavljanje svega, javnog i tajnog, svega što Uzvišeni mrzi i čime nije zadovoljan, a zatim činjenje samo onoga čime je On zadovoljan, onoga što On voli i traži od Svojih robova. Tevba je, zaštita od očajja i beznađa! Tevba je izvor svakog dobra i svake sreće na Dunjaluku i Ahiretu. Početak, sredina i

¹ Prijevod značenja El-Maida, 74.

² Prijevod značenja Et-Tevba, 11.

³ Prijevod značenja Ez-Zumer, 53.

kraj vjerničkog puta ispunjen je tevnom. Tevba je ostavljanje grijeha iz straha od Uzvišenog Allaha, spoznaja prezrenosti grijeha, kajanje za činjenje istog, čvrsta odluka da se neće vratiti istom grijehu, kajanje za ono što je prošlo i okretanje Allahu, subhanehu ve te'ala, u onome što je preostalo.

Zašto da učinim tevbu

Pitaš me: "Zašto da ostavim cigaru i alkohol kada u tome osjećam smiraj? Zašto da ostavim gledanje filmova kada mi to pričinjava zadovoljstvo? Zašto da obaram pogled, ne gledam u mlade djevojke, kada je slast mojih očiju u tome? Zašto da se vežem za namaz i post, kada ne želim da budem svezan i sputavan? Zašto i zašto? Zar čovjek ne treba da radi ono što će ga učiniti sretnim, ono u čemu će osjetiti smiraj i rahatluk, u čemu će pronaći svoju sreću? Zašto da se pokajem od svega toga?"

Prije nego li ti odgovorim na tvoja pitanja, želim da znaš da ti ja ne želim ništa drugo do sreću, smiraj i rahatluk, spas i dobro, ali kako na Dunjaluku tako i na Ahiretu. Ne zaboravi, a poslije ovoga svijeta ima drugi svijet koji čeka svakog od nas. Ne zaboravi da nakon ovog mejdana sjetve doći će mejdan žetve, a, doista, nećemo požnjati osim ono što smo svojim rukama posijali.

Zato, odgovarajući na tvoja pitanja, kažem ti: Pokaj se, dragi moj brate i cijenjena sestro pa učini tevbu, jer je tevba:

Pokornost Allahovoj naredbi, jer je On Uzvišeni naredio i meni i tebi i svim vjernicima da Mu se iskreno kajemo:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا﴾

"O vjernici, iskreno se Allahu pokajte!"¹

Učini tevbu jer je tevba razlog tvog uspjeha na Dunjaluku i Ahiretu. Zar nije Uzvišeni rekao:

﴿وَتَوْبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهُ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٧١﴾﴾

"I svi se Allahu pokajte, o vjernici, da biste postigli ono što želite!"² A složiti ćemo se da ono što najviše priželjkujemo jeste spas i uspjeh na oba svijeta.

Učini tevbu jer je tevba razlog Allahove ljubavi prema tebi. Zar Svevišnji nije rekao:

¹ Prijevod značenja Et-Tahrim, 8.

² Prijevod značenja En-Nur, 31.

﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَّبِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ﴾ (٣٣)

"Doista, Allah voli one koji se mnogo kaju i one koji se mnogo čiste."¹ Da li postoji veća sreća i da li vjernik može biti više sretan od onoga trenutka kada sazna da ga njegov Gospodar voli?! A to će saznati onoga trenutka kada Mu se iskreno okrene, skrušeno i ponizno, visoko podignutih ruku, tražeći oprost za svoje grijehе.

Učini tevbu jer je tevba razlog tvoga ulaska u Džennet i spas od Vatre. Svevišnji je rekao:

﴿خَلَفَ مِنْ بَعدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهْوَاتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غِيَابًا﴾ (٣٤) ﴿إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يَطْمَئِنُّونَ فِيهَا﴾ (٣٥)

"A njih smjeniše zli potomci, koji molitvu napustiše i za požudama pođoše, oni će sigurno zlo proći, ali oni koji se pokaju i uzvjeruju i dobro budu činili njima se neće nikakva nepravda učiniti; oni će u Džennet ući."²

Učini tevbu jer je tevba razlog spuštanja bereketa, jačanje snage, povećavanja imetka, poroda i drugog. Allah, subhanehu ve te'ala, je rekao:

﴿وَيَقَوْمٍ أَسْتَفْزَرُوا رَبَّهُمْ فَمَا نَزَلُوا إِلَيْهِمْ فَوَلَّوْا كَتِفَهُمْ أَن يَقُولُوا لَنَا مَدَدًا وَنَنْزِيلًا وَمَا نَزَّلُوا عَلَيْهِمْ سَمَاءً مِّنَ السَّمَاءِ عَلَيْهِمْ مَدْرَارًا وَزَيَادَةٌ كَمَ قُوَّةٍ إِلَى قَوْمِهِمْ وَلَا نَزَّلُوا﴾ (٣٦)

"O narode moj, molite Gospodara svoga da vam oprost i pokajte Mu se, On će vam slati kišu obilnu i dat će vam još veću snagu uz onu koju imate i ne odlazite kao mnogobošci."³

Također je rekao:

﴿فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا﴾ (٣٧) ﴿يُرْسِلُ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا﴾ (٣٨) ﴿وَيُمَدِّدُكُمْ بِأَمْوَالٍ وَيَبْنِي لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلُ لَكُمْ أَنْهَارًا﴾ (٣٩)

"I govorio sam: 'Tražite od Gospodara svoga oprost, jer On, doista, mnogo prašta. On će vam kišu obilnu slati i pomoći vas imanijima i sinovima, i dat će vam bašče i rijeke će vam dati."⁴

¹ Prijevod značenja El-Bekara, 222.

² Prijevod značenja Merjem, 59-60.

³ Prijevod značenja Hud, 52.

⁴ Prijevod značenja Nuh, 10-12.

Pokaj se svome Gospodaru jer je tevba razlog brisanja tvojih loših djela i njihova pretvaranja u dobra djela. Zar ne čuješ riječi Sveišnjeg Allaha:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَن يُكَفِّرَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُم جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ﴾

"O vjernici, pokajte se Allahu iskreno, da bi Gospodar vaš preko ružnih postupaka vaših prešao i da bi vas u džennetske bašče, kroz koje rijeke teku, uveo."¹

Takođe je rekao:

﴿ إِلَّا مَن تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ ۗ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴾

"Ali onima koji se pokaju i dobra djela čine, Allah će njihova loša djela u dobra promijeniti, a Allah prašta i samilostan je."²

Pa, zar nas ove i mnoge druge blagodati, ne podstiču da se pokajemo svome Gospodaru?! Zbog čega da škrtarimo i uskraćujemo svojim dušama ono u čemu je sreća za njih?! Zbog čega da upropaštavamo i ostavljamo svoje duše u minama grijeha, zabranjujući im Allahovo zadovoljstvo?! Doista, spomenute blagodati trebale bi da nas podstaknu da požurimo s tevboom Allahovu opostu i Njegovoj milosti.

Kako da se pokajem za svoje grijeha i vratim svome Gospodaru

Dragi moj brate, plemenita i cijenjena sestro, mnogi od nas shvataju da nema drugog izlaza i puta do sreće na obadva svijeta osim u povratku Allahu, subhanehu ve te'ala, shvataju da se sreća ne može postići slijeđenjem strasti i slasti, uživanjem i naslađivanjem, koje kad - tad mora proći! I šta poslije toga?! Kažem, mnogi to od nas shvataju, ali ne znaju kako da učine pokajanje, kako da se vrate svome Gospodaru, odakle da počnu.

Sveišnji Allah, doista, kada želi Svome robu dobro, olakša mu puteve i načine koji vode do toga dobra. Ovom prilikom spominjem nekoliko stvari koje će nam pomoći u činjenju iskrene tevbe, iskrenog pokajanja i vraćanja Allahu, subhanehu ve te'ala.

1- Popravimo svoj nijjet-namjeru

Iskreno se pokajmo Uzvišenom Allahu. Doista, čovjek, ukoliko očisti

¹ Prijevod značenja Et-Tahrīm, 8.

² Prijevod značenja El-Furkan, 70.

svoje srce prema Allahu i bude iskreno tražio povratak Njemu, Allah će ga potpomoći u tome, sačuvati će ga svega što ga odvrća od iskrene tevbe. Dočim, onaj koji ne bude iskren prema svome Gospodaru, Allah će ga prepustiti šejtanu koji će mu uljepšavati zlo i poroke sve dok ne ode sa ovoga svijeta bez da se prethodno pokaje svome Gospodaru za svoje grijehе.

2- *Obračunavajmo se sa svojom dušom*

Doista, obračun podstiče čovjeka na činjenje dobrih djela, postizanje onoga što ga je prošlo, što je propustio u svome životu. Obračun podstiče čovjeka na tevbu i njeno čuvanje.

3- *Podsjećajmo i podstičimo, savjetujmo svoju dušu*

Recimo svojoj duši: "Dušo moja, pokaj se prije nego li ti smrt dođe. Doista, smrt će ti doći iznenada! Zar ne znaš da te smrt čeka?! Zar ne znaš da je kabur tvoja druga kuća?! Zemlja tvoja druga postelja! Crvi tvoji drugi prijatelji! Zar se ne bojiš da ti Melek smrti dođe dok si u grijehu?! Hoće li ti tada koristiti kajanje?! Tvoj plač i izgovor, hoće li ti biti primljeni?! Šta ti je, o dušo moja, okrećeš se od Ahireta, a on ti je svaki dan bliži, dok žudiš za Dunjalukom, a on ti je svaki dan dalji?!"

4- *Udaljimo se od mjesta grijehа*

Sjetimo se hadisa o čovjeku koji je ubio devedeset devet ljudi. Sjetimo se kada mu je učenjak rekao: "*Idi u tu i tu zemlju. U njoj stanuju ljudi koji iskreno robuju Allahu pa im se i ti pridruži i nipošto se ne vraćaj u svoju sredinu jer je ona pokvarena.*"¹

Napustimo loše društvo. Promijenimo broj telefona, mjesto stanovanja, ulicu i put kojim smo uobičavali odlaziti i vraćati se. Znajmo da je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: "*Čovjek je na vjeri svoga prijatelja, zato neka svako od vas gleda sa kim se druži.*"²

5- *Svojoj duši pričajmo o Džennetu i džennetskim ljepotama koje je Uzvišeni Allah obećao i pripremio pokornima, a pričajmo joj i o Džebennemu i njegovoj patnji koja čeka nepokorne*

¹ Buharija, 3470; Muslim, 2766.

² Ebu Davud, 4833; Tirmizi, 2378. Šejh Albani ga je ocijenio dobrim u *Sabihu Suneni Ebi Davuda, Sabihu Suneni Tirmizije, Silsileti-l-Ehadisi-Sabiha*, 927, kao i šejh Mukbil El-Vadi'i u *Sabihu Musnedu*, 1288.

Ibrahim et-Tejmi, rahimehullahu te'ala, je rekao: "Zamislio sam sebe u Džennetu; kako jedem džennetske plodove, pijem sa džennetskih rijeka, grlim džennetske žene-hurije. Zatim sam zamislio sebe u Vatri; kako jedem plodove stabla Zekum, pijem gnojnu kapljevinu, hodam u okovima i lancima. Nakon toga, rekao sam svojoj duši: 'O dušo moja, šta želiš od ovoga dvoga? Rekla mi je: 'Želim da se vratim na Dunjaluk i činim dobra djela.' Rekao sam joj: 'Ti si u onome što želiš, pa radi dobra djela.'"¹

6- Zaposlimo svoju dušu korisnim radom

Čuvajmo se slobodnog vremena kojeg obično uljepša šejtan. Znajmo da ukoliko ne zaposlimo svoju dušu u hajru (dobru), ona će nas uposliti u šerru (zlu).

7- Dobro upoznajmo svoje strasti, kontrolišimo ih i suzbijajmo, suprostavljam im se

Doista, nema ništa opasnije po čovjeka od njegovih strasti. Svevišnji Allah je rekao:

﴿ أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ ﴾

"Vidiš li onoga koji je svoju strast za svoga boga uzeo!"²

8- Pridržavajmo se i svih drugih stvari koje će nam pomoći u našem iskrenom pokajanju, poput: dove Allahu, čestog spominjanja Njega Uzvišenog i traženja oprosta od Njega, učenja Kur'ana sa razmišljanjem o njegovim poukama i porukama, naoružavanja strpljenjem, posebno na samom početku.

Uslovi iskrene tevbe

- 1- Iskreno se pokajati Uzvišenom Allahu za počinjene grijehе.
- 2- Priznati da je dotično loše djelo grijeh.
- 3- Ostaviti odmah djelo koje je grijeh.
- 4- Žaljenje za vremenom koje je provedeno u grijesima i nepokornosti Allahu.
- 5- Čvrsto odlučiti da se istom grijehu više nikada neće vratiti, jer, kako da pokajanje bude ispravno i iskreno, ako čovjek namjerava da se nekada u budućnosti vrati istom grijehu.

¹ Ibnu Ebi-d-Dunja, *Muhasebetu-n-Nefs*, 34; Ibnu-l-Dževzi, *Sifetu-s-Safve*, 3/62.

² Prijevod značenja El-Furkan, 43.

6- Ukoliko je grijeh učinjen prema nekome od ljudi, potrebno je od iste osobe zatražiti halala i ukoliko je uzurpirano njegovo pravo, neophodno je da mu se isto nadoknadi.

7- Da se pokajanje učini na vrijeme, tj. prije smrti, prije nego što čovjek ugleda Meleka smrti ili prije nego li se Sunce pojavi sa zapada.

Znakovi primljene tevbe

Postoje znakovi iskrene tevbe, znakovi koji ukazuju da je tevba ispravno učinjena i da se za nju može nadati da bude primljena. Ti znakovi su sljedeći:

1- Da čovjek bude bolji nakon tevbe nego što je bio prije nje.

2- Da ne prestaje strah kod vjernika za dotični grijeh i vraćanje njemu sve dok ne čuje Meleka smrti i njegove pomoćnike kako mu govore:

﴿الَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ﴾

"Ne bojte se i ne žalostite se, i radujte se Džennetu koji vam je obećan!"¹

3- Na vjerniku je da i dalje nakon tevbe svoj grijeh smatra velikim, strahuje i stalno se pita je li mu ga Uzvišeni Allah oprostio.

4- Da čovjek nakon tevbe bude ponizniji i skrušeniji, da se stalno sjeća svoga Gospodara, da mu jezik bude vlažan od čestog spominjanja Allaha, subhanehu ve te'ala, da se ne oholi niti drugom zavidi, da se ne umišlja i samodopada, da druge kad ih vidi u grijehu ne ponižava već da zahvali svome Gospodaru na uputi i istim ljudima - od kojih je i on do juče bio - pruži ruku spasa i izbavljenja.

Čuvaj se odgađanja tevbe

Dragi moj brate i cijenjena sestro, uistinu, čovjek ne zna kada će mu doći njegov edžel, kada će mu doći smrt, koliko je još ostalo od njegova života. To nijedan čovjek ne zna. Znajući ovo, pametan čovjek neće reći: "Ima još vremena da dođem do tevbe, da se pokajem. Pusti me da uživam u životu. Kada ostarim, pokajat ću se." Pametan čovjek, vjernik, dobro se čuva nemara i odgađanja tevbe. Dobro se čuva dugih nada. Žuri sa tevbom. Zna da je odgađanje tevbe također grijeh za koji opet treba da se pokaje. Zna da je obavezno učiniti tevbu odmah po počinjenom grijehu. Zna da ne smije

¹ Prijevod značenja Fussilet, 30.

dopustiti tminama grijeha da se jedna nad drugom nadvijaju, noseći na kraju smrt i prekidanje svake nade u povratak. Budimo od onih koji dobro poznaju suštinu i obaveznost tevbe.

Ne obmanuj se lijepim i ugodnim životom

Nemoj da te zavara i obmane to što neki ljudi svakodnevno prkose Uzvišenom Allahu svojim grijesima, a i dalje žive lijepim i ugodnim životom. Ne zaboravi da Uzvišeni Allah daje dunjaluk onome koga voli, ali i onome koga ne voli, međutim, iman - vjeru daje samo onome koga On, subhanehu ve te'ala, voli. Zato znaj da takvima Svevišnji Allah samo postepeno povećava zabludu, sve dok im smrt iznenada ne dođe. Ne zaboravi riječi Allaha, subhanehu ve te'ala:

﴿ فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ فَتَحْنَا عَلَيْهِمَ أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّىٰ إِذَا فَرِحُوا بِمَا أُوتُوا أَخَذْنَاهُم بَغْتَةً فَإِذَا هُمْ

مُتَلِسُونَ ﴿٤٤﴾

"I kada bi zaboravili ono čime su opominjani, Mi bismo im kapije svega otvorili, a kad bi se onome što im je dato obradovali, iznenada bismo ih kaznili i oni bi odjednom svaku nadu izgubili."¹

Dragi moj brate, plemenita i cijenjena sestro, požurimo sa tevbom! Požurimo svome Gospodaru, Allahu, subhanehu ve te'ala, Njegovom oprost i milosti! Bježimo od svojih strasti! Od grijeha! Od zavodljiva dunjalačka naslađivanja! Okrenimo se svome Gospodaru skrušeno i ponizno! Pokucajmo na vrata tevbe prije nego li se ona zatvore! Odmah večeras, ma koliki naš grijeh koji smo danas počinili bio, odmah večeras zatražimo oprosta za njega kod Uzvišenog Allaha. Ne zaboravimo da će On Svevišnji večeras pružiti Svoju ruku da primi pokajanja onih koji su danas grijehili. Ne zaboravimo da se Uzvišeni Allah raduje našem pokajanju više nego mi samom našem boravku i opstanku na ovome svijetu! Požurimo prije nego li dođe onaj koji prekida sve slasti, onaj koji sve nade i očekivanja čini beskorisnim i uzaludnim! Požurimo prije nego li bude kasno i vrata tevbe se zatvore!

Gospodaru naš, podari nam od Sebe milost, olakšaj nam da u Tvojjoj vjeri pronademo Pravi put!

Neka je salavat na našega vjerovjesnika Muhammeda i njegove ashabel!

Neka je hvala Allahu Koji je vjernicima osvjetlio srca shvatanjem svojstava Njegove potpunosti, predstavio im se spuštajući im Svoje blagodati,

¹ Prijevod značenja El-En'am, 44.

pa su Ga oni upoznali kao Jednog Jedinog, Onoga Koji je utočište svemu, Onoga Koji nema saučesnika niti u Svome Biću, niti u Svojim svojstvima, niti u Svojim djelima, već je On onakav kakvim se Sam opisao što je iznad svega čime Ga može opisati neko od Njegovih stvorenja, bilo mnogo ili malo. Niko Mu ne može pobrojati zahvale, već Njemu pripada zahvala onakva kakvom se On Sam pohvalio o čemu su nas obavijestila Njegova najplemenitija stvorenja koja je slao nama. On je Prvi i prije Njega nije bilo nikoga drugog. On je Zadnji i poslije Njega neće biti nikoga drugog. On je najuzvišeniji i nikoga nema iznad Njega. On je najbliži i nikoga nema bližeg od Njega. Stvorenje se ne može zastrti od Njega svojom odjećom. Živi i Vječni, jedini Koji vječno živi i ostaje, dok je svakom stvorenju propisan kraj i nestanak. Allah je Onaj Koji sve čuje, Koji čuje sve glasove bez obzira na različitost jezika i različitost potreba. Ne zaokuplja Ga slušanje jednog od slušanja drugog. Ne zbunjuju Ga mnogobrojni zahtjevi. Allah je Onaj Koji sve vidi, pa vidi crnog mrava, na crnoj stijeni, u mrkloj noći, gdje god bio u podnožju ili proplanku. Sebe je učinio nevidljivim za Svoje robove na ovom svijetu, kako bi njihova srca što više žudjela za Njim, okretala se prema Njemu. Pa, ko se okrene i usmjeri prema Njemu, On će ga prihvatiti. Onaj ko se okrene od Njega, On ga neće prepustiti njegovim neprijateljima, neće ga zanemariti, već će biti milostiviji prema njemu od majke prema svome djetetu, pa, ukoliko Mu se pokaje, On će se obradovati njegovoj tevbi -njegovom pokajanjnu- više nego li se obraduje onaj koji izgubi svoju jahalicu sa popučinom u dubokoj pustinji pa je ponovo pronađe, a već se bio pripremio za sigurnu smrt. Allah, subhanehu ve te'ala, stvorio je stvorenja, ljude radi određenog cilja. Nije ih stvorio radi igre i zabave, niti ih je prepustio samima sebi, već im je slao poslanike, objavljivao knjige, podario im razum, srce, sluh, vid i druge sposobnosti kako bi Ga Uzvišenog spoznali i odazvali se Njegovim naredbama i zabranama; slijedili ono što je On Svevišnji naredio i klonili se onoga što je zabranio. Na osnovu te spoznaje Allaha, subhanehu ve te'ala, odazivanjem Njegovim naredbama i zabranama, Allah je ljude i podijelio na sretne i nesretne i pripremio mjesto konačnog boravišta i za jedne i za druge.

﴿ هَذَا بَيَانٌ لِّلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴾ (١٣٨)

"Ovo je pojašnjenje svim ljudima, a uputa i oporuka samo bogobožnima!"¹

¹ Prijevod značenja Ali Imran, 138.

KORIŠTENA LITERATURA

1- ALLAHOVA KNJIGA, KUR'AN-I-KERIM

KNJIGE IZ OBLASTI TEFSIRA

- 2- *Tefsiru-l-Kur'ani-l-Azim*, Ebu-l-Fidai Isma'il b. Kesir el-Kureši ed-Dimiški, Mektebetu-l-'Asrije, Bejrut, T1, 1418 h.g. / 1997.
- 3- *Tefsiru-l-Kerimi-r-Rahman*, Abdurrahman es-Sa'di, Dar Ibnu-l-Dževzi, Rijad, T1, 1425. h.g. / 2005. g.
- 4- *Džami'u-l-Bejan 'an Te'vili Aji-l-Kur'an*, Ebu Dža'fer Muhammed b. Džerir et-Taberi, Daru-l-Fikr, Bejrut-Lubnan, T1, 1421 h.g. / 2001.
- 5- *El-Džami'u li Abkami-l-Kur'an*, Ebu Abdullah Muhammed b. Ahmed el-Ensari el-Kurtubi, Daru-l-Hadis, El-Kahiro, T1, 1414 h.g. / 1994.
- 6- *Et-Tefsir el-Mujesser*, Grupa učenjaka, Medžme'u-l-Meliki Fehd litiba'ati - l-Mushafi-š-Šerif, Medina Munevvera, T2, 1431. h.g. / 2010. g.
- 7- *Fethu-l-Kadir el-Džami'u bejne Fenneji-r-Rivajeti ve-d-Dirajeti min 'Ilmi-t-Tefsir*, Muhammed b. Alija b. Muhammed Eš-Ševkani, Daru-l-Vefai, Rijad, T2, 1418 h.g. / 1997.
- 8- *Abkamu-l-Kur'an*, Ahmed b. Alija er-Razi el-Džessas Ebu Bekr, Dar Ihjai-t-Turas el-Arebi, Bejrut, 1405. h.g. / 1985.
- 9- *Ed-Durru-l-Mensur fi-t-Tefsiri bi-l-Me'sur*, Dželaluddin Abdurrahman b. el-Kemal es-Sujuti, Merkez Hedžr li-l-Buhusi ve-d-Dirasat el-Arebijje ve-l-Islamijje, Kairo, T1, 1424. h.g. / 2003. g.
- 10- *Ruhu-l-Me'ani fi Tefsiri-l-Kur'ani-l-'Azim ve-s-Seb'i-l-Mesani*, Ebu-l-Fadl Šihabuddin es-Sejjid Muhammed el-Alusi, Dar Ihjai-t-Turas el-Arebi, Bejrut.
- 11- *Me'alimu-t-Tenzil*, Ebu Muhammed El-Husejn b. Mes'ud El-Begavi, Daru Tajjibe, Rijad, T1, 1423 h.g. / 2002.
- 12- *Tefsiru-s-Silmi (Hakaiku-t-Tefsir)*, Ebu Abdurrahman Muhammed b. el-Husejn b. Musa el-Ezdi es-Silmi, Daru-l-Kutubi-l-'Ilmijje, 1421. h.g. / 2001. g.
- 13- *Tefsir El-İzz b. Abdu-s-Selam (İhtisar-u-n-Nuket-i li-l-Maverdi)*, 'Izzuddin 'Abdu-l-'Aziz b. Abdu-s-Selam es-Silmi ed-Dimiški eš-Šafi'i, Dar Ibni Hazm, Bejrut, 1416. h.g. / 1996. g.

- 14- *Et-Tefsir el-Kebir*, Fahrudin Muhammed b. Omer et-Temimi er-Razi eš-Šafi'i, Daru-l-Fikr, Bejrut, T1, 1401. h.g. / 1981. g.
- 15- *El-Keššaf 'an Hakaiki Gavamidi-t-Tenzili ve 'Ujuni-l-Ekavili fi Vudžubi-t-Te'vili*, Ebu-l-Kasim Muhammed b. Omer ez-Zamahšeri, Mektebetu-l-'Ubejkan, Rijad, T1, 1418. h.g. / 1998. g.
- 16- *Envaru-t-Tenzil ve Esraru-t-Te'vil*, Abdullah b. Omer b. Muhammed b. Alija eš-Širazi el-Bejdavi, Daru-r-Rešid, Muessesetu-l-Iman, Damask-Bejrut-Lubnan, T1, 1421. h.g. / 2000. g.

HADISKE KNJIGE

- 17- *Sabihu-l-Buhari*, Ebu Abdillan Muhammed b. Isma'il el-Buhari, Bejtu-l-Efkar ed-Devlijje li-n-Nešr, Rijad, T1, 1419. h.g. / 1998. g.
- 18- *Sabihu Muslim*, Ebu-l-Husejn Muslim b. el-Hadždžadž el-Kušejri en-Nejsaburi, Bejtu-l-Efkar ed-Devlijje li-n-Nešr, Rijad, T1, 1419. h.g. / 1998. g.
- 19- *Musnedu-l-Imami Ahmed*, Ebu Abdillan Ahmed b. Hanbel, Bejtu-l-Efkar ed-Devlijje li-n-Nešr, Rijad, T1, 1419. h.g. / 1998. g.
- 20- *Sunen Ebi Davud*, Ebu Davud Sulejman b. el-Eš'as es-Sidžistani, Bejtu-l-Efkar ed-Devlijje li-n-Nešr, Rijad, T1, 1419. h.g. / 1998. g.
- 21- *Džami'u-t-Tirmizi*, Ebu 'Isa Muhammed b. 'Isa b. Sevre et-Tirmizi, Bejtu-l-Efkar ed-Devlijje li-n-Nešr, Rijad, T1, 1419. h.g. / 1998. g.
- 22- *Sunen Nesai (El-Mudžteba mine-s-Sunen)*, Ebu Abdi-r-Rahman Ahmed b. Šu'ajb b. Alija en-Nesai, Bejtu-l-Efkar ed-Devlijje li-n-Nešr, Rijad, T1, 1419. h.g. / 1998. g.
- 23- *Sunen Ibni Madže*, Ebu Abdillan Muhammed b. Jezid b. Madže el-Kazvini, Bejtu-l-Efkar ed-Devlijje li-n-Nešr, Rijad, T1, 1419. h.g. / 1998. g.
- 24- *El-Muwetta*, Malik b. Enes, rivajet Jahje b. Jahje el-Lejsija el-Endelusija, Daru-l-Garbi-l-Islami, Bejrut-Lubnan, T2, 1417. h.g. / 1997.
- 25- *Sunenu-d-Darimi*, Ebu Muhammed Abdullah b. Abdu-r-Rahman b. el-Fadl ed-Darimi, Daru-l-Kutubi-l-'Ilmijje, Bejrut-Lubnan, T1, 1417. h.g. / 1996. g.
- 26- *El-Mu'džemu El-Kebir*, Ebu-l-Kasim Sulejman b. Ahmed et-Taberani, Mektebetu-z-Zehra, Mosil, 1404. h.g. / 1983. g.

- 27- *El-Mu'džemu El-Evsat*, Ebu-l-Kasim Sulejman b. Ahmed et-Taberani, Daru-l-Haramejni, Kairo, 1415. h.g. / 1995. g.
- 28- *El-Mu'džemu Es-Sagir*, Ebu-l-Kasim Sulejman b. Ahmed et-Taberani, El-Mektebu-l-Islami, Bejrut, 1405. h.g. / 1985. g.
- 29- *Musnedu Ebi Davud et-Tajalisi*, Sulejman b. Davud b. el-Džarud Ebu Davud el-Farisi el-Basri et-Tajalisi, Daru-l-Ma'rife, Bejrut.
- 30- *Es-Sunen el-Kubra*, Ebu Bekr Ahmed b. el-Husejn el-Bejheki, Daru-l-Kutubi-l-'Ilmijje, Bejrut-Lubnan, T1, 1414. h.g. / 1994. g.
- 31- *Medžme'u-ž-Zevaidi ve Menbe'u-l-Fevaidi*, El-Hafiz Nuruddin Alija b. Ebi Bekr el-Hejsemi, Daru-r-Rejjan, Kairo, 1407. h.g. / 1987. g.
- 32- *El-Mustedreku 'ale-s-Sahihajn*, Ebu Abdullah Muhammed b. Abdullah el-Hakim en-Nejsaburi, Daru-l-Kutubi-l-'Ilmijje, Bejrut-Lubnan, T1, 1411. h.g. / 1990. g.
- 33- *Et-Tergib ve-t-Terhib mine-l-Hadisi-š-Šerif*, El-Hafiz b. Abdu-l-Kavijj el-Munziri, El-Mektebetu et-Tevfikijje, Kairo, T1, 1421. h.g. / 2001. g.
- 34- *El-Džami'u li Ablaki-r-Ravi ve Adabi-s-sami'i*, El-Hafiz El-Hatib el-Bagdadi, Mektebetu-l-Me'arif, Rijad, 1403. h.g. / 1983. g.
- 35- *Kefju-l-Estar 'an Zevaidi-l-Bezzar 'ale-l-Kutubi-s-Sitteti*, El-Hafiz Nuruddin Alija b. Ebi Bekr el-Hejsemi, Muessesetu-r-Risala, Bejrut, T1, 1399. h.g. / 1979. g.
- 36- *El-Edebu-l-Mufred*, Ebu Abdillah Muhammed b. Isma'il el-Buhari, Daru-s-Sadik, KSA, T1, 1419. h.g. / 1999. g.
- 37- *El-Ehadisu el-Muhtare*, Dijauddin b. Abdullah Muhammed b. Abdu-l-Vahid b. Ahmed b. Abdu-r-Rahman el-Hanbeli el-Makdisi, Dar Hadir, Bejrut-Lubnan, T4, 1421. h.g. / 2001. g.
- 38- *Musnedu Ebi Ja'la*, Ahmed b. Alija b. el-Musenna Ebu Ja'la el-Mevsili et-Temimi, Daru-l-Me'muni li-t-Turas, Damask, 1404. h.g. / 1984. g.
- 39- *El-Babru-ž-Zehbar (Musnedu-l-Bezzar)*, Ebu Bekr Ahmed b. 'Amr b. Abdu-l-Halik el-Bezzar, Mektebetu-l-'Ulumi ve-l-Hikemi, Medina Munevvera, T1, 1409. h.g. / 1988. g.
- 40- *Šu'abu-l-iman*, Ebu Bekr Ahmed b. el-Husejn el-Bejheki, Mektebetu-r-Ružd, Rijad, T1, 1423. h.g. / 2003. g.
- 41- *El-Ilzamatu ve-t-Tettebu'u*, Ebu-l-Hasen Alija b. Omer b. Ahmed b. Mehdi ed-Darekumni, Daru-l-Kutubi-l-'Ilmijje, Bejrut-Lubnan, T2, 1405. h.g. / 1985. g.

- 42- *Es-Sahibu el-Musned mimma lejse fi-s-Sahibajn*, Mukbil b. Hadi el-Vadi'i, Mektebetu Dari-l-Kuds, San'a, T1, 1411. h.g.
- 43- *Sahibu Ibni Hibban*, Muhammed b. Hibban b. Ahmed b. Hibban b. Mu'az b. Ma'bed et-Temimi Ebu Hatim el-Busti, Muessesetu-r-Risala, Bejrut, T3, 1418. h.g. / 1997. g.
- 44- *Ez-Zuhd*, Ebu Abdillah Ahmed b. Muhammed b. Hanbel, Daru-l-Kutubi-l-'Ilmijje, Bejrut-Lubnan, T1, 1420. h.g. / 1999. g.
- 45- *Ta'zimu Kadri-s-Salati*, Muhammed b. Nasr el-Mirvezi, Mektebetu-l-'Alem, Kairo, T1, 1420. h.g. / 2000. g.
- 46- *Kitabu-z-Zuhd*, Abdullah b. el-Mubarek, Daru-l-Kutubi-l-'Ilmijje, Bejrut, T2, 1425. h.g. / 2004. g.
- 47- *Es-Sunenu-l-Kubra*, Ebu Abdi-r-Rahman Ahmed b. Šu'ajb b. Alija en-Nesai, Daru-l-Kutubi-l-'Ilmijje, Bejrut, 1411. h.g. / 1991. g.
- 48- *Miškatu-l-mesabib*, Muhammed b. Abdullah el-Hatib et-Tibrizi, El-Mektebu-l-Islami, Bejrut, T3, 1405 h.g. / 1985.
- 49- *Džami'u-l-Usuli fi Ehadisi-r-Resuli*, Medžduddin Ebu-s-Seadat el-Mubarek b. Muhammed Ibnu-l-Esir el-Džezeri, Mektebetu Dari-l-Bejan, T1, 1392. h.g. / 1972. g.
- 50- *Šerhu-s-Sunne*, El-Husejn b. Muhammed El-Begavi, El-Mektebu-l-Islami, Bejrut, T2, 1403. h.g. / 1983.
- 51- *El-Musannef fi-l-Ehadisi ve-l-Asar*, Ebu Bekr Ibnu Ebi Šejbe, Mektebetu-r-Ružd, Rijad, T1, 1409. h.g. / 1989.
- 52- *Musnedu-š-Šibab*, Muhammed b. Selame b. Dža'fer Ebu Abdillah el-Kuda'i, Muessesetu-r-Risala, Bejrut, 1407. h.g. / 1986. g.
- 53- *Kitabu-s-Sunne*, Ebu Abdu-r-Rahman Abdullah b. Ahmed b. Hanbel, Remadi li-n-Nešr, Demmam, T4, 1416. h.g. / 1996. g.
- 54- *Fedailu-s-Sababe*, Ebu Abdillah Ahmed b. Muhammed Hanbel, Džami'atu Ummu-l-Kura, Mekka Mukerrema, T1, 1403. h.g. / 1983. g.
- 55- *El-Firdevs bi Me'suri-l-Hitab*, Ebu Šudža'a b. Širevejh b. Šhredae b. Širevejh ed-Dejlemi, Daru-l-Kutubi-l-'Ilmijje, Bejrut-Lubnan, T1, 1406. h.g. / 1986. g.
- 56- *Džami'u Bejani-l-Ilmi ve Fadlihi*, Ebu Omer Jusuf b. Abdi-l-Berr, Dar Ibni-l-Dževzi, Demmam, T6, 1424. h.g. / 2004. g.
- 57- *Es-Sahibu-l-Musned min Esbabi-n-Nuzul*, Mukbil b. Hadi el-Vadi'i, Mektebetu San'a el-Eserijje, San'a, T2, 1425. h.g. / 2004. g.

KNJIGE IZ OBLASTI KOMENTARA HADISA

- 58- *Fethu-l-Bari Šer Sabihi-l-Buhari*, El-Hafiz Ahmed b. Alija b. Hadžer el-'Askalani, Daru-s-Selam, Rijad, T1, 1421. h.g. / 2000. g.
- 59- *Šerbu Sabihi-l-Buhari*, Ebu-l-Husejn Alija b. Halef b. Abdi-l-Melik b. Bettal el-Kurtubi, Mektebetu-r-Rušd, Rijad, 1423. h.g. / 2003. g.
- 60- *Šerbu Sabihi Muslim*, Ebu Zekerija Jahja b. Šeref en-Nevevi, Dar Ihjait-Turas el-Arebi, Bejrut, 1392. h.g.
- 61- *Džami'u-l-'Ulumi ve-l-Hikemi fi Šerhi Hamsine Hadisen min Dževami'i-l-Kelimi*, Zejnuddin Ebu-l-Feredž Abdu-r-Rahman b. Šihabuddin el-Bagdadi ed-Dimiški Ibnu Redžeb, Muessesetu-r-Risala, Bejrut-Lubnan, T7, 1422. h.g. / 2001. g.
- 62- *El-Muŕhim lima Eškele min Kitabi Telhisi Muslim*, Ebu-l-'Abbas Ahmed b. Omer b. Ibrahim el-Kurtubi, Dar Ibni Kesir, Dimešk-Bejrut, T1, 1417. h.g. / 1996. g.
- 63- *Et-Temhid lima fi El-Muvettai mine-l-Me'ani ve-l-Esanid*, Ebu Omer Jusuf b. Abdillah b. Abdi-l-Berr en-Nimri, Daru-l-Faruk el-Hadise li-t-Tiba'ati ve-n-Nešri, Kairo, T2, 1422. h.g. / 2001. g.
- 64- *Šerbu Rijadi-s-Salihin min Kelami Sejjadi-l-Murselin*, Muhammed b. Salih el-'Usejmin, Medaru-l-Vetani li-n-Nešri, Rijad, T1, 1427. h.g.
- 65- *Fejdu-l-Kadir Šerbu-l-Džami'i-s-Sagir*, Abdu-r-Reuf el-Munavi, El-Mektebetu et-Tidžariije el-Kubra, Egipt, 1356. h.g.
- 66- *Delilu-l-Falihin li Turuki Rijadi-s-Salihin*, Muhammed b. 'Allan el-Mekki, Daru-r-Rejjan li-t-Turas, Kairo, T1, 1407. h.g. / 1987. g.
- 67- *Tertibu-l-Medariki ve Takribu-l-Mesaliki li Ma'rifeti E'alami Mezhebi Maliki*, Ebu-l-Fadl El-Kadi 'Ijjad b. Musa el-Jahsubi, Daru-l-Kutubi-l-'Ilmijje, Bejrut-Lubnan, T1, 1418. h.g. / 1998. g.
- 68- *Tuhfetu-l-Ahfeži bi Šerhi Džami'i-t-Tirmizj*, Ebu-l-'Ula Muhammed Abdu-r-Rahman b. Abdu-r-Rahim el-Mubarekfuri, Dar Ihjait-Turas el-Arebi, Bejrut-Lubnan, T2, 1422. h.g. / 2001. g.
- 69- *Avnu-l-Ma'bud Šerbu Suneni Ebi Davud*, Muhammed Šemsu-l-Hakk el-'Azim Abadi, Daru-l-Hadis, Kairo, 1422. h.g. / 2001. g.
- 70- *Tarbu-t-Tesrib fi Šerhi-t-Takrib*, Zejnuddin Ebu-l-Fadl Abdu-r-Rahim b. el-Husejn el-'Iraki, Daru-l-Kutubi-l-'Ilmijje, Bejrut, 1421. h.g. / 2000. g.

KNJIGE ŠEJHA ALBANIJA

- 71- *Sabih Sunena Ebi Davuda*, Mektebu-l-Me'arif li-n-Nešri ve-t-Tevzi'i, Rijad, T1. 1419. h.g. / 1998. g.
- 72- *Sabih Sunena Tirmizije*, Mektebu-l-Me'arif li-n-Nešri ve-t-Tevzi'i, Rijad, T1. 1420. h.g. / 2000. g.
- 73- *Sabih Sunen Nesai*, Mektebu-l-Me'arif li-n-Nešri ve-t-Tevzi'i, Rijad, T1. 1419. h.g. / 1998. g.
- 74- *Sabih Sunena Ibni Madže*, Mektebu-l-Me'arif li-n-Nešri ve-t-Tevzi'i, Rijad, T1. 1417. h.g. / 1997. g.
- 75- *Sabihu-t-Tergib ve-t-Terbib*, Mektebu-l-Me'arif li-n-Nešri ve-t-Tevzi'i, Rijad, T1. 1421. h.g. / 2000. g.
- 76- *Sabihu-l-Edebi-l-Mufred*, Mektebetu-d-Delil, KSA, T4, 1418. h.g. / 1997. g.
- 77- *Sabihu-l-Džami'i-s-Sagir ve Zijadetibi*, Mekteb el-Islami, Bejrut, T3, 1408 h.g. / 1988.
- 78- *Sikiletu-l-Ehadisi-s-Sahiba*, Mektebu-l-Me'arif li-n-Nešri ve-t-Tevzi'i, Rijad, T1. 1415. h.g. / 1995. g.
- 79- *Irvau-l-Galili fi Tabridži Ehadisi Menari-s-Sebil*, El-Mekteb el-Islami, Bejrut, T2, 1405. h.g. / 1985. g.
- 80- *Sabihu Fikhi-s-Sire*, Daru-l-Kutubi-l-Hadise, T6, 1965. g.
- 81- *Sabihu-l-Kelime-ti-Tajibbeh*, Mektebetu-l-Me'arif, Rijad, T8, 1407. h.g. / 1987.
- 82- *Zilalu-l-Dženneti fi Tabridži Es-Sunneti libni Ebi 'Asim*, El-Mekteb el-Islami, Bejrut, T1, 1400. h.g.
- 83- *Abkamu-l-Dženaiž*, Mektebetu-l-Me'arif, Rijad, T1, 1412. h.g. / 1992.

KNJIGE IBNU TEJMIJE

- 84- *Medžmu'atu-l-Fetava*, Daru-l-Vefa, El-Mensura, T2, 1422. h.g. / 2001.
- 85- *El-Dževabu-s-Sahib li Men Beddele Dine-l-Mesih*, Daru-l-Fedileh, Rijad, T1, 1424 h.g. / 2004.
- 86- *Minhadžu-s-Sunne-n-Nebevije*, Džami'atu-l-Imam Muhammed b. Sa'ud el-Islamijje, Rijad, T2, 1411. h.g. / 1999.
- 87- *El-Kelimu et-Tajjib*, Metab'iu Katar el-Vataniije, Doha, T1, 1401. h.g. / 1981.

- 88- *El-Iman*, Daru-l-Mektebi-l-'ilmijje, Bejrut-Lubnan, T1, 1403. h.g. / 1983.
- 89- *El-Fetava el-Kubra*, Daru-l-Kutubi-l-'Ilmijje, Bejrut-Lubnan, T1, 1408. h.g. / 1987. g.

KNJIGE IBNU-L-KAJJIMA

- 90- *Medaridžu-s-Salikin*, Daru-l-Kitabi-l-Arebi, Bejrut, T5, 1419 h.g. /1998.
- 91- *El-Dževabu-l-Kafi*, Džem'ijjetu Ihjai-t-Turasi-l-Islami, Kuvajt, T1, 1421. h.g. / 2000.
- 92- *Miftahu Dari-s-Sea'de ve Menšuri Vilajeti-l-'ilmi ve-l-Israide*, Daru-l-Hadis, Kairo, T3, 1418 h.g. / 1997.
- 93- *El-Fevaid*, Dar Ibni Huzejme, Rijad, T1, 1422. h.g. / 2002.
- 94- *Igasetu-l-Lebefan min Mesaidi-š-Šejtan*, Daru-l-Hadis, Kairo, T7, 1419. h.g. / 1999.
- 95- *I'alamu-l-muvekki'in an Rabbi-l-'alemin*, Daru-l-Hadis, Kairo, T1, 1422. h.g. / 2002.
- 96- *Er-Ruh*, Daru-l-Hadis, Kairo, T2, 1419. h.g. / 1998.
- 97- *Er-Risaletu-t-Tebukijje*, Dar Alemu-l-Fevaid.
- 98- *Tariku-l-Hidžretejni ve Babu-s-Se'adetejni*, Daru-l-Hadis, Kairo, T4, 1420. h.g. / 1999.
- 99- *Zadu-l-Me'ad fi Hedži Hajri-l-'ibad*, Muessesetu-r-Risala, Bejrut, T15, 1407. h.g. / 1987.
- 100- *El-Vabilu Es-Sajjib ve Rafi'u-l-Kelimi-t-Tajjib*, Mektebetu Dari-l-Bejan, Damask, T7, 1421. h.g. / 2000.
- 101- *Revdatu-l-Muhibbin ve Nuzbetu-l-Muštakin*, Daru-l-Hajri, Bejrut, T2, 1418. h.g. / 1998.
- 102- *'Uddetu-s-Sabirin*, Daru-l-Kitabi-l-Arebi, Bejrut, T5, 1414. h.g. / 1994.

KNJIGE IZ OBLASTI AKAJDA

- 103- *Šerb Usuli I'tikad Ehli-s-Sunneti ve-l-Džema'at*, Ebu-l-Kasim Hibetullah b. el-Hasen b. Mensur et-Taberi el-Lalikai, Dar Tajjibe, Rijad, T8, 1423. h.g. / 2003. g.
- 104- *El-Ibanetu 'an Šeri'ati-l-Firkati-n-Nadžjjeti ve Mudžanebeti-l-Fireki-l-Mezmumeti*, Ebu Abdullah Ubejdullah b. Muhammed b. Betta el-Ukberi

- el-Hanbeli, Daru-l-Kutubi-l-'Ilmijeti, Bejrut-Lubnan, T1, 1422. h.g. / 2002. g.
- 105- *El-Akidetu-t-Tahavijje mea Šerhiba*, Ebu Dža'fer Ahmed b. Muhammed b. Selame et-Tahavi, Muessesetu-r-Risala, Bejrut-Lubnan, T2, 1422. h.g. / 2001. g.
- 106- *Kitabu-t-Tevhid ve Isbati Sifati-r-Rabbi, azze ve dželle*, Ebu Bekr Muhammed b. Ishak b. Huzejme, Mektebetu-r-Rušd, Rijad, T6, 1418. h.g. / 1997. g.
- 107- *Kitabu-s-Sunne*, Ebu Bekr Ahmed b. Amr b. Ebi 'Asim, Daru-s-Sami'i, Rijad, T1, 1419. h.g. / 1998. g.
- 108- *Tejsiru-l-Aziz-i-l-Hamid*, Sulejman b. Abdullah b. Muhammed b. Abdu-l-Vehhab, Dar 'Alemu-l-Kutub, Bejrut-Lubnan, T1, 1419. h.g. / 1999. g.
- 109- *Kelimetu-l-Ihlas*, El-Hafiz Ibnu Redžeb el-Hanbeli, El-Mekteb el-Islami, Bejrut, T4, 1397. h.g.
- 110- *Šerb Kitabi-t-Tevhid min Sahibi-l-Buhari*, Abdullah el-Gunejman, Daru-l-Asime, Rijad, T2, 1322. h.g. / 2001. g.
- 111- *Akidetu Ešli-s-Sunne ve-l-Džema'ati 'ala Dav'i-l-Kitabi ve-s-Sunneti*, Se'id b. Musfir b. Mufrih el-Kahtani, Dar Tajjibeti-l-Hadra, Mekka Mukerrema, T1, 1422. h.g. / 2001. g.
- 112- *Medžmu'atu-t-Tevhid*, Mektebetu-l-Muejjed, 1407. h.g. / 1987. g.
- 113- *Akidetu-t-Tevhid*, Salih el-Fevzan, Daru-l-'Asime, Rijad, T1, 1420. h.g. / 1999. g.
- 114- *Kitabu-l-Kebair*, Ebu Abdullah Muhammed b. Ahmed b. Osman ez-Zehabi, Muessesetu Fuad, T1, 1424. h.g. / 2003. g.
- 115- *Tedžridu-t-Tevhidi-l-Mufid*, Ahmed b. Alija el-Makrizi, Dar 'Alemi-l-Fevaid, Mekka Mukerrema, T2, 1424. h.g. / 2003. g.
- 116- *El-Kavlu-l-Mufid ala Kitabi-t-Tevhid*, Muhammed b. Salih el-Usejmin, Daru-s-Surejja, Rijad, T1, 1419. h.g. / 1998. g.
- 117- *Sifatullahi azze ve dželle el-varidetu fi-l-Kitabi ve-s-Sunne*, 'Ulvi es-Sekkaf, Daru-l-Hidžreti, Rijad, T2, 1422. h.g. / 2001. g.
- 118- *El-Kelimat fi-l-Mehabbeti ve-l-Havfi ve-r-Redža'*, Muhammed b. Ibrahim el-Hamed, Mevki'u Nusreti Resulillah.
- 119- *Minbatu-l-Hamid fi Takribi Kitabi-t-Tevhid*, Halid b. Abdillallah ed-Dubejhi, Daru Ibni-l-Dževzi, T1, 1433. h.g.

HISTORIJSKE KNJIGE

- 120- *Sijeru E'alami-n-Nubela*, Ebu Abdullah Muhammed b. Ahmed b. Osman Ez-Zehabi, Muessesetu-r-Risala, Bejrut, 1413. h.g. / 1993.
- 121- *Nuzbetu-l-Fudala Tebzib Sijeri E'alami-n-Nubela*, Muhammed b. Hasen b. Akil Musa, Daru-l-Endelus, Džidda, T3, 1418. h.g. / 1998.
- 122- *Hiljetu-l-Evlija ve Tabekatu-l-Afjja*, Ebu Nu'ajm Ahmed b. Abdillah el-Asbehani, Daru-l-Kitab el-'Arebi, Bejrut, 1405. h.g. / 1985. g.
- 123- *El-Isabe fi Temjiži-s-Sahabe*, Ibnu Hadžer Šihabuddin Ahmed b. Alija b. Muhammed b. Muhammed b. Alija el-Askalani, Daru-l-Kitabi-l-'Arebi, Bejrut.
- 124- *Menakibu-l-Imami Ahmed*, Ebu-l-Feredž Abdu-r-Rahman b. Alija b. Muhammed b. Alija b. el-Dževzi, štampa Abdullaha Turkija, Rijad, T2, 1409. h.g.
- 125- *Taribu Medineti Dimešk*, Ebu-l-Kasim Alija b. el-Hasen b. Hibetullah b. Abdullah eš-Šafii, Ibnu Asakir, Daru-l-Fikr, Bejrut-Lubnan, 1415. h.g.
- 126- *Taribu Bagdad ve Zejlubu ve-l-Mustefad*, Ebu Bekr Ahmed b. Alija b. Sabit el-Hatib el-Bagdadi, Daru-l-Gari-l-Islami, Bejrut, T1, 1422. h.g. / 2001. g.
- 127- *Abbaru Mekka fi Kadimi-d-Debri ve Hadisibi*, Ebu Abdullah Muhammed b. Ishak b. el-Abbas el-Fakihi el-Mekki, Dar Hadir, Bejrut-Lubnan, T2, 1414. h.g. / 1994. g.
- 128- *Ez-Zejlu 'ala Tabekati-l-Hanabile*, Hafiz Abdu-r-Rahman b. Ahmed b. Redžeb, Mektebetu-l-'Ubejkan, Rijad, T1, 1425. h.g. / 2005. g.
- 129- *Usdu-l-Gabeti fi Md'rifeti-s-Sahabe*, Ibnu-l-Esir, Alija b. Muhammed b. Abdu-l-Kerim b. Abdu-l-Vahid eš-Šejbani el-Džezeri, Daru-l-Kutubi-l-'ilmijje, Bejrut-Lubnan, T1, 1417 h.g. / 1996.
- 130- *El-Isti'ab fi Esmal-l-Ashab*, Ebu Omer Jusuf b. Abdullah b. Muhammed b. Abdi-l-Berr, Daru-l-Kitabi-l-'Arebi, Bejrut.
- 131- *Sifetu-s-Safve*, Ebu-l-Feredž Džemaluddin b. el-Dževzi, Daru-l-Kutubi-l-'ilmijje, Bejrut-Lubnan, T1, 1409 h.g. / 1989.
- 132- *Ujnu-l-Abbar*, Ebu Muhammed Abdullah b. Muslim b. Kutejbe, Daru-l-Kitab el-Arebi, Bjerut-Lubnan.
- 133- *Es-Siddiku Evvelu-l-Hulefai*, Abdurrahman eš-Šerkavi, Daru-š-Šuruk, Egipat, T1, 1428. h.g. / 2008. g.

- 134- *Ebu Bekr es-Siddik*, Alij Tantavi, Daru-l-Menareti, Džidda, T3, 1406. h.g. / 1986. g.

KNJIGE IZ OBLASTI AHLAKA

- 135- *Mevsu'atu Nadreti-n-Ne'im fi Mekarimi Ablaki-r-Resuli-l-Kerim*, Grupa učenjaka, Daru-l-Vesile, Džidda, T4, 1426. h.g. / 2006. g.
- 136- *Mevsu'atu-l-Ablak*, Muessesetu-d-Dureri-s-Senijje, T1, 1434. h.g.
- 137- *Ablaku-n-Nebijji fi-l-Kur'ani ve-s-Sunneti*, Ahmed b. Abdu-l-Aziz b. Kasim el-Haddad, Daru-l-Garbi-l-Islami, Bejrut, T2, 1419. h.g. / 1999. g.
- 138- *Letajfu-l-Me'arif fima li Mevasimi-l-'Ami mine-l-Vezajf*, Hafiz Zejnuddin Ebu-l-Feredž Abdu-r-Rahman b. Ahmed b. Redžeb el-Hanbeli, Dar Ibni Kesir, Damask-Bejrut, T5, 1420. h.g. / 1999. g.
- 139- *Et-Tabvifu mine-n-Nar*, Hafiz Zejnuddin Ebu-l-Feredž Abdu-r-Rahman b. Ahmed b. Redžeb el-Hanbeli, Mektebetu Dari-l-Bejan, Damask-Bejrut, T2, 1409. h.g. / 1988. g.
- 140- *Sajdu-l-Hatir*, Ebu-l-Feredž Abdu-r-Rahman b. el-Dževzi, Daru-l-Kibletejn, Egipat, T3, 1419. h.g. / 1998. g.
- 141- *Telbisu Iblis*, Ebu-l-Feredž Abdu-r-Rahman b. el-Dževzi, Daru-l-Kitab el-'Arebi, Bejrut, 1405. h.g. / 1985. g.
- 142- *Zemmu-l-Heva*, Ebu-l-Feredž Abdu-r-Rahman b. el-Dževzi, Daru-l-Kitab el-'Arebi, Bejrut, T1, 1418. h.g. / 1998. g.
- 143- *Et-Tevadu'u ve-l-Humul*, Ebu Bekr Abdullah b. Muhammed b. 'Ubejd b. Ebi-d-Dunja, Daru-l-Kutubi-l-'Ilmijje, Bejrut, 1409. h.g. / 1989.
- 144- *El-Evljja*, Ebu Bekr Abdullah b. Muhammed b. 'Ubejd b. Ebi-d-Dunja, Muessesetu-l-Kutubu-s-Sekafijje, Bejrut, 1412. h.g. / 1992.
- 145- *Husnu-ŕ-Zanni billabi*, Ebu Bekr Abdullah b. Muhammed b. 'Ubejd b. Ebi-d-Dunja, Daru Tajjiba, Rijad, 1408. h.g. / 1988.
- 146- *El-Jekin*, Ebu Bekr Abdullah b. Muhammed b. 'Ubejd b. Ebi-d-Dunja, Muessesetu-l-Kutubu-s-Sekafijje, Bejrut, T1, 1413. h.g. / 1993.
- 147- *Et-Tevekkul ale-l-labi*, Ebu Bekr Abdullah b. Muhammed b. 'Ubejd b. Ebi-d-Dunja, Daru-l-Bešair el-Islamijje, Bejrut-Lubnan, T1, 1407. h.g. / 1987. g.
- 148- *Es-Samt*, Ebu Bekr Abdullah b. Muhammed b. 'Ubejd b. Ebi-d-Dunja, Daru-l-Kitabi-l-'Arebi, Bejrut, 1410. h.g. / 1990.

- 149- *El-Ihlasu ve-n-Nijjetu*, Ebu Bekr Abdullah b. Muhammed b. 'Ubejd b. Ebi-d-Dunja, Daru-l-Bešair el-Islamije, Bejrut-Lubnan, T1, 1407. h.g. / 1987. g.
- 150- *Eš-Šukru lillah*, Ebu Bekr Abdullah b. Muhammed b. 'Ubejd b. Ebi-d-Dunja, Daru-l-Mektebi-l-Islami, Kuvajt, 1400. h.g. / 1980.
- 151- *Muhasebetu-n-Nefs*, Ebu Bekr Abdullah b. Muhammed b. 'Ubejd b. Ebi-d-Dunja, Daru-l-Kutubi-l-'Ilmije, Bejrut-Lubnan, 1406. h.g. / 1986.
- 152- *El-Adabu eš-Šer'ijje*, Abdullah b. Muhammed b. Muflih el-Makdisi, Muessesetu-r-Risala, Bejrut, T3, 1419. h.g. / 1999. g.
- 153- *Behdžetu-l-Medžalis ve Unsu-l-Medžalis ve Šabzu-ž-Zabini ve-l-Hadžis*, Ebu Omer Jusuf b. Abdillah b. Abdi-l-Berr, Daru-l-Kutubi-l-'Ilmije, Bejrut-Lubnan, 1406. h.g. / 1986.
- 154- *Gižau-l-Elbabi fi Šerhi Menzumeti-l-Adab*, Muhammed b. Ahmed b. Salim es-Sefarini el-Hanbeli, Muessesetu Kurtube, Egipat, T2, 1414. h.g. / 1993. g.
- 155- *Edebu-d-Dunja ve-d-Din*, Ebu-l-Hasen Alija b. Muhammed b. Habib el-Basri el-Maverdi, El-Mektebetu et-Tevfikije.
- 156- *Težkiretu-s-Sami'i ve-l-Mutekellimi fi Edebi-l-'Alimi ve-l-Mute'allimi*, Bedrruddin Ebu Abdullah Muhammed b. Ibrahim b. Džema'a el-Kinani eš-Šafi'i, Mektebetu Ibni Abbas, Egipat, T1, 1425. h.g. / 2005. g.
- 157- *Resailu Ibni Hazm*, Ebu Muhammed Alija b. Ahmed b. Se'id b. Hazm, El-Muessesetu el-Arebijje li-d-Dirasati ve-n-Nešri, Bejrut, T2, 1407. h.g. / 1987.
- 158- *Er-Risaletu el-Kušejrije*, Ebu-l-Kasim Abdu-l-Kerim b. Hevazin el-Kušejri, Daru-š-Ša'b, Kairo, T1, 1409 h.g. / 1989.
- 159- *Ihjav 'Ulumi-d-Din*, Ebu Hamid Muhammed b. Muhammed el-Gazali, Daru-l-Ma'rife, Bejrut.
- 160- *Tehziibu-l-Ahlak*, Ebu Osman b. Amr b. Bahr el-Džahiz, Daru-s-Sahabeti li-t-Turas, Tanta, T1, 1420. h.g. / 1989. g.
- 161- *Tehziibu Medaridži-s-Salikin*, Abdu-l-Mun'im Salih el-'Izzi, KSA, T7, 1426. h.g. / 2005. g.
- 162- *Mev'izatu-l-Mu'minin min Ihjai 'Ulumi-d-Din*, Džemaluddin el-Kasimi ed-Dimiški, Daru-n-Nefais, Bejrut, T1, 1401. h.g. / 1981. g.

- 163- *Muhtesar Minhadžu-l-Kasidin*, Ahmed b. Abdu-r-Rahman b. Kudame el-Makdisi, Daru Ihjai-l-'Ulum, Bejrut, T1, 1416. h.g. / 1996. g.
- 164- *Silsiletu E'amali-l-kulubi*, Muhammed Salih el-Munedždžid, Medžmu'atu Zad li-n-Nešri, Huber, T1, 1430. h.g. / 2010. g.
- 165- *El-Ablaku-l-Islamije ve Ususuba*, Abdurrahman Hasen el-Mejdani, Daru-l-Kasim, Damask, T5, 1420. h.g. / 1999. g.
- 166- *Fikhu-l-Hasedi*, Ebu Abdullah Mustafa el-Adevi, Daru-s-Sunneti, Huber, T1, 1415. h.g. / 1995. g.
- 167- *Fikhu-t-Te'amuli mea-n-Nasi*, Abdu-l-Aziz b. Fevzan, KSA, T1, 1424. h.g. / 2004. g.
- 168- *Afatu ale-t-Tarik*, Sejjid Muhammed Nuh.
- 169- *Himmetu-l-'Alije Mu'avikatuba ve Mukavvematuba*, Muhammed b. Ibrahim el-Hamed, Daru-l-Kasim, Rijad, T2, 1417. h.g. / 1997. g.
- 170- *El-Mevrid el-'Azib el-Mu'in min Asari E'alami-t-Tabi'in*, Muhammed Selame.
- 171- *El-Ihlas Tariku-l-Halas*, Abdu-l-Hadi b. Hasen Vehbi, Daru-s-Sadik, KSA, T1, 1431. h.g. / 2010. g.
- 172- *Besairu Zevi-t-Temjiz fi Letaifi-l-Kitabi-l-'Aziz*, Džemaluddin Muhammed b. Ja'kub el-Fejruz Abadi, Vizaretu-l-Evkaf, Kairo, T3, 1416. h.g. / 1996. g.
- 173- *Ez-Zeri'ah ila Mekarimi-š-Šeri'ah*, Ebu-l-Kasim Husejn b. Muhammed er-Ragib el-Asfehani, Daru-l-Kutubi-l-Ilmijje, Bejrut-Lubnan, T1, 1400. h.g. / 1980. g.
- 174- *El-'Uzle*, Ebu Sulejman Hamed b. Muhammed el-Hattabi el-Busti, Dar Ibni Kesir, Damask-Bejrut, T2, 1410. h.g. / 1990. g.
- 175- *Ez-Zevadžir an Iksirafi-l-Kebair*, Ahmed b. Muhammed b. Hadžer el-Mekki el-Hejtemi, Daru-l-Hadis, Kairo, T1, 1414. h.g. / 1994. g.
- 176- *Kutu-l-Kulub*, Ebu Talib el-Mekki, Daru-r-Rešad, T1, 1412. h.g. / 2001. g.

KNJIGE ARAPSKOG JEZIKA I KNJIŽEVNOSTI

- 177- *Mufredatu Elfaxi-l-Kur'an*, Er-Ragib el-Asfehani, Daru-l-Kalem, Damask, T2, 1418. h.g. / 1997. G.
- 178- *El-Kamus el-Muhit*, Muhammed b. Ja'kub el-Fejruz el-Abaddi, Muessesetu-r-Risala, Bejrut-Libanon, T8, 1426. h.g. / 2005. g.

- 179- *Muhtaru-s-Sihab*, Muhammed b. Ebi Bekr b. Abdu-l-Kadir er-Razi, Mektebetu Lubnan, Bejrut, 1417. h.g. / 1986. G.
- 180- *Tadžu-l-'Arus min Dževabiri-l-Kamus*, Muhammed Murteda el-Husejni ez-Zubejdi, Muessesetu-l-Kuvejt li-t-Tekadum-l-'Ilmi, Kuvajt, T1, 1421. h.g. / 2000. g.
- 181- *Mu'džemu Mekajisi-l-Luga*, Ebu-l-Husejn Ahmed b. Faris b. Zekerija, Daru-l-Džil, Bejrut-Lubnan, 1420. h.g. / 1999. g.
- 182- *Lisanu-l-Arab El-Ifsab 'an Me'ani-s-Sihab*, Ebu-l-Fadl Džemaluddin Muhammed b. Mukrim b. Menzur el-Ifriki el-Misri, Daru Sadir, Bejrut.
- 183- *El-Mugrib fi Tertibi-l-Mu'rib*, Ebu-l-Feth Nasiruddin el-Mutarrizi, Mektebetu Usame b. Zejd, Haleb-Sirija, T1, 1399. h.g. / 1979. g.
- 184- *Et-Ta'rifat*, El-Džurdžani, Daru-l-Kitabi-l-Misri, Kairo, T1, 1411. h.g. / 1991. g.
- 185- *Et-Tevkif 'ala Muhimmati-t-Ta'rif*, Muhammed Abdu-r-Reuf el-Munavi, Dar Alemi-l-Kutub, Kairo, T1, 1410. h.g. / 1990. g.

OSTALE KNJIGE

- 186- *Mefhumu-l-Akli ve-l-Kalbi fi-l-Kur'ani ve-s-Sunne*, Muhammed Alija El-Džuzu, Daru-l-'Alem, Bejrut, T1, 1980. g.
- 187- *El-Medhal*, Ebu Abdillah Muhammed b. Muhammed b. el-Hadž, Mektebetu Dari-t-Turas, Kairo.
- 188- *El-Istizkar*, Ebu Omer Jusuf b. Abdillah b. Abdi-l-Berr en-Nimri el-Endelusi, Dar Kutejbe, Damask-Bejrut, T1, 1414. h.g. / 1993. g.
- 189- *Šerbu Mukaddimeti-l-Medžmu'i*, Ebu Zekerija Jahja b. Šeref en-Nevevi, Dar Ihjai-t-Turas el-'Arebi, Bejrut-Lubnan, T1, 1422. h.g. / 2001. g.
- 190- *El-Muwafekat*, Ebu Ishak Ibrahim b. Musa b. Muhammed eš-Šatibi, Dar Ibni 'Affan, Huber, T1, 1417. h.g. / 1997. g.

SADRŽAJ

PREDGOVOR AUTORA	5
PREDGOVOR DR. SAFETA KUDUZOVIĆA	7
PREDGOVOR HFZ. AMIRA SMAJIĆA, PROF.	9
PREDGOVOR ELVEDINA PEZIĆA, PROF.	17
PREDGOVOR MR. OSMANA SMAJLOVIĆA.....	19
PREDGOVOR ENESA JULARDŽIJE, PROF.	21
UVOD	23
Pojasnjenje značenja srca	23
Položaj srca spram ostalih ljudskih organa.....	25
Čime se čisti i popravlja srce	27
Šta kvari srce.....	31
Šta podrazumijevamo pod djelima srca, srčanim ibadetima?.....	32
Propisi srčanih ibadeta s obzirom na nagrađivanje i kažnjavanje	32
Važnost srčanih ibadeta i njihovo vrednovanje nad tjelesnim ibadetima	32
Kategorije ljudi kada je riječ o srčanim i tjelesnim ibadetima i obaveznost velike brige o srčanim i tjelesnim ibadetima	35
IBADETI SRCA.....	37
EL-IHLAS-ISKRENOST	39
Uvod.....	39
Značenje ihlása-iskrenosti	39
Iskrenost u Kur'anu.....	40
Sunnet o iskrenosti	43
Šta su islamski učenjaci rekli o iskrenosti	44
Djela u kojima je iskrenost neophodna	45
Koristi i plodovi iskrenosti u svim djelima	51
Kako da postignemo iskrenost u svim svojim djelima?	59
EL-JEKIN - UBJEĐENJE.....	71
Uvod	71
Značenje jekina i njegova suština	71
Kur'an o jekinu	73

Sunnet o jekinu	75
Govor prethodnika o jekinu	76
Stepeni jekina	77
Polja jekina	79
Kako znati jesmo li ubijeđeni ili ne	82
Putevi i načini postizanja jekina.....	84
Pokazatelji ubijeđenja	85
Plodovi i koristi jekina	86
Šta je suprotno jekinu i šta ga poništava	90
ET-TAQWA - BOGOBOJAZNOST	92
Uvod.....	92
Značenje takvaluka	92
Takvaluk u Kur'anu	94
Takvaluk u hadisima Allahovog Poslanika sallallahu alejhi ve sellem	95
Takvaluk u riječima Selefa	96
Kako da budem bogobožazan	97
Osobine bogobožasnih vjernika	98
Plodovi i koristi bogobožasnosti	99
EL-HAVF - STRAH OD UZVIŠENOG ALLAHA	103
Uvod.....	103
Značenje havfa u islamu	103
Kur'an o strahu od Uzvišenog Allaha.....	104
Sunnet o strahu od Uzvišenog Allaha	109
Strah od Uzvišenog Allaha u govoru naših prethodnika	110
Vrste straha	111
Plodovi straha od Uzvišenog Allaha	113
Kako postići strah od Uzvišenog Allaha	118
ER-REDŽA' – NADA U ALLAHA	119
Uvod.....	119
Značenje nade	119
Kur'an o nadi u Allaha	120
Sunnet o nadi u Allaha	124

Govor ispravnih prethodnika o nadi u Allaha.....	125
Vrste nada	126
Uvjeti ispravne nade u Allaha i njeni pokazatelji.....	126
Kako postići ispravnu nadu u Allaha	130
Plodovi i vrijednosti nade u Allaha	132
ET-TEVEKKUL – ISTINSKI OSLONAC NA ALLAHA.....	135
Uvod	135
Značenje tevekkula i njegova suština	135
Položaj tevekkula u islamu	136
Tevekkul u Kur'anu	137
Tevekkul u sunnetu	139
Tevekkul u govoru selefa	140
Kako postići istinski oslonac na Uzvišenog Allaha	141
Djela suprotna tevekkulu	142
Plodovi i koristi tevekkula	142
ES-SABR - STRPLJENJE	146
Uvod	146
Značenje sabura i njegova suština	146
Spomen sabura i njegovih vrijednosti u Kur'anu	148
Spomen sabura i njegovih vrijednosti u sunnetu.....	152
Govor ispravnih prethodnika o saburu	153
Vrste sabura	154
Stepeni sabura	155
Šta nam pomaže u postizanju sabura	156
Šta nas odvraća od strpljenja i šta ga narušava	156
Primjeri strpljivih Allahovih robova	157
EŠ-ŠUKR - ZAHVALNOST UZVIŠENOM ALLAHU	160
Uvod	160
Značenje šukra	160
Odlike zahvalnosti u islamu kroz Allahovu knjigu	161
Da bih bio zahvalan Allahov rob šta moram poznavati	166
Šta je suština zahvalnosti	166

Zahvalnost Allahu na Njegovim blagodatima biva srcem, jezikom i udovima, ostalim tjelesnim organima	167
Podjela ljudi s obzirom na zahvalnost	169
Stvari koje će nam pomoći u našoj zahvalnosti Uzvišenom Allahu na Njegovim blagodatima	169
EL-MUHASEBA-SAMOOBRAČUN.....	171
Uvod.....	171
Značenje muhasebe	171
Samoobračun u Kur'anu	172
Samoobračun u sunnetu	173
Samoobračun u riječima Selefa.....	173
Vrste i načini samoobračuna	176
Kako obračunavati svoju dušu	177
Šta nam pomaže u samoobračunu	178
Rezultati samoobračuna.....	179
Razlozi zapostavljanja samoobračuna	180
Posljedice zapostavljanja samoobračuna	180
EI-MURAKABA - SVJESNOST O ALLAHOVOM NADZORU	182
Uvod.....	182
Značenje murakabe	182
Spomen murakabe u Kur'anu	183
Spomen murakabe u sunnetu.....	184
Govor naših prethodnika o murakabi.....	185
Kako islam podstiče na murakabu	185
Vrijednosti, koristi i plodovi murakabe	188
Kako da budeš svjestan Allahovog nadzora	189
Šta nam pomaže u našoj svjesnosti o Allahovom nadzoru.....	190
EI-ISTIKAMET - USTRAJNOST U ALLAHOVOJ VJERI .	194
Uvod.....	194
Značenje ustrajnosti u Allahovoj vjeri	195
Kako ostati ustrajan u Allahovoj vjeri	197
Plodovi ustrajnosti u Allahovoj vjeri	201

Tragovi koje ostavlja ustrajnost u Allahovoj vjeri na život muslimana.....	202
Prepreke na putu ustrajnosti u Allahovoj vjeri	204
ET-TEVADU'U - SKROMNOST I BLAGOST	206
Uvod.....	206
Skromnost i blagost u Kur'anu	206
Skromnost i blagost u Sunnetu	208
Skromnost i blagost u govoru ispravnih prethodnika	209
Posljedice zapostavljanja izgradnje ove osobine.....	210
Praktični savjeti za izgradnju i razvijanje osobine tevadu'a.....	211
Primjeri skromnosti u selefu	211
EL-MEHABBET – LJUBAV PREMA ALLAHU	213
Uvod.....	213
Značenje <i>mehabbeta</i>	213
Propis ljubavi prema Allahu	214
Znakovi koji ukazuju na ljubav roba prema Allahu, svome Gospođaru.....	216
Razlozi koji dovode do iskrene ljubavi prema Uzvišenom Allahu	224
Plodovi iskrene ljubavi prema Uzvišenom Allahu	232
ER-RIDA - ZADOVOLJSTVO	237
Uvod.....	237
Značenje <i>er-rida'a</i>	238
Spomen zadovoljstva u Kur'anu.....	239
Spomen zadovoljstva u sunnetu	242
Spomen zadovoljstva u riječima Selefa.....	242
Vrste zadovoljstva i njihovi propisi.....	244
Putevi do postizanja zadovoljstva	246
Plodovi zadovoljstva	249
ULUVU-L-HIMME - VISOKE AMBICIJE	252
Uvod.....	252
Značenje visokih <i>ambicija</i>	252
Spomen visokih ambicija u Kur'anu	252
Spomen visokih ambicija u sunnetu.....	254

Govor ispravnih prethodnika o visokim ambicijama	255
Pokazatelji visokih ambicija	255
Načini izgradnje visokih ambicija.....	256
BOLESTI SRCA	266
ITTIBA'U-L-HEVA - SLIJEĐENJE STRASTI	268
Uvod.....	268
Značenje riječi 'el-heva'	268
Vrste strasti i pojašnjenje koje strasti zaslužuju kaznu	269
Strasti u Kur'anu	270
Strasti u Sunnetu.....	272
Šta su naši prethodnici rekli o strastima	273
Razlozi slijeđenja strasti	274
Posljedice slijeđenja strasti	277
Vrijednosti borbe sa strastima	280
Načini borbe sa strastima i liječenje od ove opake bolesti.....	281
EL-GAFLET - NEMARNOST	283
Značenje gafleta	283
Šerijatski stav o gafletu	283
Vrste nemarnosti	284
Vrste prezrene nemarnosti	284
Razlozi koji dovode do nemarnosti	284
Vidovi nemarnosti	286
Posljedice nemarnosti	291
Kako liječiti gaflet-nemarnost	293
EL-KIBUR – OHOLOST	295
Uvod.....	295
Značenje kibura	295
Razlozi koji dovode do oholosti.....	297
Čime se ljudi ohole i uzdižu nad drugima	298
Primjeri onih koje je oholost odvrtila od slijeđenja Istine.....	302
Posljedice koje oholost ostavlja na ponašanje	305

Kazne i prijetnje onima koji se ohole.....	311
Lijek za oholost.....	316
EL-UDŽB – SAMODOPADANJE	319
Uvod.....	319
Značenje udžba.....	319
Propis samodopadanja.....	319
Opasnost samodopadanja.....	320
Kur'an o udžbu.....	320
Hadis o udžbu.....	321
Šta su rekli naši prethodnici o samodopadljivosti.....	322
Razlozi koji dovode do samodopadanja.....	323
Čime se sve ljudi umisle.....	325
Pokazatelji udžba.....	327
Posljedice udžba.....	328
Kako se sačuvati i izliječiti od samodopadljivosti.....	329
EL-HASED - ZAVIST	331
Uvod.....	331
Značenje zavisti i njene vrste.....	331
Zavist u Kur'anu.....	332
Zavist u Sunnetu.....	335
Naši prethodnici o zavisti.....	336
Vrijednost čistih prsa.....	336
Stepeni zavisti.....	338
Razlozi koji podstiču na zavist.....	339
Posljedice zavisti za zavidnika i zajednicu.....	342
Lijek protiv zavisti.....	343
EN-NIFAK - LICEMJERSTVO	345
Uvod.....	345
Značenje nifaka.....	345
Vrste licemjerstva.....	346
Primjeri većeg i manjeg licemjerstva.....	346
Propis nifaka.....	348

Razlika između većeg i manjeg nifaka	348
Spomen licemjerstva u Kur'anu	349
Spomen licemjerstva u hadisu	352
Posljedice i štete nifaka	353
Načini borbe protiv licemjera	356
Kako se zaštititi od licemjera	357
Kako liječiti licemjere	358
ET-TEVBA - POKAJANJE	359
Uvod.....	359
Svi smo mi griješnici	359
Gdje je put do sreće i uspjeha	360
Šta je to tevba	361
Zašto da učinim tevbu	362
Kako da se pokajem za svoje grijeha i vratim svome Gospodaru 364	
Uslovi iskrene tevbe	366
Znakovi primljene tevbe.....	367
Čuvaj se odgađanja tevbe	367
Ne obmanjuj se lijepim i ugodnim životom.....	368
KORIŠTENA LITERATURA	370
KNJIGE IZ OBLASTI TEFSIRA	370
HADISKE KNJIGE	371
KNJIGE IZ OBLASTI KOMENTARA HADISA	374
KNJIGE ŠEJHA ALBANIJA.....	375
KNJIGE IBNU TEJMIJE	375
KNJIGE IBNU-L-KAJJIMA	376
KNJIGE IZ OBLASTI AKAJDA	376
HISTORIJSKE KNJIGE	378
KNJIGE IZ OBLASTI AHLAKA	379
KNJIGE ARAPSKOG JEZIKA I KNJIŽEVNOSTI	381
OSTALE KNJIGE	382